

~~1/2 2p. 62~~
873

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΥΡΕΘΕΝΤΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙΑ.

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

ΒΟΥΛΗ ΜΕΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗ

ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΣΣΑΛΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΟΡΑΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ. ΔΑΜΑΔΑ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

402

Τ. Β. Αναγνωσθρις "Βενιαμίν"
Εν δυν δυνδου εν υπηρικη κρηνη εν μαρ-
τη χαρτη κληρονομιας εν ομοια παδου
εργινου εν εφε. Αδων. εωδου.

εν Πόλεμ (Παρωμαίω) η 14 Μαυρου.

1890. -

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1885

Γ'.

ΠΡΟΣ ΙΑΚΩΒΟΝ ΡΩΤΑΝ

1.

4 Μαρτίου 1808.

Μηδὲ σὺ μὴ θαυμάσης, ἀγαπητὲ Ἰάκωβε, εἴαν εἰς τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 15 Αὐγούστου 1807, μόλις ἀποκρίνομαι σήμερον, 6 Μαρτίου 1808. Ἄν ἦτο δυνατὸν νὰ γένης αὐτόπτης, καὶ τῆς σωματικῆς μου ἀσθενείας, καὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀσχολιῶν, αἱ ὁποῖαι κυλιόμεναι καὶ ἀνακυκλούμεναι καθ' ἡμέραν, ὡς κύματα θαλάσσης, φοβρίζουν νὰ μὲ πνίξωσιν· ἂν ἦτο λέγω δυνατὴ ἡ τοιαύτη αὐτοψία, εὐχολα ἤθελες μὲ συγχωρήσει, διὰ κἄν τοῦτο, ὅτι δὲν σὲ συγκαταριθμῶ μὲ τοὺς εἰς τοὺς ὁποίους μὴτ' ἀποκρίνομαι παντάπασι. Τὸ τραπεζίδιον μου εἶναι φορτωμένον μὲ ~~πολλοτάς~~ ἐπιστολάς, ἢ πρὸς τὰς ὁποίας σιωπή μου λυπεῖ περισσότερον ἐμὲ παρὰ τοὺς γράψαντας· ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Ἐξεύρεις τὴν παροιμίαν « Οὐδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο ». Μήτε Ἡρακλῆς εἶμαι, μήτε πρὸς δύο μόνους ἢ τρεῖς εἶναι ὁ πόλεμός μου.

Ἡ πρὸς ἐμέ σου ἀγάπη καὶ μὲ εὐφραίνει, καὶ τρόπον

τινά μὲ φουσκώνει, καὶ μὲ παρακινεῖ νὰ φαντάζωμαι ὅτι δὲν εἶμαι ὀλότελα ἄχρηστος, ἐπειδὴ ὁ Ῥώτας, καὶ ὅσοι εἶναι κατὰ τὸν Ῥώταν μὲ τιμῶσι. Τὸ χρήσιμον τοῦτο, συμμαθητὰ μου Ἰάκωβε, καὶ σὺ κ' ἐγὼ τὸ χρεωστοῦμεν (μὴν ἀμφιβάλλης) εἰς ἐκεῖνα τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς παιδείας, τὰ ὅποια ὁ φιλανθρωπότατος Δόμινος Κεῦνος ἔσπειρεν εἰς τὰς ἔτι ἀπαλὰς ἡμῶν ψυχάς. Ἦτον ὁ μακαρίτης διδάσκαλος ἡμῶν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀλίγων ἐκείνων θεῶν ἀνδρῶν, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ θεὸς [Πλάτων, « Μακάριος μὲν αὐτὸς ζῆ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήκοι » τῶν ἐκ τοῦ σωφρονουῦντος στόματος ἰόντων λόγων ».

Καιρὸς εἶναι τώρα νὰ εὐχαριστήσω καὶ σέ, καὶ τὸν χρήσιμον νέον Παντίαν (τὸν ὅποιον παρακαλῶ σε νὰ φιλήσης ἐκ μέρους μου), ὅτι ἐπνίξατε εἰς αὐτὰ τὰ σπάργανα τὸ χηνῶδες γέννημα τοῦ ἀρσενικοῦ γραϊδίου. Σὰς εὐχαριστῶ, ὄχι προσωπικῶς δι' ἐμέ, ἀλλὰ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ γένους, τὴν ὁποίαν ἐφροντίσατε, σκεπάζοντες, ὡς καλὰ τέκνα τῆς πατρίδος τὴν γύμνωσιν τῆς πατρίδος, καὶ ἐμποδίζοντες τὴν διάδοσιν τῆς δυσωδίας, τὴν ὁποίαν προξενουοῦσιν εἰς αὐτὴν τῶν ἀπὸ δεισιδαιμονίας μεθυσμένων τὰ ἐξεράσματα. Ἀνέγνωσας ἴσως τὸ Journal de l'Empire τῆς 30 Ἰανουαρίου τὸ ἐν Παρισίοις ἐκδιδόμενον, καὶ εἶδες μὲ θλίψιν σου (δὲν ἀμφιβάλλω) μὲ πόσῃ ἀναίδειαν καὶ κακίαν, λαθῶν ἀφορμὴν ἀπὸ ἄλλο χηνῶδες γέννημα παρόμοιον, ἔσυρε τὸ γένος ὅλον εἰς τὰ πηλά, εἰς ἀπὸ τοὺς ἐφημεριδογράφους. Διὰ ταύτας λοιπὸν τὰς αἰτίας σὰς εὐχαριστῶ μεγάλως, ὅτι ἐκάμετε ὅλον τὸ ἐναντίον τοῦ ὅ,τι ἐπραξάν οἱ δαπανήσαντες εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ῥηθέντος γεννήματος χρησιμώτατοι δύο Τεργεστινοὶπραγματευταί. Ὅσον τὸ κατ' ἰδίαν μου, ἦσο βέ-

θαιος, ὅτι δὲν μὲ λυποῦσι τόσον αἱ λοιδοραὶ τῶν τοιούτων, ὅσον ἤθελαν μὲ κάμει νὰ τρέμω οἱ ἔπαινοί των, ἂν διὰ δυστυχίαν μου τῶν ἤρχετο εἰς τὴν κεφαλὴν νὰ μὲ μολύνωσι μὲ τοὺς ἐπαίνους των.

Εἰπέ (νὰ ζήσης!) τὸν Παντίαν, ὅτι τῶν δεκαπέντε χρόνων τὴν προσθήκην εἰς τὴν ζωὴν μου δὲν τὴν δέχομαι, ὄχι μὲ τόσων ἄλλων, ἀλλὰ μηδὲ δεκαπέντε μόνων ἡμερῶν ἐλάττωσιν τῆς ἰδικῆς του. Ἄντι τῆς τοσαύτης θυσίας, ὁ καλὸς καὶ χρήσιμος νέος, ἄς φροντίσῃ νὰ κάμῃ καὶ τοὺς χρόνους καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἡμέρας ὅλας τῆς ζωῆς του ὠφελίμους εἰς τὴν πατρίδα. Μηγαρὶ μόνος ἓνας τρόπος ὠφελείας εἶναι; ἢ τῆς Ἑλλάδος αἱ πληγαὶ εἶναι τόσον ὀλίγαι, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ χρεῖαν πλὴν ἀπὸ μόνον ἓν εἶδος ἰατρῶν, μόνον ἓν εἶδος ἐμπλάστρων; Ὅλη πληγὴ εἶναι ἀκόμη ἢ ταλαίπωρος; καὶ τοῦτο μόνον διαφέρει ἀπὸ τὴν πρὸ τριάκοντα χρόνων Ἑλλάδα, ὅτι ἤρχισε νὰ αἰσθάνεται τὰς πληγὰς τῆς καὶ νὰ ζητῇ θεραπείαν. Ταύτην τὴν αἴσθησιν φοβοῦνται τὰ ἀρσενικά γραῖδια, καὶ προσπαθοῦν νὰ τὴν ἀποκοιμήσωσι πάλιν, μακαρίζοντες αὐτὴν ὡς ὑγιῆ καὶ ὀλόκληρον. Ὁ Παντίας εἶναι νέος, εἶναι πραγματευτής, ἄς πασχίσῃ μὲ τὴν καλὴν καὶ φρόνιμόν του διαγωγὴν νὰ ἀποκτήσῃ πλοῦτον δίκαιον; καὶ τότε θέλει εὐρεῖ τὸν τρόπον νὰ ὠφελήσῃ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὄχι νὰ χαρίζῃ (ὁ χρήσιμος νέος μὲ κάμνει νὰ δακρῶ τὴν ὥραν ταύτην) χρόνους ζωῆς, τῶν ὁποίων κύριος δὲν εἶναι, τὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλον. Οἱ Ζωσιμάδες βέβαια δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ γράφωσι σημειώσεις εἰς Ἑλληνικοὺς συγγραφεῖς; μὴ διὰ τοῦτο εἶναι ὀλιγώτερον ὠφελίμοι παρ' ἐμέ; ἢ νὰ εἶπω ὅ,τι ἀπαιτεῖ τὸ ἀκριβοδίκαιον, μὴ δὲν εἶναι πολὺ πλέον ὠφελιμώτεροι

ἀφ' ὅ,τι εἶμαι ἐγώ; Κατ' ἐμέ εὐρίσκονται καί ἄλλοι· οἱ κατ' αὐτούς εἶναι σπανιώτατοι, ἢ μᾶλλον δὲν βλέπω ἀκόμη κἀνένα κατ' αὐτούς. Παράδειγμα οἱ γεννάδαι ἀρχοντες τῆς Σ. Δεξιόθεν ἔχουσι τὰς Κ. ἀριστερόθεν τὴν Χ. Μεταξὺ τῶν δύο σαλπίγγων τούτων κἀθηνται κωφοὶ καὶ ἀπολιθωμένοι ὡς στήλη ἄλός, χαίροντες εἰς τὰ ΚΑΛΑ' των ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ. Que le bon Dieu les benisse!

. παιδευσις δ' ὅπως,
"Ἐσται, προτιμῶσ' οὐδέν. Ὡ πόλις, πόλις!

'Ἄλλ' ἐὰν οἱ γέροντες ἐξεμωράνθησαν, δὲν εὐρίσκονται κἀν εἰς τὴν ἀθλιεστάτην ταύτην πόλιν νέοι ἀπὸ τοὺς μυρίους καλοὺς νέους τοὺς εὐρισκομένους, ὡς μὲ λέγεις, εἰς τὴν Ελλάδα, νὰ σχίσωσι τὰ φορεματὰ των, ὀδυρόμενοι τὴν ἀπαιδευσίαν των; Δὲν εὐρίσκεται εἰς αὐτούς εἰδήμων τῶν ἄλλογενῶν γλωσσῶν κἀνεὶς νὰ ἀναγνώσῃ καὶ νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς ἀπολιθωμένους προεστῶτας, τὰ φρικτὰ κατὰ τοῦ γένους ὀνειδῆ τῶν ἄλλοφύλων;

Πρὸ μηνῶν ὀλίγων ἐπεμψα καὶ πρὸς σέ καὶ πρὸς τὸν συμπατριώτην μου Παντίαν, ἐν σῶμα εἰς καθ' ἓνα τοῦ Ἴσοκράτους εἰς δύο τόμους. Ἐλπίζω ὅτι τοὺς ἐλάβετε. Μετὰ ἕξ ἢ ὀκτῶ μηνῶν ἐλπίζω νὰ σᾶς πέμψω καὶ τὸν πρῶτον (ἴσως καὶ τὸν δεύτερον) τόμον τοῦ Πλουτάρχου.

Μὲ τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν, ἢ μὲ τὴν ἀκόλουθον, θέλουν σέ πεμφθῆ (ἀπὸ ἀγῶγιον ἐλεύθεραι) προκηρύξεις τῆς μελετωμένης Γραικογαλλικῆς ἐκδόσεως τοῦ Παισανίου. Παρακαλῶ σε νὰ τὰς διασκορπίσῃς καὶ εἰς ὅ,τι ἄλλο μέρος ἐλπίζεις νὰ φέρωσι καρπόν, καὶ γρήγορον καὶ ἱκανὸν διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ τύπωσις. Τὸ βιβλίον καὶ καθ' αὐτὸ εἶναι χρήσιμον, εἰς τὰς παρούσας μάλιστα περιστά-

σεις τῆς ἀρχομένης ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατεστάθη χρησιμώτερον διὰ τὰς σημειώσεις τοῦ μεταφραστοῦ καὶ ἐκδότου, ὅστις εἶναι μαθητὴς μου, ἀλλὰ « μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον ». Ὅπως ἂν ᾔηται τὸ πρᾶγμα, εἶναι καὶ τιμὴ εἰς τὸ γένος καὶ διὰ τὸ ὄνομα « Γραικοῦ μαθητὴς » καὶ διὰ τὴν προθυμίαν, ἐὰν δείξῃ προθυμίαν εἰς τὸ νὰ ταχύνῃ τὴν ἔκδοσιν μὲ τὰς ἀναγκαίαις ὑπογραφάς. Ἡ ἐπιμέλεια ὅσην βάλῃς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θέλει λογισθῆ ἀπόδειξις τῆς πρὸς ἐμέ σου ἀγάπης. Ὑγιαίνειτε καὶ σύ, καὶ ὁ καλὸς Παντίας.

ὁ φίλος Κ.

Ἐκαμνες φρόνιμα νὰ καύσῃς τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν, τοῦλάχιστον νὰ μὴ τὴν ἐκβάλῃς ἀπὸ τὰς χεῖράς σου, μήτ' ἄλλον παρὰ τὸν Παντίαν νὰ τὴν δείξῃς.

Ἡ κατοικία μου εἶναι Rue Notre dame des victoires N° 34. Πέμπονται καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ διατρίβοντα ἐξάδελφόν μου Κωνσταντῖνον Πετρίτζην προκηρύξεις ὅθεν ἐξευρέ το, διὰ νὰ μὴ δίδῃς ἀκάρπως καὶ ματαίως εἰς ὅσους δίδει ἐκεῖνος.

2.

10 Φεβρουαρίου 1812

Ἀγαπητὴ Ῥώτα! μὴ σὲ φανῆ παράξενον ὅτι τώρα μόλις ἀποκρίνομαι εἰς τὴν 20 Ὀκτωβρίου φρόνιμον ἐπι-

στολήν σου. Τὰ ἐμπόδια ἐστάθησαν ὄχι μόνον αἱ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν πολλαπλασιαζόμεναι ἀσχολαίαι μου, τὸ φιλάσθενον τοῦ ταλαιπώρου μου σώματος, τὸ γῆρας, τὸ ὅποιον μόνον ἀξίζει εἴκοσιν ἀσθeneίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλπίς νὰ προσθέσω εἰς τὰ ζητούμενα βιβλία τὸν τέταρτον τόμον τοῦ Πλουτάρχου, καὶ τὸν τρίτον τοῦ Στράβωνος, οἱ ὅποιοι δὲν ἐχθῆκαν ἀκόμη ἀπὸ τὸν τύπον, ὁ μὲν τοῦ Πλουτάρχου διὰ τὰ προειρημένα πρῶτα ἐμπόδια, ὁ δὲ τοῦ Στράβωνος, διότι ἡ τελειώσις του κρέμεται καὶ ἀπ' ἄλλους, ὄχι μόνον ἀπ' ἐμέ.

Ἀπεφάσισα λοιπὸν ν' ἀφήσω σήμερον τὴν κλίνην εἰς τὰς 5 ὥρας διὰ νὰ σὲ γράψω, ὅ,τι εἶναι δυνατόν, καὶ νὰ ἐτοιμάσω ὅσα ἐμπορῶ βιβλία διὰ νὰ σὲ ἐλευθερώσω ἀπὸ τὴν μακρὰν προσδοκίαν καὶ ἀπορίαν. Ἄλλ' ἄς ἰδῶμεν πρῶτον πάλιν τί λέγει ἡ ἐπιστολή σου· καὶ λάβε ὀλίγην ὑπομονὴν ἕως νὰ τὴν ἀναγνώσω καὶ δεύτερον.

Ἡ δευτέρα της ἀνάγνωσις, φίλε Ῥώτα, μ' ἐπροξένησε τόσῃν ἡδονῇν, ὅσῃν καὶ ἡ πρώτη, καὶ δοξάζω μὲ δακρυσμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν Πρόνοιαν, ὅτι μοῦ ἐφύλαξε τὴν ζωὴν, ἕως νὰ ἴδω καὶ νὰ πληροφορηθῶ, ὅτι ἡ ἀγάπη τῆς παιδείας ἐπροχώρησε καὶ εἰς τοὺς οἴκους αὐτοὺς τῶν πραγματευτῶν καὶ τραπεζιτῶν τοῦ ταλαιπώρου μου γένους.

Τὰ περὶ τοῦ φίλου μου Κούμα καὶ τῶν σοφῶν αὐτοῦ συνεργατῶν μ' ἐχαροποίησαν, ἀλλὰ δὲν μ' ἐξέπληξαν. Ἐνεργοῦν καὶ θέλουσιν ἐνεργήσῃν ὅσα ἠλπιζα ἀπ' αὐτούς· παρόμοια καὶ τῶν νέων ὁ ζῆλος καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἡ προθυμία χαρᾶς ἀξία, ἀλλ' ὄχι ἀπορίας μ' ἐφάνησαν. Τὸ γένος ἡμῶν ἀρρώστησε κακὴν ἀρρώστίαν· δὲν ἐνεκρώθη ὁμως. Ὁ βρασμὸς τῶν πνευμάτων, τὸν ὅποιον,

φιλε μου, βλέπεις σήμερον, ἄρχισεν ἀπὸ τὴν δεκάτην πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, καὶ χωρὶς τοῦ Σοδομιτικοῦ ἔθνους τὴν ἔφοδον, ἤθελεν ἀκολουθεῖν καθὼς καὶ εἰς τούτους ἐδῶ, ἕως νὰ ἐψήση τὴν ὠμότητα τῶν Γραικῶν. Ὅ,τι σὲ λέγω περὶ τούτου εὐκολον εἶναι νὰ τὸ πληροφορηθῆς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν. Ἀπὸ τὴν ἑνδεκάτην ἕως τὴν δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα τὸ σκότος τῆς Ἑλλάδος ἐπαχύνθη ἐπιμᾶλλον καὶ μᾶλλον· οἱ Αὐτοκράτορες ἡμῶν δὲν ἔκβαιναν ἀπὸ τὸ Παλάτιον, ἂν δὲν ἐσυμβουλεύοντο πρῶτον τὸν ἀστρολόγον, καὶ οἱ Πατριάρχαι ἔγραφον ὄνειροκριτικὰ συγγράμματα. Τοιοῦτον σκότος φυσικὰ τὴν δεκάτην πέμπτην ἑκατονταετηρίδα ἔπρεπε νὰ γίνῃ ψηλαφητόν, ὡς τὸ σκότος τῆς Αἰγύπτου· καὶ ὁμως (ὅλον τὸ ἐναντίον) τὸ σκότος ἄρχισε νὰ διαλύεται. Τὸ πλῆθος τῶν σοφῶν εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀλώσεως πολλὰ ὀλίγον, ἦτον ὁμως ἀσυγκρίτως περισσότερον παραβαλλόμενον πρὸς τὰς παρελθούσας ἑκατονταετηρίδας, καὶ εἶναι πιθανόν, ὅτι βοηθούμενον ἀπὸ τὴν κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους εὐρεθεῖσαν τυπογραφίαν, ἤθελε φέρειν τὸ γένος εἰς κατάστασιν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἄλωσιν, ἂν μόνον πεντήκοντα χρόνους ἀργότερα ἤρχοντο οἱ χαμάλιδες εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅ,τι συνέβη ὁμως τότε, φόβος νὰ συμβῆ τῶρα πλέον δὲν εἶναι. Ἄλλοι χαμάλιδες ἀπ' αὐτοὺς χειρότεροι δὲν ἔμειναν πλέον νὰ ἔλθωσιν ἀλλογενεῖς· καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁμογενῶν χαμάλιδων (οὕτως ὀνομάζω ὅλους τοὺς μισητὰς καὶ διώκτας τῆς φιλοσοφίας) ὀλιγοστεύει καθ' ἡμέραν. Ἄλλη καταφυγὴ δὲν ἔμεινε πλέον εἰς αὐτοὺς πλὴν τῆς περιτομῆς, διὰ νὰ ἦναι κατὰ πάντα ὅμοιοι μὲ τοὺς Σκύθας ἀδελφούς των. Μεταξὺ τούτων μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολαύωσι τιμῆν, τὸ Ἑλληνικὸν γένος τιμᾶ μόνους

τοὺς φίλους τῆς σοφίας καὶ ἱερωμένους καὶ λαϊκοὺς·
Ντερβίσιδες δὲν θέλει πλέον νὰ γνωρίζη.

Μὲ μεγάλην λύπην, φίλε Ῥώτα, καὶ ἀγανάκτησιν,
βλέπω τὴν ὁποίαν καὶ πρότερον ἐξευρα δυσκολίαν τῆς
διαδόσεως τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης. Τὸ ἀμάρτημα,
ἂν καὶ ὄχι ἰδικόν μου, τὸ κλαίω ὡς νὰ ἤμην αὐτὸς ὁ
πταίσας. Μ' ὄλον τοῦτο ἐλπίζω ταχεῖαν διόρθωσιν αὐ-
τοῦ τώρα ὅταν ὁ φίλος ἡμῶν Ἀλέξανδρος ἀνεδέχθη τὴν
φροντίδα τῆς διαδόσεως. Εὐχαριστῶ ἀπὸ ψυχῆς εἰς τὴν
προθυμίαν σου νὰ συνεργήσης εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν βι-
βλίων. Ἀλλὰ νὰ σὲ στείλω βιβλία δὲν ἐμπορῶ διὰ τὴν
ἐξῆς αἰτίαν. Καθόσον τυπώνονται οἱ τόμοι τῆς βιβλιοθή-
κης, πέμπω εἰς Λειψίαν, εἰς Ὀλλανδίαν, εἰς Ἰταλίαν
(πρὸς τοὺς ἐν Λιθόρνῳ Ζωσιμάδας), εἰς Βιένναν (πρὸς
τὸν Ἀλέξανδρον), τὰ σανδύκια γεμισμένα πολλάκις καὶ
περισσότερον ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε, μὴν ἔχων ἐδῶ τόπον ἀρ-
κετὸν νὰ τὰ θησαυρίζω. Δὲν κρατῶ πλὴν ὀλίγα, ὅσα
χρειάζονται διὰ τὴν ἐδῶ γινομένην πώλησιν.

Περὶ δὲ τῶν ἰδίως ζητουμένων διὰ σὲ δέκα σωμάτων
τί νὰ σὲ εἶπω φίλε! Δέκα σώματα βέβαια εἰς ὅλας τὰς
γλώσσας τοῦ κόσμου σημαίνουν (ἐπειδὴ εἶναι ὀκτὼ τόμοι
ἕως τώρα ἐκδομένοι) τόμους 80. Ἐφοβήθην μὴν ἔκαμες
λάβθος καλάμου, καὶ εὐρισκόμην εἰς ἀπορίαν τί νὰ κάμω
περὶ τούτου. Ἐστοχάσθην ὅμως, ὅτι καὶ ἐὰν ἀληθῶς
τοιαύτη εἶναι ἡ γνώμη σου, μὲ ὀλιγωτέραν δαπάνην ἐμ-
πορεῖς νὰ τὰ λάβῃς ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον ἀφ' ὅσης ἤθε-
λαν σὲ προξενήσῃν πεμπόμενα ἀπ' ἐδῶ. Ὅθεν ἐπεριω-
ρίσθην εἰς τὸ νὰ σὲ πέμψω ἕν μόνον σῶμα (εἰς τόμους 8)
δεμένον, μὲ τὰ ἄλλα βιβλία, τὰ ὅποια βλέπεις εἰς τὸν
ἐξῆς κατάλογον μὲ τὰς τιμὰς των.

Τοῦ Στράβωνος τοὺς δύο τόμους ἔπρεπε νὰ σὲ τοὺς πέμψω δῶρον, ἐὰν τοὺς ἐτύποναι μὲ ἐξοδὰ μου, ἢ τοῦλάχιστον ἐὰν σ' ἐγνώριζα τὴν ἀρχὴν ὅταν ἔστειλα εἰς φίλους ὀλίγους τινὰς τὸν πρῶτον. Αὐτὸς τυπόμενος μὲ δαπάνην Αὐτοκρατορικὴν καὶ πωλεῖται ὁ περισσεύσας ἀριθμὸς ἀπὸ ὅσα χαρίζει ὁ ἡγεμὼν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, εἰς τοὺς πρέσβεις, ἢ πέμπει εἰς τὰς ἄλλας ἡγεμονικὰς αὐλάς. Ἐκ τῶν δῶρα ταῦτα ἐχάρισε καὶ εἰς καθένα ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἡμᾶς ἐργάτας τοῦ Στράβωνος 25 σῶματα, ἔξω τῆς ἐτησίου πληρωμῆς τοῦ κόπου τῆς μεταφράσεως. Καταλαμβάνεις καλὰ, ὅτι εἰς ὅποιους ἔστειλα τοὺς πρῶτους τόμους, εἰς ἐκείνους ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ στείλω καὶ τοὺς δευτέρους καὶ καθεξῆς, ἕως νὰ τελειωθῇ ὁ Στράβων, τὸν ὁποῖον πιθανὸν ὅτι θέλει προλάβει τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. Ἐχεις λοιπὸν τοὺς δύο τόμους, πρῶτον καὶ δεύτερον à Votre Spese. ὁ τρίτος τελειοῦται, ἐλπίζω, ὀλίγον μετὰ τὸ Πάσχα. Τὴν Ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην σ' ἐπέρασα εἰς τὴν ὁποίαν πωλεῖται καὶ εἰς τοὺς βιβλιοπώλας τιμὴν, ἥγουν χωρὶς κέρδος διὰ τοὺς δαπανήσαντας εἰς αὐτήν. Ἐπειδὴ μ' ἔδωκες ἄδειαν νὰ προσθέσω καὶ ἄλλο τι καλὸν βιβλίον διὰ σέ, σὲ πέμπω τοῦ Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ (συγγραμματος ἀναγκαίου) τοὺς πρῶτους τέσσαρας τόμους. Βλέπεις ὅτι εἰς αὐτοὺς δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη τὸ Β στοιχεῖον· ὅθεν συμπεραίνεται ὅτι μέλλει νὰ συμπληρωθῇ εἰς 18 ἢ 20 τόμους. Εἰς κάθε σχεδὸν ἐξάμηνον δίδονται δύο τόμοι. Ἄν ἦσο τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπογεγραμμένων εἰς αὐτό, ἤθελες τὸ πληρόναι μόνον πρὸς 6 φρ. τὸν τόμον, ὡς τὸ πληρόναι καὶ ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τὸν ὁποῖον πέμπονται 4 σῶματα· ἀλλ' ἡ ὑπογραφή ἐκλείσθη πρὸ πολλοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι ἀπαραιτήτως

ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἱστορίαν βιβλίον· χρήσιμα δὲ καὶ ὠφέλιμα εἰς σὲ ἐπρόσθεσα τὰ ἐξῆς, ὅσα βλέπεις.

Τὸ τελευταῖον (ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος εἰς 6 τόμους) δὲν εἶναι ἀπὸ βιβλιοπώλας, ἀλλὰ τὸ εὕρηκα τυχηρὸν (de hazard ὡς λέγουσιν οὗτοι) καὶ δεμένον ὡς εἶναι, καὶ ἡ μεγάλη του εὐθυνία μ' ἐπαρακίνησε νὰ σοῦ τὸ ἀγοράσω. Ἄν κατὰ τύχην τὸ ἔχῃς, μὲ κέρδος δύνασαι νὰ τὸ πωλήσῃς. Ὅλα ταῦτα εἰς τόμους 28 ἐπαραδόθησαν ὡς διορίζεις εἰς τὸν φίλον σου Ἀμιέλον. Τὴν ἀξίαν τῆς τιμῆς των φράγκα 278 καὶ ἑκατοστὰ 30, πέρασε νὰ ζήσῃς πρὸς τὸν κοινὸν φίλον Ἀλέξανδρον Βασιλείου. Ὑγίαινε καὶ εὐτύχει!

1	Πρόδρομος Ἑλλ. Βιβλιοθ.	10,50	στίχωμα	1,80	12,30
2	Ἰσοκράτ. Α καὶ Β τόμος	18,—	»	3,60	21,60
3	Πλουτάρχου 1, 2 καὶ 3 τόμ.	48,—	»	5,40	53,40
1	Πολύαινος	10,50	»	1,80	12,30
1	Ἀἴσωπος	12,—	»	1,80	13,80
1	Character. de Théophraste Grec et franç. . .	4,50	»	3,—	7,50
1	Apologie de Socrate Gr. et fr.	4,—	»	3,—	7,—
2	Strabon 1 et 2 volumes .	60,—	»	6,—	66,—
4	Biographie universelle 1 2, 3 et 4 vol.	28,—	»	7,20	35,20
2	des erreurs et des préjugés 2 τόμοι	10,—	»	3,60	13,60
4	Lettres à Sophie 4 τόμ. .	10,—	»	3,60	12,60
<hr/>					
22	volumes.				
6	Histoire de la Grèce en 6 volumes	10,—	»	3,60	13,60
<hr/>					
28					278,30
2	Φυλλάδια de l'état actuel de la civilisation dans la Grèce.				

Παρ' ὀλίγον ἐλησμόνησα νὰ σὲ λαλήσω περὶ τοῦ Παυ-

σανίου. Ὁ φίλος μου Κλαυιέρος τὸν ἐκήρυξεν εἰς τὸν καιρὸν, ὡς ἐνθυμεῖσαι, μὲ ἐλπίδα νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὑπογραφὰς διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸν πολυδάπανον τύπον 6 τόμων. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ὑπογραφαὶ δὲν ἤλθαν, μ' ὅλον ὅτι ὁ Πausanίας τῆς Ἑλλάδος τὴν δόξαν περιγράφει. Διακόσται μόνον ὑπογραφαὶ εἶν ἤρχοντο, ὁ Πausanίας ἤθελεν εἶσθαι τῶρα τυπωμένος μὲ μεγάλην τῆς Ἑλλάδος ὠφέλειαν, ἔπειτα καὶ τιμὴν, ὅτι ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀξίαν τῶν προγονικῶν συγγραμμάτων. Ἔως σχεδὸν 10 ἀπὸ τὸ Λιθόρνον, ἄλλαι ἴσως τόσαι ἀπὸ Ἀμστελδάμ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ (ἂν ἐνθυμοῦμαι καλὰ) τινές. Ἴδου ὅλαι αἱ ὑπογραφαὶ καὶ ὅλη ἡ ἐλληνικὴ βοήθεια. Ἐλησμόνησα τὸ μέγα βοήθημα τοῦ μεγάλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ζήλου, μίαν ὑπογραφὴν δι' ἐν μόνον σῶμα. Τῶρα καταγίνομαι νὰ παρακινήσω τὸν τυπογράφον μου νὰ τὸν τυπώσῃ διὰ λογαριασμὸν του, ἀλλὰ δὲν ἐξεύρω ἂν ἐπιτύχω.

Σήμερον πέμπω, πρὸς τὸν Amiel τὰ βιβλία σου. Καὶ πάλιν ὑγίαινε!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

3.

9 -Απριλίου 1813.

Καὶ πῶς νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ τὸν πάσης ἀγάπης καὶ τιμῆς ἀξίον! τόσον εἶναι πλειότερα ἢ πρὸς σέ μου ἀγάπη,

ὅσον κατὰ δυστυχίαν, εἶναι ἀκόμη εἰς τὸ γένος ὀλιγώτατος τῶν ὁμοίων σου ὁ ἀριθμός. (καὶ πρόσεχε μὴν ὑπερηφανευθῆς διὰ τοῦτόν μου τὸν ἔπαινον· ὅτι τότε θέλω παύσειν νὰ σὲ ἀγαπῶ). Ὅταν οἱ τοιοῦτοι πλεονάσωσιν, ὑπόφερε τότε χωρὶς ζηλοτυπίαν ν' ἀγαπῶ κ' ἐκείνους ὡς καὶ σέ.

Ἐκαμες φρόνιμα ἐμβαίνων εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ γάμου, φρονιμώτερα ὅτι συνεζεύχθης καὶ μὲ ὁμογενῆ, καὶ φρονιμώτατα, ὅτι καὶ ὁμοπάτριον, καὶ ἐκλεγμένην ἀπὸ τοὺς γονεῖς σου. Ὅλα ταῦτα εἶναι ἀγάπης καὶ τιμῆς ἄξια. Ἐὰν δὲ καὶ τὰ ἐλπιζόμενά σου τέκνα ἀναθρέψης Ἑλληνικῶς (καὶ ἡ λέξις αὕτη μόνη τὰ περιέχει ὅλα), τότε πλέον, ἂν εὐρίσκωμαι ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, δὲν ἐξεύρω τί ἔχω νὰ κάμω, ἢ μᾶλλον μηδὲ πρέπει νὰ φροντίζω τί θέλω κάμειν, ἐπειδὴ σὲ ἀγαπῶ, ὅχι μόνον διὰ τὴν φρονιμὸν σου διαγωγὴν τὴν παροῦσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν βεβαιότητα ὅτι δὲν θέλεις τὴν ἀλλάξειν. Ἔως νὰ ἔλθῃ λοιπὸν ὁ ποθητὸς καιρὸς τῶν καρπῶν τοῦ γάμου σου, εὐχομαι καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον ὅλας τοῦ οὐρανοῦ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας! καὶ διὰ τὸν φόβον μὴ δὲν φθάσω νὰ ἴδω τοὺς καρπούς σου, λάβε καὶ τὰς περὶ ἐκείνων εὐχὰς μου, πλέξε τὰς μὲ τὰς πατρικὰς σου, καὶ στεφάνωσε τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. Πρὸ δὲ πάντων, φίλε Ῥώτα, ἐνθυμοῦ νὰ λέγῃς συχνὰ εἰς τὰ τέκνα σου, ὅτι ὁ πολυτελέστερος καὶ ἐνδοξότερος στέφανος δι' αὐτὰ εἶναι νὰ φανῶσιν ἄξιοι τῆς προγονικῆς εὐγενείας.

Δὲν ἐμπορεῖς νὰ στοχασθῆς, φίλε Ῥώτα, πόσῃν εὐφροσύνῃ ἐδοκίμασεν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς σου 25 Δεκεμβρίου [1812]. Ἐσωφρονίσθησαν,

τέλος πάντων, και οί Σμυρναῖοι, και ἐκατάλαβαν τὴν ἀνάγκην τῆς παιδείας.

Κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου ἐτοίμασα τὸν τρίτον τόμον τοῦ Στράβωνος, και τῆς Γενικῆς βιογραφίας τὸν τέταρτον και πέμπτον τόμον. Εἰς αὐτὰ ἐπρόσθεσα ἀπὸ κεφαλῆς μου (ὡς ἕκαμα και διὰ τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Βασιλείου) και τὸ περὶ τῆς φιλολογίας εἰς 8 τομῖδια τοῦ περιφήμου Laharpe, ἐπειδὴ τὸ ἔκρινα βιβλίον ὠφελιμώτατον. Ἐὰν σὲ εἶναι περιττὸν, ἀφ' οὗ τὸ ἀναγνώσῃς πώλησέ το ἢ αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ λογαριασμὸν μου. Σήμερον τὰ πέμπω πρὸς τὸν φίλον σου κύρ Amiel, διὰ νὰ σὲ τὰ περάσῃ αὐτοῦ κατὰ πρώτην ἀφορμὴν. Ἴδου και ἡ τιμὴ τῶν βιβλίων.

1 Στράβωνος τρίτος τόμος μετὰ τὸ στίχωμα φρ. 33,—

2 Καθολικῆς βιογραφίας πέμπτος και ἕκτος τόμος 17,60

8 Cours de litterature par Laharpe, εἰς 8 τόμ. 30,80

81,40

Ταῦτα τὰ 81 φρ. και 40/100 μ' ἐπρόσφερον ἀφ' ἐαυτοῦ νὰ με πληρώσῃ ὁ κύρ Amiel, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐδέχθην, προτιμῶν νὰ περάσωσιν εἰς Βιένναν, ἂν θέλῃς οὕτω, και ὅταν θέλῃς,—πρὸς τὸν κύρ Ἀλέξανδρον Βασιλείου.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ Πausανίου δὲν ἐκβῆκεν ἀκόμη ἀπὸ τὴν τύπωσιν. Ἄν ἦναι τινὲς αὐτοῦ ἐπιθυμοῦντες νὰ ὑπογράψωσι, δὲς με τὴν εἶδησιν και τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

Ὡσαύτως τυπόνεται και Ῥητορικὴ ἐκδομένη και συναγμένη ἀπὸ τὸν φίλον μου Βάμβαν· ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ στείλῃς τινὰς ὑπογραφάς, δὲν ἤθελεν εἶσθαι κακόν, ἂν και ἀληθῶς χρεῖαν δὲν ἔχη, ἐπειδὴ μᾶς ἤλθαν ἀπὸ τὴν Βιένναν τῶν ἐλπιζομένων περισσότεροι. Ἡ τιμὴ τῆς θέλει εἶσθαι 6 φράγκα διὰ τοὺς ὑπογραμμένους, και 8 διὰ

τοὺς μὴ ὑπογράψαντας. Ὑγίαινε, καὶ γράφε με, χωρὶς ὁμῶς νὰ παραπονῆσαι, ἂν δὲν σὲ ἀποκρίνωμαι πάραυτα. Ἐγήρασα ὁ ταλαίπωρος, καὶ γήρας νοσηρὸν, καὶ προσέτι φορτισμένον ἀπὸ πολλῶν εἰδῶν βάρη ἀνυπόφορα. Ἐπέρασα τὴν νεότητά μου εἰς κόπους καὶ ἀνίας, μὲ ἐλπίδα ὅτι εἰς τὸ γῆράς μου θέλω καὶ εὐρεῖν ὀλίγην ἀναψυχὴν, καὶ ἔγινεν ὅλον τὸ ἐναντίον· ὅσον αἱ δυνάμεις μου ὀλιγοστεύουν καὶ καταλύονται μία μετὰ τὴν ἄλλην, τόσον αἱ ἀσχολίαι μου πληθύνουσι καὶ γίνονται βαρύτεραι. Καὶ πάλιν καὶ πολλάκις ὑγίαινε!

Ὁ σὸς
ΚΟΡΑΗΣ

Ὅσάκις ζητεῖς βιβλία, ἐνθύμιζέ με ὅσα ἔλαβες, ὡς ἕκαμες καὶ εἰς τὴν τελευταίαν σου ἐπιστολήν, διὰ τὸν φόβον τοῦ λάθους.

4.

15 Μαΐου 1813.

Ἀγαπητὲ κύρ Ῥώτα ἀσπάζομαί σε.

Πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὴν 9 Ἀπριλίου, ἡμέραν ὅτε σ' ἔγραψα πέμψας ὁμοῦ καὶ πρὸς τὸν κύριον Ἀμιέλ τὰ βιβλία σου, μὲ ἦλθαν ἄλλοι δύο τόμοι (7 καὶ 8) τῆς Βιογραφίας. Ἦτο χρεῖα καὶ νὰ στιχῶθῃσι κατὰ τοὺς προλαβόντας· ὅθεν ἐπέρασαν καὶ ἄλλαι τινὲς ἡμέραι, ὥστε δὲν ἐξέυρω ἂν φθάσουν νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸ πακέτον τὸ

πεμπόμενον σήμερον εἰς τὸν Amiel. Ὅπως ἂν ἦναι,
θέλεις τοὺς λάβειν ἀπ' αὐτόν, καὶ προσθήσειν

εἰς τὰ φράγκα 81,40

ἔτι διὰ τοὺς δύο τούτους τόμους 17,60

φρ. 99,—

Τὰ πρὸ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποδημίας σου σταλέντα βιβλία ἐνθυμᾶσαι ὅτι ἡ δαπάνη των ἦτο φρ. 278,30, καὶ περὶ τούτων μ' ἔγραφες τὴν 10 Μαρτίου 1812 ὅτι τὰ ἐπέρασες πρὸς τὸν κύρ. Ἀλέξ. Βασιλ. Ἐρωτήσας τοῦτον, διὰ τί δὲν τὰ εὔρισκα εἰς τὸν μεταξύ μας ἐτήσιον λογαριασμόν, ἀπόκρισιν ἔλαβα, ὅτι διετέθη ἄλλως τὸ πρᾶγμα μετέπειτα, καὶ συμπεραίνει ὅτι μὲ τὰ ἐπέρασες ἀμέσως ἐδῶ. Ἐξήγησέ με τὸ πρᾶγμα, νὰ ζήσης! καὶ μὴ σὲ φανῆ παράξενον, ἂν τὸ ἀμάρτημα ἦναι τῆς μνήμης μου· τὸ γῆρας καὶ αἱ πολλαὶ μου ἀσχολίαι (πνίγομαι πίστευσέ με, φίλε, ἀπ' αὐτάς) ἐνδέχεται νὰ μὲ πλανῶσι, μάλιστα ἐπειδὴ περὶ τῶν τοιούτων κατάστιχα μῆτε κρατῶ, μῆτε δυνατὸν εἶναι νὰ κρατήσω. Καὶ πάλιν ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τοὺς σοὺς.

ΚΟΡΑΗΣ

5.

17 Ὀκτωβρίου 1814.

Τιμιώτατε φίλε Ῥώτα ἀσπάζομαι σε!

*Ἄν καὶ τὰ βάρη μου εἶναι πολλὰ, μὲ βαρύνει ὁμως καὶ ἡ μακρὰ πρὸς σέ μου σιωπή. Λαμβάνω μ' εὐχαρί-

στησιν ἀφορμὴν νὰ τὴν λύσω ἀπὸ δύο νέους τόμους τοῦ Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ (ἕννατον καὶ δέκατον), τοὺς ὁποίους κρατῶ ἐτοιμοὺς διὰ σέ. Πρὶν ὁμῶς τοὺς παραδώσω εἰς τὸν φίλον Amiel εὐλογον ἔκρινα νὰ σ' ἐρωτήσω καὶ περὶ τοῦ Παουσανίου. Ὁ πρῶτος τόμος ἐξεδόθη, εἶναι δύο μῆνες τῶρα. Αὐτόθεν μ' ἔστειλες εἰς τὸν καιρὸν 28 ὀνόματα ὑπογραμμένων. Τῶρα μὲ γράφει ὁ φίλος Ἀλέξανδρος Βασιλείου (3 Σεπτεμβρίου) νὰ σὲ πέμψω μόνον 10 σώματα· ἔπειτα ἀμέσως προσθέτει, ὅτι δὲν βλάπτει ἂν σὲ πέμψω καὶ τὰ 27. Εἶπέ με λοιπὸν μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου, ἂν οἱ ὑπογεγραμμένοι (τῶν ὁποίων τὸν πεμφθέντα κατάλογον σ' ἐπιστρέφω δι' ἀνάμνησιν) θέλωσι νὰ τοὺς πέμψω ὅλους, καὶ ἂν τοὺς θέλωσιν ἀπλῶς βραμμένους (brochés) ἢ στιχωμένους (reliés), κατὰ τὸ στίχωμα τῶν ὁποίων ἔχεις αὐτοῦ τόμων τοῦ Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ.

Ἐλπίζω, φίλε, νὰ μάθω ἀπὸ τὴν ἀπόκρισίν σου ὅτι ὑγιαίνεις, καὶ ὅτι εἶσαι εὐτυχέστερος παρ' ἄλλοτε· εἰς τὴν ἐλπίδα ταύτην προσθέτω καὶ τὰς εὐχὰς μου.

Ὁ πολλὰ φιλῶν καὶ τιμῶν σε

ΚΟΡΑΗΣ.

Ἐλπίζω ὅτι ἔλαβες πρὸ πολλοῦ καὶ τὰ σταλέντα 6 σώματα τῆς Ῥητορικῆς τοῦ Βάμβα. Τὰ ἐπαράδωκα εἰς τὸν κύρ Amiel περὶ τὰ τέλη τοῦ περασμένου ἔτους 1813.

Καὶ πάλιν εὐτύχει!

6.

Ἐκ Παρισίων 30 Δεκεμβρίου 1814.

Ἀγαπητὲ Ῥώτα,

Μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν ἔλαβα τὴν τῆς 10 Νοεμβρίου ἐπιστολήν σου. Δὲν ἶδα τὴν ὁποίαν ἔγραψες τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1813.

Τὰ συμβάντα σε, φίλε, μ' ἐλύπησαν καὶ ὅταν μὲ τὰ ἐκοινωνήσῃς, καὶ νὰ μὲ λυπῶσι δὲν ἔπαυσαν ὁσάκις τὰ ἀνέφερα εἰς τὴν μνήμην μου. Πλὴν μὲ παρηγορεῖς τώρα (καὶ τοῦτο πρέπει νὰ παρηγορῇ καὶ σέ, ἐάν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, ἦσαι φρόνιμος) λέγων, ὅτι σ' ἀφῆκαν τῆς συνειδήσεως τὴν ἡσυχίαν. Μέγα καὶ πολύτιμον καὶ πολλῆς φυλακῆς ἄξιον καλὸν σ' ἀφῆκαν. Τοῦτο τὸ καλὸν παρηγορεῖ καὶ τὰς ἰδικάς μου ἀνίας. Ὅλη μου ἡ ζωὴ ἐστάθη ὀδυνηρά· καὶ ἀντέστεκα εἰς τὰς προσβολὰς τῆς τύχης μὲ τὴν ἐλπίδα μόνην ὅτι κἂν εἰς τὸ γῆρας μου θέλω ἀπολαύσειν ὀλίγην ἡσυχίαν. Ἄλλ' ὅλον τὸ ἐναντίον, φίλε μου· ὅσον πλησιάζω εἰς τὸ ἄκρον τοῦ σταδίου, τόσον ὁ Βάσκανος δαίμων σπουδάζει νὰ φαρμακεύσῃ καὶ αὐτὰς τὰς τελευταίας ὥρας τοῦ δρόμου μου.

Δὲν μὲ προξενοῦσι κόπον αἱ παραγγελίαι σου, ἐπειδὴ τὰς ἐνεργεῖ ὁ τὸν ὅποιον μεταχειρίζομαι καὶ εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ φίλου Ἀλεξάνδρου βιβλιοπώλης. Τὰ ἔβαλε λοιπὸν εἰς τὸν δρόμον αὐτὸς κατὰ τὴν 28 τοῦ παρόντος σημειωμένα IR N° 1, τὰ ἐξῆς βιβλία :

27	σώμ. πρώτου τόμου Παυσανίου πρὸς 10 φρ.	270,—
	στιχωτικά »	47,25
		<u>317,25</u>

4	τόμους Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ 9, 10, 11	
	καὶ 12 φρ.	28
	στιχωτικά »	7
		<u>35,—</u>
		φρ. 352,25

	Ἐξοδα Πάλας κτλ.	3,25
		<u>φρ. 355,50</u>

Εἰς τὰ αὐτὰ προσθέντω,

6	ῥητορικὰς τοῦ Βάμβα (παραδομένας εἰς τὸν Amiel τὴν 9 Δεκεμβρίου 1812) φρ.	36,—
	στιχωτικά »	7,50
		<u>43,50</u>
		φρ. 399 —

Τὴν ποσότητα ταύτην ἔμβασέ με ὡς θέλεις, καὶ ὅταν θέλῃς. Τὸ ἀκοπώτερον διὰ τὸ πολύνοσον καὶ πολυάσχολόν μου γῆρας εἶναι νὰ τὰ ἐμβάσῃς πρὸς τὸν φίλον Ἀλέξανδρον Βασιλείου, μ' ὅλον τοῦτο φρόντισε καὶ τὸ διὰ σέ ἄκοπον, καὶ μὴ σέ μέληρ περὶ ἐμοῦ. Ἄν μὲ τὰ ἔμβασες καθ' ὑπόθεσιν εἰς ἀπλοῦν Mandat καὶ ὄχι εἰς συναλλαγματικὴν, κόπος δὲν προξενεῖται. Πλὴν (πάλιν σὲ λέγω) κἄμε ὡς ἀγαπᾶς. Τ' ἀφίνω ὅλα εἰς τὴν ἐξουσίαν σου πλὴν τῆς πρὸς ἐμέ φιλίας. Ἄλλ' οὐδ' εἰς αὐτὴν κινδυνεύω τίποτε, ἂν σὲ ἀφήσω πληρεξούσιον· ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἀγαπᾶς τὸν ἀγαπῶντα καὶ τιμῶντά σε.

ΚΟΡΑΗΝ.

Ἐλησμόνησα νὰ σ' ἐξηγήσω διὰ τί 27 καὶ ὄχι 28 (ὄσους ἐζήτησες) οἱ Παυσανίαι. Μ' αὐτοὺς ἐδόθησαν καὶ

ἄλλοι δι' ἄλλους εἰς τὸν στιχωτὴν· καὶ συνέβη λάθος καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ὅποσον διὰ νὰ διορθωθῇ, ἦτον ἀνάγκη ν' ἀργοπορήσω ἴσως ἀκόμη 15 ἡμέρας τὴν ἀποστολὴν τῶν βιβλίων σου. Ἰκανοὶ εἶναι καὶ οἱ 27 καὶ ἂν χρειασθῶσιν εἰς τὸ ἐξῆς ἄλλοι, εὐκολοὶ εἶναι ἢ προμήθειά των.

Τῶν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῶν σου ἡ ἐπιγραφὴ ἄς ἦναι Coray, rue de Madame N° 5, près le Luxembourg, καὶ ὄχι τι περισσότερον.

7.

4 Ἰανουαρίου 1815.

Φίλε Πῶτα,

Ἐπομονὴ διὰ τὰ δύο κουτία τῶν ὀπωρῶν· τὰ δέχομαι ὡς δῶρον τῆς ἀρχιχρονίας (ἐπειδὴ καὶ τῶντι τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ παρόντος ἔτους ἦλθον εἰς χεῖράς μου), καὶ σὲ πέμπω ἀντίδωρον τὰς ἀπὸ τὰ σπλάγχνα μου εὐχάς, νὰ ζήσης τὸ παρὸν ἔτος καὶ πολλὰ τῶν καθεξῆς ἄλλα εὐτυχέστερα τῶν περασμένων! Ἄλλὰ τῶν ἀπὸ Μεδιολάνου, φίλε, καὶ τῶν ἀπὸ Μασσαλίας μελλόντων νὰ σταλθῶσιν, « εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη »; Διὰ τί ἀσωτεύομενος σὺ ζητεῖς νὰ κάμης καὶ ἐμὲ ἄσωτον; Δὲν τὰ μισῶ βέβαια τῆς πατρίδος τὰ ὀπωρικά· ἀλλὰ καὶ τώρα, καθὼς καὶ ἄλλοι ὅσκις τὰ ἔλαβα, πολλὰ μικρὸν μέρος δαπανῶ ἀπ' αὐτά· τὰ πλειότερα τρώγουσιν οἱ φίλοι. Καὶ

νά σ' ἐξομολογηθῶ γεροντικὴν ἀσθένειαν, ἢ μᾶλλον μω-
ρίαν, ἐπιθυμῶν κατὰ πάντας τρόπους νὰ φημιζῶ εἰς τοὺς
ἄλλογενεῖς τῆς πατρίδος τὰ προτερήματα, καὶ μὴν ἔχων
ἀκόμη ἀληθῆ προτερήματα καὶ καλὰ νὰ δεῖξω εἰς αὐ-
τούς, καταφεύγω εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς γῆς καὶ τοῦ κλί-
ματος, καὶ εὐρίσκω ὀλίγην παρηγορίαν ὁ ταλαίπωρος τῆς
λύπης μου, δείχνων εἰς αὐτοὺς ἀντὶ ἀνδραγαθίων, ἀμπε-
λαγαθίας καὶ συκαγαθίας.

Ὡ πόσον γλυκυτέρα τῶν Ἑλληνικῶν ὀπωρῶν καὶ εὐ-
τυχεστέρα ἔτους ἀρχὴ ἤθελεν εἶσθαι δι' ἐμέ, διὰ σέ, δι'
ὄλον ἡμῶν τὸ γένος! ἔὰν ἀντὶ τῶν Κλαζομενίων σταφι-
δων ἐδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς ἄλλογενεῖς, ὅτι αἱ
γεννήσασαι ποτὲ τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν Κλαζομε-
ναί, δὲν ἔπαυσαν νὰ γεννῶσιν ἄνδρας λογίους, ὡς δὲν
ἔπαυσαν νὰ γεννῶσι σταφίδας θαυμαστάς! Ὑπομονή·
δὲν θέλομεν μείνειν πάντοτε περιωρισμένοι, καὶ ὡς πον-
τικοὶ προσκολλημένοι, εἰς σῦκα καὶ σταφίδας. Ὀλονὲν
ἐνεργεῖται τῆς Ἑλλάδος ἢ μεταμόρφωσις· ἀλλὰ τῆς εὐ-
τυχοῦς ταύτης μεταβολῆς ἐγὼ μόλις βλέπω τὴν αὐγὴν
τώρα, ὅταν πλησιάζω εἰς τὰς σκοτεινὰς πύλας τοῦ θανά-
του. Ἄμποτε νὰ ἴδῃς σύ, φίλε, τὴν λαμπρὰν καὶ ἀνέ-
φελον ἡμέραν ἐκείνην, ὅτε αἱ συκαγαθαί καὶ ἀμπελαγα-
θίαι θέλουν δώσειν τὸν πρῶτον τόπον εἰς τὰς Γραικα-
γαθίας!

Ὅταν ὁ φίλος σου Φράνις μ' ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν
σου, ἦσαν ἡμέραι δύο ἀποῦ ἐστάλησαν αὐτοῦ οἱ Παυ-
σανίαι καὶ τὰ λοιπὰ βιβλία. Μ' ἐλύπησεν ἡ τοιαύτη
ἀποτυχία· ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος ὁμως, ἐσυλλογίσθην, ὅτι ἂν
καὶ φίλος σου ὁ Φράνις, ἴσως ἤθελεν ἐνοχληθῆν ἀπὸ τόσον
φορτίον. Σ' ἐφάνέρωσα τὴν ἀποστολὴν τοῦ φορτίου τὴν

προπαραμονήν τοῦ νέου ἔτους. Ἄν εἰς τὸ ἐξῆς εὖρω καὶ
κρίνω ὠφέλιμον εἰς σέ κἀνὲν βιβλίον Γαλλικόν, θέλω σέ
τὸ προμηθεύσειν μετὰ χαρᾶς. Καὶ πάλιν ὑγίαινε! καὶ
πάλιν εὐτύχει!

Ὁ φίλος σου
ΚΟΡΑΗΣ.

Προσμένω τὸν φίλον σου (ὡς μὲ ὑπεσχέθη) νὰ τὸν
δώσω τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν· ἂν δὲν ἔλθῃ, σέ τὴν
πέμπω διὰ τοῦ ἡμεροδρόμου.

Ὁ φίλος σου ἔμαθα ὅτι ἀπεδήμησεν· ὅθεν σέ πέμπω
τὴν ἐπιστολήν σήμερον,

11 Ἰανουαρίου.

8.

22 Ἰουνίου 1815

Ἀγαπητὲ Ῥώτα,

Ἡ διὰ τὰς περιστάσεις ταραγμένη ψυχὴ μου δὲν μὲ συγ-
χωρεῖ νὰ μακρολογῶ. Εὐχαριστῶ σε, φίλε, διὰ τὰ δῶρα
σου ὅλα· τὰ ὅποια ἤθελαν μὲ προξενήσειν πλειοτέραν εὐ-
θυμίαν, ἂν δὲν ἦσαν τόσον ὑπερβολικά. Διὰ τί ἔλησμο-
νησες τὸ σοφὸν παράγγελμα «Μηδὲν ἄγαν»; Ὁ ἐν
Μασσαλίᾳ Σκυλίτζης, μὲ ζητεῖ (ἐκ προσταγῆς σου) νὰ σέ
φορτίσω καὶ τὸ ἀγώγιον τοῦ ὁποίου σὺ ὀνομάζεις *πιθα-
ρίου*, ἐγὼ δὲ *πίθωνος*, τοῦτο μόνον ἔλειπε, διὰ νὰ ἀπο-
δείξῃ ἐσὲ μὲν ἄσωτον, ἐμὲ δὲ ὀλότελα ἀδιάκριτον.

Ἔχω τινὰς τόμους βιβλίων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην μου, τὰ ὅποια εἰς ἐμὲ εἶναι περιττά, ἄλλα διότι τὰ ἔχω διπλά, καὶ ἄλλα διότι τ' ἀπέκτησα ὡς χρήσιμα εἰς τὸ ἔργον τοῦ Στράβωνος, ὅστις βαδίζων τώρα εἰς τὸ τέλος τοῦ καταστένει ἄχρηστα, καὶ ἐπεθύμουν (δὲν ἐξεύρεις πόσον) νὰ σὲ τὰ πέμψω φιλικῶς, ὡς δυνάμενα νὰ σὲ χρησιμεύσωσιν. Ἄλλα ἀπορῶ διὰ τὰς περιστάσεις, πῶς ἔχω νὰ τὰ εὐοδώσω. Δεῖξέ με λοιπὸν (νὰ ζήσης!) τὸν τρόπον καὶ θέλω πάραυτα τὰ πέμψειν. Δὲν εἶναι πολλά, ἕξ ἢ ἑπτὰ τόμοι. Ἄλλ' ἡ ὀλιγότης των κάμνει δυσκολωτέραν τὴν ἀποστολὴν.

Τὴν παροῦσαν πέμπω διὰ Μασσαλίαν, φοβούμενος μὴ ὁ εὐθύτερος δρόμος εἶναι κλειστός. Ὁ αὐτὸς φόβος μὲ κινεῖ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ γράψῃς πρὸς τὸν φίλον Ἀλέξανδρον εἰς Βιένναν νὰ προστάξῃ τὸν ἐδῶ τραπεζίτην του, νὰ μὲ βοηθήσῃ, ἂν αἱ περιστάσεις μὲ φέρωσιν εἰς χρεῖαν βοηθείας.

Σὲ λέγω εἰς τὸ τέλος ὅ,τι ἔπρεπε νὰ σὲ εἴπω καταρχάς· ἤγουν ὅτι ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 5 Μαρτίου. Ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς μου μὲ κάμνει νὰ γράφω ἀσυλλόγιστα, Εὐχομαί σε νὰ ζῆς ἀτάραχος!

Ὁ φίλος σου Κ.

Θέλεις νὰ παραδώσω τὰ βιβλία εἰς τὸν Amiel; (δὲν ἐξεύρω ἂν εὐρίσκεται πάντοτε ἐδῶ, καὶ ἂν κατοικῇ εἰς τὸν αὐτὸν οἶκον), ἢ νὰ προσμείνω ἕως νὰ στείλω ἄλλο τι βαρύτερον εἰς Μασσαλίαν, διὰ νὰ προσθέσω εἰς αὐτὸ τὰ ὀλίγα καὶ ἑλαφρά;

9.

Ἐκ Παρισίων 28 Αὐγούστου 1815.

Φίλιπτε Ῥώτα,

Ἄρρωστος, ἂν καὶ ὄχι κληήρης, σὲ γράφω. Τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 4 Αὐγούστου ἔλαβον τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὅτε ἦσαν παραδομένα καὶ σταλμένα πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ὀμηρίδην τὰ βιβλία σου, τὰ ὅποια θέλεις πλέον λάβειν ἀπ' ἐκεῖνον διὰ θαλάσσης. Εἶναι τὰ ἑξῆς :

Cours de Cosmographie et de Geographie par Mantive εἰς τόμους.	3
Histoire del' Inde.	2
Traité del' économie politique.	2

Τὸ τελευταῖον τοῦτο μάλιστα μὲ προσοχὴν ν' ἀναγνώσῃς σὲ συμβουλεύω, καὶ ἂν ἦναι τρόπος νὰ τὸ διδάξῃς καὶ εἰς ἄλλους, ὅτι ἡ ὑπόθεσις του συμφέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἐπιστήμη του εἶναι νεοφανὲς πρᾶγμα, ἤγουν ἄρχισε πρὸ τεσσαράκοντα ἢ πενήκοντα ἔτη, ἀλλὰ τῶρα ἐσαφηνίσθη ἀκριβέστερον. Πλειότερα νὰ σὲ εἴπω κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἔχω δύναμιν. Ὑγιαίνει εὐδαιμονῶν!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου ὁ
ΚΟΡΑΗΣ.

Ἄσπασαι νὰ ζήσῃς ἀπὸ μέρους μου τὸν φίλον Ῥάλλην, ἐὰν εὐρίσκεται αὐτοῦ.

Αἱ περιστάσεις ἐμπόδισαν ἕως τῶρα τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐννάτου τῆς Βιβλιοθήκης τόμου. Ἐτελειώθη ὁμως πλὴν τῶν Προλεγομένων, εἰς τῶν ὁποίων τὴν τύπωσιν ἀσχολοῦμαι τὴν ὥραν ταύτην. Καὶ πάλιν ὑγίαινε!

10.

Ἐκ Παρισίων, 25 Νοεμβρίου, 1815.

Ἀγαπητὲ Ῥώτα, ἀσπάζομαι σε.

Πρὸ ἐπτὰ ἢ ὀκτῶ ἡμερῶν ἐπεμψα διὰ τοῦ βιβλιοπώλου μου Allais, πρὸς τὸν πάλαι κατοικοῦντα ἐδῶ, νῦν δὲ εἰς Βενετιάν βιβλιοπώλην Fuchs, τὸν 13 καὶ 14^{ον} τόμον τοῦ Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ, μὲ παραγγελίαν νὰ σὲ τοὺς στείλῃ αὐτοῦ. Φρόντισε λοιπὸν φίλε νὰ τοὺς παραλάβῃς.

Πλειότερα δὲν σὲ γράφω, ὅχι διότι δὲν ἔχω τί νὰ σὲ γράψω, ἀλλὰ διότι δὲν συμφέρει νὰ σὲ τὰ γράψω. Μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας ἐλπίζω νὰ σὲ στείλω καὶ τὸν πρῶτον τόμον τοῦ Ἑλληνικοῦ Στράβωνος τῆς ἐκδόσεως. Καταγίνομαι τῶρα εἰς τὴν τύπωσιν τοῦ δευτέρου· μὲ τὸν τρίτον τελειοῦται ὁλος ὁ Ἑλληνικὸς Στράβων. Περὶ δὲ τοῦ Γαλλικοῦ ἀσχολούμεθα κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὸν τέταρτον τόμον, ὅστις οὐδ' αὐτὸς μέλλει ν' ἀργήσῃ.

Ὑγίαινε εὐδαιμονῶν.

Ἄν ἦναι αὐτοῦ ὁ κύριος Ῥάλλης, ἄσπασέ τον ἀπὸ μέρους μου.

ΚΟΡΑΗΣ.

11.

Ἐκ Παρισίων, 16 Μαρτίου 1816.

Ἀγαπητέ Ῥώτα,

Τὴν 30 Νοεμβρίου (1815) ἐπιστολὴν σου ἔλαβα, ἔπειτα μετὰ τινὰς ἐβδομάδας καὶ τὰ δῶρά σου διὰ τῶν Μεδιολάνων, διὰ τὰ ὅποια σὲ εὐχαριστῶ.

Ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Γλυκὺν ἐδῶ κλεισμένην βλέπεις ὅτι μέλλει νὰ σὲ στείλῃ ἑπτὰ σώματα στιχωμένα τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στράβωνος ἂν καὶ μὲ διώριζες νὰ τὰ στείλω διὰ τοῦ Prinetti, ἔχων ὁμως ἀφορμὴν νὰ πέμψω πρὸς τὸν Γλυκὺν διὰ λογαριασμὸν μου, ἔκρινα συντομώτερον καὶ ὀλιγοδαπανώτερον νὰ προσθίσω εἰς τὴν πάλαν, τὰ ἰδικά σου, μάλιστα ἐπειδὴ τὸ διάστημα ἀπὸ Βενετίας εἰς Τεργέστην δὲν εἶναι μακρὸν.

Ἀπὸ τὰ ἑπτὰ ταῦτα σώματα, δέξου παρακαλῶ, δῶρον τὸ ἓν διὰ σέ, καὶ ἄλλο διὰ τὸν ὅποιον ἀσπάζομαι φίλον Ῥάλλην. Τὰ λειπόμενα πέντε εἶναι τὰ ὅποια ἐζήτησας, πρὸς φρ. 8,33 φρ. 41,65
στιχωτικά 7,50
φρ. 49,15

Τὸν ἐρχόμενον Ἰούλιον ἐλπίζω νὰ σὲ στείλω τὸν δεύτερον τόμον. Περὶ τὸν αὐτὸν ἴσως καιρὸν τελειωθῆ καὶ ὁ τέταρτος τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως. Λέγω Ἰσως, διότι τοῦτο κρέμεται ὄχι ἀπὸ μόνον τὸν μεταφραστὴν, ἀλλὰ

καὶ ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν τυπογραφίαν, ἥτις κάμνει πολ-
λάκις μακρὰς διακοπὰς.

Στείλε παρακαλῶ σε πάραυτα τὴν πρὸς τὸν Γλυκύν,
καὶ φρόντισε νὰ λάβῃς ἀπ' αὐτὸν τὸ πακέτον, ὅταν ἡ
πάλα κατευοδωθῇ. Εὐδαιμόνει!

Ὁ φίλος σου
ΚΟΡΑΗΣ

Rue de Madame, N° 5 derrière le Luxembourg.

12.

Ἐκ Παρισίων, 11 Ἰουλίου, 1816.

Ἀγαπητὲ Ῥώτα ἀσπαζομαί σε,

Πολλὰ εἶναι τὰ αἷτια, διὰ τὰ ὅποια ἕως τὴν σήμερον
δὲν ἀπεκρίθην εἰς τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 4 Μαρτίου.
Ἀπὸ τὰς μελλούσας νὰ μὲ συνοδεύσωσιν εἰς τὸν τάφον
ἀβρωστίας πλειοτέρας δὲν εἶχα. Ἐπολιορκούμην ὁμῶς
ἀπὸ πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἀσχολίας, καὶ παρὰ ταύτας
ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀνίας, τόσον πλέον ὀχληρὰς, ὅσον μὴδ'
ἔχω πλέον, ἀφ' οὗ ἐστερήθην τὸν Βάμβαν, τίνα νὰ τὰς
κοινωνήσω.

Ἐλαβα τὰ ὅποια μ' ἔστειλες 300 φρ. Ἄλλ' εὐλογη-
μένε, τίς ἀνάγκη νὰ μὲ πέμπῃς ὅ,τι δὲν χρεωστεῖς ἀκόμη.
Ζήτει ὅ,τι ἀγαπᾷς καὶ πλήρονέ το μετὰ τῆς ἀποστολῆς
τὴν εἶδῃσιν. Ἀφίνεις εἰς τὴν κρίσιν μου νὰ σ' ἀγοράσω

βιβλία, τὸ ὅποιον οὐδ' αὐτὸ δὲν εἶναι τόσον εὐκόλον. Μ' ὄλον τοῦτο θέλω φροντίσειν νὰ σὲ στείλω τοιοῦτόν τι, ὅποιον, ἐὰν τὸ ἔχῃς, εὐκολα δύνασαι νὰ τὸ πωλήσῃς εἰς μὴ ἔχοντας.

Ἄπὸ τὰ 300 σου φράγκα ἀφαιρῶ διὰ τοὺς Στρά- βωνας	49,15
Διὰ τὸν 15 καὶ 16 τόμους Βιογραφικοῦ λε- ξικοῦ παραδομένους τὴν 31 Μαΐου εἰς τὸν Al- lais διὰ νὰ τοὺς πέμψῃ διὰ τοῦ Fuchs . . .	17,50
Διὰ τοὺς προσταλμένους 13 καὶ 14 Βιο- γραφ. λεξικοῦ	17,50
	<u>84,15</u>
Ἄφαιρῶ διὰ λάθος τῶν προσταλθέντων ἀπὸ σὲ 400 φρ. ἀντὶ 399	1,—
	<u>83,15</u>
Μένουσι λοιπὸν εἰς χεῖράς μου	216,85
	<u>φρ. 300,—</u>

Κλεισμένην ἐδῶ εὐρίσκεις προκήρυξιν Λεξικοῦ Φυσι-
κῆς ἱστορίας· ἂν ἀγαπᾷς νὰ σὲ σημειώσω δι' ἓν σῶμα,
εἶσαι ἀκόμη εἰς καιρὸν ἀποκρινόμενος μὲ τὴν ἐπιστροφὴν
τοῦ ταχυδρόμου. Ἄφ' οὗ τὴν ἀναγνώσεως πέμψε τὴν διὰ
τοῦ φίλου Ῥάλλη (τὸν ὅποιον ἀσπάζομαι) εἰς τὴν Χίον.

Ὑγίαινε εὐδαιμονῶν!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ

Ἐκ Παρισίων 22 Ὀκτ. 1816.

Φίλιππε κ. Ῥῶτα ἀσπάζομαι σε,

Δύο σου ἐπιστολαὶ (18 καὶ 30 Ἰουλίου) ζητοῦν ἀποκρίσιν. Δὲν ἶδα ἀκόμη τὰ εἰδύλλια. Ἄν ἄρῃσαν σὲ καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καλὸν σημεῖον, ἐπειδὴ ἔχετε καὶ οἱ δύο ὁσφρησιν καλὴν. Ὅποια καὶ ἂν τὰ εὖρω, θέλω τὰ κρίνειν καλὰ διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποδείχνουσι βρασμὸν γενικὸν τῶν Ἑλληνικῶν κεφαλῶν καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀναγκαιότερον καὶ εὐτυχέστερον κατὰ τὸ παρόν. Ὁ βρασμὸς φυσικὰ καταρχὰς νοστιμώτατα βρώματα νὰ ἐψήσῃ δὲν εἶναι δυνατόν· καλὸν εἶναι ὅτι ἄρχισε, καὶ ὁ ἐξαφρισμὸς τοῦ θέλει ἐξάπαντος ἀφήσειν καθαρὸν τὸν Ἑλληνικὸν καὶ νόστιμον ζωμόν. Ὁ ἐξαφρισμὸς οὗτος ὅτι ἐνεργεῖται καθημέραν, πλὴν τῶν σχολαστικῶν, τῶν ὁποίων τὰ ψυχάρια εἶναι ζυμωμένα μὲ χολήν, ὅλοι τὸ αἰσθάνονται. Τὸ μέγα μέσον. ἢ ἂν θέλῃς, ἡ μεγάλη κουτάλα, ὁ Λ. Ε, ἄρχισε νὰ λαμβάνῃ τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν μορφήν. Ὅσοι λοιπὸν ἀπὸ σᾶς ἐπιθυμεῖτε εἰλικρινῶς τὴν ἀναγέννησιν τῆς ταλαιπώρου πατρίδος, πρέπει ὄχι μόνον νὰ μὴ ἐμποδίσετε τὴν παῦσιν τοῦ θεοῦ τούτου μέσου, ἀλλὰ νὰ συνδράμετε εἰς τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τελειοποίησιν αὐτοῦ. Ὀλίγας ἡμέρας ἔχω ἀκόμη νὰ ζήσω· ὅθεν παρακαλῶ μὲ δάκρυα (ὄχι διὰ τὸν θάνατον, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον μὴν ἀποτύχετε σεῖς τὸ ποθούμενον) καὶ σὲ καὶ τοὺς ὁμοίους, νὰ κρίνετε τὸν Λ. Ε ὡς τὸ μέγα σας κανόνιον, μὲ τοῦ ὁποίου τὰς φλόγας μέλ-

λετε νὰ κατακαύσετε τὸ πολύμορφον καὶ πολυκέφαλον
θηρίον τῆς ἀπαιδευσίας, καὶ νὰ . . . Ἀπὸ τὸ γυμνά-
σιον τῆς Χίου ἐλπίζω πολλὰ καὶ μεγάλα καλὰ, ὅχι μό-
νον διότι κυβερνᾶται ἀπὸ διδασκάλους σοφοὺς καὶ Σω-
κρατικούς, ἀλλ' ὅτι καὶ κατὰ θεῖαν πρόνοιαν ἐφυτεύθη
εἰς πόλιν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔμαθον παίζοντες καὶ γε-
λῶντες νὰ κατορθώωσι τὰ σπουδαῖα. Οἱ ἀστειότατοι
Ἀθηναῖοι ἐλάμπρυναν τὴν Ἑλλάδα, ὅχι οἱ καυσοκαλυ-
βίται Λακεδαιμόνιοι.

Σήμερον παραδίδω εἰς τὸν βιβλιοπώλην Allais δέσ-
μην περιέχουσαν δύο τόμους στιχωμένους βιβλίου ἐπι-
γραφομένου *Raison, folie*, κτλ. διὰ νὰ τὸ στείλῃ διὰ
τοῦ ἐν Βενετίῃ βιβλιοπώλου Fuchs. Εἶθε νὰ σὲ προξε-
νήσῃ ὅσῃν ἐπροξένησεν εἰς ἐμὲ εὐφροσύνην ἢ ἀνάγκωσίς
του! διότι ἀληθῶς κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν του περιέχει
πολλὴν φρόνησιν πραγμάτων ἐνδυμένην μὲ γελοῖον Ἀρ-
λεκίνου φόρεμα.

Πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ ἔτους πιθανὸν ὅτι θέλει τελει-
ωθῆν ὁ τέταρτος τοῦ Στράβωνος τόμος ὁ Γαλλικός·
μ' αὐτὸν ἐντάμα θέλω σὲ στείλειν δύο ἄλλα μικρὰ συγ-
γράματα τῆς ἐκδόσεώς μου περιέχοντα γυμνὴν *Raison*,
χωρὶς *folie*. Μετὰ τὰ τελευταῖα στάγματα σ' ἔμενα
χρεώστης φρ. 216,85 ἂν δὲν λανθάνωμαι ἀπὸ τὰ ὅποια,
ἂν ἀφαιρέσης φράγκκ 16 διὰ τὴν στελλομένην τῶρα
Φρεναθροσίτην μένουσι φράγκκ 200,85.

Ἦθελα σὲ πέμψειν καὶ ἄλλα τινὰ βιβλία περίεργα·
ἀλλ' εἶναι πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ εἴσοδος αὐ-
τοῦ δὲν συγχωρεῖται. θέλω ὁμῶς κάμειν ὠριμωτέραν σκέ-
ψιν περὶ τούτου.

Ἄλλην φορὰν ἀργύρια νὰ μὴ μὲ πέμπῃς σὲ παρα-

καλῶ· ὅτι δὲν ἔχω οὔτε καιρόν, οὔτε κεφαλὴν νὰ κρατῶ λογαριασμούς. Ζήτει ὁ,τι θέλεις καὶ πλήρονέ τα μετὰ τὴν εἶδῃσιν τῆς ἀποστολῆς ὅπως θέλεις.

Ἄσπασε ἀπὸ μέρος μου τοὺς φίλους Ῥάλλην καὶ Ῥοδοκανάκην, ἂν εὐρίσκωνται ἔτι αὐτοῦ. Εὐλογημένον καὶ συγχωρημένον νὰ δείχνης εἰς αὐτοὺς τὰς ἐπιστολάς μου καὶ εἰς τοὺς ὁμοίους αὐτῶν· ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι, ἀγαπῶν-τές με πιθανὸν ὅτι θέλουν δώσειν προσοχὴν εἰς ὅσα σᾶς λέγω περὶ ὠφελείας τῆς Ἑλλάδος, καὶ θέλουν βάλειν ξύλα εἰς τὸ πῦρ, διὰ νὰ μὴ παύσῃ ὁ σωτήριος βρασμός. Δὲν ἤθελα ὅμως νὰ τὰς δείχνης εἰς ὅλον τὸν κόσμον, οὐδὲ νὰ τὰς ἐκβάλλῃς ἀπὸ τὰς χειρὰς σου. Εὐδαιμόνει!

Ὁ φίλος σου
ΚΟΡΑΗΣ

14.

Ἐκ Παρισίων 9 Φεβρουαρίου 1817.

Φίλιπτε Ῥότα,

Ἄδύνατον εἶναι νὰ σὲ παραστήσω πόσῃν παρηγορίαν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς ἀρθριτικούς μου πόνους τὸ περὶ τῆς ἀγαπητῆς σου εὐαγγέλιον· καὶ ἤθελα ἀποκριθῆν πάραυτα εἰς τὴν (24 Νοεμβρίου 1816) ἐπιστολήν σου, εἰάν μετὰ τοὺς πόνους δὲν μὲ συνέβαινεν ἄλλη νόσος ικανὴ νὰ δεσμεύσῃ τὴν προθυμίαν μου. Ἐπέρασα, φίλε, φθινόπωρον κάκιστον, καὶ τοῦ χειμῶνος ὅλον τὸν Ἰανουάριον εἰς

ἀκηδῖαν καὶ ἀποστροφήν παντός ἔργου. Μόλις τώρα μικρόν τι ἀρχίζω νὰ αἰσθάνωμαι μεταβολὴν τῆς καταστάσεώς μου.

Ἀρπάζω λοιπὸν ὡς ἔρμαιον τὴν μεταβολὴν ταύτην, νὰ ἀποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν σου, καὶ πρῶτον νὰ σᾶς συγχαρῶ, σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σύζυγον, διὰ τὴν εὐτυχῆ καὶ μακαρίαν σας ἔνωσιν, εὐχόμενος ἀπὸ βάθους ψυχῆς νὰ γένη ἀδιάρρηκτος. Εἰς τὴν ἐξουσίαν σας εἶναι νὰ τὴν χάμετε ἀδιάρρηκτον, ἐὰν ἀκολουθοῦντες τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου τὴν συμβουλήν, ἐκεῖνη μὲν ὑποτάσσεται εἰς σέ, σὺ δὲ τὴν τιμᾶς καὶ τὴν ἀγαπᾶς ὡς ἀσθενέστερον μέρος.

Μεταβαίνω εἰς τὰ λοιπὰ τῆς ἐπιστολῆς σου. Σὲ πέμπω τὰ βιβλία διὰ τῆς ὁποίας μ' ἔδειξες νέας ὁδοῦ, τῆς Μασσαλίας, κατὰ τὴν εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης ἐπιστολῆς σημειώσιν. Εἰπέ με, ἂν δὲν συμφέρῃ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σὲ τὰ πέμπω ἀστίχωτα, νὰ τὰ στιχώνῃς αὐτοῦ. Τοῦτο κάμνει τὴν μετακομιδὴν ὀλιγοδαπανωτέραν, καὶ τὰ βιβλία σὲ φέρει ἀτριθέστερα καὶ νεαρώτερα.

Ὁ περὶ τῆς πολυλογίας σου φόβος εἶναι μάταιος. Γράφε μὲ ὅσα καὶ ὅταν θέλῃς, μὲ συνθήκην ὅμως νὰ συγχωρῆς ἐμὲ ν' ἀποκρίνωμαι ὅταν καὶ ὅσα δύναμαι.

Ἐπαινῶ πολὺ τὴν προθυμίαν σου νὰ ζωογονῆς τὴν ἡφμερίδα μας τὴν ὁποίαν (πάλιν λέγω καὶ παρακαλῶ νὰ λέγῃς πρὸς ὅσους γνωρίζεις) πρέπει νὰ κρίνετε ὡς ἰσχυρότατον ὄργανον τῆς εἰς τὰ καλὰ προχωρήσεως τοῦ γένους.

Μοῦ ζητεῖς τὸν Πλούταρχον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Wyttenbach. Ἄλλ' αὐτὸς πρῶτον μὲν εἶναι ἀτελείωτος κατὰ τὰς σημειώσεις. Πέντε παχύτατοι τόμοι (ὁ καθείς ὑπὲρ τὰς 1000 σελίδας) περιέχουσι τὰ ἠθικὰ τοῦ Πλουτάρ-

χου, και ἕκτος ἄλλος τὰς εἰς μόνον τὸν πρῶτον τόμον σημειώσεις· ὅθεν λείπουν ἔτι 4 τόμοι σημειώσεων, μὲ ὀλίγην ἐλπίδα νὰ ἴδωσι τὸ φῶς, ἐπειδὴ ὁ ταλαιπῶρος ἐκδότης ἐστερήθη τὸ ἰδικόν του διὰ τὸ γῆρας. Ἐνδεχόμενον πρὶν τυφλωθῆ, νὰ τὰς ἐσύνταξε καὶ νὰ τὰς ἐστειλεν εἰς τοὺς τύπους τοῦ Oxford. Ὅπως ἂν ἦναι, δὲν ἐφάνησαν ἀκόμη. Ἐπειτα ἡ τιμὴ τῶν ἐκδοθέντων ἔξ τόμων εἶναι τῶρα σχεδὸν 300 φρ. Οἰκονομικώτερον μὲ φαίνεται νὰ γράψῃς, κατευθεῖαν πρὸς κἀνένα φίλον τῆς Λόνδρας, νὰ σοῦ τὸν προμηθεύσῃ, ἐὰν τὸν θέλῃς ἐξάπαντος. Πιθανὸν ὅτι ἐκεῖ εἶναι εὐθηνότερος.

Ὁ ζητῶν τὴν μετάφρασιν τοῦ Ἡροδότου νέος ὁμογενῆς καὶ φίλος σου, εἶναι αὐτὸς αὐτότατος, ὁ Ἰάκωβος Ῥώτας. Εἰπέ τον λοιπὸν νὰ κρατῆ σφικτὰ τὰ ἀργύρια του. Εἰπέ τον ἀκόμη, ὅτι οὐδ' εἰς τὴν νεότητά μου ὑπέφερα ποτὲ νὰ πληρωθῶ πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ ἔργου μου (*avant de livrer ma marchandise*) καὶ τῶρα εἰς τὸ γῆρας τὸ ἀποστρέφομαι παντάπασι, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως. Ὠρίμασα, φίλε, ὡς τὰ στελλόμενά σου σῦκα, καὶ προσμένω κατὰ πᾶσαν στιχμὴν νὰ πατηθῶ κ' ἐγὼ εἰς τὸ πάγκοινον εὐρυχωρότατον κουτίον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπατήθησαν ἄπειροι μυριάδες πρὸ ἐμοῦ.

Ἐπειδὴ περὶ σύκων ὁ λόγος, εἰπέ με, νὰ ζήσης! ἐὰν μετέβαλες τὸ δῶρον εἰς δασμὸν ἐτήσιον. Δὲν ἤθελα, φίλε, νὰ ἔχῃς τοιαύτας μερίμνας, ἂν καὶ ὁ δασμὸς δὲν μέλλῃ νὰ ἦναι μακρὸς. Ὡς τόσον εὐχαριστῶ τὴν προθυμίαν σου· κ' ἐλπίζω νὰ φάγω καὶ ἀπ' αὐτὰ (ὡς ἔφαγα ἀπὸ τὰ περυσινά), ὅταν κατευοδωθῶσιν.

Εἰπέ με ἀκόμη, ποῦ εὐρηκες τὴν ὁποίαν φέρει ἡ σφραγίς σου ἐπιγραφὴν, « Βίον πορίζου πάντοθεν πλὴν ἐκ

κακῶν». Τὴν αὐτὴν εἶχα εἰς τὴν ἐμπορικὴν μου σφραγίδα πρὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα. Διότι ἔμαθες νομίζω, ὅτι ἔζησά ποτε καὶ βίον ἐμπορικόν. Τὸ πταῖσμα δὲν ἦτον ἰδικόν μου· ὁ μακαρίτης πατήρ μου ἠθέλησε νὰ μὲ κάμη ἔμπορον, ἐμέ! ὅστις, καθὼς λέγει ἡ παροιμία, «Δὲν εἶμαι καλὸς νὰ μοιράσω δύο γαδάρων ἄχυρα».

Ἴδου ἡ σημείωσις τῶν πεμπομένων βιβλίων·

Ἡροδότου Γαλλικὴ μετάφρασις τόμοι 9 μὲ τὸ στίχωμα		φρ. 75,75
Meiners » 5	»	20,—
Συγγράμματα Ἴππ. καὶ Γαληνοῦ » 5	»	25,—
Μάρκου Αὐρηλίου τῶν εἰς ἑαυτὸν » 5	»	25,—
Κιβώτιον καὶ ἄλλα μικρὰ ἐξοδα.		5,90
		<u>φρ. 151,65</u>

Παρὰ ταῦτα θέλεις εὐρεῖν εἰς τὸ κιβώτιον 6 σώματα, τὰ τρία Ἴπποκράτους καὶ Γαληνοῦ, καὶ τὰ τρία Μάρκου Αὐρηλίου, καὶ δέσμην μίαν διὰ τὸν Παῦλον Βαχατόρην 1. Τὰ τρία τοῦ Ἴπποκρ. καὶ Γαλ. εἶναι διὰ σέ, διὰ τὸν Παντίαν καὶ Ῥοδοκανάκην (τοὺς ὁποίους ἀσπάζομαι), ὡσαύτως καὶ οἱ τρεῖς Αὐρηλίοι, διὰ τοὺς τρεῖς σας. Τὴν δέσμην θέλεις παραδώσειν εἰς τὸν Παῦλον Βαχατόρην.

Σ' ἐχρεώστουν, ἂν δὲν λανθάνωμαι, φρ. 200,85/100, ἐκ τῶν ὁποίων ἀφαιρῶν τὰ 151,65, σὲ μένω ἀκόμη χρεώστης φρ. 49,20/100.

Ὁ τέταρτος τόμος τοῦ Γαλλικοῦ Στράβωνος ἐτελειώθη, ἀλλὰ δὲν ἐδημοσιεύθη ἀκόμη εἰς τοὺς βιβλιοπώλας. Ὅθεν ἀνάγκη εἶναι νὰ προσμένῃς νὰ σὲ τὸν στείλω χωριστά, ἢ ἐνωμένον μὲ τὸν δεῦτερον τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὅστις πλησιάζει τὸ τέλος του.

Βλέπεις ὅτι τὸ στίχωμα τοῦ Meiners εἶναι πενιχρόν, ἀλλ' οὕτως στιχωμένον τὸν εὐρηκα καὶ τὸν ἠγόρασα καὶ ὡς οἰκονομικώτερον, καὶ διότι ἀστίχωτα δυσκόλως εὐρίσκονται πλέον τούτου τοῦ συγγραφέως σώματα. Αἱ σημειώσεις εἶναι τοῦ σοφοῦ μου φίλου Ρωχέτου (La Rochette) ὅστις ἀπέθανε πρὸ ἐνὸς ἔτους εἰς ἄκραν πενίαν καὶ ἀνίαν.

Τὰ βιβλία σου ἐστάλησαν χθές· καὶ χθές ἔδωκα τὴν περὶ αὐτῶν εἶδησιν πρὸς τὸν Ant. Chaudoin εἰς Μασσαλίαν· ἔχεις λοιπὸν καιρὸν νὰ τὸν γράψης, ἂν θέλῃς νὰ τὰ ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάττης.

Ἄργύρια μὴ πλέον, νὰ ζήσης! Ζήτηί με ὅ,τι θέλεις, καὶ ἀφοῦ τ' ἀγοράσω καὶ τὸ στείλω, τὸ πληρόνεις.

Νὰ ζῆς καὶ νὰ εὐτυχῆς κατὰ πάντα μετὰ τῆς ἀγαπητῆς σου, σᾶς εὐχεται.

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

15.

21 Ἀπριλίον 1817.

Φίλιππε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαι ἀπὸ ψυχῆς καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον. Τὴν 9 Φεβρουαρίου ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ἐπιστολήν σου σ' ἐφανερώνα τὴν διὰ Μασσαλίας ἀποστολήν τῶν βιβλίων.

Τώρα δ' ἔστειλα πάλιν πρὸς τὸν αὐτὸν Ant. Chau-
doin δεύτερον κιβώτιον IR N° 2 περιέχον τὰ ἐξῆς.

2 (17 καὶ 18) τόμους τοῦ Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ	φρ.	17,50
27 τόμους δευτέρους Παυσανίου »		317,25
7 τόμους δευτέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρά- βωνος (ἀφαιρῶ δύο χαριζόμενα εἰς σέ καὶ τὸν Ῥάλλην) 5 »		49,15
	φρ.	<u>383,90</u>
εἰς τὴν κιβωτὸν καὶ ἄλλα μικρὰ ἐξοδα »		6,75
		<u><u>390,65</u></u>

1 περιέχει ἔτι ἡ κιβωτὸς τόμον Στράβωνος Γαλλικοῦ,
τὸν τέταρτον, τὸν ὁποῖον παρακαλῶ σε νὰ δεχθῆς δῶρον
παρ' ἐμοῦ. Διὰ νὰ μὴ νομίσης ὅμως ὅτι πληρόνω τὰ
σῦκά σου, πρέπει νὰ σ' ἐξηγήσω τὸ πρᾶγμα. Παρὰ τὸν
μισθὸν διὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Στράβωνος, ἡ ἐξουσία
μὲ χαρίζει καὶ 25 σώματα, τὰ ὁποῖα χαρίζω κ' ἐγὼ πρὸς
τοὺς λογίους φίλους μου παρεκτὸς ἑνὸς εἰς χρῆσίν μου.
Ἄλλ' ὅταν ἄρχιζα νὰ χαρίζω μόλις σ' ἐγνώριζα. Ἐδίδα
λοιπὸν τοὺς ἀκολουθούς τόμους εἰς τοὺς ὅσοι ἔλαβαν τὸν
πρῶτον· ἀλλ' ὁ θάνατος μὴ προσμένων τὴν τελείωσιν
τοῦ Στράβωνος ἄρπασε μετὰ τὸν τρίτον τόμον τέσσαρας
καλοὺς κἀγαθοὺς ἄνδρας, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς εἶναι τοῦ
ὁποίου τὰς σημειώσεις θέλεις εὑρεῖν εἰς τὸν Meiners.
Ἔθεν φυσικὰ μοῦ μένουσι τέσσαρες τέταρτοι τόμοι, ἐκ
τῶν ὁποίων δύο μόνον ἐδυνήθην νὰ ἀναπληρώσω, ἀγο-
ράσας τοὺς πρώτους διπλοῦς τρεῖς ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν
βιβλίων τῶν ἀποθανόντων. Ἐκ τούτου ἔχω δύο σώματα
ὀλόκληρα Στράβωνος, καὶ δύο τετάρτους ἀχρήστους,

τῶν ὁποίων ὁ εἰς γίνεται χρήσιμος χαριζόμενος εἰς σέ τὸν
χρησιμώτατον, καθὼς θέλω σὲ πέμψειν καὶ τὸν πέμπτον,
ὅταν τελειωθῇ, ἂν ὁ θάνατος δὲν κάμη τὰ συνειθισμέ-
να του.

Ἄπο δὲ τὰ 390,65 ἀφαιρῶν ὅσα ἐχρεώστουν 49,20
κατὰ τὸν ὁποῖον σ' ἔστειλα λογαριασμὸν τὴν 9 Φεβρουα-
ρίου, μένουσι φράγκα 341,45, τὰ ὅποια θέλεις μ' ἐμβά-
σειν ὅταν καὶ ὅπως ἀγαπᾷς.

Υἱάινει !

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ

Τὸν Chaudoin γράφων σήμερον, τὸν λέγω καὶ τοῦτο,
ὅτι ἂν φοβῆται κινδύνους θαλάσσης, ἐμπορεῖ νὰ ἀσφαλίση
τὸ κιβώτιον διὰ φρ. 400. Εἶσαι, νομίζω, εἰς καιρὸν νὰ
βεβαιώσης, ἢ νὰ ἀκυρώσης τὴν διαταγὴν μου.

16.

Ἐκ Παρισίων 28 Ἀπριλίου 1817

Φίλιπτε κὺρ Ῥώτα,

Ἄπο τὴν 21 Ἀπριλίου ἐπιστολήν μου ἔμαθες τὰ
ὅποια σ' ἔστειλα βιβλία διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Ant.
Chaudoin. Τώρα σὲ φανερόνω, ὅτι ἐκ διαταγῆς τοῦ κὺρ
Ἀλεξάνδρου Βασιλείου, σὲ πέμπω πάλαν (σημειωμένην
AB N° 3) διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ κυρίου Πέτρου Σκυ-
λίτζη, καὶ τὸν γράφω νὰ σὲ τὴν στείλῃ διὰ θαλάσσης.

Ὅταν τὴν παραλάβῃς φίλε, θέλεις τὴν παραδώσειν εἰς τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Βασιλείου, ἂν εὔρεθῇ αὐτοῦ, ἢ τὴν οἰκονομήσειν, ὡς σὲ ὀδηγήσει ἀπὸ Βιέννης. Εὐτύχει πανοίκιος!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Ταύτην τὴν ὥραν λαμβάνω τὴν 10 Ἀπριλίου ἐπιστολὴν σου. Μὴ θορυβεῖσαι περὶ βιβλίων, φοβούμενος μὴ μ' ἐνοχλήσης. Γράφε με, ὅταν θέλῃς, κ' εὔρισκω τὸν τρόπον νὰ σὲ ὑπουργῶ ἀνενοχλήτως.

17.

4 Ἰουλίου, 1817

Ἀγαπητὲ Ῥώτα ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Τὴν 6 Μαΐου ἐπιστολὴν σου ἔλαθα ὁμοῦ καὶ τὴν συναλλαγματικὴν, ἣτις ἐπληρώθη. Τὴν ἐδῶ κλεισμένην παρακαλῶ νὰ ἐγχειρίσῃς πρὸς τὸν φίλον Ἀλέξανδρον, ἂν ἤδη τὸν ἔχῃς αὐτοῦ, ἢ νὰ τὴν στείλῃς εὐθέως εἰς τὴν Βιένναν. Καιρὸν δὲν ἔχω πλὴν νὰ σὲ εἶπω ὅτι πάντοτε ἀπὸ ψυχῆς σὲ λέγω, εὐδαιμόνει!

Ἐκ Παρισίων, 14 Ὀκτωβρίου 1817.

Φίλτατε κύριε Ῥώτα, σὲ ἀσπάζομαι πανοίκιον, ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 3 Αὐγούστου. Ἴδου ὁ κατάλογος τῶν ζητηθέντων βιβλίων :

Rapport du Physique et du moral par Cabanis εἰς τόμ. 2 φρ.	14,—
Cosmologie de Walkenaer.	1 » 8,50
Essai sur le génie d'Homère	1 » 3,—
Minéralogie d'Homère	1 » 4,80
Histoire des causes premières	2 » 12,—
Physique de Biot.	4 » 40,—
Nouvelles nouvelles de Florian.	2 » 2,—
Galatée du même.	1 » 1,—
Gil-blas	6 » 6,—
Chaumière Indienne.	1 » 1,50
Πέντε σώματα τοῦ τρίτου τόμου τοῦ Στράβωνος στιχῶμ.	5 » 50,—
	φρ. 142,80
Στίχῶμα (πλὴν τοῦ Στράβωνος).	» 29,25
	φρ. 172, 5

Τὰ 5 σώματα Στράβωνος εἶναι ἀκολουθία τῶν προσταθέντων 5 τοῦ 2ου καὶ 5 τοῦ 3ου τόμου. Τὸ ὅποῖον μέλλεις νὰ λάβῃς παρὰ τοῦ φίλου Ἀλεξάνδρου ἔκτον, εἶναι δῶρημα τοῦ Κοραῆ.

Εἰς τὰ ζητηθέντα ἐπρόσθεσα τὰς Nouvelles καὶ τὴν Γαλάτειαν τοῦ Florian, τὴν ὠραίαν μυθιστορίαν τοῦ Gil-blas καὶ τὴν Ἰνδικὴν Καλύβην, ὡς βιβλία χρήσιμα καὶ τερπνά. Ἐνδεχόμενον νὰ τὰ ἔχῃς ἢ κἄν νὰ τὰ γνω-

ρίζης· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ δαπάνη των δὲν εἶναι βαρεῖα, εὐκολα δύνασαι νὰ τὰ πωλήσης. Τὸ *Histoire des causes premières* ἔγινεν ὀλίγον δυσεύρετον· ὅθεν ἀρκέσου κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὸ στελλόμενον ἔν σῶμα, καὶ ὅταν εὕρω ἄλλο, θέλω σὲ τὸ πέμψειν.

Τοῦ *Marechal* δὲν ἔλαβ' ἀφορμὴν ν' ἀναγνώσω τίποτε ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας ὁμῶς τὰ τοιαῦτα ἐκατάλαβα, ὅτι δὲν ἔχουν μεγάλην ὑπόληψιν τὰ συγγράμματά του. Κάνεις ἀκόμη δὲν ἐξακολούθησε τὸ σοφὸν σύγγραμμα τῆς Ἰδεολογίας· ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ τὸ ἀναπληρώσῃ, ἐπειδὴ ἡσθένησαν, καὶ σχεδὸν ἐτυφλώθησαν οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοὶ του· ὅταν ἦτον ὠφελιμώτερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ τυφλώνωνται οἱ τυφλοὶ τὸν νοῦν, διὰ νὰ μὴν ἐνοχλῶσι τοὺς βλέποντας. Ἡ τὴν ὁποίαν σὲ πέμπω φυσικὴν εἰς τόμους 4, κρίνεται τὴν σήμερον ἢ ἀκριβεστέρα.

Τί λέγει, ἢ δοξάζει, ὁ *Κιάμπης* περὶ γλώσσης, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἀνέγνωσα, οὐδὲ νὰ τὸν κρίνω καλὸς εἶμαι. Ἐὰν λέγῃ ὅτι ὁ *Πλάτων*, ὁ *Δημοσθένης* καὶ ὁλος τῶν ἐνδόξων συγγραφέων καὶ ποιητῶν ὁ χορὸς, γράφοντες, ἢ στιχοῦργοῦντες, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρήκασιν (ὄχι ἔπλασαν αὐτοὶ) γλῶσσαν τοῦ ἔθνους των, οὔτε καιρὸν, οὔτ' ἀφορμὴν, οὔτε χρεῖαν εἶχαν νὰ μεταχειρισθῶσι πέντε χιλιάδας λέξεων (ἂν ὑποθέσωσιν ὅτι ἀπὸ τόσας λέξεις μόνον ἦτον ἡ γλῶσσα συνθεμένη), καὶ ὅτι ἀπὸ ταύτας, τὰς ὁποίας αὐτοὶ δὲν ἐμεταχειρίσθησαν, διαιωνίσθησαν εἰς τὸ ἔθνος πολυκαί, ἕως νὰ μείνωσι καὶ εἰς τὴν σημερινὴν μας γλῶσσαν· ἐὰν τοῦτο λέγῃ, ἔχει δίκαιον νὰ τὸ λέγῃ, ἀλλὰ δὲν πιστεύω ὅτι καὶ τὸ καυχᾶται ὡς εὕρημα. Διότι οὔτε σοφίας πολλῆς, οὔτε κρίσεως ὀξείας, χρεῖαν ἔχει τις νὰ τὸ κατα-

λάβη. Βέβαια ὅσαι σήμερον εἰς τὴν γλώσσάν μας δὲν εἶναι προφανῶς λέξεις Τουρκικαί, ἢ Ἰταλικαί, εἶναι Ἑλληνικαί, καὶ ἂν δὲν εὐρίσκωνται εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς σωζομένους Ἑλληνας συγγραφεῖς, ἢ ποιητάς. Τὸ αὐτὸ νοεῖται καὶ διὰ τὴν Λατινικὴν, καὶ δι' ὅλας γενικῶς τὰς γλώσσας, ὅσαι ἔχουσι συγγραφεῖς.

Σύγγραμμα Ἑλληνικῆς γλώσσης ἱστορίας, ὅποιον ὁ φίλος σου ζητεῖ, δὲν εὐρίσκεται. Εἶναι τὸ εἰς Ἀγγλικὴν γλώσσαν τοῦ Knight περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου συγγραμμάτιον, καλόν, ἀλλ' ὄχι ταιουῖτον, ὅποιον τὸ ἐπιθυμεῖ καὶ τὸ φαντάζεται.

Περὶ τοῦ Παυσανίου τί νὰ σέ εἶπω φίλε; Ἐγὼ εἶμαι δυστυχέστερός σου, ἐπειδὴ ἐφορτώθην σχεδὸν 70 σώματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀλίγα μ' ἐξεφόρτωσεν ἀκόμη ὁ φίλος Ἀλέξανδρος. Μὲ ζητεῖς 17 πρώτους τόμους. Δὲν σέ τοὺς πέμπω, πρῶτον διότι δὲν ἐξεύρω ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ τοὺς λάβω· ἔπειτα δὲν μὲ γράφεις ἂν τοὺς θέλῃς στιχωμένους (τὸ ὅποιον διὰ τὴν ἀδηλόγητα τῆς πωλήσεως εἶναι δαπάνη περιττή), ἢ ἀστιχώτους. Ἐχε λοιπὸν ὑπομονήν, ὡς τὴν ἔχω καὶ ἐγὼ· καὶ βλέπομεν ἀτὶ τέξεται ἡ ἐπιούσα».

Εὐτύχει!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Τὰ 172 φρ. καὶ 5/100 δός, ἂν ἀγαπᾷς εἰς τὸν φίλον Ἀλέξανδρον. Τὰ βιβλία σου εἶναι εἰς τὸ πεμπόμενον πρὸς αὐτὸν Σανδύκιον.

28 *Ἰανουαρίου 1818*

Ἀσπάζομαι σε,

Ἡ θεία Πρόνοια (λέγεις) *λυπηθεῖσα τὰ τέκνα του* κτλ. Πρόσθεσις ἀγαπητὴ φίλε, ὅτι λυπηθεῖσα καὶ ἐμὲ τὸν *δυστυχεστάτον γέροντα*, ὅστις ἤθελα κινδυνεύσειν νὰ ἀποπληθῶ, ἐάν, μετὰ τὴν στέρησιν τριακονταετοῦς φίλου πιστοῦ, τοῦ Κλαυερίου, καὶ ἀγρίων ἐχθρῶν ἀσπλαγχνον καταδρομῆν, ἐσύμβαινέ τι δεινὸν καὶ εἰς τὸν φίλον μου Ἀλέξανδρον. Ἐκαμες καλὰ νὰ μὴ μὲ ἀναγγείλῃς τὴν ἀρρώστιάν του πρὸ τῶν ἐλπίδων τῆς ἀναρρώσεως. Εἶθε μὴ φανῶσι μάταιαι, ἢ μὴ φθάσω ν' ἀκούσω τὸ ἐναντίον! Ἀγρύπνει, παρακαλῶ σε, εἰς τὴν διαγωγὴν του μεχριστοῦ νὰ στερεωθῇ ἡ ὑγεία του, καὶ κούφιζε, ἂν ἦναι δυνατόν, τοὺς κόπους καὶ τὰς φροντίδας του· αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουσι πάσης ἀπλῶς ἀρρώστιας τὴν ἀνάρρωσιν, ἀλλὰ τῶν τοιούτων, ὁποῖα ἐστάθη ἡ ἀρρώστια του, δύνανται νὰ γεννήσωσι καὶ ἐπιστροφὴν ὀλέθριον.

Αἰ! φίλε, ὁποῖα τύχη ἢ τύχη μου! Μὲ ἐπολέμησεν ὅλην μου τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἤλπιζα ὅτι ἐμελλε νὰ δυσωπηθῇ τὸ γῆρας μου, ἀφίνουσά με νὰ παλαίω μὲ μόνας τὰς ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθούσας τὸ γῆρας ἀσθενείας. Ἐλπὶς ματαιία. Ἡ ἐχθρὰ τύχη ἐξ ἐνὸς μέρους θερίζει τοὺς φίλους μου, ἄνδρας νεωτέρους μου, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μοῦ βλαστάνει ἐχθροὺς ἀσπόνδους, καὶ τούτους νεωτέρους,

διὰ νὰ μὴ παύσωσι νὰ μὲ σπαράττωσιν ἕωσοῦ νὰ μὲ χώσωσιν εἰς τὸν τάφον. Μάθε, φίλε, ὅτι ὁ μακαρίτης Κλ. ἠτοίμαζε διατριβὴν εἰς ὑπεράσπισίν μου κατὰ τοῦ Σλυθικοῦ ἀνδραπόδου, τὸ ὅποιον δὲν ἐντρέπεται νὰ ὀνομάζεται τῆς Ἀττικῆς γέννημα. Ἐγὼ ἀμέσως νὰ τὸν πολέμησω ἔχω ὄπλα καὶ ὕλην ἀρκετὴν εἰς τὴν κεφαλὴν μου, διὰ νὰ συντάξω διατριβὴν, ἀσυγκρίτως ἰσχυροτέραν τοῦ ὁποίου μὲ λέγεις ὅτι μεταγράφεις πονήματος, τολμῶ δὲ νὰ εἶπω καὶ διδασκαλικωτέραν διὰ τοὺς ὁμογενεῖς, κ' ἐκείνους τῶν ὁποίων τὸ λογικὸν αἰσθάνεται καὶ κρίνει τὸ δίκαιον, καὶ πλέον ἔτι τοὺς ὅσοι δὲν ἐξεμαγεύθησαν (désenchantés) ἀκόμη ἀπὸ τῶν σχολαστικῶν τὰς φλυαρίας. Ἄλλ' ὁ πόλεμος φίλε, δὲν εἶναι ἴσος. Αὐτοὶ πλὴν μελάνης καὶ χαρτίου χρεῖαν ἄλλου τινὸς δὲν ἔχουσιν· ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ νομίζω ὅτι χρειάζεται τι πλειότερον διὰ νὰ συναρμώσω τόσῃ ὕλην, καὶ νὰ δώσω εἰς αὐτὴν μορφήν καὶ τύπον λογικοῦ κτίσματος. Αὐτοὶ παρόμοια τῶν ὁποίων ἔγραψαν εἶναι καλοὶ νὰ γράψωσι ἑκατὸν φυλλάδια χωρὶς ζημίαν τῶν· ἐγὼ οὐδὲ δύο, χωρὶς νὰ καταντήσω εἰς κίνδυνον νὰ στερηθῶ τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα, τὰ ὅποια τὸ πολύπονον ἔργόν μου μόνον μὲ προξενεῖ.

Μὲ χρηστὴν ἀλλ' ἀνήσυχον ἐλπίδα προσμένω δευτέραν σου ἐπιστολὴν, φέρουσιν τὰ εὐαγγέλια τῆς τελείας ὑγείας τοῦ φίλου μας. Τὴν ἀγαπητὴν σου οἰκογένειαν ἀσπάζομαι. Εὐχαριστῶ σε, φίλε διὰ τὴν φροντίδα τῶν σύκων. Εὐτύχει!

Καῦσέ την μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἂν μ' ἀγαπᾷς.

20.

1 Φεβρουαρίου, 1818.

Φίλιππε 'Ρώτα,

Καί από τήν πρώτην σου ἐπιστολήν (εἰς τήν ὁποίαν ἀπεκρίθην τήν 28) ἐκατάλαβα ὁ δυστυχής, ὅτι γραμμέ-
νον μέ ἦτο νά πῶ καί τοῦτο σιμὰ τῶν ἄλλων τὸ φαρ-
μακερὸν ποτήριον. Εἶθε νά ἦναι ἀρκετὰ δραστικόν, διὰ
νά ἐλευθερωθῶ ἀπὸ ζωῆν, ἣτις θέλει εἶσθαι τοῦ λοιποῦ
βάρος εἰς ἐμέ ἀνυπόφορον.

Δὲν ἐξεύρω, φίλε, τί σε γράφω, οὐδὲ τί μέλλω νά σέ
γράψω· συγχώρησε τήν ταραχήν τῆς ψυχῆς μου, καί
ἐλέησε τὸ γῆράς μου, ἀναπληρῶν ἂν ἦναι δυνατόν, τὸν
τόπον ἐκείνου, τοῦ ὁποίου αἱ παρηγορίαι μ' ἐκράτησαν
καί μ' ἐκράτουναν ἕως τώρα.

Καί πρῶτον φανέρωσε εἰς τήν ταλαίπωρον οἰκογένειαν
του τήν ἀπαρηγόρητόν μου λύπην, διὰ νά παρηγορηθῇ
ὀλίγον, μανθάνουσα ὅτι ἔχει πολλοὺς τοὺς συλλυπου-
μένους.

Δεύτερον σέ λέγω, φίλε, ὅτι ὁ ἀπροσδόκητός του θά-
νατος ὄχι μόνον μὲ στερεῦει φίλου πιστοτάτου, ἀλλὰ μὲ
φέρει καί εἰς ἀμηχανίαν περὶ τῆς ἐξῆς μου καταστάσεως·
διότι ὅλη μου ἡ περὶ τῶν μελλόντων πρόνοια ἀφιερῶθη
εἰς τὰς χεῖράς του, ὥστε κρατεῖ καί βιβλία ἰδικά μου
σταλθέντα διὰ πώλησιν, καί ὀλίγα μου ἀργύρια, καί τε-
λευταῖον καί τήν διαθήκην μου σφραγισμένην καί σταλ-

μένην εἰς αὐτὸν τὴν 5 Σεπτεμβρίου 1816. Ὅλα ταῦτα ἀπορῶ πῶς μέλλουν νὰ διακριθῶσι καὶ νὰ λάβωσι νέαν τάξιν, ἂν ἐσὺ δὲν μὲ δώσης χεῖρα βοηθείας.

Εἰπέ με λοιπὸν ἐὰν ἀφῆκεν ἐπίτροπον καὶ ποῖον; διὰ νὰ τὸν γράψω νὰ σὲ παραδώσῃ καὶ τὴν διαθήκην μου, καὶ νὰ σὲ γνωρίσῃ πληρεξούσιόν μου ἐπίτροπον ἔχοντα τὴν ἄδειαν νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ ὅλην τὴν πτωχὴν μου κτῆσιν.

Κατὰ τὸν ὁποῖον μ' ἐπεμψε πέρυσι λογαριασμὸν ἐτήσιον, ἔμεινε χρεώστης μου τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ 1816 ἔτους φρ. 2482,34/100. Εἰς τὸ μεταξὺ διίστημα τοῦ περασμένου (1817) ἔτους, λογαριάζων ὅσα μ' ἔστειλε καὶ τὸν ἔστειλα, εὕρισκω τὴν ὥραν ταύτην εἰς τὸ κατάστιχόν μου χρέος του σχεδὸν φρ. 1700, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἐξεύρω πόσα νὰ προσθέσω, μὴ φθάσας νὰ λάβω τὸν ἐτήσιον του λογαριασμὸν τοῦ 1817 ἔτους.

Παρεκτὸς τούτων ἔχει εἰς χεῖράς του ἀπώλητα ἔτι τοῦ λογαριασμοῦ μου Α καὶ Β βραψωδιὰν Ἰλιάδος, Ἀστεῖα Ἰεροκλέους, (καὶ τὰ δύο εἰς πολὺν σωματῶν ἀριθμὸν), Μάρκον Αὐρήλιον, Ἰπποκράτην, Ξενοκράτην, Στράβωνα Ἑλληνικόν, ὀλίγους Στράβωνας Γαλλικοὺς, καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα δὲν ἐνθυμοῦμαι τὴν ὥραν ταύτην. Τώρα μοῦ ἔρχεται εἰς μνήμην καὶ ὁ Πausanias 60 σχεδὸν σώματα (διὰ δυστυχίαν μου) πρώτου καὶ δευτέρου τόμου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπώλησεν ὀλίγα τινά, ὡς βλέπω εἰς τὸν λογαριασμὸν του. Τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον χάος τόσον πτωχῆς περιουσίας τίς ἔχει νὰ τὸ διατάξῃ καὶ νὰ τὸ κυβερνήσῃ;

Παρακαλῶ σε θερμῶς νὰ ἀναλάβῃς τὸ βᾶρος, πρῶτον, ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ ζητήσης ἴσον τοῦ ὁποῖου ἐμελλε νὰ μὲ στείλῃ ἐτήσιου λογαριασμοῦ, καὶ νὰ κάμῃς νὰ μὲ

σταλθῆ ἀνυπερθέτως ὅ,τι μὲ χρεωστεῖ εἰς ἀργύρια, τῶν ὁποίων ἔχω χρεῖαν μεγάλην διὰ νὰ ἐξακολουθῶ τὴν τύπωσιν τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου Ἑλληνικοῦ Στράβωνος. Ἐπειτα νὰ μὲ διδάξης, ἂν πρέπη νὰ γράψω καὶ πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ Μηχαῆλ Βασιλείου, νὰ σὲ γνωρίσῃ, ἢ νὰ γράψῃ νὰ σὲ γνωρίσωσιν ἐπίτροπον μου.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην σφράγισε καὶ δὸς εἰς τὴν χήραν, εἰάν τὸ κρίνης εὐλογον. Ὑγίαινε πανοίκιος!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Ἐλησμόνησα καὶ τοὺς τυπωθέντας διὰ δαπάνης μου εἰς τόμον ἓνα Αὐτοσχεδίου στοχασμούς. Ἀναγκαῖον εἶναι νὰ λάβῃς πρῶτον τὸν ἐτήσιόν του λογ. τοῦ 1817 ἔτους, καὶ νὰ μοῦ ἐμβάσῃς ὅ,τι μὲ χρεωστεῖ εἰς ἀργύρια.

Μάθε, ὅτι καὶ διὰ τὰ μένοντα εἰς χεῖρας του ἀργύρια, μοῦ ἐλογάριαζε τόκον 8 τὰ 100 κατ' ἔτος.

21.

27 Φεβρουαρίου 1818.

Καὶ πρὶν τῶν τελευταίων μου δυστυχιῶν, φίλε Ἐρώτα, ἡ υἰεῖα μου ἦτον εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ ἀμφιβάλλω ἂν ἔμελλα νὰ ἐξαρκέσω εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου τόμου τοῦ Στράβωνος. Εἰς ταύτην τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν καί,

Σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει βροπή,

ἠθέλησεν ἡ τύχη νὰ μὲ μαστίζη ἀπροσδοκῆτως, θερίζουσα ἐξ ἐνὸς μέρους τοὺς πιστοτέρους μου φίλους, τὸν Κλαυέριον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ φυτρώνουσα ἀπὸ τ' ἄλλο, ὡς φαρμακερὰ βότανα, ἀγρίους καὶ φαρμακεροὺς ἐχθρούς, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδίκησα μικρὸν ἢ μέγα τίποτε. Πρόσθετες εἰς τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ τὸν γεννηθέντα φόβον ἀπὸ εἰδήσεις ἐξωτερικᾶς ἀδεσπότους, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανεν εἰς ἐσχάτην πενίαν, μὴν ἀναγκασθῶ ἐγὼ ὁ πενέστερος εἰς τὰς τελευταίας μου ἡμέρας νὰ πωλήσω καὶ τὴν βιβλιοθήκην μου· ἐπειδὴ ὅλας μου τὰς χρηματικὰς οἰκονομίας τὰς ἐμπιστεύθην εἰς χεῖράς του. Πρόσθετες λέγω καὶ ταῦτα, καὶ θέλεις καταλάβειν εἰς πόσῃ καὶ ποίαν ἀμηχανίαν εὐρίσκομαι· καὶ ἂν ἦναι πλέον δυνατὸν εἰς ἐμὲ νὰ γράψω, ἢ νὰ συντάξω τίποτε. Σὺ, φίλε, μόνος ἔμεινες τώρα, ὄχι διὰ νὰ μὲ σώσης ἀπὸ τὸν θάνατον τὸν ὅποιον ἐπιθυμῶ καὶ προσμένω ὡς λιμένα σωτηρίας, ἀλλὰ νὰ μὲ βοηθήσης νὰ φθάσω κἂν εἰς τοῦτον τὸν λιμένα, πρὶν συντριφθῆ τὸ πλοῖόν μου ἀπὸ καμμίαν τῆς κεφαλῆς ἀποπληξίαν, ἣτις εἶναι τῶν ναυαγίων ὄλων τὸ δεινότατον ναυάγιον, ἐπειδὴ μεταβάλλει καὶ μεταμορφώνει τὸ Λογικὸν ζῶον εἰς κτῆνος.

Τῆς 10 Φεβρουαρίου τὴν ἐπιστολὴν σου ἔλαβα· καὶ συμπεραίνω ἀπὸ ταύτην, ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ μακαρίτου εἶναι πενία, ἀλλ' ὄχι παντελῆς ἀπορία. Ὅπως ἂν ἦναι, ἐὰν ἡ κατάστασις του δὲν μὲ γυμνώσῃ ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου, ἐξ ἀνάγκης ὁμως προβλέπω, ὅτι μέλλει νὰ προξενήσῃ πολλὰς δυσκολίας καὶ ἀργοπορίας εἰς τὴν ἀνάκτησιν καὶ τῶν χρημάτων μου καὶ τῶν ἀπωλήτων βιβλίων, τῶν εὐρισκομένων εἰς χεῖράς του. Ταύτας τὰς δυσκολίας

παρακαλώ σε να εξομαλίσης ὅσον συγχωροῦν αἱ περι-
στάσεις.

Καί πρῶτον να φροντίσης να με στείλῃς ἴσον τοῦ με-
ταξὺ μας ἑτησίου λογαριασμοῦ, τοῦ παρελθόντος 1817
ἔτους διὰ να μάθω καθαρῶς πόσον με μένει χρεώστης.
Ἐπεμπεν ἐκ διαταγῆς μου κατ' ἔτος εἰς τὸν ἐν Σμύρνη
ἀδελφόν μου τὴν ἀξίαν 400 γροσίων. Εἰς τὸν ὅποιον μ'
ἔστειλε Κορέντε τοῦ 1816 ἔτους με ἐχρέωσε διὰ 400
γρόσα με φρ. 366,97/¹⁰⁰. Δὲν ἐξεύρω ἂν ἔστειλε καὶ
κατὰ τὸ 1817 τὴν αὐτὴν ποσότητα.

Δεύτερον, ἂν ἦναι δυνατὸν να με σταλθῇ ὅ,τι εὔρης
εἰς τὸν λογαριασμὸν τῶν 1817 χρέος του πρὸς ἐμέ, ἀφαι-
ρῶν ὁμως τὴν ἀξίαν 400 γρ. τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐὰν δὲν
ἐστάλθησαν (τὸ ὅποιον δὲν πιστεύω) καὶ ἄλλα τόσα χρεω-
στούμενα να σταλθῶσι πρὸς τὸν αὐτὸν διὰ τὸ παρὸν
ἔτος 1818.

Τρίτον, να παραλάβῃς ὅσα βιβλία ἰδικά μου ἦσαν εἰς
αὐτόν. Καὶ ταῦτα εἶναι Α Ραψωδία τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ
τὰ ὅποια τοῦ ἔστειλα 500 ἡμίδετα καὶ 700 εἰς φύλλα,
ὅλα ὁμοῦ 1200, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀφαιροῦνται 20 ἢ 25 διὰ
δῶρα, καὶ πρέπει να ἀφαιρεθῶσιν ἔτι, ὅσα εὔρης εἰς τοὺς
λογαριασμοὺς του πωλημένα. Ἐτι ἡ Β Ραψωδία τῆς
Ἰλιάδος, τῆς ὁποίας τὸν ἔστειλα 520 ἡμίδετα καὶ 700
εἰς φύλλα. Τὰ ἡμίδετα καὶ τοῦ Α καὶ τοῦ Β ἔχουσι καὶ
τὰς εἰκόνας των. Περὶ δὲ τῶν εἰς φύλλα, αἱ εἰκόνες εἶναι
εἰς χωριστὰ πακέτα, καὶ πρέπει να ζητηθῶσι καὶ αὐταί.
Ἐτι Ἰεροκλείους ἀστεία 500 ἡμίδετα καὶ 400 εἰς φύλλα.
Ἐτι Α, Β καὶ Γ τόμον Στράβωνος Ἑλληνικοῦ, ἀπὸ κα-
θένα 200 σῶματα ῥαμμένα μόνον brochés. Ἐτι ἀπὸ
Μάρκον Αὐρήλιον 100 ῥαμμένους, καὶ 300 εἰς φύλλα

(μὲ χωριστὸν πακέτον περιέχον 300 εἰκόνας). Ἔτι Ἴπποκρ. καὶ Γαλ. συγγράμματα 100 ῥαμμένα καὶ 300 εἰς φύλλα (μὲ χωριστὸν πακέτον περιέχον 300 εἰκόνας). Ἔτι Ξενοκράτην δὲν ἐνθυμοῦμαι τὴν ὥραν ταύτην πόσα. Δύο ταχινὰς ἔδαπάνησα διὰ νὰ εὕρω τὰς σημειώσεις τῶν ἄλλων· τοῦ Ξενοκράτους δὲν ἐδυνήθη ἀκόμη νὰ τὴν εὕρω· πρέπει τοῦλάχιστον νὰ ἦναι 400 σώματα, ἴσως καὶ περισσότερα, ἐν τᾷ διακόσιαι διὰ τοὺς Χίους ἐστάλησαν ἀπὸ Βιέννης ἀπὸ τὸν Μακαρίτην, καὶ ὄχι ἀμέσως ἀπ' ἑδῶ. Οὐδὲ τοῦτο ἐνθυμοῦμαι. Ὅπως ἂν ἦναι οἱ Χῖοι μ' ἐπλήρωσαν τὰ 200. Ἔτι δύο σώματα Γαλλικοῦ Στράβωνος ἀπὸ τόμ. 1 ἕως 4 (ὀκτὼ τόμοι) στιχωμένα, τῶν ὁποίων τὴν τιμὴν τὸν ἐδιώριζα πρὸς 33 φρ. (φρ. 66). Ἔτι 62 τόμους Πausανίου πρώτους, καὶ τόσους ἄλλους δευτέρους, ῥαμμένους (brochés). Ἔτι δὲν ἐξεύρω πόσα σώματα τυπωθέντα εἰς Βιένναν τῶν Αὐτοσχ. στοχασμῶν, τῶν ὁποίων τὴν δαπάνην τοῦ τύπου ἐπέρασαν εἰς χρέος τοῦ λογαριασμοῦ μου. Ἔτι ἄλλα τινὰ ὀλίγα Γαλλικὰ βιβλία σταλθέντα διὰ λογαριασμόν μου πρὸς αὐτόν. Ἀπ' ὅλα ταῦτα εὐρίσκω πωλημένα καὶ περασμένα εἰς τὸν λογαριασμόν μου τὰ ἐξῆς·

Α Ραψωδίας σώματα 1200 ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπωλήθησαν σχεδὸν 350 ἔτι μὲ ἐπιστολὴν του (1 Φεβρουαρίου 1817)	
σημειώνει 59 ὅλα	409
Β Ραψωδίας σώμ. 1220 ἐπωλήθησαν σχεδὸν 241	290
ἔτι μ' ἐπιστολὴν (1 Φεβρ. 1817)	49
Ἱερογλ. Ἀστεία	900
Στράβωνος Ἑλληνικοῦ τόμος Α 200 σώματα	24
» » Β 200 »	
» » Γ 200 »	

Μαρκ. Αὐρήλ.	400	
Ξενοκράτης.	400	ἢ καὶ περισσότερα 40
Ἴπποκρ. καὶ Γαλην.	400	
Γαλλικοῦ Στράβωνος 8 τόμους, οἱ ὅποιοι συμπλη- ροῦσι δύο σώματα καθ' ἓν ἀπὸ 4 τόμους		
Παυσανίου τόμος Α.	62 17
» » Β.	62	

Αὐτοσχ. στοχ. ἢ Προλεγόμενα 1000 (τώρα εὑρηκα ὅτι ἐτύπωσα χίλια) διὰ τῶν ὁποίων τὴν δαπάνην περᾶ εἰς χρέος μου φρ. 1300:51, εἰς δὲ πίστιν μου φρ. 1190 διὰ πωλημένα 233

Εἶναι καὶ ὀλίγα τινὰ σώματα ἴσως ἀκόμη ἀπὸ Θεόφραστ. Ἑλληνογαλλικόν, Ἴπποκράτην (εἰς 2 τόμους)

Ἑλληνογαλλικόν, καὶ Ἀπολλόδωρον Ἑλληνογαλλικόν.

Τρεῖς ἡμέρας ἔδαπάνησα, φίλε, νὰ συντάξω τὴν ἴσως ἀτελεῖ ταύτην σημείωσιν. Δὲν εἶναι μεγάλη δυστυχία εἰς τὸ ἀσθενές μου γῆρας νὰ φθειρωμαι, καὶ νὰ φθειρῶ τὸν καιρὸν εἰς τοιαύτας φροντίδας! Πρόσθετες καὶ τὸν ὅποιον σὲ παρακαλῶ νὰ ἀναλάβῃς κόπον νὰ διαλύσῃς τὰ περιπλεγμένα, ὅστις πλέον ἀκόμη μὲ λυπεῖ ἀπ' ὅσον ὑπέφερα ἐγώ.

Ἀπὸ τοὺς 24 τόμους πρώτους τοῦ Στράβωνος, τοὺς εἴκοσι ἔστειλεν εἰς τοὺς Ζωσιμάδας διὰ φρ. 230. Φρόντισε λοιπὸν νὰ ζήσῃς νὰ πέμψῃς εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς δευτέρους, ἂν ἀκόμη δὲν τοὺς ἔστειλε, καὶ τοὺς τρίτους, εἰς ἀνακούφισίν μου. Ὡσαύτως νὰ μάθῃς εἰς τίνας ἔστειλε τὴν Α ῥάψωδιαν διὰ νὰ στείλῃς τὴν δευτέραν· εἰς τίνας τὸν Α τόμον τοῦ Παυσανίου, διὰ νὰ στείλῃς τὸν δεύτερον. Ἴσως εἰς τὸν ἐν Βυζαντίῳ Μιχαήλ, ἢ τὸν ἐν Γασιῳ Πασχάλιον, τοὺς ἀδελφούς του. Ἀναγκαία πρόνοια

μέ φαίνεται καί νά τοὺς προκαταλάβῃς περί ὧσων κρα-
τουσίν ἰδικῶν μου πωλημένων, ἢ ἀπωλήτων, νά γνωρί-
ζωσι πλέον εἰς τὸ ἐξῆς σέ ἐπίτροπον καί φροντιστήν τῶν
ὑποθέσεων μου.

Τώρα βλέπω καί ἄλλο εἰς τὸν λογαριασμόν του (ἔτους
1816). Σ' ἔλεγα ὅτι μέ ἐχρέονε διὰ τὸν ἀδελφόν μου
φρ. 366,97 διὰ γρόσια 400. Ἀλλὰ παρεκτός τούτων
μέ χρεώνει ἔτι εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ λογαριασμοῦ, φρ.
425, διὰ γρόσια 500, δομένα εἰς τὸν ἀδελφόν μου διὰ
χειρὸς τοῦ Κούμα. Πιθανόν ὅτι ἐδόθησαν μέρος διὰ τὸ
1815 καί μέρος διὰ τὸ 1814 ἔτος. Διότι ἡ διαταγή μου
ἦτο νά δίδωνται κατὰ τριμηνίαν (γρόσια 100 κάθε τρί-
μηνον) καί ὄχι ἐντάμα ὅλα. Οὕτω παρακαλῶ νά γίνεταί
καί εἰς τὸ ἐξῆς. Τὰ τοῦ 1817 ἔτους πρέπει νά ἐπληρώ-
θησαν καί αὐτά, καί ἴσως εἶναι χωρισμένα εἰς τὸ κατά-
στιχόν του, ἂν καί δὲν μ' ἔγραψε περί αὐτῶν.

Τὰς δύο σφραγισμένας δέσμας τῆς διαθήκης μου παρα-
καλῶ σε νά λάβῃς τὸ γρηγορώτερον εἰς χεῖρας, καί νά
τὰς φυλάξῃς ἕωσού νά σέ στείλω καί τρίτην, περιέχου-
σαν μόνον τὴν κατάστασιν τοῦ προσώπου σου εἰς τόπον
τοῦ μακαρίτου· ὅτι δὲν ἔχω καιρὸν ὁ ταλαίπωρος νά
κάμνω νέαν διαθήκην, οὐτ' ἐξεύρω πλέον πῶς νά τὴν
κάμω τώρα, ὅποταν ἴσως μέλλω ν' ἀναγκασθῶ νά πω-
λήσω τὴν βιβλιοθήκην μου διὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας ὅσας
ἔχω νά ζήσω.

Μεγάλως ἤθελες μ' ὠφελήσῃς, ἂν ἦτο δυνατόν νά
σύρῃς ἀπὸ τὰ κατάστιχα του τὸν *Κορέντε* μου τοῦ 1817
ἔτους, καί μεγαλότερον, ἂν οἱ κληρονόμοι του μέ ἔμβα-
ζαν τὸ περισσεῦον τοῦ αὐτοῦ *Κορέντε* εἰς πίστιν μου.

Δὲν μ' ἔμεινε δύναμις νά γράψω πλείοτερα. Σ' εὐχο-

μαι υγείαν, και δύναμιν να υποφέρης και τὰ βάρη μου. Τὴν φιλότατην σύζυγον και τὸ φίλτατον τέκνον ἀσπάζομαι.

A. ΚΟΡΑΗΣ.

Τὸν κύριον Πετροκόκκινον ἀσπασαι ἀπὸ μέρους μου, και εὐχαρίστησε διὰ τὴν φιλόανθρωπὸν του ἐπιστολήν. Τὸν παρακαλῶ να σὲ βοηθήσῃ εἰς ὅσας μέλλεις να κάμῃς ἐρεύνας περὶ ἐμοῦ.

Ἡ Προφασσορικὴ καθέδρα, τὴν ὁποίαν ἀπέβαλα, φέρει μισθὸν ἐτήσιον 6000 φρ. και κατοικίαν ἀδάπανον, ἀξίαν ἐτέρων 1000 φρ. Τοῦ Πανεπιστημίου τὸ ἐτήσιον κέρδος εἶναι 1500. Ἐθυσίασα, φίλε μου, τὰ κέρδη ταῦτα, διότι μ' ἐμπόδιζαν να ἐργάζομαι πλέον διὰ τὴν πατρίδα μου. Δὲν ἐμετανόησα περὶ τῆς θυσίας· λυποῦμαι ὁμως ὅτι οὐδὲ να ἐργασθῶ πλέον μὲ ὠφελεῖ ἢ τοιαύτη θυσία τίποτε.

22.

16 Μαρτίου 1818.

Μὴν ἀπορῆς φίλε διὰ τὴν ἀργοπορίαν τῆς πρὸς τὴν 20 Φεβρ. ἐπιστολήν ἀποκρίσεώς μου. Ἡμῖν και εἶμαι ἄρρωστος· ὄχι κληνῆρης, ἀλλὰ χειρότερον τῆς κληνικῆς καταστάσεως. ἐπειδὴ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε να ἔχω εἰς τοὺς πόδας ἀρθρίτιδα, ἐσκορπίσθη εἰς ὅλα μου τὰ μέλη μὲ πόνους τοιοῦτους, ὅποιοι δὲν μὲ συγχωροῦν οὐδὲ να συλλογίζομαι τί πρέπει να ἐνεργήσω, ὄχι να ἐνεργῶ. Μ' ὅλον

τοῦτο δὲν ἠμέλησα παντάπασι τὸ ζητούμενον ἐπιτροπικόν. Εἶναι τέσσαρες ἡμέραι ἀποῦ μὲ τὸ ἔστειλεν ὁ Νοτάριος διὰ νὰ τὸ ὑπογράψω. καὶ νὰ τὸ ὑπάγῃ ἔπειτα εἰς τὸν Αὐστριακὸν πρέσβην διὰ νὰ τὸ ἐπικυρώσῃ· καὶ ἀκόμη δὲν μὲ τὸ ἐπέστρεψεν, ὥστε ἤρχισα νὰ ὑπόπτεύωμαι, μὴ κατὰ τοὺς περὶ τῶν τοιούτων νόμους ἦτο χρεῖα νὰ σὲ τὸ στείλωσιν ἀμέσως ἐκεῖνοι· ὅθεν πέμπω σήμερον νὰ ἐρωτήσω καὶ νὰ μάθω διὰ τί δὲν μὲ τὸ ἔφεραν.

ἘπαρAPONÉθη, ὅτι τὸ ἔγραψαν τόσον σκληρόν, ὥστε σὲ δίδει τρόπον τινα τυραννικὴν ἐξουσίαν, νὰ ζητῆς ἀκριβεστάτους λογαριασμοὺς καὶ νὰ κίμνης αὐστηρὰς ἐρεύνας, καὶ μὲ ἀπεκρίθησαν ὅτι τοιοῦτος εἶναι τῶν ἐπιτροπικῶν ὁ νόμος, καὶ τοιοῦτον πρέπει νὰ ἦναι τὸ ὕψος. Ἐγὼ περὶ τοιούτων πραγμάτων, ὡς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων, εἶμαι τῶν ἀμαθῶν ἀμαθέστατος. Καὶ σὺ μὲν ὅτι δὲν θέλεις γενῆν τύραννος, δὲν ἔχω οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ἀλλὰ πρόσεχε, φίλε, μὴ φανῶ ἐγὼ τοιοῦτος, δείχνων τὸ ἐπιτροπικόν εἰς τὴν χήραν. Ἐξ ἐναντίας, παρὰ τὸν προξενούμενον εἰς ἐμὲ πρόδηλον ἀφανισμόν εἰς τὰς τελευταίας ὀδυνηρὰς ἡμέρας δὲν κλαίω ὀλιγώτερον τὴν κατάστασιν τῶν ὀρφανῶν τοῦ φίλου μου, πληροφορημένος μάλιστα, ὅτι μί' ἀπὸ τὰς αἰτίας (ἢ πρώτη ἴσως) τῆς δυστυχίας του ἐστάθη ἡ πολλὴ φροντίς περὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ γένους, ἧτις δὲν τὸν ἐσυγχώρει νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν ἰδίων. Σὲ βεβαιόνω φίλε, ὅτι ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαγοράσω τὴν ζωὴν του μὲ πολὺ χειροτέραν τῆς παρούσης μου ὀδυνηρὰς καταστάσεως, δὲν ἤθελα ποσῶς διστάσειν περὶ τῆς ἐξαγορᾶς. Ἐξεύρεις πόσῃν βλάβῃν προξενεῖ εἰς μηχανὴν τινα, παραδείγματος χάριν εἰς ὠρολόγιον, ἢ συντριβὴ κανενὸς ἐλατηρίου

(la rupture d'un ressort dans une machine), τοιοῦτον στοχάζομαι τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τῶν τριῶν ἐπισημοτέρων μας γυμνασίων αὐτὸς εἶχεν ὄχι μόνον τὴν ἀλληλογραφίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόνοιαν νὰ τὰ προμηθεύῃ ἀπὸ βιβλία, καὶ νὰ τὰ ἐνισχύῃ μὲ τὰς φρονίμους του συμβουλὰς. Τίς ἔχει νὰ ἀναπληρώσῃ τοιοῦτου ἐλατηρίου τὴν κενὴν χώραν; Ἄλλον δὲν βλέπω, ἄλλον νὰ ἐπινοήσω, εἰς τὴν παρούσάν μας κατάστασιν, δὲν ἐμπορῶ παρὰ σέ! Εἶθε τὸ ἀναδεχθῆς! χωρὶς ὁμως βλάβην τῆς περὶ τῶν ἰδίων σου φροντιδος.

Ἐπρεπε νὰ ἦμαι ὀλότελ' ἀναίσθητος, διὰ νὰ μὴν γλυκανθῇ ἡ πικρία μου ἀπὸ τὴν ὁποίαν μ' ἐπρόφθασες (ὄχι ἀπροσδόκητον) βοήθειαν. Ἐδέχθη τὴν συναλλαγματικὴν ὁ Τραπεζίτης, καὶ θέλει τὴν πληρῶσειν τὴν ἐρχομένην παρασκευήν. Ὑπερευχαριστῶ τὴν προθυμίαν σου· καὶ ἀνοίγω νέον λογαριασμὸν εἰς τὸ κατάστιχόν μου, βάλλων εἰς τὸ ἔχειν σου φρ. 2000, τῶν ὁποίων θέλω σέ πληρῶσειν τὸν τόκον, ὡς εἶναι δίκαιον. Μετὰ μικρὸν θέλω σοῦ ζητήσῃν ἄλλην βοήθειαν (ὄχι χρηματικὴν) καὶ συμβουλήν περὶ τῆς καταστάσεώς μου, ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ ν' ἀποφύγω τὴν ὀδυνηροτέραν ἀπ' ὅλας τὰς συμφοράς, τὴν ἀνάγκην λέγω νὰ πωλήσω τὴν βιβλιοθήκην μου, ἐὰν ἢ ἀπὸ τὸ ἐπιτροπικὸν προσδοκωμένη βοήθεια ἢ ματαιωθῇ παντάπασι, ἢ δὲν φανῇ ἀρκετὴ νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀνάγκην μου. Λέγω, ἐὰν δὲν φανῇ ἀρκετὴ, διότι δὲν εἶναι μόνη αὕτη μου ἡ συμφορὰ. Ἄκουσε ἄλλην ἀπροσδόκητον, διὰ νὰ μὴ με κατηγορῆς ὡς μικρόψυχον.

Εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Δημήτριον Ἀμιρᾶν ἐπεμψα Κιβωτὸν διὰ τὸ Γυμνάσιον τῆς Χίου, περιέχουσαν παρεκτὸς ἄλλων πολλῶν βιβλίων 160 σχεδὸν σώματα τοῦ

τρίτου τόμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στράβωνος. Τὴν 5 Φεβρουαρίου λαμβάνω ἐπιστολὴν τοῦ γραμμένην 29 Ἰανουαρίου, καὶ λέγουσαν, ὅτι ἡ σταλμένη κιβωτὸς ἀντὶ τὴν πεμφθῆ εἰς Σμύρνην [ἢ Κωνσταντινούπολιν], ἐπέμφθη μὲν λάθος εἰς τὸ Παλέρμον (Πάνορμον) τῆς Σικελίας. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποῦ ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ, ἀναγινώσκω εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι τὸ καράβι τοῦ καπιτάνου (δὲν ἐνθυμοῦμαι τ' ὄνομά του) τὸ ἀναχωρῆσαν τὴν 17^{ην} Φεβρ. ἀπὸ Μασσαλίας διὰ τὸ Παλέρμον, ἐναυάγησε πλησίον τῆς Κορσίκας. Ἐγραψα πρὸς τὸν Ἀμιράν τὴν 7 τοῦ παρόντος, ἐρωτῶν ἂν ἦναι τὸ πλοῖον ὅπου τυφλῶς ἐφορτώθησαν τὰ βιβλία μου, μ' ὅλον ὅτι εἶναι πιθανώτατον, ἢ μᾶλλον βεβαιότατον, ὅτι εἶναι αὐτὸ καὶ ὄχι ἄλλο. Τὴν τιμὴν τῶν 150 σωμάτων Στράβωνος (τὰ 10 ἦσαν διὰ δῶρα) μὲ τὴν ἐπλήρωσαν οἱ Χῖοι καὶ πιθανὸν ὅτι θέλουν ἀναγκασθῆν κατὰ δυστυχίαν νὰ μὲ πληρώσωσι δι' ἕτερα 150, ἐπειδὴ χωρὶς αὐτῶν γίνονται ἄχρηστοι εἰς αὐτοὺς οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δευτέροι. Ἀλλὰ φίλε, συλλογίσου, ὅτι καὶ ἐγὼ ἂν δώσω εἰς αὐτοὺς 150 τρίτους ἄλλους τόμους, φυσικὰ πρέπει νὰ κάμω ἀχρήστους 150 πρὸς ἄλλους τόσους δευτέρους καὶ ἄλλους τόσους τοῦ ὁποίου τυπὸν τῶρα τετάρτου μέρους, ὅλα 450 σώματα Στράβωνος. Πρόσθετες εἰς ταῦτα 3 σώματα τὸ ἐν διὰ τὴν Χίον, τὸ ἄλλο διὰ τὰς Κυθωνίας, καὶ τὸ τρίτον διὰ τὸν Κ. Μιχαὴλ Βασιλείου τῆς φυσικῆς ἱστορίας, καθὲν συνιστάμενον ἀπὸ 6 τόμους (10, 11, 12, 13, 14 καὶ 15), καὶ τῶν ὁποίων τὴν ἀκολουθίαν ἀναγκάζομαι, ὡς ὑπογραμμένος νὰ λαμβάνω καὶ νὰ πληρόνω ἐδῶ εἰς τὸ ἐξῆς, μ' ὅλον ὅτι μένουν ἄχρηστοι εἰς ἐκείνους ὅσους ἔλαβαν, ἄχρηστοι καὶ ζημιώδεις εἰς ἐμὲ ὅσους μέλλω νὰ

λάβω, ἂν ἐκεῖνοι δὲν θελήσουν νὰ μοῦ τοὺς πληρώσωσι. Ἐξω τούτων εἶναι ἔν ἄλλο σῶμα διὰ τὴν Σμύρνην, τὸ ὁποῖον μὲ πληρόνει ὁ ἐν Μασσαλίᾳ Ἄμιρᾶς, καθόσον πέμπω τοὺς τόμους. Τίς εἶναι δίκαιον νὰ πληρώσῃ τὴν τὴν φθοράν; Τί λέγεις εἰς τόσα δεινὰ καὶ τόσον ἄλλε- πᾶλληλα; Εἰς τεσσάρων μόλις μηνῶν διάστημα στερεού- μαι δύο ἀπὸ τοὺς πιστοτέρους μου φίλους, καὶ καταντῶ εἰς κίνδυνον νὰ πωλήσω τὴν βιβλιοθήκην μου, χωρὶς νὰ ἦμαι βέβαιος ἂν καὶ ἡ πώλησις τῆς ἀρκέσῃ νὰ μὲ σώσῃ ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖον.

Ἐὰν ἀληθῶς (καὶ εἶναι ἀληθές) ὁ ναυαγήσας Καπι- τάνος ἦναι ὁ κομιστὴς τῆς Κιβωτοῦ, διδάξέ με τί ἔχω νὰ κάμω μὲ τὸν Ἄμιρᾶν. Τὸν ἔλεγα νὰ τὰ ἀσφάλισῃ διὰ 2,000 φρ. καὶ δὲν μὲ γράφει κἄν, ἐάν, ὅταν ἠκο- λούθησε τὸ λάθος, ἐφρόντισε νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀσφάλι- σιν, ἐπειδὴ ὅστις ἀνεδέχθη τὸν κίνδυνον τῆς Σμύρνης, δὲν εἶναι τόσον μωρός, ὥστε νὰ πληρώσῃ διὰ τὸ Πα- λέρμον.

Ταύτην τὴν ὥραν λαμβάνω ἀπὸ τὸν Νοτάριον ἀπό- κρισιν, ὅτι δὲν ἐμπορεῖ νὰ μὲ ἐπιστρέψῃ τὸ ἐπιτροπικὸν παρὰ μετὰ 5 ἢ 6 ἡμέρας, διὰ τὰς ἐτι ἀναγκαίας μαρ- τυρίας καὶ πιστώσεις νομικὰς.

Τὴν ἐξῆς σημείωσιν τῶν βιβλίων μου εἶχα δώσειν τὸν Νοτάριον· ἀλλὰ μὲ εἶπεν ὅτι δὲν ἦτο χρεῖα νὰ εἰδοποιήσῃ τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅτι ἀρκοῦσιν ἡ γενικὴ ἄδεια νὰ παρα- λάβῃς ὅ,τι εὖρης ἰδικόν μου. Σὲ εἶπα τί νομίζω εἰς τὴν προλαβοῦσάν μου περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν τὴν κα- ταχωρίζω ὁλόκληρον Γαλλιστί διὰ νὰ ἐμπορῆς νὰ τὴν δείξῃς, ἂν ἡ χρεῖα τὸ καλέσῃ.

17 Μαρτίου.

Δὲν ἐπρόφθασα χθὲς τὴν πόσταν, καὶ ἡ ἀποτυχία ἔγινεν εὐτυχία· διότι χθὲς τὸ ἑσπέρας ἔλαβον ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Ἀμιράν, ὅχι ἀπόκρισιν πρὸς τὴν ἰδικήν μου, ἀλλὰ περὶ ἄλλης ὑποθέσεως· ἀπὸ τὴν ὁποίαν φαίνεται, ὅτι ὁ ναυαγῆσας καπιτάνος δὲν εἶναι ὁ κομιστὴς τῶν βιβλίων μου. Μ' ὅλον τοῦτο τὰ δυστυχῆ ταῦτα βιβλία, ἢ εἶναι τῶρα εἰς τὸ Παλέρμον, ἢ θέλουν φθάσει ἐκεῖ μετ' ὀλίγον. Πλειότερα νὰ σὲ γράψω σήμερον δὲν ἔμπορῶ, ἐπειδὴ ἠγγρύπνησα ὅλην τὴν νύκτα διὰ τοὺς πόνους τῆς ἀρθρίτιδος. Τὴν ὁποίαν ζητεῖς σημειώσιν περὶ τῶν βιβλίων μου, θέλω σὲ τὴν πέμψειν μὲ τὸ ἐπιτροπικόν.

Υγίαине πανοίχιος!

Ἀνοίγω πάλιν τὴν ἐπιστολὴν, διὰ νὰ σὲ σημειώσω τὸν γεννηθέντα εἰς τὴν κεφαλὴν μου τὴν ὥραν ταύτην λογισμὸν. Δὲν εἶναι τρόπος νὰ μεταφερθῆ τὸ κονσολάτον εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἐπαμινώνδου, καὶ νὰ διοικῆται ἀπὸ ἐπίτροπον, ἕως νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ νέος; Ἄν τὸ κρίνης δυνατόν, μὴν ἀμελήσῃς νὰ τὸ σημειώσῃς πρὸς τὸν κύριον Μιχαὴλ Βασιλείου, νὰ κινήσῃ πάντα λίθον περὶ τούτου. Ὡ πόσον θέλει μὲ παρηγορήσειν, ἂν κατορθωθῆ!

24 Μαρτίου 1818.

Φίλιππε 'Ρώτα,

Τὴν ιζ' σ' ἔγραψα κατὰ πλάτος, πέμπων καὶ σημείω-
σιν τυπογρ. σφαλ. τὴν ὁποίαν ἐπεθύμουν νὰ προστεθῇ εἰς
τὸν οἰκεῖον τόπον.

Μόλις χθές ἔλαβα τὸ ἐδῶ κλεισμένον ἐπιτροπικόν. Συγ-
κλείω μ' αὐτὸ καὶ χωριστὴν σημείωσιν τῶν σταλθέντων
πρὸς τὸν μακαρίτην βιβλίων, καὶ δευτέραν ἄλλην τῶν
τιμῶν τῶν αὐτῶν βιβλίων.

Παρ' ὅσα βλέπεις εἰς τὴν πρώτην σημείωσιν, ἐνδεχό-
μενον νὰ εὔρης καὶ τινα γαλλικὰ βιβλία, σταλμένα νὰ
πωληθῶσι διὰ λογαριασμόν μου, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἐνθυ-
μοῦμαι τὴν ὥραν ταύτην, πλὴν τὸ *Éléments de chro-
nologie historique par Fr. Schoell*, εἰς δύο μικρὰ
τομῖδια. Παρὰ ταῦτα (καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κυριώτερον)
ἐπιστολὰς τινὰς καὶ σημειώσεις μυστικὰς· ἐκ τῶν ὁποίων
μάλιστα εἶναι μία ἐπιστολὴ Γαλλικὴ πρὸς ἐμὲ ἀπὸ τοῦς
Προφέσσoras τοῦ Βασιλικοῦ Κολλεγίου προσκαλοῦσά με
νὰ δεχθῶ σχολάζουσαν καθέδραν, καὶ τὴν πρὸς αὐτοῦς
ἀρνητικὴν ἀπόκρισίν μου. Ἐπεθύμουν πολὺ ταῦτα καὶ
τὰ τοιαῦτα νὰ περάσωσιν εἰς χεῖράς σου.

Εἰς τὴν δευτέραν σημείωσιν ἔβαλα τὰς ὁποίας πληρό-
νουςιν εἰς ἐμὲ τιμὰς οἱ βιβλιοπῶλαι. Ἄπ' αὐτὰς ἀφαι-
ροῦσιν ἀκόμη 10 τὰ 100, σημείωσαι ὁμως ὅτι αὐτοὶ τὰ
λαμβάνουσιν εἰς φύλλα· ὁπότεν εἰς τὰ στελλόμενα αὐτοῦ
εἶναι πολλὰ στιχωμένα, ἔπειτα καὶ βαρημένα μὲ τὴν

δαπάνην τοῦ ἀγωγίου. Ὁ Μακαρίτης ἄλλα ἐπώλει εἰς τὰς ἄνω τιμὰς, ἄλλα ὀλιγώτερον καὶ ἄλλα τινὰ περισσότερον, ὥστε τὸ πρᾶγμα ἑκατάντα σχεδὸν εἰς τὸ αὐτό. Μ' ὄλον τοῦτο, αἱ περιστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκομαι, δὲν συγχωροῦν τοιαύτας λεπτολογίας. Εἶσαι πληρεξούσιος νὰ πρᾶξεις περὶ αὐτῶν, ὡς κρίνεις εὐλογον καὶ συμφερότερον εἰς ἐμέ. Ἐξεναντίας, ἂν γνωρίζης κανένα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ εἰς τὴν Ὀδέσσαν, ἀρκετὸν νὰ τὰ ἀναλάβῃ ἢ ὅλα, ἢ μέρος μέγα ἀπ' αὐτά, ἔχεις τὴν ἄδειαν νὰ ἀφαιρέσης πολὺ μέρος τῆς ἀξίας εἰς κέρδος του, ἐξω τοῦ Ἱπποκράτους περὶ Ἀέρων κτλ. εἰς 2 τόμους, καὶ τῶν Χαρακτῆρων τοῦ Θεοφράστου, τὰ ὁποία δὲν εἶναι ἰδικά μου.

Ἀπὸ τὰ ἐξαιρούμενα ταῦτα εἶναι καὶ ὅσα τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης καὶ τῶν παρέργων φέρουσι τὸ ὄνομα τῶν Ζωσιμάδων· καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἐσημείωσα τίποτε, ἐπειδὴ ἀνήκει εἰς αὐτοὺς νὰ τὰ ζητήσωσιν ἀπὸ τοὺς κληρονόμους, καὶ ὄχι εἰς ἐμέ. Φοβοῦμαι δὲ ὅτι καὶ αὐτοὶ σὲ μέλλουν νὰ βαρύνωσι περὶ τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης. Εἶθε νὰ δεχθῆς τὸ βᾶρος! χωρὶς ὁμως ζημίαν σου.

Αἱ 2000 φρ. τοῦ Lafitte ἐπληρώθησαν· καὶ τὰς ἐπέρασα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου. Εἰς τὸ αὐτὸ θέλω περάσειν καὶ τὴν δαπάνην τοῦ φυλλαδίου, ὅταν μὲ τὴν σημειώσης.

Μὲ λέγεις εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὅτι τοῦ κρατεῖ ὁ ἀδελφὸς 25 χιλ. γροσ. τὸ ὁποῖον δὲν ἔμπορῶ νὰ συμβιβάσω μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ μακαρίτου.

Φοβούμενος μὴν ἀποτύχω τὴν πόσταν, διὰ τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ, σ' εὐχομαι νὰ ὑγιαίνης καὶ νὰ εὐτυχῆς πανοίκιος!

ΚΟΡΑΗΣ.

Τιμαὶ βιβλίων, ὡς μὲ τὰ πληρόνουν οἱ ἐδῶ βιβλιο-
πῶλαι.

Α Ἰλιάς Ὀμήρου φρ.	4,50
Β	4,50
Στράβων Ἑλληνικὸς τόμ. 1, 2 καὶ 3. τὸν κα- θένα τόμον.	11,50
Μάρκος Αὐρήλιος.	4,50
Ξενοκράτης καὶ Γαληνός.	6,50
Αὐτοσχέδιοι στοχ., ou Prolegomènes de Coray	2,25
Ἱεροκλέους ἀστεία	2,25
Ἱπποκράτης καὶ Γαληνός	4,50
Παυσανίας.	
Ἀπολλόδωρος.	

Ἱπποκράτους περὶ ἀέρων κ. τ. λ. εἰς δύο τό- μους διὰ τοὺς δύο τόμους.	12,—
Χαρακτῆρες Θεοφράστου.	4,50

Παρακαλῶ σε, ἂν εὐρης μεταξύ τῶν χαρτίων του ἐπι-
στολάς μου τινὰς μυστικὰς, νὰ τὰς λάβῃς ἢ νὰ κάμῃς
νὰ πυρποληθῶσιν.

Εἶναι μάλιστα εἰς αὐτάς μία ἐπιστολή τῶν ἐδῶ προ-
φεσσόρων τοῦ Βασιλικῆς Κολλεγίου προσκαλοῦσά με εἰς
προφεσσورικὴν καθέδραν μὲ τὴν σύντομόν μου ἀπόκρισιν
παραιτουμένου τὴν καθέδραν. Νὰ ζήσης φίλε μου, φρόν-
τισε νὰ τὴν εὐρης καὶ νὰ τὴν φυλάξῃς, μὴ παραπέσῃ,
ἢ δημοσιευθῇ (τὸ ὅποιον θέλει μὲ προξενήσειν ἀτιμίαν).
Εἶχεν ἔτι λάθειν καὶ σχέδιον δευτέρας ἐκδόσεως τῆς Τρ.
κατ. Δὲν ἐξεύρω τί τὸ ἔκαμε. Ἴσως εὐρης καὶ ἄλλα τινὰ
ἄξια φυλακῆς.

Πρόφθασε (δέομαι καὶ ἀντιβολῶ) νὰ ἐμποδίσῃς τὸν Θ
νὰ μὲ στείλῃ τὰ 50 σώματα. Τί νὰ τὰ κάμω φίλε; Καὶ

ἡ πώλησις καὶ ἡ δώρησις θέλουσι φυσικὰ φανερώσειν τὸν συγγραφέα. Στείλέτε μᾶλλον εἰς Σμύρνην, Χίον καὶ Βυζάντιον νὰ πωληθῶσιν, ἔν μόνον σῶμα ἀρκεῖ εἰς ἐμέ.

Ἔχω ἄλλο σφοδρότερον (σφοδρότερον λέγω εἰς λογικὰς ἀποδείξεις καὶ ὄχι εἰς κοπρικὰς ὕβρεις), καὶ ἴσως ἀξιολογώτερον διὰ τοὺς ὁμογενεῖς. Ἡ ὕλη τοῦ εἶναι συνθροισμένη· ἀλλὰ δὲν ἔχω δύναμιν νὰ τὴν συνδέσω καὶ νὰ τὴν οἰκοδομήσω.

Καῦσέ το.

24.

Ἐκ Παρισίων, 7 Ἀπριλίου 1818.

Φίλε,

Ἀπὸ τὰς ἐδῶ κλεισμένας, καταλαμβάνεις ὅτι δὲν μ' ἔμεινε πλέον δύναμις νὰ γράψω πρὸς σέ. Ἐπειτα χρειάζεται νὰ ἀναθεωρήσω καὶ ὅσα μ' ἔστειλες. Εἰς τὴν σημείωσίν σου δὲν εὕρισκω τὰ Προλεγόμενά μου, τῶν ὁποίων ἐτύπωσε διὰ λογαριασμόν μου 1000 σῶματα, κ' ἐπέρασε τὴν δαπάνην τοῦ τύπου εἰς χρέος μου.

Με ἤλθαν καὶ τὰ 50 σῶματα. Τώρα βλέπω εἰς τὴν σημείωσιν τῶν σφαλμάτων (τὴν ὁποίαν σ' ἔστειλα τὴν 24 Μαρτίου), ὅτι εἰς τὴν σελ. 13, στ. 7 ἔβαλα διόρθωσιν στρεβλὴν ἀπὸ τὴν βίαν μου εἰς τόπον τῶν *Γάλλων* τοὺς *Ἰταλοὺς* (οὕτω τουλάχιστον εὕρισκεται εἰς τὸ ἴσον τῆς σημειώσεώς μου). Γερωντικαὶ δυστυχίαι! ὁ Θεὸς νὰ

μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὸ χειρότερον! τό, *Δις παῖδες οἱ γέροντες!* Ἡ ἀληθὴς διόρθωσις εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους, ἀντὶ τοῦ καὶ τοὺς *Γάλλους*. Φρόντισε παρακαλῶ σε, νὰ γένη εἰς ὅσα ἔχεις αὐτοῦ διόρθωσις μὲ τὸν κλάμον καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν. Ἡ αὐτὴ γεροντικὴ δυστυχία μ' ἐμποδίζει τὴν ὥραν ταύτην νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν σημασίαν τοῦ *Τρ. Κατ.* ἴσως εἰς τὸ ἐξῆς ἔλθῃ εἰς τὴν μνήμην μου. Ἄν ἔγραφες τὴν φράσιν ὁλόκληρον, ἴσως ἤθελ' ἐξυπνισθῆν ὁ κοιμισμένος μου νοῦς

Ποτὲ δὲν ἤθελα πιστεύσειν, ὅτι εἶναι καὶ ζωῆς κόρος· ἡ πείρα μὲ τὸ ἐδίδαξε καὶ τοῦτο. Ἀπεψίαν αἰσθάνομαι ἀπὸ τὸν χορτασμόν της· μὴ φοβηθῆς ὅμως αὐτοχειρίαν, τὴν ὁποίαν στοχάζομαι (ὡς τὴν ὀνομάζει καὶ ὁ Ἄριστοτέλης) ἀνανδρίαν. Ὑγίαινε μὲ τὰ φίλτατά σου!

Ὁ φίλος σου
ΚΟΡΑΗΣ.

25.

Ἐκ Παρισίων 2 Μαΐου 1818.

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τοὺς σοῦς.

Ἀκόμη καιρὸν δὲν ἔχω ν' ἀποκριθῶ οὐτ' εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβα χθὲς γραμμένην 17 Ἀπριλ. ἐπιστολήν σου, οὐτ' εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς. Ἐδῶ κλεισμένην βλέπεις ἐντολὴν πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ Κατινάκην, νὰ πληρώσῃ εἰς διαταγὴν σου τὴν ἀξίαν φρ. 100 τὰ ὅποια ἔδωκα εἰς

τὸν ἀδελφόν του. Φρόντισε, παρακαλῶ σε, νὰ τὰ συνάξεις.

Ἐπέρασα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου φρ. 310,30 διὰ τὰ δαπανηθέντα εἰς τύπωσιν τῆς πρὸς τοὺς Ἐκδ. τοῦ Α. Ε ἐπιστολῆς. Φρόντισε καὶ τούτων, ἂν ἦναι δυνατόν, νὰ πληρωθῇ καὶ ἡ δαπάνη τοῦ τύπου ἀπὸ τὴν πώλησιν.

Μὲ μεγάλην μου εὐχαρίστησιν βλέπω, ὅτι ἔλαβες εἰς χεῖρας τὰς πρὸς τὸν Α. Β. ἐπιστολάς μου, καὶ μάλιστα τὴν πρὸς ἐμὲ προσκάλεισιν τοῦ Βασιλ. Γυμν. Νὰ ζήσης! φίλε, μὴν ἐκβῆ ἀπὸ τὰς χεῖράς σου, διὰ τὸν κίνδυνον μὴ κανεῖς ζηλωτῆς οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, καὶ φίλος ἄφιλος (ὅποιοι τοιοῦτοι εἶναι πολλοὶ) τὴν δημοσιεύσῃ, νομίζων ὅτι θέλει μὲ τιμήσειν. Τοιαῦται φιλαίαι μοῦ διήγειραν τοιοῦτους θηριώδεις ἐχθρούς, καὶ ἠλήθευσαν τὴν παρομιάν, « Προτιμώτεροι δέκα φρόνιμοι ἐχθροὶ παρὰ φίλον » ἓνα ἀνόητον ». Ἐγὼ σ' ἔχω εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν φρονίμων φίλων, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχα τὸν μακαρίτην Ἀλέξανδρον· καὶ δι' ἀπόδειξιν τῆς τοιαύτης μου ὑπολήψεως, κλείω εἰς τὴν παροῦσαν καὶ ἄλλην πρὸ ἐτῶν δύο πρόσκλησιν τοῦ Βοισονάδου, νὰ ἐμβῶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Τοιαύτην ἄλλην πρὸ ὀκτώ ἢ δέκα ἐτῶν ἀπὸ τὸν Larcher θέλεις ἴσως εὑρεῖν εἰς τὰ πρὸς τὸν Α. γράμματά μου. Τὴν τελευταίαν ταύτην δὲν τὸν ἔστειλα, διὰ νὰ μὴ τὸν λυπήσω, ἐπειδὴ μὲ ἠλεγξεν ὁ μακαρίτης ὅτι δὲν ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κολλεγίου. Ἡ ἀπὸ τοῦ Κολλεγίου ὠφέλεια ἦτο (σὲ τὸ ἔγραψα νομίζω) 6000 φρ. καὶ κατοικία ἄμισθος, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι 1500 φρ. Ὅθεν μοῦ λείπεται 7500 φρ. Ὑπομονή! Δὲν ἐμετανόησα, οὐδὲ μετανῶ διὰ τὴν ἴσως ἀνόητον ῥίψιν ταύτην τοῦ κύβου.

Μόλις ἔστειλα τὴν πρὸ ταύτης εἰς τὴν πόσταν, καὶ μοῦ ἦλθεν εἰς μνήμην ἡ λύσις τοῦ ὁποίου δὲν ἐνόησες αἰνίγματος Τρ. Κατ. Ἦτο πολλὰ ὀλίγων σελίδων μικρὸν παίγνιον κατὰ τῆς τοῦ *Τράγου καταργήσεως* σταλθὲν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, διὰ νὰ τυπωθῆ. Θέλεις βέβαια τὸ εὔρειν καὶ αὐτὸ μεταξὺ τῶν ἄλλων, παρεκτὸς ἂν τὸ εἶχε σταλμένον εἰς Βιένναν διὰ τὴν τύπωσιν. Ἐπεθύμουν νὰ μὴ παραπέση.

Ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν M. B. ἐδῶ κλεισμένην καταλαμβάνεις, ὅτι ἐπρόσφερον εἰς ἐμὲ δανεικὰ ἀργύρια, καὶ ὄχι πλήρωσιν χρέους. Σφράγισε καὶ στείλέ την. Εὐτύχει!

Ὁ Ὁ.

Φοβοῦμαι μὴ δὲν δυνηθῆς ν' ἀναγνώσῃς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Βοισονάδου. δὲν ἔχω δύναμιν ὁ ταλαίπωρος νὰ τὴν γράψω εἰς τὸ καθαρώτερον. Ταύτην τὴν φορὰν ἦτο σχεδὸν βέβαιον ὅτι ἔμβαινα. Ἄλλ' ἐξω τῶν προτέρων αἰτιῶν, εἶχα καὶ ἄλλην τὴν ὁποίαν νὰ σ' ἐξηγήσω χρειάζεται ἐπιστολὴ ὀλόκληρος.

Rue Hauteville 35.

25 Mars 1816.

Je ne doute pas, Monsieur, que si vous désiriez une des places qui vont vaquer dans la 3 classe de l'institut, vous ne puissiez l'obtenir et à l'unanimité peut-être. Les visites qui sont passées en usage vous effrayent-elles? n'en faites pas. Seule-

ment écrivez au pdt (1) ou au Secrétaire une lettre ostensible, ou Vs (2) disiez que vous tiendrez à honneur d'obtenir en cette occasion les suffrages de la classe, et que sans votre mauvaise santé, Vs Vs feriez un devoir d'aller demander la voix de chacun des membres qui la composent etc. voilà quel serait le fond et l'idée principale de la lettre; je vous réponds que la classe vous dispenseroit de toute autre démarche. J'ai entendu causer la dessus, et je vous en écriis avec assurance. Si vous voulez faire cette lettre et me l'adresser, je la remettrai, et je ne doute pas qu'une des trois places ne Vous soit donnée, sur votre demande faite dans le sens que je vous ai indiqué.

Quelque soit votre détermination, voyz (3), je vous en prie, dans cette lettre, une nouvelle preuve de mon attachement et de mon devouement.

BOISSONADE.

Pourrai-je avoir votre réponse avant vendredi? à Monsieur Monsieur Coray D. M. etc. — Rue de Madame 5.

« Je suis on ne peut pas plus sensible à l'intérêt que vous prenez à moi. Mes infirmités, dont le nombre s'accroît à tout moment, me font une loi de borner mon ambition et l'emploi du peu de for-

(1) Ἐπὶ τῆς λέξεως *pdt* γέγραπται χεῖρὶ Κοραΐ president.

(2) *Vs* = Vous.

(3) *Voyz* = Voyez.

ces qui me restent au seul travail qui m'occupe dans ce moment ».

Agréez l'assurance etc.

28 Mars 1816.

CORAY.

26.

13 Ιουνίου 1818.

Ἀσπάζομαι σε παροίκιον.

Ἐμελέτων νὰ σὲ γράψω τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα διεξοδικὴν ἀπόκρισιν εἰς τὰς διαφοροὺς ἐπιστολάς σου. Ἄλλ' ἢ τὴν ὁποῖαν ἔλαβα χθὲς ἑσπέρας ἐπιστολή σου (28 Μαΐου) μ' ἀναγκάζει νὰ σημειώσω ὀλίγα τινά.

Τὴν Ἰλιάδα Α καὶ Β δὲν ἀγαπῶ νὰ βαλθῆ εἰς ὄνομα μου διὰ πολλοτάτας αἰτίας.

Περὶ δὲ τῶν ὄλων οὐδὲ ν' ἀναγγελθῶσιν ὅπως συμφέρει εἰς τὸν Ἑρμῆν. Ὁ κρότος οὗτος καὶ καθ' αὐτὸν εἶναι ἀσύμφορος· καὶ τὸ χειρότερον, προσκολλᾷ (τοῦλάχιστον οὕτω τὸ κρίνω) μῶμον εἰς τὸν μακαρίτην φίλον μου, ἐπειδὴ σημαίνει ὅτι μὲ ἠφάνισεν· τὸ ὁποῖον εἶναι ἄτοπον καὶ διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν χρημάτων, ἄτοπον ἀκόμη, ἐπειδὴ ἐνόσφ' ἔζη μ' ἐπλήρονεν· ἂν ἔτι ἔζη, τί ἔμελλε νὰ συμβῆ, μένει ἄδηλον. Αἱ τιμαὶ εἶναι ὀλίγον βαρεῖαι (καὶ ἂν ἐννοεῖς, ὡς εἶναι πιθανὸν ὅτι ἐννοεῖς, στιχωμένα)· ἢ ταύτας λοιπὸν θεράπευσε, ἢ ἀντὶ τῆς ἐλαττώσεως 5 τὰ 0/0 βάλε 15. Φροβοῦμαι, φίλε, μὴ δώσω ὑπόληψιν, ὅτι

ἤρπασα ὡς ἔρμαιον τὴν ἀφορμὴν ταύτην τοῦ θανάτου, διὰ νὰ πλουτήσω αὐθημερόν. Μωρός τις τῶν ἡμετέρων (τὸ πολύγονον σπέρμα τῶν μωρῶν εὐρίσκεται παντοῦ· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς τοὺς ταλαιπώρους εὐρισκομένους ἀκόμη εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα ὀδυνηρὰν κατάστασιν, φυσικὰ οἱ μωροὶ εἶναι πολυπληθέστεροι καὶ νηπιωδέστεροι) ἐκήρυξεν ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, ὅτι ἔχω περιουσίαν τριακοσίας χιλιάδας φράγκων, ἐνῶ ἐγὼ τυραννοῦμαι ἀπὸ τὴν περὶ τῆς αὐριον μέριμναν, ἐνῶ ἐστερήθην τὴν μόνην ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν μου νὰ δαπανῶ κατ' ἔτος 500 ἢ 600 φρ. εἰς αὐξήσιν τῆς βιβλιοθήκης μου. Μὴ φοβηθῆς λοιπὸν νὰ καταβάσῃς τὰς τιμὰς πλὴν τοῦ Στράβωνος (καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴν ἀδικηθῶσιν οἱ Χῖοι). Ἔχω ἀκόμη Στράβωνας ἐδῶ ὑπὲρ τοὺς 400, 1, 2 καὶ 3^{ου} τόμου, Α καὶ Β Ἰλιάδος ὑπὲρ τὰ 100 σώματα, Μάρκον Αὐρήλιον ὑπὲρ τὰ 150, Ξενοκράτην ὑπὲρ τὰ 200, Ἰπποκράτην καὶ Γαληνὸν ὑπὲρ τὰ 150. Ἄν εὐτυχῆσω νὰ τὰ ξεφορτωθῶ ὅλα, ἢ μέγα μέρος αὐτῶν καὶ νὰ βαλθῆ εἰς τόκον ἢ τιμὴ των, εἰς τὸ κοινὸν τῆς Χίου, ἢ ἀσφαλὲς ἄλλο τι μέρος, θεραπεύεται ὀλίγον ἢ πληγὴ μου.

Ἄπαιτῶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην σου ὡς χρέος τὴν ἐξάλειψιν τοῦ *Κ. λειοῦ*. Μή, φίλε, διὰ τὸν θεόν! *Κ. λέη* καὶ *Κ. ὄθη*. Ἐξω τῆς ἀτοπίας, ἐξαγριόνουσι καὶ τοὺς λυσσασμένους ἐχθρούς μου. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι προσμένω καὶ τιμὴν, ὅταν κοιπάζω· ἀλλὰ τιμὴν ἀνάλογον τῶν κόπων μου. Ἄς ἀφήσωμεν τὰ κλέη εἰς τοὺς προγόνους μας, καὶ εἰς ἐνεῖνους ἐκ τῶν ἀπογόνων, ὅσοι εὐτυχῆσουν νὰ κατασταθῶσιν εὐκλειεῖς, ὡς οἱ πρόγονοι.

Καὶ τὰ 150 ἢ 200 σώματα διὰ τοὺς Ὀδυσσηνοὺς μὲ φέρουν εἰς ἀμηχανίαν, ὡς καὶ ἐπιθυμοῦντα καὶ φοβούμενον. « Καὶ φημί κάποφρημι, κοὐκ ἔχω τι φῶ ». Ἐξεύ-

ρεις, ἢ ἂν δὲν ἐξεύρης, μάθε το, ὅτι διὰ τὴν ποσότητα τῶν 150 ἔβαλα τὴν ἐπιγραφὴν *Φιλοτίμω* δαπάνη τῶν *Χίων*, ἐπιγραφὴν ψευδῆ (διότι εἰς ἐκεῖνον μόνον πρέπει ὅστις καταβάλλει τὴν δαπάνην ὅλην τοῦ τύπου) ἀλλ' ὁμως κριθεῖσαν ἀναγκαίαν διὰ πολλὰς αἰτίας. Ἐάν λοιπὸν ἄλλος θελήσῃ νὰ φορτωθῇ τὴν ποσότητα, τί ἔχω νὰ κάμω; νὰ σιωπήσω; εἶναι ἀχαριστία ἀσυγχώρητος· νὰ προσκολλήσω τ' ὄνομα τοῦ εἰς τ' ὄνομα τῶν Χίων; καὶ τοὺς Χίους ἀδικῶ, στερεῶν αὐτούς, τὴν ὁποίαν χωρὶς νὰ μοῦ ζητήσωσιν, αὐτόκλητος ἐγὼ ἔδωκα τιμὴν, ὡς εἰς χορηγούς τῆς ὅλης δαπάνης· καὶ τὸν ἑαυτὸν μου ἀποδείχνω ψεύστην. Πρόσθετες δέ, ὅτι καὶ δίδω ἀφορμὴν θριάμβου εἰς τοὺς Ζ, ὡς εὐρισκόμενος εἰς ἀμηχανίαν, καὶ ἀναγκασμένος νὰ ζητῶ πανταχόθεν βοήθειαν, ἀφοῦ ἔχασα τὴν κραταιὰν αὐτῶν προστασίαν. Ἀφίνω τὴν περὶ τούτων κρίσιν εἰς τὴν φρόνησιν σου. Ἐπιθυμῶ βοήθειαν· ἀλλὰ μετὰ τιμῆς. Πάλιν σέ λέγω, ἡ διὰ τῆς ἐφημερίδος κήρυξις εἶναι ὠφέλιμος εἰς ἔθνη φωτισμένα, εἰς τὰ ὅποια ἡ κρίσις τοῦ καλοῦ, καὶ ὁ ζῆλος εὐρίσκεται σκορπισμένος εἰς ὅλα τῆς ἐπικρατείας τὰ μέρη, ὥστε νὰ ᾖναι τὸ συντομώτερον τῆς ἀγγελίας μέσον αἱ ἐφημερίδες. Εἰς ἡμᾶς ἀκόμη, ἂν ἐξαιρέτης τρεῖς ἢ τέσσαρας πόλεις, αἱ λοιπαὶ πάσχουσιν ἀπαιδευσίαν, ἢ ἀχρηματίαν.

Αὐτὴ, αὐτοτάτη, ἦτον ἡ ζήτησις, τὴν ὁποίαν ἐμελέτων πρὸ πολλοῦ νὰ ζητήσω· ἀλλὰ τὴν ἀνέβαλλα δι' ἀδυναμίαν νὰ συναθροίσω ὅσα ἔπρεπε νὰ σημειώσω, καὶ νὰ διορίσω τὰς τιμὰς των.

Ἄπορῶ, ὅτι δὲν βλέπω οὐδὲ τώρα εἰς τὸν κατάλογον σου τοὺς τυπωθέντας χωριστὰ *Ἀυτοσχεδίου* στολίσμας.

Ἐδῶ κλεισμένην ἔχεις τὴν δευτέραν συναλλαγματικὴν

τοῦ Κατινάκη. Ὁ νέος οὗτος ἐννέα μόνους μῆνας ἐσυγ-
κατοίκησε μ' ἐμέ. Τώρα ζῆ καθ' ἑαυτόν, καὶ σπουδάζει.

Ζῆθι χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς! Ὁ. Ὁ.

27.

20 Ἰουνίου, 1818.

Ἀσπάζομαι παροίκιον.

Κατὰ τὴν 13 τοῦ παρόντος σ' ἔγραψα ὀλίγα τινα.
Ἀρχίζω σήμερον νὰ γράφω τὰ ἐπίλοιπα, ὅλα, ἂν ἦναι
δυνατόν. Δὲν εἶναι, φίλε, μόνη ἡ ἰδική σου ἐπιστολή,
ἣτις μὲ προξενεῖ ἀντὶ κόπου ἡδονήν, ἀλλὰ πλῆθος ἄλ-
λων ἀλλαχόθεν ἐπιστολῶν ματαίων, αἱ ὁποῖαι μοῦ θλί-
βουν καὶ τὴν ψυχὴν, μοῦ κενόνουν καὶ τὸ πουγγίον. Εἰς
ὅλας δὲν ἀποκρίνομαι, διότι τοῦτ' ἤθελε εἶσθαι ἀδύνα-
τον, καὶ ἂν ἤμην ἀπὸ δρυὸς ἢ ἀπὸ πέτρης· ἀλλὰ καὶ αἱ
ὀλίγαι ὄχι ὀλίγον κόπον φέρουσι. Πρόσθεσι εἰς ταῦτα καὶ
τὴν ἀσχόλησιν εἰς τὸν τέταρτον καὶ τελευταῖον τόμον
τοῦ Στράβωνος, ἀσχόλησιν, τῆς ὁποίας ἡ μικροτάτη δια-
κοπὴ μὲ λυπεῖ μεγάλως, διὰ τὸν φόβον μὴ τὸν ἀφήσω
ἀτελείωτον. Πρόσθεσι καὶ τὰς ἀνίας τῆς ψυχῆς μου, ἔπειτα
τόλμα νὰ μοῦ ζητῆς καὶ Ἡρόδοτον. Εἰς τὸν ἄλλον κό-
σμον τὸν μεταφράζω, καὶ ἐκείθεν σὲ τὸν στέλλω. Ὡς
τόσον, ἐπειδὴ ἐπεσεν λόγος περὶ Ἡροδότου, πρέπει νὰ σὲ
προκαταλάβω (τὸ ὁποῖον, ἂν ἡ μνήμη δὲν μὲ πλανᾷ,

ἔγραψα καὶ πρὸς τὸν μακαρίτην Ἀλέξ.), καὶ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὴ μοῦ κάμῃς τὴν ἀδικίαν νὰ ἐκδώσῃς μετὰ τὴν ἀποβίωσιν μου, ὅσον εὐρεθῆ μεταφρασμένον. Αὐτὸ φίλε προβαίνει ἕως τὸ ἕκτον βιβλίον, καὶ μέρος τι (δὲν ἔχω τώρα τὸν καιρὸν νὰ τὸ ζητῶ) τοῦ ἐβδόμου· ἀλλ' εἶναι ἡ πρώτη, πρωτίστη, γραφὴ τῆς μεταφράσεως, καὶ χρειάζεται ὄχι ἀναθεώρησιν, ἀλλ' ἀναθεωρήσεις. Διὰ τὸν φόβον τοῦτον ἐβουλεύθην πολλάκις νὰ τὴν καύσω· ἔπειτα διὰ τὴν κατάρατον ἐλπίδα· ἐνθυμᾶσαι τό, « Ἐλπίδες βόσκουσι τοὺς κενοὺς τῶν βροτῶν » διὰ τὴν ἐλπίδα λέγω ταύτην, νὰ εὐκαιρήσω ποτὲ νὰ ἐκδώσω καὶ εἰς τόμον ἕνα τὰ τρία πρῶτα βιβλία μὲ τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον, ἐκράτησα τὰς χεῖράς μου ἀπὸ τὴν φθορὰν τῆς ἀτελοῦς κατὰ πάντα μεταφράσεως. Ἐξεύρω, ἢ μᾶλλον εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ μετάφρασις ἐμελλε νὰ πωληθῆ μὲ εὐκολίαν καὶ μὲ κέρδος μου· ἀλλ' αὐτὴ μάλιστα ἡ εὐκολία ἐκ μέρους τῶν ἀγοραστῶν πρέπει νὰ κάμῃ τὸν πωλητὴν προσεκτικώτερον νὰ μὴ τοὺς ἀδικήσῃ πωλῶν εἰς αὐτοὺς δερμάτινα ἀντὶ μεταξωτῶν. Ἐπειδὴ εἶσαι πραγματευτῆς, καὶ πραγματευτῆς δίκαιος, καταλαμβάνεις τί σὲ λέγω.

Ἐρχομαι πάλιν εἰς τὸν Στράβωνα, ὡς ἀναγκαίας καὶ τῆς περὶ τούτου εἰδήσεως σου. Αἱ σημειώσεις μου ἐπρωχώρησαν ἕως τὸ δέκατον πέμπτον βιβλίον, καὶ τυπώνονται, καθόσον γράφονται. Ὁ πίναξ εἶναι γραμμένος, καὶ χρειάζεται μόνον μικρὰν ἀναθεώρησιν. Ὅθεν παρεκάλεσα τὸν καλὸν μου φίλον Θυρότον, ἂν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς, νὰ τελειώσῃ διὰ τοῦ τύπου τὴν ἔκδοσιν, προσθέτων ὅσα εὐρῆ γραμμένα καὶ τὸν πίνακα, διὰ νὰ μὴ μείνῃ κολοβὸν τὸ ἔργον.

Χωρὶς τὰς παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἀγρίας καταδρομάς, καὶ

ὁ Στράβων ἤθελ' εἶσθαι τελειωμένος, καὶ ἄλλο τι ὠφελιμώτερον ἴσως παρὰ τὸν Στράβωνα. Μοῦ ἐφαρμάκωσαν τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Ἡ τελευταία τοῦ Νέρωνος σατυρική διατριβὴ εἶναι πολὺ αἰσχυντοτέρα. Ζητεῖ ὁ Νέρων νὰ μοῦ σηκώσῃ κατὰ κεφαλῆς τὸν κλῆρον μας. Ἐτόλμησε νὰ ἐγγίξῃ, καὶ ἀποθαμένον ἄνδρα τὸν μακκρίτην Ἀλεξ. ὀνομάζων αὐτὸν *Ἐνσαρκον ἄγγελον τῆς παλιγγειεσίας*. Ὑπομονή!

Μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς σου δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν ἦτον ἡ 5 Μαΐου, ἔστειλες Chargée καθὼς λέγουσιν οὗτοι. Ἄγνοῶ διὰ τί τὸ ἕκαμες' ἂν δι' ἐλπίδα νὰ πληρώσω ὀλιγώτερα, ἐδαπάνησα πλειότερόν τι τοῦ συνειθισμένου, καὶ πρὸς τούτοις ἀγώγιον ἀμαξίου διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν πόσταν (ἣτις εἶναι μακρὰν τῆς κατοικίας μου) καὶ νὰ ἐπιστρέψω. Ἡ συνήθεια εἶναι, τὸ ὅποιον ἴσως εἶναι ἄγνωστον αὐτοῦ, ὅταν ἦναι ἐπιστολὴ Chargée, νὰ μὴ πέμπεται ὡς ἄλλαι εἰς τὸν οἶκον· ἀλλ' ὁ ἐπιστάτης δίδει τὴν εἶδησιν πρὸς τὸν μέλλοντα νὰ λάβῃ τὴν ἐπιστολήν, καὶ οὗτος χρεωστεῖ νὰ ὑπάγῃ προσωπικῶς νὰ τὴν λάβῃ καὶ νὰ ὑπογράψῃ ὅτι τὴν ἔλαβε. Καὶ ὁ περὶ τούτου νόμος εἶναι τόσον ἀδυσώπητος, ὥστε ἂν φερειπεῖν ἤμην κλινήρης, ἔπρεπε νὰ κάμω ἐπίτροπον μου διὰ νοταρικῶν γράμματος, νὰ ὑπάγῃ νὰ τὴν ζητήσῃ. Τοῦτο σὲ λέγω διὰ νὰ μὴ μὲ φέρῃς καὶ ἄλλην φορὰν εἰς τὴν αὐτὴν ἀνάγκην.

Περὶ τῆς διὰ λάθος πεμφθείσης κιβωτοῦ εἰς Παλέρμον δὲν ἔχω ἀκόμη καμμίαν εἶδησιν. Ἄν κατὰ τύχην ἔλθῃ αὐτοῦ πρέπει νὰ σταλθῇ εἰς Χιον διὰ Σμύρνης ἢ Βυζαντίου.

Ἄν σ' ἔλθωσιν ἀργύρια δι' ἐμὲ ἀπὸ Λιβόρνον ἢ ἄλλοθεν κράτειτα, μὴ μὲ τὰ ἐμβάσης.

Σήμερον πέμπεται πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ant. Chau-
doin μικρὰ πάλαι σημειωμένη I R N° 2, διὰ νὰ σὲ τὴν
στείλῃ αὐτοῦ. Εἰς αὐτὴν περιέχονται τὰ ἐξῆς :

4	σώματα εἰς τόμους 8, τοῦ 19 καὶ 20 ^{ου} τόμου τοῦ βιογραφικοῦ Λεξικοῦ ῥαμμένα.	φρ. 48,—
1	δέσμη περιέχουσα 2 σώματα Θεσαυροῦ Ἑρρίκου Στεφάνου νέα ἔκδοσις τῆς Ἀγ- γλίας, καθὲν ἀπὸ δύο τόμους, 1 τὸ τρίτον μέρος Λεξικοῦ καὶ ὁ ἄλλος τὸ πρῶτον μέρος τῶν Γλωσσαρίων	» 109,40
2	δέσμαι περιέχουσαι 5 τόμους (16,17,18, 19, 20, καὶ 21) διὰ τὸν κύρ. Μηχαῆλ Βασιλείου	» 52,50
		φρ. <u>209,90</u>

1 δέσμη περιέχουσα τὸν 19 καὶ 20 τόμους, τοῦ βιο-
γραφικοῦ λεξικοῦ, στιχωμένους, διὰ τὸν κύριον Ῥώταν
φρ. 17,50

	Παιδαγωγικὰ συγγράμματα ῥαμμένα, Simon de Nantua	2,25
	Guide del'enseignement etc.	3,50
	Plan d'education par Delaborde	<u>2,50</u>

	8,25
	<u>φρ. 25,75</u>
τὰ ἀντικρὺ	<u>209,90</u>
	235,65
Παλωτικὰ καὶ ἄλλα ἐξοδα	4,75
	<u>φρ. 240,40</u>

Ἐκ τούτων μόνα φρ. 25,75 ἐπέρασα εἰς χρέος σου.

Περὶ τῶν λοιπῶν ἔχω χρεῖαν χειραγωγίας. Τὰ τοῦ κ. Μηχαήλ ἐστάλησαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὸν προσμένεις. Τὰ τέσσαρα σώματα βιογραφικοῦ Λεξικοῦ, αὐτοῦ ἔπρεπε ὁμοίως νὰ σταλθῶσιν, ἐπειδὴ καὶ τὰ προλαβόντα εἰς τὸν Μακαρίτην ἀμέσως ἐστέλλοντο, διὰ τὸν ὅποιον εἶμαι ὑπογραμμένος εἰς τὴν ἔκδοσιν, καὶ χρεωστῶ νὰ λαμβάνω καὶ νὰ πληρώνω καὶ τὰ ἀκόλουθα, ἕως νὰ τελειώσῃ ἡ ἔκδοσις, ἢ νὰ τελειώσω ἐγώ. Ὡσαύτως ὑπογραμμένος εἶμαι καὶ διὰ τὰ δύο σώματα Θεσαυροῦ Στεφάνου· τὸ ἓν εἶναι διὰ τὸ γυμνάσιον τῶν Κυδωνιῶν, τὸ ἄλλο μ' ἔγραψεν ὁ Μακαρίτης, ὅτι τὸ ἐκράτει διὰ τὸν υἱόν του. Χώρισέ τα λοιπόν, καὶ κράτησε τὸ ἓν, δηλαδὴ δύο τόμους μερ. 3 τοῦ Θεσαυροῦ, καὶ μέρος 1 τῶν γλωσσαρίων, διὰ τὸν υἱόν τοῦ μακαρίτου, καὶ τὸ ἄλλο παρόμοιον τοῦ πρώτου, στείλε ἀσφαλῶς εἰς τὰς Κυδωνίας καὶ φρόντισε νὰ λάβῃς ἀπὸ τοὺς Κυδωνιάτας τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς (τῶν 109,40) φρ. 54,70. Δὲν εἶναι χρεῖα νὰ σε εἴπω, ὅτι πρέπει νὰ τὰ στείλῃς ὡς εἶναι, ἄδετα. Τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ 54,70 τίς ἔχει νὰ μοῦ τὸ πληρώσῃ; ἐπειδὴ ἀπέθανε ὅστις ἐπλήρωνε. Περὶ δὲ τῶν τεσσάρων σωμάτων βιογραφικοῦ Λεξικοῦ παρατηρῶ εἰς τὸν ὅποιον μ' ἐπεμψε λογαριασμὸν ὅτι ἐκράτει ἓν ἀπ' αὐτὰ δι' ἑαυτὸν ὁ μακαρίτης, ἐπεμπεν ἓν εἰς τὸν ἀδελφόν του κύριον Μηχαήλ, τρίτον εἰς τὸν Γ. Σχινᾶν, καὶ τὸν τέταρτον εἰς τὸν Κούμαν. Παρ' αὐτῶν λοιπόν, φίλε, παρακαλῶ σε νὰ φροντίσῃς νὰ συναθροίσῃς τὰ ἀργύρια μου, ὁμοίως καὶ τὰ τοῦ κυρίου Μηχαήλ Βασιλείου 52,50 διὰ τοὺς πεμπομένους τομ. 6. Λεξ. φυσικ. ἱστορ. καὶ νὰ τὰ περάσῃς εἰς τὸ Ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ μου. Ἀγανακτῶ καὶ λυποῦμαι μεγάλως ὅτι τρίβω τὸν καιρὸν μου ματαιῶς εἰς τοι-

αύτας ἀηδεστάτας καὶ βαρυτάτας δι' ἐμὲ ἐρεύνας· ἀλλὰ δὲν λυποῦμαι ὀλιγώτερον, ὅτι βαρύνω καὶ ἄλλους. Τί νὰ κάμω; ἂν οἱ φίλοι δὲν ἀνακουφίσωσιν ὀλίγον τὸ βῆρος μου ἀνάγκη εἶναι νὰ μὲ κατασυντρίψῃ.

Εἰς τὴν 1 Ἰουλίου, 1817 ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίτου βλέπω ὅτι ἀφῆκεν εἰς τὸν κύριον Σταῦρον Ἰωάννου 40 Ξενοκράτεις, 40 Μαρκ. Αὐρηλίου, καὶ 40 Ἴπποκρ. καὶ Γαλην. συγγράμματα, διὰ νὰ στείλῃ πρὸς τοὺς κυρίου Ζωσιμάδας. Ἐμελέτα λέγει νὰ στείλῃ καὶ 40 πρώτους καὶ δευτέρους τόμους Στράβωνος διὰ λογαρ. τῶν αὐτῶν Ζωσιμάδων εἰς Ἰωάννινα. Αὐτοὶ οἱ Στράβωνες, ἂν ἐστάλησαν ἐκ προσταγῆς τῶν Ζωσιμάδων, ἀκολουθεῖ ὅτι πρέπει νὰ σταλθῶσι καὶ οἱ τρίτοι τόμοι 40. Τὰ ἀργύρια τῶν σταλθέντων, καθὼς καὶ τῶν μελλόντων νὰ σταλθῶσιν ἀπὸ τὸν κύριον Σταῦρον, ἂν δὲν τὰ ἔλαβεν ὁ μακαρίτης ἀπὸ τοὺς Ζωσιμάδας (ἐπειδὴ δὲν τὰ περῶν εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ μου), πρέπει νὰ φροντισθῇ ἢ συνάθροισίς των καὶ νὰ καταχωρισθῇ εἰς τὸν λογαριασμόν μου.

“Α! φίλε, τί σοφὸν παράγγελμα τὸ « Λάθε βιώσας ». Ἐὰν τὸ παροιμιακὸν « Δίς παῖδες οἱ γέροντες » εἶχε τὴν ἀκολουθίαν του, ἤγουν νὰ γίνωνται καὶ δίς νέοι, καὶ Δίς ἄνδρες καθεξῆς, καὶ τέλος νὰ γηράσκωσι δευτέραν φοράν, σὲ βεβαίονω, ὅτι ἔμαθα τῶρα πῶς ἔπρεπε νὰ ζήτω τὴν δευτέραν ταύτην ζωὴν. Ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ἐπιστρέφομεν εἰς μόνην τὴν νηπιώδη ἡλικίαν, καὶ ἀποθνήσκωμεν μωροί.

Ἀπὸ τὰς ἐγκεκλεισμένας στείλε παρακαλῶσε, τὴν μίαν πρὸς τοὺς Βλαστοὺς τῆς Σμύρνης· τὴν ἄλλην πρὸς τὸν φίλον μου Βάμβαν εἰς Χίον. Μοῦ ἔλειψε καὶ αὐτός, ὅταν ἔχω τὸ πλεόν χρεῖαν τῆς παρηγορίας του. Γράψε με πρὸς

τίνα ἔχω νὰ πέμπω εἰς Βυζάντιον ἀμέσως τὰς διὰ Χίον ἐπιστολάς.

Τὴν Τρ. κατ. μ' ἔγραφεν ὁ Μακαρίτης, ὅτι ἔστειλεν ἴσον εἰς Βιένναν καὶ ἕτερον εἰς Πίσαν. Δὲν ἤθελα νὰ παραπέσῃ. Ὡσαύτως δὲν ἤθελα νὰ παραπέσῃ εἰάν κατὰ τύχην εὖρης εἰς τὰς πρὸς ἐμέ του ἀποκρίσεις τὰς ἐντύπους, συμβουλὴν τίνα διδομένην ἀπὸ ἐμέ εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς ἐγκρίτους μας ἀρχιερεῖς.

Σ' ἐνθυμίζω καὶ πάλιν νὰ μὴν ὁμολογήσῃς τὴν ἐκδοσιν τῆς Α καὶ Β Ραψωδίας ἔργον ἰδικόν μου. Εἶναι βέβαια γνωστὸν εἰς ὅλους τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἡ ἄρνησις μου εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸ ὅποιον μεταχειρίζομαι ὕφος τῶν λεγομένων, καὶ κρίνω συμφέρον νὰ μεταχειρισθῶ εἰς τὴν ἀκόλουθον Γ, εἰάν ποτε εὐκαιρήσω καὶ εὐτυχήσω νὰ τὴν ἐκδώσω. Τὰ προλεγομένας τῆς εἶναι πρὸ πολλοῦ σχεδιασμένα· ἀλλὰ χρειάζονται ἀκόμη πελέκημα· καὶ ὁ πελεκητὴς εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀσθενής.

Περὶ τῆς παρὰ τῶν Ἀγγλων βοηθείας ἔχεις μέγα δίκαιον νὰ ἐντρέπῃσαι. Δὲν ἐμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσον ἐγὼ εἶμαι ὑπερήφανος εἰς τὰ τοιαῦτα. Ἡ εἰς τοὺς εὐεργέτας εὐγνωμοσύνη εἶναι χρέος ἀπαραίτητον· ἀλλ' ὅστις δυνάμενος νὰ εὐεργετήσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν, βάλλει τὸν τράχηλόν του εἰς ζυγὸν εὐεργετῶν ξένων, γίνεται ἐκουσίως ἀνδράποδον, ἄξιον νὰ στίζεται καὶ νὰ μαστιζέται ὅλην του τὴν ζωὴν ἀπὸ εὐεργέτας. Τὴν αὐτὴν ἀγανάκτησιν ἰδοκίμασα καὶ δοκιμάζω, ὅταν ἀκούω τὰς εὐεργεσίας τῶν Ἀγγλων εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς εὐεργεσίας τῆς Βαυαρίας (Bavière) εἰς τοὺς νέους μας. Ὡς μακρινὸς ὀργίζομαι κατὰ τῆς τύχης, ὅτι δὲν μ' ἐχάρισε πλοῦτον, ἢ κἂν δύναμιν νὰ καταπέισω τοὺς λιθίνους πλουσίους τοῦ γένους,

νά μὴν ὑποφέρωσι νά κακεργῆται μὲ τοιαύτας εὐεργεσίας τὸ γένος. Πρὸ πολλοῦ προβλέπων τὸν σημερινὸν ὄργανον τῶν Ἑλληνικῶν πνευμάτων, καὶ φοβούμενος μὴν ἢ τοιαύτη ἀλλοίωσις νομισθῆ ἔργον τῶν φωτισμένων ἐθνῶν, καὶ ὄχι αὐτόματον ἰδικόν μας κίνημα, ἐσπούδασα νά προλάβω νά ἀφανίσω τὴν τοιαύτην ὑπόληψιν, μέρος μὲ τοὺς Αὐτοσχεδίουσ στοχασμούς, καὶ μέρος μὲ τὴν διατριβὴν περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος (*Mémoire sur l'état actuel etc.*).

Εἰς καλὸν ἐνθυμήθην τὸ *Mémoire*. Δὲν μ' ἔμειναν ἀπ' αὐτὸ πλὴν μόνα 3 ἢ 4 ἀντίτυπα· καὶ μοῦ τὰ ζητοῦσι πολλοί. Δὲν ἦτο τρόπος νά μετατυπώθῃ ἀπαράλλακτον, ὡς εἶναι, μὲ ἐξοδα μου, εἰς τὴν Λειψίαν; Δὲν εἶναι ἀσύμφορον νά διαδοθῇ καὶ εἰς τοὺς Εὐρωπαϊοὺς, καὶ εἰς τοὺς ἡμετέροισ. Τὰ περὶ τοῦ Χρηστοῦ Νικοδήμου μὲ εὐφραναν (*et ne faro buon uso*). Παρὰ τὸ ζητούμενον τοῦ *De la Borde* σὲ πέμπω τ' ἄλλα δύο τὸ μὲν ὡς παιδαγωγικὸν τὸ δὲ *Simon de Nantua*, ὡς χρήσιμον νά μεταφρασθῇ εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, ἂν εἶχες κανένα ἔμπειρον μεταφραστὴν, νά τὸ οἰκειώσῃ δηλαδὴ εἰς τὰ ἔθνη καὶ ἤθη μας, ἀφίνων ὅσα ἀποβλέπουσι τοὺς Γάλλους. Τὰ λοιπὰ λοιπὸν εἰς ἄλλην. Εὐδαιμόνει!

28.

Ἐκ Παρισίων 9 Ἰουλίου 1818.

Ἀσπάζομαι σε παροίκιον.

Τὴν 20 Ἰουνίου ἐπιστολὴν σ' ἔστειλ' ἀτελειώτον, ἐπειδὴ εἶχαν τελειώσειν καὶ τὸ χαρτίον καὶ αἱ δυνά-

μεις μου. Καί πάλιν ἐπαναλαμβάνων λέγω, ὅτι ἐπεθύμουν νά μὴ γίνῃ ἡ κήρυξις τῶν εἰς πώλησιν διορισμένων τῆς ἐκδόσεώς μου βιβλίων διὰ τοῦ Λ. Ε. ἀλλὰ δι' ἡσυχωτέρας ὁδοῦ, μὲ κατ' ἰδίαν ἐπιστολὰς εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας πόλεις, ὅθεν εἶναι ἐλπίς νά ἀγορασθῶσι μὲ ἀνακούφισίν μου, καὶ χωρὶς ζημίαν κανενός. Ναί φίλε! χωρὶς ζημίαν! Βλέπω τὸν ὄργασμὸν τῶν πνευμάτων, ὅχι πλέον καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν αὐξάνοντα τόσον, ὥστε ἤρχισα νά φοβοῦμαι, ὅχι μὴ φωτισθῇ τὸ γένος, ἀλλὰ μὴ πρὶν ἀποκτήσῃ φῶτα ἀρκετά, κεφαλὰί τινες ἐνθουσιαστικαὶ ἐπιχειρήσωσι πρὸ τοῦ πρέποντος καιροῦ τὴν συντριβὴν τοῦ ζυγοῦ, καὶ γένη ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. Ὁ ὄργασμός, ἀντὶ νά μετριασθῇ, πρέπει ὁμως ὅλον ἐν νά ῥιπίζεται ἀπὸ τοὺς φιλογενεῖς. Τοῦτο μόνον ἐχρειάζετο, νά προνοῶσιν οἱ ῥιπίζοντες ἐνταυτῷ καὶ τῆς φλογὸς τὴν διεύθυνσιν, ὥστε νά θερμαίνεται τὸ γένος χωρὶς νά καίεται, ἢ κατὰ τὸ θαῦμα τῆς βίας, νά καίεται χωρὶς νά κατακαίεται. Ἐχω περὶ τούτου τινὰς στοχασμούς· ἀλλ' ἐγήρασα ὁ ταλαίπωρος· καὶ δὲν μοῦ ἔμειν' ἄλλο πλὴν φιλή καὶ ἀκαρπος ἐπιθυμία. Ὅπως ἂν ἦναι, ἐπειδὴ γράφω πρὸς φρόνιμον ἄνδρα, εὐλογον ἔκρινα νά σέ κοινωνήσω καὶ τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς φόβους μου, μὲ ἐλπίδα ὅτι θέλεις τὰς κοινωνήσεις εἰς τοὺς ὁμοίους σου πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος.

*Ἄν δὲν ἔχῃς καιρὸν ν' ἀποκριθῆς εἰς τὴν παροῦσαν, παρακαλῶ σε νά μὴν ἀμελήσῃς νά μὲ γράψῃς δύο μόνους στίχους μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου, τοῦτο μόνον διαλαμβάνοντας. Ὁ Κίας καὶ Θεοφιλέων εἶναι ἐπίσκοπος ἢ Ἀρχιεπίσκοπος; Εἶναι Θεοφιλέστατος, ἢ Πανιερώτατος; καὶ ὅχι τι πλέον. Τὰ λοιπὰ ὅσα μὲ γράφεις

περί τοῦ καλοῦ τούτου ποιμένος, τοῦ φερωνύμως *Νικοδήμου* (ἐπειδὴ πολεμεῖ τὴν ἀπαιδευσίαν τοῦ δήμου), τὰ πιστεύω ὡς ἱστορίαν, καὶ ὡς τοιαῦτα ἐνδέχεται ποτὲ νὰ τὰ μεταχειρισθῶ, χωρὶς σημειώσιν τοῦ ὄθεν τὰ ἔμαθα.

Ὁ Καλούδης εἶναι ἤδη εἰς τὴν Χίον;

Εὐχαριστῶ σε διὰ τὴν ὁποῖαν ἔλαβες ὄντως φιλικὴν πρόνοιαν τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Χαίρω ὅτι ὁ ἐξάδελφός μου Πετριτζης εἶναι σύντροφός σου· καὶ τὸν μακαρίζω διὰ τὴν καλὴν του ταύτην τύχην. Εἶναι πλέον ἀδελφός μου παρὰ ἐξάδελφος· καὶ τοῦτο ἔγινε διὰ τὰ συχνὰ θανατικά, τὸ ὅποια μᾶς ἠνάγκαζαν νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· ὥστε νὰ συζήσωμεν ἐντάμα μέγα μέρος τῆς παιδικῆς, ὅχι πολλὰ φρονίμου, ἀλλ' εὐδαίμονος ὁμῶς ἡλικίας.

Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἡδιστος βίος

Ἔως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθης.

Καὶ τὸ ἔμαθα ὁ δυστυχῆς (τὸ λυπεῖσθαι πλέον παρὰ τὸ χαίρειν), τόσον καλὰ, ὥστε δύναμαι νὰ διδάξω καταλεπτῶς καὶ ἄλλους, ὅποια καὶ πόσα κακὰ προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἢ λύπη.

Ἐπαινῶ τὸν περὶ τοῦ *Keun* λογισμόν σου· ἀλλὰ δὲν εὐρίσκω λαβὴν τοῦ πράγματος, ὄθεν ν' ἀρχίσῃ καὶ πῶς νὰ πλεχθῇ. Καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀνδρός εἶμαι μάρτυς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος· ἐκ τῶν εὐεργετημένων ἀπὸ τὸν μακαρίτην ἐγὼ ἴσως εἶμαι ὁ μεγαλύτερος ὀφειλέτης. Ἄλλ' αἱ ἀρεταὶ τοῦ ἀνδρός, φίλε μου, εἶναι ἀρεταὶ ἰδιάζουσαι (ὡς λέγουσι οὗτοι *vertus privées*) καὶ οἰκιακαί, ὠφελιμώτεραι πολλάκις ἀπὸ τὰς ὀνομαζομένας δημοφελεῖς ἀρετάς, ἀλλ' ὅχι τοιαῦται, ὅποια νὰ κατα-

χωρισθῶσιν εἰς Βιογραφικὸν Λεξικόν. Εἰς τοιοῦτον Λεξικὸν ἐμβαίνουσιν ἀρεταὶ Ἡρωϊκαί, κακίαι μεγάλαι, συγγράμματα ἐπίσημα, ἢ διὰ τὴν ὠφέλειαν τὴν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἢ διὰ τὴν βλάβην ὡς εἶναι παραδείγματος χάριν, τὸ σύστημα τοῦ Spinoza, τοῦ Hobbes καὶ τῶν τοιούτων. Εἰς βραχυλογίαν ἐμβαίνουσι εἰς τοιαῦτα Λεξικά, ὅσα ὀνόματα κάμνουν ὅπωςδὴποτε ἐποχὴν εἰς τὴν ἱστορίαν, ἢ καθ' αὐτά, ἢ διότι εἶναι δεμένα μὲ ἄλλα ὀνόματα λαμπρότερα, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ μείνουν ἀμνημόνευτα, χωρὶς νὰ κολοβωθῇ τῶν λαμπροτέρων ἡ ἱστορία.

Πολλοὶ τοιοῦτοι ἐμνημονεύθησαν ὄχι δι' ἄλλο πλὴν διότι εἶχαν συχνὴν ἐπιστολικὴν κοινολογίαν μὲ τὸν Οὐολταίρον, μὲ τὸν Ρουσσῶν καὶ ἄλλους τοιούτους. Δὲν μὲ λανθάνει, ὅτι τὰ λεξικά ταῦτα ἔχουσι καὶ πολλὰς καταχρήσεις βιογραφίας· ὅτι κατεχώρισαν ὀνόματα πολλάκις ἄσημα παντάπασιν. Ἄλλ' αὐτὴ μᾶλλον ἢ κατάχρησις μ' ἐμποδίζει νὰ κινδυνεύσω τὸ τίμιον ὄνομα τοῦ φίλου, προσκολλῶν αὐτὸ μὲ ὀνόματα ταπεινῶν ἀνθρωπίσκων. Τοῦ μακαρίτου σύγγραμμα δὲν γνωρίζω, παρὰ μεταφράσιν εἰς τὸ Γαλλικὸν βιβλίον θεολογικοῦ ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν γλῶσσαν, συγγραμμένον ἀπὸ τὸν φίλον καὶ διδάσκαλόν μου δεύτερον τὸν Δόμινον Buurt. Ἐπειτα τοιοῦτος βίος ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ συνταγμένος καὶ ἕτοιμος ἀπὸ τὴν πατρίδα του, περιέχων τὴν ἐποχὴν τῆς γενεσεῶς του, τὴν ἀκαδημίαν ὅπου ἐδιδάχθη, καὶ ἄλλας τῆς ζωῆς του περιστάσεις ἀγνώστους εἰς ἐμέ, πιστεύω δὲ καὶ εἰς σέ. Ἐλησμόνησα νὰ σέ εἶπω ὅτι ὁ Buurt οὗτος δὲν ἐκαταχωρίσθη εἰς τὸ Βιογρ. Λεξ. καὶ ὁμως (χωρὶς νὰ κάμω κρίσιν ἄδικον μεταξύ δύο διδασκάλων φίλων καὶ εὐεργε-

τῶν) ἦτο πολὺ ἀνώτερος τὴν σοφίαν. Ὅταν διέτριβον εἰς Ἀμστελδάμ, μεταξὺ 28 Μινίστρων τῆς Καλθινικῆς Ἐκκλησίας ὁ Buurt ἦτον ὁ ὀνομαστότερος. Διὰ τὴν σοφίαν του τὸν ἐκλεξεν ἄνδρά της ἡ σύζυγός του πολὺ ταπεινότερον ἐξ εὐγενῶν οὔσα αὐτή. Ἔχουσα παιδείαν καὶ ἀνατροφὴν, κατεστάθη σοφωτέρα ἐκ διδαχῆς τοῦ ἀνδρός της, ὥστε νὰ συντάξῃ καὶ λογικὴν εἰς τὸ Ὀλλανδικόν, τὴν ὁποίαν καὶ παρέδιδεν εἰς τὸν οἶκόν της ἀμίσθως εἰς τὰς κόρας τῶν ἐπισημοτέρων πολιτῶν, καθὼς ἐξ ἐτέρου μέρους ὁ Buurt εἰς τοὺς νέους· τούτων τῶν νέων ἐγγωρίων εἰς τὸν ἀριθμὸν εὐτύχησα κ' ἐγὼ ὁ ξένος καὶ παρεπίδημος νὰ συγκαταλεχθῶ. Ἄτεκνοι ὄντες καὶ πλούσιοι κατεγίνοντο εἰς τὸ φιλόνηθρον ἔργον νὰ διδάσκωσι τοὺς νέους. Ὁ σοφὸς τῆς Σμύρνης Μινίστρος μ' ἐσύστησεν εἰς τὸν σοφὸν τοῦ Ἀμστελοδάμου Μινίστρον. Πότε θέλει ἐλθεῖν ὁ καιρὸς νὰ ἔχῃ καὶ ἡ Ἑλλάς τοιοῦτους σοφοὺς Ἀρχιερεῖς! Σ' εὐχομαι νὰ τοὺς ἴδῃς! ἐγὼ βέβαια δὲν θέλω γενῆν θεατῆς τόσον τερπνοῦ θεάματος.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα συλλογιζόμενος μὲ κάμνεις νὰ τρέμω, ὅταν μὲ λέγῃς περὶ ἐκδόσεως ἐπιστολῶν μου. Ὅταν γράφῃ τις πρὸς φίλους, φυσικὰ γράφει μὲ ἄνεσιν μεγάλην τοῦ λογισμοῦ, ὥστε καὶ τὴν ἀκριβῆ τῶν ἐννοιῶν ἀλληλουχίαν καὶ σύνδεσιν νὰ ἀμελῇ καὶ εἰς τὴν ἔκφρασιν πολὺ νὰ μὴ προσέχῃ. Πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον μάλιστα ἔγραφα ὡς καὶ νὰ ἐλάλουν διὰ ζώσης φωνῆς πρὸς παρόντα. Τοιαῦται συνθέσεις ὅσον εἶναι συγχωρημέναι πρὸς φίλους, τόσον καταφρονοῦνται δημοσιευόμεναι ἀπὸ τὸ κοινόν, ἐπειδὴ δείχνουν οἴησιν καὶ καταφρόνησιν τοῦ κοινοῦ. Μὴ διὰ τὸν θεόν! ἀντὶ τιμῆς αἰσχύνῃν. Μὴ τὰ σάλια ἴσως καὶ μύξας, ὡς μέλι, ἢ τὰ ἄτιμα λιθάρια, ὡς

μαργαρίτας. Βέβαια εἰς τόσῃν λογοδιάρροϊαν δυνατόν νὰ εὔρεθῇ καὶ τίποτε ἄξιον νὰ λεχθῇ καὶ δεύτερον· ἀλλ' ἀξίζει τόσον ὀλίγον νὰ φυλαχθῇ καὶ ὡς ἀπόφθεγμα Ἀριστοτέλους ἢ Πλάτωνος;

Ὁ Κούμας μὲ γράφει, ὅτι τοῦ λείπει ὁ δεύτερος καὶ τρίτος τόμος τοῦ Στράβωνος. Φρόντισε, παρακαλῶ σε, νὰ τοὺς στείλῃς αὐτόθεν δεύτερον καὶ τρίτον ῥαμμένους.

Εἰς τοὺς τελευταῖον σταλθέντας τρίτους τόμους Στράβωνος πρὸς τὸν Μακαρίτην, εὑρίσκεται εἰς τόμος τρίτος εἰς μέγαν χαρτίον. Αὐτὸς εἶναι διωρισμένος διὰ τὸν *Capo d'Istria* ἐπεθύμουν νὰ σταλθῇ πρὸς τὴν ἐξοχότητά του ἀσφαλῶς.

Ἐδῶ εὑρίσκονται κατὰ τὸ παρὸν δύο Χῖοι, Ἀλέξανδρος Κοντόσταυλος, καὶ Παντελῆς Βλαστός.

Ἐλαβα καὶ ἀπὸ τὸν Βάμβαν ἐπιστολήν. Ἡ χῖα σχολὴ προκόπτει, ἔχει μαθητὰς 560.

Ἄν ὁ Κύριος Μ. Βασιλείου ἐκατευδῶθῃ, φίλησέ τον ἀπὸ μέρους μου· εἶπέ τον ὅτι ἔλαβα τὴν ἐπιστολήν του μὲ τὴν συναλλαγματικὴν πρώτην καὶ δευτέραν διὰ τὸν Πίκκολον, πρὸς τὸν ὅποιον καὶ τὰς ἐγχειρίσα.

Στίχῳσε τρεῖς τόμους τοῦ Στράβωνος, 1, 2 καὶ 3 καὶ πέμψε τους ἀπὸ μέρους μου συνωδευμένους μὲ τὰς προσκυνήσεις μου πρὸς τὸν ὄντως χριστιανὸν ποιμένα Νικόδημον.

Σ' ἔγραφα περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ ὁποίου σ' ἐπέμψα βιβλιαρίου *Simon de Nantua*. Αὐτὸ μεταφράζεται τώρα ἐδῶ ἀπὸ νέον τινὰ τῶν ἡμετέρων.

Περὶ τῶν Ῥαψωδιῶν κάμνε ὡς ἔκαμνεν ὁ μακαρίτης. Μὴν ὁμολογῆς τὸν ἐκδότην, ἂν καὶ γνωστὸν εἰς σχεδὸν ὅλους. Τοῦτο ἴσως σὲ φανῇ μάταιον. Ὅχι, δὲν εἶναι μά-

ταιον, ἐπειδὴ ἡ ὁμολογία ἐμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἐκθέτει τοὺς λογισμοὺς τοῦ ὀ ἐκδότης.

Καὶ πάλιν ἀσπάζομαί σε.

Χθὲς ἦλθεν ὁ μέλλων διδάσκαλός σας, νὰ μὲ ζητήσῃ τὴν ἐπιγραφὴν σου διὰ νὰ σὲ γράψῃ. Πρόσεχε, νὰ ζήσης! ἀποκρινόμενος νὰ μὴ δείξῃς τι μικρὸν ἢ μέγα σημεῖον τῆς ὁποίας σ' ἔλεγα εἰς τὴν προλαβοῦσάν μου ὑποψίας. Ἄν ἀληθῶς ὡς ὑποπτεύονται καὶ ὑποπτεύομαι, μὲ κεντῇ κρυφίως, ἢ φανέρωσις ὅτι τὸ αἰσθάνομαι θέλει τὸν κάμειν ἀγριώτερον, ἢ προσποιήσις τῆς ἀγνωσίας, ἴσως τοῦ ἀλλάξῃ τὴν γνώμην. Ὅλων τούτων αἰτία καὶ πηγὴ εἶναι ἡ ἐλλεινὴ ἔλλειψις τῆς παιδικῆς ἀνατροφῆς. Ἄ! Keun. Ἄ! Buurt.

29.

9 Αὐγούστου 1818.

Ἐπειδὴ φίλε Ῥώτα, ζητεῖς εὐχάς, ἀπ' εὐχάς δίκαιον εἶναι ν' ἀρχίσω. « Ἡ γυνὴ σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα ἐν » τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου, οἱ υἱοὶ σου (καὶ αἱ θυγα- » τέρεις) ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης σου. » Εὐλογῆσαι σε κύριος, καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ πάσας τῆς » τῆς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου! » Εἰς τὴν Δαυιτικὴν ταύτην ὠραίαν εὐχὴν προθέτω ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ τὸ ἰδικόν μου Γένοιτο!

Ν' ἀποκριθῶ διεξοδικῶς εἰς τὴν 24 Ἰουλίου ἐπιστο- λὴν σου, εἶναι κατὰ τὸ παρὸν ἀδύνατον· πνίγομαι ἀπὸ

άρρωστίας σωματικῆς καὶ ἀπὸ ἀσχολίας τοῦ ἐξαντλημέ-
νου μου νοός. Πρόσθεε εἰς αὐτὰς καὶ πλῆθος ἐπιστολῶν
σωρευομένων καθημέραν πανταχόθεν, εἰς τὰς ὁποίας ἀναγ-
κάζομαι νὰ ἀπαντῶ, ἂν ὄχι εἰς ὅλας (τὸ ὅποῖον εἶναι
ἀδύνατον) εἰς μέρος ὅμως αὐτῶν ὄχι μικρόν. Μ' ὅλον
τοῦτο πρέπει νὰ σὲ εἶπω τινὰ ἀναβολῆς ἀνεπίδεκτα.

Προβλέπων ὅτι δὲν θέλω ἀργήσειν νὰ τελειώσω τὴν
ἀνιαράν μου ζωὴν, καὶ φοβούμενος μὴν ἀφήσω τὸν Στρά-
βωνα ἀτελείωτον, ἀσχολοῦμαι ὅλας ταύτας τὰς καυμα-
τηρὰς τοῦ θέρους ἡμέρας εἰς αὐτόν· καὶ μὲ πολλήν μου
στενοχωρίαν εὐτύχησα νὰ τελειώσω τὴν τύπωσιν τῶν
σημειώσεων, καὶ δὲν ἔμεινε πλέον πλὴν ὁ φοβερὸς καὶ
τρομερὸς Πίναξ, διὰ νὰ ἀπαρτισθῇ ὁ τέταρτος καὶ τε-
λευταῖος τόμος. Χρειάζεται καὶ αὐτὸς τρεῖς μῆνας τού-
λάχιστον, διὰ νὰ τυπωθῇ ἀκριβῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι
γραμμένος, καὶ ἂν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς, θέλει τυπω-
θῆν μὲ ἐπιστάσιαν τοῦ φίλου Θυρότου.

Προβλέπων ἔτι, ὅτι παρὰ τὸν θάνατον εἶναι καὶ μα-
κροβιότης, παραλυτικὴ, ἀποπληκτικὴ, τυφλωτικὴ τῆς
ὄψεως, εἰς ἓνα λόγον, ζωὴ χειροτέρα θανάτου, καὶ βίος
ἀβίωτος, ἔλαβα καὶ τούτου φροντίδα τὴν ἐξῆς.

Ὁ Βολισσινὸς ἐκδότης (οὕτω πάντοτε πρέπει νὰ ὀνο-
μάζεται) ἐτελείωσε τὸ Γ τῆς Ἰλιάδος. Ἐτυπώθη ὅλον
πλὴν τῶν Προλεγομένων· τὰ ὅποια θέλει εὑρεῖν τυπω-
μένα ἢ ἀπόκρισις σου· ὁ ἀριθμὸς εἶναι 1500 σῶματα. Εἰς
τὴν σημείωσιν τῆς Β ῥαψωδίας βλέπω, ὅτι ἔστειλα τὸν
Μακαρίτην Ἀλεξ. 520 ἡμίδετα, καὶ 700 εἰς φύλλα.
Ἄλλὰ σὺ μὲ λέγεις (εἰς ἄλλην σου ἐπιστολὴν) νὰ μὴ
πέμπω εἰς φύλλα, διὰ τὸ ἀκριβώτερον τῆς αὐτοῦ στι-
χώσεως. Ἀνάγκη λοιπὸν εἶναι, φίλε, νὰ μὲ ὀδηγήσης,

παρά τὰ 520, πόσα ἔχω ἀκόμη νὰ στιχώσω, ὅλα τὰ 700 ἢ μέρος, δηλαδή μόνα 600, (ἐπειδὴ ἔστειλες 100 ἄδετα εἰς τὸν ξυλογονδροειδέστατον βιβλιοπώλην τῆς Βιέννης), ἢ καὶ ὀλιγώτερα. Θέλω τὰ κατευθύνειν ὅλα πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ant. Chaudoin· καὶ αὐτόθεν τὸν διατάσσεις πόσα νὰ στείλῃ εἰς κάθε μέρος, γράφων ὅτι τὰ πέμπει ἀπὸ μέρους σου, χωρὶς νὰ μὲ ὀνομάζῃ. Τὸ αὐτὸ νοεῖται καὶ διὰ τὰ 200 σώματα ῥαμμένα (brochés) τοῦ Στράβωνος, τὰ ὁποῖα ἔπεμπα εἰς τὸν μακαρίτην. Ἄλλὰ περὶ τούτου ἔχεις καιρὸν νὰ συλλογισθῆς. Γράψέ με πρῶτον περὶ τῆς Γ ῥαψῳδίας. Τελειώνω ὅθεν ἤρχισα μὲ τὴν Δαυιτικὴν εὐχὴν.

Περὶ τῆς Τρ. Κατ. ὁ μακαρίτης τὸ ἔστειλε διὰ νὰ τυπωθῇ. Ἄν θελῇ νὰ τὸ τυπώσῃ ὁ Θ. διὰ λογαριασμὸν του, καλῶς· εἰδεμὴ, ζήτησε νὰ σέ τὸ πέμψῃ ὀπίσω. Εἶναι πολλὰ ὀλίγων σελίδων παίγιον· ὅμως μὴν ἐξοδεύσης περὶ τούτου.

Ὁ. Ὁ.

30.

Ἐκ Παρισίων 9 Σεπτεμβρίου 1818.

Ἀκόμη, φίλε, ῥῶτα, δὲν δύναμαι ν' ἀποκριθῶ διεξοδικῶς εἰς τὰς ἐπιστολάς σου. Ἡ πρὸς τὸν Ρ. φρόνιμος ἐπιστολή σου μὲ ἤρесе πολὺ· καὶ τὴν αὐτὴν ἀνύποπτον διάθεσιν νὰ δεῖξῃς εἰς αὐτὸν παρακαλῶ, ὅταν ἔλθῃ αὐτοῦ. Ἀνεχώρησε πρὸ πέντε ἢ ἔξ ἡμερῶν, ἀφοῦ ἦλθε νὰ μ' ἀποχαιρετίσῃ συνωδευμένος μὲ ἄλλον ἰατρὸν καὶ

συμμαθητήν του ὄχι φίλον μου. Ἡ δυστυχία των εἶναι διπλῆ· διότι ὄχι μόνον ἐχθρεύονται ἀδίκως, ἀλλὰ τὸ ἰλεινότερον, ὅτι ἀναγκάζονται καὶ νὰ ὑποκρίνονται φίλιαν, τὴν ὁποίαν ὁ Πλάτων καὶ μετ' αὐτὸν Μάρκος ὁ Αὐρήλιος ὀνομάζουσι Λυκοφιλίαν. Τὰ τοιαῦτα φίλε, δὲν ἔχουν θεραπείαν ἐν ὧσφ λείπει ἡ παιδικὴ ἀνατροφή ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ θέλει λείπειν ἐνόσφ βασιλευόμεθα ἀπὸ τὸν Σουλτὰν χασάπην. Οἱ νέοι μας ἀφίνουν τὴν πατριδα κακῶς ἀναθραμμένοι, καὶ κολοβωμένοι τὰς ψυχὰς ἀπὸ τὴν τρυφήν, ἂν ἦναι ἀπὸ δυνατῶν οἴκους, καὶ τὴν καταφρόνησιν πάσης ἰσονομίας καὶ εὐνομίας, ἢ ἀπὸ τὴν βαναυσίαν, ἂν ἐγεννήθησαν ἀπὸ βαναύσους. Αἱ ἐπιστῆμαι εἰς τοιαύτας ψυχὰς γίνονται φυσικὰ ὄπλα εἰς μωρῶν ἢ μαινομένων χεῖρας, μὲ τὰ ὅποια κτυποῦν τυφλὰ ἕτινα ἀπαντήσωσιν, οἱ μὲν, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν ὑπεροχὴν, τὴν ὁποίαν εἶχαν εἰς τὴν πατριδα διὰ τὸν πλοῦτον ἢ τὴν δύναμιν· οἱ δὲ βάνουσοι ἐκδικούμενοι διὰ τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζαν καταφρόνησιν ἀπὸ τοὺς ὑπερέχοντας, ὄχι κατ' αὐτῶν τῶν ὑπερέχόντων μόνων, ἀλλὰ κατὰ παντός, ὅστις κατὰ δυστυχίαν του τοὺς ἀπαντήσῃ.

Ἐδῶ κλεισμένας βλέπεις δύο ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας σφράγισε καὶ πέμφε τὴν μὲν εἰς τὸν Βάμβαν, τὴν δὲ εἰς τὸν Πασχάλιον. Τὰς ἀφῆκα ἀνοικτάς διὰ νὰ ἴδῃς εἰς μὲν τὴν πρώτην τὰς πολυπλόκους μηχανὰς τοῦ Ἀριστογείτονος· εἰς τὴν δευτέραν δέ, ὅτι γράφω τὸν Πασχάλιον νὰ σὲ γνωρίσῃ κύριον ἐπίτροπον καὶ φροντιστὴν (διὰ τὰ κρίματά σου) τῶν ὑποθέσεών μου.

Προσμένω κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν ἀπόκρισίν σου περὶ τῆς Γ ράψφιδίας, τῆς ὁποίας ἡ τύπωσις ἐτελειώθη. Περὶ αὐτῆς μὴν εἴπῃς τίποτε τὸν Ρ. ἀλλ' οὐδ' ἄλλον

καθένα. Μετατυπώνω τὴν ὥραν ταύτην τὸ *Mémoire sur l'état de la civilisation en Grèce*, καὶ βάλλω τὸ αὐτὸ ἔτος 1803, διὰ νὰ νομίζεται ἐκ τῆς πρώτης τυπώσεως, καὶ ὄχι μετατύπωσης. Μόνα τριακόσια σώματα τυπώνω· ἀλλὰ δὲν ἐξεύρω πῶς πρέπει νὰ διαδοθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου κατὰ τὸ παρὸν χρειάζεται πλειοτέρα προσοχὴ περὶ τῶν τοιούτων. Χωρὶς πάθος σὲ λέγω, φίλε μου, ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀριστογείτονος εἶναι ψυχὴ Τούρκου· καὶ τὸ μῖσός του κατὰ τοῦ γυμνασίου τῆς Χίου εἶναι ἀνυπέρβλητον. Ὅλα τὰ κακὰ εἶναι προσδόκιμα ἀπὸ τοιαῦτα ψυχάρια. Δὲν συμφέρει νὰ σὲ στείλω αὐτοῦ τὰ πλειότερα, ἢ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Ὀδησσόν; Περὶ δὲ τῆς Ἑλλάδος νὰ πέμπωνται κατ' ὀλίγα (5 ἢ 10) τὴν φορὰν; Ῥαμμένα μόνον (ὡς τὸ ὅποιον ἔχεις), ἢ στιχωμένα ὅλα, ἢ μέρος; Ἐμπορεῖς νὰ πέμψῃς καὶ εἰς Βουκουρέστιον, ἢ Γιάσιον. Ἄν κρίνης εὐλογον, δι' οικονομίαν τῆς δαπάνης, νὰ πέμψω τινὰς Ῥαψωδίας καὶ τινὰ ὑπομνήματα (*mémoires*) κατ' εὐθείαν εἰς Βιένναν, ὀνόμασε πρὸς τίνα· καὶ θάλλω τὸν βιβλιοπώλην μου *Allais* νὰ τὰ πέμψῃ εἰς ὄνομά του, διὰ νὰ μὴ φαίνωμαι ἐγώ.

Δὲν μ' ἔμεινε δύναμις νὰ γράψω πλειότερα, ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος δὲν θέλω νὰ παραδράμω ἐν ἄλλο διαβολικὸν ἐπιπόνημα τῶν ἐχθρῶν. Ἡ κακία των, φίλε μου (τρέμω γράφων), ἔφθασεν ἕως νὰ μὲ πέμπωσιν καὶ γραμμάτια ἀνώνυμα διαβάλλοντες μὲ πρόσχημα φιλίας, ὡς ἐχθροὺς καὶ κατηγοροὺς μου, ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους ἕως τώρα ἔκρινα φίλους μου, καὶ εὐηργέτησα μὲ λόγον (μὴ δυνάμενος μὲ ἔργον). Εἰς ἐκ τούτων εἶναι σπουδαστὴς ὁμογενὴς πτωχίστατος, ὅστις διὰ τὸν ἔρωτα τῶν Μουσῶν ὑποφέρει νὰ ζῆ μὲ τὸν ἀέρα. Τούτου ἡ διαγωγὴ

μ' ἐφάνη τόσον Κλεανθική, ὥστε μὴ δυνάμενος ἐγὼ νὰ τὸν βοηθήσω τὸν ἐσύστησα θερμῶς εἰς τὸν Ἀποκρισιάριον τῆς Πόρτας κύριον Μάνον, ὅστις μέρος διὰ χάριν μου, καὶ τὸ πλεόν ἀπὸ καλὴν τῆς ψυχῆς του διάθεσιν, καὶ χρηματικῶς πολλάκις τὸν βοηθεῖ, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του συχνὰ τὸν καλεῖ. Βλέποντες οἱ καλοὶ ἄνθρωποι προσκολλημένον τὸν σπουδαστὴν εἰς ἐμέ διὰ τὸ μικρὸν μου πρὸς αὐτὸν ὑπουργημα, μὲ γράφουν ἀνωνύμως, μεταχειρισθέντες χεῖρα ἀπαιδεύτου παντάπασιν τῆς ὀρθογραφίας, παριστάνοντές μοι ὡς φίλοι μου δηλαδὴ καὶ φροντισταὶ τῆς τιμῆς μου, τὸν σπουδαστὴν ἀκατάσχετον καταλαλητὴν μου καὶ κατήγορον, καὶ θαυμάζοντες (φιλικῶς οἱ ἔχθιστοι!) πῶς καταδέχομαι νὰ συγχωρῶ τὴν εἴσοδον τοῦ οἴκου μου εἰς τοιοῦτον κακοαναθρεμμένον ἄνδρα καὶ χωριάτην. Οὕτω χωριάτην τὸν ὀνομάζουσι. Ἴσως συλλογίζεσαι ὅτι τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ ταράξῃ. Βέβαια ἂν σ' ἐγράφε τις ἀνωνύμως ὅτι ὁ νομιζόμενος σου φίλος Κοραῆς εἶναι ὁ πλεόν ἀναίσχυντος καταλαλητῆς σου, δὲν ἤθελες δώσει προσοχὴν καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν μου, τολμῶ δ' εἰπεῖν καὶ διὰ τὴν ὀπωσοῦν ἐκ χρηστῶν γέनेσι καὶ χρηστὴν ἀνατροφήν. Ἀλλὰ τὸ φαρμακερὸν τοῦτο γραμματεῖον ἔρριψε τὴν ταλαίπωρόν μου ψυχὴν εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ἀμηχανίαν τοῦ

Καὶ φημί κ' ἀπόφημι, κ' οὐκ ἔχω τί φῶ.

Ἐξ ἑνὸς μέρους κρίνω ἀδύνατον, νὰ μὲ ἀποδώσῃ αὐτὸς ἀντὶ τιμῆς αἰσχύνῃν, ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με νὰ μὲ διαβάλλῃ. Ἀπὸ τ' ἄλλο, κατὰ δυστυχίαν, ἢ γέनेσι καὶ τροφῇ του (τὸ ὅποῖον δὲν εἶναι αὐτοῦ σφάλμα τοῦ ταλαίπωρου) εἶναι παντάπασι χωριάτικη καὶ βαναυσική. Καὶ

τοῦτο μάλιστα μ' ἐκίνησεν εἰς ἀγάπην καὶ θαυμασμόν του, ὅτι ἐζήτηε καὶ ζητεῖ μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν νὰ διορθώσῃ τῆς τύχης τὰ σφάλματα μὲ τὴν προσωπικὴν ἀρετὴν του.

Βλέπεις, φίλε, μὲ πόσα βέλη μὲ κεντοῦν, μὲ πόσα φαρμάκια μὲ ποτιζοῦν τὸν ταλαίπωρον.

Ὁ τὸν ὁποῖον βλέπεις Mendouze ὑπάγει εἰς Χίον, εἰς τόπον τοῦ Δαυίδ, διὰ νὰ διδάσκη τὴν Λατινικὴν καὶ Γαλλικὴν Φιλολογίαν, καὶ τρίτην τὴν ζωγραφίαν. Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον.

Ὁ. Ὁ.

Ἀπὸ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἰουνίου ἔχω ἔτοιμον τὸν λογαριασμόν τοῦ Ζωσιμᾶ, καὶ τὸν ἐκράτησα ἕως τὴν σήμερον διὰ νὰ μὴ σ' ἐνοχλήσω.

Ἀναγκάζομαι ὁμως νὰ σὲ τὸν πέμψω πρῶτον διὰ τὸν φόβον, μὴ φθάσῃ αὐτὸς νὰ μὲ ζητήσῃ ὅ,τι κατ' ἔτος τὸν ἐπεμπα αὐτόκλητος· ἔπειτα διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν μὲ προξενεῖ ὑποψίαν ἢ ὑπερφρονητικὴ καὶ μνησικάκος του σιωπῆ. Βλέπεις ὅτι εἰς τὸν περυσινὸν λογαριασμόν τὸν ἔμεινα χρεώστης 697,50 τὰ ὅποια τὸν ἐπλήρωσα διὰ τοῦ μακαρίτου Ἄλ. Ὁ μακαρίτης μὲ ἐχρέωσε δι' αὐτά, ὡς φαίνεται εἰς τὸν λογαριασμόν του καὶ πιθανόν ὅτι καὶ τὰ ἐπλήρωσεν. Ἄλλ' ὁ κ. Ζωσιμᾶς δὲν ἐκαταδέχθη νὰ μὲ ἀποκριθῇ, ὅτι τὰ ἔλαβεν. Ἐὰν κατὰ δυστυχίαν μου ἔμειναν ἀπλήρωτα, τὰ χρεωστῶ καὶ αὐτά. Κάμε με λοιπὸν τὴν χάριν νὰ πέμψῃς ἀσφαλῶς τὴν ἐπιστολήν, καὶ νὰ τοὺς πληρώσῃς δι' ἐμὲ φρ. 674,50 δι' ἐξόφλησιν τοῦ παρόντος ἔτους τὰ ὅποια κατέγραψα εἰς τὸ ἔχειν σου. Ἴσως καταδεχθῇ τῶρα νὰ μοῦ ἐκβάλῃ τὴν ὑποψίαν.

Χαιρέτισε ἀπὸ μέρους μου τὸν Πετροκόκκινον, καὶ παρακάλεσέ τον πάλιν νὰ ἐξετάσῃ περὶ τῶν ἐκδοθέντων Αὐτοσχ. στοχασμ. τί ἔγιναν; διὰ τί δὲν φαίνονται ποῦ ποτε; μήπως ἔμειναν εἰς τοῦ τυπογράφου; Καὶ πάλιν ὑγίαινε.

31.

Ἐκ Παρισίων, 11 Ὀκτωβρίου 1818.

Ἀσπάζομαι σε παροίκιον.

Προχθὲς ἔστειλ' ὁ τυπογράφος Eberhard πρὸς τὸν Ant. Chaudoin τῆς Μασσαλίας κιβωτὸν σημειωμένην IR N^ο 3, καὶ χθὲς δευτέραν ἄλλην SO N^ο 4. Ἡ πρώτη περιέχει 100 σώματα εἰς φύλλα τῆς Γ ραψωδίας καὶ 686 ἡμίδετα, καὶ ἄλλα διάφορα βιβλία δι' ἄλλους περιεχόμενα εἰς χωριστὰς δέσμας, περὶ τῶν ὁποίων θέλω σὲ γράψειν διεξοδικώτερον εἰς τὸ ἐξῆς. Ἡ δευτέρα ἔχει μόνον 484 ἡμίδετα τῆς αὐτῆς Ῥαψωδίας.

Διάταξε λοιπόν, παρακαλῶ σε, τὸν Chaudoin περὶ αὐτῶν πῶς ἔχει νὰ τὰ οἰκονομήσῃ, καὶ εἴτε κρίνεις, εἴτε μὴ, νὰ τὰ ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης.

Καὶ πάλιν ἀσπάζομαί σε.

Ο. Ο.

32.

25 Ὀκτωβρίου, 1818.

Τὴν 11 σ' ἔδωκα εἶδῃσιν τῆς ἀποστολῆς πρὸς τὸν Chaudoin τῶν δύο κιβωτῶν IR N^ο 3 καὶ SO N^ο 4, περιεχουσῶν τὴν Γ Ῥαψωδίαν καὶ ἄλλα δι' ἄλλους βιβλία, περὶ τῶν ὁποίων θέλω σὲ γράψειν εἰς τὸ ἐξῆς, μὴ δυνάμενος τώρα.

Ἴδου κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου, τὰ προλεγόμενα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπρόσθεσα καὶ τὰ σχόλια τοῦ Θέωνος. Ὁ φόβος μὴ σε προξενήσῃ δαπάνην ματαίαν μ' ἐμπόδισε νὰ σὲ τὰ στείλω καὶ πρὸ τῆς ζητήσεώς σου. Δὲν συμφέρει νὰ τὰ δείξῃς εἰς κανένα, πλὴν ἂν θέλῃς νὰ τὰ στείλῃς πρὸς τὸν Κίας. Πνίγομαι ἀπὸ ἀσχολίας καὶ ἀρρωστίας.

Υγίαινε, φίλε, πανοίκιος!

33.

13 Νοεμβρίου 1818.

Φίλιππε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἔχω τὰς ἐπιστολάς σου 28 Αὐγούστου καὶ 9 Ὀκτωβρίου. Τὴν 11 τοῦ αὐτοῦ σ' ἐμήνυσα τὴν ἀποστολὴν εἰς τὸν Chaudoin τῶν δύο κιβωτῶν σημειωμένων IR N^ο 3 καὶ S. O. N^ο 4, καὶ τὴν

25 σ' ἔπεμψα διὰ τοῦ ἡμεροδρόμου τὰ Προλεγόμενα ἀφήσας τὰς ἐξηγήσεις εἰς τὸν Ὅμηρον τοῦ Θέωνος, διὰ νὰ μὴ σοῦ βαρύνω τὸ ἀγώγιον. Καιρὸς εἶναι νὰ σοῦ ἐξηγήσω τὰ περιεχόμενα εἰς τὰς κιβωτούς.

Ἡ μὲν SO N^ο περιέχει 484 σώματα τῆς Γ ῥαψωδίας (καὶ οὐδὲν πλέον) ἡμίδετα.

Ἡ δὲ IR N^ο 3, ἡ μέλλουσα νὰ ἔλθῃ πρὸς σέ, τὰ ἐξῆς. 100 σώματα Γ Ἰλιάδος εἰς φύλλα.

1 Δέσμην σημειωμένην Α περιέχουσιν τὰς χαλκογραφίας καὶ τὰς ἐπιγραφάς.

686 τῆς αὐτῆς ῥαψωδίας ἡμίδετα.

1 Δέσμην Β περιέχουσιν 8 τομίδια α', Β καὶ γ' Ἰλιάδος χρυσοδεμένα διὰ τὸν Ἰάκωβον Ῥώταν.

γ'. Δέμα μόσχινον διὰ τὸν αὐτόν, ἐπειδὴ ἔχει τὰ δύο πρῶτα.

δ'. Τέσσαρα τομίδια χρυσοδεμένα ἐκ τῶν ὁποίων τὰ δύο πέμψε τὸν Βάμβαν (ἐν δι' αὐτόν καὶ τὸ ἄλλο διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Χίου) τὸ τρίτον διὰ τὴν Βιβλιοθ. Ἄλεξ. Βασιλ. εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τὰ δύο πρῶτα, καὶ τὸ τέταρτον δὲν ἐξεύρω ἀκόμη διὰ τίνα.

1 Δέσμην C περιέχουσιν Βιογραφ. Λεξ. 21 καὶ 22 διὰ τὸν Φραγκούλην Ῥοδοκανάκην εἰς Χίον.

1 Δέσμην D τὸ αὐτὸ διὰ σέ.

1 Δέσμην E δύο πέμπται παραδόσεις Θεσαυροῦ Στεφάνου μίαν διὰ τὸν Ἀλέξανδρον Βασιλείου, καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὸ γυμνάσιον τῶν Κυδωνιῶν.

1 Δέσμην F τρεῖς τόμους 22, 23 καὶ 24 Λεξ. φυσικ. ἱστορίας διὰ τὸν κυρ. Μιχαὴλ Βασιλείου.

1 Δέσμην G τοὺς αὐτοὺς διὰ τὰς Κυδωνίας.

1 Δέσμην H τοὺς αὐτοὺς διὰ τὴν Χίον.

Ἐξω τούτων τέσσαρα σώματα Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ
 ραμμένα ἀκολουθίαν τῶν προσταθθέντων εἰς Ἄλ. Βασι-
 λείου.

Πρῶτον σημειώσεως ἄξιον εἶναι (διὰ νὰ μὴ τὸ λησμο-
 νήσω μετ' ὀλίγον) ἡ τιμὴ τῆς Γ ῥαψωδίας. Ἐπειδὴ εἶ-
 ναι πολὺ λεπτοτέρα παρὰ τὰς προτέρας, ἐδιώρισα ἐδῶ
 τὴν εἰς τοὺς βιβλιοπώλας τιμὴν φρ. 1 καὶ 50 ὀλιγώτε-
 ρον τῆς τιμῆς τῆς Α καὶ Β. καὶ κατ' αὐτὸ πρέπει νὰ
 τὴν κανονίσῃς καὶ σὺ φίλε, χωρὶς νὰ μετακινήσῃς τὴν τι-
 μὴν τῶν πρὸ αὐτῆς.

Ἐπέρασα εἰς χρέος τοῦ λογαριασμοῦ σου διὰ τὸ βιο-
 γραφικὸν Λεξικὸν 21 καὶ 22.

φρ. 17,50

26,25 Ἐτόλμησα νὰ περάσω καὶ διὰ λεξ. φυσικ.

φρ. 43,75 ἱστορίας 22, 23 καὶ 24 (ἐλπίζων ὅτι θέ-
 λει σὲ τὰ πληρώσειν αὐτοῦ ὁ Μιχαὴλ).

Εἶναι παρὰ ταῦτα, τὸ τῶν Κυδωνιῶν (περιεχόμενον
 εἰς τὴν δέσμην Ε) τοῦ θησαυροῦ Στεφάνου φρ. 27,70

διὰ τὸν Ἀλέξανδρον τὸ αὐτὸ περιεχόμενον εἰς
 τὴν αὐτὴν δέσμην Ε 27,70

διὰ τὸν αὐτὸν 4 σώματα Βιογρ. Λεξ.

ραμμένα. 48,— 75,70

Ὅταν λάβῃς καὶ αὐτά, θέλεις μὲ γράψειν νὰ τὰ
 περάσω εἰς τὸν λογαριασμόν σου φρ. 103,40

Θέλεις ἀπορήσειν διὰ τί τὰ τῶν Κυδωνιῶν καὶ τὰ
 τῆς Χίου δὲν ἔστειλα διὰ Μασσαλίας; Τί νὰ σὲ εἶπω;
 ἔπρεπε νὰ ἦσαι παρὼν διὰ νὰ λάβῃς ἀκριβῆ τῆς κατα-
 στάσεώς μου ἰδέαν. Ἀρρώστος, γέρων, ἀσχολημένος εἰς
 τὸ ἔργόν μου, καὶ παρὰ τὸ ἔργον τοξευόμενος (ὡς βέλη

τὰς κρίνω) ἀπὸ ἐπιστολάς, πλὴν τῆς Ἀμερικῆς, ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν εὐρισκόμενος, πασχίζω, ὅσον δυνατόν, νὰ συντέμνω τὰς φροντίδας μου, καὶ νὰ ἀποφεύγω τὰς ἐκ τῆς ἡσθητημένης μου μνήμης ἐνδεχομένας ἀμαρτίας. Ἄν δὲν ἐδιώριζα διὰ τὴν μίαν μόνην κιβωτὸν τὰ πακέτα, ἐκινδύνευα νὰ τ' ἀνακατώσω, καὶ νὰ πέμψω εἰς Σμύρνην, ὅ,τι ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ αὐτοῦ καὶ ἀνάπαλιν. Πόσῃ ἀγαλλίασιν ἤθελαν αἰσθανθῆν οἱ ἐχθροὶ μου, ἂν ἤξευραν πόσον εἶναι ἀνιαρὸν τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου! καὶ πόσον ἤθελαν σφάλλειν οἱ φίλοι μου ἂν ἔκριναν ἀπὸ τὰ Προλεγόμενα, ὅτι τοιοῦτον ὕφος ὑποθέτει τὸν γράφοντα ψυχῆς εὐθυμούσης ἄνθρωπον. Ἐξεναντίας, βλέπων ὅτι τὰ σπουδαῖα δὲν εἶναι ἰκανὰ νὰ κινήσωσι τινὰς τῶν ἡμετέρων βιάζομαι νὰ τὰ χρωματίζω καμμίαν φορὰν μὲ τὸ παιγνιώδες, δι' ἐλπίδα νὰ κατορθώσω μὲ τὸν γέλωτα, ὅ,τι δὲν ἐμπορῶ μὲ τοὺς θρήνους. Ἄλλ' ἴσως οὐδὲ τοῦτο ἐνεργήσῃ εἰς τὰς λιθίνας τῶν ψυχῶν· ἴσως ὁμοιώθησαν μὲ τοῦ Εὐαγγελίου τὰ πικιδάρια, « Ἡυλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε ».

Εὐχαριστῶ δι' ὅσα ἐπλήρωσας τοὺς Ζ. καὶ τὰ ἐπέγραψα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου. Ἐκαμὲς καλὰ πέμπων εἰς τὸν Κούμαν καὶ δίδων εἰς τὸν Μουστοξειδὴν τὰ ζητούμενα.

Πιθανὸν ὅτι ὁ Κύρ Μιχαὴλ Βασιλείου εὐρίσκεται ἤδη αὐτοῦ. Ἄσπασέ τον ἀπὸ μέρους μου· τὰς ἐπιστολάς του ἔλαβα. Παραπονεῖται δι' ἀργοπορίαν Λεξικῶν Φυσικῆς ἱστορίας σταλθέντων πρὸ πολλοῦ· καὶ φοβοῦμαι μὴ εὐρίσκονται καὶ αὐτὰ (ὡς ἄλλα πολλὰ καὶ διάφορα) εἰς τὴν δυστυχῆ κιβωτὸν τῆς Μασσαλίας. Ἐνθυμᾶσαι ὅ,τι σὲ

ἔγραφα περὶ τῆς σταλθείσης ἀπὸ τὸν Ἀμιράν κιβωτοῦ διωρισμένης διὰ τὴν Χίον) εἰς τὸν Πάνορμον (Palermo) τῆς Σικελίας. Ἡ δυστυχὴς αὕτη κιβωτὸς ἐπέστρεψεν εἰς Μασσαλίαν πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε μηνῶν· ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς (ἄλλη χαρὰ διὰ τὸ γῆράς μου!) μὲ τὸ αὐτὸ λάθος ἐστάλθη ἄλλη (διωρισμένη διὰ τὸν Πάνορμον) εἰς Σμύρνην. Ὅθεν τώρα ὁ κύριος τῆς Πανορμικῆς κιβωτοῦ δὲν συγχωρεῖ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἑλλαδικῆς κιβωτοῦ, ἂν δὲν ἐπιστρέψῃ ἡ ἰδική του ἀπὸ τὴν Σμύρνην.

Ἀπὸ τὰ ἡμίδετα τῆς Γ ῥαψωδίας, πέμψε (ἀφ' ἐαυτοῦ σου ὅμως ὄχι ἐκ προσώπου μου, νὰ ζήσης!) ἕξ εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Σμύρνης, καὶ ἕξ εἰς τὰς Κυδωνίας, καὶ 12 εἰς τὸ γυμν. τῆς Χίου, νὰ δοθῶσιν εἰς ἀπόρους μαθητάς· πλειότερον δὲν δύναμαι. Ἐλησμόνησα νὰ τὰ βάλλω εἰς τὴν κιβωτόν. Θέλω ὅμως σοῦ τὰ ἀναπληρώσειν, ὅταν σὲ στείλω τὰ ὅποια μοῦ ζητεῖς βιβλία ἰατρικῆς καὶ γεωργικῆς. Τὰ τῆς Χίου ἐπιθύμουν νὰ μὴ σταλθῶσι διὰ τῶν ἐν Σμύρνη, ἐπειδὴ εἶναι πλειότερα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ μὴ κινήσωμεν ζηλοτυπίαν. Τὸ τέταρτον τῶν χρυσοδεμένων τῆς Γ δὲν μὲ λέγει ἡ ἀθλία μου μνήμη διὰ τίνα τὸ ἔστειλα, καὶ εἰς τίνα τὸ ἔδιδεν ὁ μακαρίτης Α. Μάθε μὲ τρόπον σκεπτικὸν ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ ἂν ἔχῃ τὰ δύο πρῶτα Α καὶ Β χρυσᾶ, καὶ τότε ἀναμφιβόλως εἶναι δι' αὐτὸν καὶ τὸ Γ· ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴν εἶναι διὰ τὴν σοφὴν μου Εὐανθίαν, τὴν ἀδελφὴν τοῦ διδασκάλου τῶν Κυδωνιῶν. Ὅπως ἂν ἦναι, δός το ὄν τινα θέλεις, καὶ ἂν φανῇ κολοβόν, σὲ πέμπω καὶ τ' ἄλλα ὁμοιοδετα. Ἀπὸ τὰ ἡμίδετα μὴ λησμονήσης νὰ πέμψῃς τὸν Κούμαν, τὸν Στ. Ἰωανν. τὸν Θεοκλ. καὶ τὸν Κοκκιν. Ἐκ προσώπου σοῦ (πάλιν σὲ λέγω).

Κρίνεις εϋλογον νὰ ἀσφαλίσῃς τὰς δύο κιβωτοὺς ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης ;

Περὶ τῆς διαθήκης δικαίως μεριμνᾷς· ἡ δὲ πρὸς τὸν Βάμβαν ἀποστολὴ εἶναι ἀνωφελής, ἢ μᾶλλον ἐπιζήμιος, διὰ τοῦ διαστήματος τὸ μάκρος. Ἐπειδὴ πληρόνω ἐνοίκιον 800 φρ. συμφέρει νὰ μὴ μείνωσι πολὺν καιρὸν τὰ βιβλία εἰς τὸν οἶκον, ἀφοῦ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄλλην θεραπείαν δὲν ἐπινοῶ, πλήν, εὐθὺς ὅταν μάθῃς τὴν ἀποβίωσίν μου, νὰ ἀναδείξῃς ἐπίτροπόν σου κανένα τῶν εὕρισκομένων εἰς Ἀμστελδᾶμ ἢ Λόνδραν Χίων, νὰ περᾶσῃ εὐθέως ἐδῶ, ἢ νὰ πέμψῃ ὑπηρέτην του κανένα πιστόν, νὰ τὰ οἰκονομήσῃ ὡς διαλαμβάνει ἡ διαθήκη. Τότε θέλεις γράψῃν πάραυτα καὶ πρὸς τοὺς ἐδῶ ἐπιτρόπους μου François Thurot professeur au collège Royal de France, καὶ De Montagre Médecin νὰ τὸν γνωρίσωσιν. Ἐνθυμοῦ καὶ τοῦτο νὰ ζητήσῃς νὰ σὲ στείλωσιν αὐτοῦ τὰ κατὰστιχα μου, ἀφοῦ πρῶτον κανονίσωσι τοὺς λογαριασμούς μου μὲ τρεῖς βιβλιοπώλας Didot, Barrois καὶ Allais, οἱ ὅποιοι κρατοῦν καὶ πωλοῦν βιβλία δι' ἐμέ. Ἔτι νὰ σὲ στείλωσιν ὅσας ἐπιστολάς εὕρωσιν εἰς ὄνομά μου· καίω καθημέραν πολλάς· ἀλλ' ἀδύνατον νὰ μὴ μείνωσι καὶ πολλάί. Φρόντισε, φίλε μου καὶ τοῦτο, εἰς τὴν διοίκησιν τῶν βιβλίων νὰ μὴν ἀνακατώσωσι κανένα ἀπὸ τοὺς ἐδῶ εὕρισκομένους ὁμογενεῖς, διότι αὐτοὶ εἶναι πάροικοι καὶ παρεπίδημοι, ἄλλοι ἔρχονται καὶ ἄλλοι ἀναχωροῦν, οὐδ' ἐξεύρω ὅποιοι μέλλουν νὰ εὐρεθῶσι τότε ἐδῶ. Ἀπὸ τοὺς νῦν εὕρισκομένους εἶναι πολλοὶ πίστεως ἄξιοι, ὅσους μάλιστα δὲν ἐβρώμισεν ἡ βδελυρὰ τοῦ Κ. συναναστροφή. Ἄλλ' εἶναι κατὰ δυστυχίαν ἐξ αὐτῶν καὶ ὀλίγοι τινὲς ἀληθῶς κακὰ ἀγγεῖα, ἄλλοι διὰ τὴν εἰρημένην

συναναστροφὴν, καὶ ἄλλοι διότι κατὰ δυστυχίαν, καὶ ἰδίαν τῶν καὶ τοῦ γένους κοινήν, τοὺς ἐπλασεν ἢ φύσις διὰ τὸν λίσγον καὶ ὄχι διὰ τὰς Μούσας. Αἱ Μοῦσαι τοὺς εὐρή- κασι χωρὶς ἀνατροφὴν, καὶ φυσικὰ τοὺς ἕκαμαν χειροτέ- ρους ἀφ' ὅ, τι ἦσαν. Καταλαμβάνεις καλὰ, φίλε, ὅτι περὶ τῶν τοιούτων, ἂν καὶ σφικτὰ φιλιωμένος μὲ τὸν Thurot, δὲν τολμῶ νὰ ἐξηγηθῶ, δυσωπούμενος τὴν αἰσχύνην τοῦ γένους μου. Εἶναι καὶ ἄλλοι ἀληθῶς χρηστοί, καὶ τοιοῦ- τοι, ὁποίους νὰ πιστευθῆς καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα καὶ χρήματα, ἀλλ' ὄχι βιβλία, διὰ τὴν κακὴν πρόληψιν, ὅτι τῶν βιβλίων ἡ ἀφαίρεσις δὲν λογίζεται κλοπὴ. Μοῦ λεί- πει, ζῶντος ἔτι (συλλογίσου πόσον εὐκολώτερον, νεκροῦ) ἔν ἀπὸ τὰ βιβλία μου καταμουζαλωμένον μὲ διορθώσεις καὶ σημειώσεις, δι' ἐλπίδα νὰ τὸ ἐκδώσω· καμμίαν φορὰν καὶ δὲν ἐξεύρω τίνα νὰ ὑποπτευθῶ.

Ἐπειδὴ, λοιπὸν ἐδιώρισες 6 φρ. τὸ Α' καὶ Β' τῆς Ἰλιάδος, ἐνθυμοῦ ὡς εἶπα νὰ τιμήσης τὸ Γ', μόνον φρ. 4, 50 ἢ ἂν σὲ φανῆ συμπερὸν καὶ μόνον 4 φρ. Ἄκριβὰ φαίνονται εἰς τοὺς ἡμετέρους· ἀλλὰ καὶ ἀκριβὰ γίνονται ἐδῶ. Πρόσθεσι καὶ τὰ ἐξοδα τῆς μετακομιδῆς, τὰς κιβω- τοὺς, τὰ παλώματα, τὰ στιχωτικά, ὅσα χαρίζονται, ὅσα μένουσι ἀνακόλουθα καὶ ἀνεταιρίαστα, διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἐχόντων τὰ πρῶτα, νὰ λάθωσι τὰ ἀκόλουθα, καὶ θέλεις πληροφορηθῆν, ὅτι ἡ ξεκαθάρισις τῶν δὲν εἶναι τῆς Ἀμερικῆς μεταλλεῖον (Ce n'est pas le Pérou), ὡς λέ- γει ἡ Γαλλικὴ παροιμία.

Ὅσα μοῦ ζητεῖς βιβλία θέλεις τὰ λάθειν ὁμοῦ μὲ τὸ **Memoire**. Τὸ ὅποῖον μὴ φανερώσης κανένα ὅτι εἶναι μετατύπωσις. Ὑγιαίνει!

Τὰς διὰ τὴν Χίον δέσμας φρόντισε νὰ σταλθῶσιν

ἀσφαλῶς παρακαλῶ σε. Ἡ τιμὴ τῶν περιεχομένων θέλει μου πληρωθῆν ἀπὸ Μασσαλίαν, μὲ τὴν δι' ἄλλα βιβλία ἐκείθεν ζητούμενα τιμὴν.

Ἔχω τόμους Στράβωνος Γαλλικοῦ ἀνεταιριάστους (dépareillés) :

3 σώματα τοῦ δευτέρου τόμου

1 μόνον τοῦ τρίτου

3 » τοῦ τετάρτου· οὐδὲν τοῦ πρώτου. Ἐὰν κατὰ τύχην εὕρω ἀλλαχόθεν νὰ ἀναπληρώσω ἐν ἧ δύο σώματα ὀλόκληρα, τόμους τέσσαρας (ὁ πέμπτος καὶ τελευταῖος τυπόμεται) ἐλπίζεις νὰ εὐρεθῇ ἀγοραστῆς ;

Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἔλαβα ἀπὸ τὸν Chaudoin ἐπιστολὴν δηλωτικὴν τοῦ εἰς Μασσαλίαν κατευοδίου τῶν δύο κιβωτῶν IR καὶ SO· καὶ πάλιν ὑγίαινε! καὶ προνόει τὴν ὑγίαν τῶν φιλτάτων σου.

34.

Ἐκ Παρισίων 27 Δεκεμβρίου 1818.

Φίλε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον, εὐχόμενος τὸ τέλος τοῦ παρόντος καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος, καὶ τὸ μέλλον ὅλον ἔτος καὶ ἄλλα πάμπολλα εὐδαιμονέστατα.

Ἄν καὶ δὲν προσμένω τίποτε ἀναγκαῖον εἰς εἰδήσιν μου ἐκ μέρους σου, ἡ μακρὰ σου σιωπὴ ὁμως ἤρχισε νὰ

μέ ενοχλή. Τὴν 24 τοῦ παρόντος μηνὸς κατεύθυνα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ant. Chaudoin κιβωτὸν σημειωμένην I R N° 4 καὶ περιέχουσιν τὰ ἐξῆς βιβλία, διὰ νὰ σὲ τὴν πέμψῃ αὐτοῦ μὲ πρώτην ἀφορμὴν.

Cours complet d'agriculture	εἰς τόμους 7 φρ.	56,75
Buchan, Médecine domestique	» 5 »	26,25
L'art de prolonger la vie	» 1 »	5,75
		<hr/>
	13 φρ.	88,75

καὶ διὰ φρ. 88,75 ἐχρέωσα τὸν λογαριασμόν σου. Παρεκτός τούτων περιέχει ἡ κιβωτός διὰ λογαριασμόν μου.

210 τομίδια χαρτοδεμένα τοῦ περὶ τῆς Ἑλλάδος ὑπομνήματος.

24 ραμμένα τοῦ αὐτοῦ.

234

24 ἡμίδετα τομίδια τῆς Γ ράψιδας.

Τὰ 24 ταῦτα τῆς Ῥαψιδας εἶναι εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ὁποίων σ' ἔλεγα εἰς μίαν ἀπὸ τὰς προλαβούσας νὰ στείλῃς εἰς τὰ γυμνάσιά μας (12 εἰς Χίον, 6 εἰς Σμύρνην καὶ 6 εἰς Κυδωνίας). Τὰ δὲ 234 ὑπομνήματα θέλεις οἰκονομήσειν, ὡς δύναται καὶ κρίνεις περὶ τῆς τιμῆς των. Καὶ δι' ὁδηγίαν σου λέγω ὅτι ἐτύπωσα μόνον 300, εἰς τὰ ὁποῖα ἰδαπάνησα τύπον χαρτίον καὶ ἐξοδα τῆς κιβωτοῦ φρ. 224,30, εἰς τρόπον ὥστε τὸ καθὲν σωματίον ἀξίζει 15 σχεδὸν σολδία. Εἰς αὐτὰ πρόσθετες καὶ ὅσα μέλλεις νὰ πληρώσῃς ἐξοδα τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς Τεργέστης (Τὸν Chaudoin ἔγραψα νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν κιβωτὸν διὰ φρ. 400) καὶ κατ' αὐτὰ διόρισε τὴν τιμὴν ὅσον καὶ ὅπως θέλεις.

Τοῦτο μόνον σὲ παρακαλῶ, νὰ μὴ φανερώσῃς κανένα

ὅτι εἶναι δευτέρα τύψεις, ἀλλ' ὅτι εἶναι λείψανα τῆς πρώτης ἐκδόσεως, διὰ τὸ ὅποιον ἐφύλαξα εἰς τὸν τύπον καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος 1803.

Μόλις ἔφθασα εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς μου, καὶ λαμβάνω τὴν ὁποίαν μ' ἔγραψες 15 Δεκεμβρίου. Ἀφῆκα λοιπὸν τὴν ἰδικὴν μου σήμερον (28), διὰ ν' ἀποκριθῶ εἰς τὰ ζητήματα σου. Ἀλλὰ σήμερον ἔχω κακὴν ἡμέραν, διότι ἐπέρασα κακίστην νύκτα. Ὅθεν συγχώρησέ με νὰ ἀναβάλω τὴν ἀπόκρισιν, ἐπευχόμενός σε τὰ κάλλιστα καὶ ἄριστα!

K.

35.

Ἐκ Παρισίων, 31 Δεκεμβρίου 1818.

Φίλε Ῥώτα,

Τὴν 28 τοῦ παρόντος ἐτελείωνα τὴν πρὸς σὲ ἐπιστολήν μου, λέγων ὅτι ἤμην ἄρρωστος. Καὶ εἶχα ἰκανὴν αἰτίαν τῆς ἀρρωστίας μου. Ὁ ἀδελφοκτόνος Κάϊν Κοδρικᾶς, φαίνεται ὅτι ζητεῖ ἐπιπόνως νὰ μὲ ἐξολοθρεύσῃ διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν τοῦ νὰ μὲ βλέπῃ καὶ νὰ μ' ἀκούῃ ζῶντα καὶ πατοῦντα τὴν γῆν.

Ἐξέδωκε μακροῦ καὶ διεξοδικοῦ Λιβέλλου εἰς δύο τόμους τὸν πρῶτον, ἐπιγραφόμενον *Μελέτη τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου*. Ὅλον τὸ σύγγραμμα καταγίνε-
ται εἰς ἀναίρεσιν τῶν Αὐτοσχεδίων στοχασμῶν. Ἀλλὰ

ποιαν ἀναίρεσιν; ὁποῖαν φυσικὰ ἔπρεπε νὰ κάμη ὅστις δι' ἀδυναμίαν νὰ μεταχειρισθῇ ξίφος, συνθέτει καὶ πλάττει τοὺς λόγους εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποτελέσωσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ ξίφους. Μὲ ὀνομάζει *ἀναίσχυρτον* *δημεγέρτην* (ἢ καθὼς αὐτὸς ἀμαθέστατα γράφει *δημογέρτην*), *ἄγριον* *δημαγωγόν*, *ὄχλαγωγόν* *λαοπλάνον*, ὅτι ὅσα γράφω δὲν ἀποβλέπουν εἰς διόρθωσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ὁ κρυπτός μου σκοπὸς εἶναι νὰ ἀνατρέψω *ὅλα τὰ ἐκ προγόνων παραδεδομένα ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ καθήκοντα*. Ἐκκλησιαστικὰ!!! ὁ ἄθεος συκοφάντης. Ταῦτα λέγει τὰ δεινὰ ἀποτελέσματα τῆς ὄχλαγωγικῆς μου διδασκαλίας, τὰ ἐπρόβλεπε πρὸ πολλοῦ ἡ προνοητικὴ του φιλογένεια· ἀλλ' ἐπρόσμενε νὰ ἴδῃ ποῦ μέλλουν νὰ καταντήσωσι. Τώρα ὁμως ὅταν βλέπῃ τὴν προξενηθεῖσαν εἰς τὸ γένος βλάβην ἀπὸ τὴν δημεγερτικὴν μου διδασκαλίαν, φοβούμενος μὴ προξενηθῇ πλειοτέρα, λύει τὴν σιωπὴν εἰς ὠφέλειαν τοῦ γένους, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τοὺς ὀλεθρίους σκοποὺς μου. Βλέπεις, φίλε, τὰ πάθη μου; αἰσθάνεσαι πόσῃν ὀδύνην δοκιμάζω;

Τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι προσφωνεῖ ὁ ἀνδροφόνος συκοφάντης τὸν κατακοπρισμένον του Λίβελλον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον. Αἱ τοιαῦται προσφωνήσεις γίνονται, ἀφοῦ πρῶτον ζητηθῶσι καὶ συγχωρηθῶσιν ὡς χάρις ἀπὸ τὸ ἡγεμονικὸν πρόσωπον, εἰς τὸ ὅποιον κατευθύνονται· καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον αὐτὸς νὰ μὴ τὸ ἐξεύρῃ. Ἄν ἐψωμοζήτησε λοιπὸν καὶ ἔλαβε τὴν ἄδειαν, πιθανώτατον ὅτι δὲν τὴν ἔλαβε πλὴν διὰ μέσου τοῦ *Capo d' Istria*, τὸν ὅποιον ἐγνώρισεν ἐδῶ. Ἄλλ' ὁ *Capo d' Istria*, ἐὰν κρίνω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔδειξ' εὐνοίαν εἰς ἐμέ, εὐρισκόμενος ἐδῶ, δὲν ἤθελε βέβαια μεσιτεύσῃ εἰς χάριν

τοῦ Κοδρικᾶ, ἂν ἐπρόβλεπεν ὅτι τὸ σύγγραμμα ἐμελλε νὰ ἦναι λίβελλος (*libelle diffamatoire*), ὅστις ἀτιμάζει καὶ ἐμὲ καὶ τὸν μεσίτην, καὶ πολὺ πλέον τὸν Ἡγεμόνα, εἰς τὸν ὁποῖον προσφωνεῖται.

Φίλε Ῥώτα, εὐρίσκομαι εἰς κίνδυνον, ὄχι θανάτου, τὸν ὁποῖον ἐπιθυμῶ ὡς εὐτύχημά μου μέγα, ἀλλὰ παραλύσεως, ἀποπληξίας, καὶ τοιαύτης ἄλλης παρά μυρίους θανάτους δεινότερας δυστυχίας. Βοήθησέ με, ἂν ἦναι δυνατόν νὰ μὲ βοηθήσῃς. Ποῦ εὐρίσκεται τὴν ὥραν ταύτην ὁ *Capo d' Istria* δὲν ἐξεύρω. Τοῦτο ἐξεύρω, ὅτι οἱ Ἡγεμόνες οὔτε καιρὸν οὔτε πολλὴν ὄρεξιν ἔχουν νὰ ἀναγινώσκωσι τὰ εἰς ἑαυτοὺς προσφωνούμενα, καὶ μάλιστα τὰ γραμμένα εἰς ξένην γλῶσσαν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔχει παρά τοὺς ἄλλους Ἡγεμόνας καὶ τοῦτο, νὰ ἦναι μὲ ὑπερβολὴν μεγαλόδωρος. Εὐτελῆ πολλὰκις βιβλιάρια ἀνταμείβει μὲ ταινίας (*Cordons de quelque ordre*) ἢ μὲ δακτυλίους ἀδαμαντίνους. Καὶ ἦσο βέβαιος ὅτι ὁ ἀσεβέστατος συκοφάντης μου μὲ τοιαύτην ἐλπίδα ἔκαμε τὴν προσφώνησιν διὰ νὰ λαμπρύνῃ τὸν κατ' ἐμοῦ θρίαμβον μὲ τὴν βασιλικὴν ἀμοιβήν, τὴν ὁποῖαν δὲν θέλει ἀμελήσειν νὰ κηρύξῃ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας. Τοῦτο λοιπόν, ἂν ἦναι δυνατόν, πρέπει νὰ ἐμποδίσωμεν. Ἀλλὰ μὲ τίνα τρόπον;

Ἄσπασε ἀπὸ μέρους μου τὸν φίλον Μουστοξιδην, καὶ ἂν τὸ κρίνης εὐλογον, κοινώρησέ του (μὲ μυστικὸν ὁμως τρόπον) τὰ γραφόμενα, καὶ παρακάλεσέ τον νὰ γράψῃ χωρὶς ἀναβολὴν πρὸς τὸν *Capo d' Istria* τὴν γινομένην εἰς ἐμὲ ἀδικίαν καὶ νὰ ἐμποδίσῃ, ἂν ἦναι καιρὸς ἀκόμη, νὰ μὴ γένη φρικτοτέρα μὲ τὴν ἀμοιβήν τοῦ Αὐτοκράτορος. Εἶναι δεινόν, εἶναι ἀνυπόφορον νὰ θριαμβεύσῃ τὸ Τουρ-

κικόν ἀνδράποδον, κατ' ἀνδρὸς ὅστις ἄλλην δεσποτείαν δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ δεχθῆ παρὰ τὴν δεσποτείαν τῶν νόμων. Ἄν ἔχης ἄλλους τρόπους καὶ μέσα δραστικώτερα ἄλλα, ἄγνωστα εἰς ἐμέ, ἐνέργησέ τα μὲ γρηγορότητα. Κατὰ τοὺς νόμους, ἡ μόνη φράσις ὅτι ἀποβλέπω εἰς τὸ νὰ ἀνατρέψω ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ καθήκοντα, μὲ δίδει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν σύρω εἰς δικαστήριον ὡς συκοφάντην. Ἀλλὰ, φίλε, συλλογίσου ποίαν καὶ πόσην κατασχύνην θέλει προξενήσῃν τὸ νὰ κρισολογοῦνται δύο Γραικοὶ εἰς τὰ Γαλλικὰ δικαστήρια!

Βλέπεις πόσον εὐφρόσυνον ἀρχιχρονίαν ἔχει ὁ δυστυχέστατός σου φίλος, ὅστις σ' εὐχεται ὅλα τὰ ἐναντία τῶν παθημάτων του.

Τὸ ἴσον ταύτης τῆς ἐπιστολῆς (μὴ δυνάμενος διὰ τῆς κεφαλῆς μου τὴν ζάλην, νὰ συνθέσω νέαν) πέμπω πρὸς τὸν ἐν Ἀμστελδὰμ φίλον μου κύριον Παντολέοντα Βλαστόν, νὰ μάθῃ κ' ἐκεῖνος τὰ κατέχοντά με δεινὰ.

Πρώτη Ἰανουαρίου 1819.

Ἐκράτησα τὴν ἐπιστολὴν ἕως σήμερον, διὰ νὰ σὲ κοινωνήσω τὴν πρὸς τὸν Πατρινὸν τῆς Λιβόρνου ἐπιστολὴν. Ὁ Ἀλέξανδρος οὗτος ὁ Πατρινός, καὶ τις ἄλλος, ἄγνωστος εἰς ἐμέ, Ἀδελφοὶ Ποστολάκα, κάμνουν τὴν δαπάνην τοῦ τύπου τῶν συκοφαντιῶν τοῦ Καίνοκοδρικᾶ. Ἴδου τί γράφω πρὸς τὸν Πατρινόν;

Τιμιώτατε κύριε Πατρινέ,

« Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐξέδωκε μὲ ἐξοδά σου ὁ Κοδρικὸς κᾶς *Μελέτην περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης*· εἰς τὴν

» ὅποιαν ἀπαρχῆς εἰς τέλος μὲ ὑβρίζει ἀναισχύντως, καὶ
» τὸ χειρότερον, μὲ συκοφαντεῖ, πασχίζων μὲ ἀνήκουστον
» ἀναίδειαν νὰ δείξῃ, ὅτι ὅσα ἔγραψα καὶ γράφω ἀπο-
» βλέπουν εἰς τὸ νὰ ἀνατρέψω *δ.λα* τὰ ἐκ προγόνων πα-
» ραδεδομένα ἐκκλησιαστικὰ (ἐκκλησιαστικά!!!) καὶ
» πολιτικὰ καθήκοντα.

» Ἐὰν προβλέπων, ὅτι ἐμελλε νὰ ἐξεράσῃ κατ' ἐμοῦ
» τόσον φρικτὰς συκοφαντίας, τὸν ἔδωκες τὰ χρειάζόμενα
» ὄπλα, διὰ νὰ σφάξῃ ἐβδομηκονταετῆ γέροντα, ἄλλο
» δὲν μένει εἰς ἐμὲ παρὰ νὰ κλαίω τὴν τύχην μου, ὅτι
» ἐσήκωσε κατὰ τῆς κεφαλῆς μου καὶ αὐτοῦς μου τοὺς
» φίλους· ἐπειδὴ εἰς τὸν κατάλογον τῶν φίλων σὲ εἶχα
» ἕως τῶρα γραμμένον, οὐδ' ὑποφέρει ἡ ψυχὴ μου νὰ
» σ' ἐξαλείψω ἀπ' αὐτὸν εἰς τὸ ἐξῆς.

» Ἐὰν ἐξεναντίας σὲ ἠπάτησεν ὁ δόλιος συκοφάντης,
» καὶ σ' ἔκαμε μὴ θέλοντα συνεργὸν τῆς ἀδικίας του, εἰς
» τοιαύτην περίστασιν, ποῖον εἶναι τὸ χρέος σου, δὲν ἔχεις
» χρεῖαν νὰ τὸ μάθῃς ἀπ' ἐμέ. Ὁ συντομώτερος ὁμως
» τρόπος νὰ ἀθωωθῆς ἀπὸ τὴν μετοχὴν τῆς συκοφαντίας,
» καὶ νὰ παρηγορήσῃς τὸν συκοφαντούμενον ἐμέ, εἶναι νὰ
» ἀναγγείλῃς εἰς τὸν Λόγιον Ἑρμῆν (ὡς ἔπραξαν οἱ ὁμο-
» γενεῖς σπουδασταὶ τῆς Πίσης), ὅτι μὲ ἀγανάκτησιν με-
» γάλην ἶδες τὸ ὄνομά σου εἰς κεφαλὴν Λιθέλλου.

» Τοῦτο προσμένων ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην σου, σ' εὐ-
» χομαι τὸ νέον ἔτος καὶ ἄλλα πάμπολλα εὐτυχέστατα!»

Ὁ Κ.

Εὐλογον ἔκρινα νὰ σὲ κοινωνήσω τὴν ἐπιστολὴν ταύ-
την, διὰ τὴν ἐνδεχομένην σου σχέσιν μὲ τὸν Πατρινόν.
Ἐὰν τὸν γνωρίζῃς ἰδιαιτέρως, ἢ διὰ φίλου του ἄλλου

τινός οικειοτέρου, ἐσύμφερεν ἴσως νὰ τὸν παρακινήσετε νὰ κάμῃ ὅτι ζητῶ ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην του· τὴν ὁποίαν ὅμως ἄλλως δὲν γνωρίζω παρὰ ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἰδείξεν ἀγάπην καὶ τιμὴν εἰς ἐμέ, καὶ προσωπικῶς καὶ δι' ἐπιστολῶν. Προσμένω τὴν ἀπόκρισίν σου. Ἄν ἐν τῷ μεταξύ μάθῃς τὸν θάνατόν μου, ἄνοιξε τὴν διαθήκην μου, καὶ στείλε τὸ ἴσον τῆς πρὸς τὸν ἐν Ἀμστελδὰμ Παντολέοντα Βλαστόν, μὲ ἐντολικὸν (procurator).

36.

Ἐκ Παρισίων, 10 Φεβρουαρίου 1819.

Φίλιπτε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔλαβα ἀπὸ Μασσαλίας τὰ συκοστάφιδά σου, καὶ αὐτόθεν τὴν ἀσυγκρίτως γλυκυτέραν τῶν σύκων ἀγγελίαν τῆς γεννήσεως τοῦ Ξενοφῶντος. Φίλησε ἀπὸ μέρους μου καὶ αὐτὸν καὶ τὴν γεννήτριαν, καὶ κοινώνησε καὶ τοὺς δύο τὰς ἀπὸ βάθους ψυχῆς εὐχάς μου, ἂν καὶ δὲν τὰς καταλαμβάνῃ ἀκόμη ὁ νεογέννητος. Εὐχαριστῶ τὴν φροντίδα σου νὰ μὲ δώσης εὐθὺς τὴν εἶδησιν. Τοιαῦται ἀγγελίαι εἶναι ἀληθεῖς παρηγορίαι τῆς ὀδυνηρᾶς μου ζωῆς.

Συγχώρησέ με νὰ ἀναβάλω καὶ πάλιν πρὸς ὀλίγον τὴν εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστολάς σου ἀπόκρισιν. «Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής». Πρόσθετες εἰς τὴν ἀσθέ-

νειαν καὶ τὴν φροντίδα νὰ τελειώσω τὸν τελευταῖον τόμον τοῦ Ἑλληνικοῦ Στράβωνος, καὶ πολλὰς πολλαχθεὶς ἄλλας ἐπιστολάς. Σήμερον τὸ πρῶτὴ ἠθέλησα νὰ τὰς ἐξετάσω πάλιν, καὶ εὔρηκα 17. Εἰς πολλὰς ἀναγκάζομαι νὰ κάμνω τὸν κωφόν, ἢ τὸν ἀποθαμμένον καὶ θαμμένον. Ἄλλ' εἶναι καὶ τινὲς πρὸς τὰς ὁποίας ἡ σιωπὴ εἶναι ἀσυγχώρητος. Τοιαύτη π. χ. εἶναι Ἕλλησι τινὸς ἀγιώστου παντάπασιν εἰς ἐμὲ (πρῶτην φοράν ἀκούω τ' ὄνειμα τοῦ Henry Tulk) ὅστις εὐχαριστημένος, λέγει, ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις μου, μὲ παρακαλεῖ νὰ ἐκδώσω τὸν Πλάτωνα. Ἔως ἐδῶ καταλαμβάνεις, ὅτι εἶναι μωρία ν' ἀποκριθῶ διὰ τὴν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι κατάστασιν, εἰς τοικύτην ἐπιστολήν. Ἄλλὰ, διὰ δυστυχίαν μου, μὲ παρακαλεῖ μὲ τὴν αὐτὴν θερμότητα, ἂν ἔχω σκοπὸν νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Λόνδραν, νὰ φυλαχθῶ νὰ μὴ καταλύσω εἰς ξενοδοχεῖον, ἀλλὰ νὰ ὑπάγω κατ' εὐθείαν εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα γενναίας ψυχῆς φιλοφρονήματα. Τί λέγεις εἰς τοῦτο; τί ἄλλο παρὰ νὰ σχάσω γράφω προτιμώτερον, παρὰ νὰ σιωπήσω. Εὐτύχει, φίλε, καὶ γέννα Ξενοφῶντας!

37.

Ἐκ Παρισίων 24 Φεβρουαρίου 1819.

Φίλε,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἔχω τὴν 2 Ἰανουαρίου περιέχουσαν τὸν ἐτήσιον λογαριασμόν, καὶ πρὸ αὐτῆς τὴν

15 Xbre τοῦ παρελθόντος ἔτους. Εἶναι ἴσως καὶ τινὰ τῆς 9 Ὀκτωβρίου πρὸς τὰ ὁποῖα δὲν ἀπεκρίθην. Πόθεν ν' ἀρχήσω καὶ ποῦ νὰ τελευτήσω; Μὴ προσμένῃς τάξιν, ἀλλὰ συγχώρησέ με νὰ γράφω ὅ,τι καὶ ὅπως ἔλθῃ εἰς τὴν γεροντικὴν μου κεφαλὴν, ἣτις δὲν ὑποφέρει πλέον οὐδὲ τὴν παραμικρὰν σύντασιν, χωρὶς κίνδυνον νὰ σπάσῃ.

Τὸν σπασμὸν τοῦτον φοβούμενος, ἀφοῦ δύο πρῶτας ἐρεύνησα τὸν ἐτήσιον λογαριασμὸν, οὐδ' ἐδυνήθην νὰ εὕρω τὴν διαφορὰν ὅσον σέ χρεωστῶ 2076,19 κατὰ σέ, ἀπὸ τὰ 2087,47, τὰ ὁποῖα δείχνει τὸ διφθέριον μου, ἀπεφάσισα εἰς τὸ ἐξῆς, νὰ καταγράψω, ὅ,τι μὲ σημειώσεις, χωρὶς ἄλλης ἐρεύνης. « Ἡ παπᾶς ἢ ζευγᾶς » λέγει ἡ κοινὴ παροιμία. Οὐδ' εἰς τὴν νεότητά μου δὲν ἐστάθην καλὸς νὰ ἐρευνῶ τὰ τοιαῦτα. Τοῦτο μόνον σέ παρακαλῶ, νὰ περάσῃς τὸν τόκον 128,90, ἂν μὲ ἀγαπᾶς. Μόνην χάριν προσμένω ἀπὸ σέ νὰ προθυμηθῆς νὰ κατορθώσῃς τίποτε μὲ τοὺς Ὀδυσσηνοὺς νὰ μὲ ἐλαφρώσωσιν, ἂν ἦναι δυνατόν, ἀπὸ πολλὰ ἢ ὀλίγα σώματα βιβλίων.

Μετὰ μικρὸν μέλλουν νὰ σέ γράψωσι καὶ οἱ ἐκδῶται τοῦ Λ. Ε. ὅτι ἔλαβαν ἐδῶθεν ἀντίγραφον συγγραμμάτιου τινὸς διὰ νὰ τὸ τυπώσωσι καὶ νὰ σ' ἐρωτήσωσι πόσα σώματα θέλεις νὰ τυπώσωσι. Τὰ 1000 μὲ φαίνονται πολλά. Πράξῃς ὁμῶς, ὡς βούλεσαι, καὶ πέρασε τὴν δαπάνην εἰς χρέος μου. Οἱ ἐκδῶται δὲν γνωρίζουν τὸν συγγραφέα, ἀλλὰ θέλουν σέ εἰπεῖν ὅτι τὸ ἔλαβαν παρὰ τοῦ κυρίου Πικκόλου (οὗτος ἔλαβε τὸν κόπον νὰ μοῦ τὸ ἀντιγράψῃ) ὅθεν οὐδὲ σύ, φίλε, μὴ φανερώσῃς τίποτε πρὸς αὐτούς, ἂν καὶ ἀδύνατον νὰ μὴ μαντεύσωσι τὴν ἀλήθειαν.

Λέγεις ὅτι ὁ δισταγμὸς περὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς Ἰλιάδος τοῦ Βολισσινοῦ δυσκολαίνει τὴν πώλησιν τῶν

ἐκδομένων καὶ μὲ λυπεῖς πλέον διὰ τὴν ἔτι νηπιώδη μὰς κοινὴν κατάστασιν, παρὰ διὰ τὴν γινομένην εἰς ἐμέ ζημίαν. Τὸν αὐτὸν δισταγμὸν συνέλαβαν καὶ οἱ Ζ. γράφοντες πρὸς τὸν μακαρίτην Α. περὶ τοῦ Στράβωνος. Εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη ἡ ζήτησις γίνεται, περὶ τοῦ ἂν ἦναι κακὴ ἢ καλὴ ἔκδοσις· εἴαν τὸ πρῶτον. οὔτε τὰ πρῶτα, οὔτε τὰ καθεξῆς ἀκόλουθα δὲν ἀγοράζουσι οἱ φιλόμουσοι· εἴαν τὸ δεύτερον, δὲν πολυπραγμονοῦσι οὔτε τὸν θάνατον τοῦ ἐκδότου, οὔτε τὴν καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἐνδεχομένην αὐτοῦ μεταμέλησιν, ἢ κώλυσιν ἀπὸ περιστάσεις, νὰ τελειώσῃ ὅ,τι ἤρχισε. Ἐχω τόσας εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου ἀτελεῖς ἐκδόσεις, καὶ ἄλλοι ἔχουσι πολὺ πλειοτέρας ἠγορασμένας πρὸ τοῦ θανάτου, καὶ ἀγοραζομένας ἔτι μετὰ θάνατον. Θέλει ἐλθεῖν καὶ ὁ ἡμέτερος καιρὸς (et faut l'espérer) νὰ καταλάβωμεν τὰ ἀληθῶς συμφέροντα. Ὡς τόσον, λέγε πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον τὸ ἔργον δὲν διακόπτεται. Ἐχει ὁ παπᾶ Τρέχας διάδοχον ἢ μᾶλλον διαδόχους πολλοὺς εἰς τὴν Χίον νὰ ἐξακολουθήσουσι τὴν Ἰλιάδα ὅλην, καὶ τὸ πλέον χαρποιοῦν, νὰ τὴν τυπώσωσι εἰς αὐτὴν τὴν Χίον, ὅπου ἔστειλα ἤδη καὶ τυπογραφικοὺς χαρακτῆρας (τὴν 12 Φεβρ. ἐκίνησαν ἀπὸ Μασσαλίας οἱ χαρακτῆρες· εὔχου τους κατευόδιον). Ταλαίπωρε Ἑλλάς! ἕως τῶρα ἐφωνάζαμεν κλαίοντες « Ἐξ οἶων εἰς οἶα » καλῶν εἰς κακὰ δηλαδή. Ἀλλὰ μὴ λυπεῖσαι· μετ' ὀλίγον θέλουσι φωνάζειν τὰ τέκνα σου πάλιν τὸ αὐτό, « ἐξ οἶων εἰς οἶα ! » κακῶν ὅμως εἰς καλά.

Μὲ διπλὴν εὐχαρίστησιν ἀνέγνωσα τὸ βιβλίον τοῦ Βάμβρα, ὅτι καὶ τὰ γραμμένα χρηστά, καὶ ὁ γράφας εἶναι ἐνταυτῷ καὶ πράξας καὶ πράττων ὅσα γράφει. Ὁ Veils δὲν ἐφάνη ἀκόμη μὲ τὰ λοιπὰ βιβλιάρια· ὅταν μὲ

τὰ φέρη θέλω δώσειν μετὰ χαρᾶς ἐν ἀντίτυπον τῆς Ἡθικῆς πρὸς τὸν ὅποιον μὲ γράφεις. Τὸν ὑποπτευόμενον ἄλλοτε ὡς ὄχι φίλον· ἀλλὰ τώρα, εἴτε ἡ ὑποψία μου ἦτον ἄδικος, εἴτ' αὐτὸς ἐμεταβάλη, εἶναι θερμὸς ὑπερασπιστῆς μου.

Ὡς νὰ μὴν ἤμην ἀρκετὰ φορτωμένος ἀπὸ ἐπιστολάς, μ' ἔγραψεν ἀπὸ Γοττίγγης διεξοδικωτάτην ἐπιστολὴν ὁ φίλος σου πρὸς τὴν ὁποίαν ὁμῶς ἀπεκρίθην, τὸ πλεόν διὰ χάριν σου, καὶ προσέτι μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἔκρινα ἐκ τῆς ὁποίας μὲ ζητεῖ συμβουλῆς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται εἰς ἀληθῆ λογισμῶν λαβύρινθον, μὲ κίνδυνον ν' ἀποτύχη τὸ ποθοῦμενον. Τὸν ἐπαράστησα εἰς τὴν φαντασίαν μου ὡς λιμοκτονημένον πλησίον τραπέζης φορτωμένης ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ (ὡς τὸ πάσχομεν ὅλοι οἱ ταλαίπωροι, ὅταν πρῶτην φορὰν παραβάλωμεν τὰ Πανεπιστήμια τῶν Εὐρωπαϊῶν μὲ τὰ καψοκαλυβίτικὰ μας πειναλιὰ σχολεῖα), καὶ κινδυνεύοντα νὰ μείνη νηστικός, διὰ τὴν ἀπορίαν ποῦ πρῶτον ν' ἀπλώσῃ τὴν χεῖρα. Τὸν εἶπα συντόμως ὅσα ἔκρινα ἱκανὰ νὰ τὸν σύρῃσιν ἀπὸ τὸν λαβύρινθον, ἐπειδὴ ἔκρινα τὴν ἐπιστολὴν του εἰλικρινῆ περιγραφὴν τῆς ἀμηχανίας του. Ὅθεν, ἂν σὲ γράψῃ περὶ τούτου, μὴν ἀμελήσῃς μηδὲ σὺ νὰ τὸν συμβουλεύσῃς τὸ «ὁ βίος βραχὺς ἢ δὲ τέχνη μακρὴ» καὶ τὸ «ζῶμεν οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα», καὶ νὰ ἐπαναλάβῃς τὸ δραστηκὸν (κατὰ τὴν κρίσιν μου) μάθημα. Ποῖον; Νὰ διακρίνωμεν τὰ Ἐφ' ἡμῖν ἀπὸ τὰ Οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Μόνον τὸ νὰ ὠφελήσωμεν εἶναι εἰς τὰς χεῖράς μας καὶ τοῦτο μόνον ἀπαιτεῖ ἀδυσωπήτως ἡ πολιτικὴ κοινωνία ὡς χρέος ἀπὸ καθένα μας· τὸ δὲ μέτρον τῆς ὠφελείας κρέμεται ἀπὸ διαφόρους περιστάσεις ἄλλοτρίαις τῆς προαιρέσεώς

μας. Εὐτυχῆς ἀναμφιβόλως εἶναι ὅστις ὠφελήσῃ πολὺ· ἀλλὰ δὲν χρεωστῆται διὰ τοῦτο ὀλιγώτερος ἔπαινος εἰς τὸν ὠφελήσαντα ὀλίγον, εἰάν ἔκαμιν ὅ,τι τὸν ἐσυγχωροῦσαν νὰ κάμῃ αἱ περιστάσεις.

Ἄπὸ τὰ ζητούμενα βιβλία, ἐπρομήθευσα τὸ σύγγραμμα τοῦ Dumeril εἰς δύο τομίδια, τοὺς Γεωγρ. πίν. τοῦ Mentille, καὶ ἑτέρους πίνακας νεωτέρους τοῦ Mentille, τοὺς ὁποίους μ' ἐβίασεν ὁ πωλητὴς καὶ γεωγράφος νὰ λάβω χωρὶς πληρωμὴν (φρ. 12) μὲ συνθήκην νὰ μοῦ τοὺς ἐπιστρέψῃς, ἂν δὲν τοὺς θέλῃς. Τὸν εἶπα ὅτι εἶναι διὰ τὴν Τεργέστην. C'est égal. θέλει (λέγει κομπάζων) νὰ γνωρισθῶσιν αὐτοῦ οἱ πίνακες του. Θέλω σὲ τὰ στείλειν μὲ πρῶτην ἀφορμὴν, συνωδευμένα μὲ ἄλλο τίποτε ἴσως ἐκ τῶν ὁποίων μὲ ζητεῖς, καὶ τὰ ὅποια τὰ μὲν εἶναι σχεδὸν ἀδύνατα, τὰ δὲ ἴσως ἀσύμφορα.

Ζητεῖς π. χ. μαθηματικὰ εὐληπτα. Ἄλλὰ τὰ Μαθηματικὰ, φίλε, δὲν μανθάνονται ἀπὸ ἀπλῆν ἀνάγνωσιν, ἀλλ' ὡς λέγει καὶ τ' ὄνομα των, ἀπὸ μάθησιν καὶ ἀκοὴν διδασκάλου παραδίδοντος. Σ' ἀφίνει τὸ ἐπάγγελμα σου καιρὸν διὰ τοιαῦτα; Κάλλιον μὲ φαίνεται νὰ προσμείνης τὴν μετάφρασιν τῶν Μαθηματικῶν τοῦ ἐν Χίῳ διδασκάλου μας Σελεπῆ. Ζητεῖς καὶ τὴν Χημικὴν τοῦ Thenard, ἣτις ἐμεταφράσθη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸν Βάμβαν, καὶ δὲν ἐξεύρω διὰ ποίαν αἰτίαν δὲν ἐτυπώθη ἀκόμη. Λέγεις δέ, ὅτι τὰ θησαυρίζεις διὰ τὸ γῆράς σου· ἀλλ' ἕως τότε φίλε, ὁ Thenard ἐνδεχόμενον νὰ κάμῃ δύο ἔτι καὶ τρεῖς ἐκδόσεις ἠύξημένας, καὶ νὰ μείνης σὺ μὲ τὴν παλαιὰν ἐκδοσιν. Ὡς ἐκινδύνευσε νὰ τὸ πάθῃ καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ Βάμβα, ἣτις ἐγένιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδόσεως. Τοῦ ἐπρόφθασα ὁμῶς πρὸ πολλοῦ τὴν νῦν δευτέραν, διὰ νὰ

προσθήσῃ τὰς αὐξήσεις, καὶ νὰ διορθώσῃ τὰ διορθωθέντα ἀπὸ τὸν συγγραφέα. Ὑπομονή, φίλε, λοιπόν. « Σπεῦδε βραδέως ». Ἡ μεγαλητέρα σου σπουδὴ πρέπει νὰ ἦναι τώρα, προπαρασκευὴ διὰ τῆς ἐμπορίας πόρων ἰκανῶν νὰ δώσῃς χρηστοτάτην ἀνατροφὴν εἰς τὰ τέκνα σου. Δὲν λέγω νὰ ἀφεθῆς ἀπὸ βιβλίων ἀνάγνωσιν, ἄπαγε! καὶ νὰ περιορισθῆς εἰς ἀλλαγὴν νομισμάτων, ὡς συμβουλεύει ὁ ἀνδροφόνος τὸν Κοκκινάκη· ἀλλὰ νὰ περιορίσῃς κατὰ τὸ παρὸν τὴν σπουδὴν σου εἰς βιβλία ἀκόπου ἀναγνώσεως, ὅποια εἶναι τὰ γεωγραφικά, ἱστορικά, φυσικῆς ἱστορίας συγγράμματα, ἠθικά καὶ πολιτικά. Ἀπὸ τὰ τελευταῖα τοῦτα πλουτοῦμεν σήμερον ἐδῶ πολλὰ, πνέοντα φρονήματα τῶν προγόνων μας, καὶ φρονήματα τελειοποιημένα διὰ τῆς μακρᾶς πείρας τὴν ὁποίαν ἐκεῖνοι δὲν εἶχαν, ὄντες οἱ πρῶτοι τοῦ πολιτισμοῦ δημιουργοί, καὶ τῆς τυπογραφίας (δυνατῆς νὰ ταχύνη τὴν πείραν), τὴν ὁποίαν τοὺς ἐστέρησεν ἡ τύχη. Ἄν ἡ τυπογραφία, φίλε μου, εὑρίσκετο εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Περικλέους (καὶ ἄλλο πλὴν τῆς τύχης ἐμπόδισε τὴν εὑρεσιν της;) τὸ ταλαίπωρον μας γένος ὄχι μόνον δὲν ἤθελε πιέζεσθαι ἀπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἤθελε, μὴν ἀμφιβάλλῃς, κρατεῖν καὶ τὸν πρῶτον τόπον μεταξὺ τῶν φωτισμένων ἔθνῶν. Σήμερον τὸν κρατοῦν οἱ Γάλλοι, καὶ θαυματουροῦν ὅλα τὰ παλαιὰ τῆς πατρίδος μας θαύματα. Δὲν τοὺς φθονῶ, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄλλο ἔθνος κοινωνικώτερον καὶ πλέον ἑτοιμον νὰ μεταδίδῃ ἀφθόμως εἰς ἄλλους τὰ καλὰ του παρὰ τούτους. Τὰ μεταδίδει ὁμως εἰς τοὺς θέλοντας νὰ τὰ λάβωσι, καὶ διστάζω, ἂν τὰ τελωνιάσας συγχωροῦν τὰ τοιαῦτα· ἀλλέως ἤθελα σὲ στείλειν τὸν Censeur Européen, σύγγραμμα περιοδικόν, τὸ ὅποιον

ηύξήθη τὴν ὥραν ταύτην ἕως τὸν ἐνδέκατον τόμον καὶ ἀκολουθεῖ νὰ ἐκδίδεται κατὰ μῆνα. Αὐτὸ περιέχει διαφόρων σοφῶν ἀνδρῶν διατριβὰς πολιτικὰς, ὅχι τόσον ἀρεστὰς εἰς ὧτα βασιλικά.

Ὁ τέταρτος καὶ τελευταῖος τόμος τοῦ Στράβωνος ἤθελ' εἶσθαι πρὸ τριῶν μηνῶν τελειωμένος χωρὶς τῶν ὁποίων μ' ἐπροξένησε ταραχῶν τὸ ἀνδροφόνον ἀνδράποδον. Ἐλπίζω ὁμως νὰ τὸν τελειώσω περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου. Εἰπέ με ἐν τοσοῦτῳ, ἂν τὰ στελλόμενα εἰς τὴν Βιένναν (100 νομίζω σώματα) δὲν ἐσύμπερε νὰ τὰ στείλῃ ὁ Allais κατευθεῖαν ἐκεῖ, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ἀλλόγυρον, καὶ πρὸς τίνα νὰ τὰ κατευθύνῃ.

Ὁ ἐν Λιβ. Π. ἀπεκρίθη εἰς τὴν ἐπιστολήν μου ὡς Π. ἤγουν ἐσιώπησεν ὀλότελα. Καὶ ὅχι μόνον ἐσιώπησεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν παρακινουῦντα νὰ θεραπεύσῃ ὀπωσοῦν τὴν πληγὴν διὰ τοῦ Λ. Ε. ἀπεκρίθη αὐτολεξεῖ ὅτι «ἤθελ' εἶσθαι ἀνόητος, ἂν ἐμιμείτο τοὺς ὁμογενεῖς σπουδαστὰς τῆς Πίσσης». Ὑπομονή! ἐπειδὴ ἀπεφάσισε νὰ ἦναι φίλος καὶ κοινωνὸς Λιβελλογράφου, «ἐξέστω Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν». Ἐγὼ παρηγοροῦμαι πρῶτον ὅτι δὲν ἠδίκησα, δεύτερον ὅτι ἔχω φίλους καὶ σοφωτέρους καὶ δικαιοτέρους παρὰ τὸν Π. τρίτον ὅτι καὶ ὁ πολέμιός μου, ἂν εἶχε καὶ κανένα ἀπὸ τοὺς ὁμοίους τῶν ἰδικῶν μου φίλων (περὶ τοῦ ὁποίου διστάζω), τὸν ἔχασε. Τόσῃ ἀποστροφῇ καὶ ἀγανάκτησιν ἐπροξένησεν ὁ Λιβελλός του εἰς τοὺς γνωρίζοντας καὶ μὴ γνωρίζοντάς με, ὅχι μόνον ὡς Λιβελλός, ἀλλὰ καὶ ὡς σύγγραμμα γραμμένον μὲ πολλὴν ἀλογίαν καὶ ἀμουσίαν. Χάρις μεγάλη εἰς τὸ οὐράνιον δῶρον τῆς τυπογραφίας! Τῶν αἰσchrῶν καὶ φονικῶν του πτεροέντων λόγων ἔκοψεν ὁ ἀνθρωποκτόνος τὰ πτερὰ μὲ τῆς τυπο-

γραφίας τὸ ψαλίδιον, διὰ νὰ τὸν γνωρίσωσι καὶ ὅσοι δὲν ἤκουσαν ἀκόμη τὴν θηριωδίαν του. Ἐτόλμησεν ὁ μιὰρὸς νὰ προσφέρῃ ἕν σῶμα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον (Institut), μὲ παρὰ κλησιν νὰ κάμωσι καὶ τὴν ἀναφορὰν (rapport) ὡς τὴν ὀνομάζουσιν. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις τὸ Πανεπιστήμιον προστάσσει ἕν ἀπὸ τὰ μέλη του νὰ τοὺς ἀναφέρῃ ἐγγράφως τί περιέχει τὸ προσφερόμενον βιβλίον καὶ ποία εἶναι ἡ σύνταξις του. Ὡς πλέον εἰδήμονα παρὰ τοὺς ἄλλους καὶ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας μας γλώσσης ἔδωκε τὸ Πανεπιστήμιον τὴν σύνθεσιν τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὸν Boissonade. Ἀφοῦ οὗτος τὸ ἐξέτασεν, ὡμολόγησεν εἰς τὴν ἐξῆς συνέλευσιν, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ κάμῃ τὴν ἀναφορὰν τοιοῦτου βιβλίου, τὸ ὁποῖον ἦτο καθαρὸς Λίβελλος κατὰ τοῦ Κ. Ἐγανάκτησαν ὅσοι τὸ ἤκουσαν, καὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν εἶπαν, « Κατὰ τοῦ Κ. Λίβελλον κτλ. ! » Ἀφέθη λοιπὸν ὁ Λίβελλος ὡς ἀνάξιος ἀναφορᾶς. Τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο ῥάπισμα ἐμάρανεν ὀλίγον τὴν θρασύτητα τοῦ Σκύθου. Ὑποπεύομαι ἔτι ἀπὸ τὴν σιωπὴν τοῦ C. d. I. ὅτι ἐρραπίσθη καὶ ἀπ' ἐκεῖνον. Ἡ ὑπόψια στηρίζεται εἰς τὸ ἐξῆς ἀναφερθὲν εἰς ἐμέ· κηρύττει τώρα ὁ ἀνδροφόνος, ὅτι εἶναι ἕτοιμος νὰ διαλλαχθῇ μ' ἐμέ, ἂν θέλω. Ἀπεκρίθην εἰς τὸν εἰπόντα, ὅτι ὕβρεις, πληγαὶ καὶ ἄλλαι τοιαῦται ἀδικίαι, δὲν πρέπει νὰ γίνωνται ἐμπόδιον διαλλαγῆς μεταξὺ φρονίμων ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα χριστιανῶν. Συκοφαντία ὅμως, καὶ συκοφαντία τυπωμένα, ἓνα μόνον τρόπον διαλλαγῆς συγχωροῦν, ἔαν ὁ συκοφάντης δώσῃ ὁμολογίαν ὁμοίως τυπωμένην τῆς συκοφαντίας του. Εἰς τὸν τύπον ἐπαράδωκε τὴν συκοφαντίαν· ἀπὸ τὸν τύπον πρέπει νὰ προσμένη τὴν διαλλαγὴν.

Ἴδα φίλε μου καὶ τὴν μελετωμένην μετάφρασιν τοῦ Ἡ. « Ἀγαθῆ τύχῃ! » ἄς τὸν μεταφράσῃ ὅστις θέλει. Ἐγὼ πλέον ἔχασα καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν δύναμιν τοιούτων ἐπιχειρήσεων. Ἀρκετὸς ἔσως ἦτον ὁ καιρὸς, ὅσον μ' ἠνάγκασεν ὁ ἀνδροφόνος νὰ χάσω, νὰ ἀναθεωρήσω καὶ τὰ τρία πρῶτα βιβλία καὶ νὰ τὰ δημοσιεύσω· ἀλλ' ἡ κακὴ μου τύχη ἀπεφάσισε τὸ « Μέχρι τούτου στῆθι ». Εἶναι σχεδὸν ἡμέραι δεκαπέντε ὅπου πτώω αἷμα ἐκ διαλειμμάτων. Τὸ ἔπτυσσα ὅλην μου τὴν ζωὴν, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους τῆς ἡλικίας μου, πρῶτον συχνά, εἶτα ἐκ διαλειμμάτων τοσοῦτων, ὥστε νὰ καταντήσῃ μίαν μόνην φορὰν εἰς κάθε τρεῖς ἢ τέσσαρας χρόνους, ὅσάκις μ' ἐσύμβαιναν ἢ κόποι πολλοὶ ἢ ψυχῆς ἀνίαὶ σφοδραί. Τὸ τελευταῖον τοῦτον συμβαίνει μετὰ πέντε σχεδὸν χρόνων διακοπὴν. Ἀπὸ τὴν παλαιὰν αἱμοπτυσίαν μ' ἔσωσεν, ὡς φαίνεται, καὶ ἡ νεωτέρα ἡλικία, καὶ ἡ ἰσχυρὰ κατασκευὴ τοῦ σώματος· ἀλλὰ τώρα πλέον νομιζῶ ὅτι εἶναι αἷμα σφαγῆς. Μὴ λυπῆσαι, φίλε μου, ἐξεναντίας εὔχου με νὰ τελειώσω τὸν ὀδυνηρὸν μου βίον, πρὶν πάθω ἄλλο τι ὀδυνηρότερον, τὴν ἀποπληξίαν λέγω, ἣτις μεταβάλλει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ζῶον λογικὸν εἰς κτῆνος. Τοῦτο μόνον εἶναι ἀληθὴς δυστυχία· ὁ δὲ θάνατος εἶναι παῦσις τῶν δυστυχιῶν. Ὡς σωτῆρά μου καὶ λυτρωτὴν τὸν προσμένω, καὶ ὡς τοιοῦτον θέλω τὸν δεχθῆν.

2 Μαρτίου.

Ἐπαναλαμβάνω τὴν ἐπιστολήν μου, τὴν ὁποίαν μ' ἐμπόδισε νὰ τελειώσω ἡ ἀδυναμία μου. Σήμερον αἰσθάνομαι ὀλίγον δυνατώτερος καὶ ἡ αἱμοπτυσία ἔπαυσεν, ἢ

μᾶλλον διεκόπη. Ἄπο τὸ ἐδῶ κλεισμένον ἔπιστόλιον (τὸ ὁποῖον ἐνθυμοῦ νὰ μοῦ ἐπιστρέψῃς, ἀφοῦ μόνος τὸ ἀναγνώσης), θέλεις καταλάβειν, ὅτι ἡ θεία δίκη ἐνεργεῖ τὴν μάστιγα τῆς κατὰ τοῦ Θηριώδους Κ. Βλέπε μὴ συγχύσης τὰ τοῦ ἐπιστολίου μ' ὅσα σ' ἔλεγ' ἀνωτέρω περὶ τοῦ Πανεπιστημίου. Τοῦτο εἶναι δεύτερον ῥάπισμα τῶν σοφῶν Γάλλων εἰς τὸ ἀναιδὲς πρόσωπον τοῦ γελοιοτάτου Θερσίτου. Ἄφοῦ ἴδε τὴν ἀποτυχίαν του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐπρόβαλε δολίως τὸν Λίβελλον του εἰς τοὺς ἐκδότας τῆς Ἐφημερίδος τῶν σοφῶν (*Journal des Savans*), νὰ τὸν ἀναγγεῖλωσιν, ἐλπίζων ἐπαίνους πολλοὺς τῆς σοφίας του. Ἄλλ' αὐτοὶ τὸν ἀπέβαλαν μὲ ἀγανάκτησιν. Τοῦτο δηλοῖ τὸ *il ne sera pas même annoncé*. Τὸ δὲ ἠπάτησε τὴν Ἀκαδημίαν (ἤγουν τὸ Πανεπιστήμιον) σημαίνει, ὅτι τὸ ὄνομα *Μελέτη* τοὺς ἔκαμε νὰ νομίσωσιν, ὅτι εἶναι φιλολογικὴ διατριβὴ ἀπλῶς περὶ γλώσσης, καὶ διὰ τοῦτο ἐπρόσταξαν τὸν *Boissonade* νὰ κάμῃ τὴν ἀναφορὰν· ἀλλ' ἀφοῦ ἐγνωρίσθη ἡ κακία τοῦ συγγραφέως, ἐκωλύθη ἡ ἀναφορὰ. Ὁ *Daunou* εἶναι εἰς ἀπὸ τοὺς ἐπισημοτέρους μας ὄχι μόνον σοφοὺς ἀλλὰ καὶ σεβασμίους διὰ τὴν Ἠθικὴν τῶν ἀνδρας, φίλος ἄκρος τοῦ μακαρίτου φίλου μου Κλαυερίου.

Πρὸς τὸν κύριον Ζωσιμᾶν θέλω ἀποκριθῆν ὅταν ἀναλάβω ὀλίγον πλειοτέρας δυνάμεις. Ἐντοσοῦτῳ, φίλε, περὶ τῶν ὁποίων παραπονεῖται βιβλίῳν ὅτι ὁ μακαρίτης Ἀλέξανδρος τοῦ τὰ ἐπέρασεν εἰς τιμὴν βαρεῖαν, παρακαλῶ καὶ σ' ἀφίνω πληρεξούσιον νὰ τοῦ τ' ἀρίσης καὶ $\frac{1}{3}$ ὀλιγώτερον τῆς ὁποίας ἐζήτηι τιμῆς ὁ Ἀλέξανδρος. Βέβαια δίκαιον ἔχει νὰ ζητῇ τιμὴν μετριοτέραν ὅστις ἀγοράζει πολλὰ τὴν φορὰν. Εἶθε μόνον νὰ ἦναι ὁ ἀριθ-

μός τῶν ζητουμένων πολὺς! διὰ νὰ ἀνακουρισθῶ ὀλίγον ἀπὸ τὸ βᾶρος. Ἄν τὸ κρίνης εὐλογον, δός τον νὰ καταλάβῃ, ὅτι καὶ ἐξημιώθην ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου· ἂν τὸ κρίνης ὁμως εὐλογον. Ὑγίαινε ἀκαταπαύστως εὐτυχῶν!

Τὴν συγκλειομένην δευτέραν ἐπιστολὴν εἰς ὄνομα σου ἔγραψα διὰ τὰ ἐνδεχόμενα. Φύλασσε τὴν λοιπὸν ὡς ἀπόδειξιν τῆς ὁποίας σε δίδω ἐξουσίας.

38.

Ἐκ Παρισίων 9 Ἰουνίου 1819.

Φίλιππε Ῥότα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Πρὶν ἀποκριθῶ εἰς τὰς ἐπιστολάς σου τῆς 16 Ἰανουαρίου, 26 Φεβρ. 25 καὶ 30 Μαρτίου, σὲ ἀναγγέλλω πρῶτον, ὅτι τὴν 3 τοῦ παρόντος Ἰουνίου ἔστειλα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ant. Chaudoin Κιβωτὸν σημειωμένην IR N° 5 (διὰ νὰ σὲ τὴν στείλῃ αὐτοῦ) περιέχουσιν τὰ ἐξῆς βιβλία.

12 τόμους τοῦ Censeur Européen, reliés fr.	69,—
1 Daunou sur les garanties individuelles, (broché)	4,—
2 τόμους Dumeril Histoire naturelle relié	11,50
Πρὸς μεταφορὰν	84.50

Ἐκ μεταφορᾶς	84.50
1 Atlas d'étude par Mentille	12,—
1 Atlas de l'usage de l'école du St. Cyr.	10,—
5 exempl. du 4 ^{me} volume [de Strabon, reliés	50,—
	fr. 156,50

Δῶρα.

- 1 exempl. du 4me volume de Strabon,
διὰ τὸν Ι. Ῥώταν.
- 1 » διὰ τὸν Μιχαὴλ Βασιλείου.
- 1 » διὰ τὸν Πασχάλην Βασιλείου.
- 1 » εἰς μέγα χαρτίον χρυσοδεμένον διὰ τὸν
Ἄλέξανδρον Βασιλείου.
- 4 τόμους Στράβωνος 1, 2, 3 et 4 εἰς μέγα χαρτίον
χρυσοδεμένους διὰ τὸν Ξενοφῶντα Ῥώταν. Νὰ
ζήση καὶ νὰ τὴν ἀναγνώσῃ!
- 1 δέσμη διὰ τὸν Μιχαὴλ Βασιλείου περιέχουσαν τό-
μους 25, 26, καὶ 27 Λεξικοῦ φυσ. ιστορ. φρ. 26, 25.
- 1 δέσμη περιέχουσαν τὴν ἕκτην παράδοσιν τοῦ Θη-
σαυροῦ Ἑρρ. Στεφάνου, διὰ τὸν Ἄλέξανδρον Βα-
σιλείου φρ. 27, 70.
- 200 exempl. du 4me volume de Strabon, διὰ λογα-
ριασμόν μου.
- 432 (Τὸ ὅλον τῶν ἐν τῷ κιβωτίῳ τόμων).

Ἔρχομαι τώρα εἰς τὰς ἐπιστολάς σου. Εὐχαριστῶ σε
διὰ τὸ Αὐγοτάραχον καὶ τὰ βιβλία τὰ σταλθέντα διὰ
τοῦ Veils. Αὐτὸς ἦλθεν πρὸς ἐμὲ τὴν 17 Μαΐου (ἐπειδὴ
ἠρρώστησε καὶ διέτριψε πολὺ εἰς τὸ Μεδιόλανον, καθὼς
μὲ εἶπε), χωρὶς ὅμως τὰ βιβλία, ἧ διότι δὲν ἤθελε νὰ

τὰ φορτισθῆ, ἢ διότι ἐπρόσμενε νὰ στείλω ἐγὼ νὰ τὰ λάβω. Φιλοφροσύνην πολλήν, γέλια καὶ χαρὰν μεγάλην ἐκ μέρους του, ὥστε νὰ μὲ ζητήσῃ sans façon καὶ 30 φρ. δανεικὰ δι' ὀλίγας ἡμέρας. Νὰ σὲ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ἡ ἀπώλεια τῶν 30 φρ. μ' ἐφάνη τόσον φανερά, ὥστε ἐνδυναμώθην παρὰ τὴν συνήθειάν μου νὰ τὸν ἀπολογηθῶ, ὅτι εὐρισκόμην εἰς περίστασιν παντελοῦς ἀναργυρίας. Ὅταν ἐσηκώθῃ νὰ ἀναχωρήσῃ, τὸν ἐπρόβαλα νὰ στείλω μαζύ του τὸν θυρωρὸν νὰ λάβῃ τὰ βιβλία μου. Μετὰ πάσης χαρᾶς μ' ἀπεκρίθη, προσθέτων ὅτι ἔδαπάνησεν εἰς τὴν μετακομιδὴν αὐτῶν φρ. 10. Τί εἶχα πλέον νὰ κἄμω; ἐξηγόρασα τὰ βιβλία μου μὲ δέκα φράγκα.

Ἐκαμεις καλὰ νὰ τυπώσῃς 500 μόνα σώματα ἐκ τοῦ Πανταζῆ καὶ θέλεις κάμειν καλῆτερα νὰ φροντίσῃς τὴν πώλησίν των, διασκορπίζων αὐτὰ ὅπου καὶ ὅπως θέλεις. Αὐτὸ ἐγένεον ἀληθῶς συγγραμμάτιον ὠφελιμώτατον. Ἡ ὕλη του εἶναι θαυμαστή, ἐπειδὴ ἐσυνηθροίσθη ὅλη σχεδὸν ἀπὸ παλαιούς καὶ νέους καὶ τ' ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα φιλοσόφους· ὁ οἰκοδόμος διὰ τὰς πολλὰς του ἀσχολίας καὶ δυστυχίας δὲν ἐδυνήθη νὰ τὴν συναρμόσῃ εἰς τὴν ὁποίαν ἐμελέτα καὶ ἐπεθύμει εὐπρεπεστέραν τάξιν. Μ' ὅλον τοῦτο, ὅπως καὶ ἂν ἦναι, ὅστις ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους τὸ ἀναγνώσῃ μὲ προσοχήν, θέλει καὶ αὐτὸς ὠφελῆθῃ, ἐὰν ἔτι εἶναι δεκτικὸς ὠφελείας, οὐδ' ἀπελιθώθῃ παντάπασιν ἡ ψυχὴ του, καὶ τὰ τέκνα του ὠφελῆσειν, φροντίζων, ἂν ἦναι δυνατόν, ὀρθοτέραν ἀνατροφὴν.

Εἰς τὸν 8 καὶ 9 ἀριθμὸν τοῦ Α. Ε. θέλεις ἀναγνώσειν, ἢ καὶ ἀνέγνωσες ἴσως κρίσιν σὴμ. Ι. Κ. τῆς νέας ἐκδόσεως τοῦ Θεοφράστου. Εἶναι καὶ αὐτὴ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως· τὸ ὅποιον ὁμως ἐξευρέ τὸ μόνος.

Ἔδωκα τὸ βιβλίον πρὸς τὸν ὁποῖον μ' ἔγραφες. Δὲν ἐξεύρω τίς σε τὸν ἐζωγράφησε *Πολυπράγματα* (intrigant). Εἶναι κατὰ δυστυχίαν. Ἄλλ' ὅμως « ὁ ἀναμάρτητος ἡμῶν βαλέτω κ. τ. λ. » Ἡ δυστυχία εἶναι κοινή, καὶ ἡ πηγὴ τῆς ἢ κακῆ ἀνατροφῆς, ἡ ὁποία ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἦναι τοιαύτη, ἐνόσω μᾶς πιέζει ὁ ζυγὸς τῆς τυραννίας (ἴδ. τὴν 81 καὶ 88 σημ. τοῦ Παντ.).

Καὶ ἐπειδὴ περὶ τυραννίας ὁ λόγος, ἀνάγνωσε μὲ προσοχὴν τοῦ σεβασμίου Daunou τὸ βιβλίον Sur les garanties individuelles. Αὐτὸ θέλεις τὸ εὑρεῖν καὶ εἰς τὸν Censeur. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀφοῦ τὸ ἐδημοσίευσε διὰ τοῦ Censeur, τὸ ἐξέδωκε καὶ δεύτερον μὲ τινὰς ἐπιδιορθώσεις καὶ προσθήκας, ἔκρινα νὰ τὸ ἀγοράσω, ὡς ἄξιον νὰ εὑρίσκηται χωριστὸν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῶν ὅσοι τρέφουσι φρονήματα ἐλευθερίας. Εἶναι ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος Daunou, περὶ τοῦ ἐποίου σ' ἔλεγα, ὅτι ἀπεσκορράκισεν ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῶν σοφῶν τὸν Λίβελλον τοῦ Τουρκικοῦ ἀνδραπόδου.

Μὲ τὸ συγγραμμάτιον τοῦ Daunou προσδεμένα θέλεις εὑρεῖν καὶ τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησεν εἰσαγωγὴν ἐπὶ καθέδρας περὶ ἱστορίας ὁ αὐτὸς καὶ διατριβὴν τινὰ περὶ φιλοσοφίας τοῦ Θυρότου καὶ τρίτον, ἐπιστολὴν πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον ἢ μᾶλλον κατὰ τοῦ Πανεπιστημίου γραμμένην ἀπὸ τὸν Courier γαμβρόν τοῦ μακαρίτου φίλου μου Κλαυερίου, γέμουσαν ὄξυνοίας καὶ τινος ἰδιοτροπίας (originalité), εἰς τὴν ὁποίαν ἔμιξε καὶ τ' ὄνομά μου. Ὁ Daunou ἐδιαδέχθη τὸν Κλαυέριον εἰς τὴν καθέδραν τῆς Ἱστορίας, καὶ φίλος ὢν τοῦ ἀποθανόντος ἀναδέχεται καὶ τὸν κόπον νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὴν γαλλικὴν τοῦ Πausanίου μετάφρασιν, ὡς ἐγὼ τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον, καθὼς βλέπεις εἰς τὰς

νέας προκηρύξεις. Δέν ἤρχισεν ἀκόμη ὁ τύπος τοῦ τρίτου τόμου, καί τρέμω συλλογιζόμενος, ὅτι μέλλει νά γένη καί αὐτός προσθήκη εἰς τὰ πολλὰ καί δυσβάστακτά μου βάρη, μ' ὄλον ὅτι γεννᾶται ἐξ αὐτοῦ ἐλπίς νά ἐλευθερωθῶμεν καί σὺ κ' ἐγὼ ἀπὸ τοὺς πρώτους καί τοὺς δευτέρους τόμους.

Μὲ πληγόνεις λέγων, ὅτι μέλλεις ν' ἀναχωρήσης αὐτόθεν. Τί ἔχω λοιπὸν νά γένω; καί πρὸς τίνα νά καταφύγω; Ἄλλ' ἴσως ὁ θάνατος μὲ ἐλευθερώσῃ καί ἀπὸ ταύτην τὴν ἀμηχανίαν.

Οἱ ἐν Βιέννῃ Ἐπίτροποι τοῦ ἐν Χίφ γυμνασίου μὲ γράφουν ὅτι σ' ἔμβασαν 1100 φρ. διὰ λογαριασμόν μου. Μὲ γράφεις καί σὺ νά σέ χρεώσω φρ. 584,34 διὰ πώλησιν βιβλίων μου, κατὰ τὴν ἐγκλεισμένην σημειώσιν τοῦ Γερμανοῦ βιβλιοπώλου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δέν καταλαμβάνω τίποτε· καί διὰ τοῦτο σέ παρακαλῶ νά προσέχῃς εἰς ὅσους λογαριασμοὺς μὲ πέμπεις μὴ λανθάνεσαι πρὸς ζημίαν σου. Ὑπόθετε ὅτι γράφεις πρὸς γέροντα ἐξησθενημένον καί τὴν ψυχὴν καί τὸ σῶμα, οὔτε καιρὸν οὔτε δύναμιν ἔχοντα νά ἐξετάζῃ λογαριασμοὺς. Σημεῖα πολλὰ τῆς τοιαύτης ἀσθενείας ἔχων νά σέ δώσω, ἀρκοῦμαι εἰς ἓν, τὴν δυστυχῆ λήθην νά βάλω εἰς τὴν πεμπομένην κιβωτὸν τὸν τέταρτον τόμον τοῦ Στράβωνος μέγα χαρτί διὰ τὸν Καποδίστριαν. Ἀναλύομαι ὡς κηρὸς καθ' ἡμέραν. Μὴ λησμονήσης νά δώσης τὸν Μουστοξίδην ἐν ἀντίτυπον τοῦ Δ τόμου.

Πρόσεχε μὴ συγχέῃς τὸν χρυσοδεμένον τέταρτον τοῦ Ξενοφῶντος μὲ τὸν χρυσοδεμένον τέταρτον τοῦ Ἀλεξάνδρου Βασιλείου. Τοῦ Ξενοφῶντος Ῥώτα τὸ ἀντίτυπον ἔχει τὰ παρεμβλημένα φύλλα (cartons) καθὲν εἰς τὸν οἶ-

κειον τόπον του, ἐπειδὴ εἶχα παρόντας τοὺς πρώτους τρεῖς. Τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου ὁ τέταρτος, ὡς καὶ τὰ ἰδικὰ σου καὶ ὅλα τὰ ἄλλα στιχωμένα ἔχουσι τὰ αὐτὰ φύλλα προσκολλημένα εἰς τὸ τέλος, ἐπειδὴ ἄλλως ἦτον ἀδύνατον νὰ κάμη ὁ στιχωτής, μὴν ἔχων τοὺς προλαβόντας. Πάλιν σὲ λέγω: τοῦ Ξενοφῶντος τὸ ἀντίτυπον τελειώνει εἰς τὴν 548 σελίδα ὅπου εἶναι τὸ Avis au relieur, καὶ δὲν ἔχει τί πλέον. Τὰ δύο δεμένα (ὡς τὰ ἐδικά σου) εἶναι διὰ τὸν κύριον Μιχαὴλ Βασιλείου, καὶ κ. Πασχάλην Βασιλείου. Ἀπὸ τὰς δύο δέσμας ἢ μία περιέχει τὴν ἕκτην παράδοσιν τῆς Ἀγγλικῆς ἐκδ. τοῦ Θεσσαυρ. τοῦ Ἑρρ. Στεφάνου φρ. 27,70· ἢ ἄλλη τρεῖς τόμους Λεξ. φυσικ. ἱστορ. διὰ τὸν κ. Μιχαὴλ Βασιλείου φρ. 26,25. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ 26,25 θέλεις περάσειν εἰς τὸ ἔχειν μου ἀφοῦ τὰ λάβῃς ἀπὸ τὸν κύριον Μιχαὴλ· τὰ δὲ 27,70, ἐπειδὴ εἶναι διὰ τὸν Μακαρίτην Ἀλεξάνδρον δὲν ἐξεύρω πόθεν ἔχω νὰ τὰ ζητῶ. Ἦθελε κάμειν κάλλιστα ὁ κ. Μιχαὴλ, ἂν εὑρίσκε τὸν τρόπον ἢ νὰ τὰ πληρόνη ὡς δῶρον διὰ τὸν ἀνεψιόν του, ἢ . . . νὰ κάμη ὅ,τι κρίνη καλλήτερον.

Ζητεῖς ἑφημερίδα φιλολογικὴν εἰς χρῆσίν σου.— Τὸ Journal des savans καταγίνεται τὸ πλέον εἰς τὴν φιλολογίαν, καὶ τὰ πολλὰ εἰς αὐτὸ εὑρισκόμενα ὁμοιάζουν τὴν εἰς τὸν Λ. Ε. κρίσιν, τὴν σημειωμένην ΙΚ. Ἡ Revue Encyclopédique εἶναι ποικιλωτέρα, καὶ ἰσομέως χρησιμωτέρα εἰς σέ. Ἦρχισεν ἀπὸ τὸν Ἰανουάρ. παρόντ. ἔτ. καὶ ἐκδίδεται τόμος εἰς καθ' ἕκαστον μῆνα, καὶ πληρόνεται ὅλος ὁ ἑνιαυτός 42 φρ.

Τοῦ ξυλοκόπου ἔπειτα μαγείρου ἢ ἱστορία, ἀντὶ τοῦ νὰ ἐλαττώσῃ μοῦ ἠϋξήσῃ πολὺ τὴν περὶ τοῦ ἀνδρός ὑπό-

ληψιν. Τὸν προκρίνω ἀσυγκρίτως ἀπὸ τὸν Πλακουντο-
πώλην, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν ἔδειξε τινὰ Ἑλληνικὰ φρο-
νήματα, τῶρα δ' ἀκούω ὅτι συμβουλεύει τὸ γένος νὰ
φεύγη τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα. Ὅθεν πρέπει καὶ σὺ φίλε,
ὡς τέκνον εὐπειθέστατον τοῦ Π. νὰ μεταβαπτίσῃς τὸν
υἱόν σου ἀπὸ Ξενοφῶντα εἰς Συμεών. Τί καλὸν ἔχει νὰ
μιμηθῇ ἀπὸ τὴν διαγωγὴν καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ξε-
νοφῶντος; Ἄλλὰ Συμεώνων παραδείγματα θεαρέστου
βίου δὲν μᾶς λείπουσιν. Ἐχομεν τὸν Στυλίτην ἔχομεν τὸν
διὰ Χριστὸν σαλόν. Τὸ μέγα καὶ πρωτότυπον τοῦ Θεοῦ
δῶρον, τὸ ΛΟΓΙΚΟΝ, ὁ πρῶτος ἀντὶ νὰ τὸ τελειοποιήσῃ
εἰς ὠφέλειαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν συγκοινωνῶν τῆς πολιτείας,
τὸ κατέτριψεν τεσσαράκοντα ἔτη εἰς στύλον λίθινον· ὁ
δεύτερος ἀγιώτερος καὶ φρονιμώτερος, καὶ τὸ κατεπάτη-
σεν εἰς τοὺς πόδας του, καὶ « παρεσυνεβλήθη τοῖς κτή-
ναι τοῖς ἀνοήτοις » διὰ τὸν Χριστόν, ὡς νὰ ἡγάπα τοὺς
μωρούς, ὅστις μᾶς εἶπε τὸ « Γίνεσθε φρόνιμοι ». Δὲν σε
λανθάνει ὅτι οἱ Τοῦρκοι σέβονται ὄχι ὁμῶς τοὺς ὑποκρι-
νομένους μωρίαν, ἀλλὰ τοὺς ἀληθῶς μωρούς. Ἡμεῖς τοὺς
ὑπερβαίνομεν εἰς τοῦτο. Ταλαίπωρον γένος! « ἐξ οἴων εἰς
οἶα! » Καὶ τοῦτο κατὰ τὴν δεκάτην ἐνάτην ἑκατονταε-
τηρίδα! ὅποτε μέγα μέρος τοῦ γένους κινεῖται εἰς τὸ νὰ
ἐπιστρέψῃ ἀνάπαλιν ἀπὸ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐλεεινὰ
οἶα, εἰς τὰ προγονικὰ οἶα. Ἄλλὰ βλέπω ὅτι ἤρχισα νὰ
ἀγανακτῶ καὶ τοῦτο μὲ βάλλει εἰς κίνδυνον νὰ μακρύνω
τὴν ἐπιστολὴν ὑπὲρ τὴν δυνάμιν μου. Ἀφίνω λοιπὸν τὸν
Πλακουντοπώλην, καὶ ἐπιστρέφω εἰς σέ.

Καλὸν ἦτο, φίλε, καὶ χρήσιμον νὰ προπαρασκευάσῃς
ὀπωσοῦν καὶ τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον εἰς τὴν ἀνατρο-
φὴν καὶ παιδείαν τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τῶν μελλόντων νὰ

ἀκολουθήσωσι τὸν Ξενοφῶντα. Προπαρασκευὴν νοῶ τὴν ἀνάγνωσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἄν ἦτον τρόπος νὰ κατηχηθῆ (χωρὶς ὁμως πολὺν της κόπον) τὴν Γαλλικὴν, ἢ καὶ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν, θέλει ἀποκτήσειν ἰκανὴν ὕλην ἀναγνώσεως καὶ τερπνῆς καὶ χρησίμου. Τῆς ἀνατροφῆς τὸ πρᾶγμα εἶναι, φίλε μου, ἔργον πολλοῦ κόπου καὶ προσοχῆς μεγάλης, ἐπειδὴ εἰς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπει, νὰ δαμάσῃ τὰ πάθη τοῦ ἀνατρεφομένου εἰς τόσον, ὥστε νὰ στοχάζεται ὡς ἰδιὸν του τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος συμφέρον, νὰ τὸν πληροφορήσῃ ὅτι εὐδαίμων νὰ κατασταθῆ εἶναι τῶν ἀδυνάτων εἰς κακοδαιμονοῦσαν πατρίδα, ὅτι ἀφοῦ ἀφήσῃ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ παύσῃ νὰ συζῆ μὲ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς του, δὲν ἀπολύεται διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ πρὸς ἐκείνους καθήκοντα, ἀλλ' ἐμβαίνει εἰς ἄλλην εὐρυχωροτέραν οἰκίαν, τῆς πατρίδος τὴν πολιτείαν, καὶ συζῆ μὲ πλειοτέρους ἀδελφούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἂν δὲν φέρεται ὡς ἀδελφός, ἂν χωρίζῃ τὸ συμφέρον του ἀπὸ τὸ συμφέρον εἰς τοὺς ἄλλους μὴν ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἐγένιν ὁ δυστυχέστατος ὄλου τοῦ κόσμου. Δὲν λέγεται μόνον Στυλίτης, ὅστις καθήμενος ἐπὶ στύλου ὑψηλοῦ, βλέπει μὲ ἀδιαφορίαν τοὺς συμπολίτας του, οὐδ' ἀφίνει τὸν στύλον του, καὶ ἂν ἴδῃ πυρπολουμένην καὶ λεηλατουμένην τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Στυλιτῶν διαγωγὴν διάγουσι καὶ ὅλοι οἱ φίλαυτοι, ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσονομίας, ἐπειδὴ χωρίζονται καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς συμπολίτας των, καὶ στυλόνοται εἰς τὸ ἴδιον συμφέρον.

Ἐνθυμοῦ ἂν γεννήσης θυγατέρα νὰ τὴν ὀνομάσῃς Φαιναρέτην. Οὕτως ὀνομάζετο ἡ μακαρία μήτηρ τοῦ Σω-

κράτους, και ἡ μήτηρ τοῦ Ἴπποκράτους, δύο ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπέρασαν τὴν ζωὴν των εἰς στύλους.

Ἐνθυμοῦ νὰ στείλῃς ἐν ἀντίτυπον τοῦ τετάρτου τόμου τοῦ Στράβωνος πρὸς τὸν ἐκδότην τοῦ Ἐηλεγράφου, ἐπειδὴ τὸν ἐστάλθησαν οἱ προλαβόντες τρεῖς, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὸν ἐδικουῖμαι διὰ τὰ ὅποια δὲν παύει οὐδ' αὐτὸς νὰ τοξεύῃ κατ' ἐμοῦ κρυπτὰ και δόλια βέλη ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν. Ἐπενόησεν ἡ σοφία του ὅτι τὸ *Ἀντάμα* τῆς γλώσσης μας παράγεται ἢ κατὰγεται ἀπὸ τὸ ensemble τῶν Γάλλων. Bravo! ἄς ψαλιδιζῶσι τὰ πτερὰ τῶν πτερωτῶν λόγων διὰ νὰ κηρύξῶσι και εἰς τοὺς ὅσοι δὲν τοὺς γνωρίζουν τὸ βᾶθος τῆς σοφίας των.

Γράψε με τὴν δαπάνην τοῦ Πανταζῆ διὰ νὰ τὴν περάσω εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου· και φρόντισε νὰ τὸν σκορπίσης γρήγορα παντοῦ· διότι τὰ τοιαῦτα παλαιούμενα γίνονται ἀδιάφορα.

Εὐχαριστῶ σε διὰ τὰς περὶ τῶν Ὀδυσσηῶν εἰδήσεις. Ἦθελα ὁμως νὰ μὴ γίνεταί τὸσος κρότος διὰ τὴν γεινίασιν τοῦ Βυζαντίου Ἄς ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὸ « Σιγῆ μένεα πνέοντες » τοῦ Ὀμήρου, τὸ ὅποῖον παραγγέλλει και ὁ Παπᾶ Τρέχας.

Ἐμαθα και τὸν θάνατον τοῦ Ἀναστασίου Ζωσιμαῆ. Πρὸς τοὺς διαδόχους ἢ διαδοχόν του θέλω σε γράφει μετ' ὀλίγον νὰ περάσης ὀλίγα ἀργύρια ἐκ πωλήσεως βιβλίων.

Κατὰ τὴν διαταγὴν σου, δὲν ἔστειλα εἰς Βιέννην Στράβωνας, πλὴν 5 ἢ 6 διὰ δῶρα.

Ἐδῶ κλεισμένην σε πέμπω ἄλλου ἀνδραπόδου φαρμακερὴν ἐπιστολήν. Ἐπίστρεψέ με τὴν ἀφοῦ τὴν ἀναγνώσης. Εἶναι τὸσον πλέον παράδοξος, ὅσον αὐτὸς ὁ

α' Ἀργεῖος, οὐκ Ἀργεῖος ἠναγκασμένος» καὶ ἐδῶ εὐρισκό-
μενος καὶ ἀφοῦ ἀνεχώρησε, δι' ἐπιστολῶν ἐφέρθη πρὸς
ἐμὲ φιλικώτατα, καὶ τολμῶ εἰπεῖν καὶ σεβαστικώτατα.
Βλέπεις ἀπὸ ποίους καὶ πόσους πολεμοῦμαι. Πρόφθασε
νὰ στείλῃς ἕν ἀντίτυπον τοῦ Πανταζῆ πρὸς τὸν Ἰγνά-
τιον τῆς Πίσας.

Εὐδαιμόνει πανοίκιος!

Ο. Γ.

39.

Ἐκ Παρισίων, 19 Ἰουνίου 1819.

Καὶ τρίτον ἀσπάζομαί σε πανοίκιον· τὴν 9 τοῦ παρόν-
τος σ' ἐφάνέρωσα τὴν ἀποστολὴν τῆς κιβωτοῦ διὰ τοῦ
ἐν Μασσαλίᾳ Ant. Chaudoin· τὴν 11 σ' ἔγραψα πάλιν,
περικλείσας καὶ ἐπιστολὴν διὰ τὸν κ. Μιχαὴλ Βασιλείου,
ὅστις πιθανὸν ὅτι ἐκατευωδώθη αὐτοῦ ἤδη, ἣ θέλει κα-
τευοδωθῆν μετ' ὀλίγον. Εἶπέ τον ὅτι ἔλαβα καὶ τὴν ἐπι-
στολὴν τοῦ 10 Μαΐου μὲ τὸ ἐνταλτήριον (procuration),
τὸ ὅποιον ἔπεσεν ὡς κεραυνὸς κατὰ τῆς κεφαλῆς μου,
διὰ τὰς ἀναριθμοὺς ἀσχολίας μου καὶ διὰ τὴν ἀνυπέρ-
βλητον ἀδυναμίαν μου. Θέλω ὁμως φροντίσειν νὰ τὸν
ὑπουργήσω τὰ δυνατά.

Ἐκλαια τὴν ἀμαρτίαν τῆς μνήμης μου, διὰ τὸν 4
τόμον Στράβωνος εἰς μέγα χαρτίον, διὰ τὸν Capod'Istria.
Μάθε τῶρα ὅτι τὴν ἐξήλειψα μὲ ποινὴν 37 σολδίων,
προφθάσας τὸν τόμον διὰ τῆς πόστας εἰς τὸν Chaudoin,

διὰ νὰ τὸν προσθέσῃ εἰς τὴν κιβωτόν. Ὅθεν παρακαλῶ σε, ὅταν τὸν λάβῃς, νὰ φροντίσῃ νὰ περάσῃ ἀσφαλῶς εἰς χεῖρας τοῦ Capo d'Istria.

Ἐδῶ κλεισμένην σὲ πέμπω τὴν πρὸς τὸν Θεόφιλον καὶ πρὸς τὴν ἀδελφὴν του ἐπιστολὴν. Τοῦτο ἕκαμα, διὰ νὰ τὸν ἐνθυμίσω νὰ σὲ πληρώσῃ τὰ προλαβόντα, ἂν ἀκόμη δὲν τὰ ἐπλήρωσε, καὶ νὰ σὲ στείλῃ τὰ νῦν φρ. 53,95.

Διὰ νὰ καταλάβῃς τί λέγουσιν αἱ ἐπιστολαί, μᾶθε ὅτι ἡ ἀδελφὴ του μετέφρασεν ἐκ συμβουλῆς μου ἀπὸ τὸ Γαλλικὸν τὸ συγγραμμάτιον τοῦ Φενελῶνος sur l'éducation des filles. Ἐγραψα πρὸ πολλοῦ τὸν Θεόφιλον νὰ τὸ στείλῃ εἰς Βιένναν νὰ τυπωθῇ· καὶ αὐτὸς μ' ἀποκρίνεται ὅτι φοβεῖται μὴ ἡ διὰ τύπων ἔκδοσις τὸν προξενήσῃ τρικυμίας, μὲ τὸ ὅποιον τί νοεῖ, νὰ μαντεύσω δὲν δύναμαι. Τὸ δὲ Ἐγκώμιον εἶναι τὸ Ἐγκώμιον τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, τὸ ὅποιον μετέφρασεν ἡ αὐτὴ νέα ἀπὸ τὸ Γαλλικόν, καὶ μὲ τὸ ἔπεμψε διὰ τοῦ Μιχαὴλ Βασιλείου. Μ' ὅλα τῶν τὰ σφάλματα, σὲ βεβαιώνω ὅτι πολλὰ ὀλίγοι ἀπὸ τοὺς ἀρσενικοὺς μας ἐδύναντο νὰ τὸ μεταφράσωσιν εὐφυέστερα.

Τώρα βλέπω εἰς τὴν ἐπιστολὴν (10 Μαΐου) τοῦ Μιχαήλ, ὅτι ἔμελλε νὰ κινήσῃ μετὰ 30 ἡμέρας ἀπὸ τὸ Βυζάντιον. Ὅθεν δὲν θέλει τὸν εὑρεῖν ἀκόμη ἡ ἐπιστολή μου αὐτοῦ. Εὐδαιμόνει!

40.

Ἐκ Παρισίων 7 Σεπτεμβρίου 1819.

Φίλιππε κύριε Ῥώτα,

Ἔχω ἐπιστολὴν σου μηνολογημένην 2 Ἰουλίου. Ἐπέ-
ρασεν ὅλος ὁ μὴν καὶ δεύτερος ἄλλος ὁ Αὐγούστος καὶ
μόλις ἀποκρίνομαι τώρα. Ἐκοπίασα νέος μὲ ἐλπίδα ἀνα-
παύσεως μικρᾶς εἰς τὸ γῆρας, καὶ ἐξ ἐναντίας αἱ τελευ-
ταῖαι μου ἡμέραι ἔφθασαν συνωδευμέναι μὲ πολλαπλα-
σίας ἀσχολίας, καὶ ἀνυποφόρους σωματικὰς καὶ ψυχικὰς
ὀδύνας. Τὸ πλῆθος τῶν ἐπιστολῶν μάλιστα, φίλε, δὲν
ἐμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσον μοῦ θλίβουσι τὴν ψυχὴν,
καὶ διὰ τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην ν' ἀποκρίνωμαι εἰς
τινάς, καὶ διὰ τὴν λύπην ὅτι δὲν δύναμαι ν' ἀποκριθῶ
εἰς ὅλας.

Περὶ τῆς ὀφθαλμίας (τὴν ὁποίαν ἐλπίζω ὅτι διελύθη
πρὸ πολλοῦ) δὲν ἐφρόντισα νὰ σὲ γράψω, ἐπειδὴ ἔχεις
αὐτοῦ δύο ἰατροὺς τὸν Βογορίδην καὶ τὸν Γλαράκην,
ἔπειτα ὅτι καὶ αἱ ὀφθαλμιαὶ ἰατρικὰ πολλὰ δὲν ἀπαι-
τοῦν. Δίαιτα, εὐκοιλία, καὶ μακρὰν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς
αἱ χεῖρες· ταῦτα σχεδὸν ἀρκοῦν, παρεκτὸς ἂν ἦναι φλο-
γώδεις, αἱ ὁποῖαι βοηθοῦνται μὲ τὴν φλεβοτομίαν.

Τὸ θυγάτριόν σου, καὶ ἀπλῶς ἢ περὶ τῆς ἀνατροφῆς
τῶν τέκνων σου πρόνοια μ' εὐφραίνουσι πολλά. Εἶθε
ἀπολαύσης τοὺς καρποὺς τῶν κόπων σου! καὶ θέλεις βε-
βαιῶς τοὺς ἀπολαύσειν, ἂν ἐξακολουθῆς ὡς ἤρχισες.
Χαίρω, ὅτι μέλλεις ν' ἀποκτήσης ποτὲ καὶ Φαιναρέτην·

μολονότι ὁ Πλακουντοπόωλης μισεῖ τὰ τοιαῦτα ὀνόματα (ὡς ἐπαρατήρησες βέβαια εἰς τὴν ἐγκύκλιόν του), χωρὶς νὰ συλλογισθῇ ὅτι προσκυνοῦμεν τὸν Ἄρειοπαγίτην Διονύσιον, μεθυστοῦ θεοῦ τοῦ Διονύσου ἐπώνυμον.

Ὁ Καποδίστριας ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψίν μου, εὐρισκόμενος ἐδῶ· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἦλθεν εἰς καιρὸν ἄλλων πολλῶν ἐπισκέψεων, συνήθων τὰς κυριακάς, καὶ ἐμποδίσθη νὰ τὸν λαλήσω τινὰ ἀναγκαῖα παραπονέματα. Ἴσως καὶ αὐτὸς προβλέπων αὐτὰ ἐδιάλεξεν ἐπίτηδες τὴν κυριακὴν. Φρόντισε νὰ περάσῃ ἀσφαλῶς εἰς αὐτὸν ὁ τέταρτος τόμος τοῦ Στράβωνος ὅταν τὸν λάβῃς.

Ὁ Γλαράκης καὶ ὁ Βογορίδης ἐκατευδῶθησαν ἐδῶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Καλοὶ κάγαθοὶ μὲ φαίνονται καὶ οἱ δύο, καὶ μὲ δίδουσι ἐλπίδας χρηστὰς ὅτι θέλουσι ὠφελῆσαι τὸ γένος.

Τὰ κινήματα τοῦ Κόμητος εἶναι γενναῖα, καὶ τοὺς κάμνουσι μεγάλην τιμὴν· φοβοῦμαι ὅμως μὴ δὲν συγκινῶνται καὶ οἱ ἡμέτεροι. Αὐτοὺς ἐφθειραν οἱ Βενετοὶ, καθὼς ἡμᾶς οἱ Τοῦρκοι. Αἱ δυσωδαὶ καὶ ἐκείνων καὶ ἡμῶν χρειάζονται, φίλε μου, καιρὸν μακρὸν διὰ νὰ ἐκπλυθῶσιν. Ἡ ἀνομία τῶν κρατούντων μᾶς ἔκαμε νὰ χάσωμεν ὀλοτελα τὴν διακρίσιν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου. Βλέπεις πῶς ἐφέρθη ὁ Π. δημοσιεύων ἀκουσίως μου τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, καὶ τὸ χειρότερον καὶ τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς αὐτὴν βρωμισμένην ἀπάντησιν. Βλέπεις, ὅτι καὶ ἀφοῦ ὁ Πανταζῆς ὡμολόγησε τὸ « εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ » αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός, οἱ κοπροδόχοι ἐκδῶται τῆς Καλλιόπης ἐπιμένουν ὅμως, καὶ σπουδάζουσι ἀνόμως νὰ τὸν ἀποδείξωσιν ἄθεον, οἱ ἀληθινοὶ πρακτικοὶ ἄθεοι.

Σὲ ἤρесе, λέγεις, ὁ Πανταζῆς. Ἡ ὕλη βέβαια εἶναι

καὶ καλή, ἐπειδὴ συνηθροίσθη ἀπὸ παλαιούς καὶ νέους φιλοσόφους, καὶ ἀναγκαῖα νὰ γένη γνωστὴ εἰς τὴν παροῦσαν τοῦ γένους κατάστασιν, εἰς τὸ ὅποιον, καθὼς εἰς ὅλα τὰ δουλωμένα ἔθνη (χωρὶς ἐξαιρέσειν, φίλε μου) βασιλεύει τὸ ἄνομον « Νόμῳ καλόν, νόμῳ κακόν »· ἡ οἰκοδομία καὶ σύνταξις ὁμῶς τῆς ὕλης ἤθελε γενῆν ἀσυγκρίτως εὐπρεπεστέρα, ἐὰν ὁ κακόμοιρος Πανταζῆς εἶχε καιρὸν ἀρκετόν. Καθὼς τὴν ἐσχέδιασε καταρχὰς τοῦ 1818 ἔτους, οὕτω τὴν ἐπεμψεν εἰς τὴν Βιένναν, οὐδ' ἤθελ' ὅλως τὴν πέμψειν, ἂν δὲν εὔρισκεν ὁμογενῆ φίλον νὰ ἀναδεχθῆ τὸν κόπον τῆς ἀντιγραφῆς εἰς χαρτίον λεπτόν. Ὁ ἀντιγραφεὺς οὗτος εἶναι (νομίζω) ὁ περὶ τοῦ ὁποίου λανθάνεσαι Μισοκλόπος, ἂν καὶ δὲν ἔλαβ' ἀφορμὴν νὰ τὸν ἐρωτήσω. Ὁ I. K. ἔδωκε πρὸ μικροῦ εἰς τὸν Λ. E. καὶ κρίσιν τῆς νέας ἐκδόσεως τοῦ Σνεϊδεριανοῦ Λεξικοῦ, τὸ ὅποιον εἶχε λάθειν πρὸ καιροῦ δῶρον, ὡς καὶ τὸν Θεόφραστον ἀπὸ τὸν Σνεϊδέρον. Τοῦτο τοῦ Σνεϊδέρου τὸ Λεξικὸν ἔπρεπε νὰ ἔχῃς, ἂν γνωρίζῃς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν.

Καλῶς ἔκαμες ὁ,τι ἔκαμες περὶ τῆς διανομῆς τοῦ Πανταζῆ καὶ τοῦ ὑπομνήματος. Φρόντισε ὁμῶς νὰ συναχθῶσι καὶ τὰ ἀπὸ τῆς πωλήσεως, διὰ νὰ πληρωθῆ καὶ ἡ δαπάνη τοῦ τύπου. Μὲ λύπην μου βλέπω, ὅτι τοῦ Στράβωνος ἡ πώλησις ἀπαντᾷ δυσκολίας. Μὴν ἀκριβολογοῦ περὶ τῆς τιμῆς, ἂν κρίνης ὅτι εὐκολύνεται οὕτως ἡ πώλησις. Εἰς τὰς σημειώσεις παρατηρῶ, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν σωμάτων τοῦ πρώτου τόμου εἶναι παντάπασιν ὀλίγος κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀκολούθων. Διςκορπίσθησαν λοιπὸν ἀπὸ τὸν Μακκαρίτην εἰς διάφορα μέρη· ἀλλὰ ποῦ; καὶ πόθεν ἔχομεν νὰ τὰ ζητῶμεν;

Εἰς τὴν οἰκογένειάν μου εὐρέθη ποτέ, καὶ ἔζη ἀκόμη εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς περασμένης ἑκατονταετηρίδος, Ἀντώνιος ὁ Κοραῆς Ἰατροφιλόσοφος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Φαβρίκιος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν του βιβλιοθήκην (Tom. XI pag. 783), ὅθεν λαβὼν καὶ ὁ Εὐγένιος κατεχώρισε τὸ ὄνομά του εἰς τὴν Λογικὴν. Ὁ Ἀντώνιος οὗτος ἐγράψε καὶ ῥῥῆσιν καὶ τὰς ἐξέδωκε διὰ τύπου· τὰς ὁποίας ὁμως δὲν ἐγνώριζα μολονότι ὁ μακαρίτης πατήρ μου ἐκίνησε πάντα λίθον νὰ τὰς ἀνακαλύψῃ. Εἰς τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν μου ἔτυχα νὰ γνωρίσω μίαν ἀπ' αὐτάς, τυπωμένην ἐδῶ εἰς τοὺς Παρισίους κατὰ τὸ 1702 ἔτος. Μολονότι τυπωμένη ἐδῶ, δὲν εὐρέθη ὁμως εἰς τὴν Βασιλικὴν Βιβλιοθήκην. Ἐν ἀντίτυπον (τὸ μόνον ἴσως εἰς τὸν κόσμον) εὐρέθη εἰς τοῦ Κόμητος Guilford τὴν βιβλιοθήκην· ὅθεν λαβὼν τὸ μετετύπωσα δεύτερον. Σὲ βεβαιῶν, ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ὅτι ἂν ἡ ῥῥῆσιν ἐψάλλετο εἰς τὸν Λουδοβίκον δέκατον τέταρτον, τὸν ὁποῖον ἶδε βέβαια τότε ὁ Ἀντώνιος εἰς τοὺς Παρισίους, δὲν ἤθελα τολμήσειν νὰ τὸν ἐκδώσω. Ἀλλὰ κατὰ τύχην τοῦ Ἀντωνίου, ἡ ῥῥῆσιν εὐρέθη νὰ ἦναι ἐγκώμιον ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ περιφήμου τοῦ Daguessau, ὁμοίου μὲ τὸν Ἀριστείδην διὰ τὸ φιλοδίκαιον, ὁμοίου καὶ διότι ἐξωρίσθη ὡς ὁ Ἀριστείδης, ὡς θέλεις μάθειν ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐπρόσθεσα εἰς αὐτὴν Γαλλικὸν ἐγκώμιον τοῦ Δαγισῶ γραμμένον ἀπὸ τὸν φιλόσοφον καὶ ῥῥητορα Θωμᾶν. Εἰς τὸ Βιογραφικὸν Λεξικὸν ὁ βίος τοῦ ἀνδρὸς εἶναι σχεδὸν ὅλος συνερατισμένος ἀπὸ τὰς σημειώσεις τοῦ Θωμᾶ. Ἀπὸ τὰ τυπωμένα λοιπὸν ταῦτα σὲ πέμπω διὰ τοῦ Ant. Chaudoin 50 τὸν ἀριθμὸν χαρτωμένα, cartonnés, ὡς λέγουσιν οὗτοι, ἤγουν οὔτε ῥαμμένα οὔτ' ἡμίδειτα. Ἐξω τούτων εἰς τὸ Βαλῶτον εἶναι

χωριστή δέσμη περιέχουσα 3 ήμιδετα, εν διὰ σέ, εν διὰ τὸν Μιχαήλ Βασιλείου, και εν διὰ τὸν Πασχάλιον Βασιλείου. Ἐπειδὴ ἔστειλα εἰς τὴν Χίον 200, εἰς τὴν Λόνδραν 50, και θέλω πέμψειν ἄλλα σχεδὸν τόσα εἰς Βιένναν, συμφέρει νὰ τὰ πέμψης ὅλα εἰς τὴν Ὀδησσόν· ὅθεν καλὸν ἦτον ἂν ἀπὸ Μασσαλίαν εὐρίσκετο πλοῖον κατ' εὐθύπλοιαν διὰ τὴν Ὀδησσόν, νὰ διορίσης τὸν Chaudoin νὰ χωρίση πρῶτον τὴν περιέχουσαν δέσμη τὰ τρία νὰ σέ τὰ πέμψη αὐτοῦ, και ἄλλα ὅσα θέλεις ἀπὸ τὰ χαρτωμένα, και νὰ συρράψῃ τὰ λοιπὰ καλῶς, και νὰ τὰ στείλῃ εἰς ὅτινα θέλεις εἰς Ὀδησσόν. Ἐδῶ ὁ βιβλιοπώλης τὰ πωλεῖ 2,50 τὸ σῶμα και ἀφαιρῶν τὸ προμηθευτικόν του, με δίδει 2 φρ. Μὴ μεριμνᾷς ὅμως περὶ τούτου· ἀλλὰ διόρισε τὴν τιμὴν ἀνάλογον τῆς τιμῆς τοῦ περὶ τῆς Ἑλλάδος ὑπομνήματος. Ἐκεῖνο συνίσταται εἰς σελίδας 66· ἡ δὲ ᾠδὴ ἔχει σελίδας 80.

Οἱ Χιοὶ μοῦ ἐδιώρισαν ἐτήσια 1500 φρ. και μ' ἔστειλαν μέρος αὐτῶν 700 φρ. Ἄλλ' ἐπειδὴ συνέπεσεν ἡ ἀποστολὴ με τὴν τελείωσιν τοῦ τετάρτου τόμου τοῦ Στράβωνος, διὰ τὸν ὁποῖον με πληρόνουσι 1800 φρ. διὰ σώματα 150 ἐκάστου τόμου, ἐντράπην (νὰ σ' ἐξομολογηθῶ τὴν ἀλήθειαν) νὰ βυζάνω τὴν πατριδα και ἀπὸ τοὺς δύο μαστούς, ὅταν ἡ πατρίς ἔχῃ τόσας ἄλλας ἀναγκαίας δαπάνας. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐλογαρίασα εἰς τὴν τιμὴν τῶν πεμπομένων 150 σωμάτων τοῦ Στράβωνος τὰ 700 των φρ., προσθέσας εἰς αὐτὰ τὰ ὅποια σ' ἔστειλαν οἱ ἐν Βιέννῃ ἐπίτροποι 1100 φρ. και οὕτως ἀνεπλήρωσα τὰ 1800, εἰς τρόπον ὥστε πλὴν ἀγάπης νὰ μὴ με χρεωστῶσι κατὰ τὸ παρὸν τίποτε, οὐδ' ἐγὼ εἰς αὐτούς. Ἄν εἰς τὸ ἐξῆς ἀκολουθήσωσιν αὐτοὶ και ἀναγκασθῶ ἐγώ

νά δεχθῶ τὴν βοήθειαν, βέβαια τιμιωτέρα εἶναι τῆς πατρίδος καὶ μητρίδος μου ἢ βοήθεια, παρὰ ἡ καταφυγὴ εἰς τὸ Γαλλικὸν νοσοκομεῖον.

Δὸς τὴν ἐδῶ κλεισμένην τὸν κύριον Μιχαὴλ Βασιλείου, καὶ πέρασε τὰ ὅποια θέλει σὲ δώσειν φρ. 14,55 εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ μου.

Πέμψε πρὸς τὸν Κέας καὶ Θερμίων μίαν ἀπὸ τὰς ψδὰς τοῦ Ἀντωνίου. Δὸς μίαν καὶ τὸν Μουστοξίδην.

Ἐμαθες ἴσως τοῦ Βαρβάκη τὰ νέα μεγαλοπρεπῆ δωρήματα. Ἀκούσας ὅτι ἡ πρώτη του εἰς τὸ γυμνάσιον δωρεὰ ἀπήντησε τινὰς δυσκολίας, διὰ τινὰς συνθήκας ἀλόγους τὰς ὁποίας ἐξ ἀπειρίας τῶν πραγμάτων ἐζήτηε ἀπὸ τοὺς Χίους, τὸν ἔγραψα ἐπιστολὴν προτρεπτικὴν εἰς τελείωσιν τῆς δωρεᾶς του. Πρὶν ὁμως λάβῃ τὴν ἐπιστολὴν μου, ὁ ἄνθρωπος εἶχε συγκατανεύσει εἰς τὰ δικαιολογήματα τῶν Χίων, καὶ κυρώσει τὴν δωρεάν, ὡς μὲ τὸ ἐφανέρωσεν αὐτὸς ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ἐπιστολὴν μου. Ἀνάγκη λοιπὸν ἦτο νὰ τὸν γράψω καὶ δεύτερον, νὰ τὸν εὐχαριστήσω, καὶ νὰ ἐνισχύσω τὴν εἰς τὰ καλὰ καλὴν του κλίσιν καὶ διάθεσιν. Εἰς τὴν δευτέραν μου ταύτην ἐπιστολὴν ἀποκρινόμενος τὴν 11 Ἰουνίου μὲ φανερόναι ὅτι πέμπει καὶ πάλιν εἰς τὴν Χίον (βοήθειαν εἰς τὸ νοσοκομεῖόν των) εἴκοσι χιλιάδας γροσίων. Πέμπει προσέτι καὶ εἰς τὸν Λόγιον Ἑρμῆν 500 φιορίνια Αὐγούστης, καὶ τελειώνει τὴν ἐπιστολὴν του ὁ γενναῖος Ἕλληνας, λέγων, « Σᾶς παρακαλῶ δὲ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὲ γράφετε » ὡς ἀδελφὸς πρὸς ἀδελφόν, συμβουλευόντές με εἰς ὅ,τι » κρίνετε καλῆτερον ». Ὡ πόσην καταισχύνην προξενεῖ εἰς τὸν Σαρδαναπαλικὸν μας Κληρὸν ὁ Βαρβάκης! Οἱ κοσμικοὶ ἐκινήθησαν καὶ κινουῦνται ἀκαταπαύστως εἰς τὴν

ἀνέγερσιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ οἱ Πανιερώτατοί μας κοιμῶνται βαθύτατον ὕπνον ὡς μεθυσμένοι.

Παρατηρῶ εἰς τὰς ἐπιστολάς σου τὴν λέξιν *πώλησιν σημαντικὴν*. Ἡ μεταφορὰ δὲν εἶναι κακὴ· εἶναι ὁμως Γαλλισμὸς (καὶ οὐδὲ Γαλλισμὸς καθαρὸς, ἐπειδὴ αὐτοὶ μεταχειρίζονται μάλιστα τὸ στερητικὸν *insignifiant*), καὶ ἔχοντες Ἑλληνικὴν λέξιν τὸ *ἀξιόλογον*, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ δανειζώμεθα χωρὶς ἀνάγκην ἀπὸ τοὺς ξένους. Γαλλισμὸς ὁμως εἶναι νὰ λέγῃς, «Μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ αἰσθανθῶσι τὴν μωρίαν των, ἐξαγριόνονται περισσότερον», *Loin de sentir leur sottise etc.* Κατὰ δύο τρόπους ἐκφράζει ἡ γλῶσσά μας τὰ τοιαῦτα, καὶ τοὺς δύο ὀρθοὺς· «Ὅχι μόνον δὲν αἰσθάνονται τὴν μωρίαν των, ἀλλὰ καὶ κτλ.» ἢ «Ἀντὶ νὰ αἰσθανθῶσι τὴν μωρίαν των, ἐξαγριόνονται περισσότερον». Συγχώρησε τὴν τόλμην διὰ τὴν φιλίαν. Αἱ τοιαῦται συμβουλαὶ γίνονται πρὸς τοὺς γράφοντας καλὰ, καθὼς αἱ παρακελεύσεις πρὸς τοὺς τρέχοντας ταχέως, διὰ νὰ τρέξωσι ταχύτερον.

Εἶχα γράψῃ εἰς Λόνδρον πρὸς τὸν Κοντόσταυλον νὰ δώσῃ τὸν Καποδίστριαν ἐν ἀντίτυπον τῆς Ὠδῆς τοῦ Κοραῆ. Ἄλλ' ἐπειδὴ τῶρα μανθάνω ὅτι ὁ Καποδίστριας ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, *στεῖλέ τον* λοιπὸν αὐτόθεν ἐν μὲ τὸν τέταρτον τόμον τοῦ Στράβωνος.

Τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον καὶ τὰ τέκνα ἀσπάζομαι. Εἶθε νὰ πληρωθῶσιν εἰς ὅλους σας αἱ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας σας εὐχαὶ τοῦ Κοραῆ!

Τὸ Βαλῶτον κινεῖ σήμερον· φρόντισε νὰ γράψῃς τὸν Chaudoin.

Ἐκ Παρισίων, 11 Ὀκτωβρίου 189.

Φίλε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Τὴν 7 Σεπτεμβρίου σ' ἔδωκα τὴν εἰδησιν (διὰ Μασσαλίας) τῆς Ὠδῆς τοῦ Ἄντωνίου Κοραῆ. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Φραγκιάδης, ὅστις δὲν ἐμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσον ἀνεκούφισε τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς ὀδύνας μου μὲ τὴν ἐρασμίαν τῆς ψυχῆς του διαθέσιν. Ἔχεις δίκαιον νὰ λέγῃς ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν χρηστῶν νέων αὐξάνει. Τοιοῦτους ἔκρινα καὶ τὸν Βογρηίδην καὶ τὸν Γλαράκην. Ἐξεναντίας οἱ μελανεῖμονες ἡμῶν φαίνεται ὅτι συνερίζονται (ἐξαίρουμένων πολλὰ ὀλίγων) νὰ βαδίζωσι τὴν ἐναντίαν ὁδὸν τῶν κοσμικῶν. Μετ' ὀλίγους χρόνους ὁμως θέλουσι καταλάβειν τὴν ἀφρισύνην των. « Ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω ».

Πρὸς ἓνα τούτων, βλέπεις ἐδῶ κλεισμένην ἀπόρισιν, μέγαν ζηλωτὴν, ἂν τὸν κρίνης ἐκ τῆς πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῆς του, ὅχι ὁμως ἀληθῆ Ἰσραηλίτην, ἂν πιστεύσω, ὅσα ἄλλοθεν ἔμαθα περὶ αὐτοῦ. Μ' ἐτάραξε μάλιστα, ἂν ἦναι ἀληθῆς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐφέρθη πρὸς τὸν λευκὴν ψυχὴν ἔχοντα μελανεῖμονα φίλον μας Β. Δὲν αἰσθάνονται οἱ ταλαίπωροι, ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν φώτων εἰς τὸ γένος φυσικὰ, καθόσον προχωρεῖ, πρέπει νὰ μετριάσῃ, καὶ τέλος νὰ ἐξαλείψῃ τὰς ἀνδραποδώδεις καὶ σκυθικὰς ὑποκύψεις. Ἴσως φοβηθεῖς μὴ παραπονεθῆ πρὸς ἐμὲ ὁ Β. περὶ αὐτοῦ, ἐπρόλαβε νὰ μὲ γράψῃ τὴν τόσον εὐμενῆ

ὄσον ἀπροσδόκητον ἐπιστολήν. Ὅπως καὶ ἂν ἦναι, ἡ ἀπόκρισίς μου, χωρὶς νὰ δίδῃ ὑπόψιαν τινὰ περὶ τούτου, τὸν δείχνει ἐκ πλαγίου τὸ χρέος του. Παρακαλῶ σε, ἀφοῦ τὴν ἀναγνώσῃς, χωρὶς νὰ τὴν κοιωνήσῃς εἰς κἀνένα, νὰ τὴν σφραγίσῃς καὶ νὰ τὴν στείλῃς· παρεκτός ἂν κρίνῃς νὰ τὴν πέμψῃς πρὸς τὸν Β. νὰ τὴν ἀναγνώσῃ καὶ ἐκεῖνος. Πρόσεχε, νὰ ζήσῃς! μὴ γένη γνωστὴ εἰς κἀνένα. Ἐπειδὴ θέλουσι νὰ νηπιάζωσιν, ὡς νήπια πρέπει νὰ τοὺς μεταχειρίζομεθα, οἰκονομοῦντες τὴν φιλαυτίαν των, μ' ἐλπίδα νὰ τοὺς κάμωμεν ἄνδρας.

Ἴδου σοῦ περικλείω καὶ ἄλλην διὰ τὸν Ζωσιμᾶν, πρὸς τὸν ὁποῖον παρακαλῶ σε νὰ τὴν πέμψῃς σφραγισμένην, καὶ πρὸς τούτους νὰ μὲ ἀπολύσῃς ἀπὸ τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος, πληρόνων τὴν ἀξίαν φρ. 1006, τὰ ὅποια θέλεις περάσειν εἰς χρέος μου. Σ' ἔστειλα, φίλε, τὰ ἀπὸ Βιέννης 1100 φρ. μ' ἐλπίδα νὰ ἐλαττώσω τὸ πρὸς σέ μου χρέος. Ἀλλὰ τώρα ἀναγκάζομαι νὰ τὰ μεταφέρω εἰς ἐκπλήρωσιν ἄλλου χρέους, καὶ τὸ βαρύτερον, νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὲ προφθάσῃς ἐδῶ ἄλλα 500, ἐπειδὴ εὐρίσκομαι εἰς δεινὴν ἀναργυρίαν. Ἥλπιζα ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν (ὅπου ἔστειλα ἱκανοὺς Στράβωνας πρὸς τὸν Κοντόσταυλον) ἀργύρια· ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ δὲν εἶναι εὐκολοὶ ἢ πώλησις. Ὑπομονή! Ὅλα τὰ δύσκολα, ὅλα τὰ ἀηδῆ μου τὰ ἐφύλασσαν ἢ πεπρωμένη διὰ τὰς τελευταίας μου ἡμέρας. Τὸ λυπηρότερον ὅμως εἶναι ὅτι δὲν δύναμαι νὰ γράψω οὐδὲ νὰ τυπώσω τίποτε, ὅχι μόνον διὰ τὴν ἀδυναμίαν μου, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσον δαπανῶ καιρὸν εἰς τὰς ἐπιστολάς. Ἀληθῆς ὕδρα ἔγινε δι' ἐμέ ἡ ἐπιστολικὴ κοινολογία· μόλις ἀποκρίνομαι εἰς μίαν ἐπιστολήν, καὶ φυτρώνουσιν εἰς τόπον αὐτῆς τρεῖς ἢ τέσσαρες ἄλλαι νέαι, μὲ δαπά-

νη τοῦ καιροῦ καὶ δαπάνην ἀνυπόφορον τοῦ πενιχροῦ πουγγίου μου.

Ἄς μίξω τι καὶ εὐτυχές εἰς τὰ δυστυχήματα. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν σὲ ἔγραψα ὅτι ὁ Βαρβάκης μὲ ἐγνωστοποίησε τὴν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Χίου δωρεάν του 20 χιλ. γρόσια, παρεκτός τῶν δωρηθέντων πρότερον εἰς τὸ γυμνάσιον. Τὸ ἐξῆς ὁμως δὲν σὲ τὸ ἐσημείωσα ἀκόμη. Ὁ εἰς Γιάσιον εὐρισκόμενος Στόλνικος, Σταμάτης Φουρναράκης, Χίος, πέμπει ἐκ συμβουλῆς μου τοὺς δύο του υἱοὺς εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Χίου, τὴν ἐρχομένην ἀνοιξιν. Παρεκτός δὲ τούτου, χαρίζει, ἀπὸ α' Ἰανουαρίου τοῦ ἐρχομένου ἔτους 1820, εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Χίου δωρεάν ἐτήσιον 1000 γρόσια.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλω σὲ πέμψειν τὸν 5^{ον} τόμον τοῦ Γαλλικοῦ Στράβωνος, καὶ Λεξικὸν φυσικῆς Ἱστορίας διὰ τὸν κύριον Μιχαὴλ Βασιλείου, τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι ἂν ἑκατευδῶθη αὐτοῦ.

Ἐχω ἀφορμὴν νὰ γράψω καὶ πρὸς τὸν Βάμβαν· ἀλλὰ καὶ τὴν ὁποίαν τῶρα σὲ γράφω, φίλε, τὴν γράφω μὲ ἀρθριτικὰς ὀδύνας. Πάσχω ὁ ταλαίπωρος, καὶ ζῶ ἀληθῶς βίον ἀβίωτον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ ἐλευθερωθῶ. Λάβε λοιπὸν τὸν κόπον νὰ τὸν γράψης νὰ προσφέρῃ ἐκ μέρους μου πρὸς τὸν ἅγιον Χίου ἐν σῶμα Στράβωνος Ἑλληνικοῦ ἀπὸ τὰ στιχωμένα 11 σώματα, τὰ ὁποῖα ἔστειλα εἰς αὐτὸν τὴν 27 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου, περιεχόμενα εἰς τὴν διὰ τὸ γυμνάσιον Κιβωτὸν G. C. N^ο 7.

Ἐτι γράψε τον νὰ ἐξετάσῃ ἀκριβῶς, ἂν τὰ ποταμίδια τῆς νήσου ἔχουν ἱκανὸν ὕδωρ εἰς κατασκευὴν χαρτίου, καὶ νὰ μὲ τὸ μνηύσῃ ἀνυπερθέτως. Ἐξεύρω ὅτι ἔχουσι

νερομύλους· ἀλλὰ τὸ ἀρκοῦν εἰς μύλους, ἀρκεῖ ἄρα (sic) καὶ εἰς ἐργοστάσιον (fabrique) χαρτίου; Ἔχω ἐδῶ φίλον, ὅστις κλίνει νὰ στείλῃ ἐκεῖ χαρτοποιοὺς διὰ λογαριασμόν του· ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ βεβαιωθῇ πρῶτον περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ἐπιχειρήματος. Ὅθεν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ τὸ πρᾶγμα ἀκριβῶς καὶ ἀσφαλῶς.

Υἱάινε, φίλε, καὶ εὐτύχει! ὁ Κ.

42.

28 Ὀκτωβρίου 1819.

Φίλιπτε κύριε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἐδῶ κλεισμένην σοῦ ἐπιστρέφω τὴν ἐπιγραφὴν. Τὸ τελευταῖον **ἐκ τῶν ἐνόοντων**, μὲ φαίνεται κάλλιον νὰ ἀφεθῇ ὡς περιττόν. Πρὶν γένη τὸ καλόν, ἐμπορεῖ νὰ φανερωθῇ ὅτι θέλει γενῆν, καὶ νὰ συμβουλευθῇ νὰ γένη *ἐκ τῶν ἐνόοντων*, ὡς εἶναι τοῦ Χριστοῦ ἡ συμβουλή πρὸς τοὺς Φαρισαίους « Πλὴν τὰ ἐνόοντα δότε ἐλεημοσύνην ». Ἀφοῦ τελειωθῇ, ὀλίγον φροντίζει ὁ θεατῆς νὰ μάθῃ ἂν τὸ ἕκαστος ἐκ τῶν ἐνόοντων, πλὴν μόνον ἂν τὸ ἔργον ἦναι πολλὰ εὐτελές.

Ἐντὶ τοῦ *ἐποίησαν* τῆς 8 γραμμῆς ἀρμοδιώτερον εἶναι τὸ *ἐδείξαντο*.

Ἡ μεγαλητέρα μου ἀπορία, καὶ περὶ τῆς ὁποίας δὲν ἔχω πλέον τίνα γνώμην νὰ δώσω, εἶναι αἱ τρεῖς πρῶται γραμμαί. Ἄν ὁ ναὸς ἀφιερῶθῃ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Νικολάου, μεταξύ τῶν ὁποίων τὸ διάστημα

βεβαίως εἶνε ἄπειρον, τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει πλέον θερα-
πείαν. Ἐπειδὴ φοβεῖσθε δικαίως καὶ φρονίμως τὴν κα-
τάκρισιν τῶν ἀλλογενῶν θεατῶν, εὐπρεπὲς καὶ κόσμιον
εἶναι νὰ σιωπηθῇ κἂν εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τὸνομα τοῦ
ἀγίου. Μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀγίους ἐμπορεῖ νὰ ἔχη ναὸν
κοινὸν ὁ Νικόλαος· ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ τὸ Ὑψιστὸν Ὄν, τὸ
ὁποῖον δὲν δέχεται συντρόφους. Εὐκόλον εἶναι νὰ κατα-
λάβῃ πᾶς ἓνας τὴν ἀτοπίαν τοῦ πράγματος, ἂν τὸ πα-
ραβάλλῃ μὲ βιβλίον προσφωνούμενον δι' ἐπιστολῆς εἰς τὸν
Αὐτοκράτορα, φερεπειῖν, Φραγκίσκον ἐνταυτῷ καὶ εἰς τὸν
Μινίστρον του Μέτερνιχ, ἢ ἄλλον ἓνα ἀπὸ τοὺς αὐλι-
κούς του.

Υἱάινε καὶ εὐτύχει!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

43.

Ἐκ Παρισίων 16 Νοεμβρίου 1819.

Ἐλαβα, φίλε, τὰ 500 φρ., καὶ τὰ ἐπέρασα εἰς τὸ
ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου, καθὼς καὶ τὰ ὅποια ἐμελλες
νὰ πέμψῃς εἰς τὸν Ζωσιμᾶν 1006 — καὶ σ' εὐχαριστῶ ὅτι
ἀνεδέχθης καὶ πάλιν τὰ θάρη μου, ἀπὸ τὰ ὅποια μα-
ταίως ἐζήτησα νὰ σ' ἐλευθερώσω. Δὲν μ' ἔγραψες τὴν
εἰς τὸ τοῦ Πανταζῆ δαπάνην, νὰ τὴν καταχωρίσω καὶ
αὐτὴν εἰς τὸν τόπον της.

Αἱ πρὸς ἐμὲ ἐπιστολαὶ σου εἶναι μηνολογημέναι 22
Σεπτεμβρίου, 10 καὶ 27 Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων ἡ

πρώτη μ' ἐδόθη ἀπὸ τὸν Φ. ὅστις μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνεχώρησεν ὑπάγων εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Τοῦ Κονδοῦ καὶ Νικολοπούλου τὰς παρακλήσεις μὴν ἀποβάλης, ἂν δύνασαι νὰ βοηθήσῃς τὴν ἐπιχείρησιν αὐτῶν, χωρὶς ν' αὐξάνῃς τὰς ἀσχολίας σου, τῶν ὁποίων μίγα μέρος χρεωστεῖται εἰς τὴν φροντίδα τῆς οἰκογενείας σου.

Οὐδ' ἐγὼ δὲν εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν C. D. I. Σὲ εἶπα νομίζω, τὴν ὑπόψιάν μου, ὅτι ἐδιάλεξε τὴν κυριακὴν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐμέ, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰ παράπονά μου. Περὶ δὲ τοῦ φρονήματος τῆς δόξης, δὲν ἐπαρατήρησα μεταβολὴν οὐδεμίαν παραβάλλων τὴν τελευταίαν μὲ τὰς προτέρας ὁμιλίας του. Τί παράδοξον ἂν ἔπαθε καὶ τοιαύτην δυστυχίαν; Ἡ δόξα εἶναι βαρύτερον φαγητόν· καὶ ὀλίγα στομάχια ἰσχύουν νὰ τὴν χωνεύσωσι.

Τὸν δὲ Π. καὶ ἐγὼ στρυφνὸν ὀλίγον τὸν ἐδοκίμασα, καὶ ἀνόμοιον τοῦ ἀδελφοῦ τὸν ἐγνώρισα· ἀλλὰ τὸν οἰκονόμησα διὰ τὴν ὁποίαν ἀνέλαβε φροντίδα τῆς πωλήσεως τῶν βιβλίων μου, ἐκ τῶν ὁποίων πιθανὸν ὅτι κρατεῖ ἀκόμη τινά.

Μὲ φέρει εἰς ἀπορίαν ἡ ἀμέλεια τοῦ Amiel, καὶ μάλιστα ἡ δαπάνη τῶν 16 φρ. Ποῦ ἔδαπανήθησαν; ἐγὼ περὶ τούτου δὲν ἐνθυμοῦμαι τίποτε· ὅπως ἂν ᾖναι, αἱ Ῥητορικαὶ ἐστάλθησαν διὰ λογαριασμὸν τοῦ Βάμβα, ἂν δὲν ἀπατῶμαι καὶ εἰς τοῦτο.

Τὸ πλέον λυπηρὸν περὶ τῶν ταραχῶν τῆς Σμύρνης, εἶναι, ὅτι αὐτὸς ὁ ἐκεῖ ἀρχιερατεύων εἶναι ὁ διώκτης τοῦ γυμνασίου· καὶ τὸ χειρότερον ὅτι καὶ ὁ Καττημερτζῆς μιμεῖται, ὡς μὲ λέγουσι, τὸ γραιδίον τοῦ Ἀρχιλόχου. « Τῆ μὲν πῦρ, τῆ δὲ ὕδωρ ». Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς οἱ καυχώμενοι,

τῆς ἀγαθῆς μερίδος τὰ σφάλματά μας. Ἐνθυμᾶσαι τί λέγει ἡ Μαρία εἰς τὸν Ἰησοῦν; « Εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός ». Καταλαμβάνεις τὴν προσαρμογὴν τοῦ λόγου.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλω σὲ πέμψειν τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ, τὸν πέμπτον τόμον τοῦ Γαλλικοῦ Στράβωνος, καὶ ἴσως ἄλλα τινὰ βιβλία.

Περὶ δὲ τοῦ ὁποίου ἴδες βιβλίου εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Tremeaux, εἶμαι σχεδὸν βέβαιος ὅτι ἴδες τὸ κατὰ Λατίνων βιβλίον διὰ στίχων ἰαμβικῶν τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου μου, Ἀδαμαντίου Ῥυσίου. Καὶ διὰ νὰ τὸ πληροφορηθῆς, γράψε τὸν Κωνσταντῖνον Πετρίτζην (κ' ἐκεῖνον ἔγγονον τοῦ αὐτοῦ πάππου) νὰ σὲ στείλῃ κἀνὲν ἀντίτυπον, ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ τὸ εὔρῃ. Πρὸ ὀκτώ ἢ δέκα χρόνων μ' ἔστειλεν ὁ ἀδελφός του Νικόλαος ἐν Ζητηθὲν διὰ τὸν Κλαυέριον. Ὁ Ῥύσιος οὗτος, εἰς ἀπὸ τοὺς πρώτους Ἑλληνιστὰς τοῦ γένους, ἴσως καὶ ὁ πρῶτος, κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους δυστυχεστέρους τῶν παρόντων, ὄχι μόνον τὸ ἔγραψεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐτύπωσε δι' ἰδίας δαπάνης εἰς τὸ Ἀμστελδὰμ, ὅπου ἐπραγματεύετο. Ἀπέθανεν ἐν ἔτος ἀρχήτερα τῆς γεννήσεώς μου, καὶ ἀφῆκε κληρονόμον τῆς βιβλιοθήκης του ἐμέ, Ἀλλὰ πῶς; τὸν ἔτι ἀνύπαρκτον καὶ ἀγέννητον! Ἄκουσε φρόνησιν καὶ ζῆλον ἀνδρός. Υἱοὺς δὲν ἐγέννησεν, ἀλλὰ θυγατέρας τέσσαρας, τὰς ὁποίας ἐδίδαξεν ὅσον ἐδυνήθη καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τὴν μίαν ἀπώλεσε τὸ θανατικόν· αἱ λοιπαὶ τρεῖς ἦσαν ὑπανδρευμέναι, ὅταν ἀπέθανεν. Ἐσύνταξε λοιπὸν τὴν διαθήκην του, χαρίζων τὰ βιβλία του εἰς τὸν ὅστις πρῶτος ἀπὸ τοὺς μέλλοντας ἀρσενικοὺς ἐγγόνους τελειώσῃ τὰ ἑλληνικά του μαθήματα, καὶ τοῦτο μὲ σκο-

πόν νά θερμάνη μὲ τὴν ἀμιλλαν τὰς ψυχὰς μας καὶ νά τὰς παρακινήσῃ εἰς τὴν μάθησιν τῆς γλώσσης, τῆς ὁποίας ὁ ἐνθουσιασμός ἦτον εἰς αὐτὸν τόσον σφοδρός, ὥστε μὴν εὐτυχήσας ἀρσενικὴν γονὴν, ἐπολέμει τὴν τύχην διδάσκων τὰς θυγατέρας του. Ἡ αὐτὴ τύχη ἔκαμε νά τελειώσω καὶ ἐγὼ πρῶτος τὰ μαθήματά μου, καὶ οὕτω νά παραλάβω τὰ βιβλία. Μεταξὺ τῶν βιβλίων τούτων ἦσαν καὶ ἕως 15 ἢ εἰκοσιν ἀντίτυπα τῆς κατὰ Λατίνων σιχουργίας, τὰ ὁποῖα ἐμοίρασα τότε εἰς τοὺς φίλους μου. Ἀπορεῖς ἴσως, διὰ τί καταβαρῆμένος ἀπὸ ἀρρώστιας καὶ ἀσχολίας ἐμωρολόγησα τόσον. Αἱ! φίλε, ἢ πρὸς τὸν Πάππον εὐγνωμοσύνη ἐνδυνάμωσε τὸν κάλαμόν μου, χωρὶς ἐκείνου τὴν φρόνιμον καὶ φιλόστοργον πρόνοιαν, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐκείνης φροντίδα περὶ ἐμοῦ πατρικὴν καὶ μητρικὴν, ἤθελα εἶσθαι ἀπ' ὅτι εἶμαι πολὺ δυστυχέστερος. Προνόησε λοιπὸν καὶ σὺ τὴν παιδείαν τῶν ἀγαπητῶν σου τέκνων, ἂν θέλῃς νά φυτεύσῃς εἰς τὰς ψυχὰς καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἐγγόνων σου, εὐγνωμοσύνην καὶ μνήμην ἀνεξάλειπτον.

Περὶ δὲ τοῦ πρὸς πατρὸς συγγενοῦς, Ἀντωνίου Κοραΐ, αὐτὸς ἔγραψε διαφόρους ᾠδὰς εἰς Πινδαρικὸν ὕφος, ὡς βλέπεις εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρόσθεσα μαρτυρίαν ἀπὸ τὸν Φαβρίκιον. Ὁ μακαρίτης πατὴρ μου ἐκίνησε πάντα λίθον νά τὰς εὐρη, καὶ δὲν εὐτύχησεν εἰς τὴν ἔρευναν. Ἀπροσδοκῆτως εὐρηκα ταύτην, τυπωμένην εἰς Παρισίους, καὶ μ' ὅλον τοῦτο λείπουσαν ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν τῶν Παρισίων βιβλιοθήκην. Τὸ αἶτιον τῆς σπανιότητος εἶναι φανερόν· ἢ μικρότης τοῦ φυλλαδίου ἔκαμε νά σκορπισθῇ καὶ νά ἀφανισθῇ, καθὼς ἴσως ἠφανίσθησαν καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι, ἂν ἐτυπώθησαν πᾶσα μία χωριστά.

Περὶ τῆς ἀρρώστιας μου μὴ μ' ἐρωτᾷς πλέον· αὐτὴ εἶναι ἀπ' ἐκεῖνο τῶν ἀρρώστιων τὸ εἶδος, αἱ ὁποῖαι λαμβάνουσι τέλος μὲ τὴν τελευταίην τοῦ ἀρρώστου. Τοῦτο μόνον εὐχου τον ν' ἀποθάνῃ πρὶν ἀποπληχθῆ, ἤγουν πρὶν ἀποκτηνωθῆ. Ἀδιακόπως πάσχω ποτὲ πολὺ καὶ ποτὲ ὀλιγώτερον· καὶ μόνον εὐτύχημα κρίνω καὶ ποθῶ νὰ φυλάξω τοῦ λογικοῦ τὴν ὑγείαν, διὰ νὰ μὴ κατασταθῶ,

Δυσμένεισιν μὲν χάριμα, κατηφείῃ δὲ σοὶ αὐτῷ,

καὶ εἰς ὄλους τοὺς φίλους μου.

Τὰς ἐπιστολάς μου, μὴ κοινωνῆς, νὰ ζήσης! εἰς κανένα. Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πλ. ἔχε τὴν· τί νὰ τὴν κάμω;

Καλὸν εἶναι νὰ μὲ γνωστοποιῆς τὴν κατάστασιν τοῦ Πausανίου ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, διὰ νὰ ἐξεύρω ἂν πρέπη καὶ πόσα πρέπει νὰ σὲ στείλω ἀπὸ τὸν τρίτον τόμον, τοῦ ὁποίου ἡ τύπωσις τελειοῦται μετὰ τέσσαρας σχεδὸν μῆνας. Τώρα πλέον δὲν εἶναι φόβος νὰ διακοπῆ. Τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ἔπεσε καὶ τὸ βᾶρος τοῦτο εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὤμους μου, διὰ τὴν πρὸς τὸν μακαρίτην Κλαυέριον φιλίαν, καὶ διὰ τὰς παρακλήσεις τῆς χήρας του· καὶ γίνομαι σχεδὸν δεύτερος ἐκδότης, ἐπειδὴ προσθέτω πολλάς μου διορθώσεις.

Ἔλαβα καὶ τὴν ὁποίαν ἔκαμ' ὁ Βάμβας, εἰς τὴν ἄνοιξιν τοῦ γυμνασίου (τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον) ὀμιλίαν, τυπωμένην εἰς τὴν τυπογραφίαν τῆς Χίου. Ὅτι μ' ἐπροξένησεν εὐφροσύνην ἐξαιρετοῦ, περιττὸν εἶναι νὰ σὲ τὸ γράψω. Πρέπει ὅμως νὰ μάθῃς τί μάλιστα ηὔξησε τὴν εὐφροσύνην μου. Ἐδῶ τώρα εὐρίσκονται ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντας νέους ὁμογενεῖς σπουδαστάς. Ὅλοι, ἔξω ἀπὸ δύο ἢ τρία Τουρκόπουλα, προσκολλημένα εἰς τὸν μέγαν Τοῦρκον, « Ἄργεῖον, οὐκ Ἄργεῖον, ἠναγκασμένον » τὴν ἤρπασαν ἀπὸ τὰς χεῖράς μου, καὶ τὴν διαδίδουσιν ἄλλος

εἰς ἄλλον, συγχαίρομενοι ἀλλήλους, καὶ δείχνοντές την
εἰς τοὺς ἄλλογενεῖς, καὶ καυχώμενοι μεγαλοφρόνως ὡς εἰς
μέγα τῆς Ἑλλάδος εὐτύχημα. Ἄν ἦσο αὐτόπτης, φίλε,
τοῦ τοιούτου ἐνθουσιασμοῦ τῶν νέων μας, ἤθελες ἐξά-
παντος κινηθῆν εἰς δάκρυα τερπνότατα, ὡς ἐκινήθην ἐγώ.

Εἰς τὴν περὶ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Ἐργεστινῆς Ἐκκλη-
σίας ἐρώτησίν σου ἀπεκρίθην πάραυτα.

Σ' ἀφίνω τώρα, διὰ νὰ ἀποκριθῶ καὶ πρὸς τὸν Ἠγε-
μόνα τῆς Βλαχίας. Ὑγίαινε καὶ εὐτύχει πανοίκιος.

Ο. Ο.

44.

12 Μαρτίου 1820.

Φίλιππε κύριε Ρώτα.

Σὲ ἀντεύχομαι πανοίκιον ὅσα μ' εὐχεσάι διὰ τὸ νέον
ἔτος· τὸ ὅποιον ἤθελ' εἶσθαι εὐτυχέστερον δι' ἐμέ, ἂν δὲν
ἐμακρύνεσο τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Πλὴν, ἐπειδὴ
συμφέρει εἰς σὲ ἢ ἀναχώρησις, «Κύριος φυλάξει τὴν
εἰσοδὸν σου καὶ τὴν ἐξοδὸν σου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ
αἰῶνος!» Φρόντιζε τὴν υἰγιάν τῆς οἰκογενείας σου.

Ἀναγκαζόμενος νὰ καταστήσω διάδοχόν σου εἰς τὰς
ὑποθέσεις μου, δέχομαι μετὰ χαρᾶς τὸν ὅποιον μὲ δείχ-
νεις ἔντιμον ἄνδρα. Εἶθε μόνον νὰ διαδεχθῆ καὶ τὴν ὑπο-
μονὴν καὶ τὴν πρὸς ἐμέ σου εὐνοϊκὴν συμπάθειαν! Παρά-
δος λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἐπιστολήν, καὶ

φόρτωσέ τον (διὰ τὰς ἀμαρτίας του) ὅσα βάρη ὑπέφερες ἕως τώρα δι' ἐμέ.

Τὴν 28 Φεβρουαρίου ἔστειλα πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Chaudoin κιβωτὸν I. R. N^ο 7 περιέχουσαν τὰ βιβλία τῆς ἐγκεκλεισμένης σημειώσεως τὸν παρήγγειλα νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης διὰ φρ. 350· τῶν βιβλίων ἡ τιμὴ συμποσοῦται φρ. 371, τὰ πλεיותרὰ δι' ἄλλους, παρὰ τῶν ὁποίων φρόντισε νὰ τὰ λάβῃς.

Κατεχώρισα τὸν ὁποῖον περιεῖχεν ἡ ἐπιστολὴ σου 3 καὶ 7 Ἰανουαρίου ἐτήσιον λογαριασμόν, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ ἔχειν ἐπρόσθεσα καὶ φρ. 19,75 τὰ ἐξοδευθέντα διὰ τὰς Ὠδὰς τοῦ Ἀντωνίου. Μετ' ὀλίγον μέλλει νὰ σὲ στείλῃ ὁ ἐν Βιέννῃ Παντολέων Βλαστός ὀλίγα τινὰ ἀργύρια· τὰ ὅποια πέρασε εἰς ἀνακούφισιν τοῦ χρέους μου.

Δεινὸν νὰ χρεωστῇ τις ἄλλ' ἔτι δεινότερον, ὅταν ἔχων οὐσίαν βλέπῃ μέρος αὐτῆς δυσπώλητον, καὶ μέρος σκορπισμένον εἰς ἀνθρώπους καὶ πόλεις ἀγνώστους. Πῶς ἔχω νὰ κάμω, ἀπορῶ· καὶ τὴν ἀπορίαν μου αὐξάνει ἔτι μᾶλλον, ἡ ὑποκάτω τοῦ ἐτησίου λογαριασμοῦ σημειωθεῖσα ἀπαριθμησις τῶν βιβλίων μου. Βλέπεις εἰς αὐτὴν μόνον σώματα 56 τοῦ Α' τόμου τοῦ Στράβωνος, 194 τοῦ Γ', 200 τοῦ Δ', καὶ οὐδὲ ἐν ὅλῳ τοῦ Β'. Ἡ αὐτὴ συμφορὰ ἀκολουθεῖ καὶ διὰ τὰ Προλεγόμενα, ἤγουν τοὺς Αὐτοσχεδίουσ στοχασμοὺς. Ὅσον ἐδυνήθην νὰ συμπεράνω ἀπὸ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ Μακαρίτου (ὅπου μ' ἐχρέωσε διὰ τὴν δαπάνην τοῦ τύπου τῶν χιλίων σωμάτων τῶν Προλεγομένων, καὶ εἰς τὸ ἐναντίον μέρος ἀντεσῆκωσε τὸ χρέος μου μὲ τὴν τιμὴν τῶν πωληθέντων), λείπουν 450 σχεδὸν σώματα ἀπώλητα, τὰ ὅποια ποῦ ἐσκορπίσθησαν, καὶ ἀπὸ ποῖον νὰ ζητῶ δὲν ἐξεύρω. Ἀπὸ δὲ τὸν Στρά-

θωνα, ἐπειδὴ ἔστειλα ἀπὸ καθένα τόμον 200, λείπουν ἄρα ὑπὲρ τὰ 140 σώματα τοῦ πρώτου τόμου, καὶ ὅλα τὰ 200 τοῦ δευτέρου. Μολονότι ἀποφεύγω τὴν ἀνάμνησιν τῶν συμφορῶν μου, ἀναγκάζομαι νὰ σὲ τὰ κοιωνήσω, διὰ νὰ τὰ μετακοινωνήσης εἰς τὸν διάδοχόν σου κύριον Π. Μαυρογορδάτον, ἴσως γράφων εἰς Σμύρνην, Κωνσταντινούπολιν, Βουκουρέστιον καὶ εἰς τὸν ἐν Ἰασίῳ εὐρισκόμενον Πασχάλιον Βασιλείου, ἀνακαλύψει τινα ἐξ αὐτῶν. Εἰς τὸν Πασχάλιον μάλιστα δίδεται ἀφορμὴ ἐρωτήσεως εὐλογος μὲ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀποστολὴν τοῦ Γαλλικοῦ Πέμπτου τόμου τοῦ Στράβωνος (εἰς τὴν πεμπομένην κιβωτὸν θέλεις τὸν εὑρεῖν μὲ ἄλλους δύο ἕνα διὰ σέ, καὶ τὸν ἄλλον διὰ τὸν μακαρίτην Ἀλέξανδρον)· καὶ μάλιστα ἂν τὸν εἴπης, ὅτι ἡ ἐρώτησις γίνεται, διὰ νὰ πεμφθῶσιν οἱ τρίτοι καὶ τέταρτοι τόμοι τοῦ Ἑλλ. Στράβ. ἐὰν ἔχη τοὺς πρώτους καὶ δευτέρους. Ἀλλὰ τί νὰ εἶπω περὶ τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος 432 σώματα καὶ τοῦ Β 657; Ἀπὸ καθὲν ἐστάλησαν 1200 σώματα. Ἰεροκλέους ἀστεία, 900, ἡ δὲ σημειώσεις φέρει μόνα 99. Μάρκος Λυρήλιος, 400, ἡ δὲ σημ. 82. Ξενοκράτους, 400, ἡ δὲ σημειώσεις 180. Ἰπποκράτης καὶ Γαληνὸς 400, ἡ σημ. 61. Παυσανίας Α' τόμος 62, ἡ σημ. 16. Β' τόμος 62, ἡ σημ. 31. Ἀπ' αὐτὰ ὅλα εὐρίσκονται καὶ τινὰ εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ Μακαρίτου περασμένα εἰς τὸ ἔχειν μου ὡς πωλημένα· ἀλλὰ τόσον ὀλίγα παραβαλλόμενα μὲ τοὺς χονδροὺς ἀριθμοὺς τῶν σταθθέντων, ὥστε δὲν ἀξίζουσι νὰ σημειωθῶσι. Τὰ λοιπὰ τίς ἀνεμοστρόβιλος τὰ ἐσχόρπισε; Μόνη ἡ ζωὴ του ἤθελε παρηγορήσειν τὴν ὁποίαν μ' ἐπροξένησε βλάβην. Ἐπειδὴ μὲ τὴν ἐπροξένησε (δὲν ἀμφιβάλλω) ἄκων, καὶ λυπούμενος ἴσως ὑπὲρ ἐμέ.

Ὁ Κατινάκης ἔφθασε τὴν 9 τοῦ παρόντος, οὔτε καλεσμένος ἀπ' ἐμέ, οὔτε μὲ σκοπὸν νὰ συγκατοικήσῃ μ' ἐμέ. Μ' ἔδωκε τὴν σημείωσιν τῶν ὁποίων ἐπιθυμοῦμαι βιβλίων. Θέλω φροντίσειν καὶ περὶ αὐτῶν, προσθέτων καὶ 5 σώματα τοῦ τρίτου τόμου τοῦ Παυσανίου, καὶ τοὺς πέμπω προθύμως· διότι δι' ἐμέ δὲν τολμῶ νὰ κινδυνεύσω οὐδ' ὀβολόν. Ἄν ἐγνώριζα τίς κρατεῖ τοὺς πρώτους καὶ δευτέρους, ἤθελα τολμήσειν νὰ ἐξοδεύσω καὶ εἰς τοὺς τρίτους. Στιχωμένους, νομίζω, σ' ἔστειλα τοὺς 5 πρώτους καὶ δευτέρους.

Ἄρῃσκεν αὐτοῦ δὲν ἐξεύρω εἰς τίνα ὁ Κατινάκης δύο τενεκέδες ταβάκον μου. Φρόντισε παρακαλῶ σε νὰ σταλθῶσιν εἰς Μασσαλίαν πρὸς τὸν ἐκεῖ Κόνσολον τῆς Τουρκίας, μὲ παράκλησιν νὰ τὸν στείλῃ πρὸς τὸν ἐδῶ πρέσβυν (chargé d'affaires) τῆς Τουρκίας, κύριον Μάνον, καὶ οὗτος θέλει μὲ τὸν παραδώσειν.

Ἐγὼ μᾶλλον χρεωστῶ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὲ γνωστοποιῆς (τὸ ὅποσον συνειθίζουσι τινὲς *Εἰδοποιῆς* εἶναι κακὸν καὶ ψυχρὸν) ἢ νὰ μὲ φανερόνῃς ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τὴν ἔξιν καὶ κατάστασίν σου, ἀφοῦ κατευοδωθῆς εἰς τὴν φίλην πατρίδα. Νὰ σὲ παρακινήσω εἰς ὠφέλειάν της, τὸ κρίνω περιττὸν ἢ μᾶλλον ἄτοπον. Σπούδασε μόνον νὰ ἐμπνεύσης καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν συμπολιτῶν σου τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ζῆλον, συνεργὸν λαμβάνων καὶ προσκυνῶν ἀπὸ μέρους μου τὸν καλὸν σὰς ποιμένα, ὅλοι σπουδάσατε νὰ μανῆτε τὴν ὁποίαν ὁ Σωκράτης ὀνομάζει «Θεόσδοτον μανίαν». Τοιαύτη μανία δὲν γεννᾶται παρὰ εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς, καὶ ἀπὸ μόνην τὴν ἀγανάκτησιν τὴν περὶ τῆς νῦν καταστάσεώς μας παραβαλλομένης μὲ τὴν κατάστασιν τῶν προγόνων μας. Τοῦρκοι τῆς Ἑλ-

λάδος κύριοι καὶ νομοθέται! Τοῦρκος καθαρὸς εἶναι ὅστις συλλογιζόμενός το δὲν μαίνεται.

Ἐδῶ κλεισμένας δύο ἐπιστολάς· δὸς τὴν μίαν εἰς τὸν διάδοχόν σου, καὶ τὴν ἄλλην εἰς τὸν υἱὸν τοῦ κυρίου Μιχαήλ Βασιλείου, διὰ νὰ τοῦ τὴν στείλῃ.

Σ' εὐχομαι ὑγείαν καὶ κατευόδιον.

Παρακάλεσε τὸν διάδοχόν σου νὰ μὲ πέμπῃ κατ' ἔτος (κατ' ἔτος! ὡς νὰ ἐμελλὰ νὰ τελειώσω καὶ τὸ παρὸν) τὴν σημείωσιν τῶν βιβλίων μου, ὡς συνειθίζεις νὰ τὴν πέμπῃς.

45.

Ἐκ Παρισίων 7 Ἰουλίου 1820.

Φίλιππε κύριε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον, καὶ σὲ μακαρίζω ὅτι ἐκατεωδῶθης εἰς τὴν φίλην πατρίδα, ὡς μὲ τὸ μνηύεις μὲ τὴν 28 Ἀπριλίου ἐπιστολήν σου. Πρὸ ταύτης ἔλαβα καὶ τὰς ἄλλας σου δύο 16 καὶ 26 Μαρτίου τὰς ἀπὸ Τεργέστης. Προσμένω κατὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ τὰ εὐαγγέλια τῆς ἐλευθερώσεως τῆς ἀγαπητῆς συζύγου.

Μὲ κακοφαίνεται ἡ ζημία ἢ παρὰ τοῦ M. B. διὰ σέ, καὶ πλέον ἀκόμη δι' ἐκεῖνον. Ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ ἀδικίας, τὸ χειρότερον μέρος καὶ ἡ αἰσχροτέρα στάσις εἶναι ἢ μετὰ τῶν ἀδικούντων.

Τὴν 25 Μαΐου ἔστειλα πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Chaudoin Παλίον, σημειωμένον I. R. N° 8, καὶ περιέχον

5	σώματα τοῦ τρίτου τόμου Πaus. στίχων.	φρ.	58,75
5	τόμους Biographie des hommes vivants	»	41,25
2	Mémoires d'un vilain εἰς δύο τομίδια.	»	5,—
		φρ.	105,—
	pour emballage.	»	4,—
		φρ.	109,—

Περιέχει παρὰ ταῦτα τὸ Παλίον τὴν ἐβδόμην παράδοσιν τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Στεφάνου διὰ τὰς Κυθωνίας· περὶ τοῦ ὁποίου γράφω πρὸς τὸν Παντολέοντα Μαυρογορδάτον (ὅτι πρὸς ἐκεῖνον κατευθύνει τὸ παλίον ὁ Chaudoin) νὰ τὸ χωρίσῃ ἀπὸ τὸ Παλίον, καὶ νὰ τὸ στείλῃ εἰς τὰς Κυθωνίας, φροντίζων καὶ τὴν ἐκεῖθεν πληρωμὴν του. Τὴν 15 Ἰουνίου μ' ἔγραψεν ὁ Chaudoin ὅτι τὸ ἐπαρῆλαθε καὶ ἐμελλε νὰ τὸ πέμψῃ μετὰ ἓνα μῆνα πρὸς τὸν Μαυρογορδάτον, κάμων καὶ τὴν ὁποίαν εἶχα τὸν παραγγεῖλαι ἀσφάλειαν διὰ φρ. 100.

Ἔλαβα παρὰ τοῦ αὐτοῦ Chaudoin καὶ τὰ 3 κουτία συκοστάφιδα, καὶ σοῦ εἶμαι ὑπόχρεος. Ὁ ἐτήσιος ὁμως οὗτος φόρος (σὺ τὸν ἔκαμες φόρον· ἐγὼ οὔτε δύναμιν οὔτε θέλησιν ἔχω νὰ φορολογῶ) ἔπρεπε πλέον νὰ παύσῃ, ἐπειδὴ δὲν ἔχω διάκρισιν ἐγὼ νὰ τὸν παύσω μὲ τὴν παῦσιν τῆς ζωῆς μου.

Ὁ τέταρτος τόμος τοῦ Πausανίου τελειοῦται μὲ τὸ τέλος τοῦ ἴτους· καὶ τότε θέλω σὲ τὸν πέμψειν.

Πρὸ τούτου τελειόνω κ' ἐγὼ τὴν ἔκδοσιν τῆς Δ' Ῥαψωδίας. Τὸ κείμενον ἐτυπώθη καὶ σχεδὸν ὅλα τὰ σχόλια. Χθὲς ἐπαράδωκα εἰς τὸν τυπογράφον καὶ τὰ Προλεγόμενα, περιέχοντα μακρὸν διάλογον τοῦ Παπᾶ Τρέχα. Δὲν ἐξεύρω ὁμως πῶς ἔχω νὰ κάμω νὰ τὰ ξεφορτωθῶ,

ἤγουν νὰ ἀναπληρώσω κἄν ἐκ μέρους τὴν δαπάνην τοῦ τύπου. Πρέπει τάχα νὰ στείλω εἰς Τεργέστην; Εἰς τὴν Σμύρνην τὰ πρὸς τὸν Οἰκονόμον σταλθέντα μ' ἔλεγες ὅτι εὔρηκεν ἢ πώλησις των δυσκολίας. Ἐντὶ 1500 σωμάτων τῆς Α Β καὶ Γ ἐτύπωσα μόνον 1000, φοβούμενος τὴν δαπάνην. Ἐκεῖνα ἦσαν προωρισμένα τὰ πλείοτερα ἀπὸ τὸν μακαρίτην, ἀγνοῶ ποῦ καὶ εἰς ποίους. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ φαντασθῆς, φίλε, πόσον αἱ τοιαῦται ἀηδέσταται μέριμναι μοῦ καταπνίγουν τὰς ἤδη ἀπὸ τὸ γῆρας ἐξησθενημένας τοῦ νοός μου δυνάμεις, καὶ μὲ κάμνουν ἐπιμᾶλλον καὶ μᾶλλον μωρότερον. Εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου μου, μοῦ ἦσαν προωρισμένοι ὅλοι αἱ δυστυχίαι, τῶν ὁποίων κορωνὶς ἐγένετο τοῦ ἀγριανθρώπου καὶ ἀγριοτούρκου Κ. ἢ καταδρομῆ. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ πιστεύσης πόσον μοῦ ἐδέσμευσαν τὴν προθυμίαν νὰ κάμω τίποτε κ' ἐγὼ ὠφέλιμον εἰς τοὺς ὁμογενεῖς. Ὁκτῶ μῆνας ἐπέερασαν ἀφοῦ ἐτοιμάσθη ἡ Δ. Ῥαψωδία εἰς τὰ Προλεγόμενά της, καὶ μόλις τώρα εὔρηκα τὸν καιρὸν νὰ τὴν δώσω εἰς τὸν τυπογράφον! Διὰ τί! διότι (δακρύων πολλάκις ἀπὸ τὸ κακόν μου) δὲν ἔτυχα μίαν ἡμέραν, μίαν ὥραν, μίαν στιγμὴν ἤσυχον, νὰ ἀναθεωρήσω μίαν φορὰν ἀκόμη τὰ δυστυχῆ Προλεγόμενα.

Γράφω τὸν εὐλογημένον Πασχάλιον, ἐρωτῶν ἂν ἔχη βιβλία μου ἀπὸ τὸν μακαρίτην καὶ πόσα, καὶ μ' ἀποκρίνεται ἐρωτῶν αὐτὸς νὰ τὸν εἶπω ποῖα εἶναι τὰ ἰδικά μου!! διὰ νὰ τὰ χωρίσῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὰ λοιπά, ὡς νὰ ἤκουσε τώρα πρώτην φορὰν τὰς ἐκδόσεις μου, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλάμβανε πάντοτε διὰ τοῦ ἀδελφοῦ του δῶρα παρ' ἐμοῦ. Συλλογίσου τώρα, ἂν ἡ ἀνάγκη νὰ δηλοποιῶ εἰς αὐτὸν λεπτομερῶς τὰς ἐκδόσεις μου, μοῦ ἀφίνει και-

ρὸν νὰ ἐξοδεύσω εἰς τὰ χρήσιμα. Ἐκ τῶν μυρίων τοιούτων καθημερινῶν ματαίων δαπανήσεων τοῦ καιροῦ σέ λέγω μίαν ταύτην.

Σὲ γράφω τὰ κατέχοντά με πανταχόθεν δεινά, καὶ τὰ ὁποῖα πίνω καθ' ἡμέραν φαρμάκια, ὄχι διὰ νὰ σέ λυπήσω, ἀλλ' ἐξεναντίας διὰ νὰ μὴ λυπηθῆς, ὅταν ἀκούσης τὸν θάνατόν μου. Δόξασε τὸν θεόν, ὅταν τὸν μάθης, ὅτι μετὰ πολύπονον καὶ πολυκίνδυνον ταξίδιον τοῦ βίου ἐσώθην εἰς λιμένα ἀναπαύσεως.

Εἴθε νὰ τὸν ταξειδεύσης σὺ μὲ τὴν οἰκογένειάν σου ἄπονον καὶ ἀκίνδυνον!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Μὴν ἀμελήσης νὰ μὲ γράψης ἂν ἐγέννησες τὴν Φαιναρέτην. Τὸν πανιερώτατον ποιμένα σας προσκύνησε ἀπὸ μέρους μου.

Ὁ Τοῦρκος καυχᾶται, ὅτι ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Κατιμερτζῆν, καὶ τὸ πιστεύω. Πιθανὸν ὅτι ἔγραψεν αὐτὸς πρὸς τὸν Κατιμερτζῆν, ἕως μὲ σκοπὸν νὰ τὸν κινήσῃ κατ' ἐμοῦ. Ἐνδέχεται νὰ μοῦ διεγείρῃ νέας τρικυμίας.

Ὁ δὲ χρηστὸς Κούμας ἔχων ἐπιστολὴν (δὲν ἤξεύρω περὶ τίνος) ἀντὶ νὰ τὴν πέμψῃ εἰς τὸν Λ. Ε. τὴν καταχωρίζει εἰς τὸ κοπροδοχεῖον τῆς Καλλιόπης. Τί λέγεις περὶ τούτου; Ὅλη ἡ ἀγαθὴ μερίς τοῦ γένους εἶναι μετὰ τοῦ Λ. Ε. κατὰ τῆς Ἀθλιόπης· καὶ αὐτὸς σχίζεται ἀπὸ τὴν μερίδα, καὶ προθυμεῖται νὰ προξενήσῃ ὑπόληψιν καὶ σύστασιν εἰς τὴν Ἀθλιόπην, χωρὶς νὰ συλλογιαθῆ ὅτι ἐπαινεῖ ἐφημερίδα, ἣτις μὲ ἠτίμασε· χωρὶς νὰ συλλογι-

σθῆ, τί ἤθελ' εἰπεῖν, ἂν ἔζη, ὁ Ἀλέξανδρος, εἰς τοῦ
ὁποίου μάλιστα τὴν φιλίαν ἐκαυχᾶτο καὶ καυχᾶται. Βλέ-
πεις, φίλε, πόσα καὶ ποῖα δεινά!

46.

20 Ὀκτωβρίου 1820.

Ἀγαπητὲ Ῥώτα,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὴν φίλην οἰκογένειάν σου ἀπὸ
ψυχῆς. Ζῶ ἀκόμη ὡς βλέπεις, καὶ προσμένω μὲ ἐπιθυ-
μίαν μεγάλην νὰ σᾶς μάθω ζώντας ζωὴν εὐδαίμονα.

Πολλὰ νὰ σὲ γράψω δὲν μὲ συγχωρεῖ ὁ καιρὸς. Τὰ
ἐλεεινὰ τῆς Σμύρνης τὰ ἔμαθες πρὶν ἐμοῦ. Δὲν θέλουν
κατ' οὐδένα τρόπον διδασκάλους ἄλλους παρὰ τοὺς
Εὐαγγελικούς των. Ἄν ἦναι καλῆτερα ἄλλα μαθή-
ματα παρὰ ταῦτα, ἢ μεθοδικώτεροι διδάσκαλοι, λέγουν
« Ἄλλη τε καὶ μετ' ἄλλων » καθὼς οἱ παλαιοὶ Ἐφέσιοι
ὅταν ἐξώριζαν τὸν Ἐρμόδωρον.

Τὴν περὶ τούτων λύπην ἐπαρηγόρησαν οἱ Χῖοι· ὅθεν
ἔλαβα γράμματα καὶ ἀπὸ τὸν Βάμβαν καὶ ἀπὸ τοὺς
Ἐπιτρόπους. *Toujours en avant*, καὶ νὰ τοὺς ὀπισθο-
ποδήσωσι πλέον δὲν θέλουν δυνηθῆν οὔτε θεοὶ οὔτε δαι-
μονες. Ἐχουν 476 μαθητάς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 400 εἶναι
ἐγχώριοι, 74 ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος (οἱ
πλειότεροι Κεφαλληνεῖς καὶ Πελοποννήσιοι), καὶ οἱ λοι-
ποὶ 2, . . . μάντευσε πόθεν· ἴσως δὲν τὸ ἐξεύρεις. —

Ἄμερικανοί. Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῆς πόσον μὲ εὐφρανε τοῦτο, συλλογιζόμενον καὶ ἀναλογιζόμενον τὰ ἐπακολουθήματα ταύτης τῆς περιστάσεως, ἣτις κάμνει ἀληθῶς ἐποχὴν.

Ὁ κ. Μαυρογορδάτος ἀπὸ Τεργέστης μὲ γράφει ὅτι τὸν διώρισες νὰ πέμπῃ εἰς τὸν ἀδελφόν μου γρόσια 50 κατὰ τρίμηνον, καὶ ὄχι 100 καθὼς ἄλλοτε ἐστέλλοντο. Πόθεν αὕτη ἡ μεταβολή; ἐξήγησέ με τὴν νὰ ζήσης!

Μὲ λέγει ἀκόμη ὅτι δὲν τὸν ἀφήκες ἐξουσίαν νὰ λαμβάνῃ τὰς ἀπὸ Βιέννης καὶ Σμύρνης τιμὰς τῶν πωλουμένων· ἀλλὰ τοῦτο δὲν διαφέρει τίποτε· καὶ προτιμῶ νὰ τὰς λαμβάνῃς καὶ νὰ τὰς σημειώνης εἰς πλήρωσιν τοῦ πρὸς σέ μου χρέους. Τοῦτο μόνον σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ γράφῃς κατὰ καιρὸν τί σὲ μένω χρεώστης, διὰ νὰ φροντίσω κἀνένα τρόπον ἄλλον νὰ σὲ πληρώσω ἐὰν ἀργοπορῇ ἢ ἀπὸ πωλήσεως βιβλίων εἰσοδος. Ἐκαμνες ἴσως καλὰ νὰ φροντίσης νὰ μετακομισθῶσι τὰ τῆς Σμύρνης εἰς Χίον, εἰς κἀνένα τῶν ἐκεῖ σου φίλων, νὰ τὰ πωλῇ διὰ λογαριασμόν σου, ἕως νὰ ἀποπληρωθῇς. Κάμε ὡς θέλεις, τοῦτο μόνον ἐπιθυμῶ, νὰ σὲ πληρώσω, πρὶν ἀναχωρήσω εἰς τόπον, ὅπου οὐδ' εἰς φυλακὴν πλέον νὰ μὲ βάλῃς δὲν ἔχεις ἐξουσίαν.

Γράψε με περὶ τῆς ὑγείας σου, περὶ τῶν ἀγαπητῶν συμβίαις καὶ τέκνων σου, ὑπὲρ τῆς ὁποίας εὐχομαι καθ' ἡμέραν.

Ὁ φίλος Κ.✓

Χθὲς ἐδημοσιεύθη ὁ τέταρτος τόμος τοῦ Παισανίου, καὶ θέλω σὲ στείλειν τὰ 5 σώματα διὰ Τεργέστης.

Ἐκ Παρισίων, 20 Ἰανουαρίου 1821.

Φίλε κ. Ῥώτα

Εὐχομαί σοι πανοίκιον καὶ τὸ ἀρχόμενον ἔτος καὶ ἄλλα πολλὰ καθεξῆς εὐτυχέστατα. Ζῶ ἀκόμη, ἂν οἱ γράφοντες ἐξανάγκης καὶ ζῶσι· ἀλλὰ μὲ αὐξησιν καὶ τῶν φυσικῶν ἀρρώστημάτων, καὶ τῶν ἐξωθεν ἀνιῶν. Τὰς νεωτέρας ἔμαθες βέβαια ἀπὸ τὸν Λ. Ε. Βλέπεις ὅτι ἄρχισε νὰ μὲ μαστίζῃ καὶ ὁ Κατιμερτζῆς.

Τὴν 16 τοῦ παρόντος ἔστειλα διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίας Ν. Ἀργέντη πρὸς τὸν Π. Μαυρογορδάτον τῆς Τεργέστης, διὰ νὰ σὲ πέμψῃ ἐκείθεν τὰ ἐξῆς βιβλία :

5 σῶμ. τοῦ τετάρ. τόμ. Πausανίου στιχῶμ. φρ. 58,75
2 τόμους 25 καὶ 26 τοῦ Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ 17,50
1 δέσμην περιέχουσαν τρία σῶμ. τῆς Δ' Ῥαψ. 76,25

Πέρασε τὰ φρ. 76,25 εἰς πίστιν τοῦ λογαριασμοῦ μου. Ἄν ἐπώλησέ τι εἰς τὴν Σμύρνην ὁ Οἰκονόμος ἀπὸ τὰς προλαθούσας Ῥαψωδίας πέρασέ το κ' ἐκείνο, καὶ δός με τὴν εἶδησιν, διὰ νὰ παρηγοροῦμαι κἄν, ὅτι ἐλαττοῦνται τὰ χρέη μου. Ἀπὸ τὴν Δ πέμπω εἰς Χίον, Κωνσταντινούπολιν, Τεργέστην καὶ Βιένναν. Εἰς Σμύρνην εἶναι μάταιον, ἐπεὶδὴ οἱ καταλύσαντες Ταρτοῦφοι τὸ σχολεῖον φυσικὰ δὲν πρέπει νὰ ἀγαπῶσι τὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸν στηλιτεύοντα τοὺς Ταρτούφους. Ἦκουσες βέβαια ὄχι μόνον τὴν κατάλυσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν θηριώδη τρόπον τῆς

καταλύσεως τοῦ Σμυρναϊκοῦ γυμνασίου. Τὸ αὐτό, μὴν ἀμφιβάλλης, ἤθελαν κάμειν καὶ εἰς τὸ Χίον γυμνάσιον, ἂν οἱ Χῖοι εἶχαν τὸν ἐγκέφαλον τῶν Σμυρναίων. Τὸ Κυδωνιακὸν σώζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην του ἡσυχίαν καὶ σιγερὰν πρόοδον. Δὲν ἐπρόσμενα τόσῃ κακίαν ἀπὸ τοὺς καπήλους τῆς θρησκείας καὶ θεοπαίκτης.

Πολλὰ ἔχω νὰ σὲ γράψω· ἀλλὰ δὲν ἔχω δύναμιν, οὔτε σωματικὴν, οὔτε τῆς διανοίας. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσῃ μελαγχολίαν δοκιμάζω, ἀναλογιζόμενος καὶ ὅσα μὲ ποτίζουν καθημέραν, καὶ ὅσα πιθανὸν ὅτι μελετοῦν νὰ μὲ ποτίσωσι. Δὲν μὲ λείπουν τὰ βέλη νὰ τοὺς ἀντιτοξεύσω, ἀλλ' ἡ δύναμις νὰ σύρω τὸ τόξον. Ἄλλην φορὰν ἔγραφα συνεχῶς πολλὰς ὥρας ἀκόπως· τώρα ἂν γράψω δύο ὥρας, χρειάζομαι διακοπὴν ἄλλων ὥρῶν δύο, διὰ νὰ μεταρχίσω τὴν γραφὴν.

Μὴν ἀμελήσης νὰ μὲ γράψης, πρῶτον ἰδιαιτέρως περὶ τῆς οἰκογενείας, περὶ τῆς καταστάσεως σου τῆς παρούσης καὶ τῆς μελετωμένης· ἔπειτα περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῆς νήσου καὶ τῶν ἄλλων νήσων τῶν Ἑλληνικῶν, ὅ,τι ἀκούεις περὶ παιδείας τοῦ γένους. Κινοῦνται οἱ νησιῶταί μας εἰς μεταβολὴν ἠθικὴν ἀνθρωπικωτέραν, ἢ θέλουν νὰ μένωσι διαπαντὸς εἰς τὸ σκυθικὸν « Νόμῳ καλόν, » νόμῳ κακόν ; ».

Καὶ πάλιν εὐτύχει πανοίκιος !

Ὁ φίλος καὶ εὐχέτης τῆς εὐδαιμονίας σας.

Ο. Ο.

Μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας ἐκβαίνει καὶ ὁ 5 τόμος Πausανίου.

16 Ὀκτωβρίου, 1821.

Φίλε Ῥώτα,

1. Καλῶς ἤλθες! Δὲν σὲ λανθάνει πόσον μ' ἐλύπησεν ἡ αὐτόθεν σου ἀναχώρησις· ὅθεν ἔπρεπε νὰ συμπεράνης καὶ πόσον ἔπρεπε νὰ μὲ εὐφράνη ἡ ἐπιστροφή σου· καὶ ἀκολούθως ὅτι ἔπρεπε νὰ μὲ τὸ φανερώσης χωρὶς ἀναβολήν. Ἡ φανέρωσις δὲν ἐχρειάζετο παρὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας λέξεις, « Ἦλθα, θέλω σὲ γράψειν, χαῖρε ». Ἐλπίζω ὅτι ὑγιαίνεις πανοίκιος, καὶ πανοίκιον σὲ ἀσπάζομαι, καὶ σ' εὐχομαι ὅλας τὰς εὐτυχίας!

Τῆς χήρας τὰ δύο λεπτά ἐτοιμάζω διὰ τὴν κοινήν μας Πατρίδα· ἀλλὰ πῶς ἔχω νὰ σᾶς τὰ γνωρίσω αὐτοῦ, δὲν ἐξεύρω.

2. Εἰς ἄλλον δὲν ἤθελα τὰ στείλειν ποτέ· ἀλλ' ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν δικαιοσύνην σου καὶ σὲ τὰ πέμπω, ὡς εἰς ῥητῶς ὑπεσχημένον, μήτε νὰ τὰ στείλῃς μήτε νὰ τὰ δώσης εἰς κἀνένα. Σὲ συγχωρεῖται μόνον νὰ τ' ἀναγνώσης εἰς τὸν Φραγκόπ. καὶ τὸν Ζ. Βλ. ἀλλ' εἰς τὸν οἶκόν σου μεταξὺ τεσσάρων τοίχων.

Κ' ἐγὼ καλὸν τὸν πιστεύω· καὶ ἡ πρώτη του ἐπιστολή μ' ἐφάνη εἰλικρινῆς, καὶ ὡς πρὸς τοιαύτην εἰλικρινῶς ἀπεκρίθην, ὅχι ὁμῶς χωρὶς νὰ τὸν δώσω νὰ καταλάβῃ, ὅτι προσμένω καὶ ἐπιθυμῶ νὰ μείνῃ τοιοῦτος μέχρι τέλους. Τώρα λαμβάνω δευτέραν του (πρὶν ἀκόμη λάβῃ τὴν πρώτην μου), εἰς τὴν ὁποίαν δείχνει μεγάλην

ἐπιθυμίαν τῆς καὶ εἰς τὰς δύο ἀποκρίσεώς μου, καὶ περιπλέον μὲ παρακινεῖ νὰ γράψω πρὸς τὴν Β. Ἐγράψα πρὸς αὐτὴν μακρὰν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἔστειλα. Ἀσχολοῦμαι τώρα ν' ἀποκριθῶ καὶ εἰς αὐτόν. Καὶ ὅλα ταῦτα, μαρτύρομαι τὴν ἱερὰν ἀλήθειαν! τὰ κάμνω ψυχομαχῶν, καὶ φωνάζων τὸ « Θᾶττον ἔλθοις θάνατε ».

Τὸν Φρ. εἰπέ ὅτι ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν του καὶ θέλω πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν του περὶ τῆς συστατικῆς. Εὐδαιμονοῦτε ὅλοι!

3. Δὲν εἶναι τάχα τρόπος νὰ παρακινήσης αὐτοῦ πέντε ἢ ἕξ τῶν ἐπισημοτέρων, νὰ μοῦ ἐπάρετε μερικὰ σώματα, καὶ νὰ τὰ πέμψετε διὰ κοινόν σας λογαριασμόν εἰς Ὑδρῆ ἢ Πελοπόν; Δὲν εἶναι ἡ μέλλουσα ἐλάφρωσις τῆς δαπάνης μου ἥτις μὲ κινεῖ εἰς τὴν ζήτησιν ταύτην, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία νὰ διαδοθῇ τὸ συγγρ. εἰς ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους καὶ ἔγινεν. Αὐτὸ δίδεται εἰς τοὺς βιβλιοπώλας πρὸς φρ. 11,50, εἰς φύλλα, καὶ αὐτοὶ τὰ πωλοῦν 13 φρ. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν σωμάτων ὅσα ζητήσετε, θέλει σᾶς λογαριασθῇ ἀξιολογωτάτη συγκατάβασις. Διότι πάλιν σὲ τὸ λέγω· δὲν προσμένω ἀπ' αὐτὸ κέρδος χρηματικόν, ἀλλ' ἐλπίζω κέρδος ἠθικόν διὰ τοὺς μέλλοντας ἀναγνώστας. Ἄν τὸ κατορθώσης, ἀργύρια μὴ πέμψης ἕωσοῦ νὰ τὰ ζητήσω. Εἰπέ με μόνον τὸν ἀριθμὸν τῶν σωμάτων, ἂν τὰ θέλετε στιχωμένα, ἡμίδεται, καὶ πρὸς τίνα νὰ τὰ κατευθύνω εἰς Μασσαλίαν. Ἄφ' ἑαυτοῦ σου (καὶ ὄχι ἀπ' ἐμοῦ) πρόβαλέ το εἰς τοὺς αὐτοῦ ἡμετέρους.

8 Νοεμβρίου 1821.

Πρὸς τὸν κ. Ἰάκωβον Ρώταν εἰς Τεργέστην.

Φίλιπτε κ. Ρώτα,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Καλῶς ἤλθετε, καὶ καλῶς εἶθε νὰ διάγετε πάντοτε! Ἄδικως ἐπαραπονήθη κατὰ σοῦ διὰ τῆς τελευταίας μου πρὸς τὸν Μαυρογορδάτον ἐπιστολῆς. Καιρὸν δὲν ἔχω νὰ σὲ γράψω πολλά, οὔτε δύναμιν. Ἀναλύομαι καθημέραν ὡς κηρὸς· καὶ αἱ ὀδυνηραὶ περιστάσεις ἐπιταχύνουν τὴν ἀνάλυσιν.

Σήμερον ἐτελείωσεν ὁ φίλος σου τὴν ἐκδοσιν τοῦ πολυτίμου συγγράμματος τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους με σημειώσεις καὶ προλεγόμενα διεξοδικὰ (ρμβ' σελ.) καὶ ἐξεκένωσεν εἰς αὐτὰ ὅλην του τὴν περιουσίαν, χωρὶς ἐλπίδα νὰ τὴν ἀντιλάβῃ διὰ τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ἐμβαίνουν αὐτοῦ; δὲν τὸ πιστεύω. Συμβουλεύσου μὲ τὸν Μαυρογορδάτον, καὶ γράψε με. Εἶναι ἐλπίς νὰ πωληθῶσιν εἰς τὴν Ὁδησσὸν τινά; Ἴσως. Ἀλλὰ πρὸς τίνα νὰ τὰ κατευθύνω, χωρὶς κίνδυνον νὰ τὰ χάσω; Ἐσύμφερε πολὺ νὰ γνωρισθῇ τὸ βιβλίον εἰς τοὺς ἡμετέρους τώρα, ὅτε ἤλθεν ὁ καιρὸς νὰ συστήσωσι καὶ πολίτευμα.

Ἄσπασε ἀπὸ μέρους μου τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον καὶ τὰ τέκνιά. Ὑγιαίνετε καὶ εὐδαιμονεῖτε!

24 Νοεμβρίου, 1821.

Φίλιπτε κύριε 'Ρώτα,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἐχω τὴν ἐπιστολὴν σου α' Νοεμβρίου τὴν ἀπὸ τοῦ καθαρτηρίου 24 Σεπτεμβρίου δὲν ἔλαβα. Ὅ,τι ζητῆς νὰ σὲ πέμψω διὰ τοῦ Chaudoin, ἔγραψα τοὺς εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν εὐρισκομένους ἀδελφοὺς Πρασακάκη νὰ σὲ τὸ πέμψωσιν ἀσφαλῶς τυλιγμένον εἰς χαρτίον· ἐπειδὴ εἶχαν εἰς χεῖράς των ὀλίγα σώματα. Γράψε πρὸς αὐτούς, ἂν θέλῃς, νὰ τὸ ταχύνωσι, διὰ πολλὰς αἰτίας· καὶ πρώτη τούτων, ὅτι κρίνω ἀναγκαίαν εἰς τὰς κατεχούσας με περιστάσεις (δυσκολωτάτην ὁμῶς) τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα διασκόρπισιν τοῦ βιβλίου. Δευτέρα αἰτία· διὰ τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ ἐλπίδα τῆς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας ἐχρεώθην περίπου φρ. 3000 διὰ νὰ τὸ τυπώσω. Ὁ δανειστής μου γενναῖος Γάλλος (πρὸς τὸν ὅποιον ἀνέγνωσα πρὸ τοῦ τύπου τὰ προλεγόμενα περιεχόμενα εἰς σελίδας τυπωμένας 142) δὲν μὲ βιάζει· ἀλλ' ἐγὼ βιάζομαι, καὶ ἀδημονῶ, καὶ σκῶ, καὶ αὐπνῶ, ὅτι ἀντὶ τῆς ὄχι παρουσίας, ἀλλ' αὐταρκίας, τῆς ὁποίας ἤλπιζα καὶ ἡσυχίας εἰς τὰς τελευταίας μου ἡμέρας, γίνομαι ὀχληρὸς εἰς τοὺς φίλους μου.

Ὅταν λοιπὸν τὸ λάβῃς, ἀνάγνωσέ το μὲ προσοχήν, καὶ εἰπέ με, ἂν ἐμπορῶ νὰ στείλω εἰς τὸν αὐτοῦ κ. Μαυρογ. μίαν ἑκατοντάδα σωματίων, διὰ νὰ τὰ στείλῃ εἰς τὴν Ἐπτάνησον καὶ Πελοπόννησον, εἰς ἀσφαλεῖς ὁμῶς

χειρας, νὰ μὴ πάθωσι καὶ αὐτά, ὅ, τι ἔπαθον πολλὰ ἄλλα.

Ἄν αὐτοῦ εὐρεθῶσι πέντε ἢ ἕξ τῶν ἡμετέρων, νὰ δεχθῶσι τὰ 100 σώματα διὰ λογαριασμόν των, καὶ νὰ πέμψωσι τὴν τιμὴν, θέλω τοὺς κάμειν χονδρὴν συγκατάβασιν.

Ἀπορῶ τοῦτο, ὅτι δὲν μὲ λέγεις τίποτε περὶ τῶν αἰτιῶν, αἱ ὁποῖαι σ' ἐκίνησαν νὰ ἀφήσης πάλιν τὴν πατρίδα· παρεκτός ἂν τὰς ἐφανέρωσες εἰς τὴν τῆς 24 Σεπτ.

Τὸν κύριον Π. Μαυρογ. ἄσπασε ἀπὸ μέρους μου· καιρὸν δὲν ἔχω νὰ τὸν γράψω. Εἰπέ τον, νὰ δεχθῆ παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Μ. Βασιλ. τὴν τιμὴν τῶν δύο σωμάτων Λεξ. Βιογραφ. ἐπειδὴ θέλουν προφανῶς νὰ μὲ ἀδικήσωσιν ἀποβάλλοντες τὰ ἄλλα δύο, διὰ τὰ ὁποῖα ὑπέγραψα (καὶ τὰ ὁποῖα ἐπλήρωσα, ὑποχρεωμένος νὰ πληρώσω τοῦ λοιποῦ καὶ τὰ ἀκόλουθα) ἐκ διαταγῆς αὐτῶν καὶ τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ των. Ἄς λάβῃ λοιπὸν τὴν τιμὴν τῶν δύο· καὶ ἄς μὴ μ' ἀναφέρῃ πλέον τὸ ὄνομα τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅστις μὲ ἐφόρτωσε καὶ τὰ τοῦ χρεωκόπου Μαρτίνου φρ. 1000, λογαριάσας αὐτὰ ἀντὶ πωλήσεως τῶν εἰς χεῖρας του βιβλίων μου, τῶν ὁποίων οὐδ' αὐτῶν λογαριασμόν ἀκριβῆ δὲν μ' ἔστειλε.

Εἰπέ ἀκόμη τὸν κ. Μαυρογ. ἂν θέλῃ νὰ ἐξακολουθήσω διὰ τὸ μέλλον νέον ἔτος, τὴν ὑπογραφὴν διὰ τὴν *Revue Encyclop.*

Ἔχω ἔτοιμα διὰ σέ στιχωμένα 4 τόμους Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ 27, 28, 29 καὶ 30, καὶ 5 σώματα τοῦ πέμπτου τόμου Παυσανίου (ὁ τόμος 25 καὶ 26 Βιογρ. Λεξ. καὶ τὰ 5 σώματα τοῦ τετάρτου τόμου Παυσανίου ἐστάλησαν καταρχὰς τοῦ παρόντος ἔτους εἰς τὸν κ. Π. Μαυρογ.). Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἕκτος καὶ τελευταῖος τόμος πλησιάζει, ἔκρινα οἰκονομικώτερον νὰ τὸν προσμείνω, διὰ νὰ

τὰ στείλω ὅλα ὁμοῦ. Εἶθε νὰ ἦτο δυνατόν νὰ προσθέσω
καὶ ὀλίγα σώματα τοῦ νεωστὶ ἐκδοθέντος βιβλίου!

Υγίαινε καὶ εὐτύχει πανοίκιος!

Ο. Ο. ΣΤΡ. Τ. Φ. (1).

51.

26 Δεκεμβρίου 1821.

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἀσπασέ μου καὶ τὸν Ῥο-
δοκανάκην καὶ τὸν Μαυρογορδάτον.

Ἔχω τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 25 Νοεμβρίου. Ἄριστον
εἶναι, ὡς λέγεις, ἐπειδὴ εἶναι τοῦ ἀρίστου Ἀριστοτ. ὅταν
τὸ ἀναγνώσης καὶ τὸ μελετήσης μὲ προσοχὴν (διότι πι-
θανόν ὅτι δὲν ἔλαβες ποτ' ἀφορμὴν νὰ τὸ ἀναγνώσης),
θέλεις τὸ κρίνειν τῶν ἀρίστων ἄριστον. Ὅλα τὰ ἠρεύνη-
σεν, ὅλα τὰ ἐζύγισε, μὲ τὴν παράδοξόν του κεφαλὴν,
τῆς δυστυχίας καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ἔθνων τὰ αἷτια.
Ὅθεν ἐσπούδασα νὰ τὸ φανερώσω ἐγγρήγορα πρὸς τοὺς
ἡμετέρους, πρὶν νικηθῶσιν ἀπὸ τὰ πολὺ τῶν Τ. ἀγριώ-
τερά των πάθη, τῶν ὁποίων ὁ πόλ. ἤρχισεν, ὡς μανθάνω
μὲ πολλὴν τῆς ψυχῆς μου ἀπελπισίαν. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφε-

(1) Τὰ στοιχεῖα ΣΤΡ. Τ. Φ. σημαίνουνσι: στρέψε τὸ φύλλον, ἔνθα
ἔγραψεν αὐτοχειρῶς:

« Παρὰ τὸ ὄπισθεν δηλωθὲν ἐτυπώθη ἀρχήτερα ἡ Συμβ. Τρ. Ἐπισκ.
Στέκου καὶ εἰς αὐτὸ ματαίως δαπανημένα ὑπὲρ τὰ 1000 φρ. Τὸ ἐγνώ-
ρισες; Εἶναι περίεργον ».

λος, ἐπειδὴ κινδυνεύουν νὰ ματαιωθῶσιν οἱ κόποι μου;

Ἡ περὶ τῆς Ὀδησοῦ συμβουλὴ δὲν βάλλεται εἰς πρᾶξιν· διότι, κατὰ τὴν ὁποίαν μὲ ἔδωκε πληροφορίαν ὁ ἐδῶ εὐρισκόμενος Μακρῆς χρηματίσας δὲ πρότερον ἐκεῖ διδάσκαλος, μόλις ἐκεῖ πωληθῶσι 5 ἢ 6 ἀντίτυπα. Ἐπειτα ἡ χρεῖαν ἔχουσα θεραπείας ἀρρωστία δὲν εἶναι εἰς τὴν Ὀδ. ἀλλ' εἰς τὴν Πελοπ. ὅπου οἱ περιβόητοι τὴν πλεονεξίαν καὶ πρὸ τῆς παρούσης μεταβολῆς Κοτζαμπ. φαίνεται, κατὰ τὰ θρυλούμενα, ὅτι μεταχειρίζονται τὴν ἐλευθερίαν ὡς ὄργανον τῆς φιλαρχίας των. Καὶ τοῦτο μὲ φαίνεται τόσῳ ὀλιγώτερον παρ᾽ ἄλλοι, ὅσον τὸ ἐπρόσμενα καὶ τὸ ἐφοβούμεν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. Τὸ πρᾶγμα ἤρχισεν ἄωρον εἰς ἔθνος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἀκόμη ἀρκετὰ φῶτα νὰ καταλάβῃ τὰ ἀληθῆ του συμφέροντα. Καὶ πῶς νὰ τὰ καταλάβωσιν, ὅποτε μόλις οἱ φωτισμένοι τῆς Εὐρώπης λαοὶ τὰ καταλαμβάνουν; Ἄν ἤρχιζε μετὰ 20 χρόνους, τότε ἤθελαν εὐρεθῆν ὠριμώτεροι οἱ καρποὶ τῆς Χίτου καὶ τῶν Κυδωνιῶν ἐξ ἑνὸς μέρους, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο πλειότερος ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδαζόντων εἰς τὴν Εὐρώπην νέων, καὶ πλειότερος θερισμὸς γερόντων ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ μάλιστα ἱερωμένων· ὅτι τὸ εἶπα πολ- λάκις, καὶ πάλιν τὸ λέγω καὶ τὸ πιστεύω, ὅτι « ἡ Ἑλλάς δὲν ὀρθοποδεῖ, ἂν δὲν ψοφήσωμεν ὅλοι ἡμεῖς οἱ βαρυκέφαλοι γέροντες », ὅπως ἂν ἦναι, ἡ διχόνοια αὕτη θέλει μᾶς στερήσῃ τὴν χρεωστομένην εἰς τὰς τόσας θυσίας, καὶ τόσας ἥρωϊκὰς μάχας τοῦ ταλαιπώρου γένους αὐτονομίαν· καὶ θέλουσιν ἔλθειν οἱ Κοζ. νὰ μᾶς σωφρονί-σωσι. Ὑπομονή· « τῶν δύο κακῶν τὸ μὴ χεῖρον βέλ-τιστον ».

Χαίρω πολὺ ὅτι οἱ Ῥοδοκανάκαι ἐσώθησαν. Ἐμαθες

ἴσως ὅτι ὁ Βάμβας ζῆ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὀλίγον ἔλειψε, φίλε μου, νὰ τοῦ σηκώσῃ τὴν ζωὴν ὁ κατιμερτζῆς, τοῦ ὁποίου ἴσως τὴν ὥραν ταύτην ἀσπάζονται τὰ λείψανα καὶ ἐπικαλοῦνται τὴν πρεσβείαν οἱ Ὁδ. Ὡ τὸν ἡλίθιον Σουλτ. ! τοὺς φίλους του σφάζει, ἀντὶ νὰ τοὺς φορέσῃ καυτ. !

Καὶ πρὶν ζητήσῃς τὰ ἀντίτυπα διὰ τοὺς Ῥοδοκανάκας, ἐστάλησαν τρία διὰ τοὺς ἀδελφοὺς τὴν 26 Νοεμβρίου διὰ Μασσαλίας πρὸς τὸν ἐν Λιβέρνῳ Σπανιολάκην, ὅστις μέλλει νὰ τὰ παραδώσῃ πρὸς τὸν κ. Μηχ. Ῥοδ. Ἔστειλα εἰς τὸν Σπαν. μίαν δωδεκάδα χρεωστούμενα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν μεταξύ μας λογαριασμόν. Ὅθεν, ἂν θέλετε ἄλλα, παρὰ τὰ τρία, ζητήσατε ἀπὸ αὐτόν. Τὸ δὲ ἰδικόν σου σὲ προέγραψα ὅτι σὲ τὸ ἔστειλα διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Θεοδώρου Πρασακᾶκη.

Ἡ μέλλουσα μετὰ τοῦ Ῥοδοκανάκη ἐμπορική σου κοινωνία μ' ἀρέσκει πολὺ. Μὴ τὴν ἀμελήσῃς. « Δῶν ἡμῖν » ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς πίότητος τῆς γῆς ! . . . Ὁ καταρώμενος ὑμᾶς ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν ὑμᾶς εὐλογημένος ! Ο. Ο.

Ἐγνώρισες τὴν ἐπιστολὴν τῶν 3 ἐπισκ. ; Εἶναι συγγραμμάτιον περιέργον. Ἀποχθὲς διεδόθη λόγος ἐδῶ, ὅτι ἐθυσιάσθη ὁ Σ. ἀπὸ στάσιν Γιανιτ.

6 Ιανουαρίου 1822.

Φίλιππε κύριε Πρώτα,

Τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους ἔλαβα τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 17 Δεκ. Εὐχομαι τὸ νέον καὶ εἰς σέ καὶ εἰς τὴν φίλην οἰκογένειάν σου εὐτυχέστατον. Πρὸ τῆς ἐπιστολῆς σου εἶχα σέ γράψειν τὴν 24 Δεκ. Ἐάν ἦτον ἀληθὲς τὸ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Τ. ἤθελα μὲ εὐχαρίστησιν ἐκφωνήσειν τὸ

Ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅστις τοιαῦτά γε βέζοι!

Μ' ὄλον τοῦτο αἰ περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας εὕρισκεται τὸ ταλαίπωρον γένος, εἶναι τοιαῦται, ὥστε συμφέρει ἴσως νὰ μὴ πάθῃ βίαιον θάνατον ὁ μυρίων θανάτων ἄξιος. Τοιοῦτος θάνατος ἐνδέχεται νὰ κάμῃ τὴν ἀναρχίαν ἐτι πλέον φρικτὴν.

Εὐχαριστῶ καὶ σοῦ καὶ τῶν λοιπῶν καλῶν συμπατριωτῶν τὴν προθυμίαν περὶ τῶν Πολ. Ἐδῶκα λοιπὸν εἰς τὸν στιχωτὴν 100 σώματα· περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐρχομένου μηνὸς θέλουν εἶσθαι ἔτοιμα. Ἡ μεγαλητέρα χάρις, τὴν ὁποίαν θέλετε μὲ κάμειν, εἶναι νὰ τὰ σκορπίσητε τὸ γρηγορώτερον εἰς ὄλον τὸ ἐλεύθερον μέρος τῆς Ἑλλάδος, διὰ πολλὰς αἰτίας, τὰς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε εἰς ἐμὲ νὰ γράψω, οὔτε εἰς ἐσῆς νὰ καταλάβητε, ἂν δὲν ἀναγνώσητε τὰ πρὸ τῶν Πολ. μακρὰ προλεγόμενα, τὰ ὁποῖα ἴσως δὲν ἀρέσουν εἰς ἐκείνους, ὅσοι

μαθημένοι εἰς τὰς τουρκικὰς πλεονεξίας, ἐπιθυμοῦν νὰ τὰς ἐμβάσωσι καὶ εἰς τὴν νέαν μας κατάστασιν. Ἐγὼ ὁμως ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ τὰς ἐξηγήσω γενικῶς, διὰ νὰ μὴν ἀποθάνω μὲ τὸ βᾶρος εἰς τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἐσιώπησα εἰς τοιαύτην περίστασιν.

Διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίαι ἀναγκάζομαι νὰ γράψω μακρὰν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν Πελοπ. προεστῶτας τῶν πόλεων (τοὺς πάλαι περιβοήτους κοτζαπασίδας) τὴν ὁποίαν ἀπορῶν διὰ ποίης ὁδοῦ νὰ στείλω ἀσφαλῶς, ἀπεφάσισα νὰ πέμψω διπλὴν εἰς τὸν ἐν Λιβόρνῳ M. P. ὅταν τὴν τελειώσω.

Διὰ νὰ μὴ ἀργοπορῇ ἡ ἀποστολὴ τῆς κιβωτοῦ μὲ τὰ 100 σώματα, μῆνυσέ με μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου πρὸς τίνα ἔχω νὰ τὴν κατευθύνω εἰς Μασσαλίαν.

*Ἄν στιχωθῶσι πρὶν τῆς ἀποκρίσεώς σου, θέλω τὸ πέμψειν εἰς τὸν φίλον σου Ant. Chaudoin. Διότι, φίλε, κατατρώγει τὴν ψυχὴν μου ἡ ἀργοπορία.

Μὲ βίαν γράφω. Ἄσπασαι κατ' ὄνομα, ὅλους τοὺς συμπατριώτας. Εὐτυχεῖτε ὅλοι! Ο. Ο.

Πάλιν σὲ παρακαλῶ, ἀργύρια μὴ πέμψης πρὶν σὲ στείλω τὸν λογαριασμόν.

Καὶ τρίτον σὲ παρακαλῶ νὰ φροντίσητε τὸν εὐκολώτερον καὶ συντομώτερον τρόπον νὰ σκορπισθῶσι τὰ 100 σώματα εἰς Πελοπόννησον καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα.

22 Ιανουαρίου 1822.

Φίλε κύριε Ρώτα,

Τὴν ἕκτην τοῦ παρόντος σ' ἔλεγα ὅτι ἔδωκα εἰς τὸν στιχωτὴν τὰ 100 σώματα. Ἀκόμη δὲν μὲ τὰ ἔφερον. Σ' ἔλεγα ἔτι, ὅτι ἂν δὲν λάβω ἐγκαίρως τὴν ἀπόκρισίν σου, θέλω τὰ πέμψειν πρὸς τὸν Ant. Chaudoin. Τώρα ὅμως μὲ φαίνεται ὀλιγώτερον νὰ προσμείνω τὴν ἀπόκρισιν, μὲ τὸν δισταγμὸν μὴ προκρίνετε νὰ τὰ διαιρέσητε εἰς δύο κιβώτια. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔχω χρεῖαν ἀργυρίων, καταγράφω τὸν ἐξῆς λογαριασμόν, διὰ νὰ μὲ πέμψης τὰ ἀργύρια. Τὸ καθὲν ἀντίτυπον αὐτῶν ραμμένον πωλεῖται ἀπὸ τὸν βιβλιοπώλην φρ. 13. Εἰς τὸν βιβλιοπώλην ὅμως τὸ δίδω ἐγὼ εἰς φύλλα, πρὸς φρ. 11,50, καὶ προσέτι τὸν λογαριάζω τὰ δεκατρία ἀντίτυπα ἀντὶ δώδεκα, ἧγουν εἰς πᾶσαν δωδεκάδα ἔν δωρεάν. Ὅθεν βάλλω εἰς τὴν κιβωτόν σας 104 ἀντίτυπα, καὶ λογαριάζω μόνον 96 πρὸς φρ. 11,50 γίνονται (τιμὴ βιβλιοπώλου) φρ. 1104,—

Σὰς ἀφαιρῶ προσέτι διὰ τὰ μετρητὰ $\frac{10}{100}$.	100,40
	φρ. 993,60
διὰ στιχωτὰ 104 σωμάτων	104,—
διὰ κιβωτὸν καὶ ἄλλα μικρὰ ἐξοδα, σχεδὸν .	16,40
	φρ. 1114,—

Ταύτην τὴν ποσότητα, φίλε, ἢ φίλοι, φροντίσατε νὰ μοῦ ἐμβάσητε μὲ τὴν ὑπομονήν σας. Ὅ,τι ὅμως ἐπιθυμῶ

ὑπὲρ χρυσίον καὶ ἀργύριον, εἶναι ἡ ἐγγήγορος διασκορπισίς τῶν πεμπομένων.

Ἐδῶ κλεισμένην βλέπεις ἐπιστολὴν πολλὰ παράξενον, καὶ τὴν εἰς αὐτὴν ἀπόκρισίν μου· τὴν ὁποῖαν σφραγίσας δὸς εἰς τὴν κυρίαν· συμβούλευσέ την νὰ βάλῃ καὶ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά της εἰς ἐργασίαν. « Ἔργον δ' οὐ » δὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος », καὶ νὰ ἀφήσῃ ἡσυχον ἐμέ, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἤρκει ἡ προξενηθεῖσα ζημία ἀπὸ τὸν μακαρίτην, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον, ἀκολουθῶ ὁ ταλαιπώρος νὰ πληρόνω, ὡς ὑπογραμμένος διὰ τὸν ἀποθαμμένον, νὰ πληρόνω 4 σώματα Βιογρ. Λεξ. ὅταν ὁ Μ. Β. καὶ ὁ υἱὸς του δὲν θέλουν νὰ δεχθῶσι πλὴν μόνον τὰ δύο. Παρὰ ταῦτα πληρόνω ἄλλην ὑπογραφὴν τοῦ θησαυροῦ τοῦ Στεφάνου, τὸν ὁποῖον οὐδὲ νὰ πληρώσω δύναμαι, ἐπειδὴ ἐκολοβώθη, διότι ἔχασαν αὐτοῦ ἓνα ἀπὸ τοὺς τόμους. Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι διὰ τὸν ἀποθαμμένον, ὁ δὲ ζῶν Μ. Β. (ἂν ἔτι ζῇ) χωρὶς νὰ μὲ στείλῃ ἀκριβῆ λογαριασμὸν τῆς πωλήσεως τῶν εἰς χεῖράς του βιβλίων μου, μου λογαριάζει δι' αὐτὰ τὰ χαθέντα εἰς τὸν χρεωκοπήσαντα Μαρτίνον!! Ἡ ἀγανάκτησίς μου δὲν μ' ἐσυγχώρησεν οὐδὲ νὰ τὸν ἀποκριθῶ.

Διπλὴν ἐπεμψα διὰ Λ. τὴν ὁποῖαν σ' ἔλεγα. Εἶθε νὰ κάμῃ εἰς τὰς κεφαλὰς των τὴν ἐλπιζομένην ἐντύπωσιν! Ἴσως οἱ ἀπὸ Λ σὰς πέμψωσι τὴν μίαν, διὰ νὰ σταλθῇ αὐτόθεν.

Παρ' ὀλίγον ἐλησμόνησα νὰ σ' ἐρωτήσω τοῦτο. Τὴν 17 τοῦ παρόντος ἦλθεν εἰς ἐμέ τις ὀνομαζόμενος Vaille, λέγων ὅτι ἔρχεται αὐτόθεν, καὶ ὅτι φέρων ἐπιστολὴν πρὸς ἐμέ ἐξ ἐνὸς τῶν αὐτοῦ ὁμογενῶν, ἔχασε καὶ τὴν ἐπιστολὴν, ἐξέχασε καὶ τὸνομα τοῦ ἐπιστολογράφου· καὶ μόλις

ἔσωσε τὸ ξεχασμένον του πρόσωπον, νὰ ἔλθῃ νὰ μοῦ ζη-
τήσῃ συγχώρησιν. Ἡ ἀγανάκτησίς μου μόλις μ' ἐσυγ-
χώρησε νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἂν ὁ ἐπιστολογράφος ὠνομά-
ζετο P. καὶ μ' ἀπεκρίθη, Ναί. Εἶπέ με λοιπόν, ἂν οὐ-
τως ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ τί μ' ἔγραφες. Εὐτύχει πανοί-
κιος.

O. O.

Τὴν ὁποίαν πωλεῖται ἐδῶ τιμὴν φρ. 13, ὡς σ' ἔλεγα,
θέλεις τὴν εὔρεϊν εἰς τὴν 36 livraison μηνὸς Δεκεμβρίου
1821 τῆς Revue Encyclopédique σελ. 638, τὴν
ὁποίαν λαμβάνει αὐτοῦ ὁ κ. Παντ. Μαυρ. Τὸν ἠρώτησα
ἂν θέλῃ διὰ τὸ ἔτος 1822 τὴν ἐξακολούθησιν τῆς Re-
vue, καὶ δὲν ἀπεκρίθη.

54.

10 Φεβρουαρίου 1822.

Ἀγαπητὲ κ. Πῶτα.

Ἀρχίζω ἀπὸ ἀμαρτίας ἐξομολόγησιν, τῆς ὁποίας ζητῶ
συγχώρησιν καὶ αὐτῆς, καὶ ὅσῃν ἄλλῃν εἰς τὸ ἐξῆς ἀναγ-
κασθῶ νὰ ἀμαρτήσω διὰ τὸ γῆρας τῆς διανοίας μου.
Ἐλησμόνησα νὰ βάλω εἰς τὴν κιβωτὸν τὴν Συμβουλήν,
ἢ μᾶλλον ἔπρεπε νὰ βάλω τοῦλάχιστον μίαν ἑκατοντάδα,
ἐπειδὴ δὲν ἐστάλησαν ἀκόμη, ἂν καὶ τυπωμέναι πρὸ
ἐλὸς ἔτους. Ἡ κιβωτὸς I. R. N^ο 9 ἐστάλη χθὲς εἰς Μασ-
σαλίαν πρὸς τὸν Ἀργ. καὶ συντροφίαν, διὰ νὰ τὴν πε-

ράση εἰς τὸν Π. Μ. αὐτοῦ κατὰ τὸν ὅποιον ἐπιθυμεῖτε τρόπον. Φροντίσετε καὶ αὐτόθεν νὰ γράψετε εἰς τὸν Ἄργ. νὰ ἐπιμεληθῇ τὴν εὐόδωσίν της.

Τὴν ἐπιστολὴν 15 Ἰαν. ἔλαβα· τὸν λογ. τῆς κιβωτοῦ σὲ προέστειλα· καιρὸν δὲν ἔχω νὰ εἶπω πλειότερα, οὐδὲ νὰ γράψω πρὸς τὸν κύρ. Π. Μ. τὸν ὅποιον ἀσπάζομαι καὶ θέλω τὸν γράψειν, ἀφ' οὗ λάβω μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὰ σταλέντα διὰ τοὺς δύο Χίους σπουδαστὰς 1000 φρ. Πνίγομαι ἀπὸ ἐπιστολάς. Εὐτυχεῖτε ὅλοι πανοίκιοι!

55.

23 Ἀπριλίον 1822.

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον.

Χθὲς ἐστάλθη εἰς τὸν Ant. Chaudoin τὸ κιβώτιον σημειωμένον I R N° 10. Σήμερον τὸ ἀναγγέλλω εἰς αὐτόν, διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν διαταγὴν σου. Μετὰ ταῦτα θέλω σὲ στείλειν τὴν σημείωσιν τῶν περιεχομένων, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία εἶναι σχεδὸν φρ. 200. Καιρὸν τῶρα δὲν ἔχω. Ὑγίαινε.

O. O.

28 Ἀπριλίου 1822.

Φίλε κύριε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἐνδεχόμενον ἢ μακρὰ μου σιωπὴ νὰ σᾶς φέρῃ ὄλους εἰς ὑποψίαν, ὅτι κᾶθημαι μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, ἢ δὲν τὰς κινῶ παρὰ νὰ κυνηγῶ μυσίας. Τρεῖς ἡμέραι εἶναι σήμερον ἀποῦ γράφω ἐπιστολάς· καὶ εἴθε νὰ μὴν εἶχα ἄλλην ἀσχολίαν παρ' αὐτάς. Ἄλλ' ὅταν μ' ἀφίνωσιν αἱ ἐπιστολαί, ἀναγκάζομαι νὰ διπλῶνω τὸν κόπον τοῦ καθ' αὐτό μου ἔργου, διὰ νὰ κερδαίνω ὅσον καιρὸν μὲ ζημιόνουν αἱ ἐπιστολαί. Διπλῶνων τοὺς κόπους διπλῶνω τοὺς σωματικούς γεροντικούς μου πόνους, οἱ ὅποιοι μ' ἀναγκάζουν πλέον νὰ φωνάζω· « Καλὸν μοι τὸ ἀποθανεῖν ».

Τὴν 24 τοῦ παρόντος σ' ἔδωκα τὴν εἶδησιν, ὅτι ἔστειλα (τὴν 23) εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ant. Chaudoin τὴν κιβωτὸν μὲ τὰ βιβλία, τῶν ὁποίων βλέπεις ἐδῶ τὴν σημείωσιν φρ. 344,75. Καταχώρισέ τα εἰς πίστιν μου εἰς τὸν μεταξύ μας λογαριασμόν. Ἦσαν καὶ ἄλλα βιβλία νέα ἀξιόλογα· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησα νὰ παχύνω τὴν κιβωτὸν δι' αἰτίαν εὐκόλον νὰ καταλάβῃς. Εἰς αὐτὰ μέσα θέλεις εὐρεῖν τὸ σημειωμένον μὲ σταυρὸν νέον συγγραμμάτων τῆς κυρίας Guizot εἰς 4 τομίδια· αὐτὴ εἶναι σήμερον ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπισημοτέρους θηλυκοὺς συγγραφεῖς. Δὲν σὲ τὸ ἔστειλα ὁμως διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ φροντίζεις τὴν χρηστὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων σου, ἔκρινα ὅτι

δύναται νὰ σέ χρησιμεύσῃ. Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία εἰς τὴν τελευταίαν τῆς (24 τοῦ παρόντος) συνέλευσιν ἐστεφάνωσε τὴν Guizot μὲ νόμισμα χρυσοῦν (medaille d'or) 1000 φρ. καὶ προσέτι μὲ ταύτην τὴν τιμιωτέραν τοῦ νομίσματος μαρτυρίαν κατὰ λέξιν, ὅτι c'était l'ouvrage litteraire publié dans l'année 1831 qui renfermait le plus de morale, et qui était le plus propre à être mis sous les yeux de la jeunesse. Τοῦ Daunou τὸ σύγγραμμα ἤξευρα ὅτι τὸ ἔχεις· ἀλλὰ τὸ νῦν πεμπόμενον εἶναι τρίτη ἐκδοσις αὐξημένη. Ἀπὸ τῆς Συμβ. ἔβαλα 20· κράτησε ἐξ αὐτῶν ὅσα θέλεις διὰ σέ καὶ τοὺς κοινούς μας φίλους, καὶ πώλησέ μου τὰ λοιπά. Τὸ περὶ τῶν Ἀμερικανῶν εἰς δύο τόμους, γραμμένον ἀπὸ σοφὴν καὶ φρόνιμον καὶ ἀπροσωπόληπτον Ἀγγλίδα, καὶ μεταφρασμένον πρὸ ὀλίγου, θέλει σέ εὐχαριστήσῃν. Κρίμα ὅτι δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐκεῖ κάτω! ἀλλ' εἰς ποίους νὰ γνωρισθῇ, καὶ πόσοι εἶναι ἀκόμη ἱκανοὶ νὰ τὸ ἀναγνώσωσι μὲ ὠφέλειαν, παρατηροῦντες τίνες εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἰσονόμου πολιτεύματος; Ἀρετὴ καὶ ἡ ἀχώριστος τῆς ἀρετῆς εἰρήνη καὶ εὐδαιμονία. Δάκρυα (μὲ λέγεις) ἐχύσατε ἀναγινώσκοντες τὴν πρὸς ἐκείνους ἐπιστολήν· δὲν μ' ἐφάνη παράδοξον· ἔσταξαν τὰ ἰδικά μου καὶ μὴ θέλοντος, ὅταν τὴν ἔγραφα, ὄχι διὰ τὴν καλλονὴν τῆς, ὡς λέγεις, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον, μὴ γένη ἡ φωνή μου « φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ ». Καλὴν καὶ εὐνομον πολιτείαν δὲν θέλουν δυνηθῆν νὰ συγκροτήσουν, ἂν δὲν πληροφορηθῶσιν, ὅτι μᾶς ἐμίανεν ὅλους τὸ μακρότατον ἔθνος τῶν Μουσουλμάνων καὶ ἐφύτευεν εἰς ὅλων μας τὰς ψυχὰς τὸ φαρμακερὸν φυτὸν τῆς φιλαρχίας καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ.

Ἔλαθα καὶ τὴν 7 Φεβρουαρίου καὶ τὴν 19 Μαρτίου ἐπιστολὴν σου, ἴσως καὶ ἄλλας, οὔτε δύναμιν, οὔτε νοῦν ἔχω νὰ τὰς ἐρευνῶ. Μὲ παρακαλεῖς νὰ ἐκτελέσω τὸ ζήτημα τοῦ Μ. Ρ. Ἀπὸ χωλὸν ζητεῖτε νὰ τρέχη, καὶ βωθὸν παρακαλεῖτε νὰ ψάλλη. Ἀσπασαί τον ἀπὸ μέρους μου καὶ βεβαίωσέ τον, ὅτι λυποῦμαι πολὺ, μὴ δυνάμενος νὰ τὸν εὐχαριστήσω· ἡ λύπη μου ἤθελεν εἶσθαι ἀσυγκρίτως ὀξυτέρα, ἐὰν ἀληθῶς τὸ ζητούμενον ἦτον ὠφέλιμον, ὡς τὸ νομίζει κινούμενος ἀπὸ ἀγάπην τῆς πατρίδος. Ἡ πατρὶς δὲν ἔχει τῶρα χρειαὴν κοντακίων καὶ εἰρμῶν· ἀλλ' εὐνομίας καὶ ἰσονομίας. Ὅσοι δύνασθε νὰ συνεργήσητε εἰς τοῦτο μὲ λόγον ἢ ἔργον, συνεργεῖτε εἰς τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν σας, καὶ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀπογόνων σας. Ταῦτα λέγετε εἰς τοὺς ταξειδεύοντας ἐκεῖθεν αὐτοῦ ἢ αὐτόθεν ἐκεῖ, ταῦτα γράφετε καὶ κηρύττετε εἰς τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους σας,

ἜΩ φίλοι, Ἀργείων ὅστ' ἔξοχος, ὅστε μεσήεις,
ὅστε χειριότερος· ἐπεὶ οὐπω πάντες ὅμοιοι
άνερες ἐν πολέμῳ· νῦν ἔπλετο ἔργον ἅπασιν.
Καὶ δ' αὐτοὶ τάδε που γινώσκετε.

Καὶ ὅστις δὲν τὸ γινώσκει, ἄς τὸ μάθῃ. Ἐν ὅσῳ ἐθλιβόμεθα ἀπὸ τὸν ἄνομον ζυγόν, νὰ βοηθήσωμεν τὴν πατρίδα δὲν μᾶς ἦτον εὐκολον, οὐδ' ἡ βοήθειά μας μεγάλην ὠφέλειαν νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτὴν ἐδύνατο. Τῶρα ἐγενήθη ἀπροσδοκῆτως σταλμένος ἀπὸ τὴν ὑψιστον πρόνοιαν, «ὡς νυμφίος ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός», ὁ πολιτισμὸς τῆς εὐνομίας. Καὶ «μακάριος ὁ δοῦλος ὃν εὐρήσει γρηγοροῦντα», ἀνάξιος δὲ πάλιν καὶ τρισανάξιος ὅστις ὄχι μόνον δὲν φέρει ἔλαιον μὲ τὰς λαμπάδας του, ἀλλὰ πάσχει νὰ σβέσῃ καὶ τῶν ἄλλων τὰς λαμπάδας. Τῶρα, ὅσοι

δὲν βοηθήσωσι τὴν πατρίδα ὅσον καὶ ὅπως δύνανται, τοὺς πρέπει νὰ ἀποκλεισθῶσιν ἀπὸ τὸν γάμον τῆς ἐλευθερίας, τοὺς πρέπει νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς μιαινοὺς Τούρκους, νὰ συζῶσι καὶ νὰ συγκατοικῶσιν ὡς μιαινοὶ μ' ἐκείνους. Κάνεις ἀπὸ κἀνένα δὲν ζητεῖ τὸ ἀδύνατον· ἀλλὰ τίς ἐξ ἡμῶν εἶναι τόσον οὐτιδανός, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ συνεργήσῃ μικρὸν τίποτε;

Φίλε δὲν ἔμπορῶ πλέον. Ἀπὸ τὰ μουτσαλώματα τῆς ἐπιστολῆς συμπεραίνεις τὴν ἀδυναμίαν καὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς χειρὸς μου. Τὴν κρατῶ ἕως αὔριον μὲ ἐλπίδα νὰ δυνηθῶ γράψω δύο στίχους καὶ πρὸς τὸν χρηστὸν Π. Μαυρογορδάτον. Ἄσπασαι ὅλους τοὺς φίλους ὀνομαστῖ ὄσους μοῦ ὀνομάξεις. Ὑγιαίνετε καὶ εὐτυχεῖτε ὅλοι.

Ο. Ο.

Ἐπεθύμουν νὰ με στείλῃς μὲ εὐκαιρίαν σου σημειώσωιν τοῦ μεταξύ μας λογαριασμοῦ, διὰ νὰ ἐξεύρω τί σε χρεωστῶ. Ὄταν ἀνεχώρησας αὐτόθεν, μ' ἔγραφες ὅτι ἄφινες εἰς τὸν Π. Μ. φρ. 283,50 νὰ συνάξῃ δὲν ἐξεύρω πόθεν. Αὐτὰ δὲν τὰ εἶδα οὔτ' εἰς τὸν πρῶτον τὸν ὅποιον μ' ἔστειλες λογαριασμόν, οὔτ' εἰς τοῦτον τὸν τελευταῖον τοῦ παρελθόντος χρόνου. Νὰ τὸν ἐρωτήσω δὲν ἐτόλμησα.

Δὸς τὴν ἐδῶ κλεισμένην, νὰ ζήσης! εἰς τὸν Π. Μ.

Τώρα βλέπω, ὅτι ἔχω καὶ ἄλλην 4 Φεβρουαρίου ἐπιστολήν σου.

Κατὰ Ἰούνιον 1822.

Φίλε κ. Ῥώτα,

Ὅτι δὲν μ' ἀπέπληξεν ἡ ἀπροσδόκητος συμφορὰ τῆς Χίου, ἀπορωῶ εὐρίσκομαι εἰς κατάστασιν φοβερίζουσαν ἀποπληξίαν. Ὅλα τὰ πλέον πικρὰ φαρμάκια μὲ τὰ ποτίζει ἡ τύχη εἰς τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς.

Δύο σου ἐπιστολάς ἔχω, τὴν 23 Ἀπριλίου καὶ τὴν 24 Μαΐου, ἣτις περιέχει τὸν ἐτήσιον λογαριασμόν. Κεφαλὴν δὲν ἔχω νὰ τὸν ἐξετάσω, οὐδὲ θέλω τὸν ἐξετάσειν. Τοῦτο μόνον καταλαμβάνω (καὶ τὸ καταλαμβάνω τῶρα ὁ ταλαίπωρος), ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ καταστίχου μου πρὸς τὸν λογαριασμόν σου προέρχεται ἀπὸ τὸν καλὸν ἄνθρωπον Μ. Β. ὅστις δὲν ἐπλήρωσεν ὅσα ἐγὼ ἐπλήρωσα εἰδῶ δι' αὐτόν. Ὑπομονή! δὲν εἶναι ἡ μόνη ἀδικία, τὴν ὁποίαν μὲ ἀδικεῖ, οὐδὲ μόνος αὐτὸς μὲ ἠδίκησεν. Ὅθεν, φίλε, κατέγραψα εἰς τὸ κατάστιχόν μου ὅτι σὲ χρεωστῶ ἀκόμη φρ. 1284,3. Πρέπει ὁμως νὰ φροντίσω τὴν πληρωμὴν, πρὶν ἐκφυσήσω τὴν ὀδυνηρὰν μου ψυχὴν. Ἐκ τῶν αὐτοῦ εὐρισκομένων βιβλίων, ἂν ἦτο τρόπος μὲ πολλὴν τῆς τιμῆς ἐλάττωσιν νὰ σκορπίσητέ τινα εἰς τὴν Ἑλλάδα (καὶ εἰς ποίαν τῆς Ἑλλάδος περίστασιν! πόλεμος καὶ βιβλία!), ἤθελες πληρωθῆν καὶ σύ, ἤθελ' ἴσως περισσεύσειν τίποτε καὶ δι' ἐμέ, τῶρα μάλιστα, ὅτε ἐμπλέχθην εἰς νέας δαπάνας, ἀπὸ τὰς ὁποίας πῶς ἔχω νὰ ἀπολυθῶ δὲν ἐξεύρω.

Αἱ νέαι δαπάναι (τῶν ὁποίων μικρὸν μέρος ἐπληρώθη,

τὸ δὲ πολὺ πλεον μένει νὰ πληρωθῇ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐρχομένου χειμῶνος) εἶναι ἐπιχειρήσεις τύπου δύο συγγραμμάτων ἐνταύτῳ, τὰ ὅποια μ' ἐφάνησαν χρήσιμα εἰς τὴν παροῦσάν μας ἀπὸ μόνας χρηστὰς ἐλπίδας παρηγορουμένην κατάστασιν. Ἡ φροντίς, φίλε, νὰ προσέχω εἰς δύο συγγραμμάτων ὁμοῦ (τὸ ὅποιον ἄλλοτε ποτὲ δὲν ἐτόλμησα) τύπωσιν μὲ κρατεῖ ἡμέραν καὶ νύκτα ἄγρυπνον, καὶ δαπανᾷ τὸ ὅποιον ἔμεινεν ἀκόμη ὀλίγον ἔλαιον εἰς τὸν λύχνον τῆς ζωῆς μου· καὶ ὅσον βλέπω τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐλαίου, τόσον αὐξάνω καὶ μὴ θέλων τοὺς κόπους, φοβούμενος μὴ σβέσω πρὶν τὰ τελειώσω. Τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο συγγραμμάτων τὸ ἤρχισα ὀλίγας ἡμέρας πρὶν λάβω τὴν ὀδυνηρὰν εἶδησιν τῆς συμφορᾶς τῶν Χίων· ἀλλέως δὲν ἤθελα τὸ ἐπιχειρήσειν.

Δὲν ἔχω δύναμιν, φίλε μου, νὰ πλατύνω τὴν ἐπιστολήν μου. Ἄσπασον ὀνομαστί καθένα, τοὺς φίλους συμπατριώτας καὶ γράψε με ἐπιλεπτοῦ ἂν ἐσώθῃ τοῦ Στάμᾶτῃ Ῥοδοκανάκῃ ἢ οἰκογένειᾳ, καὶ περὶ ὅλων τῶν λοιπῶν, τίς τινα ἔχει νὰ θρηνῇ ἢ νὰ συγχαίρῃ ἀπὸ τοὺς οἰκείους του. Εὐδαιμόνει πανοίκιος! Ο. Ο.

Εἰς τῶν δύο ὁμογενῶν μὲ παρακαλεῖ νὰ σ' ἐρωτήσω, ἂν ὁ Ἰωάννης Μανιάρης, Ἀμπελακιώτης, εὐρισκόμενος εἰς τοῦ Τζατζαράγκου, διατρίβῃ ἀκόμη αὐτοῦ.

Ὁ Chaudoin ἀπὸ Μασσαλίας μὲ γράφει, ὅτι ἔλαβε τὸ παλιόν IR N° 10 περιέχον τὰ πρὸς σὲ στελλόμενα τελευταῖα βιβλία, καὶ μοῦ προβάλλει δυσκολίας τῆς ἀποστολῆς των κατὰ τὸν ὅποιον ἐζήτηεις τρόπον. Τὸν ἀπεκρίθην 21 τοῦ παρόντος νὰ ἐρωτήσῃ καὶ νὰ διδαχθῇ ἀπὸ τὸν Ἀργέντην, πῶς ἔστειλεν ἐκεῖνος τὸ παλιόν I. R. N° 9.

Ἄσπασαι ἐκ μέρους μου τὸν κύριον Π. Μαυρογορδά-
τον, καὶ παρακάλεσέ τον νὰ μὴν ἀμελή τὸ τρίμηνον τοῦ
ἀδελφοῦ μου, εἰὰν δὲν ἐθυσιάσθη ἀπὸ τοὺς Σκύθας ὁ
ἀδελφός μου.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην, ἀγαπητέ μου, στείλε ἀσφαλέ-
στατα πρὸς τὸν ἐν Σμύρνην ἐξάδελφόν μου Πετρίτζην.

58.

Ἐκ Παρισίων 9 Ὀκτωβρίου 1822.

Φίλιππε κ. Πρώτα,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν οἰκογένειαν.
Μὴν ἀπορῆς περὶ τῆς σιωπῆς μου, πολὺ πλέον ἀπὸρει,
ὅτι δὲν μου ἔκοψ' ὀλόκληρον τὴν φωνὴν ὁ θάνατος, τὸν
ὁποῖον αἱ κοιναὶ καὶ αἱ ἴδιαι συμφοραὶ μ' ἀναγκάζουν
πολλάκις νὰ ἐπιθυμῶ, ὡς λιμένα μετὰ πολλὰς τρικυμίας.

Τὴν 24 Ἰουνίου ἐπιστολήν σου μ' ἔφερον ὁ Ἀσώπιος.
Πρὸ αὐτῆς ἔλαβα τὰς 12 καὶ 13 Ἰουλίου, καὶ ἐσχάτως
τὴν 2 Σεπτεμβρίου.

Εὐχαριστῶ διὰ τὴν περὶ τοῦ χρέους μου μακροθυμίαν.
Κατὰ δυστυχίαν ὁμως, ἀντὶ νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τοῦτο, ἀναγκά-
ζομαι νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ αὐξήσης τὸ πρὸς σὲ χρέος
μου μὲ ἀκόμη φρ. 329,75, τὰ ὅποια ἐπιθύμουν νὰ πλη-
ρώσης πρὸς τὸν κύριον Νικόλαον Ζωσιμᾶν, δι' ἐξόφλησιν
τοῦ ὁποίου βλέπεις ἐδῶ λογαριασμοῦ του μετὰ τῆς πρὸς

αὐτὸν ἐπιστολῆς του. Ἔχει αὐτοῦ ἄνθρωπον τὸν Δημήτριον Ν. Ἀποστολόπουλον, πρὸς τὸν ὅποιον ἐπλήρωσα ἄλλην φορὰν διὰ τὸν Ζωσιμᾶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπέρασε καιρὸς ὄχι ὀλίγος, ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ, νομίζω, νὰ ἐρωτήσης τὸν Ζωσιμᾶν πρὸς τίνα θέλει νὰ τὰ πληρώσης.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐρχομένου μηνὸς ἐκβαίνουσι ἀπὸ τὸν τύπον δύο νέαι μου ἐκδόσεις ἐντάμα, τὰ ΗΘΙΚΑ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ τὰ Στρατηγικά τοῦ Ὀνησάνδρου, με σημειώσεις καὶ μακρὰ προλεγόμενα. Τὰ Στρατηγικά εἶναι συνωδευμένα καὶ με Γαλλικὴν μετάφρασιν, συνταγμένην πρὸ ἐτῶν 60 ἀπὸ στρατιωτικὸν Ἑλουήτιον εἰς τὴν δούλευσιν τῆς Γαλλίας. Αὐτὰ κάμνουσι τὸν 5 τόμον τῶν Παρέργ. Ἑλλ. Βιβλ. καὶ τὰ Ἠθικά τὸν 14 τῆς Ἑλλ. Βιβλιοθ. Εἴτ' ἔργα ὁμως εἴτε πάρεργα, ἢ ἐργασία των με κατεπόνησε τόσον, ὥστε διστάζω ἂν μ' ἔμεινε πλέον δύνამις νὰ ἐπιχειρήσω τίποτ' ἄλλο ὠφέλιμον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις.

Ἄν καὶ σὲ γράφω νὰ πληρώσης τὸν Ζωσιμᾶν, ἐρώτησε ὁμως πρῶτον τὸν Π. Μαυρογορδάτον, ἂν μοῦ κρατῆ τίποτε. Δὲν τὸ πιστεύω, οὐδὲ μ' ἀφίνουν αἱ περιστάσεις νὰ τὸ ἐλπίσω· ἐρώτησέ τον ὁμως. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὸν ἔδωκα τὴν ἄδειαν νὰ κηρύξῃ εἰς Ὑδραν, Ἐπτάνησον καὶ ὅπου ἄλλοῦ κρίνει εὐλογον, τὰ εἰς χεῖράς του βιβλία μου με ξεπεσμὸν 40 τὰ $\frac{0}{10}$, διὰ μόνον τὸ ἐρχόμενον ἔτος 1823 ὀλόκληρον. Τοῦτο ἔκαμα με ἐλπίδα, μήπως ἡ τόση κατάβασις τῆς τιμῆς παρακινήσῃ τινὰς εἰς ἀγοράν, διὰ νὰ πληρώσω τὰ παλαιὰ μου χρέη, καὶ μέρος, ἂν ἦναι δυνατόν, ὄσων νέων κάμνω τώρα διὰ τὸν τύπον τῶν δύο συγγραμμάτων. Διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν μέριμναν ταύτην, πολὺ πλέον ψυχοφθόρον παρὰ τὴν

μέριμναν τῶν ἐκδόσεων, ἐπρόβαλα πρὸ μικροῦ εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ καὶ Λιβόρνῳ συμπατριώτας, νὰ παρακαλέσωσι καὶ τοὺς ἐν Λόνδρῳ καὶ Βιέννῃ, ν' ἀγοράσωσι κοινῶς μέρος τι τῶν Πολιτικῶν καὶ τῶν Στρατηγικῶν εἰς τιμὴν (ἥτις εἶναι ἀληθῆς θυσία δι' ἐμέ, θυσία ὅμως τὴν ὁποίαν κάμνω μὲ εὐχαρίστησιν διὰ τὰς δεινὰς περιστάσεις τῶν) αὐτῆς τῆς δαπάνης τοῦ τύπου καὶ τοῦ χαρτίου, μὲ μόνην προσθήκην, ἂν θέλωσι, 10 τὰ $\frac{0}{10}$, ἢ καὶ μὲ οὐδεμίαν προσθήκην. Αὐτὰ λαμβάνοντες διὰ λογαριασμόν τῶν καὶ πέμποντες εἰς Ὑδραν καὶ Ἐπτάνησον, ἐλπίζουν νὰ κερδήσωσι, φόβον κανένα δὲν ἔχουν νὰ ζημιωθῶσιν, ἐπειδὴ ἐμποροῦν νὰ τὰ πωλῶσι πολὺ κατώτερα τῆς ἐδῶ διωρισμένης τιμῆς.

Γράφω ἐδῶ, κανένα μὴν εἴπησ ὅ,τι σὲ γράφω. Ἄς τὰ γνωρίσωσιν, ὅταν ἐκδοθῶσι καὶ γίνωσι γνωστὰ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Τοὺς αὐτοῦ συμπατριώτας ἄσπασαι ἀπὸ μέρους μου, καὶ ἐξαιρέτως τὸν Π. Μαυρογορδάτον.

Θουκυδίδην μὲ λέγεις! Τίς σε τὸ εἶπε; Δὲν εἶναι τώρα καιρὸς ἱστορίας, διδασκαλίας καλῆς, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὁποίαν βλέπεις, ὅτι οὐδὲ τὰ φωτισμένα ἔθνη δὲν ὠφελοῦνται πολὺ. Ἀμφιβάλλω ἂν ὠφελθῶσιν οἱ ἡμέτεροι καὶ ἀπὸ τὰ σοφώτατα Ἠθικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς καὶ ἀπὸ τὰ Πολιτικά του. Ὅπως ἂν ἦναι, μὲ ὠφελείας ἐλπίδα ἐβί-ασα ὁ ταλαίπωρος τὸ γῆρας μου εἰς κόπους ὑπὲρ τὴν δύναμίν μου. Εἶθε μὴ ματαιωθῶσιν! Εὐτύχει!

Σφράγισε τὴν πρὸς τοὺς Ζ. ἐπιστολήν. Εἰς Νίσσαν τὴν ἐπέγραψα καὶ νομίζω ὀρθῶς.

23 Δεκεμβρίου 1822.

Φίλε κ. Ρώτα,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἐπιθυμῆς (γράφων τὴν 19 Νοεμβρίου) νὰ σὲ στείλω διὰ τοῦ ταχυδρόμου τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν φυλλάδιον, ἀλλ' αὐτὸ συνεγράφη ἀπὸ ἀρσενικὸν γραΐδιον, τὸ ὁποῖον, ἀφ' οὗ εἶδεν ὅτι δὲν εὐδοκίμει εἰς τὰ φιλολογικὰ, ἤρχισε τώρα νὰ ἐξετάζῃ τὴν μέλλουσαν πολιτικὴν μας κατάστασιν, καὶ νὰ τὴν διατάσῃ αὐτὸς κατὰ τὰς ἰδέας τῆς γραϊκῆς του κεφαλῆς. Τὸ ἐπρόσθεσα εἰς τὰ ἄλλα σου βιβλία, τὰ ὁποῖα ἔβαλα εἰς τὴν πρὸς τὸν Π. Μαυρογορδάτον πεμπομένην κιβωτόν.

Περὶ δὲ τῆς ἄλλης σου ζητήσεως, τῆς ἐπιζομένης λέγω ἐλευθερώσεως τῆς Χίου, διὰ νὰ μὴ δαπανῶ ματαίως τὸν καιρὸν, θέλει σὲ πληροφορήσειν ἢ πρὸς τὸν Μαυρογορδάτον ἐπιστολή μου.

Εἶναι ἄλλο νεοφανὲς ἀξιολογώτατον σύγγραμμα, ἐπιγραφόμενον, *Des cabinets et des peuples*· ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα νὰ τὸ βάλω εἰς τὴν κιβωτόν, ἐπειδὴ εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ συγχωρηθῇ ἡ εἰσοδὸς του αὐτοῦ.

Τὰ ὁποῖα μέλλεις νὰ λάβῃς ἀπὸ τὸν Π. Μ. βιβλία, ὅταν κατευοδωθῇ ἡ κιβωτός, εἶναι τὰ ἐξῆς·

2 τόμοι (31 καὶ 32) Βιογραφικοῦ Λεξικοῦ, στιχωμένα	φρ.	17,50
5 σώματα Ἀριστοτέλους Ἡθ. Νικομαχείων	»	60,—
5 » Ὀνησάνδρου, Στρατηγικοῦ. . . »	»	40,—
1 καὶ τὸ φυλλάδιον τοῦ γραΐδιου. . . . »	»	1,50
	φρ.	119.—

Σ' εὐχομαι τὸ μέλλον 1823 ἔτος πανευδαιμονέστατον!

Ο. Ο.

60.

3 Φεβρουαρίου 1823.

Καί σέ, φίλε, καί τήν φίλην σου οίκογένειαν κατασπάζομαι. Τήν 10 'Ιανουαρίου ἐπιστολήν σου ἔλαβα. Τò ζήτημά σου δέν δύνανται νά πληρώσωσιν οἱ ἐφημεριδαπόστολοι, ὡς τὸ θέλεις· ἔπειτα λέγουν, λέγω καί ἐγώ, ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἀποστολῆς μέλλει νά γένη ὑπερβολῆ πολυδάπανος. Εἶναι ὁμως τρόπος νά στέλληται εἰς Μασσαλίαν, καί ἐκεῖθεν νά σέ τήν πέμπωσιν, καθ' ὅσον τυχαίνουν ἀφορμὴν πλοίου.

Τὰ δύο σώματα παραλληλισμοῦ, καί τᾶλλα δύο *Μεθόδοι* κ.τ.λ. ἠγοράσθησαν, καί μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔχω ἀφορμὴν νά τὰ στείλω εἰς κανένα τῶν εἰς Μασσαλίαν ὁμογενῶν νά σέ τὰ πέμψῃ. Ζῆθι καί εὐτύχει!

Τὸ des cabinets etc σ' ἐστάλθη ἀπὸ τὸν 'Ασώπιον.

Ο. Ο.

Τώρα βλέπω ὅτι ἔλαβα καί τήν 25 'Οκτωβρ. 1822. Τί νά σέ κάμω ὁ ταλαίπωρος; 'Ολίγαι ὥραι μ' ἔμειναν νά ζήσω καί τὰς δαπανῶ εἰς λύπας καί μερίμνας παντοίας, ὥστε νά φαίνωμαι ἀμελής τῶν φιλικῶν καθηκόντων. Μακροθύμησε καί σύ, ὡς μακροθυμοῦν καί ἄλλοι μου φίλοι.

22 Φεβρουαρίου 1823.

Φίλε,

Σ' ἔγραψα τὴν 8 τοῦ παρόντος, πέμψας καὶ τὴν προ-
κήρυξιν τῆς μεταφο. Πολιτ. καὶ Ἠθικ. εἰς βοήθειαν τῶν
Χίων. Ἐπειδὴ μέλλουσι νὰ τυπωθῶσι τῶν συνδρομητῶν
τὰ ὀνόματα, παρακίνησε τοὺς αὐτοῦ Χίους νὰ συνδρά-
μωσι καθείς διὰ ἓν σῶμα, καὶ νὰ πέμψωσι τὴν εἰσφορὰν
μὲ τὰ ὀνόματά των καθαρὰ γραμμένα πρὸς τὸν Διδόταν
κατ' εὐθείαν. Παρακίνησε καὶ ἄλλους ὅσους δύνασαι· ὁ
πρίγκηψ Λαμπανὸφ Ῥῶσος ὑπέγραψε διὰ 40 σῶματα,
ὁ κόμης Ὀρλοφ διὰ 20, ὁ Traiy διὰ 10, καὶ ἄλλοι διά-
φοροι, καὶ ἐλπίζω νὰ συναχθῆ ἰκανὴ βοήθεια.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔστειλα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ κ.
Ψύχαν δέσμην περιέχουσαν δύο γραμμ. τοῦ Δαυὶδ φρ. 10
δύο παραλλ. 8
τὰ ἐπέρασα εἰς χρέος σου φρ. . . . 18

Περὶ τοῦ Constitutionel σ' ἐφάνέρωσα τὸ σχεδὸν ἀδύ-
νατον τῆς ὡς ἐπιθυμεῖς ἀποστολῆς του.

Τὸν Π. Μαυρογορδάτον φίλησε ἀπὸ μέρους μου. Τὸν
I. Ἀνδρεάδην χαιρέτισε ἄς μὲ συγχωρήσῃ ὁ καλὸς νέος,
ὅτι δὲν ἀποκρίνομαι εἰς τὴν ἐπιστολήν του. Τί νὰ κάμω
ὁ ταλαίπωρος; αἱ δυνάμεις τοῦ σώματος ἐξεκενώθησαν.
Ζῆθι πανοίκιος.

Παρὰ τὴν ὠνομασμένην δέσμην μέλλει ὁ Ψύχας νὰ σὲ
πέμψῃ ἄλλην μίαν περιέχουσαν δύο σῶματα Ἠθικῶν,

καὶ δύο Ὀνησιάνδρου, διὰ τοὺς Ζωσιμάδας. Παρακαλῶ σε νὰ τὴν πέμψης ἀσφαλῶς πρὸς τὸν Νικόλαον Ζωσιμᾶν. Ἐσύμφερ' ἴσως νὰ τὸν γνωστοποιήσῃ καὶ τὴν προκήρυσξιν. Ἴσως συνδράμωσι καὶ αὐτοὶ εἰς βοήθειαν τῶν δυστυχῶν.

62.

Κατὰ Ἰούλιον 1823.

Φίλιππε κ. Πῶτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον· ἔπειτα ἀποκρίνομαι εἰς τὰς ἐπιστολάς σου 4 Μαρτίου, 9 καὶ 20 Μαΐου. Εὐχαριστῶ σε πολὺ διὰ τὰς περιεχομένας εἰς τὴν τελευταίαν ἀντιγράφους τοῦ Ἀφέντη μας! Εἰς καιρὸν ἤλθαν, πρὶν τελειώσω τὸν τύπον τῶν Προλεγομένων. Ἐλαβὰ καὶ τὴν τοῦ Ζωσιμᾶ, πρὸς τὸν ὅποιον θέλω ἀποκριθῆν, ὅταν λάβω ὀλίγην ἄνεσιν ἀπὸ τὰ ἀνυπόφορά μου βάρη. Ὡς τόσον εἶπέτον, νὰ ζήσης!, ὅτι τὰ Πολιτικά τοῦ Ἀριστοτέλους τὸν ἐστάλθησαν εἰς τὸν καιρὸν διὰ τῶν ἐν Λιθόρνῳ Ροδοκανάκη υἱῶν καὶ συντροφίας. Ἐὰν παρέπεσαν, θέλω τὸν πέμψειν ἄλλα. Τὰ δὲ Ἠθικά καὶ τὸν Ὀνησιάνδρον ἔλαβες (ἐλπίζω) ἕως τῶρα ἀπὸ τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ψύχαν, διὰ τὸν αὐτὸν Ζωσιμᾶν. Τὰ λοιπὰ Ἠθ. καὶ Ὀνήσ. μὲ γράφει ὁ Π. Μαυρογ. ὅτι κατεωδῶθησαν αὐτοῦ. Λανθάνουσαι, νομίζω, ὅταν λέγῃς ὅτι ὁ Chaudoin εἶναι ἀκριβέστερος εἰς τὰς τοιαύτας ἐξαποστολάς. Αὐτὸν ἔγραψα

πρῶτον, καὶ μ' ἀπεκρίθη ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἀποστολῆς, ὅποιον τὸν ἐπιθυμεῖτε, εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Τοῦτο φοβηθεῖς, κατέφυγα εἰς τὸν Ἀργέντην καὶ πρὸς τοῦτον πάλιν μελετῶ νὰ στείλω τὴν δευτέραν ἐκδοσιν (μετὰ 20 ἔτη) τοῦ Βεκκαρίου μὲ νέα Προλεγόμενα καὶ αὐξησιν σημειώσεων, διὰ νὰ τὰ πέμψῃ αὐτοῦ πρὸς σὲ ἢ πρὸς τὸν Π. Μ. παρεκτὸς ἂν αὐτόθεν δὲν μὲ διωρίσητε ἀλλέως. Εἰπέτε με ὡς τόσον, πόσα σώματα στοχάζεσθε, ὅτι ἐμπορῶ νὰ στείλω, διὰ νὰ πωληθῶσιν αὐτοῦ, καὶ προλάβετε τὸν Ἀργέντην διὰ τὸ ἀσφαλές τῆς ἀποστολῆς.

Εὐχαριστῶ τὴν προθυμίαν σου νὰ πληρώσῃς τὸν Ζ. φρ. 329,75, καὶ τὰ ἐπέρασα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου. Ἐξ ἐναντίας ἐπέρασα εἰς τὸ χρέος σου διὰ τὸν XXXIII καὶ XXXIV τόμους τῆς Βιογραφίας στιχωμένους, καὶ ἐτοιμούς νὰ σοῦ σταλθῶσι μὲ τὸν Βεκκαρίαν
φρ. 17,50

Ἔτι διὰ 12 ὑπογραφὰς εἰς τὴν Γαλλ. μετάφρασιν Ἡθ. καὶ Πολιτικ. Ἀριστοτ. . . 240,—
φρ. 257,50

Τὰ τελευταῖα ταῦτα (240 φρ.) ἐπλήρωσα, ἂν καὶ ὄχι ἀναγκασμένοι, πάραυτα, διότι οὕτως ἐπλήρωσαν ἕως τῶρα οἱ ἐδῶ ὑπογραμμένοι (καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων εἰς ὁ Ἡσαίου, ὅστις πιθανὸν ὅτι κατευωδῶθη ἕως τῶρα αὐτοῦ) ἔπειτα καὶ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ Χίου ὀνόματος, ἐπειδὴ οἱ πλειότεροι εἶναι Χῖοι. Τῶν ἠθικῶν ἡ τύπωσις τελειοῦται περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου, καὶ ἀρχίζουσι πάραυτα τὰ Πολιτικά.

Ἡ σοφὴ χήρα τοῦ σοφοῦ προφέσσωρος Ὀλλανδοῦ Wyttenbach συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε Γαλλιστὶ ποιημά-

τιον έπονομαζόμενον Συμποσιακά, του οποίου την πώλησιν προσφέρει δώρον εις τους πληγωμένους ύπερ τής έλευθερίας Γραικούς. Καί τουτο μόν είναι μικρόν, έπειδή και τó σύγγραμμα είναι λεπτόν, και ή πώλησίς του μακρά. 'Αλλ' ή γενναιότης τής τιμίας ταύτης Κυράς τó έμεγάλυνε. Μέ γράφει την 31 Μαΐου από Λείδαν (πρώτην φοράν τώρα, δέν την έγνώριζα πλήν έξ άκοής), ότι περί τά μέσα του έρχομένου 'Ιουλίου μέλλει νά μέ στείλη (à compte) φρ. 600, έλπίζουσα νά μέ πέμψη άλλα τόσα μετά τέσσαρας μήνας. Τώρα τυπόνεται έδω εις Παρισίους άλλο της συγγραμμάτιον φιλοσοφικόν, έπιγραφόμενον 'Αλεξίς. 'Ηθέλησε νά τó προσφωνήση εις όνομά μου: ce n'est pas ma faute.

Τήν κλεισμένην παρέδωκα εις τόν Φουρναράκην. Αυτός έχει αυτοΰ δύο αδελφάς, λυτρωμένας από την μάχαιραν των τυράννων. Τάς συνιστώ εις την άγάπην σου, και έάν άποφασίσωσι, μέ βουλήν και διαταγήν του αδελφου των, νά περάσωσιν εις Μασσαλίαν, παρακαλώσε νά τάς συστήσης έπιμελώς εις την πρόνοιαν του Καπετάνου. 'Εάν ζητήση τόν ναΰλον αυτοΰ, πλήρωσέ τον, και περάσέ τον εις τόν λογαριασμόν μου.

Τόν κ. Π. Μαυρογ. έγραψα καταρχάς του έτους νά κηρύξη εις την 'Επτάνησον, και όπου άλλου τής 'Ελλάδος, ότι δίδει τά εις χειράς του εύρισκόμενα βιβλία μέ ξεπεσμόν $40/100$ τής οποίας έως τώρα τά έπώλει τιμής, και τουτο δια μόνον τó διάστημα του 1823 έτους, και όχι περαιτέρω, και δια μόνον τά εύρισκόμενα εις χειράς του, ήγουν, Στράβωνα, Μ. Αύρήλιον, Ξενοκράτην και Γαληνόν, 'Ιπποκράτην και Γαληνόν, 'Ιεροκλέα, 'Ομήρου 'Ιλιάδα, Προλεγόμενα, 'Ωδήν 'Αντ. Κοραή, 'Επιστολήν

Κυπρίου. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν ἔχῃ ἄλλο τίποτε. Παρακί-
νησέ τον νὰ τὸ ἐπιμεληθῇ. Γράψε το καὶ πρὸς τὸν Ζωσι-
μᾶν, ἴσως ἐπάρῃ τινά. Ὁ Ἀσώπιος σὲ ἀντασπάζεται.
Ἄν σε περισσεύωσι τινὲς ἐπιστολαὶ τοῦ Πανταζῆ, στείλλέ
μέ τας. Λάβε ὁμοίως ἀπὸ τὸν Π. Μ. καὶ 5 ἢ 6 σώματα
προλεγομένων, δὸς νὰ τὰ ράψωσι, καὶ στείλλέ μέ τα.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ Ξένον δὲν
ἐτόλμησα νὰ στείλω ἀμέσως διὰ τὸν φόβον τῶν τυράν-
νων, τῶν ὁποίων τὸ Μακελλεῖον κατοικεῖ. Στείλλέ τοῦ τον
καὶ φανέρωσέ τον ἂν ἦναι ἀκίνδυνον, ὅτι ὁ μεταφραστὴς
εἶναι Φίλιππος ὁ Φουρναράκης, τὸ δὲ μεταφραζόμενον,
τὸ σοφὸν καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἐλευθερίαν σύγγραμμα
τοῦ Daunou, sur les garanties individuelles (τὸ ἔχεις
νομίζω). Αὐτὸς μεταφράζει τὴν ὥραν ταύτην, τὸν Ἄλε-
ξιν τῆς Wytttenbach. Εὐτύχει!

63.

20 Αὐγούστου 1823.

Φίλε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τοὺς σοὺς πάντας καὶ πάσας.
Ἐπιστολάς ἔχω τρεῖς τὴν 24 Ἰουνίου καὶ τὰς 8 καὶ 11
Ἰουλίου (1) εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεδέχθην κόπον,
νὰ καταγράψω καὶ δεῦτερον τὸν κατάλογον τῶν βιβλίων

(1) Ἐφθάρται ὁ χάρτης.

μου, ἂν καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἀνενέωσε . . . (1) μου.
 Εἰς τὰ ναυαγήσαντα ὁμως ταῦτα βιβλία, παρατηρῶ τινα
 ἐπιπλέοντα, τὰ ὅποια ἴσως ἤθελαν σωθῆν, ἂν ἤμην δυ-
 νατὸς νὰ τὰ σώσω. Τοιαῦτα εἶναι τὰ τοῦ Μιχαὴλ Σχοινᾶ
 εἰς Βενετίαν, τὰ τοῦ Weigel εἰς Λειψίαν, τὰ τοῦ Lucht-
 nanns εἰς Λείδαν, τὰ τῶν Παλῶν ἢ Παλιδῶν εἰς Μό-
 σχαν καὶ Λιθόρνον, τὰ τοῦ Ζαχ. Λεονάρδου εἰς Ὀδησ-
 σόν. Ἀλλὰ τίς ἔχει νὰ τὰ ζητήσῃ ἀπ' αὐτούς; Ἐμὲ δὲν
 γνωρίζουν, ἐπειδὴ δὲν τὰ ἔλαβαν ἀπ' ἐμέ. Εἶναι τρόπος
 τις βοηθείας αὐτόθεν;

Τὴν 6 Αὐγούστου ἐστάλη εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Παν-
 ταλέοντα Ἀργέντην ἡ περιέχουσα τοὺς Βεκκαρίας τῆς
 νέας ἐκδόσεως κιβωτός· εἰς αὐτὴν εὐρίσκονται

διὰ σὲ 5 στιχωμένοι Βεκκαρίαὶ φρ. 40

1 Ἀλεξίς τῆς χήρας Wyttenbach	}	6,50
1 Συμποσιακά, τῆς αὐτῆς		
1 Ἐρμιόνη, τῆς αὐτῆς		
2 Τόμος, 33-34 βιογρ. λεξικοῦ		

10 νὰ τὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Πανταλέοντα Μαυρογ.
 Φρ. 46,50 τὰ ὅποια ἐπέρασα εἰς τὸν λογαριασμὸν σου.

Εἰς τὸν Ἀργέντην ἔγραψα νὰ μεταχειρισθῇ τὰς συνή-
 θεις ἀσφαλείας διὰ τὴν κιβωτόν· ἐλπίζω ὅτι καὶ σεῖς αὐ-
 τόθεν ἐφροντίσατε νὰ τὸν προκαταλάβετε πῶς ἔχει νὰ σᾶς
 τὴν εὐοδῶσῃ αὐτοῦ. Εἰς αὐτὴν ἔβαλα 70 Βεκκαρίας ράμ-
 μένους ὁμως· διότι εἶχα ἐξοδεύσειν εἰς ἄλλην 300 στι-
 χώματα διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὲν μ' ἔμειναν πλέον χρή-
 ματα διὰ νὰ ἐξοδεύω. Ἡ τιμὴ τῶν ραμμένων τούτων
 εἶναι φρ. 8 καὶ ἀπὸ τὴν πώλησιν αὐτῶν γράφω εἰς τὸν
 Μαυρογορδάτον νὰ πληρώσῃ τὰ 300 φρ. τοῦ κ. Ζανῆ

(1) Ἐφθαρταὶ ὁ χάρτης.

Βλαστοῦ. Ἐὰν ὁμως ὁ Βλαστός ἀναδέχεται νὰ τὰ κρατήσῃ αὐτός, τότε ἄς λάβῃ τὰ σώματα ἀπὸ τὸν Μαυρογορδάτον πρὸς 7 φρ.

Εὐχαριστῶ σὲ καὶ τὸν Μαυρογορδάτον διὰ τὰς περὶ τῆς Ἑλλάδος εἰδήσεις, καλὰς μιγμένας μὲ ἄλλας, ἂν ὄχι κακὰς, ὑπόπτους ὁμως διὰ τὴν ὀλιγαρχικὴν τιτλομανίαν τῶν ἡμετέρων. Μοῦ ἐχρησίμευσαν ὁμως εἰς τὰ Προλεγόμενα. Εἰς αὐτὰ θέλεις εὑρεῖν καὶ ἄλλα, ἴσως ἀκόμη ἄγνωστα εἰς σέ. Ἐνδέχεται νὰ μὴν ἀρέσωσιν εἰς πολλοὺς ἐνδέχεται τὸ χειρότερον, καὶ νὰ μοῦ διεγείρωσι νέους ἐχθρούς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔφθασα εἰς ἡλικίαν, ἣτις δὲν ἔχει πλέον οὔτε νὰ φοβῆται οὔτε νὰ ἐλπίζῃ τίποτε, ἔκρινα ἀσυγχώρητον νὰ σιωπήσω ὅσα συλλογίζομαι περὶ τῆς μελλούσης τύχης καὶ καταστάσεώς μας. Ἀφῆκα καὶ ἄλλα πολλά, ὄχι δι' ἀμέλειαν, ἀλλὰ δι' ἀδυναμίαν γεροντικὴν, τὴν ὁποίαν αὐξάνουν αἱ ψυχικαὶ θλίψεις.

Εἰς ταύτας τὰς θλίψεις ἐπροστέθη νέα θλίψις ἢ περὶ τῶν ὁποίων μὲ γράφεις Χίων. Ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν σου, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μαυρογορδάτου συμπεραίνω ὅτι ἐλησμόνησαν τὴν πρὸ τῆς δυστυχίας συνήθη των ὁμόνοιαν, τῶρα μάλιστα, ὅτε ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας δὲν ἔχουν παρὰ τὴν ὁμόνοιαν. Ἐγραψα πάλιν καὶ πρὸς τοὺς ἐν Λόνδρῳ καὶ πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ, ἀφορμὴν λαβὼν, διὰ νὰ τοὺς ἐνισχύσω, τὴν πρὸς ἐμέ ἀπὸ Μεσολογγίου ἐπιστολὴν τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου, μηνολογημένην 24 Μαρτίου. Δὲν μοῦ ἦτον ἀρχήτερα γνωστός, οὔτε προσωπικῶς, οὔτε διὰ γραμμάτων ὁ ἄνθρωπος· ἢ ἐπιστολὴ του ὁμως μ' ἐφάνη εἰλικρινῆς. Ὅθεν τὸν ἀπεκρίθην κ' ἐγὼ εἰλικρινῶς τὴν περὶ τῶν παρόντων γνώμην μου τὴν 4 Ἰουλίου, ὅτε σιμὰ τῶν ἄλλων διεγείρω καὶ τὴν φιλοτι-

μίαν των εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς Χίου. Ἄν οἱ Χῖοι φροντίσωσι νὰ γράψωσι πρὸς αὐτὸν (τώρα μάλιστα ὅτε ἔγινε λειτουργὸς τῶν ἔξω) κοινὴν ἐπιστολὴν, ἐλπίζω ὅτι θέλουν ἐξάψειν ἐπιπλέον τὴν φιλοτιμίαν του.

Ἡ χήρα Wyttenbach μὲ πέμπει 630 φράγκα διὰ τοὺς πληγωμένους μας ἢ ὡς λέγει αὐτὴ αὐτολεξεί, pour soulager quelques uns de nos athlètes, couverts de glorieuses blessures. Τὰ πέμπω κ' ἐγὼ πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ Ψύχαν καὶ Πρασακάκην, νὰ τὰ περάσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ γράψωσι καὶ μικρὰν εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Wyttenbach.

Εὐχαριστῶ σε καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Φουρναράκης διὰ τὴν περὶ τῶν ἀδελφῶν του πρόνοιαν. Τὸν Φραγκόπουλον ἀσπάζομεθα καὶ οἱ δύο.

Τὸν ἐρχόμενον Σεπτέμβριον δημοσιεύεται ἡ Γαλλικὴ τῶν Ἠθικῶν μετάφρασις τοῦ Thurot. Εἰπέ με πῶς καὶ πρὸς τίνα μέλλω νὰ κατευθύνω αὐτοῦ τὰ δι' ὅσα ὑπεγράψατε σῶματα.

Ὁ Ἀσώπιος ἀνεχώρησε πρὸ 8 ἢ δέκα ἡμερῶν. Ἄν στείλετε βιβλία εἰς τὴν Ἐπτάνησον μὲ τὸν προβληθέντα ξεπεσμὸν τῶν $\frac{40}{100}$, ὁ ξεπεσμὸς νοεῖται, ὡς ἔλεγα τὴν ἀρχὴν διὰ μόνον τὸ 1823 ἔτος καὶ διὰ μόνον τὰ εὐρεθέντα (εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς κηρύξεως) εἰς χεῖρας τοῦ Μαυρογορδάτου βιβλία, ἤγουν

Στράβωνα Ἑλληνικόν. Τοὺς λείποντας τόμους ἐμπορῶ νὰ τοὺς ἀναπληρώσω ἀπ' ἐδῶ, ὅταν εὐρεθῶσιν ἀγορασταί.

Μάρκον Αὐρήλιον.

Ξενοκράτην.

Ἴπποκράτην καὶ Γαληνόν.

Ἱεροκλέα.

Ἰλιάδος· ἐμπορῶ νὰ ἀναπληρώσω τὸ Δ ἀπ' ἐδῶ.

Διὰ μόνον ταῦτα, καὶ ὄχι διὰ τὰ μετ' αὐτὰ, ἦγουν Ἡθικ. καὶ Πολιτ. Ἀριστοτέλους καὶ Βεκκαρίαν. Ἄν κρίνετε εὐλογον νὰ μακρύνετε τὸν καιρὸν ἕως τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ 1824 ἔτους, μακρύνετε τον « διὰ τὰς ἐνεστῶσας ἀνάγκας ».

Μὴν ἀμελήσετε νὰ γράψετε πρὸς τὸν Ἀργέντην εἰς Μασσαλίαν περὶ τοῦ τρόπου νὰ σᾶς στείλῃ τὴν κιβωτόν, ἐπειδὴ δὲν ἔχω σήμερον τὸν καιρὸν νὰ γράψω πρὸς τὸν Παντολέοντα Μαυρογορδάτον. Αὔριον ἐλπίζω νὰ τὸν γράψω. Ἐνθυμοῦ νὰ ζητήσης ἀπ' αὐτοῦ παρὰ τὰ βιβλία σου, καὶ δύο σώματα ῥαμμένα τοῦ Βεκκαρίου διὰ νὰ τὰ στείλῃς εἰς τοὺς Ζωσιμάδας.

Ἡ περιέχουσα τοὺς Βεκκαρίας κιβωτὸς P. A. N. I. ἐστάλη εἰς Μασσαλίαν τὴν 16 Αὐγούστου.

Δὸς παρακαλῶ σε τὴν ἐδῶ κλεισμένην πρὸς τὸν κ. Ζανῆν Βλαστόν.

Τὸν κ. Π. Μαυρογορδάτον γράφω νὰ σέ δώσῃ δύο ῥαμμένους Βεκκαρίας, τοὺς ὁποίους στείλῃ νὰ ζήσης εἰς τοὺς Ζωσιμάδας. Εὐτύχει. Ὁ. Ὁ.

16 Σεπτεμβρίου, 1823

Τὸν κουμπάρον σου καὶ φίλον μου κύριον Ζανῆν Βλαστόν ἀσπασάμενος εἶπέ ὅτι θέλω τὸν γράψειν, ὅταν εὐκαιρήσω.

« Πλατύναι ὁ θεὸς τῷ Πλάτῳ, καὶ κατοικησάτω ἐν ἐλευθέρῃ τῇ Ἑλλάδι μετὰ γονέων καὶ ἀδελφῶν » τοὺς ὁποίους συγχαίρων κατασπάζομαι. Τὴν χρηστὴν ἀγγελίαν ταύτην μὲ δίδει ἡ ἐπιστολή σου τῆς 26 Αὐγούστου. Σπούδασε ὅμως νὰ ἀφήσης τὴν Τεργέστην, καὶ νὰ κατοικήσης τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ σοῦ πέμπω κἂν ἀνυποστόλως ὅσα ἐπιθυμεῖς βιβλία. Ἀποκρινόμενος τὴν 20 τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς προλαβούσας σὲ ἀνήγγειλα τὰ σταλθέντα διὰ τοῦ Ἀργέντη, καὶ ἔλεγα καὶ πρὸς σὲ καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα νὰ τὰ λάβῃ Π. Μαυρογ. νὰ προκαταλάβετε τὸν Ἀργέντην περὶ αὐτῶν. Θέλω φροντίσειν νὰ σὲ πέμψω καὶ ἄλλα ὁμοῦ μὲ τὰ Γαλλικὰ Πολιτικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, τὰ ὁποῖα δημοσιεύονται πρὸς τὰ τέλη τοῦ παρόντος, καὶ προσέτι τοὺς τόμους 35 καὶ 36 τῆς Biographie universelle. Περί δὲ τῆς Biographie nouvelle des contemporains, αὐτὴ δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη· ἐξεδόθησαν ἕως τώρα δέκα ἢ ἑνδεκα τόμοι μὲ εἰκόνας. Φροντίζω καὶ περὶ αὐτῆς καὶ περὶ τῶν λοιπῶν.

Ὁ Πίκκολος ἀπὸ Κερκύρας μὲ γράφει, νὰ στείλητε ἐκεῖ 15 σώματα ἀπὸ τὰς εἰς χεῖρας τοῦ κ. Π. Μαυρογ. εὐρισκομένας ἐκδόσεις μου, (μόνας δηλαδὴ τὰς κηρυχθείσας μὲ ξεπεσμὸν $40/100$ διὰ μόνον τὸ 1823 ἔτος), πρὸς τὸν κ. Κωνσταντῖνον Γεροστάτην, ἄνδρα χρήσιμον, ὡς τὸν μαρτυρεῖ, καὶ ἄλλα τόσα εἰς τὸν Βάμβαν εἰς Κεφαλληνίαν. Ἄν τὸ εὐρίσκατε εὐλογον, εἰπὲ τὸν κύριον Μαυρογ. ἀσπασάμενος ἐκ μέρους μου, νὰ τὸ ἐνεργήσῃ. Ἡ διορία τοῦ ξεπεσμοῦ ἃς ἐκτανθῆ ἕως τὸ ἡμισυ τοῦ ἐρχομένου 1824 ἔτους, καὶ ὄχι ἐπὶ πλέον, διὰ νὰ μὴ ἀφανισθῶ *προθέλυμος*. Ἐγὼ, φίλε, παλαιῶ τὴν ὥραν ταύτην, ὄχι μὲ ἑνδειαν, ἀλλὰ μὲ τὰ μέσα νὰ μὴ καταστήσω εἰς ἑνδειαν.

Τὰ μέσα ταῦτα εἶναι νὰ πολυπλασιάσω τὰς ἐκδόσεις μου· ἀλλὰ καὶ αὐταί, παρεκτός ὅτι δὲν ἔχω πῶς νὰ τὰς τυπώσω (χρεωστῶ ἀκόμη ὀλόκληρον τὴν δαπάνην τῆς τυπώσεως τοῦ Βεκκαρίου), πρῶτον γίνονται, ὡς δὲν τὰς θέλω, ὅταν γίνονται εἰς βραχὺ καιροῦ διάστημα· ἔπειτα οὐδὲ τὸ διάστημα μ' ἀφίνουν ἡσυχον αἱ ἀλλεπάλληλοι πανταχόθεν ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖαι μοῦ ἐξαντλοῦν καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πουγγίον. Εἰς πολλὰς οὐδ' ἀποκρίνομαι· ἀλλ' εἶναι καὶ πολλαί, εἰς τὰς ὁποίας ἡ σιωπὴ μου κινδυνεύει νὰ μὲ προξενήσῃ ὄνειδος. Αἱ εἰς αὐτὰς ἀποκρίσεις μου δὲν ὁμοιάζουν τὰ ἀποκρινόμενα εἰς τὸν Ῥώταν, ὅστις ἔχει πρὸς ἐμὲ φιλικὴν συγκατάθεσιν, ὥστε νὰ παραβλέπη καὶ τὰς γεροντικὰς μου μωρολογίας.

Ἐκ τῶν τοιούτων εἶναι αἱ πρὸς τὸν Μαυρογορδάτον. Μ' ἔγραψε πρώτην φορὰν ἀπὸ Μεσολογγίου, καὶ τὸν ἀπεκρίθην τὴν 4 Ἰουλίου διεξοδικῶς. Πρὶν λάβῃ τὴν ἀπόκρισιν, μὲ γράφει τῶρα δευτέραν, καὶ τὸ δεινότερον μὲ παρακινεῖ νὰ γράψω καὶ πρὸς τὴν ἐκεῖ κυβέρνησιν. Ἐγραψα λοιπὸν ὁ ταλαίπωρος πολὺ μακροτέραν πρὸς τὴν Βουλὴν, καὶ τὴν ἔστειλα διὰ Μασσαλίας. Ταύτας τὰς ἀντιγράφει ὁ Φ. Φ. ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰς συντάξω ἐγώ. Σὲ βεβαιόνω, χωρὶς ὑπερβολὴν, φίλε, ὅτι ἀπορῶ πῶς δὲν ἀπεπλήχθην ἕως τῶρα. Αὐτό μου τὸ λιτὸν γεῦμα δὲν τὸ γεύομαι μὲ ἡσυχίαν· αὐτὸν μου τὸν ὕπνον δὲν ἀπολάω μὲ γαλήνην, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν τράπεζαν καὶ εἰς τὴν κλίνην συλλογίζομαι τί νὰ γράψω, ἢ τὸ χειρότερον μετανοῶ πολλάκις τὰ γραμμένα καὶ σταλμένα, νομίζων ὅτι ἤμποροῦσα νὰ τὰ γράψω ὀρθότερα καὶ πειστικώτερα.

Σ' εὐχαριστοῦμεν καὶ ὁ Φ. καὶ ἐγὼ διὰ τὴν εἰς τὰς ἀδελφάς του πρόνοιαν. Φρόντισε νὰ μοῦ σημειώσῃς, ὡς

υπόσχεσαι, τὴν ὀλοκληρίαν τῆς δαπάνης, διὰ νὰ σοῦ τὴν πληρώσω, ἂν δὲν φθάσῃ ἢ πρὸς τὸν κ. Φραγκόπουλον (τὸν ὅποιον κατασπάζομαι) ἐπιστολὴ τοῦ Φ. νὰ σοῦ τὰ πληρώσῃ.

Ἔστειλα διὰ Μασσαλίας τὰ 630 φρ. τῆς χήρας Wyttenbach πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον. Τὴν ἐβδομάδα ταύτην μέλλω νὰ ἀποκριθῶ καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν του.

Ὁ εὐλογημένος Ξένος μὲ πέμπει συναλλαγματικὴν διὰ φρ. 3000, διὰ τὸ μέλλον σύγγραμμα, μεταφραζόμενον ἀπὸ τὸν Φ. Ἐγὼ δὲν τὸν ἐζήτησα ἀργύρια· ἀρκετὴ ἦτον ἡ συγκατάνευσις του, ἢ κἂν νὰ τὰ παραθέσῃ εἰς χεῖράς σου, νὰ τὰ πέμπῃς ἐδῶ καθόσον ἀπαιτοῦσαν αἱ χρεῖαι. Γράψε τον, νὰ ζήσῃς! ὅτι τὴν ἔλαβα, καὶ θέλει πληρωθῆν εἰς τὴν διορίαν τῆς, διὰ νὰ μὴ πολυπλασιάζω τὰς ἐπιστολάς. Ἐπεθύμουν νὰ τὸν στείλω ἔν ἀντίτυπον τοῦ Β. ἀλλὰ δὲν ἐξεύρω, ἂν τοιούτου βιβλίου ἀποστολὴ ἐκεῖ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις εἶναι ἀκίνδυνος, καὶ δι' αὐτὸν καὶ δι' ἐμέ. Δὲν εἶμαι ὀλότελα ἀποσπασμένος ἀπὸ τὸν τύραννον, ἐπειδὴ ἔχω ἀδελφὸν εἰς τὴν Σμύρνην.

Πρὸ δύο ἡμερῶν γραμμένην τὴν παροῦσαν ἀφῆκα μέχρι τῆς σήμερον (16) μὲ σκοπὸν νὰ προσθέσω καὶ ἄλλα. Ἄλλὰ παρὰ τὰς ἀπροσδοκίτους ἄλλας ἀσχολίας, αἰσθάνομαι καὶ τὴν κεφαλὴν μου ζαλισμένην· ὅθεν παύω τὴν γραφὴν, εὐχόμενός σε νὰ εὐδαιμονῆς πανοίκιος.

Ο. Ο.

65.

9 Ὀκτωβρίου, 1823.

Ἀσπάζομαι σε παροίκιον.

Καὶ ἀποκρίνομαι εἰς τὴν 5 Σεπτ. ἐπιστολήν σου, περιέχουσαν τὴν ἐπιστολήν καὶ συναλλ. τοῦ Ξένου, τὰς ὁποίας εἶχα προλάβειν ἀπὸ αὐτὸν ἀμέσως. Ἡ μετάφρασις θέλει διαφέρειν ἀπὸ τὸ κείμενον, διὰ τὰς ἐπιδιορθώσεις, ἴσως καὶ προσθήκας, τὰς ὁποίας μέλλει νὰ κάμη ὁ Daupou, λαθὼν παρ' ἐμοῦ τὴν εἶδησιν τῆς μελετωμένης μεταφράσεως. Καὶ βλέπω, ὅτι ἕκαστα καλὰ νὰ τὸν δώσω τὴν εἶδησιν.

Διὰ τὸν 34 καὶ 35 τόμον τῆς τυπογραφίας φρ. 17,50 βλέπω εἰς τὸ κατάστιχόν μου, ὅτι τὰ ἐπέρασα εἰς χρέος σου μὲ τὰ 240 διὰ 12 σώματα μεταφρ. τῶν Ἑθικῶν, ὅλα ὁμοῦ 257,50. Ἄν δέν σε τὸ ἐσημείωσα, πρόσθεσε καὶ αὐτὸ εἰς τὰς πολλὰς γεροντικὰς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀσθενείας.

Τὸν ἕκτον καὶ τελευταῖον τοῦ Παυσανίου ἔχω πρὸ πολυῦ εἰς τὸ ταμειόν μου, καὶ δὲν ἐστίχῳσα ἀκόμη, διότι ὁ γαμβρὸς τοῦ Κλαυερίου ὑπεσχέθη εἰς τὸν βιβλιοπώλην νὰ τὸν δώσῃ ὀλίγας τινὰς σημειώσεις του (τὰς ὁποίας ἴσως δὲν εὐκαιρήσῃ, ἢ δὲν θελήσῃ νὰ δώσῃ ποτέ). Διὰ ταύτην τὴν ἄδηλον προσθήκην, μένουσιν ἀστίχῳτοι καὶ οἱ ἰδικοὶ σου καὶ ἄλλοι ἄλλων τόμοι. Ἄν θέλῃς νὰ σοῦ τοὺς στείλω ῥαμμένους, ὡς εἶναι, διὰ νὰ ἦσαι πάντοτε εἰς καιρὸν νὰ προσθέσῃς ἔν ἡ δύο τετράδια σημειώσεων, φα-

νέρωσέ με το. Τοῦτο νομίζω εἶναι τὸ συμφερότερον, διὰ τὸν περιεχόμενον εἰς τὸν ἕκτον τόμον πίνακα, χωρὶς τοῦ ὁποῖου τοιαῦτα βιβλία εἶναι δύσχρηστα.

Τοῦ Φουρνουράκη αἱ ἀδελφαὶ ἐκατευδῶθησαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὴν πόλιν μᾶς. Πεπρωμένον καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ταλαιπώρους νὰ διωχθῶσιν ἀπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ τυράννου ἕως τὴν μεγαλόπολιν τῶν Παρισίων.

Τὴν 20 Σεπτεμβρίου σ' ἐπεμψα τὰ Προλεγόμενα, καὶ προσμένω μὲ ἀνυπομονησίαν νὰ μάθω τὸ κατευοδίον των. Τὴν 23 σοῦ ἐσύστησα ἐπιστολὴν ἄλλην διὰ τὸν κύριον Φραγκόπουλον, τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι· ὡσαύτως καὶ τὸν κ. Ζανῆν Βλαστόν, πρὸς ὃν ἐλπίζω νὰ γράψω μὲ τοῦτον τὸν ταχυδρόμον, ἂν δὲν ἀποπληχθῶ. Εἰπέ τον ὡς τόσον, ὅτι ἔλαβα τὰ 244 φρ.

Τὴν 35 ἔγραψα μὲ πόνον τῆς ψυχῆς καὶ σωματικὸν κόπον πολὺν τὴν ὁποίαν μ' ἐζήτησες ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Φ. καὶ Σ. Ρ. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ σοῦ τὴν περάσω αὐτοῦ, διὰ νὰ τὴν στείλῃς αὐτόθεν· ἐδίσταζα πρὸς τίνα τῶν δύο ἔπρεπε νὰ τὴν στείλω, ἕωσοῦ ἀπεφάσισα νὰ τὴν ἐπιγράψω καὶ εἰς τοὺς δύο, καὶ νὰ τὴν κατευθύνω πρὸς τὸν Ζ. Ρ. Ἀκόμη συλλογίζομαι ὅσον σεισμὸν ψυχῆς ἔπαθα γράφων· ἂν αὐτῶν ἡ ψυχὴ δὲν σεισθῆ, οὐαὶ καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς αὐτούς! Ἐρώτησε τὸν Σ. ἂν τὴν ἔλαβαν, καὶ ἂν ἐγέννησε κἀνένα καρπόν.

Λυποῦμαι καὶ περὶ αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διχονοίας, ὅχι ὀλιγώτερον τῆς λύπης σου, καὶ μάλιστα ἐσχάτως ἀναγινώσκων ὅσα γράφει ὁ Φρ. πρὸς τὸν υἱόν του· ἀλλὰ δὲν παραξενίζομαι. Ἀπὸ τουρκικὸν σχολεῖον ἐξεπηδήσαμεν ὅλοι· εἰδείραμεν τὸν διδάσκαλον, κατεσχίσσαμεν τὰ φυλλάδια, ἐσυντριψάμεν καὶ τὰς πινα-

κίδας και τὰ βόραλα και τὸν φάλαγγα τοῦ Σχολείου, ἀλλὰ τὰ ὀλέθριά του μαθήματα ἔχουν ἀκόμη νὰ μείνωσι διὰ πολὺν καιρὸν εἰς τὰς ψυχὰς μας. Δὲν ἐνθυμοῦμαι, ἂν σὲ τὸ εἶπα ἄλλοτε· τὸ λέγω ὁμῶς καθημέραν εἰς τοὺς ἐδῶ ὁμογενεῖς, και τὸ λέγω χωρὶς κἀνένα δισταγμὸν. « Ἄν δὲν ψοφήσωμεν ὅλοι ἡμεῖς οἱ γέροντες, ἢ Ἑλλὰς δὲν ὀρ- » θοποδεῖ ». Τοῦτο πιστεὺς και σύ, ἂν και σὲ ἀποκλείω ἀπὸ τὸν χορὸν τῶν καταδικαζομένων.

Πρῶτος αὐτὸς μ' ἔγραψεν ἀπὸ Μεσολογγίου ὁ Μ. Ἡ ἐπιστολή του μ' ἐφάνη εἰλικρινῆς· εἰλικρινῶς λοιπὸν και μακρῶς τὸν ἀπεκρίθην κ' ἐγώ· και τῆς ἀποκρίσεώς μου κομιστῆς εἶναι ὁ Lord Byron, ὡς μὲ γράφουν ἀπὸ Λιβόρνου. Πρὶν τὴν λάβῃ μ' ἔγραψε δευτέραν ἄλλην, ἥτις μοῦ ἐβεβαίωσε τρόπον τινὰ τὴν περὶ τῆς προτέρας κρίσιν μου, διότι ὄχι μόνον ποθεῖ τὴν και εἰς τὰς δύο ἀποκρίσιν, ἀλλὰ και μὲ παρακινεῖ ἐπιμόνως νὰ γράψω ἀμέσως πρὸς τὴν Διοίκησιν, μὲ ἐλπίδας (λέγει) ὅτι θέλει ὠφελῆσειν ἢ ἐπιστολή μου. Ἐγραψα λοιπὸν μακροτάτην ἐπιστολήν (τὴν 27 Αὐγ.) και πρὸς τὴν Βουλὴν. Οἱ τόσοι κόποι βαρύνουν τὰς ὀδύνας μου· ἀλλὰ τί νὰ κάμω; ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζητήσεώς του ἐσυμπέρανα, ὅτι δὲν ἤθελε μὲ βάλειν εἰς κίνδυνον νὰ λαλῶ πρὸς μὴ ἀκούον- τας, ἂν δὲν εἶχεν ἄλλους ὁμογνωμονοῦντας μὲ τὰς ἐλπί- δας του. Τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόκρίσιν μου ἔστειλα διὰ Μασσαλίας (δι' ὅπου ἔστειλα και τὴν πρὸς τὴν Βουλὴν) πέμψας ἐνταύτῳ και τὰ 630 φρ. τῆς γενναίας Wytten- bach διὰ τοὺς πληγωμένους μας. Ἐπεμψα εἰς τὴν Βου- λὴν τὰ Ἠθικὰ και Πολιτικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸν Ὀνήσανδρον και τὸν Βεκκαρίαν, ὡς πρῶτον θεμέλιον ἢ (ἂν ἀγαπᾷς) προζύμιον τῆς μελλούσης τοῦ ἔθνους δημο-

σίου Βιβλιοθήκης· περί τῆς ὁποίας ἐπρόβαλα καὶ σχέδιον, πῶς ἔχουν νὰ τὴν συναθροίσωσιν ἐγρήγορα. Εἶθε νὰ εἰσακουσθῶ!

Ἐδῶ κλεισμένας βλέπεις ἐπιστολὴν διὰ τὸν σύντεκνόν σου, καὶ δύο ἄλλας διὰ τὸν Γλυκὺν καὶ τὸν Πάλην, τὰς ὁποίας μοῦ ἐζήτησες. Στείλέ τας παρακαλῶ σε συνωδευμένας μὲ παρακίνησιν ἰδικήν σου.

Εἰς τὸν ὁποῖον μ' ἔστειλες κατάλογον βιβλίων βλέπω καὶ Παυσανίου Α καὶ Β τόμον. Ἄν δύνασθε νὰ τοὺς πωλήσητε μὲ ὑπόσχεσιν νὰ τοὺς προμηθεύσητε ἀπ' ἐδῶ τοὺς λείποντας τέσσαρας, ἐμπορῶ νὰ σᾶς τοὺς στείλω.

Ἴδου καὶ ἡ σημείωσις τῶν περιεχομένων βιβλίων εἰς τὴν πεμπομένην πρὸς τὸν ἐν Μασσαλία Παντολέοντα Ἀργέντην κιβωτὸν IR N^ο 1.

2	τόμους	Βιογραφίας καθολικῆς στιχωμ.	φρ.	17,50
11	»	Biographie nouvelle des contemporains.		93,50
6	»	Collection des constitutions.		42,—
3	»	Traité de législation.		18,—
2	»	Traité des preuves judiciaires.		14,—
2	»	Théorie des peines et des récompenses		12,—
2	»	Tactique des assemblées législatives.		13,—
1	»	Essai sur l'Espagne		6,—
1	»	Essai sur la nomenclature		5,—
5	»	Voyage dans la Grèce par Pouqueville.		45,—
1	»	Daunou, sur les garanties indiv.		4,—
16	τόμοι		φρ.	270,—

Ἐκ μεταφορᾶς	φρ. 270.—
στιχωτικὰ 34 τόμων	59,50
	φρ. 329,50
διὰ τὴν κιβωτὸν καὶ παλ.	6,30
δι' ἀγώγιον Προλεγομένων Βεκκαρ.	6,40
	φρ. 342,20

Αἶ! Αἶ! καὶ πάλιν Αἶ! ἰδρῶσα διὰ νὰ καταγράψω τόσον ὀλίγον λογαριασμόν. Πέρασε λοιπὸν εἰς τὸ ἔχην τοῦ λογαριασμοῦ μου τὴν ποσότητα ταύτην φρ. 342,20. Ἄλλὰ μὴ νομίσης ὅτι ἐκέρδησες ἀπολαμβάνων μέρος τοῦ χρέους, ἐπειδὴ διὰ δυστυχίαν μου, ἔχω νὰ σὲ προσεπιβαρύνω πάλιν.

Ἐδῶ κλεισμένην βλέπεις ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ζωσιμαῖν, καὶ χρεώστην ἐμὲ εἰς αὐτὸν διὰ φρ. Παρακαλῶ σε λοιπὸν νὰ τὰ πληρώσης εἰς αὐτούς, καὶ θέλω εἰς τὸ ἐξῆς προθυμηθῆν νὰ σὲ πέμψω καὶ ἄλλα βιβλία, ἂν ἔχης μόμον τὴν εὐκολίαν νὰ τὰ λαμβάνης ἀκωλύτως· τὴν πρὸς τὸν Ζ. ἐπιστολὴν στείλε σφραγισμένην· ἔκαμνες καλὰ νὰ τὴν στείλῃς πρὸς τὸν ἐν Brodi Σπυριδῶνα, ὅστις ἐσχάτως μ' ἔστειλε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ζ. γράφων ὅτι ἐμπορῶ δι' αὐτοῦ, νὰ πέμπω τὰς πρὸς τὸν Ζ. Τ' ὀνομάτου, Σπυριδῶνα, ἀνέγνωσα, τὸ ἐπώνυμον χρειάζεται σοφωτέρους παρ' ἐμὲ νὰ τὸ διαλύσωσιν. Ἀπὸ Δ ἢ D ἀρχίζει. Στείλέ την λοιπὸν δι' αὐτοῦ (γνωστοῦ ἴσως εἰς σᾶς) διὰ νὰ μὴ τὸν κακοφανῆ.

Ἄπορεις ἴσως διὰ τὴν ἀπορίαν μου (τὴν χρηματικὴν λέγω). Τί ἤθελες εἰπεῖν, ἂν σ' ἔλεγα ὅτι δὲν ἐπλήρῶσα ἀκόμη οὐδ' ὀβολὸν διὰ τὴν δαπάνην τοῦ Βεκκαρίου; Τοῦτο μόνον εὐτυχῶ, ὅτι μακροθυμεῖ καὶ ὁ τυπογράφος,

καθώς και οι άλλοι μου φίλοι. Ἄν δὲν μ' ἐβάρυνε τὸ γῆρας, καὶ ἡ τούτου βαρυτέρα ἐπιστολογραφία, ἤθελα εὔρεϊν τὸν τρόπον νὰ γαληνίσω τὴν ψυχὴν μου, πολυπλασιάζων τὰς ἐκδόσεις ὠφελίμων συγγραμμάτων. Ἄλλὰ σὲ βεβαιῶν ἄνευ ὑπερβολῆς, ὅτι ἡ μόνη ἐπιστολογραφία μου ἀρπάζει καιρὸν, ὅπου εἶναι χρεία δι' ἐκδοσιν τριῶν συγγραφέων κατ' ἔτος. Ἄλλὰ καὶ ἂν τοὺς ἐξέδιδας, πόθεν ἔμελλα νὰ τοὺς τυπώσω, ἐπειδὴ τὰ τυπωμένα δὲν πωλοῦνται; Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος σου στέλλω δευτέραν κιβωτὸν I R N^ο 2, περιέχουσα τὰ Γαλλικὰ Ἡθ. τοῦ Ἀριστοτέλους. Εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα τῶν Γαλλικῶν Προλεγομένων βλέπεις ὅτι δὲν εἶναι μόνη ἡ ἐπιστολογραφία, ἣτις μου δαπανᾷ τὸν καιρὸν καὶ τὰς ὀλίγας μου δυνάμεις. Τοῦτο δὲν ἤθελα σὲ τὸ ἐξομολογηθῆν ποτέ, ἂν ὁ πιστὸς καὶ γενναῖος φίλος δὲν τὸ ὠμολόγει αὐτός, ἄνευ νὰ τὸ χρεωστῇ διότι πολὺ πλείωτερα χρεωστῶ ἐγὼ εἰς τὴν φιλίαν του. Τὴν 15 τοῦ παρόντος ἀρχίζει ὁ τύπος τῶν Πολιτικῶν. Φανέρωσέ το εἰς τοὺς ὑπογραμμένους, διὰ νὰ σὲ πληρώσωσι τὰ 240 φρ. ἂν δὲν σὲ τὰ ἐπλήρωσαν ἀκόμη.

Πρὶν κλεισθῆν ἡ κιβωτὸς ἔκρινα εὐλογον νὰ κρατήσω τὸν τελευταῖον (11) τόμον τῆς Νείας Βιογραφίας τῶν συγγραφέων, διὰ νὰ τὸν ἔχω τύπον τοῦ στιχώματος τοῦ δωδεκάτου καὶ τῶν καθεξῆς. Ὅθεν μένουσι 35 τόμοι (ἀντὶ 36) εἰς τὴν κιβωτὸν. Φρόντισε λοιπὸν νὰ προκαταλάβῃς τὸν Ἀργέντην, πῶς ἔχει νὰ σὲ τὰ πέμψη, πρὸς τὸν ὅποιον πέμπονται σήμερον (9). Παρ' ὀλίγον ἐλησμόνησα 10 κομμάτια βιβλίων διὰ τὸν Ἀσώπιον σημειωμένα μὲ τὸνομά του, καὶ προσθεμένα εἰς τὴν αὐτὴν κιβωτὸν I R N^ο 1 τὴν περιέχουσαν τὰ ἰδικὰ σου 35. Μετὰ

τὴν αὔριον πέμπεται εἰς τὸν αὐτὸν Ἀργέντην ἢ ἑτέρα κιβωτὸς διὰ σὲ σημειωμένη I R N° 2 καὶ περιέχουσα 13 σώματα τῆς Γαλ. μεταφράσεως τῶν Ἡθ. Ἀριστοτ. Τὰ 12 εἶναι ὁ ἀριθμὸς ὄσων μ' ἔστειλες αὐτόθεν ὑπογραφῶν, καὶ τὸ ἕν διὰ τὸν ὑπογράψαντα ἐδῶ Ἀλεξ. Μαν. Ἡσαίου. Καθὲν φέρει τὸ ὄνομα γραμμένον καθενὸς πρὸς τοὺς ὁποίους μέλλεις νὰ τὰ μοιράσης. Εἰς τὴν αὐτὴν κιβωτὸν παρὰ ταῦτα, θέλεις εὐρεῖν καὶ 167 φυλλάδια τῆς μεταφρ. τοῦ Καλοῦ Ῥιχάρδου, διὰ τὸν Φουρναράκη, περὶ τῶν ὁποίων θέλει σε γράψειν αὐτός. Πρόφθασε λοιπὸν νὰ προκαταλάβῃς τὸν Ἀργέντην πῶς ἔχει νὰ οἰκονομήσῃ τὰς δύο ταύτας κιβωτούς.

Βλέπω ὁ ταλαίπωρος, ὅτι δὲν εἶμαι καλὸς νὰ γράψω σήμερον τὴν ὁποίαν σ' ἔστειλα πρὸς τοὺς Ζ. ἐπιστολὴν ἃς μείνῃ λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς.

Τὴν στιγμὴν ταύτην λαμβάνω τὴν 26 Σεπτεμβρίου ἐπιστολὴν σου. Εὐδαιμόνει! Ο. Ο.

66.

14 Ὀκτωβρίου, 1823.

Φίλιππε κύριε Πῶτα,

Τὴν 9 τοῦ παρόντος σ' ἐφανέρωσα τὴν ἀποστολὴν εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἀργέντην δύο κιβωτῶν σημ. I R N° 1-2 εἰς τὴν πρώτην τῶν ὁποίων περιείχοντο βιβλία στι-

χωμένα διὰ φρ. 342,20, εἰς δὲ τὴν δευτέραν 13 σώματα τῆς Γαλλικῆς μεταφρ. τῶν Ἡθ. Ἀριστοτέλ. τὰ μὲν διὰ τοὺς ὑπογραμμένους διὰ σοῦ· τὸ δὲ λοιπὸν διὰ τὸν Ἀλ. Μαν. Ἡσαίου.

Ἐδῶ κλεισμένην σὲ πέμπω τὴν ὁποίαν τότε δὲν ἐπρόφθασα νὰ στείλω πρὸς τὸν Ζ. ἐπιστολήν. Βλέπεις ὅτι τὸν μὲνω χρ. φρ. 601, τὰ ὁποῖα παρακαλῶ σε νὰ μὲ κάμης τὴν χάριν νὰ τὰ περάσης εἰς αὐτὸν μὲ τὴν ἐπιστολήν σφραγισμένην, καὶ νὰ τὰ καταγράψῃς εἰς χρέος μου. Τὴν ἐπιστολήν, σφραγισμένην (ὡς εἶπα), ἂν τὸ κρίνης εὐλογον, ἐμπορεῖς νὰ τὴν στείλῃς διὰ τοῦ ὁποίου σ' ἔλεγα Σπυρίδωνος Δθενς. Ποῖος μάγος ἐμπορεῖ νὰ μαντεύσῃ τοιαύτας ὑπογραφάς!

Εἰς τὰ πολλὰ μου πρὸς σὲ χρέη, φίλε, παρακαλῶ σε νὰ μὲ ὑποχρεώσης καὶ τοῦτο· νὰ παραιτηθῇς τὴν ὁποίαν δείχνεις ἐπιθυμίαν τῆς ἀντιγραφῆς τῶν πρὸς τὸν Μ. ἐπιστολῶν μου. Σὺ τὸν ἐπαινεῖς δικαίως, καὶ τὸν ἐπήνεσα κ' ἐγὼ διὰ τὴν ἕως τώρα φρόνιμον διαγωγὴν του. Ἀλλὰ τὸν ἐπήνεσα μὲ τρόπον, ὥστε νὰ τὸν δῶσω καὶ νὰ καταλάβῃ ἐν ταύτῳ, ὅτι προσμένω τὸ τέλος διὰ νὰ μεταβάλω τοὺς ἐπαίνους εἰς μακαρισμούς. Διότι, φίλε μου, δὲν σε λανθάνει ὅτι ἄλλο εἶναι ἔπαινος καὶ ἄλλο μακαρισμός. Αὐτὸς τρέχει ἀκόμη τὸ πολλὰ δεινὸν στάδιον· ἐνόσω τρέχει, ἐπαινεῖται, διότι ἕως τώρα οὐδ' οἱ ἐχθροὶ του τολμοῦν νὰ εἰπωσιν ὅτι ἔτρεξε κακὰ. Ἀλλὰ γίνεσαι σὺ ἐγγυητὴς ὅτι θέλει τρέξῃ καὶ μέχρι τέλους εὐτυχῶς καὶ μακαριστῶς; Ἐγὼ βέβαια δὲν ἐγγυῶμαι οὐδὲ τὸν Σωκράτην, ἂν τὸν ἔβλεπα τρέχοντα, πρὶν τελειώσῃ τὸν δρόμον του. Χρειαζέται ὁ ἄνθρωπος ἐνίσχυσιν ἀληθινῶν ἀγώνων διὰ νὰ νικήσῃ καὶ τὰ κοινὰ εἰς ὅλους μας πάθη,

καὶ νὰ φράξῃ καὶ τὰς ἀκοάς του εἰς τῶν ἐντοπίων καὶ ξένων κολάκων τὰς φαρμακερὰς εὐφημίας. Εἰς ταύτην τὴν ἐνίσχυσιν ἀποβλέπουν αἱ ἐπιστολαὶ μου, καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχω τὸν σκοπὸν, συμφέρει νὰ τὰς γνωρίζῃ μόνος αὐτός, ἕωσοῦ ζῶ. Ἀφοῦ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπαρεκάλεσα τὸν Φουρναράκην νὰ τὰς ἀντιγράψῃ καὶ νὰ σε τὰς στείλῃ· καὶ ἡ ἐπιθυμία σου δὲν μέλλει νὰ μείνῃ πολὺν καιρὸν ἀπλήρωτος. Κράτησέ την λοιπὸν, πρὸς χάριν μου ἀκόμη, χωρὶς ὁμῶς νὰ παρακαλῆς διὰ τοῦτο τὸν θάνατόν μου· διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἀποθάνω ἐγώ, διὰ νὰ ἀναγνώσῃς σὺ ὅσα ἔγραφα ζῶν.

Τὸν θάνατον τοῦ ἥρωος ἠξεύραμεν ἀρχήτερα· ἔκαμες ὁμῶς καλὰ νὰ μοῦ τὸν περιγράψῃς. Τοιαῦτα συναξάρια εἶναι ὠφέλιμα νὰ ἀναγινώσκωνται καὶ νὰ μνημονεύωνται πολλάκις. Τελειόνεις λέγων, ὅτι ἡ « Ἑλλάς γεννᾷ καὶ πάλιν Μιλτιάδης, Λεωνίδης, Ἀριστείδης καὶ Σωκράτης ». Τοὺς πρῶτους δύο εὐτύχησα καὶ ἐγώ, πρὶν ἀποθάνω, νὰ ἀκούσω· τοὺς Ἀριστείδης καὶ Σωκράτης εὐχομαι σὲ νὰ ἴδῃς! Ἀπὸ Τουρκικὸν σχολεῖον, Ἀριστείδαι καὶ Σωκράται, δὲν ἐκβαίνουν. Χρειάζεται καιρὸς διὰ νὰ μάθωσιν ἄλλων σχολείων μαθήματα. Εὐτύχει πανοικίος!

Ο. Ο.

67.

13 Νοεμβρίου 1823.

Φίλε,

Ἄρρωστος ἀκόμη σὲ γράφω. Τὴν ἐπιστολήν σου 14 Ὀκτ. ἔλαβα. Τὰ τοῦ Βλαστοῦ μ' ἐλύπησαν χωρὶς νὰ

μ' εκπλήξωσι. Τὰ ἐπρόσμενα μὲ μέγαν φόβον τῆς ψυχῆς μου πρὸ πολλοῦ· καὶ ὅταν ἤκουα ἀπὸ πολλῶν στόματα τοὺς ἐπαίνους του, χωρὶς νὰ κατηγορήσω τὴν εὐπιστίαν τῶν ἐπαινοῦντων, ἐθαύμαζα τὴν πανουργίαν τοῦ ἐπαινουμένου. Ὅπως ἂν ἦναι, δὲν ἔχει νὰ καυχηθῆ ὅτι μὲ ἠπάτησε. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; Μήπως οἱ μέλλοντες νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὸν τόπον του ἐλπίζονται χρηστότεροι; Ἄνθρωποι κατὰ σὲ καὶ κατὰ τοὺς Χίους ἐχρειάζοντο ἐκεῖ κάτω, νὰ δώσωσι μορφὴν καὶ τάξιν. Ἄλλ' οἱ μὲν ταλαίπωροι Χῖοι, ἂν δὲν θεραπεύσωσι πρῶτας τὰς ἰδίας των δυστυχίας, δὲν θέλουν δυνηθῆν νὰ συνεργήσουν εἰς θεραπείαν τῶν κοινῶν. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, ὀλίγοι τινὲς ἔχουν εὐλόγους αἰτίας παραιτήσεως, ὡς σύ' οἱ ἄλλοι εἶναι ἀπὸ τὸ τάγμα τῶν « Ἄγρὸν ἠγόρασα ». Ὑπομονή.

Ἀπὸ τὸν Φρ. ἔλαβα ἀπόκρισιν τῆς μακρᾶς καὶ πολλὰ θρηνητικῆς ἐπιστολῆς μου· αὐτὸς δικαιολογεῖται διὰ μακρῶν, ὡς ἔχων μόνος ὅλα τὰ δίκαια. Ὁ Στ. δὲν ἀπεκρίθη ἕως τῶρα. Τί δύναμαι νὰ κάμω ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ, οὐδετίποτε. Αὐτόθεν, φίλε, ἂν ἔχῃς ἐπιρροὴν εἰς αὐτοὺς ἀμέσως ἢ δι' ἄλλων φίλων, σπούδασε νὰ τοὺς διαλλάξῃς. Ὅσων ἔγραψα, δραστικώτερα ἄλλα εἶν' ἀδύνατον νὰ γράψω.

Σὲ μακαρίζω ὅτι δὲν εὐρέθης εἰς τὴν θραῦσιν τῆς πατρίδος σου· μακαριστοὶ εἶναι καὶ ὅσους ἔχασες παραβαλλόμενοι μὲ τοὺς σφαγμένους ἢ αἰχμαλωτισμένους ἀπὸ τὸν πάσης σκουρδούλας ὀλεθριώτερον Σουλτὰν Χασάπην.

Συγχώρησε νὰ σὲ βαρύνω μὲ τὰς ἐδῶ κλεισμένας. Τὴν πρὸς τὸν Πολυχροσιάδην καὶ τὴν πρὸς τὸν Ξένον στείλε σφραγισμένας τὴν σφραγισμένην δὸς τὸν σύντεκνόν σου, καὶ παρακίνησέ τον νὰ τὴν κοινοποιήσῃ εἰς ὅλους τοὺς Χίους.

Ἐπειδὴ κρίνεις καλὴν τὴν ἐξήγησιν τοῦ μακαρισμοῦ, καλὴν τὴν κρίνω καὶ ἐγώ· δὲν ὠφελεῖ ὅμως τίποτε ἀπὸ τὸ στόμα μου, καὶ μάλιστα θαμμένη εἰς Προλεγόμενα, τὰ ὅποια πολλὰ ὀλίγοι μέλλουσι ν' ἀναγνώσωσιν. Ἐκεῖ κάτω, φίλε μου, ἐχρειάζετο ἱεροκήρυξ φιλόπατρις καὶ ῥητορικὸς νὰ ἐκτείνῃ εἰς διδασχὴν καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ ἐπ' ἄμβωνος, καὶ αὐτόν, καὶ ἄλλας μυριάς περικοπὰς τῆς Νέας Διαθήκης. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἔπρεπεν εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν νὰ ἐκφωνῶνται λόγοι περὶ δικαιοσύνης καὶ ὁμοιοίας. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις, παρὰ τὰς ἐπ' ἄμβωνος ὁμιλίας, ἐχρειάζετο καθημερινή, ἢ τοῦλάχιστον δις τῆς ἐβδομάδος, ἡμερησίως Ἑθικοπολιτικὴ τυπωμένη καὶ διαμοιραζομένη εἰς τοὺς ταλαιπώρους Ἕλληνας. Πόσοι ἀπὸ τούτους ἐκατάλαβαν ἀκόμη, ὅτι ἡ παροῦσά μας κατάστασις, εἶναι ἀναγέννησις καὶ ἀναβάπτισις, εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστοῦμεν νὰ ἀνανεώσωμεν τὴν παλαιὰν ὑπόσχεσιν « Ἀποτάσῃ τῷ Σατανᾷ— Ἀποτάσσομαι ». « Καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ;— Ἀποτάσσομαι ». Ἄν τοῦτο δὲν πράξωμεν, γινόμεθα ἀληθινοὶ ἀποστάται, ὡς μᾶς κατηγοροῦν οἱ ἐχθροὶ μας, ἐπειδὴ ἤρχισαμεν ἀώρως τὸ ἔργον μας, καὶ ἐξηγριώσαμεν τὸν τύραννον τόσον, ὥστε νὰ ἐξολοθρεύσῃ μέγα μέρος τοῦ ἔθνους μας. Ἄν ἀλλάξωμεν ὅμως καὶ ζωὴν, τότε γινόμεθα φυγάδες τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἀληθινοὶ Ἀποτάκται καὶ ὄχι Ἀποστάται. Τοιαῦται διδασχαι καθημεριναὶ ἐχρειάζονται τὴν ὥραν ταύτην ἐκεῖ κάτω· καὶ κατὰ δυστυχίαν δὲν ἀκούω κανένα διδάσκοντα. Ὁ ταλαιπώρος Βάμβας, μόνος ἱκανὸς εἰς τοῦτο, ἠναγκάσθη ἀπὸ τὴν κακίαν τοῦ Ν. νὰ φύγῃ. Ἄν ἔχῃς αἰτίαν νὰ τὸν γράψῃς, παρακινήσέ τον νὰ ἐπιστρέψῃ τώρα.

Περὶ τῶν βιβλίων θέλω πράσσειν, ὡς ἐπιθυμεῖς. Τὸν κὺρ Φραγκόπουλον ἀσπάζομαι. Εὐτυχεῖτε πανοίκοι.

Ο. Ο.

68.

23 Δεκεμβρίου 1823.

Ἐχω, φίλε, τὰς ἐπιστολάς σου τῆς 31 Ὀκτ. καὶ τῆς 28 Νοεμβρ. πρὸς τὰς ὁποίας ἐλπίζω νὰ ἀποκριθῶ ἄλλοτε, μὴν ἔχων τὴν ὥραν ταύτην τὸν καιρόν. Ἡ παροῦσά μου ἄλλην αἰτίαν δὲν ἔχει, πλὴν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ προλάβω τὴν ὁποίαν μελετᾷς νὰ μοῦ κάμῃς ἀποστολὴν τῶν παρὰ τοῦ ἐν Βενετίᾳ βιβλιοπώλου φρ. 248. Μὴ μου τὰ ἐμβάσης, παρακαλῶ σε· ἀλλὰ στείλε ἐξ αὐτῶν τὴν ἀξίαν γροσίων σκυθικῶν 108 εἰς τὸν ἐν Σμύρῃ ἀδελφόν μου Ἀνδρέαν Κοραῆν, καὶ κράτει τὰ λοιπά, ἕως νὰ σε γράψω. Ἀσπάζομαι τὴν οἰκογένειάν σου φιλικῶς. Εὐτυχεῖτε ὅλοι!

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ μέλλοντος Ἰανουαρίου πέμπω εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἀργέντην κιβώτιον περιέχον τοὺς λείποντάς σου Παυσανίας, εἰς τοὺς ὁποίους μέλλει νὰ προσθήσῃ καὶ ὁ Φουρναράκης ὀλίγα τινὰ σωματῖα τοῦ Ἀλέξιδος.

69.

16 *Ἰανουαρίου* 1824.

Δός, φίλε, παρακαλῶ σε, τὴν ἐδῶ κλεισμένην εἰς τὸν δυστυχῆ πατέρα, καὶ παρηγόρησέ τον τὰ δυνατὰ. Ἡ κακὴ τοῦ σώματός μου κατάστασις, γενομένη χειροτέρα ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην συμφορὰν, δέν με συγχωρεῖ τὴν ὥραν ταύτην νὰ σέ γράψω πλειότερα. Ἄν δὲν σχάσω τὸν χειμῶνα τοῦτον, φοβοῦμαι μὴ ἡ ἐξῆς ζωὴ μου γενῆ πλέον ὀδυνηρὰ παρὰ τὸν θάνατον.

Εὔχομαι εἰς τοὺς λυπημένους γονεῖς παρηγορίαν, καὶ εἰς σέ, φίλε, νὰ μὴ λάβῃς ποτὲ χρεῖαν τοιαύτης παρηγορίας!

Δός ἀπὸ μέρους μου καὶ εἰς τὸν φίλον σύντεκνόν σου τοὺς ἀσπασμούς καὶ τὰς εὐλογίας τοῦ νέου ἔτους· τὴν ἐπιστολὴν του ἔλαβα.

Ο. Ο.

70.

15 *Μαρτίου* 1824.

Φίλε κύριε Ῥώτα,

Ἄρρωστος σέ γράφω· ὅθεν οὔτε δύναμιν οὔτε καιρὸν ἔχω νὰ ἀποκριθῶ εἰς τὰς ἐπιστολάς σου. Τὰ βιβλία σου

ὁμως ἐφρόντισα νὰ σοῦ στείλῃ διὰ τῆς ὑπουργίας τοῦ Φουρναράκη τὴν 12 τοῦ παρόντος εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Π. Ἀργέντην νὰ σὲ τὰ στείλῃ αὐτοῦ. Εἶναι διηρημένα εἰς δύο κιβώτια IR N° 3-4. Παρὰ ταῦτα ἐστάλθη εἰς αὐτὸν διὰ τὸν κύριον Φραγκόπουλον (τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι) μπαούλον περιέχον τὰ βιβλία τοῦ υἱοῦ του. Ὅθεν ἄς φροντίσῃ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἀργέντην τὰς περὶ αὐτοῦ διαταγὰς του.

Με δευτέραν ἀφορμὴν, καὶ ὀλίγην ἀναψυχὴν τῆς ὀδυνηρᾶς μου σωματικῆς καὶ ψυχικῆς καταστάσεως θέλω σε στείλῃ τὴν σημείωσιν καὶ τιμὴν τῶν βιβλίων. Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον!

Ο. Ο.

71.

24 Ἀπριλίου 1824.

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον.

Μὴ σε φαίνεται παράδοξος ἡ σιωπὴ μου. Πρέπει νὰ ζῆ τις, διὰ νὰ λαλῇ. Τὸ σῶμά μου ἀναπνέει ἀκόμῃ· ἀλλ' ἡ ταλαίπωρος ψυχὴ μου εἶναι νενεκρωμένη πλέον ἀπὸ ἀνίας παρὰ ἀσχολίας, ἢ μᾶλλον ἀνίας διὰ τὴν ματαίωσιν τῶν ἀσχολιῶν μου.

Εἰς τὴν 3 Φεβρουαρίου. ἐπιστολὴν σου ἀποκρινόμενος σὲ ἀνήγγελλα μόνον (γράφων 15 Μαρτίου) τὴν ἀποστολὴν τῶν δύο κιβωτῶν IR N° 3-4. Μετὰ ταύτην ἔβαλα τὰς

λοιπὰς ἐπιστολάς σου 6 Φεβρ., 2 καὶ 5 Μαρτίου καὶ 2 Ἀπριλίου, καὶ τὰς περικλεισμένας ἀπὸ τὸν ἐν Ὀδησσῷ Πολυχρ. καὶ τὸν ἐν Βυζ. Ξένον, καὶ τὸν ἐτήσιον λογαριασμόν. Εὐχαριστῶ καὶ διὰ τὰ πληρωθέντα εἰς Ζωσιμ. καὶ διὰ τὰ σταλθέντα εἰς τὸν ἀδελφόν μου. Κατεχώρισα καὶ τὰ δύο ταῦτα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογ. σου, ὡσαύτως καὶ τὰ τοῦ Γλυκῦ εἰς τὸ χρ. σου, ἂν καὶ ἀκόμη ἀπλήρωτα. Τὰ τοῦ Πάλλη βλέπω ὅτι ἐματαιώθησαν, καθὼς καὶ ἄλλα πολλά. Ὑπομονή!

Τοὺς ὁποίους ἔλαβες ἀπὸ τὸν Π. Μαυρογ. δύο Βεκκαρίας, ἦσαν, ὡς ἐμάντευσες, διὰ τοὺς Ζωσιμ. Ἄν δὲν τοὺς ἔστειλες, μὴν ἀμελήσης νὰ τοὺς στείλῃς. Εἰς τὸ Ν. 3 θέλεις εὑρεῖν ἄλλους δύο δι' αὐτούς, ἐπειδὴ ἐλησμόνησα τοὺς πρώτους. Ὅθεν κράτησε τούτους, ἂν ἔστειλες ἐκείνους. Ἡ μᾶλλον στείλει τὸν ἕνα εἰς τὸν Ξένον, καὶ τὸν ἄλλον εἰς τὸν Πολυχρονιαδην, ἐὰν δὲν ἔστειλες εἰς αὐτούς· ὅτι ἐνδέχεται νὰ τὸ ἐλησμόνησα καὶ τοῦτο. Ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ ζαλιζεται ἀπὸ πολλὰς τρικυμίας. Εἰς τὸ αὐτὸ κιβώτιον Ν^ο 3 εἶναι καὶ δύο τῶν Ἡθ. Ἀριστοτέλ. διὰ νὰ σταλθῶσιν εἰς τὸν Ζωσιμᾶν, ἐὰν δὲν τὰ προέστειλες καὶ αὐτά. Ἐτι εἰς τὸ αὐτὸ 7 ἄλλα σώματα Βεκκαρίου, τὰ ὅποια παρακαλῶσε νὰ παραδώσης (μὲ τοὺς φιλικούς ἀσπασμούς μου) εἰς τὸν κύριον Ζ. Βλαστόν, ἐξηγούμενος ὅτι εἶναι ἀντὶ τῶν $10/100$, τὰ ὅποια ἐχρεώστων διὰ τὰ μετρητά του. Παρὰ ταῦτα θέλεις εὑρεῖν τὰ πέντε σώματα τοῦ ἔκτου τόμου Πausανίου φρ. 50 καὶ τὸν ἐνδέκατον τόμον προπληρωμένον τοῦ Βιογρ. Λεξ. τῶν συγχρόνων. Κατεχώρισα εἰς χρέος σου φρ. 59,25. Τὰ 9,25 εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος νὰ σταλθῇ 12^{ου} τόμου.

Τὸ δὲ κιβώτιον I R N ^ο 4 περιέχει 29 τόμους Dict.	
des sciences naturelles.	φρ. 174,—
3 τόμους περιέχοντας 27 φυλλάδια τῶν χαλ	
κογραφικῶν τοῦ αὐτ. Λεξ.	135,—
2 τόμους Diction. de l'Academ. Fr. . .	32,—
1 » de la science morale par Droz.	4,50
4 » l'exalté par Picard.	10,—
	<hr/>
	φρ. 355,50
στιχωτικὰ	44,25
ποδοκόπια Κιβωτῶν καὶ τείλιξιν.	11,50
	<hr/>
	φρ. 411,25

Τώρα χωρὶς ἀναβολὴν ἐπιχειρῶ τὴν προμήθευσιν ὧσων ἐζήτησες μετὰ ταῦτα βιβλίων, καὶ θέλω μετ' ὀλίγον σου φανερώσειν καὶ αὐτῶν τὴν ἀποστολὴν. Ἄν καὶ διὰ χειρὸς τοῦ Φουρναράκη ἐνεργοῦνται καὶ ἡ συνάθροισις καὶ διάταξις καὶ ἀποστολὴ των, ἡ λειπομένη μικρὰ φροντίς δι' ἐμὲ ἔγινε καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὰς ἄλλας ζήλας τῆς κεφαλῆς μου μεγάλη μέριμνα. Μιᾶς ἐπιστολῆς γραφὴ εἶναι δι' ἐμὲ ἄθλος Ἡράκλειος. Δὲν ὀνομάζω τὰς πρὸς σέ καὶ τοὺς κατὰ σέ ἐπιστολάς, διότι αἱ τοιαῦται πληρόνουν ἀμοιβὴν τοῦ κόπου τὴν ἡδονήν. Ἀλλὰ, φίλε, αἱ ἐπιστολαὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν μου κατακλύζουν πανταχόθεν τῆς οἰκουμένης τὴν κεφαλὴν. Ἀπὸ μόνην τὴν Ἀφρικὴν δὲν εἶχ' ἀκόμη λάθειν ἐπιστολὴν ἔλαβα κ' ἐκείθεν. Δὲν ἀποκρίνομαι, οὐδ' εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκριθῶ εἰς ὅλας· ἡ μόνη των ἀνάγνωσις εἶναι ἀρκετὴ μάστιξ. Εἶναι ὅμως καὶ ἡ πρὸς ὀλίγας ἐξ αὐτῶν ἀπαραίτητος ἀπόκρισις μεγάλος κόπανος διὰ τὴν ἐξασθενημένην μου κεφαλὴν. Ὑποφερταὶ ἤθελαν εἶσθαι αἱ φυσικαὶ θλί-

ψεις αὐται, ἂν δὲν ἐσυνωδεύοντο μὲ θλίψεις ἠθικὰς ἄλλας
πολλὰς, τῶν ὁποίων μία εἶναι, ὅτι δὲν ἔχω τὸν τρόπον
νὰ πληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐκδώσω ἀκόμη τίποτε, πρὶν
κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς, μὴν ἔχων νὰ πληρώσω δαπάνην
τύπου. Ἐννέα σχεδὸν μῆνες εἶναι ἀποῦ ἐτυπώθη ὁ Βεκ-
καρίας, καὶ χρεωστῶ ἀκόμη 300 φρ. διὰ νὰ τὸν ἀποπλη-
ρώσω. Δὲν ἤθελε λοιπὸν ποτε τυπωθῆν, ἂν δὲν ἦτο τυπο-
γράφος ὁ Διδότος· κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν ἔχει τόσην
μακροθυμίαν.

Ἄν ἡ παροῦσα σὲ φθάσῃ, πρὶν μὲ στείλῃς ἀργύρια, ὡς
ἐμελέτας νὰ πράξῃς, μὴ με τὰ στείλῃς. Ὡσαύτως παρακά-
λεσε (ἂν ἦναι καιρὸς ἀκόμη) καὶ τὸν Πίκκολον νὰ σοῦ ἐμ-
θάσῃ αὐτοῦ ἀμέσως τὰ εἰς χεῖράς του εὐρισκόμενα, καὶ ὄχι
εἰς ἐμέ. Διότι ὅσα μέχρι τῆς ὥρας ἐξώδευσα διὰ τὰ βιβλία
σου, εἶναι ἀπὸ τὰ ὁποῖα μ' ἔφερεν ὁ Φουρναράκης ἀργύρια
διὰ τὸν Φραγκόπουλον. Προσμένω νὰ μοῦ φέρῃ τὴν τελειάν
ἀποκαθάρσιν, διὰ νὰ σὲ γράψω νὰ τὰ πληρώσῃς εἰς τὸν
Φραγκόπουλον, καὶ τότε νὰ γράψω καὶ πρὸς αὐτόν. Εἰπέ
τον λοιπὸν (μὲ τοὺς ἀσπασμούς μου) νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸς
ὑπομονήν. Ὡς τόσον ἐμπορεῖς νὰ τὸν μετρήσῃς ἕως 400
φρ. κ' ἔπειτα, ὅταν σὲ γράψω, τὸν δίδεις τὰ λειπόμενα.

Διὰ τὰς ἀνάγκας μου ταύτας, γράψε τὸν Ἀσώπιον ἢ
τὸν Πίκκολον, νὰ μακρύνῃ τὴν διορίαν τοῦ ξεπεσμοῦ τῶν
40/100 εἰς τὴν πώλησιν τῶν ἰδρώτων μου μέχρι τοῦ τέ-
λους τοῦ παρόντος ἔτους 1824, καὶ ὄχι ἐπέκεινα, διὰ
μόνην τὴν ἐλευθερωμένην Ἑλλάδα, καὶ δι' οὐδένα ἄλλον
τόπον, διὰ μόνα ὅσα ἔστειλες βιβλία, καὶ ὄχι διὰ τὰς
λοιπὰς ἐκδόσεις. Ἡ στενόχωρος ἀνάγκη μὲ ἀναγκάζει νὰ
κάμω τοιαύτην θυσίαν. Χωρὶς τῆς ἀνάγκης ταύτης, ἤθελ'
ἀρχίσαι νὰ τυπὼνω ἄλλοτι.

*Αν ἔχης ἀφορμὴν νὰ γράψῃς εἰς τὸν ἐν Βυζαντίῳ Ξένον, εἰπέ τον, ὅτι αἱ πολλαὶ ζάλαι καὶ ἀσχολίαι μου μ' ἐμπόδισαν νὰ τὸν πέμψω τὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα χαριζόμενος συγκατένευσε νὰ λάβῃ εἰς πλήρωσιν τῶν ὁποίων μ' ἐδάνεισεν αὐτόκλητος 500 φρ. Δὲν θέλω ὁμως ἀργήσῃς νὰ τὸν δώσω τὴν εἶδησιν τῆς ἀποστολῆς. Δὲν ἐξεύρω ἂν πρέπη νὰ βάλω εἰς τὸ κιβώτιόν του καὶ ὀλίγους Βεκκαρίας. Τί λέγεις;

Δὲν ἐνθυμοῦμαι, ἂν σ' ἔγραψα, ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς προφέσσωρας μετέφρασε τὰ Προλ. τῶν Πολ. Ἄρ. καὶ τὰ ἐξέδωκεν ἐντάμα μὲ τὸ κείμενον. Μ' ὄλον ὅτι δὲν τὸν γνωρίζω, ἠναγκάσθην νὰ τὸν γράψω, δεόμενος καὶ ἀντιβολῶν νὰ μὴ πράξῃ τὸ αὐτὸ μὲ τὰ Πρ. τοῦ Βεκ. προσθέτων τὸ «ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι».

Σὲ ἀνήγγειλα εἰς τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ δύο κιβωτοὶ I R N° 3-4 ἐστάλησαν εἰς τὸν Ἀργέντην περὶ τὰ μέσα τοῦ Μαρτίου. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν σ' ἐμήνυσα ὅτι εἰς τὸ N° 4 ἦσαν καὶ 100 σωματία Ἀλεξίδος διὰ λογαριασμὸν τοῦ Φουρναράκη· περὶ αὐτῶν αὐτὸς θέλει σε γράψῃν, ἂν δὲν σ' ἔγραψεν ἀκόμη.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐρχομένου ἀπαρτιζέται ἡ τύπωσις τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως τῶν Πολιτικῶν· καὶ τότε θέλω σε πέμψῃν τὰ διὰ τοὺς ὑπογραμμένους παρὰ τῶν ὁποίων ἐλπίζω ὅτι ἔλαβες τὴν ὁποίαν μ' ἔστειλες τιμὴν καὶ δι' αὐτὰ καὶ διὰ τὰ προλαβόντα Ἠθικὰ.

Νὰ μὴ τὸ λησμονήσω· ὁ ἀριθμὸς τῆς κατοικίας μου (χωρὶς ν' ἀλλάξω κατοικίαν) ἠλλάξε εἰς τὸ N° 15, ἀντὶ τοῦ προτέρου 5. Ἐνθυμοῦ το λοιπόν, καὶ κοινοποίησέ το (νὰ ζήσης!) εἰς τοὺς ὅσοι μὲ τιμοῦν ἢ μὲ βαρύνουν μ' ἐπιστολάς. Ζῆθι πανοίχιος!

Τὸν κ. Παντολέοντα Μαυρογορδάτον ἀσπάζομαι· θέλω τὸν ἀποκριθῆν καὶ αὐτόν. Συγχώρησιν, συγκατάβασιν καὶ εὐσπλαγχίαν ζητῶ ἀπὸ ὅλους σας.

Ἔσχισα τὸ χωριστὸν φυλλάριον, ἀφοῦ μου κατέσχισε τὰ σπλάγχνα, καὶ μ' ἔρριψε σχεδὸν εἰς τὴν κλίνην. Θέλω σε γράφειν ἰδιαιτέρως περὶ τούτου.

72.

17 Ἰουρίου 1824.

Φίλιππε Ῥώτα,

Ἀπὸ τὴν ἐδῶ κλεισμένην πρὸς τὸν γενναῖον Ὀδυσσεά καταλαμβάνεις, ὅτι δὲν ἔχω καιρὸν ν' ἀποκριθῶ εἰς τὴν τελευταίαν σου 18 Μαΐου καὶ τὰς πρὸ αὐτῆς δὲν ἐξεύρω πόσας. Ἀφοῦ τὴν ἐσύνταξα, ἠναγκάσθην καὶ νὰ τὴν ἀντιγράψω αὐτὸς εἰς καθαρὸν, διότι ὁ Φουρναράκης τὴν ὦραν ταύτην ἀσχολεῖται νὰ μὲ ἐλαφρύνῃ ἀπὸ ἄλλων ἀντιγραφῶν βάρους. Γραμμένον μοῦ ἦτον εἰς τὰς τελευταίας ὥρας (ὅτι ὥρας πλέον καὶ ὄχι ἡμέρας λογαριάζω) ν' αὐξάνωσιν οἱ κόποι μου, καθόσον ὀλιγοστεύουν τὰ παρηγορικὰ τῶν κόπων. Ἀφοῦ τὴν ἀναγνώσης, σφράγισε καὶ στείλῃ την, ὅσον δυνατὸν, ἀσφαλῶς καὶ γρήγορα. Εἰς τὴν ἀγάπην τῆς φίλης σου οἰκογενείας (τὴν ὁποίαν κατ' ἀσπάζομαι) σ' ἐξορκίζω νὰ μὴ τὴν κοινωνήσης εἰς κἀνένα, πλὴν ἂν θέλῃς εἰς τὸν Ζ. Βλαστόν, μηδὲ νὰ τὴν

μακρύνης ἀπὸ τὰς χεῖράς σου. Ἄνοικτὴν σοῦ τὴν ἐμπι-
στεύθην, διὰ νὰ πληροφορηθῆς τὴν ἀνάγκην νὰ σταλθῆ
καὶ ἀσφαλῶς, καὶ μὲ τὰ πουλία, ἂν ἦτο δυνατόν. Ἐπειδὴ
κλαίει εἰλικρινῶς τὰς διχονοίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ προσ-
καλεῖ βοήθειαν, καὶ ὑπογράφεται καὶ υἱός μου, ἐλπίζω
ὅτι θέλει τὸν ἐνισχύσειν ἢ ἀπόκρισις, ἴσως καὶ τὸν κινή-
σειν νὰ τὴν κοινωνήσῃ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς. Εἶθε
μόνον νὰ μὴ τὴν δημοσιεύσωσιν εἰς τὰς ἐφημερίδας των!
πρᾶγμα ὄχι μόνον ἀσύμφορον εἰς τὸ κοινόν, ἀλλ' ἴσως
καὶ κινδυνῶδες. Καὶ περὶ τούτου ἔκαμνες καλὰ νὰ τὸν
γράψῃς δύο λόγια. Ἄλλὰ ποῦ νὰ τὸν εὐρωμεν; αὐτὸς
τρέχει ἐπάνω κάτω ὅθεν συμβουλεύσου μὲ τὸν Βλαστὸν
τὸν ἀσφαλέστερον τρόπον, νὰ μὴ χαθῆ ἡ ἐπιστολὴ καὶ μὲ
λυπήσῃ μεγάλως.

Πρὸς τὸ τέλος τῆς Ἑβδομάδος ἐλπίζω νὰ κατευθύνω
ἄλλο κιβώτιον I R N^ο 5 εἰς τὸν Ἀργέντην, περιέχον βι-
βλία, διὰ νὰ τὰ στείλῃ πρὸς σέ. Ὅθεν ἐμπορεῖς ἀπὸ τώρα
νὰ δώσης εἰς αὐτὸν τὰς χρειώδεις παραγγελίας σου. Εὐ-
χαριστῶ δι' ὅσα ἐπλήρωσας εἰς τὸν Φραγκόπουλον. Εἶπέ
τον νὰ ἔχῃ ὑπομονὴν· μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελειοῦν
ὄλαι αἱ μετὰ τοῦ Φ. ὑποθέσεις του, καὶ τὸν γράφω. Πνί-
γομαι ἀπὸ ἀσχολίας καὶ πάσης λογῆς ἀνίας.

Ἄλλας τρεῖς κλεισμένας βλέπεις ἐδῶ. Στείλε τὴν πρὸς
τὸν Πίκκολον, ὅστις μ' ἔμβασε 742 φρ. ἀπὸ πώλησιν
βιβλίων. Στείλε καὶ τὴν πρὸς τὸν Πολυχρ. καὶ τὴν πρὸς
τὸν Ξένον, ἀφοῦ τὰς σφραγίσῃς. Εὐδαιμόνει! ἀπόκρισιν,
ὅτι ἐστάλη ἀσφαλῶς ἢ πρὸς τὸν Ὅδ.

Ο. Ο.

5 'Ιουλίου 1824.

Φίλε, ἀσπάζομαι σε παροίκιον.

Τὴν 17 'Ιουνίου σ' ἔστειλα τὴν πρὸς τὸν 'Οδυσσεά ἐπιστολὴν μὲ τρεῖς ἄλλας, μίαν διὰ τὸν Πίκκολον, ἄλλην διὰ τὸν Ξέν. τῆς Κωνστ. καὶ τρίτην διὰ τὸν Πολυχρ. τῆς 'Οδησσοῦ. Τὴν 21 ἔστειλα πρὸς τὸν 'Αργέντην κιβώτιον IR N^ο 5, περιέχουσαν βιβλία, τῶν ὁποίων τὴν σημείωσιν βλέπεις εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. Εἰς τὸ κιβώτιον τοῦτο θέλεις εὑρεῖν τόμον ἓνα, τὸν ἔκτον τοῦ Πλουτάρχου, τὸν ὁποῖον παρακαλῶ σε νὰ ἐκδώσῃς ἀσφαλῶς πρὸς τὸν Πίκκολον. Θέλεις εὑρεῖν ἀκόμη δύο τομίδια μὲ λάθος στελλόμενα αὐτοῦ, ἀντὶ νὰ σταλθῶσιν εἰς Λιβόρνον· εἶναι ὁ τόμος 7 καὶ 8 τῆς καθολικῆς ἱστορίας Anquetil. Κάμε με τὴν χάριν νὰ τὰ πέμψῃς ἀσφαλέστατα πρὸς τὸν ἐν Λιβόρνῳ Θωμᾶν Σπανιολάκην. Ἄλλο λάθος· ἐλησημονήθη νὰ βαλθῇ εἰς τὸ κιβώτιον καὶ τὸν ὁποῖον ἐζήτησες Boileau. Θέλει σοῦ σταλθῆν μὲ ἀκόλουθον κιβώτιον. Μ' ὄλον ὅτι βοηθοῦμαι ἀπὸ τὸν Φ. εἰν' ἀδύνατον ν' ἀποφύγω τὰ λάθη, εὑρισκόμενος εἰς τοιοῦτον λαβύρινθον ἀσχολιῶν καὶ ὀδυνῶν.

Μί' ἀπὸ τὰς πολλὰς μου ὀδύνας, ἧτις μὲ τσοῦζει πλέον παρὰ τὰς ἄλλας, εἶναι, ὅτι τὰς ὀλίγας ὥρας τῆς ζωῆς καὶ δυνάμεις, ὅσαι μοῦ ἔμειναν ἀκόμη, δὲν ἔμπορῶ νὰ τὰς μεταχειρισθῶ νὰ γράψω ἢ νὰ ἐκδώσω τίποτε, διὰ τὴν παντελῆ ἀχρηματίαν. Ἡ ἀχρηματία εἶναι τόση, ὥστε

μέ αναγκάζει πολλάκις εἰς οἰκονομίας ἀλλοτρίας τῆς ἡλικίας. Ἀλλά δέν με λυποῦσι τόσον (ὁμολογῶ εἰλικρινῶς) αἱ οἰκονομίαι, οὐδ' ἂν ἦσαν πολὺ βαρύτεραι, ὅσον μέ λυπεῖ ἡ ἀδυναμία νὰ ἐκδώσω τίποτε. Μ' ὄλα ταῦτα ἤρχισα νὰ τυπόνω, ὅ,τι ἔπρεπε νὰ ἦναι ἐκδομένον καί τυπωμένον πρὸ ἕξ μηνῶν, μέ μόνην τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπὸ τὸν τυπογράφον φιλικῆς μακροθυμίας. Ὁ νέος Διδότος, τὸν ὁποῖον ἐδίδαξα ἀμισθί τὴν Ἑλλην. γλῶσσαν, δείχνει τώρα τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς ἐμέ' ἀλλ' ὅμως ἐγὼ πρῶτον μέν δέν πρέπει νὰ κάμω κατάχρησιν τῆς εὐγνωμοσύνης του· ἔπειτα εἶναι καί συντάγματα, τὰ ὁποῖα ἐπρόκρινα νὰ τυπώνωνται ἀπ' ἄλλους δι' αἰτίας τινάς.

Μέ προσκαλεῖς σύ καί ὁ καλός σου σύντεκνος νὰ σᾶς φανερώσω πόσον χρειάζομαι διὰ τὸν τύπον. Ἀλλά τοῦτο τί με ὠφελεῖ, ὅταν τὰ τυπωμένα δέν πωλῶνται μέ εὐκολίαν, διὰ τὰς νῦν περιστάσεις; οὔτ' ἀγροὺς οὔτ' ἀμπελῶνας ἔχω, διὰ νὰ ζῶ ἐκεῖθεν ἕωσοῦ νὰ πωληθῶσιν οἱ κόποι τῆς κεφαλῆς μου. Μετὰ τοῦ τύπου τὴν πληρωμὴν ἀνάγκη εἶναι νὰ μένη καί τίποτε εἰς τροφήν τοῦ κοπιᾶζοντος. Δύο τρόπους βοήθειας βλέπω· ἀλλὰ καί οἱ δύο δέν ἐμποροῦν νὰ ἐνεργηθῶσιν ἀπὸ μόνον ἓνα ἄνθρωπον. Πέντε ἢ ἕξ συμπατριῶται οἱ πλουσιώτεροι ἔπρεπε νὰ ἀναδεχθῶσι βάρος χωρὶς ζημίαν τὴν παραμικράν· ἐξ ἐναντίας κέρδος ἔχουν νὰ προσμένωσιν εὐθύς ἀποῦ παύση ὁ κατὰ τοῦ τυράννου πόλεμος (καί πρέπει νὰ παύση) καί ὀργανισθῶσιν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα τὰ σχολεῖα.

Ὁ πρῶτος τρόπος ὁ ἀκερδέστερος δι' ἐμέ εἶναι, ἀπὸ τὰ τυπωμένα 1000 σώματα (ἐπειδὴ τόσα τυπόνω ἀπὸ καθεμίαν ἐκδοσιν) νὰ λαμβάνωσι τὰ ὀκτακόσια εἰς τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐδῶ πωλεῖται ἀπὸ τὸν

βιβλιοπώλην, καὶ νὰ τὰ σκορπίζωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦτο νοεῖται ῥαμμένα· ἂν θέλωσι στιχωμένα, τὸ στίχων εἶναι διὰ λογαριασμόν των.

Ὁ δεύτερος τρόπος εἶναι νὰ παραλάβωσιν ὅλα τὰ αὐτοῦ εὐρισκόμενα εἰς τὸν Π. Μαυρογορδάτον σώματα τῶν διαφόρων ἐκδόσεων μὲ τὸν ξεπεσμόν $\frac{40}{100}$, κατὰ τὸν ὅποιον πωλοῦνται τώρα εἰς τὴν Ἐπτάνησον, καὶ νὰ μοῦ τὰ πληρώσωσι πάραυτα.

Εἶναι παρὰ τούτοις καὶ τρίτος τρόπος· ἀλλὰ τί νὰ εἶπω; τὸ γένος δὲν εἶναι ἀκόμη ὄριμον διὰ τοιαύτας βοηθείας. Τὸ γένος ὅταν λέγω, ἐννοῶ καὶ ἑμαυτὸν περιεχόμενον εἰς αὐτό. Ἔχω ἐδῶ καὶ ἄλλα σώματα διαφόρων ἐκδόσεων, ἔχω καὶ εἰς χεῖρας τοῦ ἐν Λονδίῳ Κοντοσταύλου, καὶ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Θεοδώρου Πρασακάκη, καὶ τῶν ἐν Βιέννῃ ἀδελφῶν Ῥάλλη, καὶ τοῦ ἄλλοτε ἐν Σμύρνῃ Στεφάνου Ῥάλλη (οὗτος κατὰ τὴν σημείωσίν σου εἶχεν εἰς χεῖράς του 179 Προλεγόμενα). Ὅλα ταῦτα ἀναβαίνουν εἰς ὄχι ὀλίγας χιλιάδας φράγκων· καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐγὼ εὐρίσκομαι εἰς τὸν καθημερινὸν φρικτὸν κίνδυνον νὰ πωλήσω τὴν βιβλιοθήκην μου, καὶ εἰς τὴν ἀπαρηγόρητον λύπην νὰ μὴν ἔχω τὸν τρόπον νὰ τυπώσω Ὁ Βαρβάκης αὐτόκλητρε μοῦ ἐπρόσφερε μίαν φορὰν 8000 φρ. καὶ δευτέραν 3500, διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς Ἑλλ. Βιβλιοθ. τὴν ὁποίαν κακῶς ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπαυσε· καὶ τὰς δύο τὸν ἀπέβαλα, ὄχι δι' ἄλλο, πλὴν ὅτι δεχόμενος τὴν βοήθειαν, ἐχρεώσθην νὰ βάλω εἰς τὴν κεφαλίδα τῶν ἐκδόσεων τὸ ὄνομά του εἰς τόπον τοῦ ὀνόματος τῶν Χίων, τὸ ὅποιον δὲν ὑπέφερον ἡ ψυχὴ μου, εἰς καιρὸν μάλιστα τῆς φρικτῆς δυστυχίας των.

Φρόντισε, παρακαλῶ σε, νὰ ἀπεμπερδευθῆς ἀπὸ τοῦ Γλυκῦ τὰς πικρὰς χεῖρας.

Εἰς τὸ κιθῶτιον θέλεις εὑρεῖν δύο ἀνθ' ἐνὸς σώματα τῆς ἱστορίας τοῦ Pouqueville, τὸ ἐν εἶναι διὰ λογαριασμὸν μου· ἔτι σώματα, ΑΒΓΔ τῆς Ἰλιάδος (16 τόμους) τὰ τρία ἡμίδετα καὶ τὸ ἐν χρυσόδετον καὶ αὐτὰ διὰ λογαριασμὸν μου. Αὐτὰ, παρακαλῶ σε, πώλησέ τα, ἂν δυνηθῆς, καὶ πέρασέ τα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ μου.

Ὁ Φουρναράκης σὲ ἀσπάζεται καὶ σ' ἀφίνει πληρεξούσιον περὶ τῶν βιβλιαρίων του, νὰ τὰ πωλήσῃς, ὡς δύνασαι.

Σημείωσις τῆς κιθωτοῦ IR N^ο 5, σταλείσης διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Π. Ἀργέντη κατὰ τὴν 21 Ἰουνίου·

N. 1,	1 Diction. des sciences naturelles tom. 3 ^{me} broch. fr.	6,—
» 2,	2 Φυλλάδια χαλκογραφιῶν δια τὸ αὐτό· 28 καὶ 29	10,—
» 3,	8 Voyage d'Anacharsis 7 volumes et l'Atlas	80,—
» 4,	6 Smith de la richesse des nations	36,—
» 5,	2 Antiquités Grecques	15,—
» 6,	2 » Romaines.	12,—
» 7,	2 Grammaire française	3,—
» 8,	1 Notions des Mathématiques	5,50
» 9,	4 Histoire de la révolution Grecque par Pouqueville.	31,—
» 10,	2 Tom. 12 ^{me} et 13 ^{me} Biograph. des contempor. (ὁ 12 ^{me} ἐπληρώθη) διὰ τὸν 13 ^{me}	8,50
	<hr/>	
	30	φρ. 208,—

30		φρ. 208,—
	στιχωτικά	40,5
	Κιβωτὸν καὶ ἄλλα ἐξοδα	5,40
	περὼ εἰς χρέος τοῦ λογ/μοῦ σου φρ.	253,45
	Προσθεμένα εἰς τὸ αὐτὸ κιβώτιον	
» 11, 12	τρία σώματα Ἰλιάδος ΑΒΓΔ ἡμίδετα	36,—
» 12, 4	ἐν σῶμα δεμένον χρυσοῦν	20,—
	φρ.	56,—
	Μὴ προσέχης εἰς τὴν τιμὴν, ἀλλὰ δός τα ὡς ἐμπορέσης.	
» 13, 4	Histoire de la révol. Grecque par Pouqueville, δεμένον	38,—
	φρ.	94,—
» 14, 1	τὸν ἕκτον τόμον Βίων Πλουτάρχου νὰ σταλθῇ τὸν Πίγκολον.	
» 15, 2	7 ^{me} et 8 ^{me} volumes histoire universelle τοῦ Anquetil, νὰ σταλθῇ εἰς τον ἐν Λιθόρνῳ Θωμᾶν Σπανιολάκην.	

Τὰ τέσσαρα σώματα τῆς Ἰλιάδος, τὰ ὅποια σὲ στέλ-
λω, ἦσαν διωρισμένα νὰ σταλῶσιν εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς
ποτὲ Χίου, ὅτε μὲ κατεπλάκωσεν ἡ ἀγγελία τῆς ἀπρο-
δοκῆτου καταστροφῆς της. Εἰς τί νὰ τὰ φυλάσσω πλέον
διὰ τὴν καταφρονηθεῖσαν ἀπὸ αὐτὰ της τὰ τέκνα Χίου;
Αὐτοὶ φαίνεται ὅτι ἀπεφάσισαν νὰ σθέσωσι τὸ ὄνομα τῆς
πατρίδος των· τὸ ὅποῖον ἐμοῦ δὲν ὑπέφερεν ἡ ψυχὴ νὰ
ἐξαλείψω ἀπὸ τὴν κεφαλίδα τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθή-
κης. Ἄς τρυφῶσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἄς θησαυρίζωσι
πλούτους, ἄς τεκνοποιῶσι Γερμανούς, Ἰταλοῦς, Γάλλους

καὶ Ἄγγλους, ἀλλ' ὄχι πλέον Ἑλληνας. « Ἄφρον, ταύτη τῆ νυκτὶ κ. τ. λ. ».

Στείλει, παρακαλῶ σε, τὴν ἐδῶ κλεισμένην εἰς τὸν Πλατύν. Ἄν σὲ στείλῃ ἄλλην ἐπιστολὴν δι' ἐμέ, σχίσε την. Δὲν ἔχω καιρὸν τοιαύτης μωρᾶς ἐπιστολογραφίας. Φαίνεται ὅτι ἡ δυστυχία τοῦ ἐσήκωσε καὶ τὸν νοῦν. Πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἔλαβα ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν ἄλλην ἀπ' ἄλλον ἐπιστολὴν πολλὰ Λακωνικὴν εἰς ἑνδεκα σελίδας. Δὲν ἤθελα τὴν ἀναγνώσειν κἄν, ἂν δὲν εὔρισκα ἀναγνώστην βοηθόν· μόνῃ ἡ θεὰ της μ' ἐπροξένησε σπασμούς.

Ἄλλην κλεισμένην διὰ τὸν Φρ. Δός την, νὰ ζήσης! σφραγισμένην. Μοῦ κατετάραξε καὶ αὐτὸς ὁ εὐλογημένος τὴν ἡσυχίαν, ἡ ἀληθέστερον, ηὔξησε τὰς πολλὰς τῆς κεφαλῆς μου ταραχάς. Πλήρωσέ τον, παρακαλῶ σε, φρ. 220,³/₁₀₀ καὶ πέρασέ τα εἰς χρέος μου.

Τρίτην κλείω διὰ τὸν Πίικολον, ὅστις μ' ἔμβασε φρ. 742, καὶ τετάρτην διὰ τὸν Βάμβαν. Ταύτην μάλιστα τὴν τελευταίαν ἀσφαλίστατα.

Τὴν ὥραν ταύτην λαμβάνω ἐπιστολὴν ἀπὸ Τριπολ. ἀπὸ τὸν Ὑ. ὦ θεε! Ποῦ νοῦς καὶ δύναμις νὰ ἀντισταθῇ εἰς τόσα βάσανα; Μακρὰν ἀπὸ σὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν σου τὰ βάσανα!

Ο. Ο.

5 Ἰουλίου.

Μὴ σε φαίνεται βαρὺ, φίλε μου, ἂν δὲν ἀποκρίνωμαι κατὰ καιρὸν, ὡς ἐπιθυμεῖς, καὶ κατὰ πλάτος εἰς ὅλας τὰς ἐπιστολάς· καὶ τὰ ὀλίγα λόγια γράφονται ἀπὸ κεφαλῆν ταραγμένην ἀπὸ πολλὰς ἀνίας, καὶ χεῖρα τρέμουσαν.

Τὰς παραγγελίας σου τὰς κάμνουν ἄλλοι, ἐγὼ δὲν εἶμαι πλέον καλὸς οὐδὲ χρήσιμος εἰς τίποτε. Μὴ λείπῃς ὁμῶς διὰ τοῦτο νὰ μὲ γράφῃς.

74.

20 Ἰουλίου 1824.

Φίλε,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Θαύματος παρόμοιον εἶναι, ὅτι δὲν ἐσαλεύθη ἀκόμη ἡ κεφαλή μου ἀπὸ τὰς σωματικὰς καὶ πλέον ἔτι τὰς ψυχικὰς ὀδύνας. Ὅ,τι μανθάνω ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν σου 25 Ἰουνίου μὲ προσθήκην 2 Ἰουλίου, τὸ ἐφοβούμην πρὸ πολλοῦ, καὶ ἀπορῶ ὅτι δὲν συνέβη ἀρχήτερα. Ὑπομονή! καὶ πλειοτέρα προσοχὴ εἰς τὸ ἐξῆς.

Ὅ,τι μάλιστα μοῦ θλίβει τὴν ψυχὴν, εἶναι ἡ σιωπὴ σου περὶ τῆς ἐπιστολῆς μου τῆς 17 Ἰουνίου (ἂν καὶ δυνατὸν ἀκόμη νὰ τὴν ἔλαβες μετὰ τὴν 2 Ἰουλίου), εἰς τὴν ὁποίαν ἐπερίκλεια μίαν διὰ τὸν Ὅδ. ἄλλην διὰ τὸν Φραγκ. περιέχουσαν τὸν ἀποπληρωτικὸν λογαριασμὸν τῶν μετὰ τοῦ Φουρναρ. ὑποθέσεων· καὶ ἄλλας ἐπιστολάς, ἧ μὲ τὴν αὐτὴν 17 Ἰουνίου, ἧ ὀλίγας ἡμέρας μετέπειτα μὲ ἄλλην (δὲν ἐνθυμοῦμαι ὁ πανάθλιος). Λύτρωσέ με, παρακαλῶ σε, μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου, ἀπὸ τὸν σκώληκα τῆς μερίμνης ταύτης. Ἐκείνην μάλιστα

τὴν πρὸς τὸν Ὀδ. ἀφῆκα ἀνοικτὴν, διὰ νὰ τὴν ἀναγνώσῃς.

Εὐχαριστῶ σε διὰ τὸν 13 καὶ 14 ἀριθμ. τοῦ φίλου τῶν νόμων, ὡς τὸ γράφεις, κ' ἔπρεπε νὰ τὸ γράψῃ κ' ἐκεῖνος, καὶ ὄχι *Φίλος τοῦ νόμου*. Δὲν ἐγνώρισα ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα ταύτην πλὴν τοὺς πέντε πρώτους ἀριθμοὺς (1-5). Δὲν ἐξεύρω πόσον ἐμποροῦν νὰ ὠφελήσωσιν αἱ δημοσιευόμεναι πρὸς ἐμέ καὶ ἀπ' ἐμέ ἐπιστολαί· εἴθε μὴ βλάψωσιν ἐμέ! Ὁ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν φθάσας ἐδῶ, καὶ ἀναχωρήσας ἐχθὲς διὰ τὴν Λόνδραν Ζαίμης, μᾶς ἐγνωστοποίησε καὶ τὴν ἐφημερίδα ἐπιγραφομένην, *Ἑλληνικὰ χρονικά*, ἀπὸ ἀριθμὸν 1-33. Ἴδα καὶ εἰς αὐτὴν ἄλλα μου δημοσιευμένα. Μ' ἔστειλε καὶ ὁ Βλακίερης ἀπὸ Ζάκυνθον τινὰς ἀριθμοὺς τοῦ ἀθλιεστάτου *Τηλεγράφου*.

Κάμε με τὴν χάριν νὰ στείλῃς εἰς τὸν ἀδελφόν μου τὴν ἀξίαν 100 γροσιῶν. Μὲ τρώγει καὶ αὐτοῦ καὶ ἡ πενία καὶ ἡ εἰς τὴν πενίαν μου ἀκατάπειστος ἀπιστία.

Εἰς τὴν ἐπιστολήν μου 17 Ἰουνίου ἢ εἰς τὴν ἀκόλουθον αὐτῆς δὲν ἐνθυμοῦμαι ποσταίαν τοῦ μηνός, ἀποκρινόμενη εἰς τὴν ἐρώτησίν σου περὶ τῆς χρείας μου εἰς πλήρωσιν τοῦ ὁποίου μεῖλλω νὰ ἐκδώσω συγγράμματος, διὰ νὰ συμβουλευθῆς (ὡς ἔλεγες) μετὸν κ. Ζ. Β. (τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι). Ἐφανέρονα εἰς αὐτὴν ποίας αἰτήσεις ἢ συνθήκας ἐπρόβαλα, διὰ νὰ λάβω παρ' αὐτῶν βοήθειαν, χωρὶς νὰ τοὺς ζημιώσω οὐδ' ἓνα ὀβολόν. Ἄν δὲν βαρύνεσαι, μοῦ κάμνεις χάριν νὰ μοῦ τὰς ἐνθυμίσεις· ἐκατήνησα ὁ ταλαίπωρος νὰ λησμονῶ ἐγρήγορα καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις μου, ὄχι τόσον διὰ τὴν ἀπὸ τὸ γῆρας φυσικὴν τῆς μνήμης ἀσθένειαν, ὅσον διὰ τὰς ἀλεπαλλήλους καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀναγεννωμένας

φροντίδας. Ἡ ἐπιστολογραφία εἶναι ὁ βαρύτερος κόπανος τῆς κεφαλῆς μου. Προχθὲς ἔλαβα ἀπὸ τὸν ἐν Λιβόρνῳ Φρ. Ροδ. ἐπιστολὴν πρὸς ἐμὲ τῆς Ἀγγελικῆς, θυγατρὸς τοῦ Πάλλη, ἣτις μὲ πέμπει στίχους τῆς τυπωμένου ἐπιταφίου εἰς τὸν Byron. Εἰπέ με, εἶναι δυνατόν ἢ πρέπον νὰ μὴ τὴν ἀποκριθῶ; Ἀλλὰ τοιαῦται ἀποκρίσεις δὲν ὁμοιάζουν τὰς πρὸς τὸν παραβλέποντα τὰ γεροντικά μου ληρήματα Ἐώταν ἀποκρίσεις. Εἶναι αὐτὸς ὁ Πάλης ὅστις σ' ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν κρατεῖ πλέον βιβλία μου, ἢ ἄλλος;

Περὶ δὲ τοῦ Diction. des se. nat. καὶ τῆς νέας Βιογρ. τῶν συγχρ. τῶν ὁποίων τὴν ἀκολούθησιν ζητεῖς, τοῦ πρώτου ὁ 30 τόμος μὲ δύο φυλλάδια χαλκογρ. καὶ τῆς Βιογρ. συγχρ. ὁ 12 καὶ 13 εὐρίσκονται εἰς τὴν κιβωτὸν I R N° 5, τὴν σταλεῖσαν εἰς τὸν Ἀργέντην κατὰ τὴν 29 Ἰουνίου. Ἔχω τώρα εἰς τὸν οἶκον τὸν 14 καὶ 15 τόμον τῆς Βιογρ. τῶν συγχρόνων, καὶ τὸν 37 καὶ 38 τῆς καθολικῆς Βιογραφίας, τοὺς ὁποίους προσμένω πλέον νὰ με γράψῃς πῶς ἔχω νὰ τοὺς στείλω. Εὐτύχει!

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐρχομένου μηνὸς πιθανόν, ὅτι θέλω λάθειν καὶ τῶν Πολιτ. τῆς Γαλλ. μεταφρ. τὰ σώματα διὰ τοὺς αὐτοῦ ὑπογραμμένους. Εἰπέ με καὶ τῆς περὶ αὐτῶν ἀποστολῆς τὸν τρόπον.

Ἀσπασαί μου τὸν κ. Π. Μαυρογορδ. τὰ εἰς αὐτὸν εὐρισκόμενα βιβλία μου φρόντισε μετ' αὐτοῦ, ἢ λάβετα παρ' αὐτοῦ καὶ πέμψε τα ὅλα νὰ πωληθῶσιν, εἰς ὅποιαν δὴποτε τιμὴν θέλετε, θυσιάσετέ τα ὅλα εἰς τοὺς κόρακας, ἂν ἦναι δυνατόν ἢ τόση θυσία νὰ μοῦ προξενήσῃ ὀλίγην ἀναψυχὴν. Καὶ πάλιν εὐτύχει! Ἀποκρισὶν ταχινήν, νὰ ζήσης!

7 Νοεμβρίου 1824.

Ἀσπάζομαι σε, φίλε, παροίκιον.

Ἴδού σε γράφω διὰ τῆς ὁποίας με διδάσκεις ὁδοῦ. Τὰς ἐπιστολάς σου 6, 13, 18, 20, 23 Ἰουλίου, καὶ τὴν διὰ τοῦ And. C. τελευταίαν 5 Ὀκτωβρίου ἔλαβα. Ἡ τελευταία αὕτη με ἤλθε τὴν 2 Νοεμβρίου, ἤγουν διέτρεψεν εἰς τὸν δρόμον 28 ἡμέρας.

Τὴν 21 Μαΐου, καὶ 25 Ἰουνίου δὲν ἔλαβα. Ἴσως λέγεις τὴν 24 Ἰουνίου. Ἡ 18 Ἰουλίου μοῦ ἐδόθη ἀπὸ τὸν Ἀριστέα. Ἡ 20 τοῦ αὐτοῦ φρικτὴ ἐπιστολὴ ὀλίγον ἔλειψε νὰ με ἀποπλήξῃ.

Εὐχαριστῶ καὶ διὰ τὰ πληρωθέντα εἰς τὸν Φραγκ. φρ. 220,3 καὶ τὰ σταλέντα εἰς τὸν ἀδελφόν μου. Ταῦτα δὲν λέγεις πόσα φρ. ἔκαμαν, διὰ νὰ τὰ περάσω εἰς πίστιν τοῦ λογ. σου ὡς τὰ τοῦ Φραγκ. Περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, παρακαλῶ σε θερμῶς, κατὰ πᾶν τρίμηνον νὰ τὸν πέμπῃς ἀπαραιτήτως τὰ 100 γρόσια, καὶ νὰ τὰ περᾶς εἰς τὸν λογ. μου. Μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι θέλω σὲ πληρῶσειν καὶ αὐτὰ καὶ τὰ προχρεωστούμενα. Ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν σύντ. μακρὰν ἐπιστολὴν μου καταλαμβάνεις, ὅτι ἀπεφάσισα νὰ τελειώσω τὰ βῆσανά μου πρὶν με ἀποπλήξωσι. Ἄν εἰσακούσωσιν εἰς ὅσα γράφω, καλῶς· ἐὰν ὄχι, ἐκτελῶ τὴν πώλησιν τῆς Βιβλιοθήκης μου, τὴν ὁποίαν ἤρχισα νὰ κολοβῶνω καθημέραν, καὶ πληρῶνω τὰ χρέη μου. Εὐτύχημά μου μέγα καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ γενναῖος ἀγοραστὴς δὲν

τὴν παραλαμβάνει πλὴν μετὰ θάνατόν μου. Μὲ λέγεις, φίλε, ὅτι «διόρθωσιν ἄλλην δὲν βλέπεις εἰς τὰ πύθη μου, παρὰ τὴν στήριξιν τοῦ γένους». Παρηγορία θαυμαστή, διὰ πεντηκονταετῆ, ἀκόμη καὶ ἐξηκονταετῆ ἄνθρωπον, ἀλλ' ὄχι διὰ γέροντα, ὅστις ἔχει τὸν ἕνα πόδα εἰς τὸν τάφον.

Περὶ τῶν βιβλίων, φίλε, λέγεις ὅτι σοῦ ἐκράτησαν τὸν 10 καὶ 11 τόμον τῆς Βιογραφίας τῶν συγχρόνων. Ἐλπίζω νὰ σοῦ τοὺς ἀναπληρώσω. Ὁ 12 καὶ 13 εὐρίσκονται εἰς τὴν κιβωτὸν N^ο 5.

Ἔχω τώρα ἐδῶ τὸν 14, 15 καὶ 16.

Ἔτι τῆς καθολικῆς Βιογραφίας τὸν 37 καὶ 38.

Ἔτι τοῦ *Dict. des sc. natur.* τὸν 31 μὲ δύο φυλλάδια χαλκογραφιῶν.

Δίδαξέ με πῶς ἔχω νὰ τὰ οἰκονομήσω. Καλὸν ἦτο, φίλε, νὰ ἀποφασίσῃς ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ λαμβάνῃς τὰ βιβλία ἀστίχωτα. Τοῦτο σμικρύνει τὸν ὄγκον καὶ εὐκολύνει πολὺ τὴν ἀποστολὴν. Διὰ στίχωμα μὴ φροντίζῃς μετὰ μικρὸν θέλει πληρωθῆν ἡ Ἑλλάς ἀπὸ στιχωτὰς καὶ πάσης ἄλλης τέχνης τεχνίτας. Ἐπειτα αὐτοῦ δενόμενα τὰ ἔχεις καὶ νεαρώτερα, καὶ ὄχι τριμμένα ἐκ τῆς μετακομιδῆς.

Ὡς τόσον πέμπω ταύτας τὰς ἡμέρας πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ Ῥοδοκ. υἱοὺς καὶ συντρ. 13 σώματα τῆς Γαλλ. μεταφρ. Θυρότου τῶν Πολιτικῶν Ἀριστοτέλους, διὰ νὰ ἐνεργήσωσιν, ὡς τοὺς διατῆξεις. Τὰ στέλλω εἰς δέσμην (καὶ ὄχι εἰς κιβωτόν), ὅθεν ἂν θέλῃς νὰ τὰ βάλωσιν εἰς κιβωτόν, πρέπει νὰ τοὺς τὸ γνωστοποιήσῃς. Αὐτὰ εἶναι διὰ τοὺς ὑπογραμμένους· καὶ ἐπειδὴ ἐσυγχωρήθη ἡ εἰσοδος τῶν ἠθικῶν, δὲν πιστεύω νὰ ἐμποδισθῶσιν αὐτά. Διὰ τοῦτο μάλιστα τὰ στέλλω μόνα.

Ἐπαναλαμβάνω τὰ περί τοῦ ἀδελφοῦ μου. Αὐτὸς δὲν γνωρίζει, οὐδὲ πιστεύει ἴσως τὴν κατάστασίν μου· ὅθεν μοῦ τρώγει συνεχῶς τὰ σπλάγχνα μὲ τὰς ἐπιστολάς του. Καὶ ὑπομονὴ εἰς τοῦτο! ἀλλὰ τώρα ἤρχισε νὰ βάλῃ ἀνθρώπους ξένους ἀγνώστους καὶ τὸ χειρότερον ἄλλογενεῖς, νὰ μὲ γράφωσιν ἐπιστολάς μεσιτείας. Οἱ ξένοι οὗτοι, δὲν γνωρίζουν οὐδ' αὐτοὶ εἰς ποίαν κόλασιν βασανίζομαι. Συλλογίσθητι λοιπόν, πόσον εἶναι δεινὸν εἰς ἐμὲ νὰ κρίνωμαι καὶ νὰ κατακρίνωμαι, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ὑπολαμβάνωμαι ἀσπλαγχνος εἰς τὸν ἀδελφόν μου! Ὅθεν, ὄχι μόνον σὲ παρακαλῶ, νὰ τοῦ πέμπηται κανονικῶς κατὰ τρίμηνον τὸ διορισθὲν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν βεβαιώσῃς δι' ἐπιστολῆς, ὅτι τὰ δανείζομαι ἀπὸ φίλους καὶ τὰ πέμπω· καὶ εἰς τοῦτο δὲν ψεύδου βέβαια, ἐπειδὴ εἶναι εἰς τῶν δανειστῶν μου. Ἐλπίζω νὰ σὲ ἀποπληρώσω μὲ ἓνα ὅποιονδήποτε τρόπον.

Ἐχω τώρα καὶ ἄλλην ἔκδοσιν ἑτοιμον, τὰ *Πολιτικά* τοῦ Πλουτάρχου· ἴσως δὲν καταλαμβάνεις τί λέγω. Ἐχώρισσα ἀπὸ τὰ ἠθικά του πέντε συγγράμματα, τῶν ὁποίων ἡ ὅλη εἶναι πολιτικὴ· ὅθεν τὰ ἐπέγραψα Πολιτικά Πλουτάρχ. Αὐτῶν προηγεῖται εἰς τόπον προλεγομένων μακρὸς διάλογος δύο Γραικῶν. Αὐτοῦ βέβαια εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ ἐμβῶσι. Ποῦ καὶ πῶς ἔχω νὰ τὰ σκορπίσω, ἀπορῶ. Διδάξετέ με τὸ γρηγορώτερον.

Τὴν 4 Ὀκτ. σ' ἐπέμψα διὰ τοῦ συντ. ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ζ. καὶ παράκλησιν νὰ τοὺς πληρώσῃς τὸ χρ. μου φρ. 275. Μὴ τὰ ἀμελήσῃς, παρακαλῶ σε. Εὐδαιμόνει!

Ὅταν λάβῃς τὴν παροῦσαν, χωρὶς ἀναβολὴν φανέρωσέ μὲ το, δι' ἡσυχίαν μου· ἔπειτα μὲ γράφεις πλατύτερον.

3 Φεβρουαρίου [1825].

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον, καὶ συγχαίρω καὶ τοὺς δύο ἀπὸ καρδίας, τὴν μὲν συμβ. ὅτι τῆς ἐχάρισεν ἡ πρόνοια τοιοῦτον ἄνδρα, τοῦτον δέ, ὅτι τοῦ ἔδωκε βοηθὸν αὐτῷ κατ' αὐτό. Ζῆτε, καὶ « Πληθυνθεῖη τὸ σπέρμα ὑμῶν, ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης ! »

Τῆς ἀνατροφῆς τὸ ἔργον δικαίως σὲ βάλλει εἰς μερίμνας· διότι εἶναι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἔργον πολλὰ δύσκολον καὶ πολλῆς ἀγρυπνίας χρεῖαν ἔχον. Δὲν εἶναι τόσον ἡ ἔλλειψις τῶν βιβλίων τὸ αἷτιον τῆς δυσκολίας, ὅσον ἡ ἔλλειψις τῆς μεθόδου καὶ ἀνθρώπων ἐπιτηδείων νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν μέθοδον. Τριάκοντα χρόνοι εἶναι ἀποῦ ἦλθεν ἐξεπίτηδες ἀπὸ τὴν Λόνδραν Ἄγγλος τις Κροῖσος τὸν πλοῦτον (δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸνομά του) διὰ νὰ μὲ μεταοικήσῃ δι' ἀνατροφὴν μονογενοῦς υἱοῦ του, μὲ ὑπόσχουσαν ἀμοιβῆς ἀδράς καὶ ἰσοτιμίας ἀδελφικῆς· καὶ τὸν ἀπέβαλα, καταφρονήσας καὶ τὰς μίμψεις τοῦ Βιλλοισῶνος, ὅστις δὲν ἔβλεπεν ἄλλο παρὰ τὴν μέλλουσαν τύχην μου. Ἄν εἶχα υἱὸν δὲν ἤθελ' ἀναδεχθῆν τὴν ἀνατροφὴν του πλὴν διὰ τὴν ἀπὸ ἔλλειψιν ἄλλου ἀνάγκην. Τοῦτο σὲ λέγω, ὄχι διὰ νὰ σὲ ἀπελπίσω, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀκονήσω τὴν ἀγρυπνίαν σου. Σπούδασε μάλιστα τὴν ἀνατροφὴν τοῦ στήθους, ἣτις μόνη μορφώνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναῖκας, παρὰ τὴν ἀνατροφὴν τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν πλάσσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι χρηστοῦθεις οὔτοι καὶ ἐράσμιοι (aimables) καὶ

κομφιοί άνδριαντίσκοι. Έχε και τοῦτο εἰς τὴν μνήμην σου, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι πρᾶγμα ἐθιστὸν και ἀποκτάται ὡς ὄλα τὰ ἀποκτώμενα ἀπὸ μακρὰν συνήθειαν, ἣτις καταντᾶ εἰς ἕξιν και σχεδὸν εἰς δευτέραν φύσιν. Ἄλλὰ τὸ ἔθος τοῦτο πρέπει ν' ἀρχίσῃ μ' αὐτὴν τὴν νηπιώδη ἡλικίαν. Καθὼς, ὅστις συνειθίσῃ παιδιόθεν τὸν καφέν, ἢ τὸν βρωμισμένον ταβάκον, κρίνει τὴν στέρησίν του μεγάλην δυστυχίαν, ἀπαράλλακτα, φίλε μου, και ὅστις συνειθίσῃ ἀπὸ μικροῦ νὰ χαίρῃ εἰς τὰ δίκαια και νὰ ἀγανακτῇ εἰς τὰ ἄδικα, τὴν αὐτὴν ἕξιν και συνήθειαν θέλει ἔχειν και ὅταν φθάσῃ εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Ἄλλὰ διὰ νὰ ζυμωθῇ με τοιαύτην ἕξιν τὸ παιδίον, πρέπει νὰ ἦναι περικυκλωμένον ἀπὸ χρηστὰ παραδείγματα, και μακρυσμένον, ὅσον δυνατόν, ἀπὸ κακοὺς λόγους και κακὰς πράξεις. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι προσέχεις εἰς τοῦτο ὡς εἰς ἠθικὴν παρθενίαν. Εἰς τὸν καιρὸν τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς ταραχῆς παρετηρήθη και τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο· ἀπὸ τοὺς σφάζοντας ἀδίκως, οἱ πλειότεροι ἦσαν ἀπὸ τὸ αἱματηρὸν ἐπάγγελμα τῶν κρεωπωλῶν· συνειθισμένοι παιδιόθεν νὰ σφάζωσι πρόβατα και μοσχάρια, δὲν ἔκαμναν πλέον διαφορὰν μεταξὺ λαιμοῦ ἀνθρωπίνου και λαιμοῦ κτήνους. Ἄν θέλῃς και παράδειγμα νεώτερον, στρέψε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν Κ. Ἄναθραμμένος εἰς κλοπὰς και φόνους, πῶς δύναται ὁ ταλαίπωρος νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὰ τόσον καλὰ μαθήματα; πῶς θέλεις νὰ ὑποταχθῇ εἰς νόμους ὅστις ἐβύζασε τὴν ἀνομίαν μὲ αὐτὸ τὸ μητρικὸν γάλα; Ἐπρεπε ν' ἀρχίσω ἀπὸ τὰ τέκνα σου, διότι αὐτὸ ἦτο τὸ κυριώτερον ἔρχομαι τώρα εἰς τὰς ἐπιστολάς σου.

Αὐταί εἶναι γραμμ. 12, 20 (ἢ διὰ τοῦ Cottier) 23, 26 (ἢ διὰ τοῦ Ψύχα) Νοεμβρίου, και 8 και 23 (διὰ τοῦ

Buttin) Δεκεμβρίου. Κατεχώρισα εἰς πίστιν τοῦ λογαριασμοῦ σου τὰ πληρ. εἰς τὸν . . . φραγ. 200, τὰ εἰς τὸν ἀδελφόν μου 57, καὶ εἰς τὸν Ζωσιμᾶν 375, ὅλα ὁμοῦ φρ. 632.

Εἰς δὲ τὸ χρέος.

Βιογραφ. καθολικ. τόμ. 37 καὶ 38 ῥαμμένα φρ.	14,—
Βιογραφ. τῶν συγχρόνων τόμ. 14, 15 καὶ 16.	25,50
Dictionn. des Sciences naturelles τόμ. 31,	
32 καὶ 33	10,—
4 φυλλάδια χαλκογραφιῶν N°30,31,32 καὶ 33.	20,—
ἔτι βιογραφίαν συγχρόνων τόμ. 17	8,50
	φρ. 86,—
διὰ πώλησιν βιβλίων μου, ὡς μετὰ γράφεις	97,—
	φρ. 183,—

εἰς κιβώτιον RN, σταλμ. . . Ἰανουαρίου πρὸς τοὺς Ῥοδοκανακ. καὶ συντρ.

Τὰ προλεγόμενα διηρημένα εἰς δύο δέσμας ἐστάλησαν διὰ τοῦ ἐν Α. Κ. Β. ἡ πρώτη δέσμη 30 Δεκεμβρίου 1824 καὶ ἡ δευτέρα μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας.

Ἐκ τῆν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς τὸ Ζ. Β. στελλομένην σήμερον, μαθάνεις ὅτι ἔλαβα τὰ 500 ἰδικά σου καὶ τὰ ἀπ' αὐτὸν 600. Τὰ ἄλλα 500 τὰ ἀπὸ τὸν Cottier οὗτ' ἔλαβα, οὔτε θέλω λάβειν, πρῶτον ὅτι δὲν ἔχω κατὰ τὸ παρὸν χρεῖαν, καὶ δεύτερον ἂν ἔλθω εἰς χρεῖαν (τὸ ὅποιον δὲν πιστεύω) μέλλω πάλιν μετὰ 5 ἢ 6 μῆνας νὰ σὲ βαρύνω μετὰ νέαν ἀποστολὴν εἰς τοὺς Ζωσιμάδας. Θέλω φροντίσειν ὡς τόσον νὰ σὲ στείλω καὶ βιβλία.

Τὸ voyage pittoresque με φαίνεται καλὸν νὰ τὸ ἀναβάλλῃς κατὰ τὸ παρὸν. Δὲν τὸ γνωρίζω ἀκριβῶς εἶναι ἔτη πολλὰ ἀποῦ ἴδα ἐμπαρόδῳ τὸν πρῶτον τόμον, ὅστις

δὲν μ' ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν. Μ' ὅλον τοῦτο, ἂν ἤμην πλούσιος, κ' ἐγὼ ἤθελα τὸ ἀγοράσειν. ἂν ὄχι δι' ἄλλο, διὰ κἄν τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναφορὰν τοῦ τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος καλλύνει καὶ τὰ ἄμορφα.

Βιβλία δὲν λείπουν καὶ πολλὰ καὶ καλὰ· ἀλλὰ πρέπει νὰ βεβαιωθῆς, ἂν ἦναι δυνατόν νὰ τὰ λαμβάνῃς.

Τὰ περὶ τῆς φιλανθρώπου ἐταιρίας ἀκούω πρώτῃν φορὰν ἀπὸ σέ. Ἐφημερίδας γραικικὰς λαμβάνομεν ἐδῶ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, ἀτάκτως ὅμως, ἀνωμάλους καὶ διακομμένας. Ἐὰν τὰς εἶχα εἰς τὸν καιρὸν, ἤθελα προσθέσειν ἢ μεταποιήσειν πολλὰ εἰς τὸν Διάλογον. Χθὲς ἔμαθα ἀπὸ τὰς γαλλικὰς ἐφημερίδας τὸν θάνατον τοῦ Ν. Δὲν ἦτον ἀκερδὲς νὰ τὸν ἀκολουθήσωσ' ἐξαπίσω καὶ ἄλλοι τινές, ἐξ ἐκείνων μάλιστα, ὅσοι ρίπτουσι τὸ πῦρ τῆς διχονοίας μὲ φουσερὸν κρυμμένον εἰς τὰ ἐνδύματά των.

Τὰς ὁποίας μ' ἔγραφεσ τὴν 12 Νοεμβρίου διχονοίας ἠκούσαμεν ὅτι ἔπαυσαν. Ἀλλὰ τῶρα πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν μᾶς ἀναγγέλλουν ἄλλας αἱ Γάλλικαὶ ἐφημερίδες, προξενηθείσας ἀπὸ τρεῖς φατρίας.

Μὲ παρακινεῖς φίλε, νὰ γράψω εἰρηνοποιὸν ἐπιστολήν. Ἄλλ' ἂν δὲν πιστεύῃς τὰς σωματικὰς ἀσθενείας, τὰς ψυχικὰς ἀνίας, τὰς πολυπληθεῖς καθημερινὰς ἀσχολίας μου, πίστευσε κἄν ὅτι πρώτῃν φορὰν ἶδα τὸν ἥλιον κατὰ τὸ 1748 ἔτος. Πίστευσέ το διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴν αὐξάνῃς τὴν λύπην μου, παρακινῶν με εἰς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐξάρκει πλέον ἡ δύναμίς μου.

Πρὸ ἐπτὰ ἢ ὀκτῶ μηνῶν, μὴν ὑποφέρων τὴν σιωπῆν των περὶ τῆς χρηματικῆς εὐεργεσίας τῆς χήρας Wyttenbaech ἠναγκάσθην νὰ γράψω ἀμέσως πρὸς τὸν Κουντουριώτην, καὶ λαθῶν ἀφορμὴν ἐκ τούτου δὲν ἠμέλησα

νά τὸν εἶπω καὶ ἄλλα τινὰ ἀποβλέποντα εἰς τὴν παροῦσαν μας κατάστασιν. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβα τὴν ἀπόκρισίν του γραμμ. 28 Ἰουλίου, πολὺ φρονιμωτέραν παρ' ὅ,τι ἤλπίζα.

Ἦκουσα καὶ ἄλλοτε, ὅτι παραδίδεται εἰς τὴν Ἑλλάδα μικρὰ τὶς κατήχησις, ἀλλὰ δὲν ἤξευρα ὅτι εἶναι ἡ τοῦ Κ. Εἶναι δυνατόν (δὲν ἔχω οὔτε αὐτὴν οὔτε τὴν μακροτέραν ὅθεν ἐσυντάχθη αὐτὴ) νὰ μὲ προμηθεύσης κανὲν σωματίον, νὰ διορθώσω τὸ ὕφος, ἂν ἔχη χρειάν διορθώσεως, νὰ σὲ τὸ στείλω ὀπίσω νὰ τὸ τυπώσης καμμίαν φορὰν μετὰ θάνατ. τοῦ Κ; Ἴσως δυνηθῶ νὰ προσθέσω εἰς τὸ τέλος καὶ ὀλίγους τινὰς ἀφορισμούς περὶ τοῦ τρόπου τῆς φυλακῆς τῆς ἐλευθερίας.

Εἰπέ με, τί νοεῖτε καὶ τί ὀνομάζετε *Κουρπᾶς*; Εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὴν Ζειᾶν (*l'epautre*); Εἰπέ με, τί λέγετε *Κόντρι*, καὶ τὸ ῥῆμα Κοντριάζει, Ἐκόντριάσει;

Ἐδῶ κλεισμένην εὐρίσκεις τὴν πρὸ τοῦ Διαλόγου ἐπιστολήν, Εὐδαιμόνει!

77.

12 Ἀπριλίου 1825.

Νύκτας ἐπέρασα ἀύπνους, διὰ νὰ ἐξηγήσω τὴν σιωπὴν σου. Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐστάλη τὸ ἡμισυ τοῦ Διαλ. καὶ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ἡμισυ. Ἴδου τρεῖς μῆνες καὶ ἡμισυς σχεδόν, καὶ ἀπόκρισιν δὲν ἔχω. Τὴν αὐτὴν σιωπὴν κρατεῖ καὶ ὁ σύντ.

Τὴν 17 τοῦ περασμένου ἐστάλθη εἰς τοὺς ἐν Μ. Ρ. υἱοὺς καὶ συντροφ. κιβώτιον μὲ τὸ σύνθη. σημ. καὶ ἀριθμ.

8 περιέχον :

5 τόμους νέας ἐγκυκλοπ. broch. πρὸς 7,50 φρ.	37,50
6 Blackstone, lois d'Angleterre. 8	48,—
7 τοῦ Filangieri τὰ νομικὰ συγγρ.	38,—
4 Histoire de Paris, οἱ ὅποιοι εἶναι δύο τόμοι διηρημ. εἰς 4	20,—
1 Refl. sur les lois pénales de Fr. et d'Angleterre	4,—
	φρ. 147,50
Κιβωτὸν καὶ ἄλλα ἐξοδα	6,25
	φρ. 153,75

Εἰπέ με λοιπὸν τί σημαίνει ἡ μακρὰ σου σιωπή; Ζῆθι πανοίκιος !

78.

17 Μαΐου 1825.

Φίλε,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἡ ἐδῶ κλεισμένη ὀλίγον ἔλειψε νὰ μ' ἀποπλήξῃ. Ἄρρωστος σὲ γράφω. Ἀνάγνωσε καὶ αὐτὴν καὶ τὴν συγκλεισμένην ἀπόκρισιν, τὴν ὁποίαν σφράγισε καὶ στείλε. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο. Λάβε τὸν κόπον δι' ἀγάπην μου νὰ τὴν συνοδεύτῃς μὲ δύο λόγους πρὸς τὸν Lee, βεβαιόνων εἰς τὴν τιμὴν σου, ὅτι σοῦ χρεωστῶ. Κάμε τον καὶ τὴν παρατήρησιν ταύτην, ὅτι ἡ

ἐπιστολή του είναι 24 Φεβρ. και ἡ ἀποληπτική τῶν 100, τὴν ὁποίαν μ' ἔστειλε τοῦ ἀδελφοῦ μου, εἶναι 10 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἐνδεχόμενον νὰ με ἀδικῇ ὁ ἀδελφός μου τὸ μέγα τοῦτο ἄδικον, νὰ κρύπτῃ λέγω ἀπὸ τὸν Lee καὶ τοὺς λοιποὺς τὴν ὁποίαν τὸν πέμπω μικρὰν βοήθειαν. Τοῦτο ὑποπτεύομαι ἀπὸ τὴν διπλὴν ἐπιστολὴν τοῦ Lee, εἰς τὴν ὁποίαν θέλεις παρατηρήσειν ὅτι ζητεῖ νὰ τοῦ κάμω ἐτήσιον *πεισιῶνε*, ὅταν φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ αὐξήσω τὴν *πεισιῶνε*. Ὅλα ταῦτα παρακαλῶ σε νὰ τὸν ἐξηγήσης καθαρά, ὅτι καὶ διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔτι ζῶντος τὸν ἔπεμπα βοήθειαν, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του δὲν ἠμέλησα νὰ τὸ ἀκολουθῶ. Καταλαμβάνεις, φίλε, πόσον με βλάπτει τοῦτο. Ἀφοῦ ἔλαβα τὴν σφαγεράν ἐπιστολὴν ταύτην μέχρι τῆς σήμερον, εἶμαι τόσοσ ἄρρωστος, ὥστε διέκοψα παντάπασι τὸ ἔργον μου, διὰ νὰ μὴ πάθω τι χειρότερον. Ὁ Θεός νὰ σε φυλάξῃ ἐπὶ ζωῆς σου ἀπὸ τοιαύτας φρικτὰς ἀνίας, καὶ πᾶν ἄλλο ἀηδές!

Ὁ Κοντόσταυλος ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λόνδραν.

Τὴν 11 τοῦ παρόντος (ὀλίγας ὥρας πρὶν πληρωθῆ ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Lee) ἔγραψα πρὸς τὸν Βλαστόν, τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι. Θέλω σὰς γράψειν μακρότερα, ὅταν ἀναλάβω τὰς δυνάμεις μου.

Μὴν ἀμελήσης (διὰ τὸν Θεόν!) τὸ τριμηνιαῖον τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ λογάριαζέ το εἰς τὰ ὅποια μέλλεις νὰ συνεισφέρῃς τὸ ἐρχόμενον ἔτος, φρ. 500.

Ἐτοιμάζω καὶ ἄλλην κιβωτὸν βιβλίων.

Ἀπόκρισιν με τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου πρὸς γαληνισμὸν τῆς ψυχῆς μου.

Καῦσε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Lee.

79.

Κατά τὰ τέλη Μαΐου 1825.

Φίλε,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Τὴν 17 τοῦ παρόντος σ' ἔγραψα, παρακαλῶν ἀπόκρισιν ἐγγρήγορον. Τὰς ἐδῶ κλεισμένας σφράγισε καὶ στείλε. Εἶπε τὸν Ξένον ν' ἀποκριθῆ ἀνυπερθέτως. Ἀπὸ τὸν Ζ. ἐλευθέρωσέ με, νὰ ζήσης. Ἄν αὐτοῦ εὐρίσκωνται Ἡθ. Ἄρ. καὶ Βεκκ. στείλέ τον δύο σώματα ἀπὸ καθέν' καὶ θέλω σὲ τὰ πέμψειν ἐδῶθεν ἢ περάσειν τὴν τιμὴν εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου.

Εἰς τὴν μακρὰν ἐπιστολὴν σου δὲν ἐξεύρω πότε θέλω εὐτυχήσειν ν' ἀποκριθῶ.

Τὸν σύντ. ἀσπάζομαι. Εὐτυχεῖτε!

81.

6 Ἰουλίου 1825.

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον.

Ἔχω, φίλε, πέντε ἐπιστολάς σου, τὴν διὰ τοῦ Κωνσταύλου 10 Μαρτίου, τὴν διὰ τῶν νέων Μωραϊτίνῃ 26 Μαΐου, 27 καὶ 31 τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν τελευταίαν 7

Ἰουνίου τὴν πολλὰ χαρμόσυνον διὰ τὰ εὐαγγέλια, περὶ τῶν ὁποίων σ' εὐχαριστῶ.

Ἀπὸ ταῦτα τὰ κατ' ἀρχὰς μουζαλώματα τῆς ἀποκρίσεώς μου, καὶ ἀπὸ ὅσα λάθη ἀριθμητικῆς εὔρες εἰς τοὺς λογαριασμούς μου, συμπέρανε εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται καὶ ἡ ταλαίπωρός μου κεφαλή καὶ ἡ ἀσθενὴς μου χεὶρ. Καὶ μὲ πέμπεις κατήχησιν νὰ διορθώσω καὶ νὰ μετατυπώσω!!! Αἱ τοιαῦταί σου ὀρέξεις ἤθελαν πολὺ με λυπήσειν, ἂν δὲν ἐσυμπέραίνα ἐξ αὐτῶν πιθανῶς ὅτι χαίρεσαι ὑγείαν καὶ ἰσχὺν ἠράκλειον, καὶ μὲ μετρεῖς μὲ τὸ μέτρον σου. Εἶθε νὰ ἦναι καὶ νὰ διαμείνῃ μέχρι τέλους τοιαύτη! Μοῦ ἐνθύμισες καὶ τὸν τουρκικὸν ἀπόλογον, τῆς γυναικὸς εἰς τὸν λουτρόν, ὅπου ἀκούσασα τὴν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός της, ἀπὸ τὸ ἄκρον ψύχος, ἀποροῦσε πῶς ἐκεῖνος ἐξεπαγώθη, ἐνῶ αὐτὴ ἐπνίγετο ἀπὸ τὴν θέρμην τοῦ λουτροῦ. Ἴσως εἶναι τὸ σφάλμα ἰδικὸν μου· ἂν ἐνθυμῶμαι καλὰ, σ' ἐζήτησα ὄχι ταύτην τὴν κατήχησιν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ταύτης Κατηχήσεως τὴν ἐπιτομὴν εἰς φυλλάδιον μικρόν, τὸ ὅποιον, μεταχειρίζονται εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖά των οἱ Ἑπταννησιῶται. Ἐτυπώθη, νομίζω, εἰς τὴν Βενετίαν.

Σήμερον 2 Ἰουλίου γράφω πρὸς τὸν σύντ. λέγων εἰς αὐτὸν τὴν ἀποστολ. εἰς Μ. πρὸς τοὺς υἱοὺς Ρ. καὶ σ. κιθωτίου I R N^ο 9 μὲ βιβλία, τῶν ὁποίων τὸν λογ. βλέπεις εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς. Πρὸς τὸν αὐτὸν σύντ. καὶ πρὸς σὲ κοινῶς πέμπω ἐπιστολ. σφραγισμένην, διὰ νὰ τὴν ἀνοίξητε μετὰ θάνατόν μου.

Σοῦ εἶμαι ὑπόχρεως διὰ τὴν πρὸς τὸν Lee ἐπιστολὴν σου, ἣτις ἐπαρηγόρησε καὶ ἐλάφρυνε τὸ βᾶρος τῆς ἀνίας μου. Τίς εἶναι οὗτος ὁ Lee; Τὴν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν του

σχίσε ἢ καῦσε. Μ' ἔχαροποίησε καὶ ἡ ἀνάμνησις ὧσων σ' ἔλεγεν ὁ μακαρίτης χρηστός Κευν περὶ ἐμοῦ. Καθημέραν ἐνθυμοῦμαι καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ἐν Ἀμστελδᾶμ μινίστρον Βυυρι πρὸς τὸν ὅποιον μ' ἐσύστησεν. Εἰς αὐτούς τοὺς δύο χρεωστῶ ἂν ἔχω τι καλὸν καὶ τίμιον. Αὐτοὶ μ' ἔσωσαν ἀπὸ τὸν μέγαν κίνδυνον τῆς νεότητος. Ἡ φιλοτιμία νὰ φανῶ ἄξιος τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀγάπης των μοῦ ἐγένεν ἀληθινὸς χαλινός. Τοιοῦτον χαλινὸν φρόντισε νὰ βάλῃς σύνωρα εἰς τὰ σκιρτήματα τῆς ἡλικίας τῶν τέκνων σου, προσκολλῶν αὐτὰ εἰς συναναστροφὴν σεβασμίων ἀνδρῶν.

Πολὺ μ' ἐλύπησεν ἡ συμφορὰ τοῦ συντ. σου. Εἰς γεροντικὰς ἡλικίας τοιαῦται συμφοραὶ γίνονται βαρύταται. Παρηγόρει τον, ὅσον δύνασαι, καὶ διασκεδάζε τοὺς λογισμοὺς του. Ἄς τοὺς στρέψῃ ὅλους εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς πατρίδος.

Κρατῶ μόνον τὰ Προλεγόμενα, καὶ σὲ πέμπω ὀπίσω τὴν Κατήχησιν σφραγισμένην καὶ σημειωμένην ΑΑΑ καὶ θεμένην εἰς τὴν κιβωτὸν I R N^ο 9. Τὸ ἐρχόμενον φθινόπωρον ἐλπίζω ὅτι θέλω ἀναπαυθῆν ἀπὸ ὅλα μου τὰ βάρσανα. Τὸ συμπεραίνω ἀπὸ τὴν καθημερινὴν καὶ προσωρινὴν πρόοδον τῆς ἀδυναμίας μου. Ἀφίνω τὴν ζωὴν μὲ πολλὴν εὐαρέστησιν καὶ εὐγνωμοσύνην εἰς τὴν πρόνοιαν, ὅτι ἐσυγκέρασε τὰς ἀνίας μου καὶ μὲ κάποιας εὐφροσύνας, πλειοτέρας ἕως ὧσων μ' ἔπρεπαν. Τὰς εὐχομαι εἰς τὴν οἰκογένειάν σου ἀμίκτους ἀπὸ λύπας!

Βλέπω ὅτι ἡ συντέλεισις τῆς συνεισφορᾶς ἀπαντᾷ βραδύτητα· καὶ ἕως ἐσύμφερε νὰ μὴν ἐνοχλήτε πλέον καμένα, ἀλλὰ νὰ ἀρκεσθῆτε καὶ νὰ ἀρκεσθῶ εἰς ὅ,τι ἕως τώρα ἐπράξατε, μὲ βεβαιότητα ὅτι θέλετε τὰ ἀπολλάθειν

ἀπὸ τὰ κτήματά μου, ἀφοῦ παύσω νὰ ζῶ, κατὰ τὴν εἰς χεῖρας τοῦ φίλου μου Thurot παραδοθεῖσαν (τὴν 21 Ἰουνίου παρόντος ἔτους) διαθήκην μου. Ἐξω ταύτης θέλετε εὐρεῖν ὀλίγας τινὰς διαταγὰς εἰς τὴν ἤδη σταλθεῖσαν (2 Ἰουλίου) πρὸς σὲ καὶ τὸν σύντ. σφραγισμένην ἐπιστολήν, τῆς ὁποίας ἔσον, ὡσαύτως σφραγισμένον, ἐστάλη (22 Ἰουνίου) καὶ πρὸς τὸν Κοντόσταυλον.

Τὰ εὐρισκόμενά σου φρ. 500 εἰς τοὺς André et Cottier δὲν τὰ ἠγγίξα· ἐνδεχόμενον ὁμως νὰ τὰ χρειασθῶ ὅθεν μὴ τοῦ σηκώσης ἀκόμη τὴν ἐξουσίαν νὰ μὲ τὰ δώσῃ, ἂν τὰ ζητήσω.

Δικαίως ἐπαινεῖς τὸν πρόεδρον· ἕως τώρα ἐφέρθη κάλλιστα. Τὰ δὲ θρυλλ. ἀπὸ τὰς Γαλλ. ἐφημ. περὶ τοῦ ὁποίου λέγεις, οὐδ' ἐγὼ ἐξεύρω εἰς ποίαν βάσιν στηρίζονται. Εἶθε νὰ ἦναι, ὡς ἐλπίζεις, ψευδῆ! ὅπως ἂν ἦναι αὐτὸς ἔδωκεν αἰτίαν νὰ τὸν ὑποπτεῖται τὸ ἔθνος. Ὁ ἔρωσ τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἔρωσ ζηλότυπος. Παράβαλε τὸ ἐκφώνηθῆν ἀπὸ τὸ στόμα του puis-je l'empêcher? μὲ τὸ λεγόμενον ἀπὸ τὸν συγγραφέα τοῦ διαλόγου (σελ. 138) « Πῶς ἐμπορῶ νὰ τῶν κλείσω τὰ στόματα; » καὶ κρίνε. Τοῦτο ἔλεγεν ὁ Διαλογογράφος ἢ μᾶλλον ἐπρόφητευσ, πρὶν μάθῃ ἀκόμη τὸ puis-je l'empêcher? γραμμένον εἰς τὸ περὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Byron (σελ. 104).

Τὰ περιεχόμενα εἰς τὴν σταλθεῖσαν πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς P. καὶ συντρ. (27 Ἰουνίου) κιβωτὸν I R N° 9 εἶναι τὰ ἐξῆς :

5 σώματα πολιτικῶν Πλουτάρχου πρὸς 6,50 φρ. 32,50

5 μέρη *histoire de Paris* tom. 3 καὶ 4 καὶ

τὸ πρῶτον μέρος τοῦ 5 τόμου » 25,—

Πρὸς μεταφορὰν . . . φρ. 57,52

Ἐκ μεταφορᾶς . . . φρ. 57,50

14	Abrégé des voyag. modernes depuis 1780 jusqu'à nos jours »	70,—
1	Biographie des contemporains le XVIII volume. »	8,50
1	Rélation de l'expédition du Lord Byron »	4,—
1	Dictionnaire des sciences naturelles tom. XXXIV »	6,—
1	Cahier des Planches N° 34 »	5,—
1	Paquet cacheté et marqué AAA.	

151,—

Κιβ. και ἄλλα ἔξοδα. 5,—

φρ. 156,—

τὰ ὅποια ἐπέρασα εἰς χρέος τοῦ λογαριασμοῦ σου.

Τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸ τριμηνιαῖον παρακαλῶ σε νὰ μὴ
λησμονῆς.

Τὸν Φάρου ἤξευρα ὅτι εἶναι ἀπὸ κριθάριον. Ἄγνοῦσα
ὅμως ὅτι τὴν ὀνομάζετε καὶ Ζειὰν μετὰ τὴν αὐτὴν σύγχυ-
σιν τῶν λέξεων, ἣτις ἔλαβε χώραν καὶ εἰς τοὺς παλαιούς
καὶ Ἑλληνας καὶ Ῥωμαίους. Ἡ Ζειὰ ὀνομάζεται ἀπὸ
τοὺς Γάλλους épautre εἶδος σιτηροῦ, διάφορον ὅμως ἀπὸ
τὴν κριθήν. Οἱ Ῥωμαῖοι ὠνόμαζον τὴν Ζειὰν *far* (ὅθεν
παράγεται καὶ ἡ *farine* τὸ ἄλευρον καὶ ὁ νῦν *φάρος* μας,
μ' ὅλον ὅτι εἶναι κριθινός).

Τὸ *πληγοῦρι* τὸ προφέρομεν ἡμεῖς *πληγοῦρι*, καὶ τοῦτο
μ' ἐμπόδιζεν ἕως τώρα νὰ νοήσω τὴν παραγωγὴν του.
Ἄν ἦναι ὀρθὴ ἢ διὰ τοῦ λ γραφῆ (καὶ τὴν νομίζω ὀρθήν),
παράγεται ἀναμφιβόλως ἀπὸ τῶν τυράννων τὴν γλῶσ-
σαν *Μπουλγούρ*. Οὕτως ὀνομάζουσι ἐκεῖνοι τὸ κοπανισμέ-

νον ἢ χονδραλεσμένον σιτάριον. Φοβοῦμαι μὴ καὶ ὁ Κουρ-
πᾶς εἶναι τουρκικὴ λέξις. Τὸ μυχμακίζω εἶναι Γραικικόν·
ἀλλ' εἶναι ἀσφαλέστερον ν' ἀναβαλθῇ ἢ περὶ αὐτοῦ σκέψις.

Τὸ Κοκτριάλω, εἶναι ἀπὸ τὸ Ἑλλ. χονδριάζω ἢ χον-
δριάω-ῶ. Ζῆθι πανοίκιος! Ο. Ο.

81.

14 Σεπτεμβρίου, 1825.

Φίλε,

Ἀναβάλλω τὴν πλατυτέραν ἀπόκρισιν εἰς τὴν ἐπιστο-
λὴν σου 20 Αὐγούστου. Σὲ παρακαλῶ ἐν συντόμῳ νὰ
γνωστοποιήσῃς τὸν Γ. Ριζάρην, ὅτι τὴν 10 τοῦ παρόν-
τος ἔστειλα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ κ. Θεόδωρον Πρασακά-
κην τὰ ζητηθέντα βιβλία εἰς δύο κιβωτοὺς σημ. G. R.
N° 1-2 νὰ τὰς κατευθύνῃ ἐκεῖθεν εἰς τὸν ἐν Λιβόρνῳ κ.
Πάλην.

Σήμερον δὲ γράφω καὶ πρὸς τὸν Πάλην, περικλειών
καὶ ἄλλην διὰ τὸν κ. Ριζάρην (φοβηθεὶς νὰ τὴν στείλω
διὰ σοῦ, ἢ κατευθεῖαν εἰς Μόσχαν) μὲ τὴν ὁποῖαν πέμπω
καὶ τὸν λογαριασμὸν τῶν βιβλίων συμποσούμενον εἰς
φρ. 2141.

Ἀπὸ τὰ εἰς χεῖράς σας 2143 φρ. $\frac{70}{100}$ τοῦ Ριζάρη
ἔμβασέ με, νὰ ζήσης! μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρό-
μου φρ. 1600. Τὰ λοιπὰ κράτει νὰ διαθέσῃς ὡς θέλω σὲ

γράψειν μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἂν δέν με πνίξωσιν αἱ ἄλλαι ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖαι μὲ στενοχωροῦν κατὰ πᾶσαν ὥραν.

Μὲ κακοφαίνεται ὅτι ὁ σύντ. σου ὑπῆγεν εἰς Β. φοβοῦ-
βοῦμαι μὴ πείσῃ εἰς Τσαρλατάνων χεῖρας. Εἰπέ τον, ὅταν
ἐπιστρέψῃ νὰ ἡσυχάζῃ καὶ νὰ παρηγορῇ τὴν ἀσθνεῖάν
του μὲ τὴν δίκαιταν. Ζῆθι πανοίκιος. Ἐφροντίσατε βέ-
βαια νὰ γράψῃτε πρὸς τὸν Παγκαλάκην περὶ ὧσων σᾶς
ἔλεγα τὴν 28 Ἰουλίου.

82.

14 Νοεμβρίου 1825.

Φίλε κ. Πῶτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Ἡ παροῦσα σ' ἔρχεται κυ-
κλοπορικῶς ἄλλην πρὸς σὲ καὶ τὸν σύντ. θέλεις λάθειν
κατευθεῖαν.

Τὴν 18 τοῦ παρόντος κατεύθυνα εἰς τοὺς ἐν Μασσα-
λίᾳ Ῥοδοκανάκη υἱοῦς καὶ συντροφίαν κιβωτὸν σημειω-
μένην IR N^ο 10 καὶ περιέχουσαν :

2 Dictionn. des sciences naturelles tom.

35, 36 fr. 12,—

2 Planches, cahier, 35, 36. 10,—

Πρὸς μεταφορὰν 22,—

Ἐκ μεταφορᾶς.	22,—
4 τέσσαρας τόμους Biographie universelle tom. 39, 40, 41, 42	28,—
2 δύο τόμους τοὺς τελευταίους τῆς Biogra- phie des contemporains 19, 20.	17,—
1 Encyclopédie moderne tom. 6	7,50
1 Réflexions sur les lois pénales de France et d'Angleterre.	4,50
5 Hist. phys. et morale de Paris, la fin du tom. 5 et 4 τομίδια ἀναπληρ. τὸν τόμ. 6 καὶ 7.	25,—
φρ.	104,—
Κιβωτὸν καὶ ἄλλα ἐξοδα	5,75
φρ.	109,75

2 σώματα Ἀπομνημονευμάτων Ξενοφ. ἐνωμένων με
19 τὸν Γοργίαν τοῦ Πλάτωνος, τὸ ἐν διὰ σέ, καὶ τὸ
ἄλλο διὰ τὸν σύντεκν.

Τὴν ποσότητα ταύτην φρ. 109,75 κατεχώρισα εἰς
χρέος τοῦ λογαριασμοῦ σου.

Περὶ δὲ τῶν 2143,75 τοῦ Ῥιζάρη ἔλαβα τὰ ὅποια
μ' ἔστειλες φρ. 1600,—

Σ' ἔγραφα τὴν 25 Ὀκτωβρίου νὰ στείλῃς εἰς
τὸν Ζωσιμᾶν 332,50

Σὲ λέγω εἰς τὴν κοινὴν πρὸς τοὺς δύο νὰ πε-
ράσῃς εἰς τὸν ἐν Λιβόρνῳ Θωμᾶν Σπανιολάκην 111,25

καὶ νὰ στείλῃς χωρὶς ἀναβολὴν παρακαλῶ πρὸς
τὸν ἀδελφόν μου εἰς Σμύρνην 100,—

φρ. 2143,75

καὶ οὕτως ἐξοφλεῖται ὁ λογαριασμός τοῦ 'Ριζάρη, χωρὶς χρεῖαν νὰ καταγραφῶσιν εἰς τὸν λογ. σου.

Τὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου φρ. 100 λογίζονται ἔξω τοῦ τριμηνιαίου. Παρακαλῶ, καὶ αὐτὰ νὰ πέμψης πάραυτα, καὶ τὸ τριμηνιαῖον νὰ μὴ διακοπῇ. Ἡ νέα συμφορὰ τῆς Σμύρνης περιγράφεται ἐδῶ φρικτῆ' γράψε με, ἂν ἐξεύρης τι περὶ αὐτῆς ἰδιαιτέρον.

Σήμερον γράφω πρὸς τοὺς υἱοὺς 'Ροδοκανάκη καὶ συντροφίαν νὰ ἀκολουθήσωσι περὶ τῆς κιβωτοῦ τὴν διαταγὴν σου. Φρόντισε λοιπὸν νὰ τοὺς γράψης.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην παρακαλῶ σε νὰ στείλῃς ἀσφαλῶς εἰς Ζάκυνθον σφραγισμένην.

Γράψε με, παρακαλῶ σε, χωρὶς ἀναβολήν, ὅτι ἔλαβες τὴν παροῦσαν. Εὐτύχει πανοίκιος! Ο. Ο.

Φρόντισε, φίλε, παρακαλῶ σε, νὰ μοῦ πεμφθῶσι τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐρχομένου ἔτους (1826) τὸ συμφωνηθὲν ἐτήσιον, ἤγουν τὰ σὰ 500 καὶ τὰ τοῦ συντ. 600, πρῶτον διὰ νὰ μὴν ἔλθω εἰς ἀνάγκην, καὶ δεύτερον διὰ νὰ δυνηθῶ ἀκόμη νὰ γράψω τίποτε, πρὶν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς.

Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα σὰς πέμπω καμμίαν ἑκατοστὴν σωμάτων τῆς νέας ἐκδ. τῶν ἀπομν. Ξενοφῶντος μετὰ τοῦ Γοργίου Πλάτωνος, διὰ νὰ σκορπίσῃτε μερικὰ εἰς τὴν Ἐπτάνησον διὰ τοῦ Βάμβα.

18 Ἰανουαρίου 1826.

Ἀγαπητὲ σύντεκνε,

Τὴν ἐπιστολὴν σου 22 Δεκ. 1825 ἔλαβα, καὶ ἡ ἀρρωστία μου μ' ἐμπόδισε ν' ἀποκριθῶ πάραυτα, ὡς ἐπεθύμεις. Τώρα πάλιν ἀνέζησα καὶ κατεδικάσθην νὰ ἴδω καὶ τὸ 1826 ἔτος τὸ ὅποσον εὐχομαι εἰς σὲ καὶ τὸν φίλτατον Ζ. Β. καὶ εἰς τοὺς περὶ σᾶς πανευδαιμονέστατον.

Ἐλαβα τῆς συναλλαγματικῆς σου τὰ φρ. 1548,35 ὡσαύτως καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κοντοσταύλου, ὅστις ἀνεχώρησε τὴν ἕκτην Ἰανουαρίου 1826 διὰ Λόνδραν 300,—

Μ' ἔστειλε καὶ ὁ ἐν Λιβόρνῳ Ζωρζῆς Ῥοδοκανάκης 200,—
φρ. 2048,35

Τὰ παρὰ τῶν Φρ. καὶ Στ. Ῥοδ. δὲν ἦλθαν ἀκόμη. Τὰ ἰδικά σου 500 δὲν ἔλαβα ἀκόμη παρὰ τοῦ André et Cottier μὲ ἐλπίδα νὰ μὴ τὰ χρειασθῶ, ἀλλὰ νὰ τὰ περάσω εἰς χρέος τοῦ παλαιοῦ μεταξύ μας λογαριασμοῦ, διὰ νὰ ἐλαττώσω τὸ παμπάλαιόν μου πρὸς σὲ χρέος. Ὅταν ἀρχίσω νέαν ἔκδοσιν, ἂν ἔλθω εἰς χρεῖαν, τὰ λαμβάνω.

Ἐπεθύμουν ὡς ἀκοπώτερον καὶ συντομώτερον εἰς τὸ ἐξῆς (ἂν καὶ δὲν ἔμεινε πλέον δι' ἐμέ πολὺ ἐξῆς), πλὴν τῶν τοῦ γείτονος Κοντοσταύλου, τὰ λοιπὰ νὰ συναθροί-

ζωνται εἰς σᾶς, καὶ αὐτόθεν νὰ μοῦ τὰ ἐμβάζητε ὅλα ἐντάμα.

Ἐλαβα καὶ τὴν κοινῶς γραμμένην 19 ὀκτωβρίου ἀπὸ τὸν Φ. Ζ. Β. καὶ σέ. Κάνει πολλά φρόνιμα νὰ ἡσυχάζῃ καὶ νὰ μὴ ζητῇ θεραπείαν τοῦ πάθους του πλὴν ἀπὸ τὴν διαίταν, καὶ μάλιστα τὴν κίνησιν. Ἄν δὲν τοῦ τὴν συγχωρῶσιν οἱ πόδες, ἅς κινῆται μὲ ἀμάξιον, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι εὐδιδος. Δὲν τολμῶ νὰ τὸν συμβουλευσω τὰ λουτρά, τὰ ὅποια ὠφελοῦν ἐμέ, ἀλλὰ δὲν συμφέρουν εἰς ὅλους· εἰς ἐναντίας δὲ κινδυνεύουν καὶ νὰ βλάψωσιν. Ἄν ὁμως ὁ ἰατρός του τὰ συμβουλευσῇ, ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ κἂν δοκιμὴν. Ἐγὼ ἀπ' αὐτὰ εὐρίσκω ὀλίγην παραμυθίαν· λούομαι ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος τούλάχιστον, καὶ δὲν κάμνω διακοπὴν παρὰ ἀπὸ τὴν μέσσην Δεκεμβρίου ἕως τῆς πρώτης Φεβρουαρίου· λουτρά λέγω εἰς σκάφην ἰδίαν καὶ εἰς τὸν οἶκον, καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν ἀνάπαυσιν.

Γράψε, νὰ ζήσης! τὸν κ. Νικ. Ζωσιμαῦν, ὅτι ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν του, καὶ καταγίνομαι ὅλον ἐν νὰ πληρῶσω τὴν εὐγενῆ καὶ φιλογενῆ ἐπιθυμίαν του· ἀλλὰ χρειάζεται ὀλίγος καιρὸς νὰ ραφθῶσι καὶ νὰ βαλθῶσιν εἰς τάξιν. Καλὸν ἦτο, φίλε, νὰ τὸν προκαταλάβῃς, πῶς πρέπει νὰ γράψῃ πρὸς τὴν Βουλὴν, διὰ νὰ τελεσφορήσῃ μεγάλως, ὡς εἶναι δίκαιον, τὸ μέγα του δῶρον· τοῦτο δὲ νὰ κατορθωθῇ ἄλλως δὲν ἐμπορεῖ, ἂν δὲν γενῇ ἡ διαμοίρασις μὲ φρόνησιν καὶ οἰκονομίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς σπουδαστάς. Μὴ νομίσῃ ὅτι γράφει εἰς τοὺς βουλευτάς τῶν πάλαι Ἀθηναίων, ἢ τοὺς Γερουσιαστάς τῆς Παλαιᾶς Ῥώμης, ἀλλ' εἰς Βουλὴν, τῆς ὁποίας μέγα μέρος κατὰ δυστυχίαν εἶναι ἀπαίδευτοι, καὶ ἐπομένως ἀνεπιτήδευτοι καὶ νὰ κρίνωσι τὴν ἀξίαν τοῦ δώρου, καὶ νὰ τὸ οἰκονομήσωσιν εἰς

τρόπον, ὥστε νὰ ἀπολαύσῃ τὸ γένος τὴν ἐκ τοῦ δώρου δυνατὴν ὄλην ὠφέλειαν. Δέν σου ὀνομάζω τοὺς Τουρκογέροντας· ἂν εὐρεθῶσι τινες ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Βουλὴν (καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εὐρεθῶσι!) καὶ ἀναλάβωσι τὴν φροντίδα τῆς διαμονῆς, εἶναι καλοὶ νὰ τὰ μοιράσωσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των. Ὅταν σὲ στείλῃ τὴν πρὸς τὴν Βουλὴν ἐπιστολήν, ἴσως ἐσύμφερε νὰ μοῦ στείλῃς αὐτῆς ἀντίγραφον, διὰ νὰ γράψω καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὴν ἀπ' αὐτὸ ὀδηγούμενος.

Ἄναθεμα (λέγεις, φίλε) τοὺς Φ! ἐγὼ τοὺς ἀναθεμάτισα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν τῆς ἐπαναστ. Δέν εἶχα χρεῖαν προφητικοῦ πνεύματος διὰ νὰ προβλέψω τὰ μέλλοντα· ἀφ' ὅσα δεινὰ εἶδα εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη, ἐσυμπέρανα ὅτι τὰ ἡμέτερα ἔπρεπε νὰ ἦναι δεινότερα. Ἄν δὲν ἦλθαν ἀκόμη εἰς αἵματα, χάρις εἰς τὸν κοινὸν μας λαόν! ὅστις κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἱστορούντων τὰ ἐκεῖ εἶναι ἡμερῶτερος παρ' αὐτούς. Τὰ αὐτὰ μὲ γράφει καὶ ὁ πρόεδρ. Κ. καὶ περὶ τῆς διαθ. τοῦ λαοῦ, καὶ περὶ τῆς κακ. τῶν φατρ. Εὐδαιμονεῖτε.

Ἐλησμόνησα νὰ σὲ γράψω, οὐδ' εἶσαι πλέον ἴσως εἰς καιρὸν νὰ θεραπεύσῃς τὴν ἁμαρτίαν τῆς μνήμης μου. Ἄν κατὰ τύχην ὁμως τὰ διὰ τὸν ἀδ. 100 φρ. δὲν ἐστάλησαν ἀκόμη, γράψε νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν συμβ. τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ νύμφην μου, καὶ ὄχι εἰς αὐτόν. Ὁ ταλαιπ. ἀδ. μου μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἀνθρωπίνων πλημμελημάτων (πλειότερα ἔχω ἐγὼ) ἔχει καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ Εὐαγγελικὸν « μὴ μεριμνᾶτε εἰς τὴν αὔριον » τὸ ἐνόησε πάντοτε κατὰ τὸ γράμμα. Ἐνδέχεται ὁμως καὶ ἡ συμβ. του νὰ μὴ τὸ νοῆ καλῆτερα.

IR N° 11.

6	Histoire de Paris, 3 vol, en 6 tom.	} φρ. 30
1	Ἄτλας τοῦ αὐτοῦ	
5	Descript. stat. histor. et Politique des E-U d'Amérique.	42
2	Biographie universelle tom. 43 et 44	14
2	Encyclopédie moderne tom. 7 et 8	15
5	Dict. des sc. naturelles » 37 et 41	30
5	Cahier des Planches	25
26	τόμοι	156
	Κιβωτὸν καὶ λοιπὰ ἔξοδα	7
		φρ. 163
1	Δέσμη περιέχουσα παραδείγματα ἀλληλοδακτικῆς μεθόδου διὰ τὸν Ζ. Β.	
14	σώματα Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους.	
41		
	2 διὰ τὸν Ζ. Β.	
	2 διὰ τὸν Ι. Ρ.	
	2 διὰ τοὺς Ζωσιμ.	
	1 διὰ τὸν Λαυρ. Ψιακῆν	
	1 διὰ τὸν Ἀμβρ. Σ. Ῥάλλην	
	1 διὰ τὸν Σκαμαραγκᾶν	
	1 διὰ Μ. Ροδ. ἐπισ. Σέψην	
	1 διὰ Παντολ. Μαυρ.	
	1 διὰ Γεώργ. Ῥιζάρην	
	1 διὰ Ν. Βάμβαν	
	1 διὰ ἐν Βυζ. Ξένον	
	14	

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. ἔλαβα τὴν διὰ τοῦ Καρκασονίου τῆς 12 Μαΐου. Τὸν ὀλίγον νοῦν, ὅσος μοῦ ἔμεινεν ἀκόμη, ζητεῖς νὰ μοῦ σηκώσης. Μ' ὄλας τὰς δυσκολίας, ὁμῶς δὲν παύεις. Τὴν 12 Ἰουνίου ἐστάλη διὰ τοῦ ἐν Α. Κ. Β. ὁ δεύτερος διχλόγος. Μὴν ἀμελήσης νὰ μοῦ φανερώσης τὸ κατευόδιόν του. Πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπιθυμοῦμαι νὰ στείλω καὶ τὸ ἀνωτέρω κιβώτιον N^ο 11 διὰ νὰ τὸ πέμψῃ, ὡς λέγεις, εἰς τὴν πατρίδα σου τὴν νῆσον Κίαν (καταλαμβάνεις τί λέγω). Ἀλλά, φίλε, ἐγὼ δὲν ἐκατάλαβα τὸ Τράνσιτον, ὅχι τὴν λέξιν, οὐδὲ τὴν συνήθειαν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τὴν ἀποστολὴν, ἃν ἔπρεπε νὰ γενῆ ἐδῶθεν ἀμέσως διὰ ξηραῖς (πρᾶγμα πολλῆς καὶ βαρείας δαπάνης) πρὸς τὸν ἐν Α. Κ. Β. ἢ νὰ σταλθῆ πρῶτον εἰς Μασσ. καὶ ἐκεῖθεν ν' ἀκολουθήσῃ τὸν πρὸς τὸν Α. δρόμον. Διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν τόσῃν ἀμυχανίαν, ἀπεφάσισα νὰ στείλω τὸ κιβώτιον κατὰ τὸ σῆμα εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς Ῥοδ. καὶ σύντ. γράφων νὰ μὴ τὸ στείλωσι πρὶν λάβωσι ῥητῶς τὴν διαταγὴν σου. Φρόντισε νὰ τὴν φανερώσης εἰς αὐτοὺς τὸ γρηγορώτερον, καὶ πέρασε εἰς πίστιν τοῦ λογ. μου τὰ φρ. 163.

Ἦκουσα, ὅτι ὁ σύντ. ἐπεθύμει παραδείγματα ἀλληλοδ. Μεθόδου. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀπὸ τύχης, μ' ἐστάλησαν ἀπὸ Λόνδραν δῶρον τὰ περιεχόμενα εἰς τὴν δέσμη. Ἐγχείρισέ τα λοιπὸν εἰς τὸν σύντ. Εἶθε νὰ τὸν χρησιμεύσωσι!

Στείλε τὸ ὀπίσθεν σχέδιον εἰς τὸν Ν. Ζ. Ἡ παρ' αὐτῶν ἀγορὰ τῶν 100 σωματίων, ἐπεθύμουμαι πλέον νὰ γενῆ ἀπὸ τὸν Γ. Ρ. παρὰ ἀπ' αὐτοὺς. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐπρόβαλες, τὸ δέχομαι. Μὴ τοὺς ἀναφέρῃς ὁμῶς πλέον τίποτε περὶ τούτου. Ἦρχισα νέαν ἐκδ. ἄλλου συγγρ. ὅθεν πα-

ρακαλῶ, τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐρχομένου ἔτους 1827 (ἐλπίζω νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὶν φθάσω εἰς αὐτὸ) νὰ φροντίσητε τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἔτησιου (διὰ νὰ ἔχω πρόχειρον τὴν δαπάνην τοῦ τύπου) συναθροίζοντες εἰς χεῖράς σας τὴν ποσότητα ἀπὸ τοὺς συνεισφέροντας, ὅσοι ἐκουσίως θέλουν νὰ μετᾶσχωσι, καὶ μὴ βιάζοντες πλέον κανένα.

Εὐδαιμονεῖτε πανοίκιοι!

Τὸ τοῦ Βάμβα, νὰ ζήσης! νὰ τοῦ σταλθῇ ἐγγρήγορα καὶ μὲ ἀσφάλειαν· εἰς τὴν σελ. 7 τοῦ διαλόγου τὸν ἐξεδίχησα ἀπὸ τὸν μωρόν του κατήγορον.

Ἡ κιβωτὸς ἐστάλη προχθὲς εἰς τοὺς υἱοὺς Ρ. καὶ Σ. Φρόντισε νὰ τοὺς διατάξῃς τὰ χρειώδη πάραυτα.

85.

30 Σεπτεμβρίου, 1826.

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον.

Ἔχω δύο σου ἐπιστολάς. Ἡ πρώτη (26 Αὐγ.) μ' ἔφερεν εἰς ἀγανάκτησιν διὰ τὰς Ἑλληνικὰς μωρίας, αἱ ὁποῖαι, ἂν καὶ γνωσταί, μοῦ ἀναξύουν τῆς καρδίας τὴν πληγὴν, ὅσῃς τὰς ἀκούω καὶ ἀπὸ ἄλλους. Ἡ δευτέρα (12 Σεπτ.) μ' ἐπαρηγόρησεν ὀλίγον· ὀλίγον, λέγω, διότι οὐδὲ οἱ θρίαμβοὶ των δὲν θέλουν τοὺς φέρειν εἰς αἴσθησιν τοῦ πόσῃ ἰσχύϊ ἔχει ἡ ἱερὰ ὁμόνοια, μ' ὅλον ὅτι τὸ ἤκουσαν συχνὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν « Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος κτλ. ».

Ἄλλην ἀγανάκτησιν, ὄχι πλέον κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ κατὰ τῆς μωρίας μου, διὰ τὸ λάθος τῆς ἀποστολῆς τῶν Προλεγ. δι' Ἄγκ. Ἀλλὰ τοιαῦται μωρίαί, φίλε, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μέλλουσι νὰ αὐξάνωσι καὶ διὰ τὴν αὐξήσιν παντοδαπῶν ἄλλων καθημερινῶν ἀσχολιῶν, καὶ διὰ τὴν ἀδιάκοπον αὐξήσιν τῆς ἡλικίας, ἣτις ὁμοιάζει ὄχι πλέον τὴν θάλλουσαν τῶν δένδρων αὐξήσιν, ἀλλὰ τὴν ξηρασίαν καὶ σῆψιν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο σὲ παρεκάλεσα, καὶ πάλιν σὲ παρακαλῶ νὰ δράμῃς εἰς βοήθειάν μου, ἂν ἀγαπᾷς, νὰ πράξω τι ἀκόμη κοινωφελές. Ἐγέλασα ὅταν ἀνέγνωσα τὴν παράκλησιν, « νὰ σὲ φανερώσω ἂν ἔκαμές τι λάθος εἰς τοὺς πεμπομένους λογαριασμούς ». "Ο,τι, φίλε, εἶναι ἔξω τοῦ ἔργου μου, μου ζαλίζει τὴν κεφαλὴν μὲ κίνδυνον ἀποπληξίας, τῆς ὁποίας καὶ τῶνομα μόνον τρέμω, ἂν καὶ δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον. Χρέος μου βέβαια εἶναι νὰ ἐξετάζω τοὺς λογαριασμούς, ἂν ὄχι δι' ἄλλο, διὰ τὰ ἐνδεχόμενα κἂν λάθῃ εἰς ζημίαν σου. Ἀλλὰ πάλιν σὲ λέγω, μὰ τὴν φιλίαν μας! δὲν εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ ὑποφέρω πλέον ἄλλο βᾶρος (ἔξω τοῦ ἔργου μου) χωρὶς νὰ καταζουλισθῶ. Τὴν ὥραν ταύτην καταγίνομαι εἰς νέα Προλεγόμενα, διὰ νὰ προφθάσω, ἂν ἦναι δυνατόν, πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ ἔτους τὴν ἐκδοσιν νέου συγγράμματος. Δεκάκις ἠναγκάσθην νὰ τὰ διακόψω, ἀφοῦ τὰ ἤρχισα. Μόλις ἀποκρίνομαι εἰς μίαν ἐπιστολήν, κ' ἔρχονται εἰς τόπον αὐτῆς δύο νέαι, πολλάκις ἀπὸ πρόσωπα ἄγνωστα εἰς ἐμέ. Δὲν ἀποκρίνομαι, οὐδ' εἶναι δυνατόν ν' ἀποκριθῶ εἰς ὅλας, ἀλλ' οὐδ' ὅλαι εἶναι συγχωρημέναι νὰ μένωσι χωρὶς ἀπόκρισιν. Ταῦτα σὲ λέγω, φίλε, διὰ νὰ ἐρευνᾷς τοὺς πεμπομένους λογαριασμούς μὲ ἀκρίβειαν, ὅτι ἄλλη δύναμις δὲν μ' ἔμεινε, παρὰ νὰ τοὺς

ἀντιγράφω ἀπαρλλάκτως εἰς τὸ κατάστιχόν μου. Διὰ τοῦτο καὶ σᾶς ἐπαρεκάλεσα σὲ καὶ τὸν σύντ. νὰ συναθροίζητε αὐτοῦ τὴν ἐτήσιον συνεισφοράν, διὰ νὰ μὲ ἐλευθερώσετε ἀπὸ τὸ βᾶρος ν' ἀποκρίνωμαι εἰς καθένα χωριστά. Φροντίζετε ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας νὰ συναθροίσετε τὸν ἔρανον τοῦ ἐρχομένου ἔτους (1827), διὰ νὰ μὲ τὸν πέμψητε, ἂν σᾶς ἦναι δυνατόν, τὸν ἐρχόμενον Ἰανουάριον (1827).

Τὴν 23 Αὐγούστου ἔγραψα καὶ εἰς τοὺς δύο σας τὴν ἀποστολὴν εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Θεόδωρον Πρασακίῃην δύο κιβωτῶν περιεχουσῶν τὸν λόγον τοῦ Λυκούργου διηρημένον 150 σῶματα εἰς καθεμίαν, ὅλα 300, τῶν ὁποίων σᾶς ἔπεμψα καὶ τὸν λογαριασμὸν πρὸς φρ. 6,50 φρ. 1950

ἀφαίρεσιν $\frac{10}{100}$	195
	φρ. 1755

Τώρα κατὰ τύχην ἐξανοίγω, ὅτι ἀντὶ τῶν 1755 φρ. τούτων σημειόνεις μὲ λάθος, 1800 φρ. Ἀκολουθεὶ ὅτι καὶ ἡ συγκεφαλαίωσις ἀντὶ τῶν φρ. 4830,50 πρέπει νὰ ἦναι φρ. 4785,50, καὶ οὕτω τὰ κατεχώρισα εἰς τὸ κατ᾽ἐπίσημον, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ μεταξὺ μας λογαριασμοῦ φρ. 638,39. Εἶθε νὰ σὲ ἐλευθερώσω καὶ νὰ ἐλευθερωθῶ καὶ ἀπ' αὐτά. Εἶπέ το καὶ τὸν L. ὅτι εἰς τὰς τελευταίας μου ὥρας (μετὰ πολλὰς ὥρας καὶ ἡμέρας παρελθόντων κόπων) χρεωστῶ. Ὅ,τι μάλιστα μ' ἐκίνησεν εἰς γέλωτα « ἀχνύμενόν περ » εἶναι τῆς ἐπιστολῆς του τὸ dans l'opulence. Ἄν δὲν ἔφθασα εἰς τὸ κολύμβημα τοῦτο, ἔπρεπε τοῦλάχιστον τὴν ὥραν ταύτην νὰ περιέχη ἡ κιβωτός μου 50,000 φρ. μετρητά. Ἀλλὰ παρεκτός τὴν πολλὰ μικρὰν βάρπτισιν τῶν ποδῶν μόνων εἰς τὴν θάλασ-

σαν τοῦ πλούτου, τὴν ὁποίαν κατεξήραναν αἱ περιστάσεις, ἐστερήθην καὶ ὅσα ἄλλα κατελούσθησαν ἄλλοι ἐπιδεξιώτεροί μου κολυμβηταί, διὰ νὰ ἀποφύγω τὴν ὁποίαν δικαίως στηλιτεύεις λογοκαπηλείαν. Ἐδῶ κλεισμένην σοῦ ἐπιστρέφω τὴν ἐπιστολήν του. Μὴ τὸν εἶπης ὅτι μὲ τὴν ἐκοινωνήσας· εἶπέ τον καθαρὰ, ὅτι σε χρεωστῶ καὶ χρέος πολυχρόνιον, καὶ ἀκόμη καθαρώτερα, ὅτι ἠναγκάσθην νὰ ζητήσω ἀπὸ σᾶς ἐτήσιον ἔρανον, διὰ νὰ ἐξακολουθῶ τὸ ἔργον μου.

Ἐδῶ κλεισμένην ἀκόμη καὶ τὴν πρὸς τὸν Ζ. ἀνάγνωσέ την καὶ τὸν σύντ. καὶ ἂν σε φαίνεται εὐλογος ἢ πρὸς τὸν Ζ. συμβουλὴ περὶ συστάσεως ἑταιρίας, γράψε τον καὶ ὀδήγησέ τον πῶς ἔμπορεῖ νὰ τὴν συγκροτήσῃ. Εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὰς χρείας τῆς πατρίδος, καὶ ἐντιμος εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος. Ἄν σε στείλῃ τὰ φρ. 116,40, πέρασέ τα εἰς πίστιν τοῦ λογαριασμοῦ μου.

Μ' ἐρωτᾷς δεύτερον τῶρα, « Ἄν ἦναι καιρὸς νὰ στέλλωνται βιβλία εἰς τὴν Ἑλλάδα ». Ὅχι βέβαια πολλὰ ἀρμόδιος, ἂν συλλογισθῶμεν ὅποῖαι ἔλειναι κεφαλαὶ μέλλουν νὰ τὰ οἰκονομήσωσι. Ἄλλὰ, φίλε, ὅπως ἂν οἰκονομηθῶσιν, εἰς πολλοὺς μέλλουν νὰ σκορπισθῶσι, καὶ ἀπὸ πολλοὺς ν' ἀναγνωσθῶσι, ἀπὸ λογίους (λογίους ἀλόγους!) ὀλόκληρα, ἀπὸ ἀπαιδεύτους (φρονιμωτέρους πολλὰκις τῶν λογίων) καὶ τὰ προλεγόμενα. Εἶναι μεγάλη ἡ δύναμις τῶν βιβλίων· ἂν οἱ πρόγονοί μας ἐγνώριζαν τὴν τυπογραφίαν, ἤθελον φυλάξειν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Ὅλεθρον παντελῆ ἴσως φοβεῖσαι τῶν βιβλίων· καὶ τοῦτο εἶναι βέβαια δεινόν· ἀλλὰ δὲν τὸ φοβοῦμαι. Τοῦ Ἰμβρ. τὰ νεῦρα ἐκόπησαν πλέον· ἢ Βασιλ. τὴν ὥραν ταύτην

ἴσως ἔπαθε τὴν πρὸ τῆς κοσμογονίας τύχην, « ἄορατος καὶ ἀκατασκεύαστος ».

Ἐνθυμοῦ, φίλε, πάντοτε τὴν ἀκριβῆ ἀποστολὴν τοῦ τριμηνιαίου εἰς τὸν ἀδελφόν μου.

Ἐλαβα καὶ τὴν 31 Ἰουλίου διὰ τὸν Π. Σ. Ἐκαμες φρόνιμα προσθέτων τὸ « χωρὶς ὁμως νὰ λάβῃς τὴν παραμικρὰν κτλ. » Ἴσως ἤθελε πράξειν καὶ αὐτὸς καλλήτερα, νὰ μὴν ἤρχετο εἰς ἐπιθυμίαν τῶν Παρισίων.

Τὴν 23 Αὐγούστου σᾶς ἐφάνέρωσα τὴν ἀποστολὴν τῶν δύο κιβωτῶν μὲ τὰ 300 σώματα τοῦ Λυκούργου εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Θ. Πρασακάκην. Πιθανὸν ὅτι ἐφροντίσατε περὶ αὐτῶν. Ἴσως ἐσύμφερε νὰ κατευθύνητε τὴν μίαν ἀπὸ τὰς δύο κιβωτοὺς εἰς τὴν Ἐπτάνησον, καὶ τὴν ἄλλην εἰς τὴν Ἰδραν· παρεκτός ἂν σᾶς ἔφθασεν ἀπὸ τὸν Ῥιζάρην ἀπόκρισις, διορίζουσα ἄλλως. Ἄν τὸν γράψῃς, σημειώσῃς τον, ὅτι πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους τελειοῦται ἄλλο λεπτότερον, εὐθηνότερον, ἀλλὰ πολὺ ἠθικώτερον καὶ ἀναγκαιότερον διὰ τὰ σχολεῖα, μὲ προλεγόμενα μακρὰ. Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα τὰ δίδω εἰς τὸν τυπογράφον, δὲν ἔμειναν πλὴν αὐτὰ τὸ κείμενον καὶ αἱ σημειώσεις ἐτυπώθησαν. Πρὸς τὸν Ζ. μὴ τίποτε περὶ τούτων, νὰ ζήσης ! διότι ὅπως καὶ ἂν κάμῃς, δὲν θέλεις τὸν καταπείσειν, ὅτι δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ψωμοζητῶν διὰ χειρός σου. Καὶ τοῦτο μὲ λυπεῖ. Ταύτας τὰς ἡμέρας μ' ἐδιηγῆθη τις περὶ αὐτοῦ πράγματα τόσον ἀλλόκοτα, ὥστε δὲν τολμῶ νὰ σε τὰ κοινωνήσω. Εἶναι, λέγει, περικυκλωμένος ἀπὸ κόλακας (δεινοὺς κόρακας), οἱ ὅποιοι τὸν κατέπεισαν νὰ φαντασθῇ τὰ μέγιστα. Ὁ διηγούμενος εἶναι ἀπ' ἐκείνους τοὺς κομψοὺς γόητας, δυνατοὺς νὰ δείξωσι τὸ λευκὸν μέλαν, καὶ τοῦτο πάλιν λευκόν· μ' ὄλον τοῦτο

τὰ ἐδιηγείτο μὲ τόσῃν πεποίθησιν, καὶ τόσῃν εἰς τὰ λεγόμενα ἐπιμονήν, ὅσῃν ἐγὼ εἰδειχνα ἀπιστίαν, καὶ τέλος μὲ ἐπαγγελίαν, ὅτι θέλουν φανερωθῆν μετ' ὀλίγον καὶ τῶν κολάκων τοῦ ἠ ἀναίδεια καὶ αὐτοῦ ἠ ἠλίθιος εὐπιστία, ὥστε ἤρχισα κἀν τι νὰ σαλεύωμαι.

Δὲν μ' ἔγραψες, ἂν ὁ Παντολέων Μαυρογορδάτος σᾶς ἐπαράδωκε τὰ εὐρισκόμενα εἰς χεῖράς του, ἦτο καλὸν νὰ τὰ βάλῃτε καὶ αὐτὰ εἰς χεῖράς σας· ἔχω καὶ ἄλλα εἰς Λόνδραν, τῶν ὁποίων θέλετε λάβειν τὴν σημείωσιν, ὅταν κατευοδωθῆ ὁ Κοντόσταυλος· ἔχω καὶ εἰς τὸν ἐν Βιέννῃ Ῥάλλην, δὲν ἐνθυμοῦμαι τῶρα πόσα σῶματα τῆς Δ Ῥαψωδίας. Ἀπὸ τὸν ἐν Βυζαντίῳ Στέφανον Ῥάλλην οὐδ' ἀπόκρισιν ἠξιώθην περὶ τῶν σωμάτων τῶν προλεγομένων. Ἴσως τὴν ὥραν ταύτην εἶναι καὶ αὐτὰ μὲ τὰ πυρπολημένα. Εἶθε αὐτὸς ὁ ταλαίπωρος μὴν ἔπαθε τίποτε!

Δὲν ἐμπορῶ πλέον νὰ ἐξετάσω τὴν λέξιν Δίκη, ἐπειδὴ δὲν ἔχω πλέον εἰς τὰς χεῖρας τὸ Λ. μ' ἔστειλεν ἐν διὰ φίλου, ὅστις δὲν ἐμπορεῖ νὰ δεχθῆ καὶ δεύτερον σῶμα χαριζόμενον εἰς τὸν Θυρότον. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν λείπει τὸ τοῦ Θυρότου, τὸν ἐδάνεισα τὸν ἰδικόν μου. Μὴν ἀγανακτῆς, φίλε. Τοιαῦτα ἐγιναν πολλά, καὶ δὲν θέλουν παύσειν νὰ γίνωνται, ἐωσοῦ νὰ λάβωμεν καὶ ἡμεῖς, δὲν λέγω ἐπιστήμας καὶ τέχνας, ἀλλὰ τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, ἠτις δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἠ δικαιοσύνη, χωρὶς τῆς ὁποίας ὅλαι αἱ ἐπιστῆμαι γίνονται βαναυσικὰ καὶ καπηλικὰ ἐπιτηδεύματα, ὡς ἔλεγεν ὁ γέρων Σωκράτης, « πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται ». Καὶ τοῦτο καὶ ἄλλα πολλά τοιαῦτα τῶν προγόνων θεῖα παραγγέλματα, θέλεις εὐρεῖν εἰς τὰ νέα προλεγόμενα, τὰ ὁποῖα ἐξεπίτηδες κατε-

σώρευσα, με τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλουν πέσειν εἰς χεῖρας πατέρων ὁμοίων σου, ἱκανῶν νὰ τὰ γνωστοποιῶσιν εἰς τὰ τέκνα των ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων.

Τὴν 19 Δεκεμβρίου 1825 σ' ἔστειλα δι' Ἀγκ. ἐπιστολὴν διὰ τὴν Ζάκυνθον, τὴν ὁποίαν οὔτε σὺ μ' ἔγραψες ποτέ, καὶ ἐγὼ ἐλησημόνησα νὰ σ' ἐρωτήσω, ἂν τὴν ἔλαβες καὶ τὴν ἔστειλες.

Ὅλιγον ἔλειψε νὰ σοῦ στείλω τὴν παροῦσαν διὰ τοῦ A et C, ἀλλ' ἐφοβήθην μὴ τοὺς βαρύνω. Εὐδαιμόνει!

86.

11 Μαρτίου 1827.

Ἀσπάζομαί σε, φίλε, πανοίκιον, ὁμοῦ καὶ τὸν ἀγαπητὸν σύντ. Ζ. Β. τὴν 23 Φεβρ. ἀπεκρίθην διεξοδικῶς εἰς τὴν κατὰ τὴν 6 τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴν σου, περικλείσας καὶ ἐπιστολὰς πρὸς τὴν φιλόκθρ. ἑταιρίαν καὶ πρὸς τὸν Θεόκλ.

Τώρα λαμβάνω τὴν ἐπιστολὴν σου 23 Φεβρ. ὁμοῦ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Κούμα δέσμη, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπέρασα εἰς πίστιν τοῦ λογαριασμοῦ σου τὴν δαπάνην τῶν 50 φρ. καὶ οὕτω σὲ παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ περάσης καὶ σὺ εἰς χρέος μου. « Δαπανώμενος ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, ὀλίγος ἔση ἐφ' ἃ » δεῖ ». Ἰκαναὶ εἶναι αἱ πρὸς σέ μου ἄλλαι χάριτες. Ἐγὼ πληρόνων αὐτά, ὡς ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον, πολὺ πενέστερος δὲν γίνομαι. Σὺ ἐξεναντίας, ὅ,τι δαπανᾷς ὑπὲρ τὸ πρί-

πον, συλλογίζου ὅτι δαπανᾷς ἀπὸ τὰ πρὸς χρείαν τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων σου. Χρεωστεῖς ὄχι μόνον νὰ τὰ ἀναθρέψῃς καὶ νὰ τὰ παιδεύσῃς χρηστῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ τ' ἀφήσῃς εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ μὴν ἀναγκασθῶσι νὰ φθείρωσι τὴν χρηστὴν ἀνατροφὴν δι' ἔνδειαν τῶν ζωαρκίων, ἢ τοῦλάχιστον νὰ πολεμῶσι καθημέραν πόλεμον ὀδυνηρόν, καὶ ὄχι πάντοτε εὐτυχῆ μὲ τοὺς κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας των πειρασμούς. Ταῦτα λέγων, κἄν τι ἐξεύρω ὁ καταπολεμούμενος ἐγὼ γέρων· πρόσεχε, φίλε μου.

Εἶμαι ὑπόχρεως καὶ εἰς τοὺς δύο διὰ τὴν προθυμίαν νὰ συνεργήσῃτε εἰς τὴν μέλλουσαν ἐκδόσιν. Ἄλλ' αὐτὴ διεκόπη πρὸ πολλοῦ, καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀναλάβω, καὶ νὰ τὴν τελειώσω ὄχι πλέον τὸ πάσχα, ὡς σᾶς ἔγραφα, καὶ ὡς ἤθελ' εἶσθαι ἐξάπαντος τελειωμένη, ἀλλὰ πολὺ ἀργότερα. Ἄν ὅλοι σᾶς ὠμοιάζον, ὄχι μόνον αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ἐκδόσεις ἤθελον λάβειν τέλος. Ὅπως ἂν ἦναι, μὴ πέμψετε ἀργύρια, ἂν δὲν σᾶς ζητήσω, μηδὲ κανένα πλέον ἐνοχλήσετε περὶ συνεισφορᾶς· ἐβαρύνθητι νὰ θλίβωμαι καὶ νὰ σᾶς θλίβω. Ἡ ἀπὸ Λιθόρν. ἐλεημοσ. δὲν ἐχορηγήθη ἀκόμη, ἂν καὶ ἀνηγγέλθη ἀπὸ τὴν 12 Δεκεμβρίου, 1826. Μὰ τὴν ἱερὰν ἀλήθειαν! πλέον μὲ θλίβει ἡ ἀδιαφορία τῶν ὁμογενῶν εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐξαιρέτως Χίων, παρὰ ἡ στέρησις μέσων εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ ἔργου μου.

Εἰς τὴν παρελθοῦσάν μου σᾶς ἐσημείωνα τὰ εὑρισκόμενα βιβλία εἰς χεῖρας τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Θεοδώρου Πρασάκη καὶ τῶν ἐν Βιέννῃ ἀδελφῶν Ῥάλλη. Δὲν ἐνθυμοῦμαι· καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ γῆρας, ἀλλὰ καὶ αἱ καθημερινὰ θλίψεις αἴτιοι νὰ χάσω καὶ τὴν μνήμην· δὲν ἐνθυμοῦμαι, λέγω, ἂν ἐσημείωσα καὶ τὰ εὑρισκόμενα εἰς

Λόνδραν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Κοντόσταυλον συμποσού-
μενα εἰς σχεδὸν 4000 φρ.

Παρὰ ταῦτα εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τοῦ βιβλιοπώλου
Διδότου διὰ πώλησιν βιβλία, ἔξω τῶν εὐρισκομένων εἰς
τὸ Μαγαζίον μου. Τούτων ἡ κεφαλαίωσις δὲν εἶναι πάν-
τοτε σταθερά, ἐπειδὴ, καθ' ὅσον πωλεῖ, μοῦ ζητεῖ καὶ
τὸν δίδω. Ὁ ἐτήσιος ὁμως λογαριασμός του, τὸν ὅποιον
μὲ δίδει κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔτους, μένει πάντοτε νὰ μὲ
χρεωστῇ διὰ βιβλία ἀπώλητα ἀπὸ 1400 ἕως 2000 φρ.
Εἰς τὸν τελευταῖον, τὸν ὅποιον μ' ἔδωκε διὰ τὸ 1826
ἔτος μοῦ ἔμεινε χρεώστης, 1 Ἰανουαρίου 1827, εἰς βι-
βλία ἀπώλητα, φρ. 1985. Φυλάξτετε ὅλων τούτων τὴν
σημείωσιν, ἂν καὶ ἐσημειώθησαν εἰς τὸ κατάστιχόν μου,
καὶ σημειόνονται πάντοτε εἰς τὸν καιρόν. Ἄν σ' ἔμβα-
σεν ὁ Ζ. ἀργύρια, κράτει τα· ἂν δὲν σὲ τὰ ἔμβασε, μὴ
τὰ ζητήσης, ἐπειδὴ τὸν μένω τώρα χρεώστης, κατὰ τὸν
ὅποιον ἐλπίζω νὰ τὸν στείλω λογαριασμὸν περὶ τὰ τέλη
τοῦ ἐρχομένου Ἀπριλίου. Περὶ ἐκδόσεών μου μὴ τὸν ἀνα-
φέρης πλέον τίποτε, διότι βλάπτεις καὶ ἐμὲ καὶ σὲ ἐν-
ταυτῷ. Πνιγόμενον ἂν μ' ἔβλεπε, δὲν ἤθελ' ἀπλώσειν
τὴν χεῖρά του νὰ μὲ σύρῃ.

Μὴ λησμονῆς, παρακαλῶ σε, τὸ τριμηνιαῖον τοῦ ἀδελ-
φοῦ μου.

Δὲν κλαίω πλέον τόσον πολὺ τῆς μνήμης τὴν ἀπώ-
λειαν, ὅταν βλέπω τοὺς υἱούς μου τὴν ἡλικίαν νὰ μὴ
τὴν ἔχωσι πάντοτε πρόχειρον. Ἐξ ἑνὸς μέρους ἔκρινα τὴν
πρὸς τὸν Ζακύνθιον ἐπιστολήν μου χαμένην, καὶ ἀπὸ
τᾶλλο ἔβλεπα τοὺς καρπούς της, καὶ τοῦτο μ' ἔφερεν εἰς
ἀπορίαν μεγάλην· διότι ἀπὸ τότε δὲν ἔλαβα εἰς τὸ με-
ταξὺ μακρὸν διάστημα, πλὴν μίαν μόνην ἐπιστολήν του

εἰς τὴν ὁποῖαν ὁμως δὲν ἀναφέρει τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν μου. εἴτε διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη τὴν λάθειν, εἴτε διότι ἔκρινε φρονιμώτερον νὰ τὴν σιωπήσῃ.

Ἐγνωρίσθη αὐτοῦ τὸ πρὸ μικροῦ ἐκδοθὲν εἰς Γενέβαν, Cours de litterature Grecque moderne τοῦ Ἰακωβάκη Ρίζου ;

Σὰς ἐφάνερα, ὅτι ἔστειλα ἐντεῦθεν δεύτερα 300 σώματα τοῦ Λυκούργ. κατὰ Λεωκρ. διὰ τὴν φιλόφθρον ἑταιρίαν, ἐπειδὴ ἐκατευθύνετε τὰ πρῶτα εἰς τὸν Θεόκλητον. Ὅθεν ἄς μείνωσιν εἰς αὐτόν, ὡς καὶ πρότερον τὰ πρῶτα, διὰ λογαριασμὸν τοῦ γυμνασίου, καὶ ἄς τὰ πωλῇ (ἂν ἦναι πλέον δυνατὸν νὰ πωλῇ), κατευθύνων πρὸς σὰς τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως.

Ἐτοιμάζω πάλιν βιβλία νὰ σὲ στείλω. Εὐτυχεῖτε πανοίκοι !

Ο. Ο.

87.

14 Φεβρουαρίου 1828.

Φίλε,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν φίλον σύντ. Βλ. πανοίκιους. Τὴν 29 Ἰανουαρίου ἔλαβα. Εὐχαριστῶ σε ἀπὸ ψυχῆς διὰ τὴν εἰς ἐπήκοον τῆς Βεγκιέρας ἀνάγνωσιν τῶν Διαλ. καὶ ἔτι πλέον τὴν εἰς τὸν Βάμβαν ἐπιστολήν.

Τὰ ἀπὸ τὸν Ἰ. Μαυρογ. 100 φρ. κατεχώρισα εἰς τὸν λογ. τοῦ Γυμν. ὡς καὶ τὰ ὅποια πρὸ μικροῦ ἔλαβα 200

ἀπὸ τὸν ἐν Λιθόρνῳ Ζωρζῆν Ῥοδοκανάκην. Σᾶς ἔγραψα, νομίζω, ὅτι ἔλαβα καὶ τὰ 100 ἀπὸ τὸν Φραγκούλην Ῥοδὸκ. Συμποσοῦνται ὅλα φρ. 1900.

Ἔλαβα σῶον καὶ τὸ τοῦ πάππου Ῥυσίου βιβλίον. Ὅ,τι μὲ λέγεις περὶ τοῦ σμήνουσ τῶν Μισσιοναρίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, συμπέρασμα σου εἶναι, ἢ τὸ ἤξεύρεις ἱστορικῶς; Ἦτον ἄρα εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ σμῆνος τῶν Φαρισ. πολυπληθέστερον; Τοῦτο μὲ χρησιμεύει πολὺ νὰ τὸ μάθω ἀκριθέστερον.

Τὸν φίλον Κοκκινάκην ἀσπάζομαι. Τί θέλεις καὶ τί ἄλλο δύναμαι νὰ τὸν συμβουλεύσω περὶ τῆς ἀρθρίτιδος τοῦ ὀ ἀρθριτικός ἐγώ; Μὲ τὴν διαίταν δὲν τὴν ἔπαυσα· τὴν ἐκουβᾶλησα ὁμως εἰς τὸ ταλαίπωρόν μου σῶμα, καὶ τὴν ἐπέρασα μαζῆ μου τὰ 80 ἔτη, διὰ νὰ συνταφῶμεν ἐντάμα. Ἄν ἐπιθυμῆ τὴν ὀγδοηκονταετία, ἄς ἐλπίζῃ πλέον ἀπὸ τὴν διαίταν, παρ' ὅλα τὰ ἄλλα ἱατρικά. Ἄς προσθέσῃ εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ταχεῖαν μετάβασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου πιθανόν ὅτι θέλει μετριασθῆν καὶ ἡ ὀδύνη τῆς ἀρθρίτιδος.

Κατεχώρισα εἰς χρέος τοῦ λογαριασμοῦ σου τὰ ἀπὸ τὸν Ζωσιμᾶν 116,40, καὶ εἰς τὸ ἔχειν τὰ διὰ τὸν ἀδελφόν μου πληρωθέντα φρ. 182. Καταχωρίζω ἀκόμη εἰς χρέος σου φρ. 141 διὰ κιβώτιον IR N° 14 περιέχον τὰ ἐξῆς βιβλία, καὶ στελλόμενον κατὰ τὸ σύνθηες, εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς Ῥοδ. καὶ συντρ. ν' ἀκολοθήσωσι τὴν διαταγὴν σου.

4	Diet. des sc. natur.	4	τόμ.	ἀπὸ 48	ἕως 31	φρ.	24
4	Cahiers des plans.	4	»	—	—	»	20
2	Encycl. moderne	2	»	11	12	»	15
	Πρὸς μεταφορὰν.						59

10	Ἐκ μεταφορᾶς.	φρ.	59
2	Geographie univ.	2 » 49	50 » 14
9	Hist. de France depuis 1790 jusqu'à 1825	9 » 1	9 » 63
1	Δέσμη ἐπιγραμμένη εἰς ὄνομα τῆς φιλομούσου Μαρίας, καὶ περιέχουσαν Διατρ. Ἐπικτήτου εἰς τόμους δύο.		
1	Poésies et traduction de Firmin Didot διὰ τὴν αὐτὴν M. P.		
1	Δέσμη ἐπιγραμμένη εἰς ὄνομα Κωνσταντίνου Πετρίτση.		
24	Ἐξοδα κίθωτοῦ		5
	φρ.		141

Στείλε, παρακαλῶ σε, μὲ πρώτην ἀφορμὴν τὴν ἐπιγραμμένην εἰς ὄνομα τοῦ Πετρίτζη δέσμη, ἂν τὸ κρίνης εὐλογον. Τοῦτο λέγω, φοβούμενος τοὺς ἐνδεχομένους κινδύνους διὰ τὸν μέλλοντα νὰ λάβῃ τὸ βιβλίον. Εἶναι ὅμως, νομιζῶ, τρόπος, νὰ τοῦ ἐγχειρισθῇ ἀπὸ χεῖρας πιστοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς κρότον, καὶ χωρὶς νὰ γνωρισθῇ οὔτ' ὁ λαμβάνων, οὔτ' ὁ παραδίδων.

Ἡ ἀλλαγὴ τῶν Ἀγγλ. M. ἐτάραξε πολὺ καὶ ἐμέ· καὶ διὰ τοῦτο ἔγινεν ἡ τελευταία μακρὰ σημείωσις εἰς τὸν δεύτ. Διάλογ. σελ. μ'. Εἰς τοιαύτην ὑπόληψιν τοὺς ἔχω, ὥστε τοὺς κρίνω ἱκανοὺς νὰ χαρίσωσιν εἰς τὸν χαμᾶλην τὴν νῆσον καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ φρουρίου. Ναί, φίλε, καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν οἱ Ἀγγλοὶ θέλουσιν τὴν ἐλευθερίαν διὰ μόνους ἑαυτοὺς· καὶ ὄλων τῶν κατοίκων τῆς γῆς τὴν ἐλευθερίαν ἤθελαν μετὰ χαρᾶς θυσιάσειν, ἂν

ἦτον ἀδύνατον νὰ φυλαχθῆ χωρὶς τὴν φρικτὴν ταύτην
θυσίαν ἢ τρυφὴ καὶ ὁ πλοῦτός των. Διὰ τοῦτο ἐσύμφερειν
ὁσάκις ἔχουν οἱ Χῆοι ἀφορμὴν νὰ γράψωσι πρὸς τὸν Πρό-
εδρον, νὰ καμπανίζωσι τὸν Σύλλαν. Τὸν ἔγραψα κ' ἐγὼ
περὶ τούτου, διὰ νὰ τοὺς φέρῃ καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ
Σύλλα, ἐὰν εἰς τὰς περὶ συμβιβασμοῦ διαπραγματεύσεις
τολμήσῃ τις νὰ προβάλλῃ τὴν παράδοσιν τῆς νήσου.
Ἐγραψα καὶ πρὸς τοὺς ἐν Λόνδρᾳ συμπολίτας (τόσος εἶ-
ναι ὁ φόβος μου), ἂν ἔχωσι τινὰς γνωρίμους τῆς κάτω
Βουλῆς, νὰ τοὺς κοινωνήσωσι.

Σήμερον ἐστάλη εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς Ῥοδ.
καὶ συντρ. τὸ κιβώτιον IR N^ο 14, μὲ δῆλωσιν, νὰ ἀκο-
λουθήσωσι τὴν διαταγὴν σου.

Ἡ πρὸς τὴν θυγατέρα σου ἀπόκρισις εὐρίσκεται κολ-
λημένῃ εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῶν Διατριβῶν. Καὶ πάλιν
σᾶς ἀσπάζομαι πανοικίους. Ο. Ο.

Ἐπεθύμουν, ὅταν λάβῃς καιρὸν, βοηθούμενος ἀπὸ τὸν
Κοκκινάκη, νὰ μὲ στείλῃς καταγραφὴν βιβλίων μου,
ὅσα μένουσιν ἐτι αὐτοῦ. Ἴσως ἐπιτύχω νὰ τὰ ξεφορτισθῶ
εἰς ῥάχιν τινὸς ἰσχυροτέρου.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην παρακαλῶ νὰ πέμψῃς ἀσφαλῶς
πρὸς τὸν Ν. Ζ.

6 Νοεμβρίου 1828.

Φίλε πολίτα,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ πανοίκιον, καὶ τὸν σύντ. Βλ. Ἔλαβα τὴν τῆς 23 Ὀκτ. ἐπιστολήν σου ὁμοῦ καὶ τὰ 1850 φρ. Ἠλευθερώθην ἀπὸ τὸ πρὸς τὸν τυπογράφον χρέος, καὶ δὲν χρεωστῶ πλέον εἰς κανέν' ἄλλον πλὴν εἰς σέ. Μὲ κακοφαίνεται, ὅτι δὲν σ' ἐπρόφθασεν ἡ 17 Ὀκτ. ἐπιστολή μου, διὰ νὰ κρατήσης ὅσα σὲ παρακαλῶ τώρα νὰ πληρώσης τὸν Ζωσιμᾶν, φρ. 237,50. Πλήρωσέ τα, νὰ ζήσης! (πέμπων πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν ἐδῶ κλεισμένην), καὶ σοῦ τὰ πληρόνω ἐδῶ, ἂν ἀγαπᾷς, εἰς τὸν André et Cottier.

Μοῦ ζητεῖς ἀπὸ τώρα τὸν δεύτ. τόμ. τῶν Ἀτάκτων, ὡς νὰ ἔμελλε νὰ φανῇ μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας. Μόλις 150 σελίδες εἶναι τυπωμέναι, καὶ φοβοῦμαι μὴ γενῆ πολὺ παχύτερος τοῦ πρώτου. Ἐλπίζω (εἴθε μὴ ματαιωθῶσιν αἱ ἐλπίδες μου!), ὅτι θέλει χρηματίσειν ὠφελιμώτερος παρὰ τὸν πρῶτον εἰς τοὺς νέους σπουδαστὰς τῆς γλώσσης, καὶ κατεξαίρετον εἰς τὴν χρηστὴν Μαρίαν, τῆς ὁποίας ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τὴν τελείαν ἀνάρρωσιν.

Ἐάν, ὅσα ζητεῖς παρὰ τὸν δεύτ. τόμ. τῶν Ἀτάκτων, τὰ θέλῃς τώρα, γράψε μέ το νὰ τὰ ἐτοιμάσω.

Οὗτ' αὐτῶν, οὔτε τῶν Ἀπομνημονευμάτων ἐτυπώθησαν σώματα εἰς λαμπρὸν (ὡς τὰ ζητεῖς) χαρτίον. Ἄν εἶχα, ἤθελα μετὰ χαρᾶς στείλειν, ὅχι εἰς σέ, ἀλλ' εἰς τὴν

Μαρίαν. Μοῦ ἐνθύμισες τὴν παροιμίαν, « Καλὰ εἶναι τὰ φαρδομάνικα, ἀλλὰ τὰ φοροῦν », ἐξεύρεις ποῖοι.

Ἡ μικρὰ κατήχησις ἄς τυπωθῆ, φίλε μου, ἀγαθῆ τύχῃ! Τοῦτο μόνον φρόντισε, νὰ παρακαλέσης θερμῶς τὸν μέλλοντα νὰ ἐπιστατήσῃ, νὰ τυπωθῆ χωρὶς σφάλματα. Ταύτην ἐζήτουν παρὰ σοῦ, ὅτε ἐζήτουν τὴν Κατήχησιν (καὶ ὄχι τὴν μεγάλην), μὲ σκοπὸν νὰ διορθώσω τὸ ὕφος, τὸ ὅποιον δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅποιον ἦτο, φοβοῦμαι ὅμως μὴ ἦναι πολλὰ μακαρονικόν. Ὅπως ἂν ἦναι, χρεῖα εἶναι νὰ τυπωθῆ ἀπαραλλάκτως. Εὐθύς ἀποῦ τυπωθῆ, στείλε με ἐν ἀντίτυπον.

Εὐδαιμονεῖτε πανοίκιοι χρηστοὶ σύντεκνοι!

Ο. Ο.

Στείλε, παρακαλῶ, καὶ τὴν ἄλλην ἐγκλειστον πρὸς τὸν φίλον Βάμβαν.

89.

6 Ἀπριλίου 1829.

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν φίλον Βλ. πανοικίους. Περικυκλωμένος ἀπὸ τὴν εὐθηνουσαν ἄμπελον καὶ τὰς νεοφύτους ἐλαίας σου, νόησε καὶ ἐμὲ στέκοντα μέσον τοῦ κύκλου, μὲ τὰς χεῖρας ὑψωμένας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ παρακαλοῦντα νὰ βρέξῃ κατεπάνω σας ὄλα του τὰ ἀγαθὰ. Γένοιτο!

Τὴν ἐπιστολὴν σου 12 Μαρτίου ἔλαβα, καὶ τὴν ἀπὸ

τὸν Βάμβαν ὡσαύτως, ἀμνηολόγητον· δὲν ἐξεύρω τί ἔπαθεν, ἀμνηολόγητον ἔστειλε καὶ τὴν πρὸ αὐτῆς. Καιρὸν δὲν ἔχω νὰ τὸν γράψω. Εἶπέ τον ὡς τόσον, ὅτι ἤθελε κάμειν καλὰ νὰ πέμψη εἰς τὸν ἐδῶ Διδότον καμμίαν εἰκοστάδα σωμάτων διὰ πώλησιν· οὗτος εἶναι ὁ τρόπος νὰ γνωρισθῇ ὁ κόπος του, καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὰς ἀνίας του. Εἰς τὰς ἀνίας ταύτας ἐπροστέθησαν ἄλλαι νεαραὶ, ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους ἴσως, οἱ ὅποιοι ἐμπόδισαν καὶ τὴν γνωστοποίησιν τοῦ νέου του κόπου. Τὰς ἔμαθε βέβαια καὶ τὰς ἐμάθατε τὴν ὥραν ταύτην. Τὰς ἀνέγνωσα πρὸ μικροῦ μὲ πολλὴν ἀγανάκτησιν, εἰς τὴν Γενικὴν ἐφημερίδα ἀριθ. 96 ἔτους Γ'. καὶ ἀριθμ. 6 ἔτ. Δ'. καὶ πλειοτέραν λύπην ὅτι μέλλουν νὰ λυπήσωσι τὸν Βάμβαν. Εἶπέ τον ὁμως, ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἔχει μάλιστα χῶραν τὸ φιλοσοφικὸν « ἔδοξεν αὐτῷ ». "Ἦθελ' εἶσθαι βέβαια θαυμαστὴ ἀπολογία, καὶ θρίαμβος ἅμα κατὰ τῶν ἀντιπάλων, ἂν ἐκατόρθονες νὰ εἰσαχθῇ ἢ Γρ. εἰς τὰ Ἑλλην. σχολεῖα. Εἰς τὸν Καβαλλιέρον, πρὸς τὸν ὅποιον μελετᾷς νὰ τὴν στείλῃς, δὲν ἔχω παχείας ἐλπίδας. Συμφέρει πλέον νὰ πείσῃς τὸν Ζωσ. νὰ στείλῃ κατευθεῖαν μίαν πεντηκοντάδα σωμάτων πρὸς τὸν Κυβ. οὐδὲ τοῦτον νομίζω μέγαν φίλον τοῦ Β. Ἄλλὰ λαμβάνων ἀμέσως αὐτὰ ἀπὸ τὸν Ζωσ. μὲ παράκλησιν νὰ τὰ μοιράσῃ εἰς τὰ σχολεῖα, τί ἔχει νὰ κάμῃ; Ἐκαμνε καλὰ νὰ πέμψη καὶ τινὰ σώματα εἰς τὴν Σύραν εἰς κανένα Χίον διὰ πώλησιν. Ἀπὸ τὴν Σύραν γράφει ὁ κατήγορος αὐτοῦ καὶ τῶν Χίων ὄλων, ὑπογραφόμενος Α. Ζ. Πάσχισε νὰ μάθῃς διὰ τοῦ Κοκκινάκη, ποῖος εἶναι ὁ τόσον πικρὸς καὶ ἄδικος κριτὴς τῆς διαγωγῆς τοῦ Β.

Δὲν ἔχω καιρὸν οὔτε πρὸς τὸν Ζ. νὰ γράψω. Εὐχα-

ρίστησέ τον ἀπὸ μέρους μου, καὶ εἶπέ τον ὅτι περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐρχομένου Μαΐου ἐλπίζω νὰ ἐκδώσω καὶ τὸν δεύτερον τόμον πολὺ παχύτερον, ἀλλ' ὅμως εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν, φρ. 10 ἀστίχων, 11 ἡμίδετον. Τοῦτο λέγω, ὡς ὁμολογούμενον, ὅτι ἐπειδὴ ἔλαβε τὸν πρῶτον, ἀκολουθεῖ νὰ λάβῃ καὶ τὸν δεύτερον, διὰ νὰ μὴ κολοβωθῇ τὸ δῶρόν του. Λάβε ὡς τόσον παρ' αὐτοῦ τὰ διὰ τὸν πρῶτον φρ. 1100, καὶ στείλῃ μὲ τα πάραυτα, διὰ νὰ ἀρχίσω νὰ πληρόνω τὸν τυπογράφον.

Εἶπέ με, νὰ ζήσης! τὰ σταλθέντα περὶ τὸν Δεκέμβριον (1828) 100 σώματα ῥαμμένα πρώτου τόμου τῶν Ἀτάκτων πρὸς ἐσᾶς διὰ Μασσαλίας μὲ ἄλλα τινὰ βιβλία ποῦ καὶ πῶς ἔχω νὰ τὰ καταχωρίσω; ἔφεραν ὅλα ἐντάμα φρ. 1360. Ἔτι καὶ τὰ μέλλοντα νὰ σᾶς σταλθῶσιν ἄλλα ἑκατὸν τοῦ δευτέρου, ἂν εὐχαριστῆσθε νὰ τὰ λάβητε, ὡς τὰ τοῦ πρώτου, ῥαμμένα, ἢ ἂν τὰ θέλετε ἡμίδετα. Εἶπέ προσέτι καὶ τὸν Βάμβαν, ὅτι τὰ ζητούμενα νεωστὶ βιβλία μέλλουν νὰ σταλθῶσι μετ' ὀλίγον. Καὶ ἐπειδὴ ἦλθε πάλιν τὸνομά του, σὲ λέγω ὅτι ὁ ἀπὸ Ἀμστελδὰμ Παλαιολόγος γράφει πρὸς τὸν Φ. Φ. ὅτι ἐμελλε νὰ σᾶς γράψῃ αὐτοῦ συνεισφορὰν διὰ τὰ βιβλία μου. Βιβλία τῶν Ἀτάκτων ἐστάλησαν ἀρκετὰ· σκέψε λοιπόν, ἂν δὲν ἐσύμφερε νὰ τοῦ προβάλητε μίαν πεντηκοντάδα τῶν Γραμ. τοῦ Βάμβα. Τοῦ Κοκκῶνῃ τὸ σύγγραμμα εἶναι χρήσιμον εἰς τὰς κατεχούσας τὴν Ἑλλάδα περιστάσεις. Εὐρίσκεται εἰς τὸ Μοντπελλιέρ.

Ἐξ ἑνὸς μέρους προσμένεις τὸν δεύτερον ἐξώλαμπρα (τυπώνονται τὴν ὥραν ταύτην οἱ Πίνακες καὶ τὰ Προλεγόμενα), καὶ ἀπὸ τᾶλλο μου ζητεῖς νὰ ἐρευνήσω τὸν λογαριασμόν σου. Πότε καὶ μὲ ποίαν δύναμιν; Πνίγο-

μαι, φίλε, και από τόν κόπον, και από τήν ἄμετρον ἐπιθυμίαν ν' ἀρχίσω τόν τρίτον. Ἀναφέρομαι ὅλος εἰς σέ· ἂν λανθασθῆς εἰς ζημίαν μου, δέν τὸ φροντίζω, ἂν εἰς ζημίαν σου, tant pis pour vous.

Ἄν και μοῦ ἦναι ἀδύνατον ν' ἀναφέρω εἰς τήν μνήμην μου (εἰς τοιαύτην κατάστασιν μ' ἔφερε τὸ βαρὺ και βαθὺ γῆρας) τόν φίλον Ἰωσήφ Στέφανον, ἄσπασαί τον ἀπό μέρους μέ τήν αὐτὴν φιλοφροσύνην, ὡς και νὰ τόν ἔβλεπα παρόντα.

Ἴδου λαμβάνω τήν ὥραν ταύτην ἀπό τόν βιβλιοπώλην τὰ βιβλία τὰ διὰ τόν Βάμβαν.

Αὐτὰ εἶναι 10 τόμοι, ἅπαντα τοῦ Δημοσθένους μέ τήν Γαλλικὴν μετάφρασιν. φρ. 90

5 τόμοι χημεῖα τοῦ Thenard, πέμπτη ἐκδ. » 36
φρ. 126

Οἱ 15 τόμοι οὗτοι ἐστάλησαν εἰς τόν ἐν Μασσαλίᾳ Π. Σκυλίτζη τοῦ Ἐμμανουήλ, διὰ νὰ τὰ κατευθύνῃ εἰς τόν ἐν Κερκύρᾳ Α. Πάλλην, ὅστις μέλλει νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τόν Βάμβαν. Τὰ δὲ φρ. 126 λάβετα, παρακαλῶ σε ἀπό τόν φίλον Βάμβαν, και πέρασέ τα εἰς πίστιν τοῦ λογαριασμοῦ μου. Σήμερον στέλλονται. Εὐτυχεῖτε!

Ο. Ο.

Ἐλαβα ἀπό τόν Κοντόσταυλον ἐπιστολὴν 8 Ἰανουαρίου ἀπό Αἰγίνης. Ἠρώτησε (ὡς τόν ἐζήτησα) τόν Κυβ. ἂν ἔλαβε τήν γνωστὴν μακρὰν μου ἐπιστολὴν· και ἀπ. ὅτι τὴν ἔλαβεν, ἀλλὰ δέν ἔλαβεν ἀκόμη καιρὸν νὰ ἐρευνησῇ περὶ τῶν ζητουμένων! Εἶπέ με ἂν ἡ λέξις *Syntrophi* σημαίνει εἰς ἡμᾶς Ἐσώθρακον (caleçon). Στείλέ με και τὰ 126 τοῦ Βάμβα.

27 'Ιουλίου 1829.

Ἡ ἐπιστολή σου, φίλε, τῆς 13 'Ιουνίου, ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ ἀποπλήξῃ, ὅχι τόσο διὰ τὴν ἀποτυχίαν τὴν ἀπὸ τοῦ Ζ. ὅσον διὰ τὴν ἐντροπήν, ἣτις ἔμελλε νὰ μοῦ καλύψῃ τὸ πρόσωπον, ἂν ἔπεμπα εἰς ὄνομά του, καὶ τρόπον τινὰ μὲ βίαν του, ὅ,τι δὲν ἤθελεν ἐκεῖνος νὰ πέμψῃ. Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον ὀδυνηρὸν κέντημα εἰς τὸ ἐξηντλημένον ἀπὸ τὸ γῆρας καὶ ἀπὸ τοὺς ἀδιακόπους κόπους μου σῶμα. Δεύτερον κέντημα, ὅχι ὀλιγώτερον ὀδυνηρὸν μ' ἐπληξεν ἡ συμφορὰ τοῦ φίλου Βλ. συμφορὰ δεινὴ, περὶ τῆς ὁποίας ἐπιθυμῶ δευτέραν ἐξήγησιν. Τρίτον ἄλλος εἶναι, ὅτι ἐκόπησαν καὶ αἱ τελευταῖαί μου ἐλπίδες νὰ ἐξακολουθήσω τὸν τρίτον τόμον τῶν 'Ατ.

Καὶ τὸ μὲν τρίτον τοῦτο ἴσως εἶν' ἔργον τῆς προνοίας, νὰ μὲ λυτρώσῃ ὅχι ἀπὸ τὸν μὴ δεχόμενον ἀπολύτρωσιν θάνατον, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὁποίαν φοβοῦμαι καὶ ὑπὲρ τὸν θάνατον ἀποπληξίαν, καὶ τὴν ὁποίαν πιθανὸν ὅτι θέλουν φέρειν οἱ καθημερινοὶ ἀνυπόφοροί μου κόποι.

Τὸ δὲ πρῶτον, ἂν δὲν ἐθεραπεύθη ἀκόμη, ἐπαρηγορήθη καὶ ὀπωσοῦν ἀπὸ τυχηρὸν ἀπροσδόκητον. Καὶ προσμένω τώρα τὴν τελείαν του θεραπείαν ἀπὸ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν πρὸς ἐμέ σου φιλίαν. Τὸ λεγόμενον τυχηρὸν εἶναι, ὅτι ἡ περιέχουσα τοὺς 100 στιχωμένους δευτέρους τόμους τῶν 'Ατ. κιβωτός, καὶ ἡ πρὸς τὸν κυβερνήτην ἐπιστολή μου ἐσώζοντο ἀκόμη εἰς Μασσαλίαν. Ἐπρόφθασα λοιπὸν νὰ γράψω πρὸς τὸν I M. τὴν μὲν

κιβωτὸν νὰ κρατῆ ἕως δευτέρας διαταγῆς, τὴν δὲ πρὸς τὸν κυβερνήτην ἐπιστολὴν νὰ μοῦ στείλῃ ὀπίσω. Κρατεῖ τώρα τὴν κιβωτόν, καὶ μοῦ ἐπέστρεψε καὶ τὴν ἐπιστολὴν· τὴν ὁποῖαν σὲ βεβαιῶνω ὅτι ἐφίλησα μὲ δάκρυα χαρᾶς, ὡς σώτειραν τῆς τιμῆς μου. Ὡ πόση κατασχύνῃ ἤθελε μὲ μαυρίσειν, ἂν ἔστella ὡς δῶρημα τοῦ Ζ. τὸ ἀναιρούμενον ἀπ' αὐτὸν τὸν δωρητὴν!

Ἐμεινε τώρα ἡ τελεία θεραπεία τοῦ πράγματος· ἥτις ἤθελ' εἶσθαι εὐκολωτάτη, ἂν δὲν ἐμπόδιζε τὸ κατάρτατον στίχωμα. Ἄν ἦναι ἀστίχωτα, ἤθελα τὰ κατευθύνειν χωρὶς ἀναβολὴν εἰς τὸν Κοντόσταυλον, παρὰ τοῦ ὁποίου οἱ μὲν ἔχοντες τὸν πρῶτον τόμον καὶ δυνατοὶ ν' ἀγοράσωσι τὸν δεύτερον ἤθελαν τὸν ζητεῖν ἀπὸ τὸν Κ. ἀμέσως· οἱ δὲ ἀδύνατοι ἤθελαν καὶ αὐτοὶ ἀναγκάσειν τὴν κυβέρνησιν νὰ τὸν ἀγοράσῃ καὶ τὸν δεύτερον.

Ἄς εὐκολύνωμεν λοιπὸν ἡμεῖς, σὺ μὲ τὴν φρόνησίν σου, κ' ἐγὼ μὲ τὴν χρεωστομένην διέκρισιν, τὴν θεραπείαν τῆς δυστυχεστάτης κιβωτοῦ. Ταῦτα τὰ 100 σῶματα στιχωμένα τοῦ δευτέρου τόμου σὲ τὰ χαρίζω καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὰ δεχθῆς ὄχι ὡς χάρισμα (διότι οὔτε σὺ εἶσαι ἀρκετὰ πένης νὰ δέχῃσαι χαρίσματα, οὔτ' ἐγὼ ἀρκετὰ πλούσιος νὰ γίνωμαι χαριστής) ἀλλ' ὡς χρέους πληρωμὴν. Ἐξεύρεις ὅτι ἐκράτησα μακρὸν χρόνον τὰ ἀργύριά σου χωρὶς τόκου, τὸν ὁποῖον δὲν ἐξαρκεῖ κἂν νὰ ἀποπληρώσῃ ἡ δόσις τῶν 100 τούτων σωμάτων.

Ἦπόφερε παρακαλῶ τῆς γεροντικῆς μου ἀσθενείας τὸν μολυσμὸν (δηλ. *μελάνωμα* Σ.Ε) τοῦ χαρτίου· οὔτ' αἱ χεῖρές μου κρατοῦν πλέον, οὔτ' οἱ ὀφθαλμοί μου δύνανται νὰ τὰς ὀδηγῶσι.

Τοῦτο μόνον ζητῶ ἀπὸ σέ, ὡς ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἡσυ-

χίαν μου, νὰ τὰ κατευθύνῃς ἀμέσως σὺ εἰς τὸν κυβερνήτην, ἢ εἰς ὅτινα ἄλλον κρίνεις εὐλογον, μὲ διαταγὴν νὰ μοιρασθῶσιν εἰς τοὺς πένητας σπουδαστάς, μηδὲ νὰ δίδηται ὁ δεύτερος τόμος, πλὴν εἰς τὸν ὅστις κρατῆ τὸν πρῶτον.

Παρακαλῶ σε προσέτι νὰ μοῦ ἡσυχάσῃς τὴν κεφαλὴν καὶ περὶ τῶν προσταθθέντων ῥαμμένων 100 τοῦ πρώτου καὶ 100 τοῦ δευτέρου τόμου, καὶ εὐρισκομένων εἰς τοῦ Ι. Μαυροκορδάτου, ἂν κρίνης εὐλογον νὰ τὰ κατευθύνω εἰς τὸν Κοντόσταυλον, διὰ λογαριασμὸν μου. Παρὰ ταῦτα σᾶς ἐστάλησαν 20 σώματα Πολιτ. καὶ 20 Ἑθικ. Ἀριστοτέλους, 20 Πολιτικ. Πλουτάρχου, 20 Ἀπομν. Ξενοφ. 20 Βεκκαρ. καὶ 20 Λυκούργου. Αὐτὰ τί ἐγίναν, ἢ τί μέλλουν νὰ γενῶσι; Ἄν ὅλα ταῦτα ἦσαν ἐδῶ εἰς χεῖράς μου, ἐμποροῦσα κἂν νὰ τὰ ἐνεχυράσω, καὶ νὰ λάβω ἀργύρια, νὰ πληρώσω τὸν τυπογράφον. Μόλις εὗρηκα νὰ δανεισθῶ 1000 φρ. ἀπὸ δανειστὴν φίλον, διὰ νὰ θεραπεύσω τὰς πολλὰς μου κατεπειγούσας χρείας. Δεινὴ βέβαια εἶναι ἡ παντελής ἀπορία· ἀλλ' ἴσως δὲν εἶν' ὀλιγώτερον δεινὸν νὰ κοπιᾶζῃ τις, χωρὶς νὰ εὕρισκῃ τρόπον νὰ ὠφελῆθῃ ἀπὸ τοὺς κόπους του.

Σήμερον πέμπω πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλ. Ὑ. Ῥοδ. καὶ συντρ. κιβώτιον I R N° 17, περιέχον τὰ ἐξῆς βιβλία :

6 Dictionnaire des sc. naturelles	6 τόμ. ἀπὸ 54-59	φρ. 36,—
6 Cahiers du pl.	6 τόμ. »	30,—
2 Encyclopédie mod.	2 » ἀπὸ 15-16	15,—
1 Δεύτ. τόμ. Ἀτ. χρυσόδ.	διὰ τὴν κ. Μαρίαν.	φρ. 81,—
15	Ἐξοδ.	4,50
		φρ. 85,50

Πέρασε, νὰ ζήσης! εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ μου φρ. 85,50.

Γράφω πρὸς εἰρημένους νὰ τὰ κρατῶσιν εἰς διαταγὴν σου.

Παρακαλῶ σε θερμῶς νὰ φροντίζης πάντοτε νὰ πέμπηται ἀκριβῶς τὸ τριμηνιαῖον εἰς τὸν ἀδελφόν μου, καὶ ὅ,τι δαπανᾷς ἀπὸ τοῦ νῦν δι' ἐμέ, νὰ μοῦ λογαριάζης εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους τὸν τόκον.

Σ' ἔγραφα νὰ διατάξῃς τὸν Θεόκλητον, νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Κοντόσταυλον ὅ,τι ἀκόμη κρατεῖ ἰδικόν μου εἰς βιβλία ἢ ἀργύρια.

Μὴν ἀμελήσης νὰ μοῦ ἱστορήσης καταλεπτότερον τὴν κατάστασιν τοῦ δυστυχοῦς φίλου Βλ. Εὐτύχει πανοίκιος.

Ὁ Φουρναράκης μὲ εἶπεν, ὅτι ὁ ἀπὸ Ἀμστελδὰμ Παλαιολόγος ἔμελλε νὰ σ' ἐμβάσῃ 300 φρ. Ἄν σὲ τὰ ἔμβασε, κάμε με τὴν χάριν νὰ μὲ τὰ πέμψῃς πάραυτα. Μὲ εἶπες, δὲν ἐξεύρω πότε, ὅτι εἰς τὴν Κέρκυραν εὐρίσκονται 80 σώματα Ἡλιοδώρου· εἰς δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖον. Ἄν τὸν ἐξεύρης, φανέρωσέ μὲ τον, ἢ γράψε τον κατευθεῖαν νὰ τὰ στείλῃ εἰς τὸν Κοντόσταυλον, ἀφαιρῶν μόνον 10 σώματα νὰ στείλῃ ἐδῶ εἰς Παρισίους πρὸς ἐμέ.

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Ἔχω τὴν 12 Αὐγούστου ἐπιστολὴν σου· τὴν 29 τοῦ αὐτοῦ ἔγραφα πρὸς τοὺς ἐν

Μασσαλίη Υ. Ρ. καὶ Σ. εἰς διόρθωσιν τοῦ ὁποίου λέγεις λάθους περὶ τοῦ κιβωτίου Ν^ο 16. Μὴ θαυμάζης περὶ τῶν τοιούτων, θαύμαζε μᾶλλον, ὅτι μοῦ ἔμεινεν ἀκόμη νοῦς εἰς τὴν κεφαλὴν. Πολλὰ δεινὰ ἔπαθα τὸν παρελθόντα βίον· ἀλλὰ τὰ ὀδυνηρότερα φαίνεται ὅτι μὲ τὰ ἐφύλασσαν ἡ τύχη. Βλέπεις ἀπὸ τὴν ἐδῶ κλεισμένην τοῦ Κοντοσταύλου ποίαν τύχην ἔλαβαν τὰ σταλθέντα 50 τοῦ πρώτου τόμου τῶν Ἄτ. Τὰ 50 τοῦ δευτέρου εἶναι πρὸ πολλοῦ εἰς τὸν δρόμον. Ἡ χαρμόσυνος αὕτη εἰδήσις δὲν με συγχωρεῖ πλέον νὰ τοῦ κατευθύνω τὰ εἰς τὸν Μαυρογ. τῆς Μασσαλίας εὐρισκόμενα 100 τοῦ πρώτου καὶ ἄλλα τόσα τοῦ δευτέρου. Ἄς σήπωνται λοιπὸν καὶ αὐτὰ ἐκεῖ. Μετὰ τόσους μακροὺς νυχθημερησίους κόπους νὰ μὴν ἦμαι δυνατὸς νὰ ἐκδώσω τὸν τρίτον! τὸν ὁποῖον ἠλπίζετο νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ τέταρτος!

Περὶ τοῦ Παλαιολόγου, εὐλογημένε, ἢ εὐλογημένοι, εἶχετε αὐτοῦ τὸν τρόπον νὰ πληρώσητε τὴν ἐπιθυμίαν του, πέμποντες δι' αὐτὸν 10 πολιτ. 10 Ἡθικ. Ἀριστοτ. καὶ 10 Ἀπομν. Ξενοφ. τὰ ὁποῖα ἐγέμιζον τὸν ἀριθμὸν τῶν 300 φρ. Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν ἔγινε, ἐτοιμάζονται νὰ σταλθῶσι δι' αὐτὸν ἀπεδῶ ἢ αὐτὰ, ἢ ἄλλα ἰσότιμα.

Μὲ θλίβει πολὺ καὶ ἡ κατάστασις τοῦ Συντ.

Παρακαλῶ σε, φίλε, νὰ μοῦ ἐπιστρέψῃς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κοντοσταύλου μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου.

Σοῦ περικλείω καὶ δευτέραν ἄλλην διὰ τὴν Κέρκυραν περὶ τῶν Ἡλιοδώρ. Εἰς τὸν ἄνεμον φοβοῦμαι ὅτι μέλλουν νὰ ὑπάγωσι καὶ αὐτοί. Παράλαθέ τους, ἂν σώζωνται, καὶ μετακόμισέ τους αὐτοῦ, ἢ παρᾶδωσέ τους εἰς τὸν Βάμβαν, ὡς κρίνεις συμφερώτερον.

Γράψε με εὐθὺς καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ζ. περὶ τῶν στίχ. 100 τοῦ δευτέρου. Καὶ ἂν τοὺς ἀποβάλλη, λυπηρόν, καὶ ἂν τοὺς δεχθῇ, ὄχι χαρμόσουνον, ἐπειδὴ φαίνεται ἀναγκαστόν. Ὡ πόσον ἤθελαν παρηγορηθῆν αἱ λύπαι μου, ἂν τοὺς ἐπεμπες, ὡς σ' ἔγραφα εἰς ὄνομά σου! Ἄλυπον σ' εὐχομαι νὰ ζῆς! καὶ σὲ ἀσπάζομαι πανοίκιον, ἐξαιρέτως τὴν φιλόμουσον Μαρίαν.

Μὴ λησμονήσης νὰ μοῦ ἐπιστρ. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κοντοσταύλου.

92.

12 Ὀκτωβρίου 1829.

Φίλε,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Ἡ τῆς 29 Σεπτ. ἐπιστολή σου ἠὔξησε τὴν ἀμηχανίαν μου, διότι δὲν μὲ λέγεις ἀκόμη, πόσον ἔτι μέλλουν νὰ μένωσι φυλακισμένα εἰς Μασσαλίαν τὰ στιχωμένα ἑκατὸν δευτ. τόμ. Ἀτάκτ. ἀντίτυπα, τὰ ἀτίμως καὶ ἀπροσδοκῆτως ἀποβληθέντα ἀπὸ τὸν * *. Ἀναγκαζόμενος ἀκόμη νὰ γράψω καὶ πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ τὸν ἐμβάσω 213 ⁵⁰/₁₀₀ ἀπὸ πώλησιν βιβλίων, δεσμεύομαι τὴν χεῖρα, ἀπορῶν τί νὰ τὸν εἶπω περὶ τῶν εὐρισκομένων ἔτι εἰς Μασσαλίαν 100; ὡς πρὸς πεισθέντα, ἢ πρὸς μὴ θέλοντα νὰ δεχθῇ; Ὅλα ταῦτα μὲ φλέγουν εἰς τοῦ Φαλάριδος τὸν χάλκινον ταῦρον.

Ἐπενόησα λοιπὸν νὰ τὸν γράψω τὴν παροῦσαν ὀλι-

γόστιχον ἐπιστολὴν ἐδῶ κλεισμένην ὡς ἄρρωστος, καὶ ἀκολούθως ὡς ἀδύνατος νὰ ἐξηγηθῶ περαιτέρω. Παρακαλῶ σε, πρῶφθασέ τον ἐγρήγορα καὶ τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὰ φρ. 213, 50 ἐξ ἰδίων σου, καὶ λογάριαζέ με τὸν τόκον αὐτῶν, ἢ ἂν δὲν θέλῃς νὰ μὲ δανειζῆς ἐπιπλέον (τὸ ὅποσον οὐδ' ἐγὼ θέλω), γράψε με νὰ τὰ πληρώσω ἐδῶ εἰς τὸν A. Cottier, ἢ ὅτινα ἄλλον ἀγαπᾷς.

Χαίρω περὶ τῆς ὑγείας τοῦ συντ. Λυποῦμαι διὰ τὰ τρέχοντα εἰς τὴν Ἑλλάδα σμῆνη τῶν σφηκῶν. Τὸ ἐπρόβλεπα, καὶ τὸ ἐπρόγραψα, ἂν ἐνθυμᾶσαι. Μ' αὐτῶν τὰ κέντρα μέλλουν νὰ κ. τ. λ.

Ὑπομονὴν μὲ παραγγέλλεις· ἔχει καὶ αὐτὴ τὰ ὄριά της. Τὴν ἔχω ὁμως καὶ τὴν συμβουλεύω εἰς τοὺς κινδυνεύοντας νὰ τὴν χάσωσι. Σ' εὐχομαι νὰ μὴν ἔλθῃς ποτὲ εἰς χρεῖαν ὅσης ἔχω ὑπομονῆς.

Ὁ φίλος Ο. Ο.

Ἄν στείλῃς ἐνταλτήριον (mandat) εἰς τὸν Cottier περὶ τῶν 213 φρ. 50, γράψε το νὰ πληρωθῆς δέκα ἡμέρας μετὰ τὸν παρουσιασμόν.

93.

27 Νοεμβρίου 1829.

Ἀσπάζομαι παροίχιον.

Πρὸ πολλοῦ, θρηνηῶν τὰς πολλὰς ἀδιακόπους δυστυχίας τῆς ὀδυνηρᾶς μου ζωῆς, ἔψεξα καὶ τὴν μωρίαν τῶν

ὄσοι εὐχονται κ' ἐπιθυμοῦν μακροβιότητα. Ἄν ἡ ζωὴ μου ἐκόπτετο πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν, ἤθελα ἀποφύγειν δεκαπέντε ἐτῶν θλίψεις· ἀλλὰ μοῦ ἦτο πεπρωμένον νὰ πῶ καὶ τὸ πικρότατον πάντων ποτήριον τῆς δυστυχίας σου. Ἡ πικρία τοῦ μοῦ εἶναι τόσον πλέον ἀνιαρά, ὅσον δὲν εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ σέ βοηθήσω, ὡς ἐχρεώστουν καὶ ἐπεθύμουν νὰ δράμω εἰς βοήθειάν σου.

Μ' ὅλον τοῦτο, πιστὲ φίλε, μὴν ἀπελπίζεσαι. Ἔσο βέβαιος, ὅτι θέλω κινήσειν πάντα λίθον, μὲ ἐλπίδα νὰ εὕρω τὰ μέσα νὰ σέ πέμψω ἐντὸς ὀλίγου μέρος κἂν ὄσης ἐλπίζεις ἀπ' ἐμέ βοηθείας. Πάλιν σέ λέγω, μὴν ἀπελπίζεσαι· ἀλλὰ φρόντισε νὰ φύγῃς τὴν χρεωκοπίαν, ἔπειτα σπούδασε νὰ παρηγορῇς τὴν ἀγαπητὴν σου οἰκογένειαν, τὴν ὁποίαν ἐκ ψυχῆς κατασπάζομαι. Καιρὸς εἶναι νὰ δείξῃς ὅτι ὠφελήθης ἀπὸ τὴν παιδείαν. Ἀναγίνωσκε τοῦ Ἐπικτήτου τὸ Ἐγχειρίδιον· τὸ μικρὸν τοῦτο βιβλίον μ' ἐπαρηγόρησε πολλάκις. Ἐντὸς ὀλίγου θέλω σέ γράψειν.

Ο. Ο.

Σήμερον γράφω πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Μαυροκορδάτον νὰ στείλῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὴν δυστυχεστάτην κιβωτὸν μὲ τὰ 100 σώματα Β' τόμ. τῶν Ἀτάκτων.

Ἡ μνήμη τούτων μοῦ φέρει τὴν ὄραν ταύτην εἰς τὸν νοῦν τὸ ἐξῆς: ὁ Μαυροκορδάτος κρατεῖ ἀκόμη δύο κιβωτοὺς περιεχοῦσας 100 σώματα τοῦ πρώτου καὶ 100 τοῦ δευτέρου τόμου τῶν Ἀτάκτων ῥαμμένα. Παρὰ τὴν ὁποίαν ἐλπίζω νὰ σέ προφθάσω ἀργυρικὴν βοήθειαν, εἶσαι, φίλε μου, κύριος νὰ πέμψῃς τὰς δύο ταύτας κιβωτοὺς διὰ λογαριασμὸν σου εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς ὅτινα θέλεις. Ἐκα-

μνες καλὰ νὰ τὰς κατευθύνῃς εἰς τὸν Βάμβαν. Ἄν τὸν γράψῃς, εἰπέ τον, ὅτι ἔφθασαν εἰδῶ αἱ πέντε Γραμματικαί του, καὶ εἰς Μασσαλίαν αἱ εἴκοσι.

Εὐχομαί σε ὑπομονήν, καὶ παῦσιν τῆς κακῆς τύχης!
Ο. Ο.

94.

8 Δεκεμβρίου 1829.

Ἀσπάζομαι σε παροίκιον.

Σ' ἔγραψα τὴν 28 τοῦ περασμένου. Σὲ γράφω σήμερον, ἀναγγέλλων, ὅτι οἱ ἐν Λονδίνῳ ἀδελφοὶ Ῥάλλη μὲ γνωστοποιοῦν δι' ἐπιστολῆς 4 Δεκεμβρίου, ὅτι ἐδιώρισαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν αὐτοῦ εὕρισκόμενον Ἀμβρόσιον Σ. Ῥάλλην νὰ σοῦ πληρώσῃ φρ. 1500 διὰ λογαριασμόν μου.

Τόσον, φίλε, ἔσχυσα νὰ πράξω μὲ ἀμετρόν μου θλίψιν καὶ στενοχωρίαν. Σὲ εἶπα, καὶ σ' ἐξαναλέγω, ὅτι τὰ εὕρισκόμενα εἰς Μασσαλίαν 100 σώματα Α' τόμου τῶν Ἀτάκτων, καὶ 100 τοῦ Β' εἶναι ἰδικά σου, ἂν κρίνης ὅτι δύνανται νὰ θεραπεύσωσι τὴν ἀνάγκην σου. Δὲν ἐξεύρω πόση εἶναι ἡ ἀνάγκη, κ' εὐχομαί νὰ ἦναι πολὺ μικροτέρα ὅσης ὑποπτεύομαι. Γράψε μὲ τι παρηγορικὸν περὶ αὐτῆς, καὶ παρηγόρει τοὺς οἰκείους, ὅσον δύνασαι.

Ο. Ο.

95.

18 Φεβρουαρίου 1830.

Ἀσπάζομαι σε, φίλε, παροίκιον.

Αἱ εἰς τὴν 22 Ἰανουαρίου *γλυκεῖαι σου ἐλπίδες* ἐγλύκαναν ὀλίγον τὴν ἀψίνθινον πικρίαν τῆς ψυχῆς μου, καὶ ἑκατέρρναν μ' ὀλίγον ἔλαιον τὰς ἄλλεπαλλήλους μου πληγὰς. Εὐχόμαι νὰ συλλάβῃς γλυκυτέρας, καὶ τὸ ἀναγκαιότερον, ἀσφαλεστέρας. Ἐνθυμᾶσαι τοῦ Ἰῶβ τὸ πρῶτον κεφάλαιον; Εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τρεῖς ἄγγελοι ἕνας ἐξοπίσω τοῦ ἄλλου ἀναγγέλλοντες εἰς αὐτὸν τὰς ἀπροσδοκίτους δυστυχίας του. «Ἐτι τούτου λαλοῦντος» καὶ πάλιν «Ἐτι τούτου λαλοῦντος» καὶ τρίτον «Ἐτι τούτου λαλοῦντος». Τοιαῦται (ἂν συγχωρῆται νὰ παραβάλω τὰ μικρὰ πρὸς τὰ μεγάλα) συνέβησαν αἱ δυστυχίαι μου, εἰς τὴν συνέχειαν καὶ τῆς ἀκολουθίας των.

Ἡ πρὸς ἐμὲ διαγωγὴ τοῦ φίλου Βλ. ἐχρημάτισε μίαν ἀπὸ τὰς σκληρὰς, καὶ ἴσως τὸ ἑκατάλαβε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν Λακωνικὴν μου (29 Δεκ. 1829) πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισιν. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν «Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος» ἔμαθα καὶ τὴν καλόθωσιν τῆς συντάξεώς μου ἀπὸ 2000 εἰς 1500. Τὴν αὐτὴν ἄλλα, καὶ τὴν ἐξῆς ἄλλα, χωρὶς ν' ἀπαριθμῶ τὰ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν φαρμάκια, τῶν ὁποίων τὸ πικρότατον ἦτον ἡ ἀγγελία τοῦ φόβου τῆς χρεωκοπίας σου.

Δόξα τῷ Θεῷ! ὁ φόβος ἐματαιώθη. Πρόσεχε εἰς τὸ ἐξῆς (διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ) νὰ μὴ διδῆς πίστιν εἰς τὸν τυχόντα, μηδὲ νὰ ἐμπλεχθῆς εἰς ἐπιχειρήσεις τολμηράς, διὰ νὰ θεραπεύσης τὴν ὁποίαν ἔπαθες πρὸς μικρὸν κλόνησιν τῆς τύχης σου « Σπεῦδε βραδέως ».

Παρακαλῶ σε, ἢ μᾶλλον ὡς χρέος ἀπαιτῶ, νὰ μὴ κοινωνήσης τίποτε εἰς τὸν Βλ. περὶ τῆς κολοβώσεως τῆς συντάξεώς μου, οὐδ' ὅλως ὅτι ἔλαθες ἐπιστολὴν ἀπὸ ἐμέ.

Ἐσαύτως παρακαλῶ σε νὰ μὲ γνωστοποιήσης, ἂν ἔστειλες πρὸς τὸν Ζ. τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος μου φρ. 213,50, ὡς σ' ἔγραφα τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1829, καὶ ἂν δὲν ἠμέλησες, διὰ τὰ καταλαβόντα σε δεινά, τὸ τριμηνιαῖον τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἀπόκρισιν, νὰ ζήσης! περὶ τούτων. Σὲ παρακαλῶ ἔτι νὰ μὴν ἀναφέρῃς τίποτε πρὸς τὸν Ζ. περὶ τοῦ μέλλοντος νὰ ἐκδοθῆ τὸ ἐρχόμενον πάσχα τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων. Εὐρέθησαν ἄλλοι οἱ μέλλοντες νὰ λάθωσιν, ἀντ' αὐτοῦ, τὰ 100 σώματα τοῦ τόμου τούτου. Χωρὶς τὰς δυστυχίας μου, ἤθελα ἀσχολεῖσθαι τὴν ὥραν ταύτην εἰς τὸν τέταρτον τόμον. Καὶ δὲν εἶναι μόναι αἱ καταλαβοῦσαι με δυστυχίαι· μὲ φοβερίζει μία ἄλλη νέα δυστυχία, ἀλλ' αὕτη ὁμως δὲν θέλει εἶσθαι, ὡς αἱ παρελθοῦσαι, « Ἔτι τούτου λαλοῦντος », μ' ἀφίνει κἂν τὸν καιρὸν νὰ χωνεύσω τὰς πρώτας.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην στείλε τὸν Βάμβα σφραγισμένην· καὶ παρακίνησέ τον καὶ σὺ νὰ μὴν ἀποβάλῃ ὅσα τὸν ἔγραφα διὰ σοῦ καὶ τοῦ Βλ. τὴν 15. Εἶναι καὶ δι' αὐτὸν ἐνδοξον τὸ ἔργον, καὶ πολλῆς ὠφελείας πρόξενον εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὠφελείας, ὁποίαν ἴσως ἀπολαύσεις καὶ σύ, πέμπων τὰ τέκνά σου ποτε εἰς αὐτόν, μὲ ἀσφάλειαν ν' ἀποκτήσωσιν ἐπιστήμας χωρὶς κίνδυνον νὰ χάσωσι τὸ

κάλλιστον καὶ μέγιστον τῶν ἐπιστημῶν, τὴν ἀθωότητα τῶν ἠθῶν. Εὐτύχει ! καὶ γράφε με εἰς τὸ ἐξῆς εὐτυχίας.

96.

10 Ὀκτωβρίου 1830.

Φίλε,

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον. Ἡ μακρὰ μου σιωπὴ αἰτίαν ἔχει τὰς ἀτυχίας μου, αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν, ὡς σ' ἔγραφα, μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους, καὶ πιθανὸν ὅτι θέλουν τελευτήσῃν μὲ τὴν τελευτὴν τοῦ ὀδυνηροῦ μου βίου. Ἡ ἰδική σου σιωπὴ μὲ φέρει εἰς μεγάλην ἀδιάλυτον ἀπορίαν. Πρῶτον δὲν μ' ἀνήγγειλες εἰς τὸν καιρὸν τὸν θάνατον τοῦ Βλ. Δεύτερον καὶ θλιβερώτερον εἰς ἐμέ, ὅτι ἀφοῦ μ' ἐπλήγωσας κατάκαρδα μὲ τὴν ἀγγελίαν τῆς δυστυχίας σου, δὲν ἐφρόντισες νὰ μὲ παρηγορήσῃς ἀναγγέλλων καὶ τὴν θεραπείαν αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἤθελ' ἀκόμη ἀγνοεῖν, ἂν δὲν μὲ τὴν ἐκοινῶναι ὁ Βουῦρος τὴν 8 τοῦ παρόντος.

Ἔχω τινὰ βιβλία σου, ἀκολουθίαν τῶν προσταθέντων, καὶ προσμένω ἄλλα τινὰ ἱκανὰ νὰ κάμωσι δέσμη (εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται καὶ ὁ χρυσοδεμένος τρίτος τόμος τῶν Ἀτάκτων διὰ τὴν λογίαν Μαρίαν) διὰ νὰ σὲ τὴν στείλω. Διὰ τῶν Ῥοδοκανάκη, κατὰ τὸ σύνθημα;

Μὲ κακοφαίνεται ὅτι δὲν εἶχες ἀκόμη πληρώσειν (ὡς μὲ γράφεις τὴν 31 Μαρτίου) εἰς τὸν Ζωσιμῶν τὰ φράγκα 213,50. Πλήρωσέ τα, σὲ παρακαλῶ, καὶ αὐτά, καὶ

μ' αὐτὰ ἔτι φρ. 127,50, χρεωστούμενα διὰ τὸ 1829 ἔτος. Ποῦ εὐρίσκεται σήμερον ὁ Ζ. στείλέ τον καὶ τὴν εἰδῶ κλεισμένην.

Μὴν ἀμελήσης, διὰ τὸν Θεόν, τὸ τριμηνιαῖον τοῦ ἀδελφοῦ μου, διὰ νὰ μὴ μοῦ γίνηται καὶ αὐτὴ ἡ φροντίς μάστοκ' ἐπὶ μάστιγι. « Καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμῶν ἐκίρνων ».

Μ' ἐπιστολὴν σου α'. Μαρτίου, 1828, μ' ἔλεγες ὅτι ἔμειναν εἰς χεῖρας τοῦ μακαρίτου Βλ. τὰ ἐξῆς βιβλία μου.

56	σώμ. Α'.	τόμ. Στράβ.	16	σώμ. Α'.	τόμ. Πaus.
194	»	Γ'.	»	31	» Β'.
200	»	Δ'.	»	99	» Ἱεροκλ. ἀστεία
82	»	Μάρκ. Αὐρηλ.	432	»	Α Ἰλιάδος
180	»	Ξενοκράτους	657	»	Β
61	»	Ἱποκρ. καὶ Γαληνοῦ	786	»	Γ
			50	»	ἐπιστ. Κυπρίου

Παρὰ ταῦτα ἐστάλησαν 9 Φεβρ. 1829, τὰ ζητηθέντα ἀπὸ τὸν κ. Ῥώτ. καὶ Ζ. Βλ. 23 Ἰεβρίου, 1828.

20	σώματα	Πολιτικά	Ἀριστοτέλους.
20	»	Ἠθικά	»
20	»	Πολιτικά	Πλουτάρχου.
20	»	Ἀπομν.	Ξενοφῶντος.
20	»	Βεκκαρίου.	
20	»	Λυκούργου.	

Ἄσπασαι, φίλε, ἀπὸ μέρους μου καὶ παρακάλεσε τὸν υἱὸν τοῦ μακαρίτου Βλ. ὅστις ἔλαθεν, Ἄγαθῇ τύχῃ! τὸν

τόπον τοῦ πατρός, νά μὲ στείλῃ σημείωσιν ὄλων τούτων τῶν βιβλίων, μὲ διάκρισιν τῶν πωλημένων καὶ τῶν μενόντων ἀπωλήτων. Καὶ τὰ μὲν ἀπώλητα, ἄς μείνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς εἰς αὐτὸν καὶ εἰς σὲ κοινῶς. Τῶν δὲ πωλημένων, ἂν τὸ κρίνητε δίκαιον, νά μοῦ σταλθῇ ἡ ποσότης, τώρα μάλιστα, ἀφοῦ οἱ αὐτοὶ φίλοι ὁμογενεῖς μετὰ τοῦ μακαρίτου ἔκριναν εὐλογον νά κολοβώσωσι τὴν κατ' ἔτος στελλομένην συνδρομὴν. Δὲν τοὺς μέμφομαι, οὐδὲ δίκαιον ἔχω νά μεμφθῶ κανένα περὶ τῆς κολοβώσεως. Δὲν ἀδικῶ ὅμως κανένα ζητῶν νά βοηθηθῶ κἀν ἀπὸ τοὺς κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν ῥέοντας ἰδρωτάς μου. Ἄν εἶχα ταῦτα τὰ βιβλία εἰς χεῖράς μου, δυνατὸν ἦτο νά τὰ παρακαταθέσω εἰς κανένα φίλον, καὶ νά λάβω ἀπ' αὐτὸν τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὰς χρεῖάς μου.

Ἔλαβα καὶ τὴν ὀλιγόστιχον ἐπιστολὴν σου τῆς 3 Μαΐου, καὶ ἐπέρασα εἰς πίστιν τοῦ λογαριασμοῦ τὰ ἀπὸ τὸν Πίγκολον πληρωθέντα φρ. 4.

Εὐδαιμόνει!

Ο. Ο.

Ἔλαβες τὰ διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Ἰ. Μαυροκορδάτου σταλθέντα περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου 20 σώματα τοῦ τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων;

Ἐλέησέ με νά γράψῃς τὸν Θεόκλητον νά παραδώσῃ εἰς τὸν Κοντόσταυλον ὅσα κρατεῖ βιβλία μου εἰς οὐσίαν ἢ ἀργύρια.

Ἐλέησέ με νά μὴ μὲ κάμνῃς φωμοζήτην, παρακινῶν τὸν Ζ. εἰς συνδρομὴν τετάρτου μέλλοντος (καὶ πότε μέλλοντος!) τόμου τῶν Ἀτάκτων, ὡς ἔκαμες μὲ τὸν δεῦτερον.

97.

9 Νοεμβρίου 1830.

Ἐλαβα, φίλε, τὴν 22 Ὀκτωβρίου ἐπιστολὴν σου. Εὐχαριστῶ σε διὰ τὴν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου πρόνοιαν. Μὴν ἀργήσης, σὲ παρακαλῶ, νὰ στείλῃς καὶ τὰ χρεωστούμενα εἰς τὸν Ζ. Τὸν κύριον Ν. Βλαστὸν ἀσπάζομαι, καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ κατευθύνῃ χωρὶς ἀναβολὴν, ὅσα βιβλία μου εὐρίσκονται εἰς χεῖράς του, πρὸς τὸν ἐν Αἰγίνῃ Ἀλέξανδρον Κοντόσταυλον. Εἶθε νὰ γένη εὐτυχέστερα ἢ τούτων ἀποστολὴ! Τὰ πεμφθέντα εἰς αὐτὸν 50 σώματα τοῦ τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων ἐβυθίσθησαν εἰς τὴν θάλασσαν, μὲ τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο πλοῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἐπνίγη καὶ ὁ Βαρδαχάχος. Ζηλῶ τὴν τελευτὴν του, ἐπειδὴ ἐγὼ πνίγομαι κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν ἀπὸ δεινότερα τῆς θαλάσσης δεινά.

Τὰ βιβλία σου κρατῶ ἀκόμη ὀλίγας ἡμέρας, διὰ τὴν ἐλπίδα νὰ προσθέσω καὶ τὸν μετ' ὀλίγον μέλλοντα νὰ ἐκδοθῇ εἰκοστὸν τόμον τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας.

Μὴ λησμονήσης τὸν Θεόκλητον.

Ὁ κ. Ζ. ἄς ἐρωτήσῃ τοὺς λαβόντας τὸν Α' καὶ Β' τόμον τῶν Ἀτάκτων, διατί δὲν τὸν ἀπεκρίθησαν.

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον!

Ο. Ο.

Στείλέ με, νὰ ζήσης! καταγραφὴν τῶν μελλόντων νὰ σταλθῶσιν εἰς τὸν Κοντόσταυλον βιβλίων μου.

26 Γαρουαρίου 1831.

Εὐχομαι καὶ σὲ καὶ τὴν φίλην οἰκογένειαν τὸ νέον ἔτος ἐλεύθερον ἀπὸ πᾶσαν λυπηρὰν μέριμναν! Τὴν ἐβδόμην τοῦ παρόντος κατεύθυνα εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς Ῥοδοκανάκη καὶ συντροφ. κισώτιον σημειωμένον I R N^ο 17 καὶ περιέχον τὰ ἐξῆς βιβλία·

1 Dictionnaire des sc. naturelles, tom. 60 ^{mo}	φρ. 6
1 Cahier des planches du tom. 60 ^{mo}	5
1 Autre Cahier περιέχον titres et tables des planches	5
4 tomes de l'Encyclopédie moderne depuis tom. 17 à 20	30
	φρ. <u>46</u>

1 Δέσμην περιέχουσαν στιχωμένον τὸν 3^{ον} τόμον τῶν Ἀτάκτων διὰ τὴν φιλόμουσον Μαρίαν.

8 κομμάτια.

Ἔπρεπε νὰ σὲ γράψω εὐθὺς ἀποῦ τὰ ἔστειλα· ἀλλὰ μόλις τὰ ἔστειλα, καὶ μὲ κατέλαβεν ἡ συνήθης μου ἀρθρεῖτις μὲ ὀλίγην νάρκην εἰς τὰς χεῖρας, ἥτις μ' ἐμπόδιζε νὰ κινῶ ἀκωλύτως τὸν κλάμον. Σήμερον εὐρίσκομαι ὄχι καλὰ, ἀλλὰ ὀλιγώτερον κακὰ.

Ἐμῆνυσα τοὺς προλεγεμένους Ῥοδοκανάκη νὰ σοῦ κατευθύνωσιν αὐτοῦ τὰ βιβλία κατὰ τὸν συνήθη τρόπον.

Πιθανόν ὅτι καί σὺ αὐτόθεν ἐφρόντισες νὰ τοὺς γράψης,
ὡς σ' ἔλεγα εἰς τὴν ἐπιστολήν μου 18 Ὀκτωβρ. 1830.

Καὶ πάλιν ὑγίαινε καὶ εὐτύχει! Ο. Ο.

99.

Ἐκ Παρισίων 4 Αὐγούστου 1831.

Φίλε κύριε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Ἄσπασαι ἀπὸ μέρους μου
κ' εὐχαρίστησε τὸν φίλον Ν. Βλαστὸν διὰ τὰ ὅποια σ' ἔ-
δωκε *τελευταῖα* φρ. 300, ὡς λέγει ἡ εἰς χεῖράς μου ἐπι-
στολή σου τῆς 17 Μαΐου. *Τελευταῖα* θέλουσι εἶσθαι, ὡς
τὸ ἐμάντευσε, ἐπειδὴ τὸ τέλος μου ἤγγικε· τὸ πολὺ ἴσως
μὲ τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Εἶθε τὴν αὐτὴν μαντείαν νὰ εἶχαν
κάμειν καὶ οἱ ἄλλοι! νὰ ἐλευθερωθῶσι καὶ αὐτοί, νὰ
ἐλευθερώσωσι κ' ἐμὲ ἀπὸ τὴν παροῦσαν ἐσχάτην ἀμηχα-
νίαν. Μ' ὄλον τοῦτο, σ' ἐξορκίζω εἰς τὴν ἀγάπην τῶν
τέκνων σου νὰ μὴ κοινωνήσης εἰς αὐτοὺς τὰ παράπονά
μου διότι οὐδὲ δίκαιον ἔχω νὰ παραπονῶμαι πρὸς τοὺς
ἔχοντας ὅλα τὰ δίκαια νὰ οἰκονομῶσι τὰ ἴδια.

Τὴν λεγομένην ἀμηχανίαν θέλεις καταλάβειν ἀπὸ τὴν
ἐδῶ κλεισμένην ἀγγελίαν τοῦ *Ἱερατικοῦ Συνεδήμου*.
Χωρὶς τὴν χρηματικὴν ἀμηχανίαν, ἤθελ' εἶσθαι κ' αὐτὸς
ἐκδομένος πρὸ πολλοῦ, καὶ ὁ τέταρτος τόμος τῶν Ἀτά-
κτων ἔτοιμος νὰ ἐκδοθῇ. Ὑπομονή! Μ' εὐχέσαι ψυχὴν

ἀτάραχον· ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ταράσσωμαι, ὅταν ἀπροσδόκητοι περιστάσεις μοῦ δένωσι τὰς χεῖρας μὲ θλιβεράς ἀλυσίδας;

Σπούδασε λοιπόν, φίλε, μετὰ τοῦ φίλου Βλαστοῦ, ἂν ἦναι δυνατόν, νὰ μοῦ προξενήσῃς τινὰς συνδρομητὰς ἀπὸ τοὺς αὐτοῦ ὁμογενεῖς εἰς τὸν μέλλοντα νὰ φανῇ περὶ τὰ τέλη τοῦ μέλλοντος Σεπτεμβρίου *Συνέκδημον ἱερατικόν*. Δὲν ἔχω τὴν ὥραν ταύτην πλὴν δύο μόνους συνδρομητὰς, τὸν Κοντόσταυλον, διὰ 30 ἀντίτυπα, καὶ τὸν Πρασάκην διὰ . . . 20.

Ἐλπίζω ἀπὸ Λόνδρας τινὰς· ἀλλὰ τὰ ἐπιζόμενα εἶναι ἄδηλα.

Ἄν ἐπιτύχῃς τὰς ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδας, φρόντισε νὰ μὲ σημειώσῃς καθαρὰ τὸνομα καθενός, καὶ τὴν θέλησίν του εἰς τίνα ἀγαπᾷ νὰ παραδοθῶσι τὰ διὰ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἀντίτυπα· καὶ σπούδασε, νὰ ζήσῃς! νὰ μὲ φθάσῃ ἢ ἀπόκρισίς σου πρὶν τὸ τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου. Ἄν ἐν τῷ μεταξύ μὲ καταλάβῃ ὁ θάνατος (ἂν ἤξευρες πόσον τὸν ἐπιθυμῶ!) ὁ Φουρναράκης θέλει πληρῶσειν τὰ ζητήματά σας.

Τὸν μεταξύ μας λογαριασμὸν κατέγραψα ὡς με τὸν ἔστειλες ἐμπιστευόμενος εἰς τὴν ἀκρίθειάν σου· οὔτε καιρόν, οὔτε δύναμιν ἔχω νὰ ἐξετάζω λογαριασμούς. Τοῦτο μόνον σὲ παρακαλῶ, νὰ μὴν ἀμελῆς τὸ τριμηνιαῖον τοῦ δυστυχοῦς μου ἀδελφοῦ.

Ἄπὸ τὸν Σοφιανόπουλον θέλεις λάβειν γράμμα μου ὀλιγόστιχον τῆς 20 Ἰουλίου. Καὶ πάλιν ἀσπάζομαί σε πανοίκιον.

Ο. Ο.

100.

20 Σεπτεμβρίου 1831.

Φίλε πολίτα;

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον, ὡσαύτως καὶ τὸν (ὡς τὸν εἰκονίζεις) χρηστὸν Βλαστόν.

Τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 29 Αὐγούστου ἔλαβα, περιέχουσαν τὴν καταγραφὴν τῶν συνδρομητῶν. Εὐχαριστῶ καὶ αὐτούς, καὶ σὲ τὸν προξενητὴν αὐτῶν. Κατεγράφησαν εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ Ἱερ. Συνεκδ. μετὰ τῶν ἀλλαχόθεν συνδραμόντων. Καὶ τὰ 67 ἀντίτυπα θέλουں σταλθῆν (ὡς με διατάσσεις) πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἰ. Μαυρογορδάτον. Ἡ κιβωτὸς ἐλπίζω νὰ σταλθῆ πρὶν τῆς 10 Ὀκτωβρίου.

Τὰ 67 ἀντίτυπα πρὸς 7,50 φέρουν φρ. 502,50. Ἀφείρεσε ἐξ αὐτῶν φρ. 148, διὰ νὰ τὰ στείλῃς εἰς τὸν Ν. Ζωσιμᾶν με τὴν ἐδῶ κλεισμένην πρὸς αὐτ. ἐπιστολήν, καὶ πέμψε με τὰ λειπόμενα φρ. 354,50.

Εἰς τὴν κιβωτὸν θέλεις εὔρεϊν πλείοτερα τῶν 67 ἀντιτύπων. Ἐκ τῶν πλειοτέρων τούτων :

2 εἶναι διὰ σέ.

2 διὰ τὸν Βλαστόν.

2 διὰ τὸν Ν. Ζωσιμᾶν.

1 διὰ τὸν Βάμβαν.

καὶ τὰ λοιπὰ οἰκονόμησέ τα (διότι δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα), ὡς οἰκονόμεις καὶ τὰ πρὸ τούτων.

Περὶ τῆς περιηγήσεως τοῦ Guys θέλω φροντίσειν.

Ἔχω τὸν 21 τόμον τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας, καὶ θέλω τὸν προσθέσειν εἰς τὴν κιβωτόν. Πέρ. εἰς πίστ. μου φρ. 7,50.

Σᾶς εὐχομαι ὅλα τὰ ἀγαθὰ!

O. O.

Προκατάλαβε τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ φιλοδωρήσωσιν ἐκ τῶν ἀντιτύπων τοὺς πένητας, νὰ μὴ τὰ στείλωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλ' εἰς κανένα των πιστὸν φίλον, νὰ τὰ διανείμη εἰς ἱερεῖς πτωχοὺς, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τοὺς ὑπὸ ζυγὸν γάμου. Ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς τούτους ἱερεῖς ἐλπίζω τὴν ἀναμόρφωσιν τῶν ἡθῶν μας, ὡς τὸ λέγω εἰς τὰ προλεγ. σελ. μή.

101.

17 Ὀκτωβρίου 1831.

Φίλε κύριε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον ὡσαύτως καὶ τὸν ἀγαπητὸν Βλαστόν. Ἐλαβα τὴν 4 Ὀκτωβρίου ἐπιστολήν σου, καὶ τὸ ἐγκλεισμένον γραμματεῖον τοῦ Βλ. διὰ φρ. 512,68. Εὐχαριστῶ τὴν προθυμίαν σου νὰ τὰ ἐμβάσῃ πρὶν τὰ συνάξῃ.

Ἡ κιβωτὸς κατευθύνθη τὴν 12 Ὀκτωβρίου πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἰωάννην Δ. Μαυροκορδάτον, σημειωμένη Β. R. καὶ περιέχουσα, ὡς σε ἔγραφα.

67	ἀντίτυπα διὰ τοὺς συνδρομητὰς		
13	διὰ σέ, ἐκ τῶν ὁποίων 2 ἦσαν διὰ σέ		
80		2	— διὰ τὸν Βλαστὸν
	δῶρα	2	— διὰ τὸν Ζωσιμᾶν
		1	— διὰ τὸν Βάμβαν
	Τώρα προσθέτω	1	— διὰ τὸν Ἰωάννην
		8	Βοῦρον ἱατρόν.

2	τόμοι XXI καὶ XXII Encyclop. moderne. (Σ' ἔ- γραφα ἓνα, διότι δὲν εἶχε φθάσειν ὁ ἄλλος) φρ. 15	
4	τόμοι Voyag. litter. de la Grèce, par Guys. 17	
	Πέρασέ τα εἰς πίστιν μου φρ. 32	

Ἀπὸ τὸ μνηολόγημα τῶν ἐπιστολῶν συμπεραίνεις, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περιέχωνται εἰς τὴν κιβωτὸν οἱ ζητούμενοι Πανταζίδες. Προσμένω λοιπὸν νὰ μὲ διδάξητε πῶς καὶ διὰ τίνος ἔχουν νὰ σταλθῶσιν ἀκινδύνως. Σὰς παρακαλεῖ ἔτι ὁ Πανταζίδης νὰ τὸν εἰπῆτε, ἂν τὸν συγχωρῆται νὰ προσθέσῃ εἰς τοὺς ζητούμενους καμμίαν εικοστάδα Πανταζ. ἂν αὐτοῦ ἦναι ἐλπίς νὰ πωληθῶσιν, εἰς ἀποζημίωσιν τῶν δημευθέντων ἀπὸ τοὺς Κοζ. Ἄς πωληθῶσιν ὁμοίως καὶ ὅσοι Συνέκδημοι περισσεύουσιν ἀπὸ τοὺς 13 μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δώρων.

Μ' εὐχεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς σου ψυχὴν ἀτάραχον. Τοῦτο ἤλπιστα καὶ τοῦτο εὐχόμεν κα' ἐγώ, μετὰ τόσους κόπους τοῦ παρελθόντος βίου. Ἀλλά, φεῦ! ὅσον πλησιάζει ἡ ἀποβίωσις, τόσον πληθύνονται τὰ βιωτικά μου βάσανα. Ὁ ἐξάδελφος Κωνστ. Πετρίτσης μὲ τυραννεῖ πάλιν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἀρκετὰ τυραννούμενον καὶ χωρὶς τούτου διὰ τὴν ἀδυναμίαν νὰ τὸν βοηθῆσω πλειότερον. Νομίζουν ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἐκδόσεων

μοῦ ἔφερε καὶ πλῆθος ἀργυρίων, ὡς ἔπρεπε φυσικὰ νὰ φέρῃ, ἂν αἱ περιστάσεις καὶ Ἑλληνικαὶ καὶ ξέναι ἦσαν εὐτυχέστεραι. Ἄλλ' ἐγὼ ἀναγκάζομαι νὰ κάμνω οἰκονομίας ἀλλοτρίας τῆς ἡλικίας μου. Τὴν βασιλικὴν σύνταξιν μοῦ τὴν ἐκολόθωσαν $\frac{5}{100}$, ὡς τὰς ἐκολόθωσαν ὅλας. Πρὸ μικροῦ ἔμαθα ἀπὸ τὸν Κοντόσταυλον, ὅτι καὶ μία μου κιβωτὸς γέμουσα τρίτους τόμους τῶν Ἀτάκτων ἐβυθίσθη εἰς τὸ πέλαγος, μὲ τὸν πνιγμὸν τοῦ ταλαιπώρου Βαρδαλάχου. Ὅπως ἂν ἦναι, παρακαλῶ σε, φίλε νὰ τάξης, ἀπὸ τοῦ νῦν τὸ τριμηνιαῖον τοῦ ἀδελφοῦ μου 150 γρόσια ἀντὶ τῶν 100. Στείλε τα εἰς τὸν Πετρίτην.

Καταγίνομαι τώρα εἰς τὸν τέταρτον τόμον τῶν Ἀτάκτων μὲ ψυχὴν καὶ νοῦν ἄτακτον. Εὐδαιμονεῖτε!

102.

23 Νοεμβρίου 1831.

Φίλε πολίτα,

Ἐχω τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 9 Νοεμβρίου. Ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ μου (τριετὲς νεωτέρου) τοῦτο μάλιστα μὲ λυπεῖ, ὅτι δὲν ἀπέθανε μὲ πλειοτέραν αὐτάρκειαν καὶ χορηγίαν τῶν ἀναγκαίων. Ἡ ἐξ ἐμοῦ βοήθεια, ἂν καὶ ἀνίκανος εἰς τὰς χρείας του, ἔγινε πάντοτε μὲ κολόθωσιν τῶν ἰδίων μου χρειῶν. Μ' ὅλον τοῦτο, φίλε, ἢ αὐτὴ βοήθεια ἂς ἀκολουθῇ, παρακαλῶ σε, καὶ διὰ τὴν ταλαιπω-

ρον χήραν, τὸ σύνηθες δηλαδή παλαιὸν τριμηνιαῖον. Μετὰ τὸν θάνατόν μου ἴσως ὠφελήθη τι πλειότερον. Πλειότερα ἀδυνατῶ νὰ σὲ γράψω. Σὲ ἀσπάζομαι πανοίκιον μὲ τὰς συνήθεις ἀπὸ ψυχῆς εὐχάς. Ἀσπασαι ἐκ μέρους τὸν φίλον κ. Βλαστόν. Δός, νὰ ζήσης! καὶ τὴν ἐδῶ κλεισμένην εἰς τὸν φίλον Κούμαν. Ο. Ο.

103.

24 Ἀπριλίον 1832.

Φίλε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον, καὶ παρακαλῶ σε ν' ἀσπασθῆς φιλοφρόνως ἀπὸ μέρους μου τὸν καλὸν κ' ἀγαθὸν Βλαστόν. Ἀνέγνωσα τὴν ἐπιστολὴν σου Ἀπριλίου 8 μὲ χαρὰν ὅτι ὑγιαίνετε, κ' ἐκείνην τὴν πρὸς τὸν Φ. Φ. μὲ ἄκραν μου λύπην, διότι συμπεραίνω ἐξ αὐτῆς ἀπὸ τὰ ὅποια λέγεις περὶ τῆς τῶν αὐτοῦ ὁμογενῶν διαθέσεως, ὅ,τι πρὸ μακρῶν χρόνων ἐφοβήθη καὶ ἐπροφήτευα διὰ τὴν αὐτοῦ Γραικικὴν ἀποικίαν. Κατὰ τὸ 1778 ἔτος διέτριψα αὐτοῦ δύο σχεδὸν μῆνας. Ἡ ἀποικία ἦτο νεαρά, κ' ἔσωζεν ἀκόμη, ἂν ὄχι καλὰ, ὅπως οὖν Γραικικά, καὶ πολὺ φιλοπατριώτερα τῶν ἐγχωρίων φρονήματα. Μ' ὅλα ταῦτα τὴν ἔκρινα ἔκτοτε μὲ λύπην μου ὡς ὀλέθριον φυτευτήριον (pépinière) διὰ τὴν μέλλουσαν τύχην τῆς Ἑλλάδος. « Ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ

» ἔργα αὐτῶν ». Εἶπε καὶ ἄλλος ἀπὸ τοὺς προγόνους ἡμῶν,

πρὸς τὰς τύχας γὰρ τὰς φρένας κεκτήμεθα.

Ναί, φίλε, οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι σχηματίζονται καὶ μορφώνονται ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ τύχας, εἰς τὰς ὁποίας εὐρεθῶσι· καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ δυνατοὶ νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὰς τύχας, ἂν ἡ πρόνοια τὰς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς σωτηρίου, ἢ νὰ τὰς ἀντισταθῶσιν, ἂν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐμπλεξεν εἰς τύχας ὀλεθρίους. Ὁ τύραννος ἐκολάσθη δικαίως (ἂν καὶ μὲ ἀδίκου φονέως χεῖρα) ἀπὸ τὸν ἐκδικὸν πάσης ἀδικίας Θεόν, καὶ αὐτοῦ ἀκούω ὅτι εὐρίσκονται πανηγυρισταὶ τοῦ τυράννου, μονονόχι τολμῶντες νὰ τὸν παραβάωσι μὲ τὸν Μάρκον Αὐρήλιον. Τὰ τοιαῦτα, φίλε μου, δὲν εἶναι οὔτ' ἑλληνικά, οὔτε χριστιανικά φρονήματα. Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν γνωρίζεις τὴν ἱστορίαν, καὶ σὲ ἀνεnthύμισαν ὅσας ἐλησμόνησες πολλὰς καὶ μακρὰς ῥήσεις τῶν Προλεγομένων τοῦ Κ. καὶ συμπεραίνεις μὲ ποίους ὀφθαλμοὺς ἤθελαν ἰδεῖν, ἂν ἀνεφαίνετο εἰς τοὺς ἐνδόξους προγόνους μας κανὲν ἀνδράποδον, ἀναθραμμένον εἰς τοῦ μεγάλου βασιλέως τὴν περσικὴν αὐλήν, καὶ ἤρχιζε πρῶτην του πράξιν νὰ χαράξῃ τὸ Ἑλληνικὸν νόμισμα μὲ τὸ βαρβαρώτατον ὄλων τῶν Περσικῶν ὀνομάτων ὄνομά του Κ. Δ. Ι. Μὲ ποίους ὀφθαλμοὺς ἤθελαν ἰδεῖν ἀνθρωπίσκον, τοῦ ὁποίου φροντὶς ἦτο νὰ σβέσῃ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἔθνος εἰς Ἀριστογείτονας, Ὑπερβόλους καὶ Δημάδας, ὠτακουστάς, καταδότας, ἐπιστολοσπάστας καὶ συκοφάντας.

Περὶ δὲ χριστιανικῶν πραγμάτων, εἰς ταῦτα μάλιστα ἔχει χώραν τὸ ὅποιον ἀκούουν συχνὰ ἐπ' Ἐκκλησίας **Πρόσχωμεν!** Εἰς ταῦτα κἂν ἐχρεωστοῦσαν οἱ ἀνόη-

τοι πανηγυρισταί τοῦ τυραννίσκου νὰ δώσωσι προσοχήν, ἂν ἀγνοῶσι τὴν ἱστορίαν τῶν ἰδίων προγόνων. Ἡ πιστεύουσα τὰ παραγγέλματα τῆς θρησκείας μας ὡς θεῖα, ἢ τὰ κρίνουν ὡς παραμύθια. Ἄν ἔφθασαν εἰς τόσην ἀσέβειαν, ὥστε νὰ μὴ τὰ διακρίνωσιν ἀπὸ τὸ Κοράνιον, ἄς μὴ βαρύνωσι τὴν ἀσέβειαν μὲ τὴν ὑπόκρισιν, ἐπαγγελ-λόμενοι Χριστιανοί. Ἄν τὰ πιστεύωσι (καὶ τοὺς εὐχομαι νὰ τὰ πιστεύωσιν!) ὡς θεῖα, ἄς τὰ μελετῶσι μὲ πλειοτέραν προσοχήν, καὶ ἄς ἐρωτῶσιν ἑαυτούς, « πῶς μέλλει νὰ κρίνη τοὺς τυράννους » ὅστις εἶπε « μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην; » καὶ μᾶς ἐπαρᾷγγελε νὰ ἀγρυπνῶμεν ὀπλισμένοι « Διὰ τῶν ὀπλων τῆς δικαιοσύνης, τῶν δεξιῶν καὶ τῶν ἀριστερῶν; »

Ἐπιθυμῶ νὰ σὲ γράψω πλειότερα, ἀλλὰ δὲν εἶναι χρεία νὰ σοῦ προφασισθῶ πάλιν τὴν γεροντικὴν ἀδυναμίαν μου· τὴν βλέπεις εἰς τὰ κλονούμενα σημεῖα τοῦ κονδυλίου μου. Καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα δὲν ἐγράφησαν, εἰμὴ ὡς εἰσαγωγή καὶ προοίμιον τῆς ἐξῆς παρακλήσεως ἢ συμβουλῆς, ὀνόμασέ την ὅπως ἀγαπᾷς. Δὲν ἀμφιβάλλω, φίλε, ὅτι ἡ κατ' οἶκον ἀγωγή τῶν τέκνων σου εἶναι καὶ Χριστιανική. Ἄλλ' ὅσον καλὴ καὶ ἂν ἦναι, τὰ τέκνα σου, περικυκλωμένα ἀπὸ πολλοὺς ἀναγῶγους, κινδυνεύουν νὰ ματαιώσωσι τοὺς ἐλπίζομένους καρπούς τῆς καλῆς οἰκιακῆς ἀγωγῆς. Ἐσύμφερε πολὺ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ὅλης σου τῆς οἰκογενείας νὰ στείλῃς ἐξ αὐτῶν ἓν ἢ δύο, τὰ νεώτερα, εἰς τὸ ἐδῶ Ἑλληνικὸν Λύκειον, ὅπου διδάσκειται ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἀκονίζονται τὰ ὄπλα τῆς δικαιοσύνης τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά. Μὴ καταφρονήσης, φίλε, τοὺς λόγους μου, καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε (πάλιν τὸ μεταλέγω) τὸ «πρὸς γὰρ τὰς

τύχας τὰς φρένας κεκτήμεθα». Ἄν ἀποφασίσῃς τὸ σωτήριον τοῦτο ἔργον, μὴν ἀργήσῃς νὰ μὲ τὸ κοινωνήσῃς· ἐπειδὴ ἔχω κάποιαν ἐπιρροὴν εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ Λυκείου, τὸν φιλελληνέστατον καὶ φιλοδίκαιον ἄνδρα Λαστερῆν, ἐλπίζω νὰ σοῦ ἐλαττώσω καὶ τὴν ἀργυρικὴν ἐτήσιον πληρωμὴν διὰ τὴν τροφήν καὶ ἀγωγὴν τοῦ τέκνου σου· καὶ τότε τὸ πέμπεις, ἀφοῦ πρῶτον ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τὴν μαστίζουσάν μας χολέραν, ἥτις ὁμως ἐλαττοῦται καθημέραν.

Ἄπορῶ μὲ ἀγανάκτησιν κ' ἐγώ, ὅτι δὲν ἐλάβετε ἀκόμη τὸν Ἱερατικὸν Συνέκδημον, μάλιστα ἐπειδὴ ἐπεθύμουν νὰ μάθω τὴν περὶ αὐτοῦ κρίσιν, ὄχι τὴν ἰδικήν σου (τὴν ὁποίαν ἐλπίζω δικαίαν) ἀλλὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀδιακρίτως ἐπαγγελλομένων Χριστιανῶν. Ἡ κιβωτὸς B. R. ἡ περιέχουσα τοὺς Συνεκδήμους ἐστάλη τὴν 12 ὀκτωβρίου, 1831, πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ I. Δ. Μαυροκορδάτον, νὰ σᾶς τοὺς στείλῃ αὐτοῦ. Ἐρωτήσετέ τον λοιπὸν τί τοὺς ἔκαμην· αὔριον τὸν ἐρωτῶ κ' ἐγώ. — Ἐπέρασα εἰς χρέος τοῦ λογαριασμοῦ σου τὰ 300 φρ. περὶ τῶν ὁποίων καὶ πάλιν εὐχαρίστησε τὸν γενναῖον συμβοηθόν. Περὶ τῶν λοιπῶν, σὲ παρακαλῶ καὶ σ' ὀρκίζω εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀγαπητῶν σου τέκνων, νὰ μὴ τοὺς ἐνοχλήσῃς περαιτέρω. Τοὺς εὐχαριστῶ διὰ τὰ παρελθόντα, τὰ ὅποια μέλλουν νὰ τὰ πληρωθῶσι μετὰ τὸν θάνατόν μου· εἰς τὸ μέλλον οὐτ' αὐτοὶ μὲ χρεωστοῦν τίποτε, οὔτε ἐγὼ ἔχω δίκαιον νὰ τοὺς ζητῶ τίποτε. Εὐτόχαι! O. O.

Ἄν δὲν βαρύνεσαι, στείλέ με τὸν ἐτήσιον λογαριασμόν, κατὰ τὸ σῆθηες.

7 Μαΐου 1832.

Φίλε Πρώτα,

Ἀσπάζομαι σε καὶ τὸν κ. Βλ. πανοικίους. Σ' ἔγραψα τὴν 24 Ἀπριλίου ἀπόκρισιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς 8.

Τώρα μανθάνω ἀπὸ ἐπιστολὴν Μασσαλίας (30 Ἀπριλίου) μὲ λύπην μου ἀπαρηγόρητον ὅτι ἡ κιβωτὸς BR N^ο 2, ἡ περιέχουσα τοὺς Ἱερατικοὺς Συνεκδήμους, εὐρίσκεται ἀκόμη ἐκεῖ, διὰ τὴν ὑπόψιαν μὴ δὲν συγχωρηθῆ ἡ αὐτοῦ εἰσοδὸς των· καὶ ὅτι προσμένουν ἀπὸ σᾶς τὴν περὶ αὐτῶν διαταγὴν.

Ὁ συνεκδήμος εἶναι βιβλίον διόλου θρησκευτικόν, καὶ περιέχον τὰ περὶ τῆς ἡμετέρας (καὶ ὄχι ἄλλης) θρησκείας, καὶ ὡς τοιοῦτον, δὲν ὑπόκειται, νομίζω, εἰς ὑπόψιαν ἢ φόβους ἐμποδίσεως. Ἀπ' αὐτὸν ἐστάλησαν δῶρα εἰς διαφόρους διαφόρων χωρῶν καὶ πόλεων Γερμανικῶν ἀκωλύτως. Μ' ὅλα ταῦτα, ἐὰν ἡ ἀποβολὴ κριθῆ ἀδυσώπητος, ἄλλην θεραπείαν δὲν βλέπω, πλὴν νὰ καταμερισθῶσι, καὶ νὰ σταλθῶσι κατ' ὀλίγα κατὰ τὸν τρόπον ὅπου ἐστάλησαν πολλάκις ἄλλα εἰς τὸν P. διὰ τῶν ἐν Μασσαλίᾳ υἱῶν P. καὶ συντ. Φροντίσατε λοιπὸν περὶ αὐτῶν χωρὶς ἀργοπορίαν. Τὰ Ἄτακτα ἐμβήκασιν· δὲν βλέπω διὰ ποῖον δίκαιον κινδυνεύει ν' ἀποβληθῆ ὁ ἀθωότατος Συνεκδήμος.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου ἐλπίζω νὰ τελειώσω τὸν τέταρτον τόμον τῶν Ἀτάκτων, πολὺ παχύτερον τῶν προτέρων. Εὐτυχεῖτε!

O. O.

105.

Ἐν Παρισίοις τὴν 3 Ἰουρίου 1832.

Σεβασμίον φίλου σεβάσμιε φίλε κύριε Ἰάκωβε Ρώτα!

Ἄν μὲ συγχωρήσετε νὰ πιστεύσω τό, «Τὰ τῶν φίλων κοινὰ» ἤθελα εἰπεῖν· ἐπειδὴ ὁ σεβάσμιος Κοραῆς, ὅστις μ' ἔδειξεν, ἀφοῦ ἦλθα εἰς τοὺς Παρισίους, πατρικὴν ἀγάπην καὶ φιλίαν, ἔχει φίλον τὸν κύριον Ἰάκωβον Ρώταν, ἄρα ἐμπορῶ κ' ἐγὼ νὰ ἐλπίζω τὴν φιλίαν τοῦ κ. Ρώτα. Τοῦτο τὸ ἐλπίζω πλειότερον, διότι κατὰ καιροὺς διαφόρους μ' ἔδειξατε σημεῖα φιλικὰ· ἂν καὶ προήρχοντο πάντοτε ἀπὸ τὴν μετὰ τοῦ σεβασμίου Κοραῆ ἄδολον φιλίαν σας καὶ σύστασίν του, ἐγὼ τὰ ἐνόμισα καὶ τὰ νομίζω ὡς τοιαῦτα, ὥστε ἐλπίζω εἰς ἀπόκρισιν τὴν ἐπιβεβαίωσιν τοῦ «Τὰ τῶν φίλων κοινὰ».

Ναί, κύριε, τὸ Ἑλληνικὸν Λύκειον ἐσυστήθη τὴν α' Ἀπριλίου 1830 ἀπὸ τὸν ζῆλον τοῦ σεβασμίου φίλου μας Κοραῆ καὶ τοῦ σεβασμίου Λαστερῆ· καὶ ὁ πρῶτιστος σκοπὸς του «ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα τῆς δικαιοσύνης» καλλιεργεῖται, ἀλλ' ὁ δόλος καὶ Ταρτουφισμὸς τοῦ Καπ. ἐμπόδισαν ἕως σήμερον τὴν ἐλπίζομένην αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μειρακίων, ὅχι ὅμως καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ μελέτην τῶν κτητόρων του εἰς τελειοποίησιν τῆς παιδείας καὶ ἀνατροφῆς ὧσων διδάσκει νέων, κἂν ἦτο καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν. Εἶναι θαυμαστὴ ἡ πρόοδος, τῶν ὁποίων 9 ἔχει τώρα τὸ Λύκειον, εἰς τὴν παιδείαν καὶ σπουδὴν, ὥστε δὲν ἀπατάται ὁ σεβάσμιος συγγραφεὺς τοῦ Συνεκ-

δήμου δι' ὅσα λέγει περὶ αὐτοῦ εἰς τὰ προλεγόμενά του. Ἄν ἐβλέπετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Καπ. (ἣτις ἔπρεπε νὰ καταχωρισθῆ καὶ νὰ ἀναλυθῆ εἰς τὰ Σύμμικτα) πρὸς ἀπόκρισιν τῆς προκηρύξεως, τὴν ὁποῖαν τὸν ἔπεμψεν ὁ κύριος Λαστερῆς, ἠθέλετε γνωρίσειν, ὅτι δικαίως τὸν ἔδωκα τὰ ἄνω ἐπίθετα. Εἰς αὐτὴν ἐδείχθη ὅτι ἦτο Τιμολέων!! ἐπειδὴ συγχρόνως ἐσύστησε τὸ εἰς Μόναχον φθορεῖον (καὶ τοῦτο δὲν εἶναι καταλαλιχῶς, μάρτυς ἡ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν φίλον μας ἀπὸ μειράκιον, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ νὰ μαρτυρήσῃ μὲ τὰς ὑπογραφὰς τῶν συμμαθητῶν του, ὅσα ἠθέλεν ὁμολογήσειν), καὶ ὡς ἄλλος Ταρτοῦφος ἄλλα ἔλεγε, καὶ ἄλλα ἐνταυτῷ ἐνεργούσε. Καὶ κατὰ τὸ ἀγαπητὸν Μακιαβελικὸν του γνωμικόν, *Nà diairḗ dià τὰ κυβερνᾶ*, ἐδιαίρεσε τοὺς ὁμογενεῖς τόσον, ὥστε μ' ὅλον ὅτι ἐφάνη ἡ προκήρυξις μας καὶ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἡμερηΐδας, καὶ διεσκορπίσθη εἰς διάφορα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλλάδος μέρη, ἐπέμφθησαν εἰς τὸ φθορεῖόν του ὑπὲρ τὰ εἴκοσι μειράκια, καὶ εἰς τὴν Γενέβην πολλά, ἀπ' ὅπου ἐφάνη καὶ ἡ ἀνότης καὶ παιδαριώδης φυλλάδα κατὰ τοῦ Πανταζίδου. Εἰς τὴν διαίρεσίν του χρεωστεῖται καὶ ἡ ὑστέρησις τοῦ σοφοῦ Βάμβου, ἐπειδὴ ἤξευρε καὶ νὰ κατατρέχῃ θανασίμως τοὺς Χίτους καὶ νὰ κῆνῃ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐμπόρων, μάλιστα τοὺς ἐμπορευομένους εἰς τὴν Εὐρώπην, νὰ τὸν νομίζουν Τιμολέοντα!!! Ἄλλ' ἀφίνω τοῦτον τὸν ἄθλιον εἰς τὴν ἱστορίαν, ὅταν οἱ Γραικοὶ φιλοσοφήσωσι, καὶ ἀποκρίνομαι εἰς τὰ ζητήματα τῆς 11 Μαΐου ἐπιστολῆς σας πρὸς τὸν σεβασμιον κύριον Κοραῖν.

Τὸ Λύκειον εἶναι (Rue de l'Ouest n° 5) πλησίον τῆς κατοικίας τοῦ κ. Κοραῖ εἰς καλλίστην θέσιν. Τὰ μειρά-

κια κοιμῶνται ὅλα εἰς τὸ αὐτὸ οἶκημα πλησίον μου, καὶ μάλιστα τὰ ἀπὸ 13 ἕως 15 ἐτῶν. Συντρώγομεν ὅλοι μαζῆ, καὶ εἰς τὰ Μουσεῖα, ὅταν ὁ καιρὸς μᾶς ἐναντιοῦται. Εἶμαι καθ' ὅλα πατὴρ μὲ τὰ τέκνα του, ἢ μᾶλλον ἀδελφὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν του. Καὶ προσπαθῶμεν ν' ἀποφύγωμεν τὴν εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα εἰσαχθεῖσαν, διὰ τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὴν φιλοκέρδειαν τῶν ἐπιστατῶν, στρατιωτικὴν ἀδιαφορίαν καὶ καλογερικὴν ἀφροντισίαν τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ πλεόν καὶ ἤττον μᾶς διδάσκουν οἱ γονεῖς μας κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν ῥητὸν « αἱ χεῖρές μου ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ . . . » ὅσον καιρὸν μᾶς ἔχουν πλησίον των. Αὐτὴ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅθεν καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος κάμνω τὴν κλίνην μου μαζῆ των, ῥάπτω ἔμπροσθέν των τοὺς δεσμοὺς τῶν ἐνδυμάτων μου, ἂν καὶ ἔχομεν τὴν θεραπείαν μας καὶ τὴν ἀναγκαῖαν ὑπηρεσίαν κ. τ. λ. Πιστεύσατέ με, κύριε, ὅτι καὶ ταῦτα, ὡς καὶ ἄλλα καλλιεργοῦνται εἰς τὸ Λύκειον, εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν παιδείαν καὶ ἡμέρωσιν τῶν ἡθῶν. Ἔχω καὶ τὸν πενταετῆ υἱὸν μου Ἀριστείδην, σπουδάζοντα εἰς τὸ Λύκειον.

Παραδίδεται δὲ εἰς τὸ Λύκειον ὁ,τι ἡ ἀνατροφή κάθε μειρακίου ἀπαιτεῖ. Σήμερον, ποραδείγματος χάριν, τὰ 9 μειράκια διδάσκονται καθημέραν (πλὴν τῆς Κυριακῆς) τὴν Ἑλληνικὴν ἄμα καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς μὲ τὴν νέαν, καλὰ καὶ πολὺ καλὰ, χωρὶς νὰ ἀναστενάζωμεν διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ κ. Βάμβα. Οἱ παραδιδόμενοι συγγραφεῖς εἶναι ὁ Στράβων καὶ ὁ Πλούταρχος εἰς τὰ ἕως 14 ἐτῶν μειράκια, εἰς δὲ τὰ ἕως 19 ἐτῶν ὁ Γοργίας, ὁ Εὐ-

ριπίδης και ὁ Σοφοκλῆς, τὰ Μαθηματικά τρίς τῆς ἑβδομάδος, τὰ Ἀγγλικά τρίς, τὰ Λατινικά και Γαλλικά τρίς, ἡ γενική ἱστορία και ἡ φιλοσοφία τρίς, ἡ ἰχνογραφία τρίς, και ἡ χημεία και Φυσική εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων, ταῦτα σχεδὸν ὅλα διδάσκονται τὰ μερικάια μικρὰ και μεγάλια κατὰ τὸ μέτρον τῆς φυσικῆς των δυνάμεως.

Τὸ κοινόβιον τοῦτο ἐξετάζει τὴν ἀνάγκην και τὸ δεκτικὸν καθενὸς μερακίου και τὸ προμηθεύει διδασκάλους και ὅλα τὰ μέσα διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς σπουδῆς, και κρατεῖ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λυκείου τοὺς νέους, ἂν αὐτοὶ τὸ ἐπιθυμῶσι, μὲ συγκατάθεσιν τῶν γονέων, ἕως νὰ γενοῦν ἱκανοὶ και ἐντελεῖς εἰς ὅ,τιδήποτε ἐπάγγελμα τοὺς ἀφορίσουν, ἤγουν ἐμπόριον, ἰατρικὴν, νομικά, γεωργίαν, ἢ ὅποιανδήποτε ἄλλην ἐπιστήμην ἢ τέχνην.

Ἡ δαπάνη καθενὸς μερακίου εἶναι φρ. 1500, διὰ δὲ τὰ νεώτερα τῶν 12 ἐτῶν 1300. Καὶ τοῦτο μὲ σκοπόν, ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν μερακίων φθάσῃ ἕως 20, διὰ 1200 και 1000 και ἂν 50 ἢ και 40 ἕως 1000 και 800. Διὰ δὲ τοὺς υἱοὺς σας εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ Λυκείου δὲν ἐμπορεῖ νὰ τοὺς δεχθῆ ὀλιγώτερον τῶν 2 χιλιάδων διὰ τοὺς δύο, ἢ τὸν ἕνα 1200. Τὸ Λύκειον ὑπόσχεται νὰ ἐνδύῃ, νὰ τρέφῃ και νὰ ἀνατρέφῃ τοὺς νέους, χωρὶς νὰ ἔχουν οἱ γονεῖς νὰ φροντίσουν δι' οὐδεμίαν ἄλλην δαπάνην, παρεκτὸς τὰ ἀγώγια τῶν ἐπιστολῶν των, διὰ νὰ ἦναι ἡ ἐπιστολογραφία ἐλευθέρα.

Διὰ δὲ τὴν θυγατέρα σας ἐκάμνετε καλὰ νὰ τὴν πέμψητε ἐδῶ, και σὰς ὑπόσχομαι μετὰ τοῦ κ. Λαστερῆ, νὰ εὐρωμεν τὸ συμφορώτερον και οἰκονομικώτερον σχολεῖον,

ἢ μᾶλλον σεμνεῖον κορασίων, ὅποια εὐρίσκονται ἐδῶ Λουθηρανῶν (ὄχι καθολικῶν).

Βλέπετε ἀπὸ τὰ γραφόμενά μου, ὅτι ἡ ἰσορροπία τῆς δαπάνης μὲ τὴν χρηματικὴν κατάστασιν τῶν Γραικῶν, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν αὐξήσιν τῶν μαθητῶν. Ὡστε ἐπροκηρύξαμεν εἰς τὴν τελευταίαν ἀγγελίαν, τὴν ὁποίαν θέλετε ἰδεῖν κολλημένην εἰς τὸ τέλος τῶν ἀντιτύπων τοῦ Συνεκδήμου (ὅταν τὰ λάβετε) ὅτι ὑποσχόμεθα καὶ χρονικὸν λογαριασμὸν τῶν ἐξόδων τοῦ Λυκείου.

Ἡ χολέρα, δόξα εἰς τὸν θεόν! μᾶς ἀπεχαιρέτισεν, ἀφοῦ ἐθέρισε 35 χιλιάδας ψυχάς. Τὰ σύμμικτά μας κρατήσετε, ἂν ἐλπίζετε νὰ πωλήσετε εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς (μήπως καὶ ἐκβάλετε τὰ ἐξοδα, εἰδὲ εἰπέτε μοι νὰ σᾶς τὰ ἐμβάσωμεν), τὰ δὲ λοιπὰ πέμψετε τα εἰς Ἵδραν, ἐκ μέρους μου καὶ τοῦ κ. Μ. Θ. Ῥάλλη, πρὸς τὸν ἐκεῖ κ. Α. Κοντόσταυλον.

Προστάζετε τὸν Φουρναράκην δι' ὅτι τὸν κρίνετε ἱκανόν. Ὑγιαίνειτε καὶ εὐδαιμονεῖτε!!! μετὰ τῆς οἰκογενείας.

Ἄν τύχη καὶ ἴδῃτε τὰς ἀδελφάς μου, εἰπέτε εἰς αὐτὰς ὅτι ὑγιαίνομεν.

Ὁ ἀγαπῶν σας
Φ. ΦΟΥΡΝΑΡΑΚΗΣ.

« Τὰ ἄνω γραμμένα, φίλε, ἀπὸ τὸν φίλον Φ. Φ. εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Τὸ Λύκειον ἦτο πολλὰ μακρὰν ἀποικισμένον ἀπ' ἐμέ, καὶ σχεδὸν ἐξω τῆς πόλεως· καὶ, μ' ὅλον ὅτι ἡ εἰς τὸν φιλελληνέστατον ἄνδρα Λαστερῆν καὶ τὸν φίλον Φ. Φ. πίστις μου εἶναι ἀσφαλεστάτη, ἐκίνησα πάντα λίθον νὰ τὸ μεταθέσω, ὅπου νῦν ἐτίθη, διὰ νὰ ἔχω τοὺς γέους σιμά μου, νὰ τοὺς βλέπω συχνά, καὶ νὰ τοὺς ὠφελῶ,

ὄχι τόσον μὲ τὰς συμβουλὰς μου, ὅσον μὲ τὴν ὁποίαν παρατηροῦν, ὡσάκις μὲ βλέπουν, ὅτι δείχνω εἰς αὐτοὺς πατρικὴν γνησίαν στοργὴν. Τοὺς χρεωστῶ τοιαύτην στοργὴν, διότι ἀπ' αὐτοὺς, καὶ τοὺς ὁμοιοπαιδεύτους των, ἐλπίζω τὴν εὐδαιμονίαν τῆς κακοδαιμονεστάτης μας (κατὰ τὸ παρὸν) πατρίδος. Ἐμείνει τῶρα εἰς ἐσέ, φίλε, νὰ πράξῃς περὶ τῶν ἀγαπητῶν σου τέκνων ὅ,τι σὲ διδάξῃ ἡ πατρικὴ στοργὴ καὶ πρόνοια.

Αὕτη εἶναι ἡ πρὸς τὴν 11 Μαΐου μακρὰν ἐπιστολὴν σου ἀπόκρισις τοῦ γέροντος. Ταύτης κατόπιν ἦλθε καὶ ἡ 20 Μαΐου, περὶ τῆς ὁποίας ἀπορεῖ τι νὰ συλλογισθῇ ὁ γέρον, ἐπειδὴ ὁ φίλος Ῥώτας ἐλησμόνησε τὰ γενέθλια τοῦ Κ. κατὰ τὸ 1748 ἔτος. Ὡστόσο χαίρω περὶ τῶν ὁποίων ἐπαινεῖς ἀρετῶν τοῦ φίλου Βλ. Καὶ ἴσως τολμήσω νὰ βιάσω τὴν ἀδυναμίαν μου, νὰ κάμῃ ὅ,τι ἐπιθυμῶ· ἀλλὰ τοῦτο μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ τετάρτου τόμου τῶν Ἀτάκτων, ὅστις θέλει ἐκδοθῆν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου. Εὐτύχει πανοίκιος!

Ὁ φίλος Ο. Ο.

Φίλε,

Ἀγαθὴ τύχη! Θέλω τὸν ὑποδεχθῆν καὶ πατρικῶς τὸν εὐχηθῆν, ὅταν κατευοδωθῇ. Ἐχω τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς

15 'Ιουλίου, περιέχουσαν καὶ τὴν συναλλακτικὴν διὰ φρ. 550 τοῦ φίλου Βλαστοῦ. Τὸν χρηστὸν τοῦτον νέον ἀσπασαί ἀπὸ μέρους μου, καὶ δῆλωσέ τον ἐναργῶς καὶ ἐνεργῶς τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς ψυχῆς μου.

Πολλὰ νὰ σὲ γράψω δὲν ἔχω δύναμιν· ὄσπν μου ἀφῆκε τὸ γῆρας, τὴν κατέσβεσεν ὁ θάνατος τοῦ φίλου μου **Thurot**· ἔπεσεν ἀπροσδοκῆτως ὡς κεραυνὸς κατὰ τῆς ταλαιπώρου ψυχῆς μου. Δύο μόνους φίλους μου ἀφῆκεν ἡ δυστυχεστάτη μακροβιότης μου· αὐτὸν καὶ τὸν σεβάσμιον ἐπίσκοπον (Συνεκδ. σελ. 393). Μοῦ τοὺς ἄρπασεν ὁ θάνατος καὶ τοὺς δύο εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου, ὅτε μάλιστα εἶχα χρεῖαν αὐτῶν, καὶ μ' ἀφίνει ὄρφανὸν καὶ παντέρημον. « Τέτλαθι καὶ ἀνάσχεο », δυστυχέστατε **K**.

Οὐδ' ἐγὼ πολλὰς ἐλπίδας ἔχω ἀπὸ τοὺς αὐτοῦ συνδρομητὰς. Μ' ὄλον τοῦτο φρόντισε νὰ τοὺς παρακινήσῃς, πείθων αὐτούς, ὅτι δὲν χαρίζουν, ἀλλὰ προπληρόνουν ὅ,τι μέλλουν νὰ πωλήσωσι. Αὐτὰ θέλουν ἐξάπαντος ζητηθῆν καὶ πωληθῆν, ὄχι ὡς ἄριστα (πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ᾔναι ἄριστα τὰ Ἄτακτα;), ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖα εἰς τὴν νεολαίαν μας, καὶ τὴν παροῦσαν τοῦ γένους κατάστασιν. Ἔλαθα πρὸ ἡμερῶν ἀπὸ τὸν ἐν Αἰγίνῃ Κοντόσταυλον ὑπογραφὰς συνδρομητῶν διὰ 70 ἀντίτυπα· ἐλπίζω καὶ ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν, ἀλλ' ὄχι τόσα· ἀπὸ τὴν Λόνδραν ἴσως μικρόν τι πλειότερα. Ὅλα ταῦτα ὁμως δὲν θέλουν ἀρκέσειν νὰ μὲ λυτρώσωσιν ἀπὸ βαρῦτατον τῆς τυπογραφικῆς δαπάνης χρέος. Προνόησε, νὰ ζήσῃς! νὰ μοῦ προφθάσῃς τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν, πρὶν τελειώσῃ ὁ Σεπτέμβριος, ἂν εὐτυχήσῃς νὰ λάβῃς συνδρομητὰς. Τὸ τελευταῖον τετράδιον διορθῶν τὴν ὥραν ταύτην. Τὰ

δύο μέρη τοῦ τετάρτου τόμου πωλοῦνται ἐδῶ φρ. 28, διὰ δὲ τοὺς συνδρομητὰς ὀρίζονται εἰς φρ. 20.

Δὲν ἔκαμνες κακὰ νὰ γράψῃς εἰς τὸν Λαστερῆν, ἂν καὶ χωρὶς ἐπιστολῆς σου ὁ Λαστερῆς θέλ' εἶσθαι πάντοτε ὅ,τι εἰδείχθη ἕως τώρα· ὁ ζῆλος τοῦ ἀνδρὸς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἀνυπέροβητος.

Ἐνθυμοῦ, ἂν λάβῃς ἀργύρια ἀπὸ συνδρομητὰς, νὰ κρατήσῃς φρ. 150, διὰ νὰ τὰ περάσῃς εἰς τὸν Ζωσιμᾶν, ὅταν σὲ γράψω.

Περὶ δὲ τῆς αἰδιότητος τῆς μνήμης μου μὴ φροντίζῃς, ἐπειδὴ οὐδ' ἐγὼ πλέον φροντίζω. «Ὁψὲ μὲν ἀλλὰ νοῦν ἐσχῆκαμεν». Τὸ κακὸν εἶναι, ὡς ἔλεγεν ὁ Θεόφραστος, ὅτι ὁ νοῦς οὗτος μᾶς ἔρχεται τελευταῖος, ὅτε οὔτε νὰ συνεννοήσωμεν οὔτε νὰ πράξωμέν τι νοητικὸν δυνάμεθα πλέον. Δὲν λέγω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς μετὰ τὴν τελευταίην εὐδοξίας. Ἄπαγε! Ἀλλὰ καθὼς εἰς ὅλα, ὡσαύτως καὶ εἰς τοῦτο, νὰ ἐνθυμώμεθα τὸ «Μηδὲν ἄγαν». Ἡ καθ' αὐτὸ φροντίς, ἐν ὅσῳ πνέομεν, πρέπει νὰ ἀσχολῆται εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ κοινωνικοῦ βίου· τὴν δὲ ὑστεροφημίαν νὰ τὴν κρίνωμεν, ὡς τὴν ἔκρινεν ὁ Μάρκ. Αὐρήλ. (σελ. 27-28).

Τὸ ζητούμενον ἀπὸ τὸν Βλαστὸν βιβλίον θέλω φροντίσειν νὰ τὸ εὔρω. Ἀσπάζομαί σας πάλιν καὶ τοὺς δύο πανοικίους!

Ο. Ο.

Τὸν Κούμαν συμφέρει μᾶλλον νὰ τὸν στείλητε εἰς Σμύρνην, παρὰ νὰ τὸν κρατήσετε αὐτοῦ.

Μὲ λέγεις ὅτι ἀνέγνωσες τὸν Συνέκδ. καὶ δὲν μοῦ σαφηνίζεις, εὐλογημένε, ἂν ἑκατευδώθησαν ὅλα τὰ διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἀντίτυπα. Φροντίσετε κἂν νὰ μὲ διδά-

ζητε ἐγκαίρως, πῶς καὶ διὰ τίνος ἔχω νὰ σᾶς στείλω τὸν τέταρτον τόμον.

107.

14 Σεπτεμβρίου, 1832.

Φίλε Ῥώτα,

Ἀσπάζομαί σας πανοικίους, σὲ καὶ τὸν φίλτατον Βλαστόν. Εἰς ἀπόκρισιν τῆς 4 Σεπτεμβρίου ἐπιστολῆς σου, σᾶς εὐχαριστῶ καὶ τοὺς δύο διὰ τὴν φροντίδα τὴν περὶ τῶν συνδρομητῶν, αὐτοὺς ἐπρόσμενα διὰ νὰ τελειωθῇ ὁ τέταρτος τόμος. Θέλω σὲ πέμψειν τὰ ἀντίτυπα μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ὡς μὲ διατάσσεις. Περὶ δὲ τῆς χολέρας σὲ λέγω τὰ ἐξῆς :

Ἡ χολέρα, φίλε, κτυπᾷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν ἔσχατον λαόν, ἤγουν ἀνθρώπους δυστυχεῖς, κακὰ κατοικημένους, κακὰ τρεφομένους, κακὰ ἐνδυμένους, εἰς ἓνα λόγον, πολεμουμένους ἀπ' ὅλα, ὅσα φθείρουν κατὰ μικρὸν τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος, καὶ τὸ κάμνουν δεκτικώτερον ἐπιδημικῶν ἀρρωστημάτων. Ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα εἰς καλὴν ζωὴν πολλὰ ὀλίγοι ἐκτυπήθησαν, παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς δυστυχῶς ζῶντας. Ἐκ τούτων εἶναι, διὰ δυστυχίαν μου ἀπαρηγόρητον, ὁ ἀπὸ τεσσαράκοντα ἔτη ἕως τώρα φίλτατος τῶν φίλων μου θυρότος, ὡς θέλεις ἰδεῖν εἰς τὸ τέλος τοῦ τετάρτου τόμου. Προσθέτω καὶ τοῦτο· ἡ χολέρα ἐσεβάσθη τὰ Λύκεια·

ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα ἔδῶ εὐρισκόμενα δὲν ἠκούσθη
τοῦλάχιστον κανέν ἀκόμη πολιορκούμενον ἀπὸ χολέραν.

Ταῦτα σὲ λέγω, φίλε, ἀφίνων εἰς τὴν πατρικὴν σου
(χωρὶς ἐπιρροὴν καμμίαν τῆς συμβουλῆς μου) φροντίδα
καὶ στοργὴν τὴν περὶ τοῦ ἀγαπητοῦ σου υἱοῦ ἀπόφασιν.
Ἄν μ' ἐρωτήσης ἀναγκαστικῶς: «Τί ἤθελες πράξειν σύ,
ἂν ἦτο τέκνον σου;» ἀποκρίνομαι «τὸ ἔστελλα» συλ-
λογιζόμενος, ὅτι ὁ τῆς χολέρας κίνδυνος δὲν εἶναι μεγα-
λῆτερος τῶν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ταξιδίων.
Ὅλος μας ὁ βίος τῶν ταλαιπώρων θνητῶν ὑπόκειται εἰς
πολλὰ καὶ πικροδαπὰ ἀπροσδόκητα. Ἄλλὰ πάλιν σὲ
λέγω: Κάμει ὅ,τι σὲ φωτίσει ὁ Θεὸς καὶ σὲ ὀδηγήσει ἢ
γνώσεις σου: Εὐτυχεῖτε!

Ο. Ο.

Ἄντασπάζομαι τὸν φίλον Κούμαν.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΟΙ

1.

Ὁ δημοπίθης εἰς τὴν τρίτην ἔγινε πολὺ θρασύτερος.
Σκοπὸν εἰς ταύτην καὶ ἐλπίδα ἔχει νὰ μοῦ σηκώσῃ κατὰ
τῆς κεφαλῆς τὸ βασιλεῖον ἱεράτευμα: ἀπαριθμεῖ ἔν πρὸς
ἐν ὅσα εἶπα κατὰ τῶν μὴ συντρεχόντων εἰς τὴν παιδείαν
τοῦ γένους ἱερωμένων, καὶ σιωπᾷ ὁ ἄνομος ὄσων ἐπαίνεσα
πολλάκις τὴν προθυμίαν· ζητεῖ ἀκόμη νὰ μοῦ διεγείρῃ καὶ

τὸ ἄλλο ἱεράτευμα τὸ φαναριακόν. Ἐλαβε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπίκουρον τὸν ἐκ τοῦ Μοναχίου ἐλθόντα Σκουφον. Ἐνδέχεται νὰ ἔχη καὶ τρίτον ἄλλον, τὸ ὅποιον ἀκόμη δὲν θέλω νὰ καταπεισθῶ. Οὗτος εἶναι, τὸν ὅποιον αὐτοῦ ἐκαλέσατε. Ἐγὼ τὸν ἐδέχθην πάντοτε μὲ πολλήν φιλοφροσύνην. Τὸν ἔδωκα καὶ τελευταῖον τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, καὶ μ' ἀπεκρίθη ὅτι ἔρχεται πρὸς τὸ φθινόπωρον. Μὲ λέγουν ἐκ τῶν ἡμετέρων πολλοί, ὅτι συχνάζει εἰς τοῦ δημοσιθῆκου· πρᾶγμα παράξενον· ὅτι ὁ δημοσιθῆκος πάσχει ἀπὸ τόσῃν φιλαυτίαν, ὥστ' εἶν' ἀδύνατον εἰς τὸν ἔχοντα φρόνημα νὰ τὸν συναναστρέφεται, ἀφοῦ τὸν συντύχη δις ἢ τρις μόνον. Μ' ὄλον τοῦτο (σὲ λέγω πάλιν) ὅτι δὲν τὸ πιστεύω, διότι αὐτὸς ἔχει ἀληθῶς προκοπήν· ὁ δὲ δημοσιθῆκος γέμει ἀπὸ πτωχαλαζονείαν. Ὅπως ἂν ἦναι οὔτ' ἐγὼ ἠθέλησα νὰ δείξω εἰς αὐτὸν σημεῖον ὅτι τὸν ὑποπτεύομαι· καὶ σὺ φίλε, ἐρχόμενον αὐτοῦ μεταχειρίσου τὸν ἀνυπόπτως. Ἄν δὲν ἦναι ἐχθρὸς, ἡ ὑποψία ἀρκεῖ νὰ τὸν κάμη. Ἄν ἦναι, θέλει τὸν ἐξαγριώσῃν. Τοιαῦτα δεῖνὰ πάσχω ὁ ταλαίπωρος εἰς τὰς τελευταίας ὥρας.

Καῦσε τὸ γραμματεῖον. Ὅσα γράφω μῆτε φίλος, μὴτ' ἀδελφός, μῆτε κάνεις διὰ κάμμίαν πρόφασιν ἄλλος δὲν θέλω νὰ τὰ ἐξεύρη.

Ἐχω πρόχειρον σχεδίασμα κατὰ τῆς δευτέρας του (δευτέραν ὀνομάζω τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκ τῆς Πίσης), πολὺ χρησιμώτερον, ἂν δὲν πλανῶμαι, διὰ τοὺς ὁμογενεῖς. Ἀλλὰ δὲν ἔχω ὁ δυστυχῆς οὔτε καιρὸν, οὔτε δύναμιν νὰ τὸ μορφώσω, καὶ νὰ τὸ βάλω εἰς τάξιν. Ἐπειτα φοβοῦμαι, μὴ μοῦ τὸ κολοθῶσῃ ἡ βιβλικὴ κρίσις τῆς Βιέννης. Ἄν λάβω καιρὸν, προτιμῶ νὰ τὸ τυπώσω ἐδῶ.

2.

Εἶν' ἀδύνατον νὰ σὲ πληροφορήσω, ὅσῃ ἐκπληξὴν ἐπροξένησεν εἰς τὴν ψυχὴν μου τὸ ὅποῖον μ' ἔστειλες πρὸ πολ-λοῦ γραμμάτιον χωριστὸν (καὶ τῶρ' ἀφανισμένον), τὸ περιέχον τὰς κατὰ τοῦ Φ. φρικτὰς μαρτυρίας, ἢ μᾶλλον συκοφαντίας· διότι ἂν ὅλα δὲν εἶναι μανικῆς λύπης παραλαλήματα, τὸ πλειότερον μέρος τοῦλάχιστον πρέπει νὰ ᾔηται φλυᾶρημα. Ἀδύνατον λέγω νὰ σοῦ παραστήσω τὴν προξενηθεῖσαν εἰς τὴν ταλαιπώρον μου ψυχὴν ταραχὴν, ἂν δὲν τρέψω τὴν διήγησιν εἰς εἰκόνα. Ὑπόθεσις λοιπὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ μέσον τῆς νυκτὸς πλανώμενον εἰς τὰ δάση καὶ κινδυνεύοντα νὰ πιασθῇ ἀπὸ κυνηγοῦντας αὐτὸν ληστές, χωρὶς νὰ ἔχη ἢ νὰ ἠξεύρῃ ποῦ νὰ καταφύγῃ. Τοῦτο εἶναι ἄρκετὰ δεινόν, ἀλλ' ὄχι τὸ δεινότατον. Ὑπόθεσις, ὅτι εἰς τὴν τόσῃ ἀμηχανίαν ἀνεκάλυψε μεταξύ τοῦ σκότους φῶς, καὶ τρέχει συχνὰ προσκόπτων καὶ συχνὰ ἀνεγειρόμενος πρὸς τὸ φῶς, καὶ τέλος εὐρίσκει κατοικίας ἢ καλύβης θύραν ἀνοικτὴν, καὶ σώζεται εἰς αὐτήν, ἢ νομίζει ὅτι ἐσώθη. Ἀλλὰ μόλις ἤρχισε νὰ γαληνίζῃ ἡ ψυχὴ του, καὶ ἀκούει, ἢ συμπεραίνει, ὅτι αὐτὴ ἐκείνη ἡ κατοικία εἰς τὴν ὁποίαν κατέφυγεν, εἶναι ἀληθῶς τὸ σπήλαιον τῶν διωκόντων ληστῶν. Ἐἰς ποῖαν κατάστασιν φρικτὴν νομίζεις ὅτι εὐρίσκεται τοῦ ταλαιπώρου τούτου ἡ ψυχὴ τὴν ὥραν ἐκείνην; Εἰς τοιαύτην κατάστασιν μὲ κατεβύθισε τὸ γραμματιδίον, καὶ ἀπορῶ ἀκόμη, φίλε, ὅτι δὲν με ἀπέπληξεν ἡ ἀνάγνωσις του.

Μετὰ μακρὰν πλανῆτιν καὶ ὀδυνηρὰν καὶ ἀβοήθητον ζωὴν, εὐρίσκω πρὸς τὸ τέλος τῆς ἄνθρωπον βοηθῶν τῶν

κόπων μου, παρηγορητὴν τῶν πόνων μου, καὶ τὸ φαινόμενον, ἄξιον τῆς πίστεώς μου, καὶ ἀκούω ἀπροσδοκῆτως, ὅτι εἶναι τὸ χεῖριστον πάντων τῶν κακῶν, Ταρτοῦφος!!!

Καὶ ἀπὸ τίνα; Ἀπὸ ἀνθρώπων, ὅστις ἐμπιστεύθη αὐτόν, πρῶτον ἐμπορικῆς ὑπουργίας, ἔπειτα καὶ αὐτόν του τὸν υἱόν. Συγχωρημένη ἤθελ' εἶσθαι ἢ ἀπὸ τόσῃν πίστιν εἰς τόσῃν ἀπιστίαν μεταβολή, ἂν ἦτο κἂν βέβαιος, ὅτι αὐτὸς τοῦ ἐθανάτωσε τὸν υἱόν. Ἀλλὰ μακρὰν εὐρισκόμενος, γνωρίζων καλῶς ὅτι ὁ θάνατος δὲν θερίζει μόνον γέροντας, ἀλλὰ καὶ κἄλλιον ἀκόμη, ὅτι ὁ υἱός του (τοῦτο δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ ὅτι δὲν τὸ ἤξευρε) ὑπέκειτο εἰς ὀλέθριον πάθος. Ἰ Πῶς ἐτόλμησε νὰ ὑποπτευθῆ αἴτιον τοῦ θανάτου τὸν Φ; Ἐξηντλήθη τόσον ὁ ταλαίπωρος νέος, ὥστε κρίνω εὐτυχίαν καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς τὸν θάνατόν του. Ἡ ζωὴ του ἐμελλε νὰ ἦναι ζωὴ ὀδυνηρά· καὶ εἰς τοῦτο ἀποδίδω τὰ ὅσα ἔγραψε πρὸς τὸν πατέρα κατὰ τοῦ Φ. ἤγουν εἰς ἀδυναμίαν πλέον τῆς κεφαλῆς του, παρὰ εἰς κακίαν τῆς ψυχῆς. Μεταξὺ τῶν πολλῶν τούτων εἶναι καὶ ὁ γάμος τοῦ Φ. Ἐνδεχόμενον, φίλε μου, ἐπειδὴ μὲ φαίνεται ἀπίθανον, οὐδ' ἔμπόρεσα ἕως τώρα νὰ τὸ ἀνακαλύψω, ἀπίθανον λέγω (διότι ἔχων γυναῖκα, φέρει καὶ τὰς ἀδελφάς του, ὡς ἀνθρώπος πλούσιος), ἐνδεχόμενον λέγω νὰ ἔκαμε τόσον μεγάλην τρέλαν. Ἀλλὰ ἀπὸ γαμικὴν τρέλαν εἰς ταρτουφισμόν τὸ διάστημα εἶναι πολλὰ μακρόν, χάσμα μέγα μεταξὺ τῶν δύο τούτων. Ὅπως ἂν ἦναι, καταρῶμαι τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, ὅτε ἐγνώρισα τὸν Φρ. καὶ τὸν υἱόν του. Καταρῶμαι καὶ τὴν τύχην μου, ὅτι δὲν μ' ἐθέρισε τὸ δρέπανον τοῦ θανάτου, πρὶν προστεθῆ εἰς τὰς πολυπληθεῖς ὀδύνας μου ἢ πλέον φρικτὴ ὀδύνη, νὰ ἐντρέπωμαι νὰ βλέπω μὲ ἀπιστίαν ἀνθρώπων,

ὅστις μέχρι τῆς παρούσης ὥρας δὲν μ' ἔδωκεν οὐδεμίαν ἀφορμὴν ἀπιστίας.

Μὲ τρόπον φιλικὸν καὶ ἐπιτήδειον, χωρὶς νὰ ὑποπτευθῆ τίποτε, δός τον νὰ καταλάβῃ τὰς πολλὰς καὶ βαρεῖας μου ἀσχολίας, νὰ μὴ μὲ ἐνοχλῆ εἰς τὸ ἐξῆς περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως· ἂν ἔχῃ διαφορὰς δοσοληψίας μὲ τὸν Φ. ἄς τὸν γράφῃ κατ' εὐθείαν τώρα μάλιστα ἀφοῦ τὸν ἐβεβαίωσα (καὶ ἂν δὲν βεβαιωθῆ περὶ τούτου κἄν, δὲν εἶναι τίμιος ἄνθρωπος), ὅτι ὁ υἱὸς του δὲν ἐθανατώθη ἀπὸ τὸν Φ. Διὰ τοῦτο ἐπρόσθεσα μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοὺς ἐξ στίχους, διὰ νὰ τοὺς δείξῃς, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ.

Σχίσε παρακαλῶ σε, ἢ καῦσε τὸ παρόν.

3.

Χθὲς ἀπροσδοκῆτως ἔλαθ' αὐτόθεν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν σκυτοτόμον, γαμβρὸν τοῦ Φ. Φ. Εἰς αὐτὴν παραπονεῖται ὅτι ὁ Φ. τὸν χρεωστῆ ἀργύρια ἐκ παλαιῶν λογαριασμῶν. Ταῦτα δὲν ἐγγίζουσι ἐμέ· ὅ,τι μ' ἐγγίζει καὶ μοῦ θερίζει τὰ σπλάγχνα εἶναι τοῦτο· ὁ σκυτοτόμος, διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὰ κατὰ τοῦ Φ. δίκαια ἢ ἄδικα, μοῦ ἀναγγέλλει ὅχι μόνον τὸν γάμον, ἀλλὰ τρόπον τινα ὅτι καὶ τὸν ἔκαμεν, ἐπιστηριζόμενος εἰς τὴν ἐλπίδα νὰ μὲ κληρονομήσῃ. Ταῦτα, φίλε, σὲ γράφω, ἂν καὶ δυσκολεύομαι νὰ τὰ πιστεύσω, διὰ νὰ παρακινήσῃς τὸν σύντεκν. πρὸς τὸν ὁποῖον γράφω σήμερον (χωρὶς νὰ τὸν ἀναφέρω τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο) νὰ στείλωσιν ἄνθρωπον ἐδῶ τὸ γρηγορώτερον νὰ

παραλάβῃ ὅλην μου τὴν οὐσίαν διωρισμένην εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Χ. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται ἀργοπορίαν. Ἀναλύομαι κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ διστάζω, ἂν δύναμαι νὰ περάσω τὸν χειμῶνα. Ἡ ἐπιγραφή ἢ Γαλλ. τῆς ἐπιστολῆς τοῦ σκυτοτόμου ὠμοιάζει τὸν χαρακτῆρα τῆς χειρός σου. Σὺ τὴν ἐπέγραψες; Ἄν οὕτως ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἐμπορεῖς λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τούτου, νὰ τὸν ἀναγγεῖλῃς ὅτι τὴν ἔλαβα, καὶ νὰ τὸν δώσης νύξιν νὰ σοῦ ἱστορήσῃ ὅσα ἔγραψε πρὸς ἐμέ.

Σχίσε το.

4.

Ἐλαβα προχθὲς τὸ τυπωθὲν διὰ τῆς πόστας, καὶ ἐλυπήθην διὰ σφάλματα τινὰ (ἢ τοῦ συγγραφέως, ἢ τοῦ τύπου δὲν ἐξεύρω). Εἰς ἀναγνώστην σεμνὸν καὶ δίκαιον αὐτὰ δὲν σημαίνουν τίποτε· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πόλεμος εἶναι πρὸς ἀνθρωπίσκον σοφιστὴν, εἶναι δύο ἢ τρία τὰ ἐξῆς, τὰ σημειωμένα μὲ σταυρόν, τὰ ὅποια ἀρκοῦν νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς αὐτὸν νὰ ἀντιγράψῃ, διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἀμαθίαν του.

- † ἀντ. ΣΕΒΑΙΔ. 11, στ. 6, Εἰ ἔγραφα, καθὼς. — Γράφε, Εἰ καὶ ἔγραφα, καθὼς.
 στ 18 Καὶ ἄλλο T ἢ A τὸ λέγει. — Γράφε, καὶ ἄλλο τὸ λέγειν.
 » 12, στ. 24. Καὶ τοι, εἰ καὶ. συγγρ. — Γράφε. Καὶ τοι, εἰ καὶ μάλα.
 † » 13, στ. 7. Γάλλους συγγρ. — Γράφε, Ἴταλούς.
 † » 23, στ. 9. Goulette. — Γράφε, Goulet.

- ἀντί ΣΕΒΑΙΔ. 24, εἰς τὴν δευτέραν σημείωσιν, στ. 4 νομοθέτης.— Γρ.
ὀνοματοθέτης· τύπου ἢ ἀντιγρ.
- † » 33, εἰς τὴν τρίτην σημείωσιν στ. 2, Τὸ δεύτερον τέρας
μακαρονικόν.— Γρ. τὸ δεύτερον τῆς νέας, τὸ τοῦ
Κοδρικᾶ, τέρας μακαρονικόν.
- T. A » 36, στ. 26, διανεισθῆ—Γρ. δανεισθῆ.
- T. A » 46, στ. 2, Ἀθηναῖαν.—Γρ. Ἀθηναίων.
- » 47, στ. 3, ἀνιστορησίας.—Γρ. ἀνιστορησίας.

Νὰ ζήσης, φίλε, πρόφθασε ἴσον τῶν σφαλμάτων τούτων εἰς Βιένναν, παρακαλῶν τοὺς ἐκδότας νὰ προσθέσουν εἰς τὴν διατριβὴν φύλλον προσραμμένον, περιέχον τὴν διόρθωσιν τῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων (Errata), ἢ κἂν ἐπειδὴ τὰ ἀντίτυπα εἶναι ὀλίγα, νὰ διορθώσωσι μὲ μελάνην ὅσα ἀκόμη δὲν ἐσκορπίσθησαν· διὰ δὲ τὰ σκορπισμένα καὶ μοιρασμένα, ἀνάγκη εἶναι νὰ τυπωθῆ ἢ διόρθωσις, καὶ νὰ σταλθῆ εἰς ὅσους ἐστάλθησαν (καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀνθρωπίσκον) φυλλάδια.

Διόρθωσε καὶ σὺ μὲ τὸ κονδύλιον ὅσα ἔλαβες αὐτοῦ.
Καὶ πάλιν ὑγίαινε! Καῦσε τὸ παρόν.

Εὐρηκα ἀκόμη ἐν.

T ἢ A. ΣΕΒΑΙΔ. 20, στ. 24 πουδάζοντας.— Γράφε, σπουδάζοντας.

Ἄλλὰ ταῦτα εἶναι μικρά. Ἐὰ σταυρωμένα εἶναι ἀναγκαῖον νὰ διορθώσῃ.

Δ'.

ΠΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΝ ΚΑΙ ΡΩΤΑΝ.

1.

5 Μαΐου 1825.

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἀναγνώσετε, σφραγίσετε καὶ στεί-
λετε ἀσφαλῶς πρὸς τὸν ὁποῖον γράφεται. Εἰπέτε με ἂν
τὸν γνωρίζετε αὐτὸν καὶ τὴν κατάστασίν του. Εἰπέτε με
ἀκόμη, ἂν ἦναι ἄξιος πίστεως ὁ πρὸς τὸν ὁποῖον μὲ διο-
ρίζει νὰ στείλω τὰ ζητούμενα. Ἐσύμπερεν ἴσως νὰ συνο-
δεύσετε τὴν ἐπιστολήν μου μὲ ὀλίγους ἐπαίνους τῆς εἰς
τὴν πατρίδα μεγαλοδωρεᾶς του, λέγοντες ὅτι τὴν ἐμά-
θετε ἀπὸ ἰδιαιτέραν μου ἐπιστολήν.

Ὁ φίλος Κοντόσταυλος δὲν ἐφάνη ἀκόμη. Δι' αὐτοῦ
μὲ λέγουν ὅτι θέλω λάβειν τὴν ἐπιστολήν τοῦ συντ.
Ἀπορῶ καὶ λυποῦμαι διὰ τὴν μακρὰν τοῦ καλοῦ τούτου
συντ. σιωπὴν. Ἄν ὄχι ἄλλο, ἔπρεπε κἂν νὰ μὲ φανε-
ρώσῃ, ἂν ἐσώθησαν ἢ ἐχάθησαν αἱ σταλμέναί δύο δέσμαι

Εὐτυχεῖτε!

Ο. Ο.

2.

28 Ιουλίου 1825.

Φίλοι,

Τὴν 2 τοῦ παρόντος σᾶς ἔγραψα κατευθεῖαν, περι-
κλείσας ἄλλην σφραγισμένην (διὰ νὰ ἀνοιχθῇ μετὰ τὴν
ἀποθίωσίν μου) καὶ τὴν 6 πρὸς τὸν σύντ. διὰ τὸν Κ.Β.

Διὰ τῆς παρούσης σᾶς λέγω, ὅτι τὴν 21 τοῦ παρόν-
τος κατεύθυνα διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Θεοδώρου Πρασα-
κάκη πρὸς τὸν ἐν Ὑδρᾷ Ν. Γ. Παγκαλάκην κιβώτιον
σημειωμένον Ζ R N^ο 1 καὶ περιέχον 168 φυλλάδια, διὰ
νὰ τὰ πωλήσῃ διὰ λογαριασμόν σας. Αὐτὰ δὲν εἶναι
ἄλλο, παρὰ ὁ εἰς τὰ Πολ. τοῦ Πλ. διάλογος, τυπωθεὶς
εἰς χωριστὸν φυλλάδιον μὲ πρόσχημα τυπωμένον εἰς Ὑ-
δραν, τὸ ὅποιον κρίνω ἀναγκαῖον νὰ σκορπισθῇ διὰ τὰς
παρούσας περιστάσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι πολλὰ κριτικάι.

Ἐπειδὴ τὸν γράφω νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς διαταγὰς σας,
καὶ νὰ διορίσῃ τὴν ὁποίαν αὐτόθεν τὸν διωρίσατε τιμὴν
τοῦ φυλλαδίου, ἰδοῦ σᾶς σημειόνω ἐδῶ τὸν λογ. διὰ νὰ
τάξῃτε ὅσῃν κρίνετ' εὐλογον τιμὴν.

Φυλλάδια 168 τυπωμένα εἰς Ὑδραν

πρὸς φρ. 2,50. . . φρ. 420

ἀφ. 10/100 . . . 42

φρ. 378

Ἐξοδα κιβωτοῦ κτλ. 6,50

φρ. 384,50

φρ. 384,50

Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ὅτι δέν σας ἐσημείωσα εἰς τὸν καιρὸν τὸν λογαριασμὸν τῶν προσταλέντων διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Π. Ἀργέντη 300 σωματίων Πολιτ. Πλουτάρχου, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Φεβρουαρίου. Ἴδου λοιπὸν καὶ τούτου ὁ λογαριασμός, διὰ νὰ κανονίσητε τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα τιμὴν του. Σώματα 300 πρὸς φρ. 6,50 φρ. 1950

ἀφ. $10/_{100}$ 195

φρ. 1755,—

2139,50

Σημειόνετε, παρακαλῶ σας, ὅλα ταῦτα ἀκριβῶς εἰς τὸν λογαριασμὸν τοῦ Γυμνασίου. Μὴν ἀμελήσητε νὰ γράψητε εὐθὺς πρὸς τὸν Παγκαλάκη, διορίζοντές τον τὴν τιμὴν τοῦ φυλλαδίου, καὶ τὸν τρόπον νὰ τὸ διασκορπίσῃ ἐγρήγορα. Ὑγιαίνετε εὐδαιμονοῦντες!

Πρὸς τὸν ἐρχόμενον Νοέμβριον (ἂν δέν με προλάβῃ ὁ θάνατος) ἐλπίζω νὰ σας στείλω 300 σώματα ἄλλης νέας ἐκδόσεως. Εἰπέτε με ἐν τοσοῦτῳ πρὸς τίνα νὰ τὰ κατευθύνω.

3.

19 Νοεμβρίου 1825.

Φίλε συμπατριῶτα μετὰ τοῦ φίλου σουτ.

Ἐλπίζω ὅτι ἡ ὑγεία σου εὐρίσκεται εἰς εὐτυχεστέραν κατάστασιν. Τὴν 25 σας ἔγραψα ἐν συντόμῳ ἀποκρινό-

μενος εἰς τὴν 15 Ἰουλίου, 20 Αὐγούστου καὶ 30 Σεπτεμβρίου. Σὰς ἐφάνέρωσα καὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν βιβλίων τοῦ Ῥιζάρη, καὶ ὅτι ἀπὸ τὰ 2143,75 φράγκα του, ἔλαβα τὰ 1600 ἀπὸ τὸν σύντ. Ἡ ἀγγελία τῆς νέας συμφορᾶς τῆς Σμύρνης μ' ἀναγκάζει νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ προφθάσῃ τὸν ἀδελφόν μου (ἂν ἐσώθη εἰς τόσῃ φθορᾷ) φρ. 100, τὰ δὲ μένοντα φρ. ἀπὸ τὰ 2143,75 τοῦ Ῥιζάρη φρ. 111,25 νὰ τὰ περάσῃ εἰς τὸν ἐν Λιθόρνφ κ. Θωμᾶν Σπανιολάκην· καὶ οὕτω κλείεται ὁ λογ. τοῦ Ῥιζάρη μὲ τὴν προσθήκην τῶν 332,50, τὰ ὅποια ἦσαν νὰ πεμφθῶσιν εἰς τὸν Ζωσιμᾶν. Τὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου 100 φρ. νοοῦνται ἔξω τοῦ τριμηνιαίου, τὸ ὅποιον παρακαλῶ νὰ πέμπηται τακτικῶς.

1600
332,50
100
111,25
φρ. 2143,75

Πάλιν καταδρομὰς νέας μὲ λέγει ὁ σύντ. καὶ μοῦ θερίζει τὰ σπλάγχνα.

Τὰ παράλληλα τοῦ Πλουτάρχου μεταφρ. ἀπὸ τὸν Ἀμιότον, τὰ ζητεῖς νομίζω, διότι εἶδες εἰς τὴν ἀγγελίαν αὐτῶν τ' ὄνομά μου. Μάθε λοιπόν, ὅτι ἦτο βιβλιοπωλικὸν πανούργημα, διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν πώλησιν. Τόσον εἶμαι ἀμέτοχος εἰς ταύτην τὴν ἔκδοσιν, ὥστε καὶ ἐπαρπονέθην δημοσίως εἰς δύο ἐφημερίδας, διὰ τὸ ἄνομον τόλμημα τοῦ βιβλιοπώλου, νὰ μεταχειρισθῇ ἀναισχύντως ὄνομα ἀνθρώπου, τὸν ὅποιον οὐδὲ γνωρίζει προσωπικῶς, καθὼς οὐδ' εἶναι γνωστὸς εἰς ἐμέ. Διὰ τοῦτο δὲν τὰ ἡγόρασα, προσμένων δευτέραν σου προσταγὴν. Εἶχα ὁμῶς

ἄλλα βιβλία μαζευμένα, τὰ ὅποια δὲν εὐκαίρησα ἀκόμη νὰ καταγράψω εἰς τάξιν καὶ νὰ σὲ πέμψω, τὰ πέμπω ὁμῶς τῶρα.

Ἐτελείωσα ταύτας τὰς ἡμέρας τὴν ἔκδοσιν δύο νέων συγγραμμάτων Ἑλληνικῶν ἐνωμένων εἰς τόμον ἓνα μὲ προλεγ. Ἐπειδὴ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μου ζητεῖ ἀριθμὸν ἱκανὸν διὰ νὰ τὰ χαρίσῃ εἰς τὰ σχολεῖα, δὲν θέλω σᾶς πέμψει πλὴν μίαν ἑκατοστήν. Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς μου ἴσως σᾶς ἀναγγεῖλω καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀποστολὴν εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ κ. Ἀργέντην. Τί νὰ κάμω; Πνίγομαι ἀπὸ ἀσχολίας, ἀπὸ ἐπιστολάς, καὶ ἀπὸ πόνους τῆς ἀρθρίτιδος. Ἴσως οὕτως εὐδόκησεν ἡ πρόνοια, διὰ νὰ με ἀνδρίσῃ κατὰ τοῦ θανάτου· τὸν βλέπω πλησιάζοντα καθημέραν μὲ ἀδιαφορίαν, καὶ παραξενίζομαι διατί τὸν φοβοῦνται τόσο πολὺ τινές.

Καὶ τὰ μέλλοντα νὰ σταλθῶσιν ἑκατόν, στέλλονται μὲ στοχασμὸν μήπως σᾶς τὰ ζητήσῃ ὁ Ῥιζάρης. Ἄν ἀκολουθήσῃ τοῦτο, τὸν πέμπετε ὅσα σᾶς ζητήσῃ, καὶ κρατεῖτε αὐτοῦ τὰ ἀργύρια, ἕωσοῦ νὰ λάβῃ τέλος τὸ περὶ τῶν 3000 συμφώνημα.

Ἀπὸ ταύτην τὴν ποσότητα τῶν 3000, δὲν ἔλαβα μέχρι τῆς παρούσης ὥρας παρὰ τὰ τοῦ Z. B.	600
τὰ τοῦ συντ.	500
τὰ τοῦ A. K.	300
τὰ τοῦ P. υἱοὶ καὶ σ.	200
	<hr/>
	φρ. 1600

Οἱ λοιποὶ, ὡς φαίνεται μελετοῦν νὰ ἀρχίσωσι τὸ ἐρχόμενον ἔτος (1826), ἢ οὐδὲ μελετοῦν ὁλότελα νὰ μεθέξωσιν. Ἄν ἦναι τοιαύτη ἡ γνώμη των, παύσετε, παρα-

καλῶ, νὰ τοὺς ἐνοχλῆτε, διὰ νὰ μὴ καταντήση τὸ πρᾶγμα ἀπὸ εὐεργετικῆς συνδρομῆς αἰτησιν εἰς ψωμοζήτησιν.

Τὸν σύντ. γράφω διὰ τοῦ Ἄγκ. Χθὲς ἐστάλη δι' αὐτὸν εἰς τοὺς ἐν Μασσαλ. Ὑ. Ῥ. καὶ σ. κιβωτὸς Ν° 10 μὲ βιβλία, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπροστέθησαν καὶ δύο σώματα τῆς νέας μου ἐκδόσεως τῶν ῥηθέντων δύο συγγρ. Ἐν διὰ σὲ καὶ τὸ ἄλλο διὰ τὸν σύντ. Τὸν λογ. τῆς κιβ. Ν° 10 θέλει τὸν λάβειν δι' Ἄγκ.

Ἦρχισε νὰ ζαλιζῆται ἡ ταλαίπωρός μου κεφαλή· ὅθεν ἀναγκάζομαι νὰ ἀναβάλω τὰ λοιπὰ εἰς ἄλλην ἐπιστολήν. Εὐδαιμονεῖτε!

Εἰς τὴν αὐτὴν κιβωτὸν Ν° 10 μὲ εἶπεν ὁ Φ. Φ. ὅτι ἔβαλε 3 σώματα τῆς μὲ δαπάνην τοῦ ἐν Βυζ. Ξεν. μεταφράσεώς του, περὶ τῶν ὁποίων θέλει σᾶς γράψει.

Ο. Ο.

Παρακαλῶ τὸν σύντ. νὰ γράψῃ πρὸς τὸν ἀδελφόν μου, ὅτι τὰ 100 φρ. ταῦτα τὸν πέμπονται διὰ τὴν εἰδησιν τῆς συμβάσης συμφορᾶς εἰς Σμύρνην.

4.

28 Νοεμβρίου 1825.

Καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. κατασπάζομαι.

Σήμερον στέλλω εἰς τὸν ἐν Μασσαλίχ κ. Παντολέοντα Ἀργέντην κιβωτὸν Ζ R Ν° 1, περιέχουσαν 105 σώματα

Ἀπομνημονευμάτων Ξενοφώντος ἐνωμένων μετὸν Πλάτωνος Γοργίαν, διὰ νὰ πράξῃ περὶ αὐτῶν ὡς αὐτόθεν τὸν διατάξῃτε. Μὴν ἀμελήσητε λοιπὸν νὰ τὸν γνωστοποιήσητε πάραυτα, ποῦ καὶ πῶς ἔχει νὰ τὰ κατευθύνῃ. Εἰς ἐμὲ φαίνεται, ὅτι τὰ πλείοτερα πρέπει νὰ σκορπισθῶσιν εἰς τὴν Ἑπτάνησον. Τὸ σύγγραμμα εἶναι ἀνάγκαιότατον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ἐξ αὐτῶν τῶν σωμάτων 105.

2 σώματα εἶναι διὰ τοὺς δύο σας· ἄλλα δύο σας ἐστάλησαν εἰς τὴν 19 τοῦ παρόντος σταλεῖσαν κιβωτὸν IR N^ο 10 εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς Ρ. καὶ Σ. διὰ τὸν σύντ. ὡς σας ἔγραφα τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

1 διὰ τὸν αὐτοῦ κ. Παντολ. Μαυρογ.

2 διὰ τὸν ἐν Κεφ. Ν. Β. γράφοντές τον νὰ κρατήσῃ ἐν δι' ἑαυτὸν καὶ περὶ τοῦ ἄλλου νὰ προσμένῃ τὴν διαταγὴν μου.

5 σώματα.

1 ὀλίγον ἔλειψε νὰ λησμονήσω ἐν σῶμα διὰ τὸν Γ. Ριζάρην.

99 μένουσιν λοιπὸν σώματα 99 πρὸς φρ. 10	φρ. 990
ἀφ. 10/100	99
	μένουσιν φρ. 891

Οἱ βιβλιοπῶλαι ἐδῶ τὸ πωλοῦν πρὸς 12 φρ. τὸ σῶμα.

Ἡ τιμὴ σας σημειοῦται πρὸς ἀπλῆν εἶδησιν καὶ ὄχι εἰς περιορισμόν. Γράψετε εἰς τὸν Βαμβ. καὶ ὅπου ἄλλου στείλητε νὰ συγκαταβαίνωσιν, ἂν ἦναι ἀνάγκη συγκαταβάσεως. Ἐὰν ὁμως σας ζητήσῃ ὁ Ριζάρης, πρέπει νὰ τοῦ τὰ περάσῃτε, ὡς σας τὰ περῶ, ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν τιμὴν ἐδιώρισα καὶ εἰς τὰ σταλθέντα εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Παρακαλῶ τὸν σύντ. νὰ καταχωρίσῃ εἰς χωριστὴν σημείωσιν καὶ τοῦτα καὶ τὰ προσταλθέντα 2 Φεβρουαρίου

φρ. 1855 και 20 'Ιουλίου φρ. 384,50 και ὅσα εἰς τὸ
ἐξῆς μέλλω νὰ σᾶς στείλω, ἂν φθάσω νὰ στείλω.

"Αρρωστος γράφω· εἶθε σεῖς νὰ ὑγιαίνητε και νὰ εὐ-
τυχῆτε!

Σήμερον ἔκρινα νὰ γράψω και πρὸς τὸν Βάμβαν και
πρὸς τὸν 'Ριζάρην τὰς ἐδῶ κλεισμένας δύο. Ἐὰν κρίνητε
νὰ κάμητε πλειοτέραν συγκατάβασιν τῆς τιμῆς εἰς τὸν
'Ριζάρην, κάμετέ την. Καὶ πάλιν ὑγιαίνετε!

5.

6 Δεκεμβρίου 1825.

Φίλε συμπατριῶτα μετὰ τοῦ συντ.

Διὰ τῆς τελευταίας μου 28 Νοεμβρίου σᾶς ἐγνωστο-
ποίησα τὴν ἀποστολὴν κιβωτοῦ Z R N^ο 1 εἰς τὸν ἐν
Μασσαλίᾳ κ. Π. Ἀργέντην, περιεχούσης 105 σώματα
'Απομν. ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 99 ἦσαν διὰ σᾶς και τὰ 6
διὰ νὰ τὰ μοιράσητε ἐξ ἐμοῦ

2 διὰ Ζ. Βλ. και σύντ.

2 διὰ τὸν ἐν Κεφαλ. Β.

1 διὰ Γ. 'Ριζάρην.

1 διὰ Π. Μαυρογ.

6 Τώρα μὲ λέγει ὁ ἐτοιμάσας τὴν κιβωτὸν Φ. Φ.
ὅτι ἀντὶ τῶν 105 ἔβαλε μὲ λάθος 110. Ἄλλ' ἐπειδὴ
ἔχασε τὴν ὁποίαν εἶχα τὸν δῶσειν σημειώσιν, ἐνδεχόμενον

νά λανθάνηται καὶ αὐτός. Ὅθεν παρακαλῶ σε νά γράψῃτε πρὸς τὸν ὁποῖον μέλλετε νά κατευθύνητε τὴν κιβωτὸν νά τὰ μετρήσῃ ἀκριβῶς· καὶ ἂν ἀληθῶς περισσεύσωσι 5 σώματα, ἄς τὰ περάσῃ ὁ σύντ. εἰς πίστιν τοῦ μὲ αὐτὸν λογαριασμοῦ μου διὰ φρ. 45.

Νεώτερόν τι δὲν ἔχω. Ὁ Φραγκιάδης μ' ἔγραφεν ἀπὸ Λόνδραν πρὸ 15 ἡμερῶν, ὅτι ἐπρόσμεναν τὸν Κοντόστ. ἀπὸ Κεφαλληνίαν. Ἐλπίζω ὅτι ὑγιαίνετε, καὶ σᾶς εὐχομαι νά ὑγιαίνητε μέχρι τέλους τοῦ ἔτους, καὶ μετ' αὐτὸ ἄλλα πολλὰ ἔτη!

Ο. Ο.

6.

10 Ἰουνίου 1826.

Φίλε συμπολίτα,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. Τὰς λύπας μου ἀξάνεις χωρὶς ὄφελος, ὅταν μὲ παρακινήσῃς νά ἀνεγκομβωθῶ εἰς τὸ Π. Π. Α. (1) Ὅχι, δὲν εὐρίσκομαι εἰς κατάστασιν νά ἐπιχειρισθῶ τοιοῦτον ἔργον· ἀλλὰ βλέπων τὸ πλῆθος τούτων συγγραμμάτων εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην σπαρμένων (ἐκ τῶν ὁποίων ἐμποροῦν καὶ οἱ ἡμέτεροι νά μεταφράσωσιν ἔν), καὶ τόσῃ ὀλίγην ὠφέλειαν ἐξ αὐτῶν, τὸ κρίνω περιττόν. Διὰ νά ὠφελήσωσιν αἱ Π. Π. Α. συμβουλαί, πρέπει καὶ ὁ Συμβουλευὼν, καὶ ὁ Συμβουλευόμενος νέος, πρὸ πάντων νά ζῶσι καὶ νά κυβερνῶνται ἀπὸ νόμους δικαίους. Εἰς μόνος τόπος μακάριος εἶναι σήμερον, ὅπου τὰ Π. Π. Α. ἐμποροῦν νά χρησιμεύ-

(1) Ἦτοι περὶ παιδῶν ἀγωγῆς. Σ. Ε.

σωσι· και μανθάνω με εύχαρίστησιν, ὅτι εύρίσκονται ἐκεῖ δύο ἢ τρία μειράκια τῆς δυστυχούς Χ. Ἄν εἶχα τέκνα, ἐκεῖ ἤθελα τὰ στείλειν ἢ ὑπάγειν με αὐτά. Παρὰ στρεβλὴν Π. Α. συμφέρει εἰς ὄχι ὀλίγους νὰ μὴν λάθωσιν οὐδεμίαν ἀγωγὴν, ἀλλὰ νὰ ἐμπιστευθῶσιν εἰς γυμνὴν τὴν φύσιν, ἣτις μᾶς διδάσκει πολλάκις τὰ δίκαια. Τὸ βλέπω καὶ τὸ παρατηρῶ με θαυμασμόν. Ἰ Τίνες εἶναι οἱ σπλαγχνισθέντες τὰς συμφορὰς μας; πλειότεροι οἱ μὴ λαβόντες Α. παρὰ τοὺς με Κ. Α. τραφέντας. Θέλεις παράδειγμα; Ἄκουσε τὸ παράξενον τοῦτο. Ἡ γραῖα θεράπεινά μου, ἀναγινώσκουσα τὰς συμφορὰς τοῦ Μ. ἐπρόσφερε 50 φρ. (δύο μηνῶν μισθὸν τῆς) εἰς τὴν ἐπιτροπὴν. Δὲν κρίνω τὴν Π. Α. περιττὴν· ἀλλὰ πάλιν σὲ λέγω, οὐδεμίαν ἢ μικρὰ ἢ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια, ὅταν δὲν γίνηται εἰς πόλ. καὶ χώρ. εὐνομουμένας.

Ἄς ἐξεύρη ὁ σύντ. ὅτι ἔλαβα τὰ 500φρ. τὰ ὅποια ἐπέρασα εἰς τὸν μεταξὺ ἐμοῦ καὶ αὐτοῦ λογ. ἔπειτα ἔλαβα καὶ τὰ φρ. 401,65, τὰ ὅποια κατεχωρίσθησαν εἰς τὸν λογ. τοῦ Γυμν. Τὸν παρακαλῶ νὰ με στείλῃ καθαρὰν σημείωσιν (με ὑπομονὴν του) ὅσων ἔως τώρα με ἐμβάσατε. Τὰ ἐσημείωσα κ' ἐγώ, ἀλλὰ συγκεχυμένως, καὶ ὡς φυσικὰ τὰ σημειόνουν οἱ ἄνθρωποι με κεφαλὴν ζαλισμένην ἀπὸ γῆρας καὶ ἄλλας πολλὰς λύπας καὶ μερίμνας. Ἐλαβα τὰς ἐπιστολάς τοῦ 25 καὶ 29 Ἀπριλίου.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἐρχομένου μηνὸς τελειώνω τὴν ἔκδοσιν τοῦ νέου συγγράμματος, ὡς σᾶς ἔλεγα. Ἄπ' αὐτὸ μέλλω νὰ σᾶς πέμψω 300 σώματα εἰς δύο κιβωτούς, καὶ ἐξ αὐτῶν, ἂν ἀγαπάτε, λαμβάνετε τὸ βᾶρος, σὺ μὲν, φίλε, τῶν 100, ὁ δὲ σύντ. τῶν 50, ἢ ὅπως ἄλλως κρίνετε. Τὸ καλλίτερον ὁμως με φαίνεται νὰ τὰ φορτωθῇ ὁ

Γ. Ρ. πρὸς τὸν ὁποῖον γράφω τὴν ἐδῶ κλεισμένην. Ἐπειδὴ δὲν πέμπω εἰς τὴν κυβέρνησιν (καὶ ποῖα κυβέρνησις! ὦ Θεέ, σπλαγγνίσθητι τὴν Ἑλλάδα) ὁ Ἰ. Ρ. ἔχει καλὴν ἀφορμὴν νὰ δείξῃ τὴν φιλογενεῖάν του. Ἐγὼ ὡς τόσον περνῶ καὶ τὰ 300 εἰς χρέος τοῦ Γυμν. καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴν ἐμπερδεύω τὴν ταλαίπωρόν μου κεφαλὴν μὲ παντοδαποὺς λογαριασμοὺς. Εἰπέτε με εἰς ἀπόκρισιν, ἂν κρίνετε νὰ κατευθύνω τὰς κίβωτους εἰς τὸν ἐν Ὑδρᾷ Παγκαλάκην. Ἐὰν ὁ Γ. Ρ. δεχθῇ τὸ βᾶρος, ἐμβάσατέ μου ὅσα μέλλετε νὰ λάβετε ἀπ' αὐτὸν διὰ νὰ εὐοδώσω τὴν ὁποῖαν ἀρχίζω ἄλλου συγγράμματος ἔκδοσιν μὲ ἐλπίδα νὰ τὴν τελειώσω, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐρχομένου ἔτους ἂν ἡ ζωὴ μου φθάσῃ ἕως ἐκεῖ.

Εἰπέ τὸν σύντ. ὅτι μετὰ 3 ἢ 4 ἡμέρας τὸν πέμπω διὰ τοῦ ἐν Α. Κ. Β. τὰ προλεγόμε. τῆς Νέας ἐκδ. Ἄς φροντίσῃ λοιπὸν νὰ τὰ λάβῃ ἀσφαλῶς, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἄς τὰ πέμψῃ. ἂν ἀγαπᾷ, εἰς Κεφαλ. πρὸς τὸν ἡμέτερον Β. πρὸς τὸν ὁποῖον παρακαλῶ νὰ πεμφθῇ καὶ ἡ ἐδῶ κλεισμένη.

Περὶ τῆς δυστυχοῦς πατρίδος Χ. κἀντι ἤρχισα πάλιν νὰ ἐλπίζω, ἀφοῦ ἔμαθα, ὅτι ἐκίνησεν ἤδη ὁ Κόχρ. καὶ ἐν ἄτμοκ. Ἄλλα δύο πέμπονται πρὸς τὸ τέλος τοῦ μηνός. Ἐμμεῖνε τώρα νὰ δείξητε καὶ σεῖς προθυμίαν νὰ συνεργήσητε ὅ,τι δύνασθε. Ἀπὸ τὸν Κοντόστ. δὲν ἔχομεν ἀκόμη εἰδησιν. Ἐλπίζω νὰ μὴν ἀργήσῃ καὶ αὐτὸς νὰ φανῇ μὲ τὰς δύο φρ. αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ ἦναι πρὸ ἑξ μηνῶν ἤδη εἰς τὴν Ἑλλ. ἂν δὲν τὰς ἐμπόδιζαν αἱ τῶν ἐν Λονδ. ἐπιτρ. διχόνοιαι.

Ἐλησμόνησα νὰ εἶπω τὸν Γ. Ρ. ὅτι τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν εἶναι συνωδευμένον μὲ Γαλλ. μετάφρασιν, καὶ παρα-

κίνησέ τον, νά τὰ ἀναδεχθῆ καὶ τὰ 300 ἢ τιμὴ των θέ-
λει εἶσθαι 6 ἢ 8 φρ.

Στείλετε εἰς τὸν Ξέν. καὶ τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἀπο-
ληπτικὴν τοῦ Πιτσιπιῦ διὰ φρ. 181,38. Εἰπέτε του ὅτι
τὸν γράφω μὲ δεύτερον. Δὲν ἐμπορῶ πλέον νὰ ἀντέχω
εἰς τοὺς κόπους. Εὐτυχεῖτε!

7.

23 Αὐγούστου 1826.

Φίλοι πολῖται,

Μὴν ἔχων ἀκόμη ἀπόκρισιν εἰς τὴν 10 Ἰουνίου ἐρώ-
τησίν μου, ποῦ ἔπρεπε νὰ στείλω τὰ βιβλία τῆς νέας
ἐκδόσεως, καὶ βλέπων πλησιάζοντα τὸν χειμῶνα, ἀπε-
φάσισα ἐν τοσοῦτῳ κ' ἔστειλα χθὲς εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ
Θεόδωρον Πρασακῆκην δύο κιβωτοὺς σημ. Z R N^ο 2-3.
Πασαμίᾳ περιέχει 150 σώματα τοῦ Λυκούργου κατὰ
Λεωκράτους. Ὁ ῥηθεὶς Θ. Πρ. παρηγγέλθη νὰ τὰ κρατῆ
ἐκεῖ, ἕως νὰ τὸν γράψητε πῶς ἔχει νὰ τὰ οἰκονομήσῃ.
Ἄν ἐν τοσοῦτῳ λάβητε ἀπόκρισιν ἀπὸ τὸν Ῥιζάρην,
ἐμπορεῖτε νὰ χωρίσητε ἀπ' αὐτά, ὅσα σᾶς ζητήσῃ.

300 σώματα πρὸς φρ. 6,50 (εἰς τὸν Βιβλιοπώλην ἐδῶ
ἢ τιμὴ του εἶναι φρ. 8)

φρ. 1950

ἀφαιρῶ 10/100

195

φρ. 1755

καὶ τόσα περάσετε εἰς χρέος τοῦ λογαρ. τοῦ Γυμνασίου.

Τὴν 12 Ἰουνίου ἔστειλα εἰς τὸν σύντ. διὰ τοῦ ἐν Α. Κ. Β. τὰ προλεγόμενα.

Τὴν 16 καὶ 28 σᾶς ἔγραψα πάλιν.

Τὴν 27 Ἰουλίου πρὸς τὸν σύντ. ἀναγγέλλων τὴν ἀποστολὴν κιβωτίου I R N^ο 11 πρὸς τοὺς ἐν Μασσ. υἱοὺς Ῥ. καὶ Σ. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ἂν φθάσω ἕως ἐκεῖ, ἐλπίζω νὰ ἐκδώσω καὶ ἄλλο τι. Εὐτυχεῖτε!

8.

31 Ὀκτωβρίου 1826.

Φίλε,

Τὴν 30 Σεπτεμβρίου ἔγραψα καὶ πρὸς σέ, καὶ πρὸς τὸν συντ. χωριστά. Διὰ τῆς παρούσης παρακαλῶ ἀχωριστως καὶ τοὺς δύο νὰ δώσητε προσοχὴν εἰς τὴν περικλεισμένην διπλὴν ἀγγελίαν (στέλλοντες τὴν μίαν χωρὶς ἀναβολὴν εἰς τὸν Βάμβαν), καὶ νὰ προμηθεύσητε εἰς αὐτὴν ὄσους δύνασθε συνδρομητάς· ὁ ἐκδότης τοῦ συγγράμματος εἶναι ὄχι μόνον λόγιος, ἀλλὰ (τὸ εὐτυχέστερον καὶ τὸ σπανιώτερον) καὶ λογικός. Τὸ σύγγραμμα εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην ταύτην τὸν παρεκίνησα νὰ κάμῃ τοιαύτην ἀγγελίαν. Πέμπω σήμερον ἐξ αὐτῆς καὶ εἰς τοὺς Ἀδ. Γαλ. εἰς Βιέννην, καὶ εἰς τὸν Ὑ. Ροδ. καὶ σ. εἰς Μασσαλίαν, καὶ εἰς τὸν Φραγ. τοῦ Λιβόρνου, καὶ εἰς τὸν Φραγκιάδην τῆς Λόνδρας.

Ἐλπίζω ἕως τῶρα ὅτι ἐγνωστοποιήσατε τὸν ἐν Μασ-

σαλίχ Θεόδωρον Πρασακάκη, πῶς καί ποῦ ἔχει νὰ κατευθύνῃ τὰς ὁποίας σᾶς ἔλεγα (τὴν 23 Αὐγούστου) δύο κιβωτοὺς Z R N° 1-2 περιεχοῦσας 300 σώματα τοῦ Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους.

Εἰς τὸν αὐτὸν Πρασακάκην περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου, θέλω πέμψειν ἄλλας δύο κιβωτοὺς Z R N° 3-4 περιεχοῦσας ὡσαύτως 300 σώματα τοῦ νεωστὶ ἐκδοθέντος συγγράμματος ἠθικοῦ περιέχοντος τὸ Ἐγχειρίδιον τοῦ Ἐπικτήτου, τὸν Πίνακα τοῦ Κέβητος, καὶ τὸν ὕμνον τοῦ Κλεάνθους, ὁμοῦ μὲ τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν καὶ τῶν τριῶν, καὶ μὲ μακρὰ Προλεγόμενα. Ὅθεν ἐμπορεῖτε νὰ γράψητε καὶ περὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς παρούσης ὥρας εἰς τὸν Θεόδωρον Πρασακάκην, ποῦ ἔχει νὰ τὰ κατευθύνῃ. Τὴν τιμὴν τοῦ νέου τούτου βιβλίου θέλω σᾶς φανερώσειν τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα.

Τὴν αὐτὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα εἰπέ εἰς τὸν σύντ. ὅτι πέμπω εἰς τὸν ἐν Α. Κ. Β. τὰ νέα ταῦτα προλεγόμενα. Ἄς φροντίσῃ λοιπὸν νὰ παραλάβῃ τὸν Κ. Β. νὰ τὸν τὰ κατευθύνῃ χωρὶς ἀναβολήν. Εὐδαιμονεῖτε!

Ο. Ο.

9.

16 Νοεμβρίου 1826.

Φίλιπτοι Ζ. καὶ σύντ.

Τὴν 14 τοῦ παρόντος κατεύθυνα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίχ Θεόδωρον Πρασακάκην δύο κιβώτια Z R N° 4-5 περιέ-

χόντα τριακόσια σώματα τοῦ Ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπι-
κτήτου, τὰ 134 εἰς τὸ κβώτιον N° 4, καὶ τὰ 166 εἰς
τὸ N° 5. Καὶ τὴν 15 ἔγραψα εἰς αὐτὸν ν' ἀκολουθήσῃ
δι' αὐτὰ τὴν διαταγὴν σας· 300 πρὸς φρ. 4,50 φρ. 1350
ἄφ. 10/100 135
φρ. 1215

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν (14) κατεύθυνα διὰ τὸν σύντ. ἄλλο
κβώτιον I R N° 12 πρὸς τοὺς ἐν Μασσ. υἱοὺς Ῥοδοκα-
νάκην καὶ συντροφ. περιέχον :

2	Diction. des sc. naturelles tom. 42-43	φρ. 12
2	Cahier des Planches . . .	42-43 » 10
2	Biographie universelle . . .	45-46 » 14
1	Encyclopédie moderne . . . IX	» 7,50
7	διὰ τὸν σύντ. Ἐξοδ. κιβ. κτλ.	<u>5,50</u>
14	σώμ. Ἐγχ. Ἐπικτήτου, νὰ μοιρασθῶσι	φρ. 49
21	κομμάτια	
	4	Ῥώτα καὶ Ζ. Βλ.
	2	Νικ. Ζωσιμᾶν
	1	Λαυρ. Ψιακῆν
	1	Ἄμβρ. Σ. Ῥάλλην
	1	Σκαραμαγκᾶν
	1	Μιχ. Ῥοδοκ. Σέψην
	1	Παντ. Μαυρογορδ.
	1	Γεώργ. Ριζάρην
	1	Ἰωάν. Ξένον
	1	N. Βάμβαν.
	14	

Τὰ 1215 φράγκα ἐπέρασα εἰς χρέος τοῦ γυμνασίου

καὶ τὰ 49 φράγκα εἰς χρέος τοῦ Συντ. ὅστις ἄς μάθῃ, ὅτι τὴν 11 τοῦ παρόντος ἐστάλησαν καὶ εἰς τὸν ἐν Ἄγκ. K. B. τὰ πρόλεγ. τοῦ Ἐγχειριδίου. Ἄς φροντίσῃ λοιπὸν νὰ τὰ μεταφέρῃ ὅπου ἀγαπᾷ. Ἄν καὶ μὲ βίαν καὶ πολλὴν τῆς κεφαλῆς ζάλην συνταγμένα, εἰς αὐτὰ ἐσύναξα, ὅσων ἔχετε χρεῖαν διδασμάτων παλαιῶν, σὺ Σύντ. διὰ τὴν καλὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων σου, καὶ σὺ Z. Βλ. διὰ τὴν καλὴν ἀγωγὴν τοῦ ἐγγόνου ἢ τῶν ἐγγόνων σου. Προσέχετε καλὰ, μὴδ' ἀφήσετε τοὺς νέους σας εἰς τὴν ἐλπίδα τῶν παραδιδομένων εἰς τὰ σχολεῖα, γυμνάσια καὶ Ἀκαδημίας. Χρειαζονται βέβαια καὶ αὐτά· ἀλλ' ὅλα ταῦτα ἐμπορεῖ τις νὰ τὰ ἀποκτήσῃ, νὰ γένη λογιώτατος, καὶ ὁμως νὰ μείνῃ ἀλογώτατος, σοφώτατος, καὶ ὁμως ὄλην του τὴν ζωὴν ἀχρεϊέστατος ἄνθρωπος, ἂν δὲν ἔλθῃ εἰς αὐτὰ προετοιμασμένος μὲ παιδικὴν φρόνιμον ἀγωγὴν.

Ὁ Θ. Πρασακάκης μ' ἔλεγεν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς τελευταίας του, ὅτι τὰ προλαβόντα κιβώτια περιέχοντα 300 σώματα Λυκούργου στέκουν ἀκόμη εἰς αὐτόν. Καλὸν ὁμως ἦτο νὰ φροντίσῃτε καὶ περὶ αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν νεωστὶ πεμπομένων τοῦ Ἐγχειριδίου, νὰ τὰ πλησιάσῃτε ἢ ὅλα ἢ μέρος εἰς τὴν Ἑλλάδα (Ἰδραν ἢ Ἐπτάνησον).

Ἐγὼ ἀκόμη δὲν ἐπλήρωσα (οὐδὲ μὲ βιάζει κατ' εὐτυχίαν ὁ τυπογράφος νὰ πληρώσω) τὴν δαπάνην οὔτε τῶν νέων τούτων, οὔτε τοῦ Λυκούργου· καὶ προσμένω τὸ νέον ἔτος, διὰ νὰ πληρώσω τὰ χρέη μου, καὶ ν' ἀρχίσω ἄλλην τινὰ νέαν ἔκδοσιν. Αἱ δυνάμεις μου ἀναλύονται κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν ὡς κηρός· μόνῃ ἢ προθυμίᾳ δὲν ἐσθίεσθαι ἀκόμη, μ' ὄλον ὅτι αἱ περιστάσεις συντρέχουν νὰ τὴν σθίσωσι καὶ αὐτήν.

Τὴν 31 Ὀκτωβρίου σᾶς ἔστειλα τὴν Ἀγγελίαν τοῦ

Κοκκώνη. Εἶθε νὰ πληρωθῇ ἡ ἐπιθυμία του καὶ ἐπιθυμία μου! Εἰς τὴν αὐτὴν ἢ ἀρχήτερα (ἢ μνήμη μ' ἀπειχαιρέτισεν ὀλότελα) ἐπρόβαλα καὶ εἰς σὰς αὐτοῦ καὶ εἰς τοὺς Ζωσιμ. νὰ συγκροτήσητε ἐπιτροπὴν συνεισφορᾶς εἰς βοήθειαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἄπο τὸν Ἀποστόλην σου, φίλε Βλ., ἔλαβα γράμμα περὶ τοῦ υἱοῦ του.

Ἐξέτασα, φίλε σύντ. τὴν ΔΙΚΗΝ. Δὲν εἶναι κατὰ δυστυχίαν μόνον, ἀλλὰ συνωδευμένον μὲ πολλὰς ἄλλας.... Μὴ ταράσσεσαι ὁμῶς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα θέλουν ἀκόμη κρατήσῃν πολὺν καιρὸν, ἕως νὰ μάθῃ τὸ γένος τὴν ἀνάγκην τῆς παιδιόθεν ἀγωγῆς, τῆς μόνης ἥτις διδάσκει τὸ σωτήριο Γνωθὶ σαυτόν. Ἀνάγνωσε τὸ XXIX (σελ. 26-30) κεφάλαιον τοῦ Ἐγχειριδίου, ὅθεν θέλεις μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀποτυχίας τῶν τοιούτων. Εὐτυχεῖτε, καὶ φροντίζετε τὴν παιδικὴν ἀγωγὴν τῶν νέων σας.

Ο. Ο.

10.

10 Δεκεμβρίου 1826.

Ἀγαπητὴ δισώματος ψυχὴ,

Ἐλαβα τὰς ἐπιστολάς 15 καὶ 17 Νοεμβρίου, καὶ πρὸ τούτων τὴν 23 Ὀκτωβρίου συστατικὴν τοῦ συντ. διὰ τὸν Νίνον Chaudoin, ἔτι καὶ τὴν περικλεισμένην τοῦ Ζωσιμαῖ, καὶ τὸ ἀντίγραφον τῆς πρὸς τὸν Lee, πρὸς τὸν ὁποῖον

ἔδῳ κλεισμένην πέμπω τὴν ἀπόκρισιν, παρακαλῶ τὸν σύντ. νὰ τὴν στείλῃ ἀφοῦ τὴν σφραγίσῃ.

Τὰς περὶ τῶν ἐκδόσεών μου σκέψεις σας δὲν ἔμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι μ' ἀρέσκουν, οὐδ' ὅτι μ' ἀπαρέσκουν. Βλέπω καὶ ἐγὼ μὲ θλίψιν ἀπαρηγόρητον ὅτι οἱ κόποι μου μένοντες εἰς τὰς κιβωτοὺς φυλακωμένοι δὲν πληροῦν τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον τοὺς ὑπέφερα. Ἡ παρ' ἐμοῦ ὠφέλεια εἰς τὸ γένος εἶναι μικρά· ἤθελεν ὁμως φέρεи μεγάλους καρποὺς εἰς τῶν νέων μας τὰς ψυχάς, ἐάν ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐγένετο γνωστὴ καὶ κοινὴ εἰς ὅλους. Τὰ εἰς αὐτὰς συναθροισμένα παραγγέλματα θεῖα δὲν εἶναι ἰδικά μου, ἀλλὰ τῶν αἰιδίμων προγόνων· οὐδ' ἄλλο ἐσυνείσφερα ἐγὼ ὁ δυστυχέστατος γέρον παρὰ τὸν κόπον νὰ τὰ συναθροίσω, καὶ νὰ τὰ παραστήσω εἰς τὸ γένος σωματοποιημένα μὲ σκοπὸν καὶ ἐλπίδα νὰ ἐνθουσιάσω τὰς ψυχάς τῶν. Βλέπων ὅτι ἀπέτυχα καὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν, ἀδημονῶ καὶ θλίβομαι, οὐδ' εὐρίσκω θεραπείαν ἄλλην παρὰ τὴν συμβουλήν σας.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πάλιν μὲ φαίνεται καὶ τοῦτο παράδοξον (διὰ νὰ μὴν εἶπω γελοῖον), νὰ χαρίζω ἐγὼ, ὅστις χρεωστῶ τὴν ὥραν ταύτην εἰς τὸν τυπογράφον μου φρ. 3297,65, χωρὶς νὰ λογαριάζω τὰς ἄλλας καθημερινὰς σωματικὰς μου χρεῖας τὰς ὁποίας ἐλαττώνω καὶ ἀκρωτηριάζω καθημέναν μὲ οἰκονομίας ἀνυποφόρους εἰς γεροντικὰ σώματα. Ἄς παραδράμω τὸ «Τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν», μ' ὄλον ὅτι εἶναι δίκαιον· ἀλλὰ νὰ μὴ πέσω κἀν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τρώγω τοὺς καρποὺς τῶν ἄλλων. Διὰ νὰ φύγω τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἀνέβαλα ἄλλην ἐκδοσιν νέαν τὴν ὁποίαν ἐτοίμαζα πρὸ πολλοῦ. Νὰ χαρίζω! φίλοι, ὅστις σιμὰ τῶν ἄλλων

θλίψεων καταπίνω και τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς ἀνάγκης και καταισχύνης νὰ βλέπω τὸν ἀδελφόν μου βοηθούμενον ἀπὸ ἀλλογενεῖς και ξένους!

Μ' ὄλα ταῦτα, ἠκολούθησα ἐκ μέρους τὴν συμβουλήν σας. Τὴν 8 τοῦ παρόντος ἔγραψα τὸν Θεόκλητον νὰ προσφέρῃ δῶρον ἀπὸ μέρους μου εἰς τὴν φιλανθρωπικὴν ἐταιρίαν 100 σώματα Πολιτικῶν τοῦ Πλουτάρχου και 100 σώματα τοῦ Διαλόγου, μὲ παράκλησιν νὰ τὰ διαμοιράσῃ (κοινῇ βουλῇ μὲ τὸν Θεόκλητον) εἰς πένητας φιλομαθεῖς νέους, και ὄχι εἰς τοὺς δυναμένους ν' ἀγοράσωσι. Τόση εἶναι κατὰ τὸ παρὸν ἢ ἐκ τοῦ ὑστερήματος προσφορά μου. Ἄλλην μεγαλητέραν ἐλπίζω νὰ κάμω εἰς τὸ ἐξῆς. Ἡ ἐλπίς αὕτη ἐνδέχεται νὰ ματκιωθῇ, ὡς ἐματαιώθησαν και ἄλλαι μου ἐλπίδες ὄχι ὀλίγαι· ἀλλ' ὁμως καλὸν εἶναι νὰ τὴν προσμείνωμεν.

Ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸν ἐν Μασσαλίῃ Θ. Πρασακάκην (300 δηλονότι σώματα Λυκούργου, και 300 Ἐγχειριδίου) τὰ ἐπρόβαλα εἰς ἔν' ἀπὸ τοὺς βαθυπλούτους τῆς Ὀδησοῦ, ἢ μᾶλλον τὰ ἐπρόβαλε φίλος τις δι' ἐμέ, εἰς τιμὴν ἄτιμον και ἀπελπισμένην· και τοῦτο εἶναι ἡ ἰδική μου θυσία, ἀφίνουσα εἰς ἐκεῖνον ὄλην τὴν δόξαν τῆς δωρεᾶς. Ἀπόκρισιν ἐλπίζω νὰ ἔχω περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐρχομένου Φεβρουαρίου. Τοῦτο ἐξεύρετέ το μόνοι σεις οἱ δύο. Διότι (νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ τὴν ἀλήθειαν) ἔχω τόσην κακὴν ὑπόληψιν περὶ τῶν πλουσίων μας, ὥστε φοβοῦμαι μὴ δὲν καταλάβῃ μὴδὲ τὸ τόσον εὐκατάληπτον τοῦτο, ὅτι ἡ τύχη τὸν ἐχάρισεν εὐρημα, νὰ προξενήσῃ μὲ τόσον ὀλίγον μέταλλον τιμὴν μεγάλην εἰς ἑαυτόν, και κοινήν ὠφέλειαν εἰς τὸ γένος.

Ὅποιαν ἔχθασιν ἂν λάβῃ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, πρέπει

νά προσμένωμεν τὴν ἀπόκρισιν, καὶ νὰ ἀφήσωμεν ἀκόμη τὰ κιβώτια ἀμετακίνητα εἰς τὴν Μασσαλίαν. Ἐὰν ἐν τοσοῦτῳ, σᾶς ἐδιώρισεν ὁ Ῥιζάρης ποῦ ἔχετε νὰ κατευθύνητε τὰ ζητούμενα ἀπ' αὐτὸν 25 σώματα Ἐγχειριδίου, γράψετε με νὰ τὰ στείλω ἀπὸ τὰ ἐδῶ.

Ἐδῶ κλεισμένην σὲ πέμπῳ, φίλε Βλ., τὴν ἀποληπτικὴν τοῦ Πιτσιπιού διὰ τὰ 500 φρ.

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Β. φοβοῦμαι μὴ δὲν πληρωθῶσι πλὴν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Βιβλία πιθανὸν ὅτι εἶχεν ὀλίγα τινά, ὄχι ὁμως ἱκανὰ νὰ ὀνομασθῶσι Βιβλιοθήκη. Βιβλιοθήκην δὲν φροντίζει νὰ συναθροίσῃ πλὴν ὅστις ἀπεφάσισε νὰ κατοικήσῃ πάντοτε ἢ κἂν διὰ μακροὺς χρόνους ὅπου κατοικεῖ. Καὶ τὰ βιβλία καὶ τὰ ἄλλα του σκεύη, τὰ ἐσφράγισεν ἢ κυβέρνησις, ἕως οὗ νὰ παρουσιασθῇ κανεὶς κληρονόμος. Ἀλλὰ πόθεν καὶ πότε μέλλει νὰ παρουσιασθῇ; Ὅθεν, φίλε, ἔχεις καιρὸν νὰ κάμῃς τὴν ἐπιτροπικὴν. Τοῦτο μόνον γράψε πρὸς τὸν Πιτσιπιὸν (νὰ μὴ τὸ λησμονήσω ἐγὼ) νὰ προσέχῃ καὶ νὰ ἐρευνᾷ πάντοτε περὶ τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ κληρονόμου, ἢ περὶ τῆς ἀποφάσεως νὰ τὰ πωλήσῃ ἢ κυβέρνησις, ἂν δὲν φανῇ κληρονόμος, καὶ νὰ σὲ τὸ γνωστοποιήσῃ πάραυτα.

Ἐγέλασα, φίλε σύντ., διὰ τὴν ἀμηχανίαν σου περὶ τῆς συστάσεως τοῦ Σμαριδοκεφάλου (τὸν ὀνομάζω οὕτως, διότι μὲ ἐφάνη προσφυὲς τὸ κολληθῆν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν φίλ. Βλ. ἐπώνυμον), διότι ἔπεσα καὶ ἐγὼ κάποτε εἰς ταιούτας ἀμηχανίας. Ἴσως δὲν ἐνθυμᾶσαι πῶς ἐσύσταινεν ὁ κύνικὸς Διογένης τοὺς ζητοῦντας συστατικὰς ἀπ' αὐτόν. Ἴδου τὸ νόημα μιᾶς στατιστικῆς του. « Ὁ γραμματοκομιστής, ὅτι εἶναι ἄνθρωπος, σὲ τὸ φανερόναι τὸ πρόσωπόν του ὁποῖος δὲ ἄνθρωπος εἶναι, θέλεις τὸ μάθειν

» ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν του. Ὑγίαινε. » Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πολλὰ κυνικόν, καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον νὰ βαλθῆ εἰς πρᾶξιν. Ὁ σύγχρονός του Πλάτων, πολιτικώτερος καὶ πλείον Ἰσελιπῆς παρὰ τὸν Διογένην, καθημέραν ἐνοχλοῦμενος ἀπὸ τοὺς ζητοῦντας συστατικὰς πρὸς τὸν Διονύσιον τῆς Σικελίας ἐπενόησεν ἄλλον τρόπον· ἔγραψε πρὸς τὸν τύραννον, ὅτι ὅσαι ἐπιστολαὶ του εἶχαν τὸ ὄνομα Θεός εἰς τὸ ἐνικόν, ἦσαν γραμμῆναι ἐξ ὅλης ψυχῆς εἰς σύστασιν φίλου, τιμίου ἀνδρός· ὅσαι εἰς τὸ πληθυντικόν, Θεοί, ἐγράφοντο εἰς σύστασιν ἀνθρώπου, τὸν ὅποιον δὲν ἐτίμα πολὺ, δὲν ἐτόλμα ὁμως νὰ τὸν ἀποβάλῃ. « Ἐννόει » καὶ πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν. Πολλοὶ γὰρ οἱ κελεύοντες » γράφειν, οὐς οὐ ῥᾶδιον φανερώς διωθεῖσθαι. τῆς μὲν γὰρ » σπουδαίας ἐπιστολῆς ΘΕΟΣ ἄρχει, ΘΕΟΙ δὲ τῆς ἡτ- » τον. » Οὐδὲ τοῦτο μ' ἀρέσκει· τὸ μόνον ἐπαίνου καὶ παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι, ὅτι ὁ θεὸς Πλάτων δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς γνησίους φίλους του ἐφύλασσε τὸν ἓνα μόνον θεόν, καὶ ἄφινεν εἰς τοὺς Σμαριδοκεφάλους, ὁποίους ἔπρεπε νὰ ἔχωσι πολλοὺς θεούς. Ἐζήτησε καὶ ἀπὸ ἐμέ σύστασιν ὁ Σμαριδοκ. πρὸς τὸν Α. καὶ Κ. ἀλλὰ τὸν ἀπεκρίθην ὅτι δὲν ἔχω ἱκανὴν οἰκειότητα μ' αὐτούς, ὥστε νὰ συσταίνω ἄλλους. Ἐδειξεν ἐπιθυμίαν (ὄχι ῥητῶς τοῦτο) νὰ τὸν συστήσω καὶ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν, ἀλλ' ἔκαμα τὸν κωφόν. Τὸ παράξενον εἶναι (ἴσως καὶ τοῦτο ἀποτέλεσμα τῆς πανουργίας), ὅτι αὐτὸς πρὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν μ' ἔγραψε μακρὰν μακρᾶς ἀνοησίας ἐπιστολήν, παρακαλῶν με νὰ συμβουλεύσω τὸ γένος περὶ πραγμάτων, τὰ ὅποια συμφέρουν πολὺ εἰς τοὺς τοιοῦτους πραγματοβόρους intriguants. Δὲν ἀπεκρίθην οὐδὲ γρῦ εἰς τὴν ἐπιστολήν· καὶ ὁμως δὲν ἐπαρεπονέθη περὶ τούτου, οὐδὲ μ' ἀνέφερε τίποτε περὶ

αυτῆς, ὡς νὰ μὴν ὠμίλησε ποτὲ διὰ γραμμῶν μὲ ἐμέ. Τὸ ἀσφαλέστερον (διὰ νὰ τελειώσω τὸν περὶ συστάσεως λόγον) εἶναι, νὰ ἀποβάλῃς ὅσον δύνασαι τοὺς τοιοῦτους μὲ τρόπον μαλακόν, ἢ νὰ τοὺς διδῃς ἐπιστολάς τοιαύτας, ὅποιαι νὰ ζητῶσι δι' αὐτοὺς συμβουλήν καὶ ὁδηγίαν, ὡς ξένους εἰς ξένον τόπον πρώτην φοράν ἐρχομένους.

Ἐνας παρόμοιος πραγματοῦράφος φαίνεται, ὅτι εἶναι καὶ ὁ Ζακύνθιος, διὰ τὸν ὅποιον σ' ἔστειλα τὴν ἐπιστολήν 19 Νοεμβρίου 1825. Αὐτός, εἶναι τρία σχεδὸν ἔτη τώρα ἀποῦ μ' ἐφορτώθη, γράφων πρὸς ἐμέ ὅτι ἐπονομάζεται καὶ αὐτὸς Κοραῆς, καὶ κατάγεται, ὡς ἐγώ, ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς προγόνους, οἱ ὅποιοι (λέγει) ἐπέρασαν εἰς Ζάκυνθον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Χίου· ἄλωσιν λέγω τὴν πρὸ 300 ἐτῶν μετάβασιν τῆς Χίου ἀπὸ τοὺς Γενοβέζους. Μ' ἐκαταζάλιζε συχνᾶ μὲ τὰς ἐπιστολάς του, καὶ τὸ πρᾶγμα κατήντησεν ἕως νὰ μοῦ ζητῇ τὰς ἀποκρίσεις ὡς χρέος. Τέλος, χάσας τὴν ὑπομονήν, τὸν ἔγραψα τὴν 19 Νοεμβρίου 1826, τὴν ὅποιαν σ' ἔστειλα διὰ τοῦ ἐν Α. Κ. Β. καὶ τὴν ἀφήκα ἀνοικτὴν, διότι ἦτον ὀλίγον κωμικὴ καὶ ἱκανὴ νὰ τοῦ παύσῃ τὴν ὄρεξιν νὰ γράφῃ ἐπιστολάς. Ἀπορῶ δὲ ὅτι δὲν τὴν ἔλαβες, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ εἰς τόσον μακρὸν διάστημα ἀπ' ἐκείνου τοῦ καιροῦ δὲν μ' ἔγραψε πλέον πλὴν μίαν φοράν, ὡς νὰ τὴν ἔλαβεν, εἰς καιρὸν ὅτε ἄλλοτε ἦσαν συχναὶ αἱ ἐπιστολαὶ του.

Ἡ φιλοσοφικὴ γραμματικὴ εἶναι καὶ χρήσιμος καὶ ἀναγκαία, ἂν συνταχθῇ μεταφραστικῶς ἀπὸ καμμίαν ἐκ τῶν πολλῶν Εὐρωπαϊκῶν, ἢ καὶ ἐκλεκτικῶς ἀπὸ πολλῶν. Ἄν ὁ συντάκτης ἀκολουθήσῃ τὴν κεφαλὴν του, δὲν ἔχομεν ἀκόμη τοιαύτας κεφαλὰς.

Ἐπιστρέφω τὸν λόγον εἰς τὸν φίλον Ζ. Β. διὰ νὰ τὸν

κοινωνήσω πράγματα ούσιωδέστερα καὶ κατὰ δυστυχίαν λυπηρότερα. Τὰ ἀπέφυγα ἕως τῶρα διότι τὰ ἐνόμισα ἀνίατα. Ἄλλ' ἐπειδὴ μ' ἐζήτησες νὰ ἐπαγρυπνῶ εἰς τὴν παιδεῖαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀποστόλη, πληρόνω τὸ τελευταῖον τοῦτο χρέος, ὡς τὸ ἐπλήρωσα καὶ διὰ τὸν Τσαμαδόν, γράψας πρὸς τὸν Θ. Πρασακάκη, ὅστις εἶχέ με τὸν συστήσειν. Ὁ νέος, φίλε μου, ὡς καὶ τὰ ἄλλα ὁμογενῆ μας μειράκια τὰ συνευρισκόμενα εἰς τὴν αὐτὴν μάνδραν, τρέχουν μέγαν καὶ φορικτὸν κίνδυνον νὰ διαφθείρωσιν ὀλοτέλα τὰ ὁποῖα ἔφεραν ἀπὸ τὴν πατρίδα παρθενικὰ ἦθη. Ἡ κατὰ λεπτὸν περιγραφὴ τῆς φθορᾶς των ὑπερβαίνει τὴν δύνάμιν μου. Ἄν ἐπιθυμῆς τοιαύτην περιγραφὴν, ζήτησέ την ἀπὸ τὸν Φουρναράκη ἢ ἀπὸ τὸν Πρασακάκη, πρὸς τὸν ὁποῖον τὴν ἔγραψεν ὁ Γραικὸς διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ τοῦ Μαυρομιχᾶλη. Τοῦτο μόνον σέ λέγω, ὅτι τὰ ταλαίπωρα παιδιά παρεκτός τῆς ἕως τῶρα κακῆς συνηθείας νὰ τὰ σύρωσι συχνὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖον, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἄλλοτε σ' ἔγραψα, ἔχουν τῶρα καθημερινὸν διδάσκαλον ἀσωτίας εἰς αὐτὸ τὸ σχολεῖον τὸν κατάρατον ἀνεψιὸν τοῦ κατάρατου ἀποθανόντος Ν., τὸν ὁποῖον ἐσύστησεν εἰς τὴν ἐδῶ ἐπιτροπὴν ὁ φιλόπατρις Μ., φαναριώτης φαναριώτην, διὰ νὰ πολυπλασιάσῃ τὰ γεννήματα τῶν ἐχιδνῶν εἰς τὴν πολυπαθῆ Ἑλλάδα. Ὁ μικρὸς οὗτος διδάσκαλος Ν., πρεσβύτερος τῶν ἄλλων τὴν ἡλικίαν, ὄχι μόνον γνωστοποιεῖ εἰς τὰ νεαρὰ παιδιά τὰς ἐξω τοῦ σχολείου ἀσελγείας του, ἀλλὰ καὶ τοὺς διδάσκει ἔσω τοῦ σχολείου πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν τολμῶ νὰ σέ γράψω.

Ἄλλην ἰατρείαν τοῦ κακοῦ (καὶ φοβοῦμαι ὅτι οὐδ' αὐτὴ ὠφελεῖ πλέον) δὲν βλέπω, παρὰ νὰ χωρίσης τὸν Ἀπο-

στόλην ἀπὸ τόσον ὀλέθριον συνοδίαν, καὶ νὰ τὸν βάλῃς, ἂν ὁ πατήρ του ἔχῃ τοὺς χρηματικούς πόρους εἰς ἄλλο κοινοβιακὸν σχολεῖον, ὅχι ἐδῶ, ἀλλ' εἰς τοὺς Σβίτσερους, ἢ τὸ καλῆτερον καὶ ὠφελιμώτερον νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν πατρίδα, νὰ μάθῃ πρῶτον ἐκεῖ τὴν Ἑλλ. γλῶσσαν!!! ἀλλ' ὅσα ἔμαθε κακὰ ἀπὸ τὸν Ν., πῶς ἔχει νὰ τὰ ἀπομάθῃ; Ἀλλὰ τὰ λοιπὰ μας μειράκια, καὶ μάλιστα τὸν νεώτερον παρὰ τοὺς ἄλλους Κ., πῶς ἔχομεν νὰ τοὺς σώσωμεν;

Δὲν ἤμπορεῖς, φίλε, νὰ συλλογισθῆς πόσον μὲ θλίβει ὁ κίνδυνος οὗτος τῶν ταλαιπώρων νέων. Σκεφθῆτε τὸ πρᾶγμα μὲ τὸν σύντ. συμβουλευθῆτε καὶ μὲ τὸν ἐν Μασσαλ. Πρασακάκην, καὶ σώσετε (ἂν δύνασθε, καὶ ἦν' ἀκόμη σωτηρίας ἐλπίς) τὰ τέκνα τῆς πατρίδος μας. Εὐτυχεῖτε! Τὸνομά μου μὴν ἀναφέρῃς περὶ τούτων.

Ἄς ἔχω (νὰ ζῆτε!) ἀπόκρισιν ταχινὴν, καὶ τὴν ἐτήσ. συνεισφορὰν τοῦ 1827 ἔτους.

11.

29 Δεκεμβρίου, 1826.

Φίλοι,

Ἔλαβα τὴν 8 Δεκεμβρίου συνωδευμένην μὲ τὰ 1500 φρ. Ἡ τελευταία μου πρὸς σᾶς ἦτο 10 Δεκ. περιέχουσα τὴν ἀποληπτικὴν τῶν φρ. 500 τοῦ Πιτσιπιού.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν ἐλύπησα καὶ τὸν φίλον Ζ. Βλ. μὲ τὴν περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀποστόλη ἀγγελίαν. Ἐφρόντισα νὰ τὰ μάθῃ ἢ ἐπιτροπὴ· καὶ καταγίνεται τὴν ὥραν ταύτην νὰ θεραπεύσῃ τὸ κακόν, χωρίζουσα τὰ δυστυχῆ παιδάρια καὶ ἀπομακρύνουσα ἀπὸ τὰς αἰτίας τοῦ κακοῦ, καὶ ἐξαιρέτως ἀπὸ τὸν ἀρχέκακον Ν. Δὲν ἐξεύρω ἕως πόσον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ τοιαύτη θεραπεία, ἥτις ἔπρεπε νὰ γενῆ ἀπ' ἀρχῆς προφυλακτικὴ πλέον παρὰ ἰατρικὴ. Ἄν ὁ πατὴρ Ἀποστόλης εἶχε τρόπον χρηματικόν, τὸν ἐσυμβούλευα νὰ σύρῃ τὸ τέκνον του, καὶ νὰ τὸ βάλῃ εἰς χωριστὸν σχολεῖον δι' ἰδίας του δαπάνης· καὶ τοῦτο πάλιν, ὄχι ἐδῶ, ἀλλ' εἰς κανὲν κοινοβιακὸν γυμνάσιον τῶν Σβιτσέρων. Ἐκεῖθεν ἐλπίζεται μὲ ῥωμαιοῦς ἠθῶν, χωρὶς τῆς ὁποίας πᾶσα ἄλλη παιδεία δὲν εἶναι παρὰ ψευδοπαιδεία, ἂν ἦναι ἀληθῆ ὅσα λέγουσι οἱ πρόγονοί μας εἰς τὰ προλεγόμενα.

Μὲ εὐχαρίστησιν βλέπω ὅτι τὰ προλεγ. ταῦτα σᾶς εὐχαρίστησαν. Χρεῖαν βέβαια δὲν εἶχετε ἀπ' αὐτὰ νὰ ρυθμίσητε τὴν ἀγωγὴν σας· μ' ὅλον τοῦτο, φίλοι, ἡ εἰλικρινὴς ἐξομολόγησίς μου (σελ. ιγ') πρέπει νὰ σᾶς κάμῃ προσεκτικούς. Σφάλμα δὲν εἶναι ἡ στέρσις τῆς παιδικῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἀποτέλεσμα τῆς κοινῆς τοῦ γένους δυστυχίας. Ἀσυγχωρῆτως ὅμως θέλομεν σφάλειν, ἂν δὲν καταλάβωμεν τὴν στέρσιν ταύτην, καὶ ἂν δὲν σπουδάσωμεν νὰ φυλάξωμεν κἂν τοὺς νεωτέρους ἀπὸ τόσον φρικτὴν δυστυχίαν. Ὅλη σας ἡ σπουδὴ ἄς διδεται εἰς τὴν ἀληθῆ ἀγωγὴν καὶ παιδείαν τῶν τέκνων σας. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν νὰ μεμφθῶμεν τοὺς γονεῖς μας, ἐπειδὴ οἱ ταλαίπωροι δὲν ἐδύναντο νὰ μᾶς δώσωσιν ὅ,τι δὲν εἶχαν αὐτοί. Ἀλλὰ τὰ τέκνα μας ἢ τὰ τέκνα τῶν φίλων μας

είναι κίνδυνος μὴ μᾶς καταρασθῶσιν, ἐπειδὴ ἡ ἐποχὴ εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν, ἂν ὄχι λαμπρά, εἶναι ὁμως ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερον σκοτεινὴ τῆς ἐποχῆς τῶν γονέων μας. Ἐχομεν βιβλία πλειότερα· ἔχομεν καὶ φίλους νὰ μᾶς φανερόνωσι τῶν προγόνων μας τὰ παραγγέλματα. Διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ! φίλοι, τὰ τέκνα σας, τὰ τέκνα σας καὶ πάλιν τὰ τέκνα σας.

Ἐρχομαι τώρα, φίλε Βλ. νὰ σέ κοινωνήσω τὴν ὁποίαν εἰς τὰς νυκτερινὰς μου ὄδυνηρὰς ἀγρυπνίας συνέλαθα ἰδέαν περὶ τῆς δυστυχοῦς Χ. Ἡ προσδοκωμένη ἀπὸ τὴν Ἄμ. Φρεγ. ἀκούω, ὅτι κατεωδῶθη εἰς τὴν Μάλταν, καὶ ὅτι ὁ Κοχρ. ἐτοιμάζεται νὰ ὑπάγῃ νὰ ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησίν της. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος δὲν σε λανθάνει, ὅτι μεσιτεύουν εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ καλοθεληταὶ μας Διπλωματικοὶ νὰ μᾶς συμβιβάσωσι μὲ τὸν τύραννον. Ἐρωτῶ σε, ἡ τύχη τῆς ποτὲ λαμπρᾶς Χ. ὁποῖα μέλλει νὰ ἦναι; Κατὰ τὸν συμβιβασμὸν (ὡς καὶ ἄλλοτε σὲ τὸ εἶπα), φυσικὰ εἰς ἐκεῖνον ἔχει νὰ μείνῃ, ὅστις τὴν κρατεῖ σήμερον καὶ κρατουμένην ἀπ' αὐτὸν τίς ἀπὸ σᾶς τολμᾷ πλέον νὰ τὴν κατοικήσῃ; Ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας δὲν βλέπω παρὰ νὰ τὴν ἀνακτήσῃτε πρὸ τοῦ συμβιβασμοῦ. ? Καὶ μὲ ποῖα μέσα; μ' ἐρωτᾶς καὶ σύ. Ἴδου τί συλλογίζομαι, καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὰ συλλογισθῆς μὲ σκέψιν ἀκριβῆ. Ὁ Κοχρ. εἶναι μὲ ὑπερβολὴν φιλόδοξος, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐτὴν ὑπερβολὴν εἶναι καὶ φιλοχρήματος. Εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ προσδράμητε ἐρεθίζοντες τὴν φιλοδοξίαν, καὶ χορηγούντες τὴν φιλοχρηματίαν του. Τοῦτο δὲν γίνεται διὰ ψιλῶν γραμμάτων, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ συμφωνήσετε ὀλίγοι τινὲς οἱ πλέον εὐκατάστατοι νὰ στείλητε εἰς αὐτὸν ἓνα ἀπὸ σᾶς ἐγγράφως πληρεξούσιον (ἄλλον δὲν βλέπω

παρὰ τὸν γαμβρόν σου, τὸν I. M.) νὰ τὸν ὑποσχεθῆ τὴν πρέπουσαν ἀμοιβήν, ἂν σᾶς ἐλευθερώσῃ τὴν X. πρὸ τοῦ συμβιβασμοῦ. Καὶ ὄχι μόνον νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν φυλάξῃ χρόνον ἓνα ἢ κἂν χρόνου διάστημα, ὅσον ἀρκεῖ νὰ σᾶς δώσῃ καιρὸν νὰ τὴν ὀχυρώσετε, ὥστε νὰ μὴν ἔχετε πλέον χρεῖαν ξένης βοήθειας. *Ἄν ἐλπίζῃς, φίλε, τί ἀπὸ τοῦτόν μου τὸν συλλογισμόν, πρέπει νὰ τὸ βάλῃς εἰς πρᾶξιν, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐγγήγορα. *Ἄν καὶ δὲν πιστεύω τὸν συμβιβασμὸν οὔτε τόσον εὐκόλον, οὔτε τόσον γρήγορον, ἢ φρόνησις ὅμως ἀπαιτεῖ μεγάλην ταχύτητα. *Ἄν ζητήσῃς νὰ βάλῃς εἰς συμφωνίαν ὅλους, δηλαδὴ τοὺς ἐν Λιβόρνῳ, Βιέννῃ, Μασσαλίᾳ καὶ Λονδίνῳ, τὸ πρᾶγμα μέλλει νὰ ὑπάγῃ εἰς μάκρος, διότι ἐξεύρεις (ἄς μὴ κρύπτωμεν τὰς ἐντροπὰς μας), φίλε, ὅτι μεταξὺ τούτων εὐρίσκονται καὶ Σμαριδοκέφαλοι. Ἄρκοῦν ὀλίγοι τινές, ὅσους δυνηθῆς προχειρῶς νὰ πείσῃς, νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Κοχρ. διὰ τοῦ πληρεξουσίου ἐγγύησιν τῆς ἀμοιβῆς, διὰ τὴν ἀνάκτησιν καὶ ἐνὸς χρόνου φύλαξιν τῆς νήσου. *Ἄν ἡ θεῖα πρόνοια εὐλογήσῃ τὴν ἐπιχείρησιν, τότε καὶ οἱ μὴ πειθόμενοι ἀναγκάζονται, ὡς τὸ ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον, νὰ πληρώσῃ καθεὶς τὸ ἀνάλογον τῆς δαπάνης. Ἐγγήγορα, πάλιν λέγω, νὰ βαλθῆ εἰς πρᾶξιν τὸ ἔργον· ὁ καιρὸς δὲν συγχωρεῖ ἀναβολάς. *Ἄν ὁ γαμβρός σου εἶν' ἀκόμη εἰς Μασσ. καὶ ὁ Κοχρ. δὲν ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἄς γενῆ ἡ περὶ τούτων διαπραγματεύσις εἰς Μασσ. πράξῃ ὅ,τι δυνηθῆς, καὶ δός με καμμίαν παρηγορητικὴν ἀγγελίαν.

Παρηγορίαν σοῦ ζητῶ καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὰς ἐλπίδας, ἐπειδὴ παρατηρῶ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ σᾶς, κατὰ δυστυχίαν, δὲν ἐλπίζουν πλέον πατρίδα. Ἡ ἄρνησις τῶν δύο καλῶν

συμπολιτῶν Λ. Ψ. καὶ Γ. Ι. Σ. εἰς τὴν περὶ γυμνασ. συνεισφορὰν πόθεν ἄλλοθεν προέρχεται πλὴν ἀπὸ ἀπελπισίαν, ὅτι οὔτε πατρὶς (ὦ Θεεῖ!) οὔτε γυμν. ἔμεινε πλέον δι' αὐτούς;

Μεῖ ἐρωτᾶτε, ἂν ἔλαβα τὰ 400 φρ. ἀπὸ Λιθόρνου. Ἴδου τί με γράφει ὁ Φρ. Ῥοδοκ. (ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ὁποίαν εἶχα τὸν στείλειν προκήρυξιν τοῦ Κοκκῶνη) τὴν 23 Δεκεμβρίου, αὐτολεξεί, « Σήμερον γράφω τῶν ἐν Μασσαλίχ κυρίων Πετροκοκκίνου καὶ Ἀγελάστου νὰ σᾶς ἐμβάσουν φράγκα ἑκατόν, μέρος μου δι' ὅσον εἶχα ἀγροικηθῆ με τοὺς κυρίους Ζ. Βλ. καὶ Ι. Ρῶτ. ». Ταύτην ὁμως τὴν ὀδυνηρὰν ἐλεημοσύνην! δὲν τὴν ἔλαβα μέχρι τῆς παρούσης ὥρας. Ἄς ἐλευθερωθῆ ἡ Χ. καὶ ὅλα ταῦτα δὲν εἶναι ἄξια λύπης. Ἄς ἐλευθερωθῆ μόνον, πρὶν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἦς τόσον παρηγοροῦμαι με τὰς ἐλπίδας τοῦ 1826 ἔτους! καὶ σᾶς εὐχομαι τὸ μετ' ὀλίγον μέλλον καὶ τὰ ἀκόλουθα πλήρη χαρᾶς καὶ εὐδαιμονίας καὶ εἰς σᾶς καὶ εἰς τὰ τέκνα σας, τὰ ὁποῖα μέλλουν νὰ ἴδωσι τὸ 1926 ἔτος!

Ο. Ο.

Ἐνδεχόμενον νὰ ἐγχειρίσῃ τις εἰς τοὺς δύο, ἢ ἔν' ἀπὸ τοὺς δύο, δέσμη σφραγισμένην δι' ἐμέ· φυλάξατέ την διδοντές με τὴν εἰδησιν. Καὶ πάλιν εὐδαιμονεῖτε!

12.

10 Φεβρουαρίου 1827.

Φίλοι πολῖται,

Ἡ τελευταία μου ἦτο 29 Δεκεμβρίου (1826)· πρὸ ταύτης σᾶς ἔγραψα καὶ τὴν 10 τοῦ αὐτοῦ. Εἰς τὴν πρῶ-

την σὰς ἐφάνέρωσα καὶ τὴν παραλαβὴν τῶν ὁποίων μ' ἐστείλετε 1500 φρ. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβα ἄλλα 1500 ἀπὸ τῶν ἐν Ὁδησσῷ τινῶ ἀνώνυμον διὰ 300 σώματα Λυκούργου, καὶ ἄλλα 300 τοῦ Ἐγγχειριδίου, τὰ ὅποια ἐθυσίασα διὰ τόσον μικρὰν τιμὴν μὲ συνθήκην νὰ μοιράζωνται εἰς μόνους τοὺς πένητας σπουδαστὰς ὁμογενεῖς, καὶ ὄχι εἰς τοὺς δυνατοὺς νὰ τ' ἀγοράζωσι.

Μὲ τὰς δύο ταύτας ποσότητες ἐλευθερώθην ἀπὸ τὸ εἰς τὸν τυπογράφον χρέος μου· ἀλλὰ δὲν ἔχω πλέον τρόπον νὰ ἐπιχειρήσω ἄλλην κάμμειαν ἐκδοσιν, μ' ὄλον ὅτι ἤλπιζα νὰ τὴν κάμω πρὸς τὸ πάσχα. Ὅθεν μένω ἥσυχος μὲ ὄχι μικρὰν μου λύπην. Τὸ ἀργυρικόν μου ταμεῖον εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ἀσκητικὴν ἀκτημοσύνην, ὥστε ἂν ἀποθάνω μετὰ τὴν τελείωσιν τῆς ἐπιστολῆς μου, δὲν θέλουν εὐρεῖν οἱ ζῶντες μηδ' ὅσα ἀρκοῦν εἰς τὸν ἐνταφιασμόν μου.

Ἡ ἀπὸ Λιθόβου ἐλεημοσύνη τῶν 100 φρ. δὲν ἐφάνη ἕως τὴν ὥραν ταύτην!!! μ' ὄλον ὅτι ἀνηγγέλθη πρὸ πολλοῦ, ὡς σὰς ἔγραφα.

Δὲν μὲ λυπεῖ, πιστεύσατέ με, φίλοι, ἡ ἀναργυρία, ὅσον μὲ θλίβει τοῦ σκοποῦ μου ἡ ἀποτυχία. Ὁ σκοπός μου ἦτο νὰ μὴ παύσω νὰ ἐκδίδω ἕως τελευταίας μου ἀναπνοῆς· καὶ τὰ λοιπὰ πνέων ἐπεθύμουν καὶ ἤλπιζα νὰ διορθόνω τυπογραφικὰ δοκίμια, ὅσον ἦτο δυνατόν νὰ κάμη ψυχομαχῶν ἄνθρωπος. Ἄλλ' ἡ τύχη μ' ἐστέρησε καὶ ταύτην τὴν ὁποίαν τὸ γῆρας μ' ἀφῆκε «γλυκυτάτην διατριβὴν» ὡς τὴν ὀνομάζει ὁ σύντ.

Διὰ ταύτην τὴν ἀκούσιον παῦσιν τοῦ ἔργου μου, ἀναγκάζομαι νὰ σὰς προφανερῶν τινὰ ἄξια τῆς φροντίδος σας μετὰ τὸν θάνατόν μου, καὶ τὰ ὅποια χρεωστῆ νὰ

ἐκτελέσῃ μὲ τὴν συμβουλὴν τοῦ φίλου μου Thurot, τοῦ ἐκδιδακτοῦ τῆς διαθήκης μου, ὁ μέλλων νὰ σταλθῇ ἀπὸ σᾶς διὰ νὰ παραλάβῃ τὰ κτήματά μου.

1. Ἄν εὕρῃ καμμίαν ἔκδοσιν (ἢ ἐκδόσεις) Ἑλληνικοῦ συγγραφέως, τελειωμένην χειρογράφως μὲ σημειώσεις Ἑλληνικὰς ἢ Γαλλικὰς, ἔμπορεῖ νὰ τὴν προβάλλῃ εἰς κανένα τῶν ἐδῶ τυπογράφων ἢ βιβλιοπωλῶν, ν' ἀγοράσῃ τὸ χειρόγραφον καὶ νὰ τὸ πληρώσῃ, παρεκτὸς ἂν ἔχετε τὸν τρόπον νὰ κάμητε σεῖς τὴν δαπάνην.

2. Θέλει ἴσως εὐρεῖν καμμίαν ἔκδοσιν χειρόγραφον συγγραφέως Βαρβάρου τῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων μὲ σημειώσεις μου Γραικικὰς, καὶ παρὰ ταύτην, ἄλλας διαφόρους σημειώσεις εἰς τὴν κοινὴν μας γλῶσσαν εἰς χωριστὰ φύλλα (ὀλίγαί τινες ἐξ αὐτῶν εἶναι στιχωμένοι μὲ ἐπιγραφὴν, **Ῥῆλη Λεξικοῦ**). Ὅλα ταῦτα ἐπιθύμουν νὰ περάσωσιν εἰς χεῖρας τοῦ Βάμβρα, νὰ τὰ ἐξετάσῃ, καὶ νὰ κάμῃ ἐξ αὐτῶν ἀπάνθισμα, ἂν προσμένῃ ἐξ αὐτῶν καμμίαν ὠφέλειαν. Ἐξω τούτων εἶναι καὶ τὸ τυπωμένον Λεξικὸν Γραικοῦταλικὸν τοῦ Καπουκίνου Σομαυέρα, καταφορτισμένον τὰ περιθώρια μὲ γραπτὰς σημειώσεις μου. Αὐτὸ εἶναι τοῦ Γυμνασίου· ἀλλ' ὅμως ἐπιθύμουν νὰ ἐρευνηθῇ καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸν Βάμβραν.

3. Ἄν πωληθῇ κάμμια χειρόγραφος ἔκδοσις (ἀπὸ τὸ Ν° 1) πρέπει νὰ πωληθῇ καὶ νὰ τυπωθῇ εἰς τοὺς Παρισίους, διὰ νὰ θεωρῶνται καὶ διορθώνονται τὰ δοκίμια ἀπὸ τὸν Φ. Φ. ἐπιβλέποντος καὶ προστατοῦντος τοῦ Thurot. Ἀπὸ τὸ λευκὸν εἰς τὸ μέλαν διαφέρει ἡ ἐπιθεώρησις αὐτοῦ τοῦ ἐκδότου παρόντος, ἀπὸ τὴν ἐπιθεώρησιν ἄλλου παρὰ τὸν ἐκδότην. Ἄλλὰ τί νὰ κάμω; « Ἀνάγκη οὐδὲ θεοὶ μάχονται ». Ἥλιπιζα ὁ ταλαίπωρος νὰ τὰ βάλω εἰς

τάξιν, νὰ τὰ ἀναθεωρήσω καὶ νὰ τὰ διορθώσω αὐτὸς ἐγώ. Τοῦτο γίνεται δι' ἐμὲ θάνατος πρὸ θανάτου.

Ὁ Κούμας μὲ ἀναγγέλλει μὲ ἐπιστολὴν 27 Ἰανουαρίου, ὅτι ἡ αὐτοῦ εὐρισκομένη θυγάτηρ του παρέδωκεν εἰς τὸν σύντεκνον δέσμη σφραγισμένην εἰς ὄνομά μου. Παρακαλῶ λοιπὸν ἐκτενῶς τὸν σύντεκνον, ἂν ἔλαβε τὴν δέσμη (ἢ ὅταν τὴν λάβῃ) νὰ τὴν περιτυλίξῃ μὲ χαρτίον παχύ, ἢ πανίον, καὶ νὰ τὴν κατευθύνῃ δι' ἀμάξης ἀσφαλίστατα εἰς τὸν Andr. et Cott. γράφων ἐξαιρέτως εἰς αὐτὸν νὰ μὲ τὴν παραδώσῃ, ἂν μ' εὔρη ζῶντα· εἰ δὲ μὴ, νὰ μὴ τὴν παραδώσῃ εἰς ἄλλον παρὰ τὸν κύριον Francois Thurot, professeur au collège royal de France. Ἄς ἐπιμεληθῇ ὁ σύντεκνος (νὰ ζήσῃ!) νὰ μὲ τὴν προφθάσῃ τὸ γρηγορώτερον καὶ ἀσφαλέστερον.

Παρακαλῶ τὸν αὐτὸν σύντ. νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὴν ὁποίαν μ' ἐρώτα ἐσχάτως ὁ κύριος N. Z. ἐρώτησιν, ἂν ἡ δωρεὰ του βιβλίων εἰς ἕξ κιβωτοὺς ἔφθασαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι ὁ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Θεόδωρος Πρασακάκης μὲ γράφει, ὅτι τὰ βιβλία ἔφθασαν πρὸ πολλοῦ καὶ παρεδόθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν. Ἄς εἴπῃ ἀκόμη τὸν N. Z., ὅτι θέλω ἀποκριθῆν εἰς τὴν ἐπιστολὴν του.

Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ Θεόδωρος Πρασακάκης γράφει, ὅτι εἶχε παραδώσειν εἰς τὸν Ἰωάννην Μαυρογορδάτον τὰς δύο πρώτας κιβωτοὺς (Z R N° 1-2) περιεχούσας τὰ 300 σώματα Λυκούργου, τὸ ὅποιον ἐσύγχυσεν ὀλίγον τὴν μὲ τὸν ἐν Ὀδησσῷ συνθήκην μου. Ὅθεν ἔγραψα παρευθὺς εἰς μὲν τὸν Θεόδ. Πρ. νὰ κατευθύνῃ τὰς ἔτι εὐρισκομένας εἰς χεῖράς του λοιπὰς δύο κιβωτοὺς (Z R N° 3-4) περιεχούσας 300 σώματα τοῦ Ἐγχειριδίου εἰς τὴν ἐν Ναυπλίῳ φιλόανθρωπον ἑταιρίαν· εἰς δὲ τὸν Ἰωάν. Μαυ-

ρογορδ. νὰ μὲ σημειώσῃ πόσα μένουσι ἀκόμη εἰς χεῖράς του ἀπὸ τὸν Λυκοῦργον, διὰ νὰ ἀναπληρώσω ἀπ' ἐδῶ τὸν ἀριθμὸν τῶν 300, καὶ νὰ σταλθῶσι καὶ αὐτὰ εἰς τὴν αὐτὴν ἑταιρίαν.

Ὁ ἐν Ὁδησσῷ γράφει, ὅτι θέλει νὰ μείνῃ ἀνώνυμος· ἀλλὰ μὴν ἐξεύρων, ἂν τὸ ζητῆ κινούμενος ἀπὸ μετριοφροσύνης, ἢ δι' ἄλλας πολιτικὰς αἰτίας, ἀρκοῦμαι κατὰ τὸ παρὸν νὰ γράψω εἰς τὴν Ἑταιρίαν, ὅτι τὸ δῶρον τῶν 600 σωματίων προσφέρεται ἀπὸ Ἀνώνυμον, ἕως νὰ μάθω τὴν γνώμην τοῦ δωρητοῦ.

Περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀποστόλη, δὲν ἔχω τι, φίλε Ζ. Βλ., νεώτερον νὰ σὲ γράψω, οὔτε καλόν, οὔτε κακόν. Ἐπιμένω ὁμως εἰς τὴν προτέραν μου γνώμην, ὅτι καὶ αὐτὸν καὶ τὰ λοιπὰ ταλαίπωρα μειράκια, ἂν ἦσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, ἤθελα τὰ πέμψειν εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Εὐδαιμονεῖτε, φίλοι!

Ο. Ο.

Μὴν ἀμελήσῃς, φίλε Βλ. νὰ γράψῃς πάραυτα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἰωάν. Μαυρογορ. νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς διαταγὰς μου περὶ τοῦ Λυκοῦργου.

Ὁ Ἄγγλος Κόχρ. μόλις περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν, ὡς με γράφει ὁ Πρασάκ. Πάλιν σ' ἐνθυμίζω ὅ,τι σ' ἔλεγα περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν προλαβοῦσάν μου.

23 Φεβρουαρίου 1827.

Ἀγαπητέ φίλε,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. ἔλαβα τὴν 17 Ἰανουαρίου, καὶ τὴν 6 Φεβρ. τοῦ συντ. Περὶ τῆς πατρίδος δὲν ἔχω τι πλεόν, παρὰ εὐχὰς ἀπὸ βάρους ψυχῆς. Φροντίσατε μόνον νὰ τὰς πληρώσητε. Ὁ Κόχρ. ἀνεχώρησε τὴν 15 τοῦ παρόντος πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐδῶ κλεισμένας πρὸς τὴν Φιλ. Ἐταιρ. καὶ ἄλλην πρὸς τὸν Θεόκλ. Σφραγίσατε καὶ στείλατέ τας χωρὶς ἀναβολὴν τῆς πρὸς τὸν Θεόκλ. παρακαλῶ τὸν σύντ. νὰ μοῦ στείλῃ ἀντίγραφον, διότι δὲν μ' ἐσυγχώρησεν ὁ καιρὸς νὰ τὴν ἀντιγράψω. Βλέπετε, ὅτι ἀπ' ἐδῶ στέλλω πάλιν διὰ Μασσαλίας 300 Λυκούργους, ἐπειδὴ ἔμαθα ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Μαυρογορδάτον, ὅτι ἔστειλε τοὺς πρώτους εἰς τὸν Θεόκλητον. Ὅθεν ἄς μείνωσιν οἱ πρώτοι εἰς ἐκεῖνον, διὰ νὰ πωλῇ, ἂν ἦναι δυνατόν, καὶ νὰ σᾶς πέμψῃ τὸν λογαριασμόν. Ἀφαιρέσατε μόνον ἀπὸ τὸν λογαριασμόν τὰ 1215 φρ. τοῦ Ἐγγειρ. Ἐπικτ., ἐπειδὴ τὰ πληρόνει ὁ ἀπὸ τῆς Ὀδησσοῦ, ὡς σας ἔγραφα τὴν 10 τοῦ παρόντος.

Ἀπὸ τὸν ἐν Λιθόρνῳ Ζωρζῆν Ῥοδοκανάκην ἔλαβα 200 φρ. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ προμνηυθέντα 100 φρ. ἀπὸ τὸν φρ. δὲν ἐφάνησαν ἀκόμη.

Ἐπειδὴ ὁ σύντ. ἔλαβεν ἀπὸ τὸν γαμβρὸν τοῦ Κούμα τὴν δέσμη, τὸν παρακαλῶ νὰ πράξῃ, ὡς τὸν ἔγραφα

(τὴν 29 Δεκεμβρίου 1827), ἤγουν νὰ τὴν περιτυλίξῃ μὲ δεύτερον κάλυμμα, καὶ νὰ τὴν στείλῃ ἀσφαλίστατα πρὸς τὸν Andr. et Cott. παρακαλῶν νὰ μὲ τὴν ἐγχειρίσῃ, ἂν μὲ φθάσῃ ζῶντα, εἰ δὲ μὴ, νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τὸν Fr. Thurot, professeur au collège royal de France. Ἡ σωματικὴ μου ὑγεία κατήντησεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε φοβοῦμαι μὴ δέν με φθάσῃ ἡ δέσμη. Προσμένω τὸ τέλος τῶν πόνων μου μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν· ἄλλο δέν με λυπεῖ, πλὴν ὅτι κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὶν ἀκούσω τὴν ἀνάκτῃσιν τῆς Χ.

Διὰ τὸ πλησιάζον τέλος τῆς ζωῆς μου, ἄφες πρὸς τὸ παρόν, φίλε Βλ. καὶ τὴν ὅποιαν λέγεις ἀποστολὴν βιβλίων εἰς Βουκουρέστιον. Ἄρκετὰ βιβλία ἐσκορπίσθησαν μὲ ζημίαν μου εἰς διάφορα μέρη· ἄς μείνωσι κἂν ὅσα κρατῶ, καὶ ἄς τὰ οἰκονομήσῃ ἔπειτα τὸ Γυμνάσιον. Διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι νὰ προσθέσω εἰς ὅσα σᾶς ἔγραφα τὴν 10 τοῦ παρόντος καὶ τὰ ἐξῆς, ἀναγκαῖα νὰ ἐξεύρητε, ἂν καὶ ἦναι σημειωμένα εἰς τὸ κατάστιχόν μου.

Εἰς τοὺς ἐν Βιέννῃ ἀδελφοὺς Ῥάλλῃ 130 σώματα τῆς Δ Ῥαψωδίας τῆς Ἰλιάδος ἡμίδετα, πρὸς 3 φρ. φρ. 390
250 σώματα τῆς Δ Ῥαψωδίας τῆς Ἰλιά-
δος ῥαμμένα πρὸς 2,50. » 625,—

φρ. 1015,—

Μ' ἔπεμψαν » 250,—

φρ. 765,—

Τὴν 23 Ἰουνίου 1825 ἔμειναν εἰς χεῖ-
ράς του ἀπὸ τὰ ἡμίδετα σώματα 124
ἀπὸ τὰ ῥαμμένα. 243

σώματα . . . 367

Πρὸς μεταφορὰν. . . φρ. 765,—

Ἐκ μεταφορᾶς. . . φρ. 765,—

Εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Θεόδωρον Πρασα-
κάκην 460 σῶμ. Συμβουλ. τριῶν Ἐπι-
σκοπ. στιχωμένα. . . . φρ. 1380

75 ῥαμμένα » 187,50
1567,50

Εἰς τὸν αὐτὸν 288 σώματα
Βεκκαρίου ἡμίδετα φρ. 2304

200 ῥαμμένα » 1400 3704
5271,50

Ἀφαιρῶ ὅσα μ'ἔπεμψεν ἕως
τῆς σήμερον 599

φρ. 4672,50

φρ. 5437,50

Μὴ δίδετε προσοχὴν εἰς τὰς τιμὰς, ἐπειδὴ τὸν ἔδωκα
πληρεξουσιότητα νὰ τὰ πωλῇ, ὡς δύναται. Ἀπὸ δὲ τὸν
ἀριθμὸν τῶν σωμάτων πρέπει νὰ ἀφαιρεθῶσιν 7 ἢ 8 (δὲν
ἐνθυμοῦμαι), ὅσα τὸν ἔγραψα κατὰ καιρὸν νὰ χαρίσῃ ἐκ
μέρους μου. Εὐτυχεῖτε ! Ο. Ο.

Κατασπάζομαι πανοικίους καὶ τοὺς δύο. Ἀσπασμὸν
ὅμως ἐξαίρετον ἅς λάβῃ μὲ τὰς θερμὰς εὐχὰς μου συνω-

δευμένον ἢ ἀντιγράψασα πρὸς τὸν Θεόκλητον, τῆς ὁποίας οὐδὲ τὸ ὄνομα ἠξιώθη νὰ μάθω διὰ τὴν ἐγκαύχησιν τοῦ πατρὸς της. Καύχησις δικαία ἀλλ' ὄχι ὥστε νὰ λησμονήσῃ καὶ τὸνομα. Παρομοίαν ἀπροσδόκητον εὐφροσύνην μ' ἐπροξένησε πρὸ μικροῦ καὶ ὁ Θεόδωρος Πρασακκάκης ἐλθὼν ἐδῶ μὲ τὴν φιλόλογον καὶ χρηστῶς ἀναθραμμένην σύζυγόν του, καὶ εὐρισκόμενος τῶρα εἰς Λονδῆνον, ὅθεν μέλλει νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν ἐδῶ μετ' ὀλίγον. Τοιαύτας χαράς, προδρόμους τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς εὐδαιμονίας δὲν ἔχω πλέον νὰ προσμένω πολλὰς φθάσας εἰς τὸ ἐσπέρας τοῦ βίου· εὐχομαι νὰ τὰς ἰδῆτε καὶ νὰ τὰς ἀπολαύσῃτε πολλὰς καὶ μακρὰς ἑσεῖς!

Ἐφθασε καὶ ὁ Κοντόσταυλος τὴν 24, καὶ ἐκίνησε τὴν 26 Ἀπριλίου πρὸς τὸ Λονδῆνον, ὅθεν μέλλει νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ πάλιν. Μ' ἔφερε καὶ λείψανον ἱερόν, ξηρὸν κλάδον φυτοῦ ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ κτίστ. τῆς Ἀμ. εὐδαίμ. W. Ἐὰν ἡ πολιτικ. μας μεταβολὴ ἐπρόσμενεν ἀκόμη εἴκοσιν ἔτη, ἕως νὰ πολλαπλασιασθῶσιν οἱ ἔχοντες θυγατέρας ὁμοίας τῆς ἀνωνύμου, ἤθελε βέβαια βλαστήσειν καὶ μεταξύ μας, ἂν ὄχι κανένας W, τοῦλάχιστον κανὲν ὑποκοριστικὸν τοῦ W. Ἀλλὰ τῶρα φίλοι, καθ' ὅσα λέγει ὁ Κοντ. καὶ καθ' ὅσα ἰδιαιτέρως μὲ γράφουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, εἶναι πρᾶγμα ἀξιοθρήνητον ἡ πολιτικὴ της Κυβέρνησις. Φιλοδοξία, ἢ μᾶλλον κενοδοξία, πλεονεξία, φιλοπρωτία, ἀβουλία καὶ παντελής παραφροσύνη ἐκυρίευσαν τὰς κεφαλὰς ὀλίγων τινῶν ἀνδραπόδων, τὰ ὁποῖα ἤθελαν πρὸ πολλοῦ ἀφανίσειν τὰς ἐλπίδας τῆς πατρίδος, ἂν δὲν εὐτυχοῦσε νὰ ἔχῃ πολεμιστὰς Μαραθωνίους, καὶ νὰ πολεμῇ τύραννον μωρότερον παρ' αὐτοῦς. Εἰς τὴν Κόρινθον καταπολεμοῦν ἀλλήλους τ' ἀρχοντόπουλα τῆς Κορίν-

θου διὰ σταφίδα (μὲ γράφουν) καὶ ἄλλας πλεονεξίας αἰσχροῦς.

Μ' ἔστειλεν καὶ ὁ Α. Cot. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Βάμβα. "Α! διατί νὰ μὴ τὸν ἔχω εἰδῶ εἰς τὰς τελευταίας μου ὥρας!

Τὴν εἰδῶ κλεισμένην πρὸς τὸν Κ. Πετρίτσην ἀφίνω ἀνοικτὴν, νὰ τὴν ἀναγνώσῃ ὁ σύντ. Καὶ ὄχι μόνον νὰ τὴν ἀναγνώσῃ καὶ νὰ τὴν στείλῃ χωρὶς ἀναβολήν, ἀλλὰ καὶ νὰ γράψῃ πρὸς αὐτόν, παρασταίνων τὴν ἀνάγκην τοῦ ζητουμένου. "Οταν λάβῃ τὸ βιβλίον ὁ σύντ. ἄς τὸ πέμψῃ εἰς τὸν εἰδῶ φίλον μου Θυρότον, νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὴν βασιλικὴν Βιβλιοθήκην.

Πρὸς τὸν αὐτὸν φίλον ἄς πέμπῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ τὰς πρὸς ἐμὲ ἐπιστολάς του· καὶ θέλω τὰς λαμβάνειν ἀσφαλέστατα. *Ἄς γράψῃ μόνον τὴν ἐπιγραφὴν: A. M. François Thurot, professeur de philosophie, au collège royal de France, καὶ ὄχι πλέον.

Δὲν ἐδυνήθην νὰ γράψω ταχύτερα τὸν σύντ. διότι δὲν ἤμην εἰς κατάστασιν, καὶ διὰ τὰς σωματικὰς ἀρρώστιας, καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς τὰς νέας μερίμνας ἀρχίσας νέου συγγράμματος ἔκδοσιν.

Τὸν Σμαριδοκέφαλον εἶναι καιρὸς πολὺς ἀποῦ δὲν τὸν εἶδα. Εὐτυχία ἴσως τῆς πατρίδος εἶναι, ὅτι εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν πατρίδα, ὅπου ἄλλο τι νὰ κάμῃ δὲν ἦτο καλὸς, παρὰ νὰ αὐξάνῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν Σμαριδοκεφάλων.

Ἡ τελευταία μου πρὸς σᾶς ἦτο ἡ 18 Μαρτίου.

"Ἐχει δίκαιον ὁ σύντ. νὰ μνημονεύῃ τὸν Δομ. Keun. Εἰς αὐτὸν χρεωστῶ κ' ἐγώ, ὄχι τὴν ἀρετὴν ἢ προκοπὴν μου, ἀλλὰ νὰ ἀποφύγω κἂν τὴν τύχην τῶν Σμαριδοκεφάλων. Εὐτυχεῖτε!

15.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου 1827.

Τὴν ὥραν ταύτην κατ' εὐτυχίαν ἐνθουμήθη τὴν δυσ-
τυχίαν τῆς κεφαλῆς μου· ἐλησμονήσα νὰ ἐπιγράψω τὴν
ἐγκλεισμένην πρὸς τὸν ἐν Σμύρνη ἐξάδελφόν μου, Κων-
σταντῖνον Πετρίτσην. Τί νὰ κάμω; δὲν εἶναι μόνον τὸ
« Ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις ὀγδοήκοντα ἔτη » ἀλλὰ δυνα-
στεύομαι καὶ ἀπὸ ἄλλας πολλὰς ἀσχολίας. Καὶ πάλιν
εὐτυχεῖτε!

16.

11 Μαΐου 1827.

Ν° 8. σταλμένα διὰ τὴν Ἑλλάδα

5, τόμους νέας Ἐγκυκλοπαιδείας.	φρ.	37,50
6, Blackstone sur le lois d'Angleterre	»	48
7, Filangieri avec le commentaire de B. C.	»	38
4, τομίδια διὰ νὰ δεθῶσιν εἰς δύο. His- toire physique civile et morale de Paris.	»	20
1. Reflex. sur les lois pénales de France et d'Angleterre.	»	4
<hr/>		
23.	φρ.	147,50
Κιβωτὸν καὶ ἄλλα ἐξοδα. . .	»	6,25
	φρ.	<hr/> 153,75

Ἐπέμφθησαν τὴν 17 Μαρτίου εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ Ῥοδ. υἱ. καὶ συντροφίαν, διὰ νὰ τὰ στείλωσιν εἰς ὅ,τι μέρος τοὺς διορίσει ὁ σύντ. Μετ' ὀλίγον ἐτοιμάζεται καὶ ἄλλη κιβωτὸς διὰ τὸν αὐτὸν σύντ. εἰς τὴν ὁποίαν μεταξὺ ἄλλων θέλει εἶσθαι καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας καὶ τῆς ἱστορίας τῶν Παρισίων. Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ 26 Ἀπριλίου ἔλαβον. Καὶ πάλιν ἀπορῶ τί ἔγιναν τὰ διὰ τοῦ Κ. Βαχ. σταλθέντα δύο δεσμίδια. Ὁ μείνας ὀλίγος μου νοὺς μέλλει νὰ μετοικήσῃ ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μου διὰ τὰ τοιαῦτα αἰνίγματα.

Ὁ Κοντόσταυλος δὲν ἐφάνη ἀκόμη. Αἱ πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν ἐφημερίδες Γαλλ. μᾶς ἱστοροῦν πολλὰ παράξενα Μ. Εἰπίετε με, παρακαλῶ, ἂν ἐμάθατέ τι βεβαιότερον περὶ τῶν θρυλλουμένων.

Ὁ ἄνω λογαριασμὸς ἐστάλη εἰς τὸν σύντ. τὴν 12 Ἀπριλ. διὰ τοῦ ἐν Μασσ. Θ. Πρασ.

Τὴν 5 τοῦ παρόντος ἔγραψα καὶ πρὸς σὲ καὶ πρὸς τὸν σύντ. κοινῆν, περικλείσας εἰς αὐτὴν τὴν διὰ τὸν Γ. Ῥιζάρην. Ἄς ἔχω νὰ ζῆτε! εἶδησιν περὶ πάντων τούτων.

Σήμερον (11) τὸ ἐσπέρας ἔφθασεν ὁ Κοντόσταυλος μὲ τὰς παρὰ τοῦ συντ. ἐπιστολάς.

Ἄνοικτὴν τὴν ἀφῆκα ἕως σήμερον, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ προσθέσω τι, ἀλλὰ βλέπω, ὅτι ἡ δύναμίς μου δὲν ἐξισοῦται μὲ τὴν προθυμίαν μου.

29 Μαΐου 1827.

Φίλοι,

Ἔχω τρεῖς ἐπιστολάς, δύο τοῦ συντ. 20 Ἀπριλ. καὶ 16 Μαΐου, καὶ τρίτην Ζ. Ρ. 19 Μαΐου. Δὲν εἶναι λεξικόν τὸ ἔργον μου κατὰ τὸ παρόν, ἀλλὰ ἄλλο τι, τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸ φοβοῦμαι μὴ δὲν τὸ τελειώσω. Ἐπειδὴ ὁμως τοῦ κειμένου ἡ τύπωσις προχωρεῖ, αἱ δὲ σημειώσεις εἶναι γραμμέναι ὄλαι καὶ ἐτοιμασμέναι εἰς τύπον, ὁ φίλος Θυρότος θέλει ἀναλάβει τὸν λειπόμενον κόπον τῆς ἐκτυπώσεως. Ἡ δὲν ἐξηγοῦμαι καθαρὰ, ἢ σεις δὲν ἀναγινώσκετε μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰς ἐξηγήσεις μου. Σᾶς ἔλεγα ὅτι εἶναι μέρος ὕλης συναθροισμένης διὰ Λεξικόν. Καὶ ἀτελῆ ὁμως ἤθελα τὴν ἐκδόσειν μετὰ χαρᾶς μὲ ἄλλα τινὰ μικρὰ καὶ κολοβά συγγραμμάτια, ἂν ἦτο δοσμένον εἰς ἀνθρωπίνην δύναμιν, καὶ δύναμιν νεκροῦ γέροντος νὰ κυνηγῆ, ὡς λέγει ἡ παροιμία, δύο λαγούς εἰς τὸν αὐτὸν καιρόν. Εἶχα ἀρχίσειν πρὸ ὀκτῶ μηνῶν ὅ,τι τυπόνω τώρα, καὶ τὸ διέκοψα δι' ἔλλειψιν τῶν μέσων. Τώρα τὸ ἀνέλαβα μὲ ἐλπίδα νὰ τὸ τελειώσω. Πῶς εἶναι δυνατόν πρὸ τῆς τελειώσεως τούτου νὰ ἐπιχειρήσω νέον ἄλλο ἔργον; Ἄν εἶχα τὸν χρηστὸν Βάμβαν σιμά μου, μόνος αὐτὸς ἦτον ἱκανὸς νὰ βάλῃ εἰς τάξιν ὄλα μου τὰ ἄτακτα καὶ κολοβά. Ἐπειτα μοῦ ζητεῖτε καὶ ἐπιστολάς πανταχοῦ καὶ πρὸς πάντας. Ἐ! φίλοι, ζητεῖτε ζητήματα ἱκανὰ νὰ μὲ λυπῶσιν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ αὐξήσωσι τὴν ἀδύνατον νὰ αὐξηθῆ πλειότερον προθυμίαν μου.

Ἔστειλα παρευθὺς τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστ. τοῦ Γλ. πρὸς τὸν ἐν Λόνδρ. Κοντόστ. λέγων πρὸς αὐτὸν νὰ ταχύνῃ τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἔλεγα, τοῦτο καὶ μεταλέγω. Ἡ ἐλπίς τῆς ἀνακτ. τῆς πατρ. εἶναι τώρα εἰς τὸν νέον ναύαρχ. ἂν αὐτὸν μεταχειρισθῆτε ὡς πρέπει, ἢ κατόρθωσις εἶναι βεβαία.

Ἐπέρασα εἰς χρ. τοῦ συντ. τὰ παρὰ τοῦ Βάμβα 100 φρ. Σὰς ἔγραψα (νομίζω) ὅτι ἔλαβα παρὰ τοῦ Φρ. Ροδ. 100.

Ὁ Κοντόστ. μ' ἔδωκε 300. Παρὰ τοῦ Στ. Ροδ δὲν ἐφάνη τίποτε.

Ἡ εἰς ὄνομα Θυρότου σταλεῖσα ἤλθε περιέχουσα τὴν τοῦ Π. Παρασκευᾶ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐδῶ κλεισμένη ἢ ἀπόκρισις. Εἰς τὰς ἐξῆς τὰς διὰ τοῦ Θυρότου δὲν εἶναι χρεῖα δύο καλυμμάτων. Ἀρκεῖ ἐν μόνον μὲ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Θυρ.

Ἐχει δίκαιον ὁ σύντ. νὰ καυχᾶται εἰς τὰ τέκνα του εὐχομαι καὶ εἰς αὐτὰ καὶ εἰς τοὺς γονεῖς των καὶ εἰς σέ, φίλε Βλαστὲ τὰς εὐλογίας ὅλας τοῦ οὐρανοῦ!

Ο. Ο.

18.

14 Ἰουλίου 1827.

Φίλοι πολῖται,

Τὴν 21 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου σ' ἔστειλα, φίλε Βλαστὲ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λ. ὁ ἐξῆς λογαριασμὸς ἄς δοθῇ

εἰς τὸν σύντ. νὰ τὸν καταχωρίσῃ εἰς τὸ ἔχειν τοῦ μεταξὺ
μας λογαριασμοῦ. Ἡ περιέχουσα τὰ ἀκόλουθα σημειω-
μένα βιβλία κιβωτὸς ἐστάλη τὴν 12 τοῦ παρόντος εἰς
τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς Ῥοδοκανάκη καὶ συντρ. πρὸς
τοὺς ὁποίους ἄς φροντίσῃ νὰ γράψῃ.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην στείλατε ἀσφαλῶς πρὸς τὸν ὀνο-
μαζόμενον εἰς τὴν ἐπιγραφὴν. Δὲν τὸν γνωρίζω, ἀλλ'
ἐλπίζω, ὅτι χρηματίσας μαθητὴς τοῦ Βάμβα ἐδιδάχθη
καὶ τὰ φρονήματα τοῦ Βάμβα. Ἄλλ' ὁμως ἠθέλησα νὰ
τὸν ὑποβάλω εἰς τὴν βουλὴν καὶ γνώμην σας, περὶ τῆς
ὁποίας μὲ γράφει δευτέρως ἐκδόσεως τῆς Κατηχ. Ἄν
ἦναι δυνατόν νὰ τὸν προξενήσῃτε αὐτόθεν συνδρομητῶν
τινᾶς ὑπογραφάς, ἤθελε γενῆ μικρὰ βοήθεια διὰ τὸν ἀδελ-
φόν μου. Ἄν τοῦτο δὲν γίνεται, γράψετε τον νὰ κάμῃ
ὅ,τι δύναται.

IR N° 13.

2 Oeuvres de Boufflairs en 2 vol.	φρ.° 13
4 Traité de Législation en 4.	30
2 Abregé de la Geographie 2	13
2 Grammaire des grammaires 2.	14
4 Diction. des Sc. natur. 4 tom. 44-47	24
4 Cahier des planches 4 » 44-47	20
2 Biographie universelle 2 » 47-48	14
1 Encyclopédie moderne 1 » 10	7,50
	φρ. 135,50
Κιβωτοῦ καὶ ἄλλα ἔξοδα	5,50
1 δέσμην δι' αὐτὸν σημειωμένην Α.	141,—
1 » διὰ τὴν θυγατέρα του Β.	
<u>23 τόμοι</u>	Εὐτυχεῖτε!
	O. O.

Ἄς μελετήσῃ μὲ προσοχὴν ὁ σύντ. τὸ τετράτομον δεύ-
τερον κεφάλαιον τοῦ Καταλόγου, καὶ ἄς ἐξηγῇ εἰς τοὺς
ἀπείρους τῆς γλώσσης τὰς πολυτίμους κρίσεις τοῦ συγ-
γραφέως.

19.

7 Σεπτεμβρίου 1827.

Ἀγαπητὲ πολῖτα,

Χθὲς τὸ ἑσπέρας, ἀφοῦ ἔτελείωσα τὴν πρὸς τὸν Πε-
τρίτην ἐδῶ κλεισμένην ἀπόκρισιν, ἔλαβα τὴν ἐπιστολήν
σας 23 Αὐγούστου, τὰ 100 φρ. τὰ παρὰ τοῦ Ῥοδοκα-
νάκη, τὰ ὅποια εἶθε μὴν εἶχες βιασθῆν νὰ πέμψῃς, διότι
ἡ παροῦσα ἐξῆς χρεῖα ἀπαιτοῦσε νὰ τὰ ἔχω αὐτοῦ, καὶ
ὄχι ἐδῶ.

Τὸ κατευοδωθὲν βιβλίον μὴ καπνισθῇ διὰ τὸν Θεόν!
Ὅταν καθαρισθῇ τὴν συνήθη κάθαρσιν, στείλέ το, νὰ
ζήσῃς! τυλιγμένον εἰς παχὺ κάλυμμα καὶ σφραγισμένον
πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Θ. Πρασακάκην, νὰ μὲ τὸ εὖο-
δώσῃ ἐδῶ διὰ τινος φίλου. Πρὸ ταύτης σου τῆς ἐπιστο-
λῆς εἶχα λάθειν καὶ τὴν 21 Ἰουλίου ἀπὸ τὸν φίλον Βλ.
περιέχουσαν τὴν τοῦ ἐξαδέλφου μου.

Ἐδῶ κλεισμένην σὲ πέμπω καὶ τὴν πρὸς Ν. Ζ. πρὸς
τὸν ὅποιον βλέπεις ὅτι μένω χρεώστης φρ. 315,60. Τολμῶ
νὰ σὲ βαρύνω πάλιν, παρακαλῶν νὰ τοῦ τὰ πληρώσῃς,
καὶ νὰ τὰ περάσῃς εἰς χρεὸς τοῦ μεταξύ μας λογαρια-
σμοῦ. Τὸ βάρος ἤθελ' εἶσθαι ἑλαφρότερον, ἂν ἔμεναν

αὐτοῦ τὰ 100 φρ. Ἄλλ' ὅμως σπουδάζω κατὰ πᾶσαν ὥραν νὰ σὲ ἀποπληρώσω, πρὶν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐλπίζω νὰ μὴ τοὺς κλείσω, πρὶν τελειώσω τὴν ἐκδοσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀσχολοῦμαι, καὶ ἡ ὁποία προβαίνει καθημέραν. Ἐπειδὴ μέλλει νὰ γένη ὑπὲρ τὸ σύνθηες παχέια, ἴσως τὴν διαιρέσω εἰς δύο τόμους.

Εἰπέ τὸν φίλον Βλ. ὅτι ἡ Λουλα ἐτοιμάζεται νὰ κινήσῃ πρὸς τὴν Μασσαλίαν.

Ἴσως, φίλε, ἦτο καλὸν νὰ εἴπῃς τὸν Πετρίτσην, ὅτι ἡ κατάστασις μου εἶναι τοιαύτη, ὥστε δὲν ἐστάθην ἀκόμη ἱκανὸς νὰ σοῦ ἀποπληρώσω χρέος παμπάλαιον· καὶ τοῦτο διὰ νὰ πληρώσῃ καὶ αὐτὸς τὸν ἀδελφόν μου νὰ μὴν ἀυξάνῃ τὰς ὀδύνας μου. Εὐδαιμονεῖτε!

20.

14 Ὀκτωβρίου 1827.

Φίλοι πολῖται,

Τὴν 12 Σεπτεμβρίου σᾶς ἔγραψα, περικλείσας τὴν πρὸς τὸν Κ. ἀπόκρισιν. Ἀπὸ τὰς ἐδῶ κλεισμένας, παρακαλῶ νὰ ἐγχειρίσητε τὴν μίαν εἰς τὸν Π. Μ. καὶ τὴν ἄλλην νὰ πέμψητε ἀσφαλῶς εἰς τὴν Βιένναν.

Μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου, ἄς με εἴπῃ ὁ σύντ. ἂν ὁ Βαχαρᾶς ἦναι ἀκόμη εἰς τὸν Ἄγκ., διὰ νὰ τὸν στείλω τὸν διάλογον. Τὸ σύγγραμμα, ὡς ἔλεγα, διη-

ρέθη εἰς δύο τόμους. Ὁ πρῶτος μὲ τὰ προλεγ. ἐτελειώθη· ὁ δεύτερος λαμβάνει τέλος μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας.

Αὐτοῦ ἔρχεται Ἀποστόλιος τις Πιτσιπιός μὲ τὸ τεκνίδιον του· τὸν συνιστῶ εἰς τὴν ἀγάπην σας. Ὑγιαίνειτε!
Ο. Ο.

21.

24 Ὀκτωβρίου, 1827

Φίλε πολῖτα,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. Ἐδῶ κλεισμένον σὲ πέμπω ἀντίγραφον τῆς ὁποίας ἔγραψεν ἀποκρινόμενος ὁ Πρόεδρος πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίχ, Λιβόρνῳ καὶ Γενούχ συμπολίτας. Ἄλλο δεύτερον αὐτῆς ἀντίγραφον πέμπω σήμερον καὶ πρὸς τοὺς ἐν Λόνδρῳ. Ἀπορῶ διατί σεῖς αὐτόθεν καὶ οἱ ἀπὸ Λόνδρας δὲν ἐπράξατε ὅ,τι ἔπραξαν οἱ ἀπὸ Μασσ. Λιβ. καὶ Γεν. Τώρα ὁμως πλέον παρά ποτε ἔπρεπε νὰ ἦναι τὰ κινήματά σας ὅλα σύμφωνα.

Ὁ πρόεδρος ἀνεχώρησεν ἀπεδῶ τὴν 22 τοῦ παρόντος· τὴν παραμονὴν ἦλθεν εἰς ἐμέ, καὶ ἐλαλήσαμεν καὶ περὶ τῆς Χίου.

Τὴν 14 σᾶς ἔγραψα περικλείσας καὶ ἐπιστολὴν διὰ τὸν Παντ. Μαυρογορδ. καὶ ἄλλην διὰ τὸν ἐν Βιέννῃ Κούμαν. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν ἐρωτοῦσα καὶ τὸν σύντ. περὶ τοῦ Κ. Βαχ. Ἐπειτα ἔκρινα νὰ μὴ προσμένω τὴν περὶ τούτου ἀπόκρισιν. Ὄθεν εἶπέ του, νὰ ζήσης! ὅτι χθές

κατεύθυνα εἰς τὸν ῥηθέντα Κ. Β. εἰς Ἄγκ. τὰ προλεγ. με νέον διάλ. Ἄς φροντίσῃ λοιπὸν νὰ τὰ ζητήσῃ.

Τὴν ὁποίαν ἔλεγα ἔκδοσιν ὅτι τελειοῦται πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, αἱ περιστάσεις με ἠνάγκασαν νὰ τὴν διαιρέσω εἰς δύο τόμους, ὡς θέλετε καταλάβειν ἀπὸ τὴν πρὸ τοῦ Διαλ. σελ. 15'. Ὁ πρῶτος λοιπὸν ἐτελειώθη, καὶ θέλω μετ' ὀλίγας ἡμέρας σᾶς πέμψειν ἐξ αὐτοῦ μερικὰ ἀντίτυπα διὰ Μασσαλ. Ὁ δεῦτερος, ὡς εἶπα, λαμβάνει τέλος με τὸ τέλος τοῦ ἔτους.

Παρακαλῶ τὸν σύντ. νὰ ἀσπασθῇ ἀπὸ μέρους μου τὸν κ. Παρασκευᾶν, νὰ τὸν εἰπῇ ὅτι ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν του· ἀλλὰ τὸ ζήτημά του κρέμεται ἀπὸ τὸν πρόεδρον καὶ ὄχι ἀπὸ ἐμέ, ἢ μᾶλλον οὐδ' ἀπὸ τὸν πρόεδρον, ἀλλ' ἀπὸ χρήματα, χωρὶς τὰ ὁποῖα οὐδ' ὁ πρόεδρος ἐμπορεῖ νὰ πράξῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του.

Καὶ ὅταν γνωρίζετε πειραζόμενον ἀπὸ πειρασμὸν νὰ με γράψῃ, παρακαλῶ καὶ τοὺς δύο νὰ τὸν ἐμποδίζητε. Ἐπιθυμῶ νὰ ἀποκρίνωμαι εἰς ὅλους ἀλλὰ δὲν ἔμεινε πλέον δύναμις εἰς τὴν ταλαίπωρόν μου κεφαλὴν. Τρέχω τὸ ὄγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ζωῆς, καὶ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ δώσω οὐδ' εἰς τὸν ἀναγκαῖον ὕπνον. Ἡ ἡμέρα διαδέχεται τοὺς κόπους τῆς νυκτός, καὶ ἡ νύξ τοὺς κόπους τῆς ἡμέρας.

Εὐχομαί σας ὅλα τὰ καταθύμια! Ο. Ο.

Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα σᾶς πέμπω διὰ Μασσαλίας ὀλίγα ἀντίτυπα τοῦ πρώτου τόμου. Τὰ δὲ μέλλοντα νὰ σταλῶσι διὰ τὴν Ἑλλάδα, πέμπονται, ὅταν λάβῃ τέλος καὶ ὁ δεῦτερος τόμος.

11 Νοεμβρίου 1827.

Ἀσπάζομαι σε καὶ τὸν σύντ. Τὴν 17 Ὀκτωβρ. ἐπιστ. σου ἔλαβα, περιέχουσαν τὴν τοῦ Κοκ. τὸν συγχαίρω διὰ τὴν ἀπολύτρωσίν του. Τὴν 14 τοῦ αὐτοῦ γράψας ἐπερίκλεισα καὶ μίαν διὰ τὸν ἐν Βιέννη Κ. εἰς τὴν κατὰ τὴν 24 ἐπερίκλεισα ἴσον τῆς πρὸς τοὺς Χ. ἀποκρίσεως τοῦ Κ. Δ. Ἰστρ. καὶ σ' ἔλεγα ὅτι τὴν 23 ἐστάλη πρὸς τὸν ἐν Ἄγκ. Κ. Β. ὁ Διάλ. Ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἔμαθες ὅτι τὴν 22 ἀνεχώρησεν ἐντιῦθεν ὁ Κ. Δ. Ι. μετὰ τοῦ Μουστ. Ὅθεν δὲν εἶχα πλέον νὰ λαλήσω τὸν Μουστ. περὶ τοῦ Μισαήλ.

Ἐὰν ὁ Μισαήλ ἔχη (καὶ πρέπει ἐξάπαντος νὰ σὲ πιστεύσω ὅτι ἔχει) ὅσα λέγεις προτερήματα, ἀσυγκρίτως ὠφελιμώτερα θέλ' εἶσθαι ἢ παρουσία του εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, καὶ μάλιστα ἐὰν ἡ φύσις τὸν ἐχάρισεν ὀλίγην τινὰ εὐγλωττίαν. Μεταξὺ τῶν πολλῶν τῆς πατρίδος ἀτυχημάτων εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις δὲν εὐρέθη κανεὶς ἱεροκέρυξ ἀλειμμένος μὲ ὀλίγον Δημοσθενικὸν ἔλαιον. Τὸν ὅποιον ἡ κοινὴ ὑπόληψις ἔκρινε τοιοῦτον (ἐγὼ δὲν τὸν ἤκουσα, οὐδὲ τὸν γνωρίζω παρὰ ἀπὸ μίαν του ἐπιστολὴν πρὸς ἐμὲ πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν πολλὰ χαμερπῆ), ἤθελα ἐξεναντίας συμβουλευσεῖν νὰ κρατῆται μακρὰν τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν 8 τοῦ παρόντος ἐπεμψα πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἰωάννην Μαυρογορδάτον κιβώτιον σημειωμένον IM, καὶ

περιέχον 20 αντίτυπα τοῦ πρώτου μέρους τῶν Διατριβ.
τοῦ Ἐπικτ. ἐξ αὐτῶν εἶναι·

2 διὰ τὸν Ζ. Βλ.

2 — Ι. Ρ.

2 — Ἄμβρ. Ράλλην

1 — Λαυρ. Ψιακῆν

1 — Γεώργ. καὶ Ἰωάν. Σκαραμαγκᾶν

1 — Μιχαήλ Βοῦρον

1 — Μιχ. Ροδ. Σέψην

1 — Φραγκόπουλον

1 — Παντολέοντα Μαυρογορδ.

2 νὰ σταλθοῦν πρὸς τὸν Νικ. Ζωσιμᾶν

1 — πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Κοντόσταυλον

1 — πρὸς τὸν Βάμβαν

1 — πρὸς τὸν Ἰω. Ξένον.

1 νὰ δοθῆ εἰς τὸν Κοκκινάκην.

Φροντίσετε λοιπὸν νὰ γράψητε πρὸς τὸν Ἰωάν. Μαυροκορδάτον, νὰ σᾶς τὰ κατευθύνῃ, κατὰ τὸν ὅποιον κατευθύνουν τρόπον τὰ πρὸς τὸν Ρ. οἱ υἱοὶ Ῥοδ. καὶ συντρ. διὰ νὰ τὰ λάβητε ἀσφαλῶς.

Πρὸς τούτους τοὺς Ἰ. Ῥοδ. καὶ συντρ. θέλω πέμψειν μετ' ὀλίγον βιβλία διὰ τὸν Ρ. Τὰ ἀνέβαλα ἕως τώρα, διότι προσμένω τὴν τελείωσιν ἀξιολόγου Γαλλ. συγγράμ. εἰς 9 τόμους. Μετὰ μικρὸν θέλει ἐκδοθεῖν ὁ ἔννατος καὶ τελευταῖος.

Δός με τὴν εἶδησιν, ὅταν λάβῃς τὸν διὰ Ἄγκ. Κ. Β. Διάλογον.

Ὁ φίλος Κοκκινάκης ἄς κρίνῃ ἀπόκρισιν τῆς ἐπιστολῆς του, τὸ ὅποιον μέλλει νὰ λάβῃ ἀπὸ σᾶς ἀντίτυπον τῶν Διατρ. Ἐπ. Εἶναι φρόνιμος νὰ ἐξεύρῃ ὅτι χρεω-

στεΐται κάποια συγκατάβασις πρὸς τοὺς ὀγδοηκόνταετείς γέροντας. Μὴ διατρίβῃ αὐτοῦ ματαίως· ἄς ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τῆς θυγ. σου Μ. τὸ ἀντίτυπον προσμένω τὴν μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας τελείωσιν τοῦ δευτέρου τόμου, διὰ νὰ τῆς στείλω ὁμοῦ τοὺς δύο στιχωμένους.

Τὸν θάνατον τοῦ Ζωσιμᾶ ἔμαθα ἀπὸ ἄλλους πρὸ τῆς ἐπιστολῆς σου. Σᾶς εὐχομαι πανοικίους ζῶν μακρὰν καὶ καλήν. Ο. Ο.

23.

Πρώτη Δεκεμβρίου 1827.

Φίλοι,

Ἀσπάζομαί σας καὶ τοὺς δύο πανοικίους. Τὴν 11 τοῦ περασμένου σᾶς ἐφάνέρωσα τὴν ἀποστολὴν τῶν 20 ἀντιτύπων τοῦ πρώτου μέρους τῶν Διατρ. Τὴν 16 ἔπεμψα πρὸς τὸν φίλον Ζ. Β. τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Σμαριδοκεφ. καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισίν μου. Μοιράσετε, παρακαλῶ, τὰ 20 κατὰ τὴν σημείωσίν μου, ὅταν τὰ λάβετε. Ἄλλα 20 τοῦ δευτέρου μέρους ἐλπίζω νὰ στείλω εἰς τὸν ἐν Μ. Ι. Μ. πρὸς τὸ τέλος τοῦ παρόντος μηνός. Τὸ πρὸς τὸν Βάμβαν μάλιστα παρακαλῶ νὰ σταλθῇ ἐγρήγορα.

Ἐδῶ κλεισμένην, φίλε Βλ. ἔχεις τὴν ἀποληπτικὴν τῶν 500 φρ. ἀπὸ τὸν Πιτσιπιόν.

Μ' ἐρωτᾷς περὶ λουτρῶν τὸν χειμῶνα. Ἄν τὰ ὑπο-

φέρης καὶ τὸν χειμῶνα, λάμβανέ τα, μόνον νὰ προσέχης μετὰ τὸ λουτρὸν ἀπὸ τὸ κρύος. Ἐγὼ κάμνω διακοπὴν δύο μῆνας. Αὐριον λούομαι τὸ τελευταῖον, διὰ νὰ ἀρχίσω πάλιν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1828, ἂν φθάσω εἰς τὸ 1828. Τοῦ Θεοφράστου τὰ ἔτη φύλασέ τα, μὲ τὴν εὐχὴν μου διὰ σέ· δι' ἐμέ εἶναι κατάρρα καθαρὰ. Τῆς Χίου μόνον τὴν ἀπολύτρωσιν ν' ἀκούσω, καὶ κλείω τοὺς ὀφθαλμοὺς μου παρηγορημένους.

Μ' ἐρωτᾷς, θαλάσσια ἢ γλυκὰ, προκρίνω τὰ θαλάσσια, ἂν ὁμως τὰ κρίνη καὶ ὁ ἰατρός σου αὐτοῦ, χωρὶς τοῦ ὁποίου τὴν βουλήν μὴ κάμνης τίποτε. Περὶ τῶν τοιούτων αἱ ἀπὸ μακρὰν συμβουλαὶ δὲν εἶναι πάντοτ' ἀσφαλεῖς.

Ὁ Φ. Φ. ἐρωτᾷ τὴν ἀδελφὴν του Λουίαν (τὴν ὁποίαν ἀσπάζομαι) νὰ μᾶς φανερώσῃ ὅ,τι ἤκουσεν αὐτοῦ πρὸ τῆς αὐτόθεν ἀναχωρήσεως, καὶ ὅ,τι ἀκούσῃ τώρα ἀπὸ Χίας ἄλλας γυναῖκας περὶ τῶν δυστυχῶν τέκνων τοῦ ἐν Μολδαυίᾳ Σταμάτη Φουρναράκη.

Πιστεύω ὅ,τι λέγεις περὶ τοῦ Ν. Ἀποστόλη. Ἐγνώρισα καὶ ἐγὼ εἰς τὴν μακρὰν μου ζωὴν τοιαῦτα παραδείγματα, ἀλλὰ σπάνια. Τοῦτο μόνον ἐπληροφορήθην ἀπὸ τὴν μακρὰν πείραν. Ἀπὸ δύο κακῆς ψυχῆς ἀνθρώπους ὁ γραμματισμένος καὶ λογιώτατος εἶν' ὁ χειρότερος· καθὼς ἐξεναντίας ἀπὸ δύο καλὰς ψυχᾶς, ἡ γραμματισμένη εἶναι ἡ καλητέρα, διότι τρέχει ὀλιγώτερον κίνδυνον νὰ χάσῃ τὴν ἀρετὴν τῆς. Εὐδαιμονεῖτε πανοίκοι!

Ο. Ο.

22 Δεκεμβρίου 1827.

Φίλε,

Χθές ἐστάλη διὰ τοῦ ἐν Α. Κ. Β. ὁ εἰς τὴν κεφ. τοῦ δευτ. τόμ. δεύτερος Διαλ. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ αὐτὸς εἰς ὄνομα τοῦ συντ. Βλ. δι' ἄλλης ὁδοῦ, μὲ ἐλπίδα νὰ φθάσῃ συντομώτερον. Οἱ πρὸς τοὺς ὁποίους στέλλεται θέλουν καταλάβειν τὴν αἰτίαν τῆς σπουδῆς ταύτης ἀπὸ τὰ ἐξῆς.

Προχθὲς ἔλαβα τὴν 11 Δεκεμβρίου μὲ τὴν συναλλαγματικὴν φρ. 1537,56, καὶ πρὸ ταύτης τὴν 30 Νοεμβρίου μὲ τὴν ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ χαρμὸς ἄγγελίαν. Δὲν διστάζω περὶ τῆς ἀποβάσεως· ἀλλὰ τρέμω, μὴ ἢ ἕως τῶρα δειχθεῖσα εἰς ἡμᾶς ἀσυμπάθεια κτλ. Ταῦτα προβλέπων πρὸ πολλοῦ καὶ φοβούμενος, ἔγραψα τὰ περὶ τοῦ Σ. ἀπὸ σελ. κε' μέχρι τέλους τοῦ Διαλ. Ἴσως δημοσιευομένη ἡ ἱστορία τοῦ Σ. προξενήσῃ θάρρος εἰς τὸν πρόεδρον (πρὸς τὸν ὁποῖον πέμπεται ὁ δεύτερος τόμος) νὰ λαλῇ μὲ τόνον περισσώτερον εἰς τὰς διαπραγματεύσεις, καὶ ἐντροπὴν εἰς τοὺς δυνατοὺς νὰ σώσωσι τὴν ταλαίπωρον Χ. Ἄς ἔχω ταχινὴν ἀπόκρισιν.

Τὰ 1500 θέλω καταγράψειν εἰς τὸν λογ. τοῦ Γυμν. καὶ τὰ πλεονάζοντα 37,56 εἰς τὸν ἰδικόν σου· ὁ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Ἴω. Μαυροκορδάτος μ' ἔμβασε φρ. 100 ἐκ διαταγῆς σας, ὡς λέγει. Εἰπέτε με τί σημαίνουν.

Χαίρω, ὅτι σ' ἄρεσε τὸ περὶ Τιμολέοντος. Ἄρεσε πολὺ

καὶ τὸν Πρ. Τὴν παραμονὴν τῆς ἐδῶθεν ἀναχωρήσεώς του ἔλαβε τὸν πρῶτον τόμον, καὶ μ' εὐχαρίστησεν, ἀλλὰ δὲν ἤξευρα τότε εἴτε εἰλικρινῶς εἴτε πολιτικῶς. Τώρα ὁμως δι' ἐπιστολῆς του 2 Δεκ. ἀπὸ Ἀγκ. μὲ γράφει πλατύτερον, καὶ τρόπον τινὰ ὑπόσχεται νὰ μιμηθῇ τὸν Τιμολέοντα. Εἶθε!!! Ἡ σύντομός του ἀναχώρησις μὲ ἠνάγκασε νὰ ἀναβάλω τὰ περὶ τῆς Χ. καὶ τὰ περὶ τοῦ Σ. εἰς δευτέρον Διαλ. τὰ ὅποια ἔμελλαν καὶ αὐτὰ νὰ καταχωρισθῶσιν ἐκεῖ.

Τοῦ πάππου μου τὸ σύνταγμα μὴ βιασθῆς νὰ τὸ στείλῃς, ἂν δὲν ἐπιτύχῃς μέσον ἀσφαλές. Ἐλαβες περιέργειαν νὰ τὸ ἀναγνώσῃς; Στείλὲ το σφραγισμένον εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Θεόδωρ. Πρ.

Ὁ περὶ τοῦ ὁποίου μ' ἐρωτᾷς Ο. εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος, δυστυχέστατος κόλαξ τῶν δυνατῶν, ἀληθῆς μεγαλόδουλος, εἴτε *Μεγάλου δοῦλου*, εἴτε *Δοῦλου τῶν μεγάλων* τὸν ἐτυμολογήσεις.

Τὴν 1 Δεκεμβρίου ἔγραψα πρὸς τὸν σύντ. Βλ. πέμψας τὴν ἀποληπτικὴν τοῦ Πιτσιπιού.

Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα πέμπονται εἰς τὸν ἐν Μασ. I. Μαυροκ. (πρὸς τὸν ὅποιον ἐστάλη καὶ ὁ πρῶτος τόμος) 20 ἀντίτυπα τοῦ δευτέρου τόμου, νὰ τὰ διαμοιράσῃτε εἰς ὅσους ἐδόθη ὁ πρῶτος. Τὸ πρὸς τὸν Βάμβαν νὰ σταλθῇ ἐγγήγορα.

Τὴν ἀγαπητὴν σου οἰκογένειαν ἀσπάζομαι, καὶ ἐξαιρέτως τὴν φιλόμουσον Μαρίαν· τὸ πρὸς αὐτὴν ἀντίτυπον στιχωμένον θέλει σταλθῆν μὲ τὸ μέλλον κιβώτιον ἄλλων βιβλίων διὰ σέ. Εὐχομαι καὶ εἰς σέ καὶ εἰς τὸν φίλον σύντ. εὐδαιμονέστερον τοῦ παρόντος τὸ νέον ἔτος.

Τὸν Κοκκινάκη ἀσπάζομαι.

Μοῦ ἔφερε μίαν σου ἐπιστολὴν καὶ ὁ Γεώργιος Καλιγᾶς.

25.

13 Ἰανουαρίου 1828.

Φίλε,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον, ἐπευχόμενος καὶ τοῦτο καὶ ἐξῆς ἄλλα πολλὰ μὲ βροχὴν ἀπ' οὐρανοῦ ὄλην τῶν ἀγαθῶν. Μὲ τὰς αὐτὰς εὐλογίας στεφάνωσε καὶ τὸν φίλον σύντ. Βλ. Ἡ τελευταία μου ἦτο (ἂν δὲν λανθάνωμαι) 22 Δεκεμ. 1827, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλεγα τὴν παραλαβὴν τῶν φρ. 1537,65, καὶ τὴν διπλὴν ἀποστολὴν τοῦ δευτ. Διαλ.

Τώρα δὲ φανερόνω, πῶς οἰκονόμησα τὰ σταλθέντα περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου (1827) φρ. 1700,

ἤγουν, Ζ. Βλ.

700

— Ἀμβρ. Στ. Ῥάλλη

500

— I. P.

500

φρ. 1700

εἰς αὐτὰ ἐπρόσθεσαν

500

οἱ ἐν

Λόνδρῳ ἀδελφοὶ Ῥάλλη

2200

Ἐσεῖς τὰ ἐστείλατε μὲ ἐλπίδα Λεξικοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου εἶχα σᾶς φανερώσειν ὅτι δὲν ἦτο Λεξικόν, ἀλλὰ

ὕλη Λεξικοῦ. Ἄλλ' ὁμως καὶ ταύτην τὴν μικρὰν ὕλην ἤθελα ἀποφασίσαι νὰ ἐκδώσω, ἐὰν δὲν εἶχα ὠρισμένας τὰς Διατρ. Γνωρίζετε πολλὰ καλὰ, ὅτι τὰ τοιαῦτα δὲν ἐκδίδονται ὡς θέλει καὶ ὅτε θέλει ὁ ἐκδότης. Δὲν σὰς λανθάνει ἀκόμη οὐδ' ἡ παροιμία, «ὅστις κυνηγᾷ δύο λαγούς κ.τ.λ.» Διὰ νὰ πληρώσω λοιπὸν τὰ ἀργύριά σας, ἔστειλα τὴν 7 καὶ τὴν 11 τοῦ παρόντος 4 κιβωτοὺς εἰς τὸν πρόεδρον διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Θεοδώρου Πρασακάκη, περιεχούσας 200 σώματα εἰς τόμους δύο τῶν Διατρ. διὰ νὰ μοιράζωνται δωρεὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τοὺς πένητας σπουδαστὰς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας. Ἐφανέρωσα καὶ τὰ ὀνόματά σας (τῶν τεσσάρων) εἰς τὸν αὐτὸν Πρόεδρον, ἀποκρινόμενος εἰς τὴν 2 Δεκ. ἐπιστολὴν τοῦ ἀπ' Ἀγκῶνος. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλει τὰ οἰκονομήσειν, ὡς πρέπει, καὶ ὄχι ὡς οἰκονόμησαν τὰ προσταθέντα δῶρα ἀπὸ τὸν ἐν Ὀδησσῷ ἀνώνυμον, καὶ ἀπ' ἐμὲ τὸν ὄχι ἱκανὸν νὰ κάμνω δῶρα. Λέγω ἴσως, διότι ἰδοὺ σχεδὸν ὀλόκληρον ἔτος ἐπέρασε καὶ δὲν ἔχω περὶ τῶν δωρηθέντων ἀπόκρισιν οὔτε ἀπὸ τὸν Θεόκλητον, οὔτε ἀπὸ τὴν ὀνομασθεῖσαν φιλόθρωπον ἐταιρίαν. Ἴσως παρέπεσεν ἡ ἀπόκρισις· ἀλλὰ μὲ φαίνεται, ὅστις λαμβάνει δῶρα, ἀξίζει νὰ λάβῃ τὸν κόπον διπλῆς ἀποκρίσεως, διὰ διπλῆς ὁδοῦ. Ἴσως δὲν ἀπεκρίθησαν οὐδὲ εἰς τοὺς Ζωσιμάδας, ὅστις τοὺς εἶχε προστελεῖν δι' ἐμοῦ 6 κιβωτοὺς βιβλίων τιμῆς σχεδὸν φρ. 10,000. Ὡ πόση ἐντροπή!

Βλέπετε ὅτι σὰς λογαριάζω τὰ σταθέντα 200 σώματα (Α' καὶ Β' τόμον) πρὸς 11 φρ. φρ. 2200. Τὸ βιβλίον ἐδῶ πωλεῖται φρ. 16. Τὴν αὐτὴν σημείωσιν ἔπεμψα καὶ πρὸς τοὺς ἐν Λόνδρᾳ ἀδελφοὺς Ῥάλλη.

Τὴν 7 τοῦ παρόντος κατεύθυνα εἰς τὸν Μασσαλίᾳ

Ἰωάννην Μαυροκορδάτον τὰ 20 ἀντίτυπα τοῦ δευτέρου τόμου τῶν Διατριβῶν· φροντίσατε λοιπὸν νὰ τὰ διαμοιράσητε καὶ αὐτὰ καὶ τὰ τοῦ πρώτου εἰς τὰ ὁποῖα σᾶς ἐσημείωσα πρόσωπα.

Σοῦ ἐτοιμάζω κιβωτὸν βιβλίων, εἰς τὴν ὁποίαν θέλω ἐμβάλλειν καὶ τὸ ἀντίτυπον τῆς φιλομούσου Μαρίας.

« Καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος » λέγει ὁ Δαυὶδ διὰ τοὺς παραπάνω τῶν ὀγδοήκοντα, ὡς εἶμαι σήμερον ἐγὼ· μ' ὄλον τοῦτο διὰ νὰ ἐλαφρύνω τοὺς πόνους, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ κάθημαι μὲ χεῖρας σταυρωτάς, ἢ νὰ κυνηγῶ μυίας. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ἀνακομβωθῶ εἰς νέον ἔργον, μὲ ὄχι πολλὰς ἐλπίδας ὅτι θέλει μ' ἀφήσειν ὁ θάνατος νὰ τὸ τελειώσω. Τοῦτο σύγκειται ἀπὸ δύο χονδρῶν τόμους ἴσως καὶ τρεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους περιέχονται ὅλα τὰ σκουπίδια τῆς Βιβλιοθήκης μου· ἀληθῶς σκουπίδια καὶ σκύβαλα, ἐπειδὴ οὔτε καιρὸν οὔτε δύναμιν ἔχω νὰ τὰ ἀναθεωρήσω καὶ τὰ διαθέσω εἰς καλῆτέραν τάξιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τὰ σκύβαλα ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης δύναται νὰ σύρη σκαλίζων καὶ ὀλίγους τινὰς μαργαρίτας, ἀποκοτῶ τὸ ἔργον. Ἡ ὕλη τοῦ Λεξικοῦ θέλει εὐρεθεῖν εἰς τὸν δεύτερον τόμον· διότι τὸ γῆράς μου μ' ἀναγκάζει ν' ἀρχίσω ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα.

Μὲ εἶπετε (δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῦ καὶ πότε) ὅτι μὲ δανείζετε, ἂν ἔλθω εἰς χρεῖαν, ἀργύρια μὲ τόκον. Προσέχετε, παρακαλῶ, νὰ μὴ μ' ἐμβάσητε μηδ' ὀβολὸν ἀπὸ τὰ δανειστὰ ταῦτα, ἂν δὲν σᾶς ζητήσω.

Περὶ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα (1827) σ' ἐπαρεκάλεσα νὰ πληρώσης τὸν Ζωσιμᾶν φρ. 315,60, δι' ἐξόφλησιν τοῦ μ' αὐτὸν λογαριασμοῦ μου, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν μ' ἐφάνέρωσες τίποτε.

Τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του Ζώη εἶχα μάθει ἀρχή-
τερα τῆς ἀγγελίας σου. Ἴσως δὲν ἔμαθες σὺ καὶ τὸν θά-
νατον τοῦ ἐδῶ Κοδρικᾶ.

Βίος τρέχει κυλισθεῖς
ὀλγῆ δὲ κεισόμεθα
κόνις ὀστέων λυθέντων.

Τούτους ἀπαραλλάκτως τοὺς στίχους ἐνθύμισα καὶ τὸν
πρόεδρον, διότι ἡ πρὸς ἐμὲ ἐπιστολή του ἦτο τοιαύτη,
ὥστε νὰ μὲ δώσῃ αἰτίαν νὰ τὸν ἐξηγήσω καθαρὰ καὶ sans
façon, τί ἐλπίζω καὶ ἐλπίζει ὅλη ἡ Ἑλλάς ἀπ' αὐτόν.
Μακαρία ἡ πατρὶς, ἂν πράξῃ ὅσα μὲ ὑπόσχεται εἰς τὴν
ἐπιστολὴν του! καὶ μακάριος αὐτός, ἂν φιλοτιμηθῇ νὰ
κατασταθῇ εὐδαιμων ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος!
Εὐδαιμονεῖτε καὶ σεῖς, φίλοι! Ο. Ο.

26.

18 Μαρτίου 1828.

Ἀποκρίνομαι, φίλοι, ἐν συντόμῳ εἰς τὴν ὁποίαν μ'
ἐγράψατε 2 τοῦ παρόντος ἐπιστολὴν συνωδευμένην μὲ τὰ
μέλλοντα νὰ πληρωθῶσι 1700 φρ. τὴν πρώτην Μαΐου.
Ἐπρεπε νὰ προσμένητε, ἕως νὰ φθάσῃ ὁ καιρὸς τῆς ζη-
τήσεως.

Εὐχαριστῶ τὴν προθυμίαν σας· εἶθε καὶ ἡ ἰδική μου,
ὄχι ν' αὐξήσῃ (τοῦτο εἶναι ἀδύνατον), ἀλλὰ νὰ μὴν ἐμπο-
δισθῇ ἀπὸ τὰς κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν αὐξανομέ-

νας σωματικὰς ὀδυνηρὰς ἀρρωστίας, προδρόμους μελλούσης ὄχι μακρὰν τελευτῆς. Ὅπως ἂν συμβῆ, τὰ ἀργύριά σας δὲν κινδυνεύουν νὰ χαθῶσιν. Ἡ ἐκδοσις θέλει ἀρχίσαι· ἀλλ' ὄχι πλέον καὶ νὰ τελειωθῆ τὸ πάσχα. Ἄν καὶ ἦναι ἕτοιμα καὶ τὸ κείμενον καὶ αἱ σημειώσεις χρειάζεταιται ὁμως καιρὸν ἢ μετὰ προσοχῆς τύπωσις.

Ἕγλην Λεξικοῦ!!! Νομίζεις λοιπόν, ὅτι εἶναι ὕλη ἕτοιμος, καὶ δὲν ἔχει πλέον χρεῖαν παρὰ τὴν κατασκευὴν.

Δὲν εἶναι, φίλε μου, πλὴν μέρος (καὶ μέρος πολλὰ μικρὸν) ὕλης. Μ' ὅλον τοῦτο, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ἦναι, ἐπιθύμουν νὰ τὸ δημοσιεύσω, χωρὶς νὰ προσμένω τὴν πολυχρόνιον του τελείωσιν, διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι καὶ ἡ μικρότης του δὲν θέλει εἶσθαι ἀνωφελής. Ἄλλὰ καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο χρειάζεταιται ἀναθεώρησιν. Ἡ φίλη σας ἐνίσχυσις μὲ λυπεῖ πλέον παρὰ μὲ παρηγορεῖ, διότι μοῦ ἐνθυμίζει τὴν παρελθοῦσάν μου ἀναγκασμένην ἀπὸ τὰς περιστάσεις διαγωγῆν. Δὲν ἔπραξα ποτὲ ὅ,τι ἐπιθύμουν, ἀλλ' ὅ,τι μ' ἐσυγχώρησεν ἡ ἀνηλεὲς ἀνάγκη. Δὲν ἔχω χρεῖαν ἐνίσχυσεως, ἀλλὰ εὐχῶν, νὰ περάσω κἂν τὰς ὀλίγας μελλούσας ἡμέρας μου χωρὶς ἐξασθένησιν τῆς λογικῆς δυνάμεως.

Εὐχομαι κ' ἐγὼ εἰς μὲν ἐσᾶς εὐδαιμονίαν, εἰς δὲ τὸ γένος ὅλον πληθυσμὸν ὁμοίων σας ἀνδρῶν. Ο. Ο.

Ἀσπάσατέ μου τὸν φίλον Ἄμβρ. Ῥάλλ. ἐπειδὴ τὸν ἐπαινεῖτε τόσον.

Τὴν ἀπὸ Λιβ. μεγαλοδωρίαν οὔτε τὴν ἔλαβα, οὔτ' ἐπιθυμῶ νὰ τὴν λάβω· τὴν ἀναφέρω μόνον διὰ νὰ σᾶς κοινωνήσω τι δὲν ἐξεύρω παράδοξον ἢ κωμικόν. Ἐλεγεν ὅτι ἔγραψε πρὸς τὸν Πητρ. καὶ Ἀγέλ. - νὰ μ' ἐμβάσῃ

τὰ 100 φρ. Ὁ Ἀγέλ. ἦλθεν ἐδῶ καὶ διέτριψεν 10 ἢ 12 ἡμέρας, καὶ ἀνεχώρησε προχθές. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο μὲ εἶδε τρεῖς φορές μὲ πολλὴν φιλοφροσύνην· ἀλλὰ περὶ τῆς μεγαλοδωρίας οὐδὲ γρῦ. Τοῦτο εἶναι δι' ἐμὲ αἰνίγμα.

27.

12 Μαΐου 1828.

Ἀσπάζομαι πανοικίους καὶ σὲ καὶ τὸν φίλον Βλ. φίλοι πολῖται. Ἡ τελευταία μου ἦτο 13 Ἀπριλίου· Μετὰ δὲ ταύτην, ἔστειλα κατὰ τὴν 2 τοῦ παρόντος διὰ τοῦ ἐν Μασσ. Θ. Πρ. δεσμίδιον ἐπιγραμμ. εἰς ὄνομα τοῦ συντέκνου Βλ. περιέχον τὰ προλεγ. τοῦ δευτέρου τόμου τῶν Ἀτ. Ὁ δεύτερος οὗτος εἶναι πολὺ παχύτερος τοῦ πρώτου, ἀλλ' ὅμως ἡ τιμὴ του εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς καὶ τοῦ πρώτου. Τὴν 11 τοῦ παρόντος ἐστάλησαν καὶ τὰ συνήθη 20 σώματα πρὸς τὸν ἐν Μασσ. I. Μαυροκ. διὰ νὰ τὰ μοιράσητε, ὡς καὶ τὰ τοῦ πρώτου τόμ. εἰς τοὺς γνωστοὺς φίλους. Στιχόνονται τώρα 100 σώματα διὰ τὸν Z. ἂν τὰ δεχθῇ ὁ Z. φρ. 1100

λέγω, ἂν τὰ δεχθῇ, ἐπειδὴ ὁ Θ. Πρ. ἔλαβε 40	
τοῦ πρώτου ἄδετα, δὲν θέλει λέγει τώρα παρὰ 26	260
Μοῦ ἐπλήρωσαν οἱ ἐν Λονδ. ἀδελφοὶ Ῥάλλη	
διὰ 50 σώματα	500
	<u>φρ. 1860</u>

φρ. 1860

Δὲν ἐξεύρω πῶς καὶ πότε μέλλει ὁ σύντεκνος
 νὰ οικονομήσῃ τὰ ὅποια μὲ λέγεις 928 φρ. Ἄν
 οικονομήθησαν τὰ προσθ. καὶ αὐτ. 928
 φρ. 2728

Ἄν ἦναι τόσα, 2728 δηλαδή, ἔχω χρεῖαν ἀκόμη φρ.
 περίπου, διὰ νὰ ἀποπληρώσω τὸν τυπογράφον.
 Ὁ πρῶτος τόμος περιεῖχε μὲ τὰ προλεγ. σελ. 514· ὁ
 δεύτερος οὗτος ἀναβαίνει μὲ τὰ προλεγ. εἰς σελ. 615.

Τὴν 6 τοῦ παρόντος μ' ἔφερον ὁ Εὐστρ. Ῥάλλης ἐπι-
 στολὴν μακρὰν τοῦ φίλου Β. ἣτις μ' ἐπλήγωσε κατὰ-
 καρδὰ, ὄχι τόσον διὰ τὸν ὅποιον ἐγνώριζα ἤδη διωγμὸν
 κατ' αὐτοῦ, ὅσον διότι ἐλυπήθη ὑπέρμετρα ὁ διωκόμε-
 νος. Ὁ διωγμὸς, μὰ τὴν ἀλήθειαν! φυσικὰ ἔπρεπε νὰ
 ἦναι ἀπάνθρωπος, ἐπειδὴ οἱ κακοδαίμονες διῶκται εἶναι
 τῆς τάξεως τῶν λογίων (κατὰ τὰ προλεγ. σελ. 4θ').
 Κρατοῦν ὄπλα, καὶ ὡς κακὰ ἀναθραμμένοι, ὡς μωροὶ καὶ
 νήπιοι, τὰ μεταχειρίζονται καὶ μωρῶς. Μὲ λέγει ὁ Β.
 ὅτι ἀσχολεῖται εἰς ἀπάντησιν κατὰ τῶν διωκτῶν του·
 εἶπέτε τον ὁμως (ἂν δὲν λάβω καιρὸν νὰ τὸν γράψω),
 ὅτι εἶναι χρήσιμον νὰ ράπισῃ ἐν παρόδῳ (μὲ ἰλαρὸν ὁμως
 καὶ ὄχι παθητικὸν ράπισμα) καὶ τὸν ἐφημεριδογράφον,
 ὅστις χωρὶς σκέψιν κάμνει τὴν ἐφημερίδα του Λεκάνην,
 νὰ δέχεται τῶν σκουρδουλιασμένων ἀνθρωπισμένων τὰ
 ἐξεράσματα. (Προλεγ. σελ. 4γ').

Εἰς τὴν σταλθεῖσαν σου (1 Μαρτίου, 1828) σημείωσιν
 βλέπω, ὅτι ἔχετε Α. Β. καὶ Γ. Ῥαψωδίας, καὶ σᾶς λεί-
 πει ἡ Δ. Ἐμπορεῖτε νὰ ζητήσητε μέρος ἢ καὶ ὅλας τὰς
 εὐρισκομένας Δ (σχεδὸν 380 σώματα) εἰς τοὺς ἐν Βιέννῃ
 ἀδελφοὺς Ῥάλλῃ.

Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κυπρίου, στείλέ με, ὅταν λάβῃς ἀφορμὴν, καμμίαν δεκάδα. Δὲν ἔμεινεν ἐδῶ καμμία, καὶ τὰς ζητοῦν κᾶποτε.

Ἔως ἐδῶ εἶχα προχωρήσειν (τὴν 12 σήμερον), ὅτ' ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν σας 30 Ἀπριλίου συνωδευμένην μὲ φρ. 1226. Τοῦτο μ' ἀναγκάζει ν' ἀλλάξω λόγους καὶ λογαριασμούς. Ἐχω λοιπὸν τὰ σταλθέντα φρ. 1226

Εἶχα ὡς εἶπα ἀνωτέρω τὰ τοῦ Θ. Πρ. 260

Τὰ ἀπ' Ἀδ. Ῥάλλη. . . . 500

1986

Στείλετέ με λοιπὸν τὰ 1360 (ἂν δὲν οἰκονομήθησαν ἀκόμη) δανεικὰ μὲ 6 τὰ %

1360

φρ. 3346

καὶ οὐδ' αὐτὰ ἀρκοῦν ν' ἀποπληρώσω τὸν τυπογράφον· ἀλλ' οἰκονομῶ ἐδῶθεν τὰ λείποντα.

Μὲ ἀπορίαν καὶ ἀγανάκτησιν ἀνέγνωσα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κοκκινάκη. Ἐπειτα ἐσυλλογίσθην τὰ ἀνωτέρω λεγόμενα περὶ τῶν κακαναθραμμένων λογίων, ὅτι ἔπρεπε νὰ προσθέσω εἰς τὸ Λόγιος καὶ Παπᾶς, κατὰ τὰ σημειωθέντα εἰς τὰ προλεγ. πρώτ. τόμ. Ἀτάκτ. σελ. με'-μς'. Τὴν κακὴν ἀνατροφὴν ἢ λογιότης τὴν κάμνει (μὴν ἀμφιβάλλετε) κακοποιόν· ἂν προσθήσῃς καὶ τὸ καμηλαύκιον, δὲν ἐξεύρω πλέον τί γίνεται. Ἐπροφθάσετε, συμπεραίνω, τὴν ἀναγκαίαν ταύτην εἶδησιν τὴν παρὰ τοῦ Κοκκινάκη εἰς τὸν Βάμβαν, διὰ νὰ μὴν, ἀπολογούμενος, αἰτιᾶται τοὺς ἀναιτίους· ὅχι ὅτι δὲν εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ἐπίφοροι νὰ πράξωσι τὰ τοῦ παπᾶ, ἀλλὰ διότι βλάπτεται ὁ Βάμβας κατηγορῶν τοὺς μὴ κατηγορήσαντας.

Παρακαλῶ ἀποκρισιν, ὅταν λάβητε τὰ Πρὸλ.

Ἄσα βιβλία εἶχετε εἰς τὸν πανοσιολογιώτατον Θεό-

κλητον ἰδικά μου ἐκάμνετε καλὰ νὰ τὰ μεταφέρητε εἰς τὸν Κοντόσταυλον, πρὸς τὸν [ὅποιον] ἐπεμψα πρὸ δύο ἡμερῶν διὰ Μασσαλίας 50 σώματα δευτ. τόμ. τῶν Ἀτάκτων.

Ἔλαβα σήμερον καιρὸν νὰ γράψω καὶ τὴν ἐδῶ κλεισμένην εἰς τὸν Β. Στείλετέ την σφραγισμένην.

Κατέγραψα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου φρ. 201,78. Ἀπὸ τοῦ νῦν πρόσθετε καὶ εἰς αὐτὰ καὶ εἰς ὃ, τι ἄλλο δαπανῆς δι' ἐμὲ τὸν ἐτήσιον τόκον $6/100$, ἕως νὰ σὲ ἀποπληρώσω. Τὸν μείναντα μικρὸν μου νοῦν ζητεῖτε νὰ μοῦ τὸν σηκώσητε. Μὲ λέγεις, «τὰ σταλθέντα περὶ τὸν Δεκέμβριον, 1828, 100 σώματα τοῦ πρώτου τόμου τῶν Ἀτάκτων, μὲ ἄλλα τινὰ εὐρίσκονται διὰ λογ. σου πλησίον τοῦ συντ. Ζ. Β. κτλ.». Ἐπειτα εἰς τὴν ἀκόλουθον σελίδα, «ὁ σύντ. Β. δὲν ἔλαβεν ἀκόμη τὰ βιβλία σταλθέντα τὸν Δεκέμβριον 1828, οὐδ' ἔχει περὶ αὐτῶν εἶδησιν ἀπὸ Μασσαλίαν κτλ.». Ἐγραψα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Μαυροκ. Γράψετε με καὶ σεῖς καθαρώτερα τὰ περὶ τούτου· καὶ προσέτι ἂν πρέπη νὰ στείλω καὶ ἄλλα ἑκάτὸν τοῦ δευτέρου τόμου, καὶ πλήρωσιν τοῦ πρώτου.

Εὐδαιμονεῖτε!

Ο. Ο.

28.

5 Ἰουρίου 1828.

Φίλοι,

Ἔλαβα τὴν 17 Μαΐου ἐπιστολήν σας. Ἀπὸ τὴν ἐδῶ κλεισμένην πρὸς τὸν ἐξάδελφόν μου θέλετε καταλάβειν

εἰς πόσῃν ἀμυχανίαν μ' ἔβαλεν ἡ ζήτησίς σας. Ἀφίνω ὅτι εἶναι ἀπορωτέρα τῆς ζητήσεως τοῦ ἐξαδέλφου, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ζητεῖ περὶ νέων ἐτι ἀγνώστων ὀλοτέλα ὁποῖοι εἶναι, καὶ ὁποῖοι ἐλπίζονται νὰ φανῶσι· καὶ σεῖς, φίλοι, ἐπιθυμεῖτε νὰ συστήσω ἄνθρωπον «σπανίων προτερημάτων, ἐνάρετον καὶ ἄριστον ἰατρόν,» ὡς λέγετε, καὶ ὡς πιστεύω. Ἀλλὰ τοιοῦτος ἄνθρωπος, φίλοι, καὶ μάλιστα ἰατρός, εἶναι αὐτοσύστατος. Ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρισθῇ εἰς τὸν Κ. ἀπὸ τὸν Κοντόσταυλον ἢ ἄλλον τινὰ γνώριμον. Τὸν Γλαρ. δὲν τὸν ἐσύστησε κανεὶς· ἀλλὰ καὶ ἡ παλαιὰ ἀνόητος κυβ. ἠναγκάσθη νὰ μεταχειρισθῇ τὴν προκοπὴν του, καὶ ὁ νέος Κ. (μὴν ἀμφιβέλλετε) θέλει αἰσθανθῆν τὴν χρεῖαν καὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλων ὁμοίων του. Ἀφίνω, λέγω, τούτους τοὺς στοχασμούς, καὶ ἤθελα διὰ χάριν σας γράψειν τοιαύτην παράξενον σύστασιν, ἂν ἤμην πληροφορημένος, ὅτι ἡ σύστασίς μου ἐμελλε νὰ ὠφελήσῃ τὸν συνιστάμενον.

Περὶ τούτου ἔχω αἰτίαν νὰ διστάζω. Ἡ πρὸς τὸν Κ. ἐπιστολή μου ἐστάλη (ὡς βλέπετε ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν ἐξαδ.) τὴν 5 Ἰαν. ἀλλ' ἐστάλη καὶ τὸ ἀντίγραφον αὐτῆς τὴν 11 τοῦ αὐτοῦ. Ἡ μέχρι τοῦδε σιωπὴ του μὲ βάλλει εἰς δισταγμὸν μὴ τὴν ἔκρινε τολμηράν. Ἐλευθέρος ἐλευθέρου πρὸς ἐπαγγελλόμενον φίλον ἐλευθερίας ἐπιστολὴ ἦτον· ἂν τὴν ἔκρινε τολμηράν, αὐτὸς μ' ἔδωκεν αἰτίαν τοιαύτης τόλμης μὲ τὴν ἀπ' Ἀγκῶνος (2 Δεκεμβρ. 1827) ἐπιστολήν του, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐχαριστεῖ ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν μὲ τὸν Τιμ. παραβολὴν εἰς τὸν Διάλογ. καὶ ὑπόσχεται νὰ ἐκπληρώσῃ ὅσα ἔγραψα ὅτι ἐλπίζω ἀπ' αὐτόν. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολήν ἔγραφα καὶ περὶ τῆς δυστυχεστάτης Χ. καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων πραγμάτων ἀναγκαίων.

Ἐλπίζω, φίλοι, ὅτι τὰ ὀλίγα ταῦτα ἀρκοῦν νὰ σᾶς πληροφορήσωσι τὴν ἀδυναμίαν νὰ πληρώσω κατὰ τὸ παρὸν τὴν ἐπιθυμίαν σας. Ἡ τελευταία ἀπροσδόκητος ἀποτυχία τῆς Χ. αὐξήσει τὰς ἀσθενείας καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς μου. Ὅσον ὀλίγην δύναμιν μ' ἀφῆκε τὴν μεταχειρίζομαι νὰ τελειώσω (πρὸς τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου, ὡς ἐλπίζω) νέου τινὸς πονήματος ἐκδοσιν.

Τὴν κλεισμένην πρὸς τὸν ἐξᾶδ. παρακαλῶ νὰ ἐπιγράψετε καὶ νὰ στείλητε ἀσφαλῶς. Εὐτυχεῖτε! Ο. Ο.

Ἐλαβα τὰς ἐπιστολάς τῆς 22 Φεβρ. καὶ 1 Μαρτ.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην παρακαλεῖ ὁ ἐπιστέλλων νὰ δοθῇ εἰς τὰς χεῖρας (μηδενὸς παρόντος) τῆς Λ. τὴν ὁποίαν ἀσπάζομαι καὶ ἐγώ.

29.

18 Αὐγούστου 1828.

Φίλοι σύντεκνοι,

Τὴν 14 τοῦ παρόντος σᾶς ἐστάλησαν διὰ τοῦ ἐν Μασσ. Θ. Πρ. τὰ προλεγ. τῶν **ἀτάκτων**. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν κατεύθυνα πρὸς τὸν Ἰ. Μαυροκ. τῆς αὐτῆς πόλεως κιβώτιον, περιέχον 20 σώματα τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, διὰ νὰ τὰ οἰκονομήσῃ ὡς αὐτόθεν τὸν διατάξετε. Φροντίσετε λοιπὸν νὰ τὸν γράψετε περὶ τούτου· καὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς χεῖράς σας, νὰ κάμητε τὴν διαμοίρασιν ἀπαράλλακτον ὡς ἐκείνην τῶν Ἀπομν. Ξενοφ. χωρὶς νὰ λησμονήσητε

τόν φίλον μου Βάμβαν, καί τοὺς Ζωσιμ. Τὸ διὰ τὴν φιλόμουσον θυγατέρα τοῦ συντέκνου θέλω τὸ στείλειν, ὅταν στιχωθῆ.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν 50 σώματα πληρωμένα ἀπὸ τοὺς ἐν Λόνδρα ἀδελφοὺς Ῥάλλη, καί προσφερόμενα δῶρον εἰς τοὺς πτωχοὺς σπουδαστάς. Βλέπων τὴν προθυμίαν των, τοὺς τὰ ἐπέρασα πρὸς 10 φρ. ἀντὶ τῶν 14, ὡς πωλοῦνται ἐδῶ. Ὅταν τὸ παραλάβετε καὶ τὸ ἐξετάσετε ἀπαρχῆς μέχρι τέλους, ἂν τὸ κρίνητε, ὡς τὸ ἔκριναν ἄλλοι χρήσιμον καὶ διὰ τὴν παλαιὰν καὶ διὰ τὴν νέαν γλῶσσαν (ἀκόμη μέρος καὶ διὰ τὴν Γαλλικὴν), ἂν τὸ κρίνετε, λέγω, τοιοῦτον, καὶ εὑρετε αὐτοῦ πέντε ἢ ἕξ τοιούτους ὡς τοὺς ἀδ. Ῥάλλ. παρακινήσετέ τους νὰ μιμηθῶσι τοὺς Ῥάλλ. πέμποντες μέρος εἰς τὴν κυβέρνησιν δῶρον (τὰ σταλθέντα 50 εἶναι ὀλίγα) καὶ μέρος διὰ πώλησιν. Τοιουτοτρόπως καὶ αὐτοὶ φαίνονται, ὅτι συνεργοῦν, καὶ εἰς ἐμὲ δίδουν τὴν εὐκολίαν νὰ ἀρχίσω τὸν δεύτερον τόμον, ὅστις ἐλπίζω ὅτι θέλει φανῆν πολὺ χρησιμώτερος τοῦ πρώτου, τολμῶ εἰπεῖν καὶ ἀναγκαιότερος εἰς τοὺς νέους μας. Δὲν εἶμαι τόσο φιλαυτος, οὐδὲ τόσο ἠλίθιος, ὥστε νὰ μὴ νοῶ, ὅτι αἱ περιστάσεις ἀναγκάζουν καὶ τοὺς πλουσίους μας νὰ γίνωνται ἀτολμότεροι εἰς τὰς δαπάνας. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἶναι καὶ τοῦτο, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, εὐκολονόητον εἰς καθένα. Ποῖον; τὸ «ἦ παπᾶς ἢ ζευγᾶς» ὡς λέγει ἡ παροιμία. Τὸ ἔργον μου εἶναι τοιοῦτον, ὥστε χρειάζεται κεφαλὴν ὀλότελα ἐλευθέραν ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην μέριμναν, καὶ μάλιστα τὴν ὀδυνηρὰν μέριμναν τοῦ πῶς ἔχω νὰ πληρώσω τὰ μουζαλωμάτά μου;

Ὅπως ἂν ἦναι, ὁ χονδρὸς οὗτος τόμος τῶν Ἄτάκ-

των μου γίνεται περίπου τὰ 3800 φρ. Περί τὰ τέλη τοῦ ἐρχομένου Σεπτεμβρίου φροντίσετε, παρακαλῶ, νὰ μου ἐμβάσητε τὸ ἥμισυ ταύτης τῆς ποσότητος μὲ τὸν ὅποιον ἐδιωρίσετε τόκον ἢ τὰ 100, ἂν ἐνθυμῶμαι καλά· τὰ δὲ λοιπὰ, ὅταν πάλιν σᾶς γράψω.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας μελετῶ νὰ πέμψω 50 σώματα εἰς τὸν Κοντόσταυλον μὲ ἐλπίδα ἴσως νὰ πωλήσῃ ἢ ὅλα ἢ μέρος. Ὁ Θεόκλητος οὐδὲ καταδέχεται ν' ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐπιστολάς μου· ὅθεν ἐκάμνετε καλά νὰ τὸν γράψετε, εἴτι κρατεῖ ἀκόμη ἀπὸ βιβλία μου, νὰ τὰ παραδώσῃ ὅλα εἰς τὸν Κοντόσταυλον.

Προσμένω τοὺς δύο τελευταίους τόμους τῆς Καθολ. Βιογραφίας, διὰ νὰ τοὺς πέμψω μὲ ἄλλα τινὰ βιβλία εἰς τὸν σύντεκνον· καὶ εἰς τοῦτο τὸ κιβώτιον θέλει βαλθῆν καὶ τὸ διὰ τὴν χρηστὴν Μαρίαν στιχωμένον ἀντίτυπον τῶν **Ἄτάκτων**. Εὐδαιμονεῖτε! Ο. Ο.

Τὰ τῶν Ζωπιμ. ἄς ἦναι πάλιν δύο, ὡς πρότερον. Γνωστοποιήσατέ με τὴν παραλαβ. τῶν προλεγ.

30.

17 Σεπτεμβρίου, 1828.

Φίλοι σύντεκνοι,

Κατὰ τὴν ἐπιστολὴν σας τῆς 31 Αὐγούστου, στέλλω σήμερον πρὸς τὸν ἐν Μασσ. Ι. Μαυροκ.

100	πρώτους τόμ. τῶν Ἀτάκτων πρὸς φρ. 10	φρ. 1000
20	Ἐγχειρίδια Ἐπικτήτου.	6 120
40	πρῶτον καὶ δεύτερον Διατριβῶν ἤγγουν	
	20 ἀντίτυπα πρὸς φρ. 12	240
160	κομμάτια.	φρ. 1360

Μὲ παρακινεῖτε νὰ στείλω τὸν Κοντόσταυλον 200 ἀντί 50 σώματα ἀπὸ τὰ ἄτακτα· ἀλλ' ἔπρεπε πρῶτον νὰ μὲ φανερώσετε, πῶς μέλλετε νὰ οἰκονομήσητε τὰ νῦν πεμπόμενα εἰς σᾶς 100. Ἄν ἔχετε σκοπὸν νὰ τὰ πωλήσητε (ὡς εἶναι δίκαιον), εἶναι περιττὸν νὰ στείλετε πλειότερα διὰ πώλησιν.

Ὅπως ἂν ἦναι, εἰπέτε με, ἂν πρέπει νὰ περάσω τὰ ἀνωτέρω φρ. 1310 εἰς λογ. τοῦ γυμνασίου, ἢ πῶς ἔχω νὰ τὰ διατάξω. Τὰ 100 σώματα τῶν ἀτάκτων τὰ διώρισα πρὸς φρ. 10, καθὼς τὰ ἐπέρασα καὶ εἰς τοὺς ἐν Λονδ. ἀδελφ. Ῥάλλη.

Προσμένω τὰ μὲ λέγετε ἀργύρια περὶ τὰ τέλη τοῦ παρόντος· τὰ λοιπὰ στείλετέ με περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου, διὰ νὰ ἐλευθερώσω τὴν κεφαλὴν μου ἀπὸ τοῦ τυπογράφου τὴν μέριμναν.

Δύο ἡμέρας πρὶν λάβω τὴν ἐπιστολὴν σας, ἤρχισα τὴν τύπωσιν τοῦ δευτέρου τόμου τῶν Ἀτάκτων· ἐλπίζω νὰ σᾶς εὐχαριστήση πλέον ἀκόμη παρὰ τὸν πρῶτον.

Ὁ σύντ. Ρ. ἄς φροντίσῃ νὰ προδιδάξῃ τοὺς ἐν Μασ. υἱοὺς Ῥοδ. καὶ σ. πρὸς τοὺς ὁποίους μέλλω νὰ πέμψω περὶ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου κιβώτιον βιβλ. εἰς τὰ ὁποῖα περιέχεται καὶ τὸ χρυσόδετον τῶν Ἀτάκτων διὰ τὴν φιλιτάτην Μαριάν. Ἐλπίζω ὅτι θέλουσιν τὴν ὠφελήσῃν καὶ διὰ τὴν Ἑλλ. καὶ διὰ τὴν Γαλλ. γλῶσσαν, μὲ τὴν βοή-

θειαν μάλιστα τῶν διεξοδικῶν πινάκων. Δὲν ἐξεύρω ἂν ἔλαθην ἀκόμη τὰς διατριβὰς περιεχομένας εἰς τὸ κιβώτιον N^ο 14.

Ἐκ τῶν Πρ. «καὶ οὐκ ἦν φωνή, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις». Ἡ πρὸς αὐτὸν τελευταία μου ἦτο 11 Ἰανουαρίου, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἐφάνερον τὴν ἀποστολὴν 200 σωματίων Διατριβῶν, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν Ζ. Βλ. I. P. Ἄμβρ. Ρ. υἱοῦ Σ. I. Ρ. καὶ τῶν ἐν Λονδ. ἀδελφ. Ρ. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὸν ἐπεμψα διὰ τοῦ Θ. Πρασ. δῶρον 2 ἀντίτυπα τῶν Ἀτάκτων εἰς δέσμην ἐπιγραμμένην εἰς ὄνομά του, χωρὶς ἐπιστολὴν ἰδιαιτέραν.

Καὶ πρὸς χάριν τοῦ συντ. θέλω συμβουλεύσειν τὰ δέοντα εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Πανταζῆ, καὶ πολὺ πλέον πρὸς ὠφέλειαν τοῦ νέου, ἂν ἀκολουθῆ νὰ διδάχῃ, ὡς ἐλπίζω, καὶ ὡς μ' ἐφάνη τὴν ἀρχὴν χρηστός. Εὐτυχεῖτε.

Ο. Ο.

Καὶ πάλιν σὰς παρακαλῶ, τὰ λειπόμενα, ὡς εἶπα, ἀργύρια νὰ τὰ ἔχω περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου. Καὶ πάλιν σὰς παρακαλῶ, ὅσα κρατεῖ ἀκόμη ὁ Θεόκλητος βιβλία μου, νὰ τὰ μεταθέσετε ἀπ' αὐτὸν εἰς τὸν Κοντόσταυλον.

31.

2 Ὀκτωβρίου 1828.

Φίλοι σύντεκνοι,

Τὴν 18 Σεπτεμβρίου σὰς ἐγνωστοποίησα τὴν εἰς τὸν Ἰ. Μαυροκορδάτον τῆς Μασσαλ. ἀποστολὴν κιβωτοῦ

περιεχούσης 100 σώματα πρώτου τόμου Ἀτάκτων, 20 Ἐγχειριδίου, καὶ 20 ἀντίτυπα (εἰς 2 τόμ.) τῶν Διατριβῶν, κατὰ τὴν ζήτησίν σας. Αὐτὰ ἐτιμήθησαν εἰς φρ. 1360.

Μετὰ ταῦτα ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν σας τὴν 18 Σεπτεμβρίου, καὶ τὴν συναλλαγματικὴν ὁμοῦ 1950 φρ. τὰ ὁποῖα παρέδωκα εὐθὺς εἰς τὸν τυπογράφον μὲ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ τὸν ἀποπληρώσω τὰ λειπόμμενα πρὸς τὰ τέλη τοῦ παρόντος. Δέν με βιάζει, οὐδὲ μ' ἐβίασε ποτέ φυσικὰ ὁμως ἐκείνων τὸ ἔργον ἀυγατίζου, ὅσοι πληρόνουν προθυμότερα. Σᾶς ἔλεγα ὅτι δύο ἡμέρας πρὶν λάβω τὴν 31 Αὐγούστου ἐπιστολὴν σας, εἶχα ἀρχίσειν τὸν δεῦτερον τόμον τῶν Ἀτάκτων, ὅστις προχωρεῖ μὲ τὴν εὐχὴν σας. Εὐχέσθῃ με ὁμοίως καὶ νὰ τὸν τελειώσω διότι αἱ δυνάμεις μου ἀναλύονται ὡς τὸ κηρίον καθημέραν· τὰς διασώζει ὁπωσοῦν ἀκόμη μόνῃ ἢ προθυμίᾳ καὶ ἢ ἐλπίδι, ὅτι θέλουσι ὠφελῆσαι οἱ κόποι μου. Μὲ ταύτην τὴν ἐλπίδα ἐκρατήθην ἕως τῶρα, καὶ μὲ ταύτην ἀποθνήσκω εὐχόμενός σας ζωὴν μακρὰν καὶ εὐδαίμονα.

Τὸν σύντ. Ρ. παρακαλῶ, νὰ κρατῇ χωριστὸν λογασμόν, ὅσων μέλλω νὰ πληρόνω τόκον $\frac{6}{100}$ ὡς ἐσυμφωνήθη, καὶ νὰ μὲ δηλοποιήσῃ πῶς ἔχω νὰ κατατάξω τὰ σταλθέντα 1950 φρ. πῶς τὰ σταλθέντα διὰ Μασσαλίας ἀπ' ἐμὲ βιβλία συμποσούμενα 1360 φρ. Ἐγὼ δὲν ἔχω οὔτε δύναμιν οὔτε καιρὸν νὰ φροντίζω περὶ τῶν τοιούτων. Τοῦ δευτέρου τόμου ἡ τύπωσις ἀπαιτεῖ καὶ τὴν μείνανσαν ὀλίγην μου ἀκόμη δύναμιν, καὶ τὸν μείναντα ἀκόμη ὀλιγώτερον καιρὸν τῆς ζωῆς μου. Ἐνθυμεῖσθε τὴν ὁποίαν σᾶς εἶπα παροιμίαν, «ἡ παπᾶς ἢ ζευγᾶς». Τοιαύτας πολλὰς παροιμίας θέλει εὑρεῖν εἰς τὸν δεῦτερον τόμον τῶν Ἀτάκτων, τὰς ὁποίας εὐλογον ἔκρινα νὰ βάλω μὲ

τάς ἐξηγήσεις των, ὡς δυνατάς νὰ ὠφελήσωσι τοὺς ἀπαιδεύτους μας, ἴσως δὲ καὶ τοὺς πεπαιδευμένους μας, διότι καὶ ἡμεῖς οἱ νομιζόμενοι καὶ ὀνομαζόμενοι λόγιοι ἔχομεν χρεῖαν (καὶ κάποτε πλειοτέραν τῶν ἀπαιδευτῶν) παιδείας:

Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος,

ἔλεγεν ὁ γέρον Σόλων, μ' ὄλον ὅτι ἦτο νομοθέτης. Ὅ,τι μάλιστα μὲ κάμνει πρόθυμον εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ δευτέρου τόμου, εἶναι ἡ ἐλπίς ὅτι θέλει χρησιμεύσειν εἰς τοὺς νέους καὶ τὰς νέας μας, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ χρηστὴ Μαρία. Ὁ δι' αὐτὴν πρῶτος τόμος τῶν Ἀτάκων περιέχεται εἰς τὸ μέλλον νὰ σταλθῇ τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα κιβώτιον πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλ. υἱοὺς Ῥοδ, καὶ συντρ.

Ἐμελετοῦσα νὰ γράψω καὶ εἰς τὸν φίλον Βάμβαν· ἀλλὰ μ' ἔρχεται τὴν ὥραν ταύτην δοκίμιον, νὰ διορθώσω, ἀπὸ τὸν τυπογράφον. « Ἡ παπᾶς ἡ ζευγᾶς ». Εὐτυχεῖτε!

Ὁ φίλος Ο. Ο.

Ἡ ἐδῶ κλεισμένη παρακαλῶ νὰ σταλθῇ ἀσφαλῶς εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου.

17 Ὀκτωβρίου 1828.

Φίλοι Σ.

Τὴν 2 τοῦ παρόντος σῆς ἐγνωστοποίησα τὴν παραλαβὴν τῶν 1950 φρ. Χθὲς ἐπεμψα πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ

υίους Ῥοδοκανάκη καὶ συντροφίαν κιβώτιον I R N° 14
περιέχον διὰ τὸν σ. τὰ ἐξῆς :

2 Diction. des sc. naturel.	2 τόμ.	52-53 φρ.	12
2 Cahiers des Planches	2 »	52-53 »	10
2 Économie politique des Athén. 2 »		15
1 Encyclopédie moderne.	1 »	ὁ 13 ^{ος}	7,50
4 Robertson Histoire de l'Amérique	4		26
4 Cooper sur les États-unis	4		12
1 δέσμη ἐπιγραμμένην εἰς ὄνομα τῆς Μαρίας P.			
16		φρ.	82,50
	Κιβώτιον καὶ ἄλλο ἐξοδα		3,50
		φρ.	86,—

Παρακαλῶ τὸν σύντεκνον νὰ τὰ περάσῃ εἰς πίστιν τοῦ
λογ. μου.

Ἔτι τὸν παρακαλῶ, ἂν σᾶς προφθάσῃ ἡ παροῦσα πρὶν
μου ἐμβάσῃτε τὰ προσδοκώμενα ἀργύρια, νὰ κρατήσῃ
ἀπ' αὐτὰ ἕως 200 φρ. Τόσα σχεδὸν νομίζω ὅτι θέλω
μείνειν χρεώστης τὸν Ν. Ζωσιμᾶν, εἰς τὸν ὁποῖον μέλλω
μετ' ὀλίγον νὰ στείλω τὸν ἐτήσιόν του λογαριασμόν.

Ἄπο τὸν Πρ. « καὶ οὐκ ἦν φωνή, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόα-
σις ». Ἐφημερίδας μόνον λαμβάνω ἀλλεπαλλήλους ἀπὸ
τοὺς ἐφημεριδογράφους δωρεάν, καὶ ἐξ αὐτῶν μακθάνω
τὰς πράξεις του. Δὲν εἶναι κακαί· ἔν μόνον μὲ φέρει εἰς
δισταγμόν· δὲν βλέπω οὐδ' ἀκούω ἀκόμη οὐδεμίαν πρό-
νοιαν περὶ φροντιστηρίου παιδείας συγκροτημένου ὡς πρέ-
πει. Πλὴν τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς τίποτ' ἀκόμη δὲν ἔχουν·
ἀλλ' οὐδ' αὐτὴ εἶναι ἔργον ἰδικόν του, ἐπειδὴ ἐνεργεῖτο

πρὸ αὐτοῦ. Εἶναι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὰ πράγματα πολὺ θολωμένα, καὶ ἡ μέλλουσά μας τύχη παντάπασιν ἄδηλος. Ἄλλο δὲν εὐχομαι παρὰ τὸ σύνηθες παροιμιῶδες «ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάμῃ καλὰ!». Καλὰ τὰ εὐχομαι εἰς ὅλους, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τοὺς συντέκνους! Ο. Ο.

33.

6 Δεκεμβρίου 1828.

Φίλοι σύντεκνοι,

Ἀσπάζομαί σας πανοικίους. Τὴν προτεραίαν τῆς ὄτ' ἔλαβα τὴν 30 Ὀκτ. μακρὰν ἐπιστολὴν σας, ἔγραψα τὸν Κοντόσταυλον νὰ ἐρευνήσῃ περὶ τῆς πρὸς τὴν Κυβέρν. ἐπιστολῆς μου, καὶ ἀρκοῦμαι κατὰ τὸ παρὸν εἰς τοῦτο, μὴν ἔχων τὸν καιρὸν ν' ἀντιγράψω μακρὰς ἐπιστολάς. Καὶ χωρὶς αὐτὰς διστάζω, ἂν δυνηθῶ νὰ πληρώσω τὴν βασανίζουσαν ἐπιθυμίαν νὰ δημοσιεύσω τὸν δεύτ. τόμ. τῶν Ἀτάκτων ἐξώλαμπρα. Ἐτυπώθησαν ἕως τῶρα 150 σελίδες, ἀλλ' αὐτὰ χρειάζονται προλεγόμενα, καὶ προλεγόμενα ἴσως πολὺ μακρά· τὸ δὲ τοῦ λύχνου τῆς ζωῆς μου ἐλάδιον φυχῆ καὶ καταβαίνει κατὰ πᾶσαν στιγμὴν. Τὸ κείμενόν μου εἶναι τελειωμένον, γραμμένον δηλαδὴ τὸ λειπόμενον ἀπὸ τὰς τυπωμένας 150 σελίδας ἐπέκεινα. Ἄλλὰ μένουσι οἱ φοβεροὶ ἐκτεταμένοι πίνακες τῶν ὁποίων τὴν συνταγὴν ἐμπιστεύθη εἰς τὸν Φ. Φ. Ἄλλ' ὁμως, διὰ

τὸ ἀσφαλέστερον, παρεκάλεσα τὸν φίλον Thurot, ἂν κλείσω τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τῆς ἐκδόσεως, νὰ συνεργήσῃ μὲ τὸν Φ. εἰς τὴν ἀσφαλτοῦν αὐτῶν ἐκτύπωσιν. Καὶ παρακαλῶ καὶ τὸν σύντ. Ἐ. ἂν συμβῇ τοῦτο, νὰ γράψῃ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν Thurot παρακλητικὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν ἐπαγρῦπνησιν εἰς τοὺς πίνακας, ὅτι ἀπ' αὐτοῦς κρέμεται ἡ ὠφέλεια τῆς χρήσεως. Παρ. χάρ. εἰς τοῦ πρώτου μέρους τὸν Γαλλικὸν πίνακα ἐλησημονήθη ἡ λέξις rassascier pag. 152, ἴσως καὶ ἄλλαι. Ἄς τὴν προσγράψῃ λοιπὸν εἰς τὸ ἀντίτυπὸν τῆς ἡ φιλόμουσος Μαρία, τὴν ὁποίαν ἀσπάζομαι.

Χαίρω ὅτι σᾶς εὐχαρίστησεν ὁ πρῶτος τόμος, μὲ ἐλπίδα ὅτι ὁ δεύτερος, ἂν ὄχι εὐτακτότερος τοῦ πρώτου, θέλει σᾶς εὐχαριστήσῃ πολὺ πλείοτερον.

Περὶ τοῦ ἡμιστιχώματος, πρῶτον καὶ πρώτιστον σᾶς λέγω, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ στιχῶται καὶ πάσης ἄλλης τέχνης τεχνῆται, ἂν δὲν ἔφθασαν ἕως τῶρα, δὲν ἔχουν ν' ἀργήσωσι νὰ ὑπάγωσι πολὺ πλείοτεροι τῆς χρείας. Ἐπειτα, πῶς ἔχει νὰ συμβιβασθῇ ὁ δεύτερος τόμος στιχῶμένος μὲ τὸν ἀστίχῶτον πρῶτον; Ὁ λόγος δὲν εἶναι περὶ τῆς δαπάνης, ἀλλὰ περὶ τῆς συναρμολογίας. Θέλω σκεφθῆν.

Εὐχαριστῶ διὰ τὸν κατὰ μέρος σημειούμενον λογαριασμὸν τῶν 3800 φρ. πρὸς 6 0/0. Naί, νὰ ζήσετε! ἀναλάβετε τὴν φροντίδα ταύτην, ἐλαφρύνοντες τὰ ἀνυπόφορά μου βάρη, ὄχι διὰ φόβον μή με θανατώσωσιν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀσυγκρίτως φοβερώτερον τοῦ θανάτου κίνδυνον τῆς ἀποπληξίας. Δὲν λείπουν ποτὲ ἀπὸ τὸ λογιστήριόν μου δέκα ἢ δεκαπέντε ἐπιστολαί· δὲν ἀποκρίνομαι εἰς ὅλας, ἀλλ' εἶναι ἐξ αὐτῶν καὶ τινες ἀναγκαστικῶς ἀπαιτοῦσαι

ἀπόκρισιν. Μὴ λησμονήσετε « ἡ παπᾶς ἡ ζευγᾶς ». Καὶ μοῦ ζητεῖς ἀκόμη καὶ πόσους τόμους ἔχουν νὰ πληρώσωσι τὰ ἸΑτακτα!

Ἡ πρὸ τῆς παρούσης μου σᾶς ἐστάλη τὴν 6 Νοεμβρίου, περιέχουσα καὶ ἐπιστολάς, μίαν διὰ τὸν Ζωσιμᾶν, καὶ ἄλλην διὰ τὸν Βάμβαν. Πρὸς τοῦτον (ἐπειδὴ δὲν θέλω εὐκαιρήσειν ἴσως νὰ τὸν γράψω) γνωστοποιήσετε, παρακαλῶ, ὅτι ὁ Διδότος ἐφρόντισεν, ὡς μὲ εἶπε, περὶ τῶν ὁποίων τοῦ ἐζήτηι βιβλίων.

Τὴν αὐτὴν γνώμην τοῦ συντ. ἔχω κ' ἐγὼ περὶ τοῦ Πρ. Ἀκόμη καὶ ἂν ὑποτεθῆ ἄλλος παρ' ὃ, τι ἠλπίζετο, ἡ ἀχρειεστάτη διαγωγὴ καὶ κυβέρνησις τῶν πρὸ αὐτοῦ τὸν ἕκαμαν ἀναγκαῖον. Χωρὶς αὐτὸν ἐκινδύνευε καὶ τὸ σωθὲν ἀπὸ τὰς σφαγὰς μέρος τῶν Ἑλλήνων, νὰ ἐξαλειφθῆ ὀλότελα ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἐπειτα πρέπει νὰ συλλογισθῶμεν καὶ τοῦτο. Πιθανόν, ἢ μᾶλλον βέβαιον κρίνω, ὅτι αὐτὸς δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ πράξῃ τίποτε ἀφ' ἑαυτοῦ· ἡ τύχη μας τώρα πλέον κρέμεται ἀπὸ τοὺς θεοστέπτους εὐεργέτας μας.

Οἱ δύο τελευταῖοι (51-52) τόμοι τῆς Βιογραφίας μ' ἐστάλησαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Τὸ παράρτημά των (μὲ εἶπον) μετὰ 18 μῆνας.

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Εὐ. μοῦ εἶναι ἀρκετὰ γνωστός, καὶ ἀρκετὰ (νομίζω) χρήσιμος εἰς τὸ ἔργον. Περὶ τοῦ ἄλλου, φοβοῦμαι τὸ τοῦ Ἐπικτήτου « Δεῖ δὲ καὶ ἐγκεφάλου ἔχειν ».

Οἱ θρίαμβοι τῶν Ρ. δὲν εἶναι τόσον λαμπροί, ὅσον τοὺς νομίζετε. Ἡπατήθη ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ συμβούλους ἀνοήτους, ἴσως δὲ καὶ δολίους, καὶ ἔπραξε κατὰ τοὺς κανόνας τῆς παλαιᾶς τακτικῆς· καὶ ἀντὶ τοῦ νὰ πλησιάζῃ τώρα εἰς τὴν καθέδραν τοῦ τυράννου, τὸν ἕκαμεν αὐθαδέστερον,

καὶ τὸ χειρότερον ἀφῆκε τὸν χειμῶνα ὅλον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν πωλητῶν τῆς Πάργας νὰ πλέξωσι παντοίους δόλους εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ τυράννου.

Πόσοι τόμοι, ἐρωτᾷς; Ἔχω ὕλην διὰ τὸν τρίτον, καὶ τέταρτον ἴσως, ἀλλὰ μοῦ λείπει ζωὴ. Διὰ τοῦτο προλαμβάνων σᾶς λέγω, νὰ ζητήσητε ἐξαιρέτως τὸ ἀντίτυπον τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Σομαυέρα Γραικιταλικοῦ εἰς δύο τόμους, τυπωμένους εἰς Παρισίους, ἔτ. 1709, τοῦ ὁποίου εἰς τὸν πρῶτον τόμον τὸ περιθώριον ὅλον εἶναι καταφορτισμένον ἀπὸ σημειώσεις μου, καὶ προσέτι ἄλλον τόμον ἡμιστίχων καὶ ὅλον χειρόγραφον εἰς σελ. 920 (ἀραιότατα ὁμως γραμμένον) μὲ χρυσοῦν ἐπιγραφὴν, ΓΛΗ ΛΕΞΙΚΟΥ. Τὰ δύο ταῦτα, ὅταν παραλάβητε τὴν βιβλιοθήκην μου, παρακαλῶ σας νὰ ἐρευνήσητε, ἂν εὐρίσκωνται, ὡς δυνάμενα καὶ νὰ ἀναληφθῶσι, καὶ μὲ καλὸν ἴσως σκοπὸν νὰ ἐπαρθῶσι δι' ἔκδοσιν, ἣτις μέλλει νὰ γίνῃ κακίστη, ἐπειδὴ χρειάζονται ἀναθεώρησιν ἀκριβεστέραν. Εἰς ἄλλου χεῖρας παρακαλῶ νὰ μὴ τὰς ἐμπιστευθῆτε, παρὰ εἰς τὸν Βάμβαν.

Κ' ἐγὼ τὸ *poulaine* ἀντὶ τῆς πρῶρας ἐνόησα καταρχάς· ἀλλὰ μ' ἐμπόδισεν νὰ δεχθῶ τὴν ἐξήγησιν, πρῶτον ἢ εἰς τὸν Bayle σημείωσις, ἔπειτα καὶ ὁ δισταγμὸς ἂν ἡ λέξις *poulaine* ἦτον ἤδη ἐμβασμένη εἰς τῶν Γάλλων τὴν γλῶσσαν, ὅτε ἐσυνειθίζοντο τὰ μακρομύτικα.

Σύντ. Βλ., ἀκούω ὅτι ὁ σκυτοτόμος σύζ. τῆς Α. ἀναγκάζεται νὰ φύγῃ αὐτόθεν διὰ κακὴν διαγωγὴν. Μὴ συγχωρήσης τὴν ταλαίπωρον γυναῖκά του νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Μ' αὐτὸν δὲν εἶναι ἐλπίς νὰ συμβιώσῃ πλέον εὐτυχῶς, διότι εἰς τόσῃν ἡλικίαν δὲν ἐλπίζεται πλέον νὰ διορθωθῇ. Εὐδαιμονεῖτε!

Ο. Ο.

Πέμψε, νὰ ζήσης! τὴν ἐγκλεισμένην πρὸς τὸν Παγκαλάκην εἰς Ναύπλιον.

34.

1 Ἰανουαρίου 1829.

Εὐχομαι, φίλοι, καὶ εἰς τοὺς δύο τὸ νέον ἔτος τοῦτο εὐδαιμονέστατον, καὶ περιπλέον εἰς τὸν σύντ. Βλ. τὴν ἀνάκτησιν τῆς πατρίδος.

Ἔλαβα τὴν 3 καὶ 16 Δεκ. 1828 ἐπιστολήν σας, ὁμοῦ καὶ τὰ φρ. 1500· καὶ εὐχαριστῶ, καὶ τὰ ἐπέρασα εἰς τὸν λογαρ. τοῦ Γυμνασίου.

Τὰ τοῦ Ζωσιμᾶ 100 σώματα δὲν ἤλθον ἀκόμη ἀπὸ τὸν στιχωτὴν. Ἡ στίχωσις των εἶναι 100 φρ. δὲν ἐξεύρω, ἂν πρέπη νὰ τὰ φορτίσω αὐτόν, ἢ νὰ φορτωθῶ ἐγώ. Ὅταν σᾶς στείλω τὴν σημείωσιν, πρᾶξετε ὡς τὸ κρίνετε εὐλογον.

Σᾶς γνωστοποιῶ, ὅτι σήμερον γράφω πρὸς τὸν ἐν Λιβόρνῳ Ζωρζῆν Ῥοδοκανάκην, καὶ πρὸς τὸν Φραγκούλην Ῥοδοκανάκην, νὰ μὴ με πέμψωσι τὴν ἐτήσιον συνδρομὴν τοῦ 1829 ἔτους, ἂν δὲν τῶν τὴν ζητήσω ῥητῶς· καὶ τοῦτο, διότι βλέπω, ὅτι μὲ τὰ μέλλοντα νὰ ἔλθωσι ἀπὸ τὸν Ζωσιμᾶν ἀναπληρόνω τὰς παρούσας μου χρείας. Εἶθε νὰ ἀπολύσω καὶ σᾶς ἀπὸ τὸ βᾶρος!

Παρακαλῶ τὸν σύντ. Ρ. νὰ ἀφαιρέσῃ (ὅταν τὸν πέμψω τὴν σημείωσιν) ἀπὸ τὰ τοῦ Ζωσιμᾶ, πρῶτον ὅσα χρεωστῶ τὸν Ρ. εἰς τὸν κατιδιάν μας λογαριασμόν, καὶ τὰ λειπόμενα νὰ κρατῆ, ἕως νὰ τὸν γράψω. Τὰ ὅποια

μου ἐζήτησε βιβλία διὰ τῆς 23 τοῦ περασμένου Ὀκτωβρ. οὐδ' αὐτὰ δὲν ἦλθαν ἀκόμη ἀπὸ τὸν στιχωτὴν. Καὶ πάλιν σᾶς ἀσπάζομαι, καὶ πάλιν σᾶς εὐχομαι, καὶ ἐξαιρέτως τὴν φιλόμουσον Μαρίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιστολὴ ἐπαρηγόρησε τοὺς ἀνυποφόρους κόπους μου. Ο. Ο.

Προσμένω ἀπὸ τὸν σύντ. Βλαστ. τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὴν 15 Δεκ. 1828 ἐπιστολήν μου.

35.

28 Ἰουλίου 1829.

Φίλοι συμπολιταί,

Σήμερον σᾶς κατευθύνεται διὰ τῆς κοινῆς ἀμάξης κινώτιον I R N^ο 16, περιέχον βιβλία διὰ τὸν φίλον Ῥώταν τὸν ἐν Τεργεςτίφ. Λαμβάνοντίς το, παρακαλῶ ν' ἀκολουθήσητε τὰς διαταγὰς του, δίδοντες καὶ εἰς ἐμὲ τὴν εἶδῃσιν. Εὐδαιμονεῖτε!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

36.

5 Νοεμβρίου 1829.

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. Βλ. πανοικίους. Ἐλπίζω καὶ εὐχομαι νὰ μὴ σᾶς ἐζημίωσεν οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ὁ συμβᾶς αὐτοῦ κλεισμός τῆς θαλάσσης.

Με άνυπομονησίαν προσμένω τήν απόφασιν τοῦ Ζ. περί τῶν εἰς Μασσαλίαν κοιταζομένων 100 στιχωμένων τοῦ δευτέρου τόμου τῶν Ἀτάκτων.

Ἐρωτῶ σας, ἂν τὰ εἰς αὐτήν εὑρισκόμενα εἰς δύο κιβωτούς 100 τοῦ Α' καί 100 τοῦ Β' ῥαμμένα κρίνετε εὐλογον νά σταλθῶσιν εἰς τὸν Βάμβαν εἰς Κέρκυραν. Γράφω τι καί πρὸς αὐτὸν μὲ τήν ἐδῶ κλεισμένην, τήν ὁποίαν παρακαλῶ σας νά πέμψητε ἀσφαλῶς. Εὐδαιμονεῖτε!

Ο. Ο.

37.

29 Δεκεμβρίου 1829.

Φίλοι,

Ἀσπάζομαί σας πανοικίους. Ἡ παροῦσά μου τέλος ἔχει νά σᾶς φανερώσω τήν παραλαβὴν τῶν 550 φρ. Ἐλπίζω ἀκολούθως νά σᾶς γράψω πλατύτερον. Σᾶς εὐχομαι ἐκ τοσοῦτω τὸ μέλλον νέον ἔτος εὐδαιμονέστατον! Ο.Ο.

Ἐλαβα τὴν 8 Δεκ. τοῦ φίλου Ῥώτα.

38.

Ἐν Παρ. 15 Φεβρουαρ. 1830.

Ἀσπάζομαι τοὺς φίλους Βλ. καί Ῥώτ. καί τοὺς παρακαλῶ ἀφοῦ κοινωνήσωσι τοὺς ἐξῆς ὀλίγους λόγους μου

εἰς τοὺς αὐτοῦ διατρίβοντας Χίους (πρὸς μόνους αὐτοὺς) νὰ στείλωσιν ἀνυπερθέτως τὴν πρὸς τὸν Βάμβαν ὀπισθεν ἐπιστολὴν μου καὶ ἔν ἀπὸ τὰ ἐδῶ κλεισμένα λιθογραφημένα προγράμματα· οὔτε δύναμις μ' ἔμεινεν, οὔτε καιρὸν ἔχω ὁ ταλαίπωρος νὰ γράφω πολλά.

Φίλοι Χῖοι,

Ἄπὸ τὴν ὁποίαν μέλλουν νὰ σᾶς κοινωνήσωσιν οἱ ἀνωτέρω φίλοι ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν πάλαι διδάσκαλόν σας χρηστὸν καὶ σοφὸν Βάμβαν, καὶ ἀπὸ τὸ λιθογραφημένον πρόγραμμα θέλετε πληροφορηθῆν περὶ τίνος εἶναι ὁ λόγος. Τῆς θείας προνοίας δῶρον κρίνω τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο διὰ τὰ τέκνα σας φιλανθρώπουμα τῶν Γάλλων. Εὐχομαι κ' ἐπιθυμῶ νὰ τὸ κρίνητε καὶ σεῖς τοιοῦτον! Ὅθεν παρακαλῶ νὰ συνοδεύσητε τὴν πρὸς τὸν Βάμβαν ἐπιστολὴν μου μὲ κοινὴν ἀπὸ ὅλους σας ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν, παρακαλοῦντές τον νὰ μὴν ἀποβάλη τὴν σωτήριον ταύτην διὰ τὰ Χῖα μεράκια προσκάλεσιν.

Ὁ Κοντόσταυλος μὲ γράφει ἀπ' Αἰγίνης νὰ παρακινήσω καὶ σᾶς καὶ τοὺς ἄλλοῦ εὐρισκομένους πανταχοῦ ὁμοπάτριδας νὰ φροντίσητε νὰ ζητήσητε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν τόπον, νὰ κτίσητε ἐν τοσοῦτῳ μικρὰν πολίχνην Νέαν Χίον. Καὶ τοῦτο χρεωστεῖτε νὰ ἐπιμεληθῆτε νὰ κατορθώσητε τὸ γρηγορώτερον, διὰ νὰ μὴν ἀπολεσθῆ καὶ αὐτῶν τῶν Χίων τὸ ὄνομα. Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κοντοσταύλου ἐγεννήθη τοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου τὸ πρόβλημα· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τίποτε τὴν κτίσιν τῆς Νέας Χίου· ἐξεναντίας ἡ ἐπιστάσις τοῦ Βάμβα εἰς τὸ Λύκειον καὶ ἡ φιλοτιμία τῶν φιλελλήνων

Γάλλων μέλλει νὰ σᾶς προμηθεύσῃ γρήγορα νέους προ-
φέσσορας καὶ σοφοὺς καὶ χρηστούς, εἰς παιδεῖαν
καὶ νὰ συνεργήσῃ (ὡς λέγω καὶ πρὸς τὸν Βάμβαν) καὶ
εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς προτέρας πατρίδος. Ἐπιθυμῶν
ἀπόκρισιν σᾶς εὐχομαι τύχην ἀγαθὴν, καὶ τῶν ποθουμέ-
νων ἀπόλαυσιν! Ὁ φίλος σας Ο. Ο.

39.

Ἄπριλιῷ 1830.

Φίλοι πολῖται,

Τὴν ἐβδόμην τοῦ παρόντος ἐστάλη πρὸς τὸν ἐν Μασ-
σαλίᾳ Ἰωάννην Μαυροκορδάτον κιβώτιον Z R N° 3, περιέ-
χον 20 σώματα τοῦ τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων, διὰ νὰ
σᾶς τὰ κατευθύνῃ αὐτοῦ. Φροντίσετε λοιπὸν νὰ τὸν ὀδη-
γήσητε πῶς ἔχει νὰ τὰ περάσῃ εἰς τὴν πόλιν σας.

Λαμβάνοντές τα, μοιράσατέ τα, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχα-
ριζοντο καὶ τὰ πρότερα συνήθως, καὶ ἦσαν ἂν δὲν λαν-
θάνωμαι,

Z. Βλαστός	σώματα	2
Γ. Ῥώτας	»	2
N. Ζωσιμᾶς	»	2
M. Ῥοδοκανάκης τοῦ Αὐγουστῆ	»	1
Βάμβας	»	1
	σώματα	<u>8</u>

	σώματα	8
Ἄμβρ. Στ. Ῥάλλη	»	1
Γ. καὶ Ἰω. Σκαραμαγκᾶ . . .	»	1
Λ. Ψιακῆς , . . .	»	1
		<u>11</u>

Ἐνδεκα σώματα μοῦ λέγει τὴν ὥραν ταύτην ἢ ταλαίπωρός μου μνήμη, καὶ ὄχι πλείοτερα. Ἐσεῖς αὐτοῦ φυσικὰ πρέπει νὰ ἐξεύρετε εἰς τίνας ἐδώσατε τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον τόμον, διὰ νὰ τῶν ἀναπληρώσετε τὸν τρίτον. Χάριν θέλω σᾶς γνωρίσειν, ἂν λάβητε τὸν κόπον νὰ μοῦ σημειώσητε τὰ ὀνόματά των. Τώρα ἐνθυμοῦμαι ἄλλους τρεῖς: τὸν Παντολέοντα Μαυρογορδάτον, τὸν Ῥιζάρην, καὶ τὸν Ξένον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ διὰ τὴν φίλην τοῦ φίλου Ῥώτα θυγατέρα δὲν ἐστι-
χώθη ἀκόμη.

Καὶ πάλιν σᾶς ἐνθυμίζω νὰ κινήσητε πάντα λίθον νὰ φέρητε τὸν Βάμβαν εἰς τοὺς Παρισίους. Ἀπὸ τὴν παρουσίαν του ἐλπίζω πολλὰ καλὰ.

Τὴν ἐπιστολὴν σας 30 Μαρτίου ἔλαβα. Σᾶς εὐχομαι νὰ ὑγιαίνητε πανοίκοι!
Ο. Ο.

40.

Ἐν Παρισίαις, τὴν 27 Δεκ. 1831.

*Πρὸς τοὺς κυρίους Ν. Βλασιδῶν (νιδὸν τοῦ Ζαρῆ)
καὶ Ἰ. Ῥώταν,*

Κύριοι, Αἱ ἀπανταχόθεν ἀκουόμεναι φωναὶ κατὰ τῆς
κυβερνήσεως τοῦ Καποδίστρια, καὶ οἱ ἄλλοθεν ἄλλων

ἔπαινοι, μᾶς ἔκαμαν νὰ ἀποφασίσωμεν τὴν διὰ τύπου δημοσίευσιν τινῶν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας κατὰ καιροὺς διαφόρους ἔλαβάν τινες ἐν ὑπολήψει ἐδῶ καὶ ἀπὸ γνωστούς φίλους κατοικοῦντας τὴν Ἑλλάδα. Τοιαύτην διαφορὰν καὶ ἀσυμφωνίαν ἐπαρουσιάσαμεν εἰς τὸν ἀδέκαστον κριτὴν, τὸν τύπον, πρὶν τοῦ φόνου τοῦ κυβερνήτου· νομίζοντες, ὅτι καθ' ἓνα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον εἶναι ὠφέλιμος ἡ συλλογὴ διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ γράψωσι τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Ταύτην ὠνομάσαμεν Σύμμικτα Ἑλληνικά, καὶ ἐπέμφαμεν, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος, εἰς τοὺς εἰς Μασσαλίαν συμπολίτας μας κυρίους Ῥοδοκανάκη υἱοὺς καὶ συντροφ., ἑκατὸν ἀντίτυπα τοῦ πρώτου μέρους, διὰ νὰ σᾶς τὰ πέμψωσι μὲ πρώτην εὐκαιρίαν. Προστρέχομεν λοιπὸν εἰς ἑσᾶς τοὺς ὁποίους γνωρίζομεν φίλους τοῦ δικαίου, διὰ νὰ προσπαθήσητε μεταξὺ τῶν φίλων σας καὶ τῶν φίλων τῆς ἀληθείας νὰ μᾶς πωληθῶσιν αὐτὰ τὰ ἀντίτυπα κατὰ τὴν ἐπιγεγραμμένην τιμὴν, παρακαλοῦντές σας νὰ φυλάξητε λογαριασμὸν τῶν ἐξόδων σας.

Ἐπιθυμοῦντες δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν περίστασιν νὰ σᾶς γίνωμεν εἰς τι ὠφέλιμοι σᾶς εὐχόμεθα ὑγείαν καὶ εὐδαιμονίαν.

Οἱ συμπατριῶταί σας
Φ. ΦΟΥΡΝΑΡΑΚΗΣ, καὶ
Κ. Θ. ΡΑΛΛΗΣ.

Παρακαλεῖσθε νὰ ἐγχειρίσετε τὴν ἐσώκλειστον ἐπιστολὴν εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ Φουρναράκη.

Παρὰ πόδας κεῖται τὸ ἐξῆς αὐτόγραφον τοῦ Κοραῆ.

« Προθυμήθητε, παρακαλῶ, νὰ βοηθήσητε τοὺς ἐκδό-
» τας, καὶ μὴ δίδετε ἀκρόασιν εἰς τοὺς κρίνοντας ἀκρίτως
» τὰ πράγματα. Εὐτυχεῖτε ! »

Ο. Ο.

1 'Ιουλίου 1823.

Πρὸς τοὺς φίλους Ν. Β. καὶ 'Ι. Ρ.

Φίλοι,

Ἀσπάζομαί σας, πανοικίους καὶ τοὺς δύο. Τὴν 4 'Ιου-
νίου ἀπεκρίθην διεξοδικῶς εἰς τὸν Ρ. διὰ τοῦ Φ. Φ. Ἐδῶ
κλεισμένην σᾶς πέμπω τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν Σμύρῃ δι-
δασκάλου, ὅχι δι' ἄλλο, πλὴν διὰ τὴν ἀνάγκην νὰ λάβω,
ὅσον δυνατόν ἐγγήγορα τὰ 300 φρ. Τὸ δεύτερον ἀλφά-
βητον ἐκδίδεται εἰς δύο τόμους τὸν ἐρχόμενον Σεπτέμ-
βριον, καὶ ἐκατάντησα εἰς τόσῃν ἀκτημοσύνην ἀσκητικὴν,
ὥστε νὰ μὴν ἔχω κἄν τὰ χρειαζόμενα εἰς τὴν ῥαφὴν τῶν
ἀντιτύπων. Δὲν λέγω τίποτε διὰ τὴν βαρυτάτην δαπά-
νην τοῦ τύπου, τῆς ὁποίας δὲν ἔχω νὰ ἐλπίζω μεγάλην
ἀποζημίωσιν ἀπὸ τοὺς συνδρομητάς. Ἐν τοσοῦτῳ παρα-
καλῶ νὰ μοῦ προμηθεύσητε τὰ 300 ταῦτα φράγκα, φρον-
τίζοντες νὰ τὰ λάβητε ἀπὸ τὸν διδάσκαλον Ἀβράμιον,
πρὸς τὸν ὅποιον θέλετε στείλειν καὶ τὴν ἐδῶ κλεισμένην
ἀπόκρισίν μου.

Δὲν ἐξεύρω τί ἀπεκάμετε μὲ τὸν Ἱερ. Συνέκδημον,
καὶ τί μέλλετε νὰ πράξητε μὲ τοὺς δύο νέους τόμους τῶν
Ἀτάκτων, ἂν εὔρεθῶσι τινες αὐτοῦ συνδρομηταί. Οὗτ'
οὔτοι οἱ τόμοι, οὔτ' ὁ Συνέκδημος δὲν περιέχουν τίποτε
πολιτικόν. Διδάξατέ με λοιπὸν πῶς ἔχω νὰ κατευθύνω
αὐτοῦ, ἂν εὔρεθῶσιν ἐπιθυμηταί συνδρομηῆς. Ἐπειδὴ ὅσα

εστάλησαν κατὰ διαφόρους καιρούς εἰς τὸν Ρ. διὰ τῶν υἱῶν Ῥοδ. καὶ Σ. κατευωδώθησαν ἀσφαλῶς. Δὲν ἐσύμφερε τάχα νὰ λάβετε καὶ τὰ παρόντα διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ;

Ἔχω δύο τόμους τοὺς τελευταίους τῆς Ἐγκυκλοπ. διὰ τὸν Ρ.

Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀβραμίου ἐπίστρεψέ μου, καὶ κοινώησε, νὰ ζήσης! τὰ γραφόμενα καὶ εἰς τὸν ἐν Βιέννη Κ. παρακινῶν αὐτὸν νὰ ταχύνῃ τὴν εἰς Σμύρνην παρουσίαν του, τῶρα μάλιστα ὅτε οἱ Σμυρναῖοι «ὄψι μὲν, ἀλλὰ νοῦν ἐσχήκασι». Εἶπέ τον ὅτι ἔλαβα καὶ τὴν τελευταίαν του ἐπιστολὴν, καὶ τὸν εὐχαριστῶ διὰ τὸ εἰς τὸ Λύκειον δῶρόν του. Εὐδαιμονεῖτε! Ο. Ο.

42.

30 Σεπτεμβρίου 1832.

Φίλοι Βλ. καὶ Ρ.

Τὴν 14 Σεπτ. ἀπεκρίθην εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ρ. τὰ περὶ τοῦ υἱοῦ του. Τὴν 26 τοῦ αὐτοῦ κατεύθυνα εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ υἱοὺς Ῥοδ. καὶ συντοφίαν κιβωτὸν Β. R., N° 2, περιέχουσαν,

Ἀντίτυπα IV τόμ. Ἀτάκτων εἰς δύο τμήματα, 42 κομμάτια.

2 — δῶρον εἰς τὸν Βλαστὸν 4 —
46 κομ.

			46 κομ.
2	—	εἰς τὸν Ῥώταν	4 —
1	—	εἰς τὸν Βάμβαν	2 —
1	—	εἰς τὸν Κούμαν	2 —
2	—	εἰς τὸν Ν. Ζωσιμᾶν	4 —
1	—	εἰς Μιχ. Ῥοδ. τοῦ Αὐγουστῆ . .	2 —
1	—	εἰς Ἀμβρ. Στεφάν. Ῥάλλη. . .	2 —
			<u>62 —</u>

2 τόμους τῆς Encyclop. moderne XXIII καὶ XXIV 2

1 τόμον τῆς αὐτῆς περιέχουσιν les planches..... 1

65 κομ.

μάτια διὰ τὸν I. P. τὸν ὁποῖον ὑποχρεῶνω διὰ φρ. 22,50.

Εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς τόμους τούτους ἐτέθησαν οἱ ζητηθέντες τυπωμένοι κατάλογοι τῆς ἐκδ. μου.

Φροντίσατε λοιπὸν νὰ γράψετε (ἂν δὲν ἐγράψατε ἀκόμη) πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ μέλλοντας νὰ λάβωσι τὴν κιβωτόν, νὰ σᾶς τὴν ἀποδώσωσιν ἀσφαλῶς.

Ὁ ἀπροσδοκῆτως πεσὼν κατὰ τῆς κεφαλῆς μου κεραυνὸς μου ἀπενέκρωσε τὰς ἡμιθανεῖς δυνάμεις, ὅσας εἶχε μου ἀφήσειν ἀκόμη τὸ ὀδυνηρὸν γῆρας. Ὅποῖον φίλον (τὸν κορυφαῖον τῶν πιστῶν μου φίλων!) ἔχασα εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ πολυτάλαντος βίου μου, θέλουν σᾶς διδάξειν τὰ προλεγόμενα τοῦ δευτέρου τμήματος, καὶ τὸ ἐδῶ κλεισμένον τεμάχιον ἐκ τῶν ἐφημερίδων, τὸ ὁποῖον παρακαλῶ νὰ στείλητε εἰς τὸν Βάμβαν. Εἶναι καὶ τοῦτο ἀπὸ τὰ σπάνια συμπίπτοντα: εἰς τὰ προλεγόμενα σελ. 5' συμβουλευῶ τοὺς ὁμογενεῖς νὰ φροντίσωσι τὴν μετάφρασιν τοῦ τελευταίου συγγράμματος τοῦ Θυρότου, ἐπιγραφομένου «Εἰσαγωγή εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας» καὶ ἰδοὺ ἦτο μεταφρασμένον ἤδη ἀπὸ τὸν Βάμβαν, ὡς

μέ τὸ γράφει αὐτὸς με ἐπιστολὴν τοῦ 19 Αὐγούστου ἀπὸ Κερκύρας : «Τοῦ φιλητάτου Θυρότου τὸ φιλοσοφικὸν σύγγραμμα με ὑπερευχαρίστησε διὰ τὴν βαθειάν του κρίσιν καὶ φιλοσοφικὴν φρόνησιν· ὅθεν μετέφρασα αὐτὸ καὶ ἐδίδαξα εἰς τοὺς μαθητάς μου κ.τλ.». Παρακινήσετέ τον νὰ στείλῃ πρόσκλησιν συνδρομητῶν αὐτοῦ, εἰς Λιθόρνον, Μασσαλίαν καὶ Λόνδρον, καὶ ὅπου ἄλλοῦ κρίνει πρέπον, νὰ τυπωθῆ ἑξάπαντος τοῦ βιβλίον. Τὸ αὐτὸ ἐπιθυμῶ καὶ διὰ τὴν χημεῖαν του μεταφρασμένην πρό πολλοῦ, καὶ ἐμποδισμένην (δὲν ἤξεύρω ἀπὸ ποῖον βλάσκανον δαίμονα) ἕως τῶρα νὰ ἴδῃ τὸ φῶς.

Ἄπὸ τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν τοῦ Βάμβα μαυθάνω με ἐκπληξιν καὶ λύπην μου σφοδράν, «πλὴν τοῦ πρώτου τῶν Ἄτάκτων κἀνὲν ἀπὸ τὰ πονήματά σου δὲν ἔλαβα, οὐδ' εὐρίσκω ἐδῶ νὰ ἀγοράσω.» Ταῦτα παραπονεῖται ὁ Βάμβας καὶ μοῦ παραπονεῖ τὴν ψυχὴν, διότι ἀπὸ τοῦ μακαρίτου Ζ. Βλαστοῦ ἕως ἐδῶ εἰς κἀνένα ἀπὸ τοὺς πεμφθέντας δωρημάτων καταλόγους εἰς σέ, φίλε Ἰ. Ρ. καὶ τὸν Ζ. Βλ. τὸνομα τοῦ Βάμβα δὲν ἔλειψε ποτέ.

Τὴν ἐγκλεισμένην, φίλε Ἰ. Ρ. στείλε εἰς τὸν Ζωσιμᾶν με φρ. 150. Ποῦ εὐρίσκεται τῶρα ; Πολὺς καιρὸς ὅπου δὲν μ' ἔγραψε, καὶ φοβοῦμαι μὴν ἔπαθ' τι. Γνωρίζεις τὴν ἡλικίαν του ; Φρόντισε νὰ τοῦ πέμψῃς τὸν IV τόμ. τῶν Ἄτάκτων, καὶ τὸν Ἱερατικὸν Συνέκδημον, ὅστις ἐμπορεῖ νὰ παρηγορήσῃ τὸ γῆράς του. Δὲν ἔχω δύναμιν νὰ προχωρήσω παρέκει. Σᾶς εὐχομαι τὴν ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ἡ δύναμις ὑγίαν ἀδιάκοπον, ἀσπαζόμενός σας πανοικίους.

Ο. Ο.

Τὸν φίλον κ. Κούμαν ἄσπασαι ἀπὸ μέρους μου, κ' εὐχα-

ρίστησέ τον διὰ τὸ δῶρον τῆς Ἱστορ. τῶν Ἀνθρ. Πράξ. ἐξαιρέτως δὲ διὰ τὰ δωρηθέντα εἰς τὸ Λύκειον τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, οἱ ὅποιοι τὰ ἀναγινώσκουν ἤδη προθύμως, καὶ (ἐλπίζω) ὄχι ἀνωφελῶς. Τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν θέλουν κερδήσειν ἐξ αὐτῶν καὶ οἱ κοινολαίται ἀναγνώσται ὁμογενεῖς μας, καὶ τὸν γνωρίζειν χάριν τοῦ μακροῦ του κόπου. Ἄς μ' ἐξηγήσῃ τὸ *Μηλάδε. λφος*, καὶ πῶς τὸ παράγει ἢ τὸ ἐτυμολογεῖ. « Τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο » ἀποφασίσας νὰ ὑπάγῃ εἰς Σμύρνην, ὅπου τὸν προσμένουν προθύμως, ὡς με γράφει 18 Αὐγούστου Ἄβρ. ὁ Καισαρεύς.

Ε΄.

ΠΡΟΣ Ζ. ΒΛΑΣΤΟΝ.

1.

28 Ἰουνίου 1824.

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. Τὴν 10 Ἰουνίου σ' ἔγραψα περικλείσας μίαν διὰ τὸν Β. καὶ ἄλλην διὰ τὸν Γ. Ρ. καὶ ἀποληπτικὴν τοῦ Πιτσιπ. διὰ τὸν Ξένον. Τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ σ' ἔλεγα, ὅτι ἔπεμψα τὴν 12 εἰς τὸν ἐν Α. Κ. Β. τὰ προλ.

Ἐδῶ κλεισμένην βλέπεις ἐπιστολὴν δύο δυστυχῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ζητοῦν τὴν συνέργειάν σου εἰς τὴν ἀπολύτρωσίν των. Φοβούμενος, μὴ δὲν ἀληθεύσωσι κατὰ πάντα, ὅσα μὲ εἶπαν, ἠρώτησα καὶ τὸν Πιτσιπ. καὶ μὲ τὰ ἐβεβαίωσε σχεδὸν ὅλα. Τὰ πάθη των προέρχονται καὶ ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν καὶ πολὺ πλέον ἀπὸ τὴν δύστροπον (ὡς λέγουν) συμβίαν του. Ἐπιθυμοῦσαι λοιπὸν νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ἀνυπόφορον ἀγωνίαν, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιστρέψωσιν αὐτοῦ· ἀλλ' ἤθελαν νὰ καλεσθῶσιν ἀπὸ τὸν ἄνδρα Ν. Κράξε τον λοιπὸν, παρακαλῶ σε, δός τον τὴν ἐπιστολὴν (χωρὶς νὰ μὲ ὀνομάσης), καὶ παρακίνησέ τον νὰ τὰς καλέσῃ καὶ τὰς δύο· μὴ φοβηθῆ τὸ βῆρος των. Αὐταὶ εἶναι ἱκαναὶ τώρα νὰ κερδαίνωσι τὰ πρὸς ζωὴν· ἔμαθαν τέχνην ραπτικὴν θαυμαστήν. Βλέπεις καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιστολῆς των. Ἐμποροῦν αὐτοῦ καὶ τὴν τέχνην νὰ ἐργάζωνται, καὶ νὰ τὴν διδάσκωσιν εἰς τὰ κοράσια τῶν Γραικῶν. Δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἐκτανθῶ παρέκει. Εὐτυχεῖτε!

Ο. Ο.

2.

7 Νοεμβρίου 1824.

Φίλε συμπατριῶτα,

Ἡ 19 Ὀκτωβρ. ἐπιστολή σου ἔπεσεν ὡς κεραυνὸς κατὰ τῆς κεφαλῆς μου, ἀναγγέλλουσα τὸν θάνατον τοῦ

ἀνεψιοῦ σου. Ἡ λύπη ἤθελ' εἶσθαι ἐλαφροτέρα, ἂν δὲν ἦτο συνωδευμένη μετὴν ἀγανάκτησιν ἣτις μοῦ τρώγει τὰ σπλάγχνα διὰ τὰς αἰτίας τῆς τελευταίας του. Ὑπομονή! Παρηγοροῦμαι κ' ἐγώ, ὡς καὶ σὺ μετὴν ὡς λέγεις βεβαίαν ἐλπίδα τῆς ἀνακτήσεως τῆς Χίου. Προσέχετε καλὰ διὰ τοὺς οἰκτερισμοὺς τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ χάσετε τὴν ὁποῖαν ἡ Πρόνοια σᾶς προσφέρει ἀπροσδόκητον τῶν Ψυρανῶν βοήθειαν. Ἄν ὁ χειμὼν περάσῃ, χωρὶς νὰ τὸ κατορθώσετε δὲν τολμῶ νὰ ἐξηγηθῶ παρέκει.

Ἐλαβα καὶ τὴν πρὸ ταύτης ἐπιστολὴν σου τὴν 13 Ἰουλίου, περιέχουσαν τὴν ἀπὸ τὸν Πίκ. καὶ τὰς ἐξ Ἄρτης εἰδήσεις, τὰς ὁποίας αἱ ἀλλαχόθεν μετὰ ταῦτα φθάσασαι ἠϋξήσαν καὶ ἔδειξαν λαμπροτέρας. Τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀπολύτρωσις δὲν ἐπιδέχεται πλέον δισταγμόν· εἴθε καὶ τῆς Χίου νὰ ἦναι ἀδιστακτος! Πάλιν σὲ τὸ λέγω μετὰ πολλὴν τῆς ψυχῆς ὀδύνην· δὲν ἠξεύρω τίνας ἀπὸ σᾶς ἔχω δίκαιον νὰ ὀνειδίσω, καὶ τίνας χρεωστῶ νὰ ἐπαινέσω. Τοῦτο μόνον λέγω, εἰς τοιαύτην δεινὴν περίστασιν, ἄλλα ἤλπιστα, καὶ ἄλλα ἴδα ἕως τώρα. Ἐπειδὴ εὐτύχησες νὰ ἦσαι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πολλὰ ὀλίγων γνησίων φίλων τῆς πατρίδος, μὴν ἀποκάμης νὰ φωνάζῃς πρὸς τοὺς συμπατριώτας νὰ μὴ χάσουν τὸν πολῦτιμον τοῦτον καιρὸν τῶν Ψυρανῶν.

Μοῦ ζητεῖς στατιστικὰς εἰδήσεις περὶ Ἑλλάδος· ζητεῖς πράγματα ἀπὸ τὸν ἀμαθέστατον τοιοῦτων πραγμάτων. Τί δύναμαι νὰ ἠξεύρω ἐγώ, ὅστις ἀφῆκα νέος τὴν πατρίδα μου, καὶ εἰς νεότητά μὴν ἔχουσαν ἄλλην καλλιέργειαν τῆς κεφαλῆς, παρὰ τὰ δυστυχῆ τῶν δυστυχῶν ἀκόμη, ἀλλὰ τότε πολὺ δυστυχεστέρων σχολείων μας! Ὅσα ἐργάζεται καὶ μελετᾷ νὰ ἐργασθῇ ὁ φίλος σου Ἄλλεν εἶναι

ὠφέλιμα καὶ ἀναγκαῖα· ἀλλ' εἰς τὴν παροῦσαν κατάστα-
 σιν πολὺ ἀναγκαιότερον εἶναι ἢ ἐξάπλωσις τῆς ἀλληλο-
 διδακτικῆς μεθόδου πρῶτον· διὰ τὴν γραφὴν, ἀνάγνωσιν,
 κατήχησιν θρησκείας καὶ ἀριθμητικὴν, ἔπειτα καὶ σχο-
 λείων Ἑλληνικῶν σύστασιν εἰς διάφορα μέρη. Δὲν λέγω
 νὰ ἀμεληθῶσιν αἱ τέχναι καὶ ἡ γεωργία. Ἄλλ' ἡ γεωργία
 τῶν Γραικῶν, ὅσον ἀμέθοδος καὶ ἂν ἦτον, ἔτρεφεν ἕως
 τῶρα ἀρκετὰ τοὺς Γραικοὺς, κ' ἤθελεν ἀκόμη καὶ τοὺς
 καταπλουτίσειν, ἂν ὁ τύραννος δὲν ἤρπαζε τὸ πλειότερον
 μέρος τῶν Ἑλληνικῶν κόπων. Ἡ κατεπείγουσα παροῦσα
 χρεία μας εἶναι, ἡ ἠθικὴ διδασκαλία διὰ νὰ μάθωμεν νὰ
 ὑποτασσώμεθα εἰς τοὺς νόμους. Ἄν ἐδύνασο νὰ φέρῃς εἰς
 Πελοπόννησον πρὸς ὥρας τὸν Βάμβαν μὲ δαπάνην τοῦ
 κομητάτου τοῦ Ἄλλεν, νὰ διατάξῃ τὰ σχολεῖα, ἤθελες
 κατορθώσῃ θραυμάσιον εὐεργεσίαν. Πρὸς ὥρας λέγω,
 ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ στερηθῇ ἡ Χίος τὸν Βάμβαν. Εἰς
 τῆς Ἑπτανήσου τὰ παιδικὰ σχολεῖα ἀκούω ὅτι παρα-
 δίδεται ἡ κατήχησις, τὴν ὁποίαν πρὸ τεσσαράκοντα πέντε
 ἐτῶν εἶχα μεταφράσειν ἀπὸ τὸ Γερμανικόν· τὸ δὲ Γερ-
 μανικὸν ἦτο μεταφρασμένον ἀπὸ τὸ Ῥωσικόν. Κάμε
 λοιπόν, ἂν ἦναι δυνατόν, νὰ τυπωθῶσι (τὸ φυλλάδιον
 εἶναι μικρὸν) δύο ἢ τρεῖς χιλιάδες σῶματα, νὰ σκορπισθῶ-
 σιν εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ δαπάνην τοῦ Κομιτάτου. Ἡ παι-
 δεῖα καὶ ἀνατροφή τῶν ἀνθρώπων εἶναι διπλῆ, παιδεία
 τῆς κεφαλῆς καὶ παιδεία τοῦ στήθους, καλαὶ καὶ αἱ δύο·
 ἀλλ' ἡ πρώτη χωρὶς τὴν δευτέραν δὲν ἔφερε ποτὲ εἰς κἀ-
 νὲν ἔθνος τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίαν, ἥτις τότε μόνον εἶναι
 ἀληθινή, ὅτε εἶναι μοιρασμένη ἀναλόγως εἰς ὅλον τὸ ἔθνος,
 διότι, τότε μόνον δύναται νὰ φυλάξῃ τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν
 δουλείαν. Δάθε παράδειγμα τοὺς Ἄγγλους· ἔφεραν βέ-

θαια εἰς τὸ ἄκρον καὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν γεωργίαν· καὶ μῶλον τοῦτο ἐν τρίτον τοῦ ἔθνους πρέπει νὰ κακοπαθῇ ἀπὸ πρῶτῃ ἕως ἐσπέρας κακοπάθειαν εἰλωτικὴν, διὰ νὰ μὴ ἀναγκάζεται νὰ κλέπτῃ, ἀλλὰ νὰ ζῇ ἐντίμως, τὸ ἄλλο τρίτον ζῇ ἀπὸ ἐλεημοσύνης. Διατί τοῦτο; Διότι τὸ τελευταῖον τρίτον ἔχασε τοῦ στήθους τὴν παιδείαν καὶ κατεβυθίσθη εἰς τὰς τρυφάς, τὰς ὁποίας διὰ νὰ μὴ χάσῃ, φυσικὰ πρέπει νὰ κολακεύῃ, νὰ ζητῇ ἀρχὰς καὶ ἀξιώματα ἀπὸ τοὺς χαρίζοντας ταῦτα, καὶ τὸ χειρότερον νὰ ἐπιβουλεύεται τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἄλλων ἔθνῶν. Ἄν θέλωμεν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, ἅς ἀρχήσωμεν ἀπὸ τοῦ στήθους τὴν παιδείαν, καὶ ἐπιστῆμαι, τέχναι, καὶ πᾶσα γνῶσις ἄλλη δὲν θέλουσι ἀργήσειν, φίλε, νὰ τρέξωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκάλεστα. Τοῦτο πιστεῦε βέβαιον, τόσον βέβαιον, ὅσον εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι τὰ δύο δις κάμνουσι τέσσαρα, ὅτι ἐκεῖνα μόνον τὰ ἔθνη χαίρονται ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, ὅσα τὴν εὐχονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὅπου βλέπεις ἔθνος μεταχειριζόμενον μηχανὰς διὰ νὰ εὐδαιμονῇ μόνον, μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι δὲν χαίρεται ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι ἔχασε τοῦ στήθους τὴν παιδείαν. Ἄλλὰ περὶ τούτου θέλεις ἀναγνώσειν πλείοτερα εἰς τὰ ὁποῖα μετ' ὀλίγον μέλλεις νὰ ἀναγνώσῃς Προλεγ.

Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὰ οἰκεῖα· διότι, ὡς λέγεις, ἀναγκαζόμεθα κάποτε νὰ τὰ στοχαζώμεθα δεινότερα παρὰ τὰ κοινά. Εἰς ἐμὲ ἔγιναν δεινότατα, διότι μὲ κατεπλάκωσαν εἰς τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς μου, καὶ τὸ χειρότερον μ' ἐμποδίζουσι νὰ συνεργήσω, ὅσον ἐπιθυμῶ εἰς τὰ κοινά. Ἄλλὰ ὅσα μέλλεις νὰ ἀναγνώσῃς, πρέπει νὰ τὰ φυλάξῃς ὡς ἐξομολόγησιν, οὐδὲ σοῦ εἶναι συγχωρημένον νὰ τὰ κοινωνήσῃς πλὴν εἰς τὸν σύντ. καὶ ἂν εὕρῃς

ἄλλους δύο ἢ τρεῖς ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας, ἔχοντας ὀλίγην στήθους παιδείαν. Τοῦτο λέγω, διότι μοῦ ἐπλήγωσε τὴν καρδίαν ὅ,τι μὲ λέγει ὁ σύντεκνος περὶ τῆς ὀλιγότητος τῶν συμπατρ. νὰ δώσωσιν ἀκρόασιν εἰς τὰ ζητήματά μου. Τὰ ζητήματά μου ὁμως καὶ τὰ προβληθέντα, καὶ ὅσα τώρα μέλλω νὰ προβάλλω, πρὸ πολλοῦ ἀποφασισμένα, ἀλλὰ σιωπηθέντα ἕως τώρα (πλὴν εἰς τὸν μακαρίτην Παντελῆν καὶ εἰς τὸν Ἄλεξ. Κοντόστ.) δὲν εἶναι ζητήματα ἐλεημοσύνης· τοιαύτην ἐλεημοσ. καὶ ὁ μακαρ. Παντ. ἀπὸ λάθος, καὶ ὁ Βαρβ. ἀπὸ ἀπαιδευσίαν μοῦ ἐπρόβαλαν, καὶ τὴν ἀπεστράφην μὲ ἀγανάκτ. Τὰ ζητήματά μου ἀποβλέπουν πλέον εἰς ὠφέλειαν τῶν Χίων παρὰ εἰς τὴν ἰδίαν μου ὠφέλειαν.

Δύο ἔτη πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἄλεξ. Βασιλείου, ἐσύνταξα τὴν διαθήκην μου, καὶ τὴν ἔστειλα σφραγισμένην εἰς τὸν Ἄλεξ. Βασιλείου νὰ τὴν παραδώσῃ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν μου, εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ γυμνασίου τῆς Χίου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἄλεξ. ἡ διαθήκη ἐπέρασεν εἰς χεῖρας τοῦ φίλου συντ. Μετὰ καιρὸν ὁ φίλος συντ. ἔκριν' εὐλογον καὶ συμφερώτερον νὰ τὴν κρατῶ ἐγὼ εἰδῶ, καὶ μὲ τὴν ἔστειλε. Μετὰ ταῦτα ἐπέρασεν εἰδῶ ὁ μακαρ. Παντελῆς, καὶ ἔκρινα εὐλογον νὰ τὴν ἀναγνώσω εἰς αὐτόν, διὰ νὰ στείλῃ ἢ νὰ ἔλθῃ αὐτὸς μετὰ τὸν θάνατόν μου, νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὰ γραφόμενα. Τέλος πάντων ἐπέρασε καὶ ὁ Κοντόστ. Στοχαζόμενος τὸ διάστημα τῆς Λόνδρας συντομώτερον παρὰ τῆς Βιέννης, καὶ συλλογίζόμενος ἄλλα πολλὰ ἐνδεχόμενα μετὰ τὴν ἀποβίωσίν μου, ἔκρινα εὐλογον νὰ κοινωνήσω καὶ εἰς αὐτόν τὴν γνώμην μου· δὲν ἐνθυμοῦμαι ὁμως, ἂν τὸν ἀνέγνωσα τὴν διαθήκην, ἢ κἂν ἂν τοῦ ἐφάνέρωσα διὰ στόματος τὰ περιεχό-

μενα. "Οπως ἂν ἦναι, ἡ διαθήκη μου, ἥτις μένει μέχρι τῆς παρούσης ὥρας ἀπαράλλακτος εἰς χεῖρας μου, περιέχει τὰ ἐξῆς:

Ἄφινω τὴν Βιβλιοθήκην μου ὁλόκληρον εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Χίου, καὶ παρὰ ταύτην ὅσα σώματα βιβλίων τῆς ἐκδόσεώς μου (παρεκτός ἐκείνων ὅσα φέρουν εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ ὄνομα τῶν Ζωσιμάδων, καὶ τὸν Θεόφραστον τυπωμένον με ἐξοδα τοῦ Σπανιολάκη) εὑρεθῶσιν εἰς τὸ μαγαζιὸν μου ἐδῶ, ἢ εἰς ἄλλας χεῖρας εἰς ἄλλας πόλεις, πωλούμενα διὰ λογαριασμόν μου· ὅλα ταῦτα νὰ τὰ παραλαμβάνη τὸ γυμνάσιον τῆς Χίου με μόνην τὴν συνθήκην νὰ διδῆ μικρόν τι ἐτήσιον εἰς τὸν ἀδελφόν μου μέχρι ζωῆς του, ἂν ζῆ μετ' ἐμέ, μὴ διαφέρων παρὰ τρία ἔτη τῆς ἡλικίας μου.

Τότε ἤμην πλουσιώτερος, ἐπειδὴ εἶχα ἀκόμη πολλὰ βιβλία σκορπισμένα διὰ χεῖρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς διάφορους πόλεις καὶ ὀλίγα ἀργύρια εἰς χεῖρας του με τόκον. Ὅλα ταῦτα ἀφανίσθησαν. Μ' ὅλον τοῦτο ὅσα μου ἔμειναν ἀκόμη δὲν με συγχωροῦν νὰ δεχθῶ ἐλεημοσύνην ἀπὸ κανένα.

Ἡ βιβλιοθήκη μου μολονότι τὴν ἐκολόθωσα, ἀναγκασθεὶς με πληγωμένην ψυχὴν νὰ πωλήσω τινὰ ἐξ αὐτῆς διὰ τὰς ἀνάγκας μου, ἀξίζει ἀκόμη 20000 φρ. Ὅσα ἔχω εἰς τὸ μαγαζιὸν βιβλ. τῶν ἐκδόσεών μου, καὶ ὅσα εὑρίσκονται εἰς Λόνδραν, εἰς τοῦ Κοντοσταύλου, εἰς τὸν Πρασάκη τῆς Μασσαλίας, εἰς Θεόδ. Ῥάλλην τῆς Βιέννης, εἰς τὸν αὐτοῦ Παντ. Μαυρογ. ἀναβαίνουν, ἢ μᾶλλον ὑπερβαίνουν τὸν ἀριθμὸν τῶν 40000 φρ. Αὐτὰ βλέπεις, φίλε, συμποσοῦνται εἰς φρ. 60000. Με ἐξήκοντα χιλιάδας φρ. κτημάτων τηγανίζομαι καθημέραν, καὶ τηγανί-

ζομαι τὸ πλεόν (Ναὶ μὰ τὸν Θεόν!) νὰ φυλάξω τὴν τιμὴν τῶν ὁμογενῶν καὶ ἐξαιρέτως τὴν ἰδικήν σας. Φίλους ἐδῶ πιστοὺς ἀπέκτησα ὀλίγους, ἀλλὰ στολισμένους μὲ παιδεῖαν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ στήθους, καὶ περιπλέον ἀρκετὰ κτηματικούς. Μὴν ἀμφιβέβησας ὅτι κανεὶς ἐξ αὐτῶν, ἂν ἐγνώριζε τὴν κατάστασίν μου, δὲν ἤθελε μὲ ἀνασύρειν πάραυτα ἀπὸ τὴν ὁποίαν βασανίζομαι γέενναν ἡμέρας καὶ νυκτός.

Δὲν σὲ λέγω, φίλε, παραμύθια· ἰδοὺ τί μὲ συνέβη ταύτας τὰς ἡμέρας! Ἐνας ἀπὸ τοὺς εἰρημένους φίλους μου ὁ τυπογράφος Διδότος, νέος χαριτωμένος, ἔμαθε, δὲν ἤξεύρω πόθεν, ὅτι πωλῶ μέρος τῆς βιβλιοθήκης μου. Χωρὶς νὰ μὲ φανερώσῃ τίποτε περὶ τούτου, ἤρχισε νὰ μὲ προσφέρῃ δάνεια, ἂν ἔχω χρεῖαν· βλέπων ὅτι δὲν τὰ ἐδεχόμην, μού ἐπρόβαλε νὰ ἀγοράσῃ τὴν βιβλιοθήκην μου, μὲ συνθήκην νὰ μὴ τὴν παραλάβῃ παρὰ μετὰ τὸν θάνατόν μου. Τὸν εὐχαρίστησα ἀπὸ ψυχῆς λέγων, ὅτι δὲν ἐκατήντησα ἀκόμη εἰς τόσῃν ἀνάγκην, καὶ ὑποσχόμενος ἂν καταντήσω, εἰς αὐτὸν καὶ ὄχι εἰς ἄλλον νὰ καταφύγω.

Ἐχὼν τῶρα τὴν ἀκριβῆ ἐκθεσιν τῆς καταστάσεώς μου, ἀνάγνωσέ την εἰς τὸν σύντ., εἰς τὸν Ἄλεξ. Κοντόστ., ἂν εὐρίσκεται ἀκόμη αὐτοῦ, καὶ εἰς ἀκόμη δύο συμπατριώτας, ἂν εὔρης, ὡς εἶπα, δύο ἔχοντας στήθος, καὶ κάμετε περὶ τούτου ὅ,τι κρίνετε δίκαιον. Μὲ λέγει ὁ σύντ. ὅτι μὲ δανεῖζετε αὐτὸς καὶ σύ, ἂν ἔλθω εἰς χρεῖαν. Ἀλλὰ τὰ δανεικὰ αὐξάνουν δὲν παύουν τὴν ὀδύνην τῆς ψυχῆς μου. Ὁ μόνος τρόπος εἶναι ν' ἀναδεχθῆτε οἱ τέσσαρες ἢ πέντε συμπατριῶται τὴν βιβλιοθήκην μου, ὅσα τῶν ἐκδόσεών μου κρατῶ εἰς τὸ μαγαζιόν, ὅσα ἔχω αὐτοῦ, εἰς Μασσαλίαν, εἰς Βιένναν, Λόνδραν, εἰς ἓνα λόγον νὰ τὰ

ἀναδεχθῆτε ὅλα ὡς ἐπίτροποι τοῦ γυμνασίου, καὶ νὰ τὰ πωλῆτε εἰς τὸ ἐξῆς διὰ λογαριασμὸν τοῦ γυμνασίου, δίδοντες εἰς ἐμὲ ἓνα λεπτότατον ἐτήσιον τόκον, ὅσον κρίνετε εὐλογον, διὰ λογαριασμὸν τοῦ γυμνασίου. Ὅταν τὸ γυμνάσιον σὺν Θεῷ ἀναστηθῆ, παραδίδετε εἰς αὐτὸ καὶ τὰ βιβλία καὶ τὸν λογαριασμὸν ὅσων ἐπωλήσετε, καὶ ὅσων ἐδώσετε ἐτησίως εἰς ἐμέ. Τοῦτο διὰ νὰ γενῆ εὐτάκτως, πρέπει νὰ διορίσετε τὸν Κοντόστ. ὅταν περάσῃ ἀπ' ἐδῶ, ἢ νὰ στείλετε κανένα, ἢ νὰ διορίσετε νὰ ἔλθῃ κανεὶς ἀπὸ Μασσαλίαν μὲ ἐπιτροπὴν σας, νὰ ἴδῃ καὶ τὸν κατάλογον τῆς βιβλιοθήκης, νὰ μετρήσῃ καὶ τὰ τοῦ μαγαζίου, καὶ ὅλα ταῦτα πρέπει νὰ τελειωθῶσι μὲ μεγάλην ταχύτητα, ὅχι μόνον διὰ τὸ ὅποιον φέρω πλησίον τοῦ λαίμου δρέπανον τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας αἰτίας τὰς ὁποίας δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σᾶς ἐξηγήσω. Ἴσως ὁ σύντ. εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ σοῦ δώσῃ νύξιν περὶ τούτου.

Ὅταν παραλάβετε τὰ τοῦ μαγαζίου, τὰ μετακομίζετε ὅλα ἢ μέρος εἰς Μασσαλίαν, κακειθεν καταστήνετε ἓν πωλητήριον εἰς Ὑδραν, ἄλλο εἰς τὴν Ἐπτάνησον, τρίτον εἰς Μεσσολόγιον, καὶ τέταρτον εἰς Ναύπλιον. Αὐτὰ πωλοῦνται καὶ θέλουσι πωλεῖσθαι πολὺ γρηγορότερον καθόσον λαμβάνουν σύστασιν καὶ πρᾶξιν τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος.

Ἄσπασε ἀπὸ μέρους μου τὸν κύρ. Παντ. Μαυρογ., καὶ παρακάλεσέ τον νὰ μοῦ στείλῃ ἓνα κατάλογον ὅσων βιβλίων μοῦ κρατεῖ ἀκόμη εἰς χεῖράς του. Ἐρώτησέ τον ἀκόμη, ἂν ἔλαβε καμμίαν εἰδησιν ἀπὸ τὸν ἐν Βυζαντίῳ Στέφ. Ῥάλλην. Κρατεῖ καὶ αὐτὸς ὁ εὐλογημένος βιβλία μου, ὡς εἶναι γνωστὸν εἰς τὸν σύντ. καὶ οὐδὲ καταδέχεται ν' ἀποκριθῆ κἂν τί τὰ ἔκαμε.

Παρακαλῶ σε, φίλε, εὐθὺς ὅταν λάβῃς τὴν παροῦσαν ν' ἀποκριθῆς τοῦτο μόνον ὅτι τὴν ἔλαβες, διὰ ἡσυχίαν τῆς κεφαλῆς μου· ἔπειτα μὲ ἀκόλουθον μὲ γράφεις μὲ ἡσυχίαν τί ἀποφασίσατε. *Μὲ ἡσυχίαν* ὁμως λέγω, ἀλλ' ὄχι μὲ μακρὰν ἀργοπορίαν. Τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τῆς ζωῆς μου ἐφύραξε καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὰ βάσανα τῆς κεφαλῆς μου. Νομίζω ὅτι συμφερώτερον εἶναι νὰ κατευθύνῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἐπιστολάς σου διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Π. Ἀργέντη, ἢ διὰ κανενὸς ἄλλου τῶν ἐκεῖ. Ὑγίαινε καὶ εὐδαιμόνει!

Σήμερον γράφω καὶ πρὸς τὸν σύντεκνον· εἶπέ τον ὡς τόσον ὅτι ἔλαβα τὴν 5 Ὀκτωβρ. ἐπιστολὴν του.

3.

15 Δεκεμβρίου, 1824.

Φίλε συμπατριῶτα,

Ἔλαβα τὴν 23 Νοεμβρίου ἐπιστολὴν σου, καὶ ἐπληρώθην πάραυτα τὰ 500 φρ. Εἰς τὴν περὶ τούτου ἐρώτησιν τῶν ὑπαρχόντων μου ἀποκρίνομαι τὰ ἐξῆς, ἂν καὶ τοῦτο ἀνῆκε πλέον εἰς ἐσᾶς παρὰ εἰς ἐμὲ νὰ τὸ διορίσω.

Ἀπὸ τὰ 2000 φρ. τὰ ὅποια λαμβάνω κατ' ἔτος ἀπὸ τὴν ἐδῶ Κυβέρνησιν, ἀφαιροῦνται πάραυτα τὰ 1000 φρ. δι' ἐνοίκιον, τὸ ὅποσον ἀναγκάζομαι νὰ πληρῶνω ἐξ αἰτίας τῆς βιβλιοθήκης μου· χωρὶς αὐτὴν καὶ μόνον 300,

τὸ πολὺ 400 φρ. ἦσαν ἀρκετὰ διὰ τὴν κατοικίαν μου. Ἀφαιροῦνται ἀκόμη 300 διὰ τὴν θερμάπαιναν καὶ 250 τὰ ὅποια πληρώνω κατ' ἔτος εἰς τὸν Φ. Φ., διὰ τὰς ὁποίας μου κάμνει ἀναγκαίαις καὶ ἀπαραιτήτους ὑποουργίας. Μένουν λοιπὸν διὰ τὸ ἄρρωστον καὶ ὀδυνηρὸν μου γῆρας φρ. 450. Ὅτι ἡ ποσότης αὕτη ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰς χρείας μου, τὸ μαρτυροῦν τὰ χρέη μου· δὲν εἶναι ἀκόμη πολλὰ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης μέλλουν νὰ πολλαπλασιασθῶσιν, ἂν δὲν φροντίσω νὰ τὰ ἀποφορτισθῶ μὲ κἀνένα ὁποιοιδήποτε τρόπον· χρεωστῶ τὸν φίλον σύντ., ἐλησμόνησα ὅτι ἀναγκάζομαι νὰ πέμπω ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν καὶ μικρὰν βοήθειαν εἰς τὸν ἀδελφόν μου.

Εὐλογον εἶναι νομίζω νὰ διορισθῇ ὁ τόκος 5 τὰ 100, ἀλλ' εἴαν τοῦτο σὰς φαίνεται βαρὺ, διορίσετέ τον, ὡς ἀγαπᾶτε, μὲ βεβαιότητα ὅτι δὲν θέλω δυσαρεστηθῆν εἰς τὴν ἀπόφασίν σας. Ἐξω τῶν ἤδη ἐκδοθέντων, καὶ τοῦ τελευταίου τούτου (διὰ τὸ ὅποιον μου πέμπετε τὰ 500), καταγίνομαι τὴν ὥραν ταύτην εἰς ἄλλην ἐκδοσιν, μὲ ἐλπίδα νὰ τὴν δημοσιεύσω τὸ ἐρχόμενον καλοκαίριον, ἂν ὁ θάνατος μ' ἀφήσῃ ἕως τότε. Ἐξω ἀκόμη καὶ τούτου ἔχω διαφόρους ἐκδόσεις ἄλλας ἀρχισμένας, ἄλλας ἡμιτελεῖς καὶ ἄλλας πλησιοτέλεις. Διὰ τί τοῦτο; διότι δὲν εἶχα τὸν τρόπον οὔτε τῶν ἐξόδων τοῦ τύπου, οὔτε τῆς χρειαζομένης αὐξήσεως τοῦ ἐτησίου τοῦ Φ. Φ. διὰ τὰς ἀντιγραφάς. Ὅλα ταῦτα μὲ ψήνουν καὶ μὲ τηγανίζουν, ἐπιθυμοῦντα νὰ συνεργήσω τι εἰς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος, καὶ δεμένον τὰς χεῖρας μὲ βαρείας καὶ ὀδυνηρὰς ἀλυσίδας.

Ὅτι λοιπὸν ἀποφασίσετε περὶ τούτου τὸ δέχομαι, πλὴν μὲ δύο συνθήκας ταύτας ἀπαραιτήτους· πρώτην, νὰ τὰ παραλάβετε, ὡς ἐπίτροποι τοῦ Γυμνασίου, καὶ διὰ

λογαριασμόν τοῦ γυμνασίου, ὡς διαλαμβάνει ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1816 διαθήκη μου. Δευτέραν, ὅ,τι νὰ κάμετε, νὰ τὸ κάμετε ἐγρήγορα, πέμποντες (ὡς εἶπα καὶ εἰς τὴν προλαβοῦσαν μου) ἄνθρωπόν σας κἀνένα πιστὸν ἐδῶ, νὰ ἀναδειχθῆ κύριος τῶν ἐκδομένων τῶν εὐρισκομένων ἐδῶ, καὶ τῶν εἰς ἄλλας πόλεις σκορπισμένων, καὶ τῆς βιβλιοθήκης. Τὴν βιβλιοθήκην ἐλπίζω ὅτι θέλετε μοῦ τὴν ἀφήσειν, ἕως νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς. Ὡ πόση χαρὰ δι' ἐμέ, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔλθῃ ὁ Βάμβας! Καλὸς ἦτο καὶ ὁ Κοντόσταυλος· συνομίλησε μὲ αὐτόν, ἂν εὐρίσκεται ἀκόμη αὐτοῦ.

Τὸν σύντ. ἀσπαζόμενος, εἰπέ, παρακαλῶ σε, ὅτι δὲν τὸν πέμπω τὰ ὁποῖα ἐπιθυμῆ Προλ· ἂν δὲν μ' ἀποκριθῆ πρῶτον εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἐπεμψα ἐπιστολὴν 7 Νοεμβρ. διὰ τοῦ ἐν Ἀγ. Κ. Β. Ἄν ἐχάθη ἐκείνη, δὲν θέλω νὰ χαθῶσι καὶ ταῦτα. Ὡς τόσον ἐπεμψα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ Ῥοδοκανάκη Γιούς καὶ Σ^α τὰ σώματα (αὐτὰ μόνα) τῆς Γαλλ. μεταφράσεως τῶν Πολιτ. τοῦ Ἀριστοτέλους, διὰ τοὺς αὐτοῦ ὑπογραμμένους συνδρομητάς, διὰ νὰ τὰ οἰκονομήσωσιν ὡς τοὺς διατάξει. Ἐχω καὶ ἄλλα του βιβλία, τὰ ὁποῖα συσσωρεύονται καθ' ἡμέραν· ἄς μὲ εἶπῃ καὶ περὶ αὐτῶν τί ἔχω νὰ κάμω. Τὸν ἔλεγα εἰς τὰς 7 Νοεμβρ. νὰ παραιτηθῆ εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὸ στίχωμα· διότι ἡ μετακομιδὴ τῶν βιβλίων εἶναι πολὺ εὐκολωτέρα καὶ ὀλιγοδαπανωτέρα. Δός, νὰ ζήσης! τὴν ἐδῶ κλεισμένην εἰς τὸν Κ. Σιβίηνην. Μοῦ ἀνανεῶνεις πάλιν τὰς περὶ τῆς Χ. ἐλπίδας. Εἶθε κἀν τῶρα νὰ πληρωθῶσιν! Ἐγεῖνε καὶ αὐτὴ μία ἀπὸ τὰς ὀδυνηρὰς ἀκάνθας τῆς ψυχῆς μου. Ὁ καιρὸς πλησιάζει νὰ συμβιθασθῶμεν μὲ ἕνα ἢ ἄλλον τρόπον μὲ τὸν Χα-

σάπην. Ἄν πρὸ τῆς συμβιβάσεως δὲν ἀπολυτρωθῆ ἡ Χ.
τὴν ἐχάσαμεν διὰ πάντα. ὦ Θεέ! δὲν τὸ συλλογιζέσθε
τάχα τόσον κακόν; Σᾶς εὐχομαι νὰ μὴ τὸ πάθετε!

Ο. Ο.

4.

3 Φεβρουαρίου 1825.

Φίλε συμπατριῶτα,

Ἔχω τὴν ἐπιστολὴν σου γραμμμένην 4 Ἰανουαρίου.
Ἔλαβα τὰ σὰ 600 φρ. καὶ τὰ πρὸ τούτων τοῦ συντ.
500. Εὐχαριστῶ τὴν προθυμίαν σας. Τὸν Κοντόσταυλον
προσμένω μὲ ἀνυπομονησίαν, νὰ καταπαύσω, ἂν ἦναι
δυνατόν, τὴν ζάλην τῆς κεφαλῆς μου.

Χθὲς κατεύθυνα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Παντ. Ἀργέν-
την κιβωτὸν σημειωμένην Z V N° 1 καὶ περιέχουσαν 300
σώματα ραμμένα τῶν Πολιτικῶν τοῦ Πλουτάρχου, διὰ
νὰ τὰ οικονομήσῃ, ὡς ἀπ' αὐτοῦ τὸν διατάξετε. Μὴν
ἀμελήσετε λοιπὸν νὰ τοῦ γνωστοποιήσητε ποῦ πρέπει νὰ
τὰ διασκορπίσῃ, καὶ νὰ σᾶς στείλῃ καὶ αὐτοῦ τινά, ἂν ἡ
εἰσοδος ἦναι συγχωρημένη. Οἱ τόποι τῆς Ἑλλάδος, ὅπου
πωλοῦνται, μανθάνω ἀπὸ τὸν φίλον τοῦ νόμου, ὅτι εἶναι
τρεῖς, Ναύπλιον Ὑδρα καὶ Σύρα. Εἰς Ναύπλιον πωλητὴς
εἶναι ὁ Ζανῆς Σιδερικούδης, εἰς Ὑδραν ὁ Ν. Γ. Παγκαλά-
κης, καὶ εἰς Σύρον ὁ Ζωρζῆς Ν. Εὐμορφόπουλος. Εἰς ἐμέ
δὲν ἀνήκει νὰ ἔχω σχέσεις μὲ κανένα ἀπ' αὐτούς, πρῶτον

ὄτι οὔτε καιρὸν οὔτε δύναμιν ἔχω νὰ ἀνοίξω ἐπιστολο-
γραφίαν μὲ ὅλον τὸν κόσμον, (μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρω
τὰς ὅσας μοὶ ἀνοίχθησαν), ἔπειτα τὸ κυριώτερον καὶ δι-
καιότερον, ὅτι οὐδὲ λογιζονται πλέον τὰ ἰδικὰ μου 300
σώματα, ἀλλ' εἶναι κτήματά σας, ἢ μᾶλλον κτήματα
τοῦ Γυμνασίου τῆς Χίου. (Οὐαί! Οὐαί! εἶναι ἄρα ἐλπίς
νὰ ἀναστηθῆ ποτὲ τὸ λαμπρὸν γυμνάσιον, πρὶν κλείσω
τοὺς ὀφθαλμούς μου, νὰ τοὺς κλείσω καὶ χωρὶς δάκρυα),
εἰς τὸ ὅποσον μέλλετε νὰ τὰ παραδώσητε καὶ αὐτὰ καὶ
τᾶλλα, ἀφοῦ ἀφαιρέσετε ὅσα μὲ πέμπετε κατ' ἔτος.

Ἐμεινε τώρα τὸ περὶ τιμῆς. Γνωστοποιήσατε τὸν Ἄρ-
γέντην, ὅτι ἀνοίγων τὴν κιβωτόν, ἂν λάβῃ ἀφορμὴν νὰ
πωλήσῃ τινὰ εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ ὁμογενεῖς, ἢ τιμὴ
εἶναι πρὸς φρ. 8, τὸ καθὲν σῶμα, ὡς τὸ πωλοῦν καὶ οἱ
ἐδῶ Βιβλιοπῶλαι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως κατευοδού-
μενα, πρέπει νὰ διορισθῶσιν εἰς τιμὴν πολὺ μετριωτέραν.

Εἰς τὸν *φίλον* τοῦ *Νόμου* βλέπω. Τὰ Ἡθ. Νικομά-
χεια διωρισμένα πρὸς τάληρα 1 ¹/₂

Τὸν Στρατηγικὸν Ὀνησάνδρου τάλ. 1.

Τὸν Βεκαρῖαν πρὸς γρόσια 13.

Πράξετε περὶ τούτου, συγκαταβαίνοντες εἰς τὰς περι-
στάσεις καὶ προθυμούμενοι νὰ ὠφελήσητε καὶ τὸ γένος,
ἂν ἐλπίζετε καμμίαν ὠφέλειαν ἀπὸ τοὺς κόπους μου.
Προφασίζονται πενίαν, ἀλλ' ἐπλούτησαν καὶ πολλοί, ἄλ-
λοι ἀπὸ τὸν Μαμμωνᾶν, καὶ τινες ἀπὸ μέσα δικαιοτέρα.
Ὅταν ἐγὼ συντρέχω μὲ τοὺς κόπους μου, καὶ σεῖς μὲ
τὴν ἐτήσιον εἰς ἐμὲ δαπάνην, δίκαιον εἶναι νὰ συνδράμωσι
καὶ ἄλλοι.

Ἄν θέλετε τινὰ στιχωμένα διὰ χρῆσιν ἰδίαν σας, ἔτοι-
μος εἶμαι νὰ τὰ στείλω· δὲν τὰ ἔβαλα εἰς τὴν κιβωτόν,

μὴν ἔχων βεβαιότητα, ἂν συγχωρῆται αὐτοῦ ἡ εἴσοδος.

Εἰπέ (νὰ ζήσης!) τὸν σύντ. ὅτι σήμερον γράφω καὶ πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς συνήθ. ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἐστάθη καὶ ὁ διαλ. διηρημ. εἰς δέσμας δύο σταλμ. τὴν πρώτην 30 Δεκεμ. (24) καὶ τὴν δευτέραν μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας. Μὴν ἀμελήσῃ νὰ μὲ φανερώσῃ τὴν παραλαβὴν.

Εὐδαιμόνει!

Ο. Ο.

5.

2 Ἰουλίου 1825.

Φίλε συμπατριῶτα,

Τὴν 8 Ἰουνίου δὲν εἶχα καιρὸν ν' ἀποκριθῶ εἰς τὴν 20 Μαΐου ἐπιστολὴν σου· μόνον ὁ φόβος τοῦ πανακειοῦ μὲ ἠνάγκασε νὰ χαράξω δύο μόνον στίχους, διὰ νὰ ἀπέχῃς ἀπὸ τὰ τοιαῦτα.

Μετὰ ταῦτα ἔμαθα ἀπὸ τὸν σύντ. μὲ ἄκραν μου λύπην τὴν ὁποίαν ἐσχάτως ἔπαθες συμφορὰν. Παρηγοροῦ μὲ τὸν λογισμόν, ὅτι ὅλη πάντων ἡμῶν ἀπὸ πρώτης γενέσεως μέχρι τελευτῆς ἡ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι, πλὴν ποτήριον συγκερασμένον ἀπὸ λυπηρὰ καὶ χαρμόσυνα· καὶ ἡ σύγκρασις αὕτη εἶναι ἔργον τῆς Προνοίας, διὰ νὰ μὴν ἀηδιάζωμεν ἀπὸ τὸ μέλι τῶν χαρμωσύνων, μηδὲ νὰ ἀγανακτῶμεν πάλιν ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ νὰ κρατῶμεθα πάντοτε εἰς τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον διακρίνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας ἀπὸ τοὺς κοινούς ἀνθρώπους. Οὕτω

παραδείγματος χάριν ἐσυγέρασες σὺ τὴν λύπην μου μὲ τὴν φρόνιμον τοῦ φρονίμου Βάμβρα συνθήκην μετὰ τῶν Κεφαλληνιαίων, καὶ πρὸς τοῦτ. μὲ τὰς ἀγγελίας τῶν θριάμβων τῆς Ἑλλάδος. Τοὺς θριάμβους λογιζομαι ὡς προδρόμους τῆς ἐλευθερώσεως τῆς Χίου, ὅπου πάλιν μέλλει νὰ διδάσκη ὁ Βάμβρας, τὸν ὁποῖον ἐφοβούμην μὴ χάσωμεν διὰ πάντα· χαμὸν ἀθεράπευτον· διότι, ἂν καὶ εὐρίσκωνται μετὰξὺ τῶν λογίων μας καὶ ἄλλοι ὁμοιοὶ τοῦ τὴν παιδείαν, φοβοῦμαι μὴ δὲν εὐρίσκεται κανένας ὁμοίος τοῦ τὴν ψυχὴν. Ὁ μόνος εὐρισκόμενος ἐδῶ φίλος μου Μακρῆς, ἔτοιμος νὰ καταβῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατέβη πρὸ ὀλίγων μηνῶν, διὰ δυστυχίαν τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν τάφον, καὶ ἔσβησε μὲ τὴν σβέσιν τῆς ζωῆς του πολλὰς μου χρηστὰς ἐλπίδας.

Ἐρχομαι πάλιν εἰς τὸ πανάκειον· ὄχι μόνον ἀπ' αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς ἀπὸ παντὸς ἄλλου εἶδους ἰατρικόν, ἄπεχε. Ἀφοῦ περάσῃ τις τοὺς ἐξήκοντα, ἄλλο ἰατρικόν εἰς τὰ πάθη του σχεδὸν δὲν τὸν μένει παρὰ τὴν δίαιταν. Δέκα σχεδὸν ἔτη εἶναι ἀποῦ βασανίζομαι ἀπὸ τὴν ἀρθρίτιδα, καὶ δὲν ἐξώδευσα οὐδὲ δέκα σολδία εἰς ἰατρικά, καὶ ὁμῶς βλέπεις ὅτι ζῶ ἀκόμη. Χρεωστῶ τὴν μακροζωίαν ταύτην εἰς μόνην τὴν δίαιταν. Τροφὴ μετρία καὶ εὐπεπτος, κίνησις τοῦ σώματος ὅσον εἶναι δυνατόν, εἰς τὴν κλίνην ἀφοῦ νυκτώσῃ, καὶ ἐξω τῆς κλίνης πρὶν ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος, κατοικία φωτεινὴ καὶ εὐάερος· ταῦτα μεταχειρίζου, καὶ λείπε ἀπὸ ἰατρικὰ ἄλλα.

Ἐδῶ κλεισμένην πέμπω πρὸς σὲ καὶ τὸν σύντ. ἐπιστολὴν σφραγισμένην, διὰ νὰ τὴν ἀνοίξητε, ὅταν λάβητε τοῦ θανάτου μου τὴν ἀγγελίαν. Ἴσον αὐτῆς ἀπαράλλακτον, καὶ σφραγισμένον ὁμοίως, ἐστάλη τὴν 22 Ἰουνίου

πρὸς τὸν ἐν Λονδίῳ Κοντόσταυλον. Ἡ διαθήκη μου Γραικογαλλιστί γραμμένη, καὶ εἰς ἀσφαλέστερον ὕφος νομικὸν μὲ συμβουλήν νομοδιδασκάλου, διαταγμένη ἀπ' ὅ,τι ἦτον ἢ κατὰ τὸ 1816 γραμμένη παρεδόθη (τὴν 21 Ἰουνίου) εἰς χεῖρας τοῦ πιστοῦ μου φίλου Mr François Thurot, Professeur au collège royal de France, ὅστις ἀνεδέχθη νὰ παραδώσῃ ὅλα μου τὰ ἐδῶ εὕρισκόμενα κτήματα εἰς ἐσᾶς τοὺς τρεῖς, ἢ εἰς ἓνα τῶν τριῶν. Ἄς ἔχω ἀπόκρισιν ἀπὸ σὲ ἢ τὸν σύντ. ὅτι τὴν ἐλάβετε. Ἄναγκάζομαι νὰ τὴν στείλω διὰ μακροτέρας ὁδοῦ διὰ τὸν Φ. τῶν Ἰ (= φόβον τῶν Ἰουδαίων).

Εἰπέ, νὰ ζήσης! τὸν σύντ. ὅτι τὴν 29 Ἰουνίου ἐστάλη εἰς τοὺς ἐν Μ. Ὑ. Ρ. καὶ σ. κιβώτιον περιέχον 29 μὲ τὸ σύνθηες σημεῖον τοῦ ὀνόματός του καὶ N° 9· περὶ τοῦ ὁποίου ἄς φροντίσῃ νὰ γράψῃ τὴν θέλησίν του πρὸς τοὺς ἐκεῖ. Τὸν λογ. θέλω τὸν στείλῃν μετ' ὀλίγον.

Εὐχομαὶ σε διὰ παρηγορίαν τῆς τελευταίας ἀτυχίας τὴν εὐτυχῆ ἀνάκτησιν τῆς πατρίδος. Ο. Ο.

6.

25 Ὀκτωβρίου 1825.

Φίλε συμπατριῶτα,

Μὲ ἄλλην μου πλατύτερα. Ὁ καιρὸς μὲ βιάζει νὰ τελειώσω τὴν εἰς χεῖρας νέαν ἔκδοσιν, πρὶν τελειώσῃ τὸ

ἔτος. Ἐπέστρεψες μὲ λέγει ὁ σύντ. καὶ ὑγιαίνεις. Φύλασσε τὴν ὑγίαν πλέον μὲ τὴν ἰδίαν σου προσοχὴν εἰς τὴν δίαιταν, παρὰ μὲ συμβουλάς ἰατρῶν.

Τὸν σύντ. ἀσπάζομαι. Δός τον τὴν ἐδῶ κλεισμένην νὰ στείλῃ πρὸς τοὺς Ζ. καὶ νὰ τοὺς πληρώσῃ φρ. 332,50. Τὰς ἐπιστολάς σας 16 Ἰουλίου, 20 Αὐγούστου, καὶ 30 Σεπτεμβρίου μὲ τὴν συναλλ. 1600 ἔλαβα. Θέλω ἀποκριθῆν, ὅταν ἀνασάνω ἀπὸ τὸν πνιγμὸν καὶ τοῦ ἔργου μου καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐπιστολῶν ἀπὸ διάφορα μέρη.

Εὐτυχεῖτε !

Δέν με λέγει ὁ Σύντ. ἂν ἐλάβετε τὴν 28 Ἰουλίου ἐπιστολήν μου, καὶ ἂν ἐγράψατε πρὸς τὸν Παγκαλάκη τὰ χρειώδη.

7.

8 Φεβρουαρίου 1826.

Φίλε συμπολιτα,

Κατὰ τὴν 18 Ἰανουαρίου ἀπεκρίθην εἰς τὴν ἐπιστολήν σου 19 Ὀκτωβρίου 1825, καὶ εἰς τὴν τοῦ συντ. 22 Δεκεμβρίου. Εἰς τὴν παροῦσαν περικλείω ἐπιστολήν διὰ τὸν ἐν Βυζαντίῳ Ξένον, πρὸς τὸν ὁποῖον παρακαλῶ τὸν σύντεκνον νὰ τὴν στείλῃ ἀσφαλῶς, ἀφοῦ τὴν σφραγίσῃ. Ἄνοικτὴν τὴν ἀφῆκα διὰ τὰ φρ. 181,30, ἂν ὁ σύντ. τὸ εὖρη εὐλογον, νὰ γράψῃ τι ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Ξένον

περί τοῦ Πιτσιπιουῦ. Ὁ νέος οὗτος καταγίνεται θερμῶς εἰς τὸ ἔργον του, καὶ προβλέπω ὅτι μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ πολὺ, πρῶτον εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, ἔπειτα ἰδιαιτέρως καὶ εἰς τὴν ἀξιοθρήνητον Χίον, ἐάν ποτε εὐδοκήσῃ ἡ Πρόνοια νὰ μεταβαλθῇ ὁ θρῆνός της εἰς φωνὴν ἀγαλλιᾶσεως. Δι' ὅλα ταῦτα κρίνω τὸν νέον ἄξιον βοηθείας.

Ἄλλ' ἐπειδὴ περί Χίου ὁ λόγος, τῆς ὁποίας ἡ μέριμνα μου ἔγινε «Σῆς βιβρώσκων ὀστέα» καὶ μοῦ ἔκαμιν ἀσυγκρίτως ὀδυνηρότερον τὸ βαρὺ γῆρας, τί κρίνεις, τί συλλογίζεσαι, καὶ ποίας ἐλπίδας ἔχεις περί αὐτῆς; οὕτως ἔχετε νὰ μείνητε διὰ παντὸς σκορπισμένοι; ὦ Θεέ! καὶ μόνῃ ἡ προφορὰ τοιοῦτου λόγου εἶναι ἀνυπόφορος. Ἄρα εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ ὅ,τι μ' ἔλεγεν ὁ Κοντόστ. διὰ νὰ μὲ παρηγορήσῃ, ὅτι τάχα ἡ τελευταία σας ἐλπίς, ἂν χάσῃτε τὴν πάλαι Χίον, ἦτο νὰ συναθροισθῆτε εἰς κἀνὲν μέρος τῆς Ἑλλάδος, νὰ καταστήσητε νέαν Χίον; Δυσκολώτατον μὲ φαίνεται καὶ τοῦτο, ἂν καὶ ὄχι ἀδύνατον. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ὀδηγήσῃ, καὶ μάλιστα νὰ σᾶς ἐνώσῃ εἰς μίαν φωνὴν καὶ ψυχὴν! Εὐτυχεῖτε! Ο. Ο.

Ἐλαβα τὴν 5 Ἰανουαρίου τοῦ συντ. ὡσαύτως καὶ τὴν 22 Δεκεμβρίου.

8.

1 Μαρτίου 1826.

Φίλε συμπατριῶτα,

Τὴν 8 Φεβρουαρίου, κατεύθυνα εἰς ὄνομά σου ἐπιστολὴν διὰ τὸν σύντ. περιέχουσαν ἄλλην διὰ τὸν ἐν Βυζαν-

τίῳ Ξένον. Καὶ δὲν εἶπα τίποτε περὶ τοῦ ὁποίου μ' ἔλεγε υἱοῦ τοῦ καπετᾶν Νικολῆ Ἀποστόλη, διότι ἐπρόσμενα νὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ νέου, κατοικοῦντος εἰς σχολεῖον πολὺ μακρυσμένον ἀπὸ τὴν κατοικίαν μου. Μίαν μόνην φοράν ἦλθεν εἰς ἐμὲ ὁ νέος, οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ ἔρχεται συχνά, διὰ τὸ μᾶκρος τοῦ διαστήματος.

Παρὰ τὸ Γαλλικὸν ἔθνος φιλανθρωπότερον ἄλλο δὲν ἐγνώρισα· ἀλλ' εἶναι τόσον ὀξὺ καὶ ζωηρὸν εἰς τὰς πράξεις του, ὥστε πολλάκις αἱ φιλανθρωπίαι του δὲν γεννῶσιν ὄσπην ἐπιθυμοῦν ὠφέλειαν. Ὁ νέος εἶναι εἰς τὸ αὐτὸ φροντιστήριον, ὅπου εὐρίσκονται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Τσαμαδοῦ, καὶ ὁ νεώτερος πάντων υἱὸς τοῦ Κανάρη. Δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι καὶ οἱ τρεῖς ἔχουν νὰ προκόψωσιν· ἀλλὰ καὶ οἱ τρεῖς θέλουν εἶσθαι στερημένοι τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἀναγκαιοτάτης εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, τρέχοντες καὶ οἱ τρεῖς τὸν κίνδυνον (μάλιστα ὁ νεώτατος ὀκταετῆς Κανάρης) νὰ λησμονήσωσι καὶ τὴν κοινήν μας γλῶσσαν. Εἰς τρόπον ὥστε ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα, θέλουν συναναστρέφεισθαι ὡς Γάλλοι μεταξὺ Γραικῶν, καὶ ὄχι ὡς Γραικοί. Ἡ γλῶσσα πλέον παρὰ τὴν θρησκείαν χαρακτηρίζει καὶ ἐνόνει καὶ φιλιόνει καὶ ἀδελφοποιεῖ τὰ ἔθνη. Παράδειγμα οἱ ὁμόθησκοι Ἰ. τοὺς ὑποίους δὲν κρίνομεν ὁμογενεῖς.

Καταρχάς, ὅτε τὸ κομητάτον ἀπεφάσισε νὰ προσκαλέσῃ νέους Γραικοὺς, ἐπρόβαλα εἰς αὐτούς, νὰ τοὺς συγκατοικήσῃ ὅλους ὁμοῦ εἰς ἓν διδακτήριον, ὅπου νὰ φέρωμεν καὶ ἓνα ἱερέα Γραικόν, νὰ τοὺς διδάσκῃ ἐνταύτῳ καὶ τὴν θρησκείαν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἐπιθυμία μου ἦτο νὰ προσκαλέσω ἀπὸ Λιθόρνον τὸν Κρεατσούλην. Τοῦτο ἐγένετο τότε, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων

ἔμελλε νὰ ἦναι τοῦλάχιστον δώδεκα· τῶρα πλέον δὲν γίνεται διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν νέων. Ἦτον ὁμως ἄλλος τρόπος θεραπείας, εἴαν τοὺς ἐπαράδιδαν κἂν εἰς σχολεῖον θεμενὸν εἰς τὸ πλησίον μου μέρος τῆς πόλεως, ὅπου κατοικοῦν οἱ πλειότεροι ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ὁμογενεῖς μας. Ἐκ τούτων ἓνας, ἢ ἀμισθῶς ἢ μὲ μισθόν, ἤμποροῦσε νὰ τοὺς ἐπισκέπτηται τρίς ἢ τετράκις τῆς ἐβδομάδος, καὶ νὰ τοὺς διδάσκη τὰ ἀναγκαῖα. Λυποῦμαι (δὲν ἤμπορεῖς νὰ συλλογισθῆς πόσον) ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν οἰκονομήθη ὡς τὸ ἐπεθύμουν· καὶ μάλιστα διὰ τὸν Κανάρην, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύει πλέον παρὰ τοὺς ἄλλους νὰ χάσῃ ὀλοτέλα τὴν γλῶσσάν του, καὶ τὸ ἐλεεινότερον νὰ χάσῃ τὴν ἐθνικὴν στοργήν· διότι πάλιν λέγω, ἡ γλῶσσα χαρακτηρίζει καὶ χωρίζει ἔν ἀπὸ τ' ἄλλα τὰ ἔθνη. Ἄν ὁ Ἀποστόλης σου ἦτον εἰς κατάστασιν, νὰ ἀρνηθῆ τὴν βοήθειαν τοῦ κοιμῆτάτου, καὶ νὰ κάμῃ τὴν δαπάνην αὐτός, ἤθελα τὸν συμβουλεύσῃ πρῶτον νὰ μὴ στείλῃ (ἂν δὲν τὸν εἶχεν ἀκόμη σταλμένον) τὸν υἱόν του, πρὶν διδαχθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν Ἑλλήνων τὴν γλῶσσαν. Δεύτερον, ἀφοῦ τὸν ἔστειλε, νὰ δαπανήσῃ αὐτὸς εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ νέου, προξενῶν εἰς αὐτὸν τὴν εὐκολίαν νὰ διδάσκηται καὶ τὴν γλῶσσάν μας, ἐνῶ μαθαίνει τὴν Γαλλικὴν. Ὅπως ἂν ἦναι, ἐμπόδιζε εἰς τὸ ἐξῆς ὅσους γνωρίζεις καὶ ἀγαπᾷς νὰ στέλλωσι τὰ μικρὰ των τέκνα εἰς τοὺς ξένους, χωρὶς νὰ τοὺς διδάσκωσι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν Ἑλλήνων τὴν γλῶσσαν. Τὴν τύχην τῶν σταλθέντων εἰς Ἀγγλίαν νέων, τὴν κρίνω ἀκόμη ἀτυχεστέραν παρὰ τὴν τύχην τῶν εὐρισκομένων ἐδῶ.

Μαθαίνω τῶρα ὅτι οὐδὲ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀποστόλη εἶναι εὐχαριστημένος εἰς τὴν κατάστασίν του.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἐγγείρισε, παρακαλῶ σε, εἰς τὸν σύντ. νὰ τὴν στείλῃ ἀσφαλῶς πρὸς τὸν ἐν Νίσνα Ζωσιμᾶν· Εὐδαιμονεῖτε!

Ο. Ο.

9.

28 Μαρτίου 1826.

Φίλε συμπολίτα,

Ἔλαβα τὴν 26 Φεβρουαρίου.

Παρομοιάζω σὲ καὶ ἑμαυτὸν μὲ δύο πληγωμένους, οἱ ὅποιοι κοινωνοῦν εἰς εἰς τὸν ἄλλον τοὺς πόνους των μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν τῆς θεραπείας, ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν. Διότι κατὰ τὴν καθενὸς κρᾶσιν ἀναλογεῖ καὶ τοῦ πόνου ἢ αἴσθησις.

Λυποῦμαι πολὺ ὅτι οἱ λόγοι μου ηὔξησαν τοὺς πόνους σου· ἀλλ' ἴσως ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆς πληγῆς ἐπινοηθῆ καὶ τρόπος (δὲν ἐξεύρω ποῖος) θεραπείας. «Θέλεις ν' ἀφήσουν τοὺς Χ. χωρὶς πατρίδα;» μὲ λέγεις διὰ τοὺς πραγματευομένους τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλ. ὡς νὰ μὴν ἐγνώριζες, ποῖοι εἶναι οἱ πραγματευόμενοι. Ἐπειτα, φίλε, οἱ πραγματευόμενοι πραγματεύονται διὰ τὴν ἐλευθερωθεῖσαν μὲ τόσα αἵματ' αἰνὰ ἀπὸ τὸν τύραννον, καὶ ὄχι διὰ τὰ σωζόμενα ἔτι εἰς χεῖρας τοῦ τυράννου κτήματα. Ἡ ταλαίπωρος Χ. εἶναι τριακοσίων ἐτῶν κτήματ' αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ Ρ. καὶ ἡ Κ. καὶ ἡ Μ. Τί προσμένεις; νὰ τὸν παρακινήσωσι νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν Χ. τοὺς ὁμογενεῖς

του, και να σας παραδώσῃ τὴν Νῆσον; Αὐτὸ δὲν γίνε-
ται. Ὅ,τι δύναται να γενῆ εἶναι, να πραγματευθῶσι τὴν
ἐπιστροφὴν τῶν ἐξω σκορπισμένων Χ. με συνθήκας να μὴ
σας ἐνοχλήσῃ τίποτε, ἀλλὰ να σας συγχωρήσῃ ἁμαρτή-
ματα, τὰ ὅποια δὲν ἠμαρτήσατε. Μὲ συνθήκας! Καὶ τίς
ἀπὸ σας ἔχασε τὸν νοῦν του τόσον, ὥστε να ἐμπιστευθῇ
εἰς συνθήκας θηρίων; Εἰς τοιαύτην δεινὴν περίστασιν ἄλλο
δὲν μένει παρὰ τὸ ἰατρικὸν τοῦ Κοντοστ. ἰατρικὸν (ὁμο-
λογῶ) πικρὸν καὶ πολλὰ ὀδυνηρόν· ἀλλ' ὁμως πλέον ὑπο-
φερτὸν παρὰ τὸν σκορπισμὸν σας εἰς ξένην γῆν, ὅπου,
μετὰ ὄχι πλέον παρὰ ἑκατὸν ἔτη, μέλλει να σβύσῃ τὸ
ὄνομα τῶν Χίων, λέγω τῶν ἐπαινεθέντων ἕως τώρα διὰ
τὴν φρόνιμον τῶν κοινῶν διοίκησιν. Διότι οἱ εὐρισκόμε-
νοι εἰς τὴν νῆσον τώρα καὶ οἱ μέλλοντες να γεννηθῶσι,
δὲν ἔχουν πλέον να ἐλπίζωσιν ὅσα σεῖς ἐπράξατε καὶ
ἀπελεύσατε καλὰ. Ἀρκετὰ ἐδίδαξαν οἱ ἀλλογενεῖς καλοὶ
χριστιανοὶ τὸν τύραννον πῶς πρέπει να κυβερνᾷ τοὺς
Γραικοὺς, ἀν θέλῃ να τοὺς κρατῇ, οὔτε γυμνάσια πλέον,
οὔτε βιβλιοθήκας, οὔτε νοσοκομεῖα· ἀλλ' εἰλωτεία κα-
θαρά, κατὰ τὴν εἰλωτεῖαν τῶν κατσίβελων τῆς Μολ-
δαυίας καὶ Βλαχίας.

Ἴδου εἰς ὀλίγα λόγια ποῖα εἶναι ἡ ἐλπίς μου, καὶ ποῖαν
ἐπινοῶ θεραπείαν. Ἐλπίζω (καὶ τὸ εὐχομαι) ὅτι δὲν θέ-
λει κατορθωθῆν τούτον τὸν χρόνον (ἴσως οὐδὲ τὸν ἐρχό-
μενον) ἡ μελετωμένη σύμβασις. Διὰ να συμβιβάσῃ τὸν
τύραννον με ἡμᾶς, πρέπει να συμβιθασθῶσι πρῶτον μετ'
ἀλλήλων οἱ πραγματευόμενοι τὴν συμβίθασιν· καὶ τοῦτο,
καθὼς εἶναι τὴν ὥραν ταύτην θολωμένα τὰ πράγματα,
χρειαζέται καιρὸν μακρὸν. Εἰς τόσον καιροῦ διάστημα,
καὶ ἡ Χίος ἐλπίζω να ἀνακτηθῇ καὶ ἄλλαι νῆσοι να ἀπο-

σπασθῶσιν ἀπὸ τὸν τύραννον· ἂν κινηθῆτε ὁμῶς καὶ σεῖς νὰ ὠφεληθῆτε ἀπὸ τὸ διάστημα. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ προσφέρητε εἰς τὴν Κυβέρνησιν τρεῖς ἢ τέσσαρας φρεγάτας, νὰ ἐνωθῆτε μὲ τοὺς Ψαριανοὺς, ἢ ἀνάκτησις ἤθελε κατορθωθῆν μὲ εὐκολίαν. Ἀφοῦ τὴν ἀνακτήσητε ὁμῶς, χρειάζεται ἀκόμη καὶ νὰ τὴν ὄχυροποιήσητε μὲ κανόνια, καὶ πεζικὸν στράτευμα τακτικόν, τοῦλάχιστον δύο χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ προσέτι ὀλίγον ναυτικὸν Ψαριανὸν νὰ τριγυρίζῃ πάντοτε πλησίον της.

Συλλογίσου καλὰ, φίλε, καὶ συμβουλεύσου μὲ συμπολίτας ὁμοίους σου τὴν ψυχὴν καὶ τὰ φρονήματα, καὶ μὴ χάσετε (διὰ τὸν Θεόν!) ματαιῶς ὅσον καιρὸν σᾶς ἀφίνει ἢ πραγμάτευσις, μὲ τὰς κενὰς εἰς τοὺς πραγματευόμενους ἐλπίδας. Οἱ πραγματευόμενοι, φίλε μου, ἤθελαν μᾶς παραδώσειν ὅλους εἰς τὸν τύραννον, ὡς ἐπώλησαν τὴν Πάργαν, ἂν ἦτο τοῦτο δυνατόν, διὰ νὰ καταπαύσωσι τὰς μεταξύ των διαφορὰς καὶ ζηλοτυπίας. Ἄλλὰ, κατ' εὐτυχίαν, τοιαύτη παράδοσις ἔγινε πλέον ἀδύνατος.

Ταῦτα, φίλε, δὲν πρέπει νὰ σὲ λυπήσωσιν ὑπὲρ τὸ μέτρον· ἐξεναντίας, διὰ νὰ ἐνισχύσω καὶ σὲ καὶ ἄλλους τινὰς ὁμοίους σου (κατὰ δυστυχίαν δὲν εἶναι πολλοὶ) ἠναγκάστην νὰ σοῦ παραστήσω καὶ τοὺς φόβους καὶ τὰς ἐλπίδας μου, ὡς τὰς συλλογίζομαι, διὰ νὰ λάβετε μέτρα ἀνάλογα τῆς ἀνάγκης. Τὴν συμφορὰν τῆς Χίου τὴν κρίνω κοινήν συμφορὰν τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἔλειψα νὰ γράψω ὄχι εἰς τὴν Βουλὴν (ἢ Βουλὴ ἐφάνη ἕως τώρα ὄχι πολλὰ εὐβουλος), ἀλλ' εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Νομοτελεστικοῦ, ὅστις ἔδειξε πολλάκις εἰς τὰ γράμματά του, ὅτι ἔχει κάποιαν πίστιν εἰς τὰ ἰδικά μου, ἐπειδὴ μὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν γράφω συχνά. Καὶ μ' ἀπεκρίθη δίδων ἐλπίδας χρη-

στάς, ὅτι θέλουν φροντίσειν καὶ περὶ τῆς Χίου, ὅταν τὸ συγχωρήσωσιν αἱ λοιπαὶ ζάλαι καὶ μέριμναι. Κατὰ δυστυχίαν ἔχει ἀκόμη καὶ πίστιν εἰς τὴν ἀλώπεκα τὸν Μ. ὅστις εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θέλει ἰδεῖν μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Χ. φοβούμενος (ὡς μέλλει νὰ συμβῆ) τὴν εἰσοδὸν τῶν Χίων εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ βουλήν τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο δὲν τὸν συμφέρει τὸν πανοῦργον κατ' οὐδένα τρόπον.

Πάλιν σὲ λέγω, μὴν ἀπελπίζεσαι· φρόντισε μόνον, ἂν ἦναι δυνατόν, νὰ ἐνώσητε τοὺς Ψαριανοὺς μαζῆ σας. Γράψε περὶ τούτου εἰς τὸν Ἀποστόλην καὶ εἰς ἄλλους ὅσους γνωρίζεις. Λάλησε καὶ πρὸς τοὺς συμπολίτας εἰς ὧν τὰς κεφαλὰς ἐλπίζεις, ὅτι εὐρίσκεται νοῦς, καὶ εἰς τὴν καρδίαν ἔλεος καὶ εὐσπλαγχνία διὰ τὴν μέλλουσαν τύχην τῶν ἀπογόνων.

Περὶ τοῦ Πιτσιπιοῦ εὐρέθη τρόπος θεραπείας εὐτυχῆς δι' αὐτόν, καὶ εὐτυχέστερος διὰ τὰ ἀνήλικά μας παιδιὰ, τὰ ὅποια ἀνοήτως ἔστειλαν ἐδῶ, διὰ νὰ χάσῃ τὴν γλῶσσάν των. Τὴν α' Μαρτίου σ' ἔγραφα περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀποστόλη καὶ περὶ τῶν λοιπῶν παιδιῶν, καὶ τοῦ κινδύνου τὸν ὅποτον ἔτρεχαν. Τώρα εὐρέθη ὁ τρόπος, καὶ ἡ ἐδῶ Ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ συγκατένευσε νὰ πληρόνη τὸν Πιτσιπιὸν χίλια φρ. κατ' ἔτος, διὰ νὰ ὑπάγῃ τρεῖς τῆς ἐβδομάδος εἰς τὰ παιδάρια, νὰ τὰ διδάσκῃ καὶ τὴν κοινὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Τὸ περὶ τῆς ὑποθ. τοῦ γυμν. καὶ τὸ ἀμέσως ἐκ μέρους τῶν συνδραμόντων, καὶ ἡ δυσκολία τῶν μὴ συνδραμόντων δὲν εἶναι γενναῖα οὐδ' Ἑλληνικά. Ὅθεν παρακαλῶ καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. νὰ μὴ κάμητε περὶ τούτου πλέον κανὲν κίνημα. Εὐεργεσίαν δέχομαι μετ' εὐχαρι-

στίας, ἐπειδὴ εἶμαι ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ ἀντευεργετήσω· ἐλεημοσύνην δὲν ἔλαβα ἀκόμη ἀπὸ κανένα. Ἡ βιβλιοθήκη μου αὐξάνει καθημέραν· ἀπὸ τὰ ὅποια μ' ἐστείλετε ἀργύρια ἐδαπάνησα ὑπὲρ τὰ 300 φρ. εἰς ἀγορὰν νέων βιβλίων. Διὰ νὰ στερεώσω τὴν εἰς τὸ γυμνάσιον αὐτῆς προσφορὰν, ἠθέλησα νὰ κόψω τὴν ἐνδεχομένην ἴσως ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν ἐλπίδα. Ὅθεν ἔγραψα ἀποκρινόμενος εἰς τὸν γενικὸν γραμματέα, ὅτι δὲν δέχομαι τὴν κατ' ἔτος τῶν 500 ταλήρων βοήθειαν τῆς κυβερνήσεως, ὡς βλέπεις εἰς τὸ ἐδῶ κλεισμένον ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς μου, τὸ ὁποῖον παρακαλῶ σε νὰ μοῦ ἐπιστρέψης, διότι δὲν ἔχω ἄλλο. Τὸν ὁποῖον λέγω ὅτι ἐπλήρωσαν ἄνδρα φιλόπατριν (καὶ τοῦτο ἴσως ἐκ διαταγῆς καὶ ἐπιβουλῆς τοῦ Μ.) εἶναι ὁ Βάμβας.

Σήμερον 27 Μαρτίου ἐλευκάνθη ἡ πόλις μας καὶ τὰ περιπόλιά της μὲ χιόνια πολλά. Εἶθε νὰ χιονισθῆ τόσον καὶ τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἰμπραίμη ν' ἀποπαγώσῃ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς συμμάχους των!

Πρὸς τὰ τέλη τοῦ ἐρχομένου Ἰουλίου, ἂν ἤμ' ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, ἐλπίζω νὰ σᾶς κατευθύνω 300 σώματα νέου συγγράμματος, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν ἐκδοσιν καταγινομαι τὴν ὥραν ταύτην. Εἰς τὴν κυβέρνησιν βλέπεις ὅτι δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ στείλω. Ἄν ἔχετε ἀφορμὴν νὰ γράψῃτε πρὸς τὸν Ῥιζάρην, ἴσως ἐσύμφερε νὰ τὸν δώσῃτε τὴν περὶ τούτου εἶδῃσιν.

Ἄσπασαι πανοίκιον τὸν φίλον σύντ. καὶ εἰπέ τον, ὅτι ἔλαβα τὴν ἐπιστολήν του τῆς 10 Μαρτίου καὶ τὰς πρὸ ταύτης 26 καὶ 28 Φεβρουαρίου. Τὰ Ἄπομν. τὸν ἔστειλα, ὡς ἐπεθύμει νὰ τὰ στείλω. εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν ἦναι τόσον ἀνυπόμονος. Συγχωρῶ εἰς τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ ζῆλον καὶ ἀγά-

πην του ὅσα ἔγραψεν εἰς τὸν Ζ. Τὸν παρακαλῶ ὁμως νὰ μὴ με βάλῃ ἄλλην φορὰν εἰς τοιοῦτους κινδύνους ὑποψίας, ὅτι παρακινούμενος ἀπ' ἐμὲ ἔγραψε. Δὲν ἀγαπῶ τὰς ψωμοζητείας, ψεύδεται ὅστις ψωμοζητῶν τολμᾷ νὰ λέγῃ, ὅτι ἀγαπᾷ τὴν ἐλευθερίαν. Περὶ δὲ τοῦ μέλλοντος νὰ ἐκδώσῃ τὸ Π. Π. Α., φοβοῦμαι, ὅτι δὲν εἶναι τὸ ἐπιχείρημά του ἀνάλογον μὲ τὰ φρονήματά του. « Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι. κύριε, κύριε ». Μ' ὄλον τοῦτο, μὴ προφητεύωμεν τολμηρῶς περὶ τῶν μελλόντων. Ὁ φόβος μου προῆλθεν ἀπὸ τὴν ὁποίαν μ' ἔγραψε παράξενον ἐπιστολὴν, συσταίνων εἰς ἐμέ τινα ἀρχοντόπουλα μαθητάρια του.

Πάλιν παρακαλῶ καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. νὰ παύσητε νὰ ἐνοχλῆτε τοὺς συμπολίτας δι' ἐμέ. Ἐγὼ σᾶς τοὺς δύο καὶ τρίτον τὸν Κοντόστ. γνωρίζω, καὶ τῶν τριῶν μόνον τὸνομα ἐγράφη εἰς τὴν Διαθ. μου. Τοῦτο μόνον ἐπιθυμῶ, νὰ κρατῆτε λογαριασμὸν χωριστὸν (ὁ σύντ. ἄς λάβῃ τὴν φροντίδα ταύτην ὡς νεώτερος) τοῦ γυμνασίου, περιέχοντα ὅσα μὲ πέμπετε εἰς ἀργύρια, καὶ ὅλα ὅσα λαμβάνετε ἀπ' ἐμὲ εἰς βιβλία, διὰ νὰ ἦσθε εἰς κατάστασιν νὰ τὸν δείξητε εἰς τοὺς συνεισφέροντας μετὰ τὴν τελευταίαν μου. Τὰ ἰδικά σας τῶν δύο καὶ τοῦ Κοντοσταύλου καὶ τῶν Ῥοδ. τοῦ Λιβ. συμποσοῦνται, ἂν δὲν λανθάνωμαι, 1800 ἢ 2000 φρ. ἀρκοῦν αὐτὰ διὰ τὴν ὥραν· καὶ βλέπομεν εἰς τὸ ἐξῆς, ἂν ἦναι χρεῖα νὰ ἐνοχλῶμεν καὶ ἄλλους. Δι' ὀλίγας ὥρας ἢ ἡμέρας, ὅσαι μοῦ μένουσιν ἀκόμη τῆς ζωῆς, περιττὸν εἶναι νὰ ζαλιζώμαι καὶ νὰ σᾶς ζαλιζώ. Τοῦτο μόνον τρέμω καὶ λυποῦμαι, μήπως ἢ εἰς ἐμὲ ἀδιαφορία των σημαίνει ὅτι ἔχασαν ὀλότελα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐλπίδα ν' ἀνακτήσωσι πατρίδα.

Ἐπειδὴ περὶ τελευταίας μου ὁ λόγος, συμφέρει νὰ σε

προλάβω και περί τούτου. Ὁ γαμβρός σου. Ἰω. Μαυροκ. εὐρίσκεται εἰς Μασσαλίαν δι' αὐτοῦ ἔλαβα τὴν ἐπιστολήν σου. Δὲν ἐξεύρω πόσον μέλλει νὰ διατρίψῃ ἐκεῖ. Ἐὰν ὁμως ἐν τῷ μεταξύ μάθῃ τὸν θάνατόν μου, καὶ ἂν ὁ Κοντόστ. δὲν εὐρεθῇ τότε εἰς Λόνδραν, καλὸν εἶναι νὰ ἔχῃ ὁ γαμβρός σου ἀπὸ σὲ καὶ τὸν σύντ. γράμμα, ὡς ἀπεσταλμένος καὶ ἐξουσίαν ἔχων ἀπὸ σᾶς, νὰ παραλάβῃ ἀπὸ τὸν Θυρότον τὴν Βιβλιοθήκην μου καὶ τὰ λοιπὰ ὅλα εὐρισκόμενα εἰς τὸ Μαγαζιον, συμβοηθούμενος ἀπὸ τὸν Φουρν. καὶ ἀπὸ τὸν Πιτσιπ. καὶ ὄχι ἀπὸ κανέν' ἄλλον. Εἰς κανένα νὰ μὴ συγχωρήσῃ νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, καὶ νὰ περιεργασθῇ τὰ τυπωμένα, ἢ γραμμένα. Τὰ γραμμένα δὲν εἶναι πολλὰ, οὐδ' εἰς κατάστασιν νὰ τυπωθῶσιν· ὅθεν ἐπεθύμουν νὰ περάσωσιν εἰς χεῖρας τοῦ Βάμβρα, χωρὶς νὰ τὰ γνωρίσῃ κανεὶς ἄλλος. Ἴσως ἐξ αὐτῶν συνάξῃ ὁ Βάμβρας κάμμίαν ὠφέλειαν διὰ τὸ γυμνάσιον. Ἄν ὁ Κοντόστ. εὐρεθῇ εἰς Λόνδραν, ὅσα σε γράφω εἶναι περιττά. Ἐνδέχεται ὁμως τὴν ὥραν ταύτην (κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ ἐπιστολάς) νὰ ἐτοιμάζηται εἰς μακρὸν ταξειδιον, ἂν ἡ διχόνοια τῶν ἐκεῖ τριῶν ἐπιτρ. τῆς κυβερν. δὲν τὸν ἐμποδίσῃ. Ἀπὸ τοῦτό του τὸ ταξειδιον ἐλπίζω μεγάλα καλὰ καὶ διὰ τὸ Κοινὸν καὶ καὶ διὰ τὴν Χ.

Εἰπέ τὸν σύντ. ὅτι ἀπεράσισα νὰ λάβω τὰ 500 του φρ. Εὐδαιμονεῖτε καὶ οἱ δύο!

Εἰπέ τον ἀκόμη ὅτι τοῦ ἐτοιμάζω νέον κιβώτιον βιβλίων.

Ο. Ο.

16 'Ιουνίου 1826.

Φίλε συμπολίτα,

Τὴν δεκάτην τοῦ παρόντος σ' ἔγραψα περικλ. ἐπιστολὴν διὰ τὸν 'Ριζ. ἐπιστολὴν διὰ τὸν ἡμέτερον Β. Β. καὶ ἀπολειπτ. τοῦ Πιτσιπ. διὰ τὸν Ξένον.

Σ' ἐρωτοῦσα καὶ περὶ τῆς τελειωθείσης ἐκδ. τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργ. ἂν θέλετε νὰ πέμψω τὰ διορισθ. 300 σώματα εἰς τὸν Παγκαλάκην. Ἡ ἐπιστολὴ σ' ἔρχεται διὰ Μασσ.

Τὸν σύντ. ἄσπασε καὶ εἶπέ τον νὰ φροντίσῃ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν ἐν Α. Κ. Β. τὰ προλεγ. τῆς ἐκδ. πρὸς τὸν ὁποῖον τὰ κατεύθυνα τὴν 12 τοῦ παρόντος, καὶ νὰ μοῦ φανερώσῃ πάραυτα τὸ κατευόδ. των δι' ἡσυχίαν μου.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐρχομένου ἐλπίζω ν' ἀρχίσω ἄλλην νέαν ἐκδ. Εὐχου τὸ τέλος τῆς.

Ἡ χρημ. συνδρομὴ εἰς βοήθ. τῆς Ἑλλ. ἡ ἐδῶ γινόμενη προβαίνει μὲ μέγαν ζῆλον τοῦ φιλανθρώπ. τούτου ἔθνους. Ὁ αὐτὸς ζῆλος ἀναγγέλλεται καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη. Τῆς Βρεσλαυίας ἡ ἐπιτροπὴ ἔστειλε διὰ χειρός μου εἰς τὴν ἐδῶ ἐπιτροπὴν εἴκοσι χιλιάδας φρ. καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μέλλει νὰ στείλῃ πλείοτερα, ὡς με γράφει ὁ ἐκεῖ τῆς Ἀκαδ. προφ. Εἶθε οἱ ἡμέτεροι ἐκεῖ κάτω νὰ τὰ οἰκονομήσωσι μὲ πλειοτέραν γνῶσιν παρ' ὅσην ἔδειξαν ἕως τώρα! Εὐτυχεῖτε ἀμφότεροι!

Ο. Ο.

11.

21 Ιουνίου 1827.

Ἀσπάζομαι, φίλτατε, καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. Τὴν ἐδῶ κλεισμένην μ' ἔφερε χθὲς ἡ Λουῖλα. Αὐτὴ μ' ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ τὴν ἀνοιξῶ. Ἡ ζήτησίς της εἶναι καὶ δικαία καὶ φρόνιμα γραμμένη. Ὅσα λέγει περὶ τῆς τέχνης της εἶναι ἀληθῆ. Ἴδὲ νὰ καταπείσῃς, ἂν ἦναι δυνατόν, τὸν Σμαριδοκέφαλόν της, νὰ τὴν καλέσῃ, πρὶν φθάσῃ ὁ χειμῶν. Εἴ τι δύνασαι, βοήθησον. Εὐτυχεῖτε! Ο. Ο.

12.

16 Νοεμβρίου 1827.

Φίλε Κ. Βλαστέ, ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν ἀγαπητὸν σύντ. Εἰπέ με τώρα σύ, ὅστις βαπτίζεις τοὺς Σμαριδοκέφαλους καὶ ἄλλους τοιοῦτους ἀκεφάλους καὶ ξεμουαλισμένους, ποῖον ὄνομα κρίνεις νὰ δώσῃς εἰς τὸν πατέρα τῆς ἐδῶ κλεισμένης ἐπιστολῆς, διὰ νὰ σβέσῃς τὴν ἀγανάκτησίν μου;

Ἐδῶ κλεισμένη εἶναι καὶ ἡ ἀπόκρισίς μου. Σφράγισε καὶ στείλέ την πρὸς τὸν πατριώτην Π. Π. Ἄν ἡ φιλόμουσος θυγάτηρ τοῦ συντέκνου εὐκαιροῦσε νὰ μοῦ σύρῃ ἀντίγραφον τῆς ἀποκρίσεώς μου, στείλέ μου ὁμοῦ μὲ τάντίγραφον καὶ τὴν ἐπιστολὴν ὀπίσω τοῦ πατριώτου Π. Π. Τὴν ἐπερίκλεισα, διὰ νὰ καταλάβῃς, ὅτι μεταξύ τῶν

ἀναριθμήτων ἐπιστολογράφων, ὅσοι μὲ ζαλίζουν καθημέραν, εὐρίσκονται καὶ τόσον αὐθάδεις, ὥστε νὰ μὲ ὑβρίζωσι, διδάσκοντές με πατριωτισμόν.

Ἡ φίλη τοῦ φίλου συντ. θυγάτηρ ἄς τὴν ἀντιγράψῃ παρόντος τοῦ πατρός, καὶ νὰ μὴ γενῆ γνωστὴ εἰς κανένα ἢ ἐπιστολή. Δὲν ἔχω δύναμιν νὰ τὴν ἀντιγράψω· ὁ Φ.Φ. ἀσχολεῖται τὴν ὥραν ταύτην εἰς ἄλλας μου ἀντιγραφάς, διὰ νὰ δώσω τέλος εἰς τὸν δεύτερον τόμον τῶν ὁποίων σᾶς ἔγραφα τὴν 11 τοῦ παρόντος Δ. τοῦ Ε. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν σᾶς ἔλεγα, ὅτι τὴν 8 εἶχα κατευθύνειν εἰς τὸν ἐν Μασσαλ. Ἴω. Μαυρ. κιβώτιον περιέχον 20 σώματα τοῦ πρώτου τόμου.

Ὁ σύντ. ἔλαβε βέβαια ἕως τῶρα τὸν Δ. Ἐστάλη τὴν 23 Ὀκτωβρ. πρὸς τὸν ἐν Α. Κ. Β. καὶ πάλιν σᾶς ἀσπάζομαι, εὐχόμενος νὰ μὴν ἐμπλέξητέ ποτε μὲ Σμαριδοκεφάλους.

13.

15 Δεκεμβρίου 1828.

Φίλε πολῖτα,

Τὴν 6 τοῦ παρόντος σᾶς ἔγραψα μακρὰν ἐπιστολήν. Ἡ παροῦσα εἶναι μικρὰ καὶ περὶ πολλὰ μικροῦ πράγματος τῆς σμαρίδος. Μοῦ ὠνόμασες εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς σου (δὲν ἐνθυμοῦμαι ποίαν) *Γόρον σμαρίδων*. Ἐξ ἢ ἐπτὰ Χίτοι σπουδασταὶ εὐρίσκοντ' ἐδῶ, καὶ κανεὶς ἀπ' αὐτοῦς δὲν γνωρίζει τὴν λέξιν. Παρακαλῶ σε νὰ μὲ βεβαιώσης περὶ τούτου. Τί πρᾶγμα κυρίως εἶναι ὁ Γόρος,

πόσος τὸ μῆκος (βάλε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σου μίαν κλωστήν διὰ τὸ μέτρον), ἂν μόνον γόνον σμαρίδων λέγητε, ἢ καὶ ἄλλων μικρῶν ὄψαριων· ἂν τὸν παστόνετε, ὡς τὰς σαρδέλας· ἂν τὸν τρώγετε τηγανιστόν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἄν δὲν σοῦ εἶναι βαρὺ, στείλέ με τὴν ἀπόκρισιν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρομείου. Εὐχομαί σε εὐδαιμονίαν, ὡς καὶ εἰς τὸν σύντ. Ρ. Ο. Ο.

14.

10 Φεβρ. [1829].

Φίλε συμπολίτα,

Ἀσπάζομαι σὲ καὶ τὸν σύντ. Τὴν 27 Δεκεμβρ. 1828 ἔλαβα. Εὐχαριστῶ σε διὰ τὸν γόνον. Θέλεις τὸν ἀναγνώσειν εἰς τὸν μέλλοντα δεῦτερον τόμον τῶν Ἀτάκτων, ἂν φθάσω νὰ τὸν τελειώσω ἐξώλαμπρα, ὡς ἐλπίζω. Δός, νὰ ζήσης! τὸν σύντ. τὸν ἐξῆς λογαριασμόν, τῶν ὁποίων μ' ἐζήτησε βιβλίων μετὰ ἐπιστολὴν τοῦ 23 Ὀκτωβρ. 1828.

20 Πολιτικά Ἀριστοτέλους πρὸς φρ.	10,50	φ.	210
20 Ἠθικά	»	»	210
20 Πολιτικά Πλουτάρχου	»	6,50	130
20 Ἀπομνημ. Ξενοφῶντος	»	10,50	219
20 Βεκκαρία	»	6,50	130
20 Λυκούργου	»	»	130
<u>120</u>		φρ.	<u>1020</u>

ἀφαιρ. 10/100

102

φρ. 918

120		φρ. 918
1	Encyclopédie moderne tom. XIII φρ.	7,50
1	un volum. de Planches pour les 13 vol. de l'Encyclop.	7,50
2	τελευταῖοι τόμοι τῆς Biograph. univers	14 —
<hr/> 124		<hr/> 29
		φρ. 947
	I R N° 15 Κιβωτ. καὶ ἄλλα ἐξ.	10
		<hr/> φρ. 957
2	σώματα Ἄπομν. Ξενοφῶντος στιχωμένα τὸ ἓν διὰ τὸν Ζ. Βλ. τὸ ἄλλο διὰ τὸν Σύντ.	29
<hr/> 126	κομμᾶτια.	<hr/> φρ. 928

Ἡ κιβωτὸς ἐστάλη χθές, καὶ τώρα μόνον βλέπω μὲ ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς ταλαιπώρου μου μνήμης, ὅτι τὴν κατεύθυνα εἰς τοὺς υἱοὺς Ῥοδοκανάκη καὶ συντροφία, ἀντὶ νὰ τὴν κατευθύνω εἰς τὸν Ἰ. Μαυροκορδάτον, ὡς μὲ διώριζεν ὁ σύντ. Γράψατε λοιπὸν πρὸς τὸν Ῥοδοκανάκη ἢ νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τὸν Μαυροκορδάτον, ἢ νὰ τὴν οἰκονομήσῃ ὅπως ἄλλως βούλεσθε.

Ἄφ' ἑαυτοῦ κινούμενος ὁ ἱερεὺς Κρεατζούλης ἐσυνάθροισεν 600 φρ. ἀπὸ διαφόρους συμπολίτας, διὰ νὰ ἐπιταχύνω λέγει τὸν δεύτερον τόμον, καὶ μοῦ ἐζήτησεν ἀντ' αὐτῶν βιβλία διαφόρων ἄλλων μου ἐκδόσεων, νὰ τὰ μοιράσῃ εἰς τοὺς συνδραμόντας εἰς τὰ 600 φρ. εἰς καθένα τὸ ἀνάλογόν του. Τὸν ἔστειλα λοιπὸν τὴν τιμὴν τῶν ἐξακοσίων εἰς τόσα βιβλία, καὶ δὲν χρεωστῶ πλέον τίποτε, πλὴν εὐχαριστίαν διὰ τὴν προθυμίαν του.

Οἱ δὲ Σεκ. κατ' Ἀργ. μ' ἔστειλαν 150 φρ. ὡς ἐτήσιον, μὴ ζητοῦντες τίποτε. Ἄλλ' ὁμως ἔκρινα δικαιότερον νὰ

τοὺς πληρώσω καὶ αὐτοὺς εἰς τόσους Ξενοκράτας, καὶ τοὺς ἐπλήρωσα. Ξενοκράτας ἔστειλα, διότι αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς εἶναι ὀλιγώτερος ἀφ' ὅσα κατὰ καιρὸν ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοὺς παρήγγειλα μόνον, ἂν θέλωσι νὰ χαρίσωσιν εἰς τοὺς εὐρισκομένους ἐκεῖ πτωχοὺς μαθητάς, νὰ προτιμήσωσι τοὺς Χίους νέους.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλω κατευθύνειν πρὸς τὸν πρόεδρον καὶ τὰ πεμπόμενα 100 σώματα τοῦ 1 τόμου τῶν Ἀτάκτων στιχωμένα, ἀπὸ τοῦ Ζωσιμ. Εὐδαιμονεῖτε πανοίκοι.

Ὁ φίλος· Ο. Ο.

15.

1 Μαρτίου 1829.

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. Βλ. Τὴν 10 τοῦ περασμένου σ' ἔγραψα, πέμψας καὶ τὸν λογ. τῶν ὁποίων ἐζήτησας βιβλίων φρ. 957, σταλθέντων διὰ Μασσαλίας.

Τὴν 15 τοῦ αὐτοῦ ἔστειλα διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Ἰ. Μαυροκορδ. νὰ κατευθύνῃ εἰς τὴν Κυβέρν. τῆς Ἑλλ. ἡμιστιχωμένα τὰ ζητηθέντα ἀπὸ τὸν Ζωσιμᾶν 100 σώματα τοῦ πρώτου τόμου τῶν Ἀτάκτων.

Σήμερον γράφω καὶ περικλείω τὴν παροῦσαν καὶ πρὸς τὸν κυβερνήτην εἶδησιν περὶ τοῦ δώρου τῶν Ζωσιμᾶδων, προσγράφων καὶ τὸ ἀντίγραφον τῆς πρὸ δεκατεσσάρων μηνῶν σταλείσης εἰς αὐτὸν ἐπιστολῆς μου, εἰς τὴν ὁποίαν

δὲν ἀπεκρίθη. Τὴν ἀφίνω ἀνοικτὴν· ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν καταλάβετε, ἔπρεπε νὰ προσθέσω καὶ τὴν ὁποῖαν ἐκεῖνος μ' ἔγραψε 2 Δεκεμβρίου, 1827. Ἐμπιστεύομαι καὶ τὰς δύο εἰς τὴν τιμὴν σας, ἐξορκίζων νὰ μὴ τὰς κοινωθήσῃτε κανένα, μηδὲ νὰ τὰς ἐκβάλῃτε ἀπὸ τὰς χεῖράς σας, ἐπειδὴ ἡ δημοσίευσίς των (δὲν εἶναι χρεῖα νὰ σᾶς διδάξω περὶ τῶν τοιούτων) ἔχει νὰ μὲ προξενήσῃ καὶ λύπην, καὶ τὸ χειρότερον ἀτιμίαν. Ἀφοῦ τὰς ἀναγνώσῃτε, τὴν μὲν πρὸς τὸν κυβερνήτην σφραγίσαντες στείλετε πρὸς ἐκεῖνον ἀσφαλῶς· τὴν δὲ ἐκεῖνου πρὸς ἐμέ, ἐπιστρέψατε πρὸς ἐμέ. Πάλιν σᾶς λέγω, ὅτι δὲν τὴν ἀφίνω ἀνοικτὴν, πλὴν διὰ νὰ μὴ νομίσητε ὅτι ἡ σιωπὴ του προῆλθεν ἀπὸ ἀπρέπειαν τῆς ἐπιστολῆς μου τῆς πρὸς αὐτόν. Ἀφοῦ μ' ἔγραψεν αὐτὸς μὲ τόσῃν, τὸ φαινόμενον, εἰλικρίνειαν, πῶς ἄλλως ἐχρεώστουν νὰ τὸν γράψω ἐγὼ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ταιπιώρου μου πατρίδος; Ἄν δὲν τὸν ἤρεσεν ἡ παρῶρησία μου, οὐαὶ καὶ εἰς αὐτόν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα!

Γράψε, νὰ ζήσης, καὶ τὸν Ζωσιμαῖν τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀνωτέρω 100 σωμάτων, καὶ τὴν δοθεῖσάν μου περὶ αὐτῶν πρὸς τὸν κυβερν. εἶδησιν. Καὶ πέρασέ του τα εἰς τὸν λογαριασμὸν φρ. 1000, ἢ φρ. 1100 διὰ τὸ στίχωμα, ὅπως κρίνεις. Τὰ ὁποῖα ἔστειλα 50 σώματα διὰ τοὺς ἐν Λονδίνῳ ἀδελφοὺς Ῥάλλη μου ἐπληρώθησαν φρ. 500, ἀλλ' ἦσαν ἀστίχωτα.

Ἀπὸ τὰ ἀργύρια ταῦτα ἐξόφλησε τὸν μεταξὺ μας ἐτήσιον λογαριασμὸν, καὶ στείλέ με τὰ λειπόμενα. Κράτει μου, ἀντιβολῶ καὶ δέομαι καὶ παρακαλῶ, ἀπὸ τοῦ νῦν τοὺς λογαριασμοὺς, ἂν θέλῃς νὰ προχωρῶ εἰς τὸ ἔργον μου. οὔτε καιρόν, οὔτε κεφαλὴν ἔχω νὰ ἐρευνῶ τὰ τοιαῦτα. Μόνον τὸ στίχωμα τῶν βιβλίων τοῦ Ζωσιμαῖ

μ' ἐζημίωσε δέκα σχεδὸν ἡμέρας τῆς ἐκδόσεως τοῦ δευτέρου τόμου. « Ἡ παπαῶς ἢ ζευγᾶς ».

Εἰπέ τὸν Ζωσιμᾶν, ὅτι θέλω τὸν γράψειν, ὅταν εὐκαιρήσω, καὶ ὅτι ὁ δεύτερος τῶν **Ἀτάκτων** ἐλπίζεται ἐξὼ-λαμπρα. Καὶ πάλιν σᾶς ἀσπάζομαι προσμένων ταχινὴν ἀπόκρισιν.

16.

13 Ἀπριλίου 1829.

Κατασπάζομαι, φίλε Βλ. καὶ σὲ καὶ τὸν σύντ. πανοικίους. Τὸν ἔγραψα τὴν 6 τοῦ παρόντος τὰ δέοντα. Ἡ παροῦσα μόνον ἀφορμὴν ἔχει νὰ περικλείσω τὴν πρὸς τὸν Βάμβαν, παρακαλῶν νὰ τὴν στείλητε ἀσφαλῶς καὶ ταχέως. Εὐτυχεῖτε! Ο. Ο.

Ἡ τύπωσις τῶν προλεγ. βαδίζει πρὸς τὸ τέλος. Μέλ-λουν νὰ σταλθῶσι, κατὰ τὸ σῶνηθες, διὰ Μασσ. Ἄν γνωρίζετε ὁδὸν ἀσφαλεστέραν καὶ συντομωτέραν δείξετέ με την.

Γ'.

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΝ.

1.

Ἐκ Παρισίων 8 Σεπτεμβρίου 1818.

Τιμιώτατε κύριε Κοιτόσταυλε,

Τὴν ἐπιστολήν σου (2 Σεπτεμβρίου) ἔλαβα. Εἶναι ἐν-
νέα ἢ δέκα ἡμέραι ἀποῦ ὁ Κατινάκης ἀνεχώρησε διὰ τὴν
Χίον, συνοδεύων τὸν διδάσκαλον Mendouze. Δύο αἰτίαι
τὸν ἐκίνησαν εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν· ἡ μία, ὅτι δὲν ἔλα-
θεν ἀπόκρισιν εἰς τὰς ἐπιστολάς του οὔτ' ἀπὸ τὴν τι-
μιότητά σου, οὔτ' ἀπὸ τὸν εἰς Ἀμστελδὰμ κύριον Βλα-
στόν· ἡ δευτέρα, ἡ ἐλπίς ὅτι ἐμπορεῖ, ἂν ὄχι ν' ἀναπλη-
ρῶσῃ τὸν τόπον τοῦ Βαρδαλάχου, νὰ ἀνακουφίσῃ κἄν
πρὸς ὀλίγον τοὺς βαρυτάτους κόπους τοὺς ὁποίους ὑπο-
μένει μὲ κίνδυνον τῆς ὑγείας του ὁ χρηστός μας Βάμβας.
Τί λοιπὸν ἔμεινε νὰ πράξωμεν περὶ τούτου, ἐγὼ μὲν δὲν
ἔχω συμβουλήν νὰ δώσω· σὺ δέ, φίλτατε, συμβουλευό-
μενος μετὰ τῶν αὐτοῦ συμπατριωτῶν καὶ τοῦ ἐν Ἀμ-
στελδὰμ ἄλλου χρηστοῦ συμπατριώτου, ἐὰν ἀποφασίσετε
νὰ τὸν ἀνακαλέσετε, δυνατὸν ἴσως εἶν' ἀκόμη νὰ τὸν
προφθάσῃ ἡ ἐπιστολή σας εἰς Μασσαλίαν. Πρέπει ὁμως

πρῶτον νὰ ᾔηται ἡ περὶ τῆς χρηματικῆς εἰς αὐτὸν βοή-
θείας ἀπόφασίς σας σταθερὰ καὶ ἀκίνητος.

Περὶ τοῦ Βαρδαλάχου μὲ πληγόνεις τόσον πλέον, φίλε,
ὅσον μὲ λαλεῖς μὲ τόσην συστολήν, ὥστε δὲν καταλαμ-
βάνω τί νοεῖς· Λέγεις « Δεσποτικὸν φέροισμα τινῶν » τὰ
ὅποια εἶναι αἰνίγματα. Καὶ ἀπὸ τοιαῦτα αἰνίγματα κι-
νούμενος ἐγὼ τί δύναμαι νὰ γράψω πρὸς τοὺς ἐκεῖ;

Σ' εὐχομαι ὑγείαν καὶ πολλὴν εὐτυχίαν!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου ὁ
ΚΟΡΑΗΣ.

2.

15 Φεβρουαρίου 1819.

Φίλιπτε Κύριε Κορτσόσταντε,

Ἀσπάζομαι σε. Εἰς τὴν 8 Δεκεμβρίου (1818) ἐπιστο-
λὴν σου δὲν ἀπεκρίθην ἕως τώρα, διότι οὔτε ἀναγκαῖον
εἶχέ τι ἄξιον ταχείας ἀποκρίσεως· καὶ τὰ βάσανά μου καὶ
τὰ παλαιὰ καὶ τὰ νέα ἐπαράλυσαν τὰς ὀλίγας μου δυνά-
μεις, ὥστε μὴδὲ τὸ καθ' αὐτό μου ἔργον εἶμαι πλέον ἄρ-
κετὸς νὰ ἐργάζομαι. Δὲν εἶναι μόνη ἡ ἐπιστολὴ σου (ἡ
ὅποια μὲ εὐφραίνει, καθὼς καὶ τῶν συμπατριωτῶν ὄλων
αἱ ἐπιστολαί)· ἀλλὰ κατακλύζομαι ὁ ταλαίπωρος ἀπὸ βρο-
χὴν ἐπιστολῶν, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰς, ἀναγκάζομαι
ν' ἀφίνω χωρὶς ἀπόκρισιν. Εἶναι ὁμως ἀπ' αὐτὰς τινές,
πρὸς τὰς ὁποίας ἡ σιωπὴ γίνεται ὀδυνηρότερον βάσανον
παρὰ τὴν ἀπόκρισιν.

Ἀπὸ ταύτας εἶναι καὶ ἡ ἐδῶ κλεισμένη, τὴν ὁποίαν

ἀφῆκα ἀνοικτὴν, διὰ νὰ καταλάβῃς, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴν ἀποκριθῶ εἰς ἄνθρωπον ἄγνωστον εἰς ἐμέ παντάπασιν, ὅστις μὲ προσκαλεῖ νὰ κατοικήσω εἰς τὸν οἶκόν του. Κάμε με τὴν χάριν, ἀφοῦ τὴν ἀναγνώσης καὶ τὴν σφραγίσης, νὰ τὴν παραδώσης προσωπικῶς. Ὁ κόπος, τὸν ὁποῖον ἀναγκάζομαι νὰ σὲ δώσω, φίλε, ἀποβλέπει μάλιστα εἰς τοῦτο, νὰ ἐξετάσης καὶ νὰ μάθῃς τίς εἶναι καὶ τίνα κατάστασιν ἔχει. Ἔχει ἡλικίαν 22 ἐτῶν, ὡς μὲ λέγει εἰς τὴν ἐπιστολήν του. Εἶναι Ἑλληνιστὴς σιμὰ τῆς ἄλλης του παιδείας, καὶ φαίνεται ἀπὸ τὸ ὕφος του ὅτι εἶναι χρηστῶν ἡθῶν νέος.

Εἰς τοῦ Βαρβάκη τὸ δῶρον ἠκολούθησαν (πιθανὸν ὅτι τὸ ἔμαθες) κάποιαὶ δυσκολίαι· ὅθεν ἠναγκάσθην μ' ὄλον ὅτι δὲν τὸν γνωρίζω, νὰ γράψω πρὸς αὐτὸν μακρὰν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἔστειλα διὰ τῶν ἐν Βιέννῃ ἐπιτρόπων. Εἶθε νὰ εὐκολύνῃ ἡ ἐπιστολή μου τὰ δύσκολα!

Υἱάινε καὶ εὐτύχει!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Τοὺς συμπατριώτας ὅλους ἄσπασαι ἐκ μέρους μου.

3.

Εἰς Λόνδρον 3 Μαΐου 1819.

Πρὸς τὸν Κύριον Ἄ. Α. Ἐξάρχου Κορτσόσταυλου.

Εἰς κόπον μελετῶ νὰ σὲ βάλω· ἀλλ' ἠθέλησα νὰ σ' ἐρωτήσω πρῶτον, ἂν δέχεσαι τὸν κόπον. Εἰς τὴν ἡλι-

κίαν και τήν καλήν σου θέλησιν δέν εἶναι πολλά βαρύς. Εἰς δὲ τήν ἡλικίαν μου και τήν ὁποίαν διά τινας ἀπροσδοκήτους περιστάσεις εὐρίσκομαι κατάστασιν, θέλει προξενήσῃν ὠφέλειαν και ἀνακούφισιν κακῶν.

Ἡ τύπωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ μου Στράβωνος εἰς 4 τόμους ἔλαβε τέλος. Ἐχω ἐξ αὐτοῦ 50 σχεδόν σώματα (τὰ ὅποια κάμνουσι 200 τόμους) εἰς μέγα χαρτί. Ἐπιθύμουν νά σε στείλω μέρος ἀπ' αὐτά, διά νά τὰ πωλήσῃς εἰς κανένα βιβλιοπώλην, ἂν ἦναι δυνατὸν μὲ μετρητά, ἢ καὶ εἰς τοιοῦτον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον νά μὴν ἦναι φόβος. Ἐχω και εἰς μικρὸν χαρτίον εἰς τήν τιμὴν τὸ ἡμισυ ὀλιγωτέραν. Ἡ τιμὴ τοῦ μικροῦ χαρτίου εἶναι τὸ κάθε σῶμα (εἰς 4 τόμους) φράγκα καθαρὰ 46, και τοῦ μεγάλου τὰ διπλᾶ φρ. 92. Τὰ ἐξοδα τῆς μετακομιδῆς και ἡ χρεωστουμένη συνήθης κομμισιῶνε σου εἶναι εἰς βάρος τοῦ ἀγοράζοντος.

Τί λέγεις; εἶσαι καλὸς νά μὲ ὠφελήσῃς χωρὶς ζημίαν σου; Γνωρίζεις αὐτοῦ κανένα βιβλιοπώλην; και κρίνεις εὐλογον νά τὸν συμβουλευθῆς πρῶτον περὶ τούτου; ἢ θέλεις νά σε στείλω ὀλίγα τινὰ σώματα; διότι ὅπως ἂν ἀκολουθήσῃ, δέν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι θέλουν πωληθῆν.

Εὐτύχει!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου ὁ
ΚΟΡΑΗΣ.

Ἵπερευχαριστῶ σε διά τὸν ὁποῖον ἔλαβες κόπον μεγάλον νά ἐνταμώσῃς τὸν Tulk, και ἐκ τούτου ἐπληροφόρηθην ὅτι μὲ ἀγαπᾷς. Μὲ προσκαλεῖς (ὡς και ἐκεῖνος) νά κάμω τῆς Λόνδρας τὸ ταξεῖδιον, ὅταν ἐγὼ ἐτοιμάζωμαι εἰς ἄλλο μέγα ταξεῖδιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δέν ἐπιστρέφει κανεὶς. Ὅλίγαι, φίλε, ἔμειναν αἱ ἡμέραι (ἴσως

ώραι) τὰς ὁποίας ἔχω ἀκόμη νὰ ἀναπνεύσω τὸν ἀέρα· καὶ δὲν ἀξίζει ὁ κόπος ν' ἀφήσω τὸν ἀναπνεόμενον ἐδῶ, διὰ νὰ ἔλθω νὰ ἐκπνεύσω αὐτοῦ, μ' ὅλον ὅτι δὲν εἶναι ὀλίγη ἡ ἐπιθυμία μου νὰ ἴδω καὶ σὲ καὶ τοὺς λοιποὺς συμπατριώτας, τοὺς ὁποίους ὀνομαστί καθένα χαιρέτισε, νὰ ζήσης! ἀπὸ μέρους μου. Τὸ συμβᾶν τοῦ Βαρβάκη συνέβη διὰ τὴν δυστυχίαν, ἡ ὁποία μᾶς κατέχει ἀκόμη ὅλους· ἤγουν ἐπιθυμοῦμεν ὅλοι τὰ καλὰ, ἀλλὰ δὲν ἐξεύρομεν οἱ ταλαίπωροι πῶς κατορθώνονται τὰ καλὰ. Μ' ὅλον τοῦτο ἔγραψα τὸν Βαρβάκην (ἂν καὶ ἀγνώριστον καὶ εἰς ἐμέ) περὶ τούτου μὲ πολλὴν τῆς ψυχῆς μου κατανύξιν· καὶ ἐλπίζω νὰ τὸν καταλύξῃ ἡ ἐπιστολή μου καὶ αὐτόν. Μὲ κακοφαίνεται ὅτι δὲν ἤμην εἰς κατάστασιν νὰ κρατήσω τὸ ἴσον τῆς διὰ νὰ σὲ τὸ στείλω, καὶ νὰ τὸ κοινωήσω κ' ἐδῶ πρὸς τὸν Βλαστόν μας. Παρεκάλεσα ὁμως τοὺς ἐν Βιέννῃ ἐπιτρόπους νὰ τὴν ἀντιγράψωσι. Μεγάλην χαρὰν μ' ἐπροξένησεν ἡ ἀπόφασίς σας νὰ συνεισφέρετε καὶ σεῖς εἰς τὸ γυμνάσιόν μας ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῶν κόπων σας. Μὴν ἀμελήσης, παρακαλῶ, νὰ μὲ γνωστοποιήσης καὶ τὴν τελείωσιν τῆς ἀποφάσεως. Ἐνθουμείσθε, φίλοι καὶ συμπατριῶται, τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου, « Ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει ». « Ὅ, τι καλὸν πράξετε εἰς τὴν πατρίδα, μὴν ἀμφιβάλλετε ὅτι θέλει ἐπιστρέφειν ἑκατονταπλάσιον εἰς τὰ τέκνα καὶ ἔκγονά σας. Ὁ καιρὸς εἰς τὸν ὅποιον ζῶμεν ὁμοιάζει τὴν παραβολὴν τῶν δέκα παρθένων. Εἰς τῶν μωρῶν τὴν τάξιν μέλλει νὰ καταταχθῇ ὅς τις δὲν φροντίζει νὰ χύνη ἔλαιον εἰς τὸν λύχνον τῆς πατρίδος, ἀπὸ τὸν ὅποιον μέλλει λάμψῃ φῶς δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ πάλιν Ὑγίαινε!

4.

Ἐκ Παρισίων 22 Μαΐου 1819.

Φίλε συμπατριῶτα,

Σήμερον ἐπαράδωκεν ὁ βιβλιοπώλης μου Allais εἰς τὴν κοινὴν ἄμαξαν διὰ νὰ σταλθῇ εἰς τὸ Calais, καὶ ἐκεῖθεν νὰ κατευθυνθῇ αὐτόσε εἰς ὄνομά σου, Κιβωτὸν σημειωμένην Α. C. καὶ περιέχουσαν τὰ ἐξῆς βιβλία, κατὰ τὴν ὁποίαν μ' ἔκαμες ζήτησιν διὰ τῆς τελευταίας ἀμνηολογῆτου ἐπιστολῆς σου·

26 σῶματα, εἰς μέγα χαρτίον (ἕκαστον σῶμα εἰς 4 τόμους) τοῦ Στράβωνος 104 τόμους.

50 σῶματα, εἰς μικρὸν (ἕκαστον σῶμα εἰς 4 τόμους) 200 τόμους.

Ἐπρόσθεσα εἰς αὐτά,

1	Δέσμη	περιέχουσαν	6	σῶμ.	Ξενοκράτους καὶ Γαληνοῦ συγγραμμάτια	τόμους	6
1	»	»	6	»	Μάρκου Αὐρηλίου	»	6
1	»	»	6	»	Ἴπποκράτους καὶ Γαληνοῦ	»	6
1	»	»	3	»	Α. Β καὶ Γ. τοῦ Βολισσινοῦ.	»	9
1	»	»	12	»	Ἱεροκλέους ἀστέων.	»	12
1	»	εἰς ὄνομα τοῦ			M ^r Glenberrie, Argyll Street N ^o 27.		

Ὅσα ἐπρόσθετα εἶναι διὰ δοκίμιον· ἂν πωλῶνται, δύνασαι νὰ μὲ ζητήσης καὶ ἄλλα. Ἐμείνει τώρα νὰ σὲ φανερώσω τὴν ὁποίαν με πληρόνουσιν ἰδῶ τιμὴν οἱ βιβλιοπῶλαι, ἀφίνων σε ὁμως πληρεξούσιον νὰ τὰ οἰκονομήσης, ὡς κρίνεις συμφερώτερον.

Τὸ μὲν μέγα χαρτίον ὁ Στράβων, φρ. 92 οἱ τέσσαρες τόμοι. Τόσα δίδουσιν ἐμέ· αὐτοὶ δὲ τὸ πωλοῦσιν εἰς τὸ κοινὸν φρ. 100.

Τὸ μικρὸν χαρτίον μου πληρόνουν διὰ τοὺς 4 τόμους φρ. 46, αὐτοὶ δὲ τὸ πωλοῦσι φρ. 52

Τὸν Ξενοκράτην, κάθε σῶμα, φρ. 6,50 καὶ τὸν πωλοῦν φρ. 8.

Τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, κάθε σῶμα, φρ. 4,50 καὶ τὸν πωλοῦν φρ. 6.

Τὸν Ἰπποκράτην καὶ Γαληνόν, κάθε σῶμα φρ. 4,50 καὶ τὸν πωλοῦν φρ. 6.

Τὴν Ἰλιάδα, κάθε σῶμα περιέχον τρεῖς τόμους, Α', Β' καὶ Γ', φρ. 12 καὶ τὴν πωλοῦν φρ. 16,50.

Τὰ ἀστεῖα τοῦ Ἱεροκλέους, κάθε σῶμα, φρ. 2, καὶ τὸν πωλοῦν φρ. 3. Πρέπει ὁμως νὰ σε φανερώσω, φίλε, καὶ τοῦτο. Ἀπὸ τὸ μέγα χαρτίον τοῦ Στράβωνος ἐδῶ πωλοῦνται πολλὰ ὀλίγα. Ὅθεν ἂν εὐρῆς βιβλιοπώλην νὰ σοῦ πληρώσῃ εὐθὺς τὰ 25, ἐμπορεῖς νὰ παραβλέψῃς εἰς τὴν τιμὴν ὅσον σε φανῆ δίκαιον.

Περὶ δὲ τοῦ μικροῦ χαρτίου τοῦ Στράβωνος, καθὼς καὶ περὶ τῶν ἀκολουθῶν ἄλλων ὄλων βιβλίων, μάθε καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ βιβλιοπῶλαι μὴν ἀρκούμενοι εἰς τὴν κομμισιῶνέ των (ἥτις εἶναι ἀπὸ τὰ 46 εἰς τὰ 52, καὶ τὰ λοιπὰ) λαμβάνουν εἰς κάθε δῶδωκα σώματα περιπλέον ἕν δέκατον τρίτον χάρισμα, ἧγουν ἡ *Δουζίνα* των εἶναι 13 σώματα. Οὗτος εἶναι ὁ νόμος των δι' ὅλα, πλὴν τοῦ μεγάλου χαρτίου. Τοῦτο ὁμως λογαριάζων, πρέπει νὰ λογαριάσῃς τὰ ἐξοδα ὅσα ἕκαμα ἐδῶ διὰ τὰ παλωτικά τῆς Κιβωτοῦ, καὶ ὅσα μέλλεις νὰ κάμῃς αὐτοῦ, πληρόνων εἰς τὸν Κομμισιονάριον τοῦ Calais τὸ ἀπὸ Παρισίων

ἀγώγιον ἕως ἐκεῖ, καὶ ἐκεῖθεν τὸ ἕως εἰς τὴν κατοικίαν σου. Τὸ πᾶν κρέμαται ἀπὸ τὴν πώλησιν· ἂν ἦναι γρήγορος, βάλει τὰ ἔξοδα εἰς βάρος μου· ἂν ἦναι βραδεῖα, δικαιότερον εἶναι νὰ τὸ πληρώσωσιν οἱ ἀγορασταί. Πάλιν σε λέγω· εἶσαι πληρεξούσιος νὰ πράξης ὅ,τι κρίνης συμφερώτερόν μου.

Ἐντὶ τῶν ζητηθέντων 25 μεγάλου χαρτίου, ἔβαλα 26. Τὸ εἰκοστὸν ἕκτον προσφέρεται δῶρον ἀπὸ τὸν Κοραῆν εἰς τὸν Κοντόσταυλον.

Τὸ κλειστὸν πακέτον παρακαλῶ σε νὰ πέμψης ἀσφαλῶς πρὸς τὸν κύριον Glenberrie, Argyll Street N° 27. Ἡ ἂν ἀγαπᾷς νὰ τὸν γνωρίσης, ὡς καλοθειλητὴν τοῦ γένους μας (εἶναι γαμβρὸς τοῦ Lord Guilford πρώην North), ἐμπορεῖς καμμίαν ἡμέραν νὰ τὸ φέρης αὐτὸς εἰς αὐτόν. Πρόσεχ' ὅμως νὰ μὴ τὸν λαλήσης, μήτ' αὐτόν, μήτ' ἄλλον κανένα, περὶ μεγάλου χαρτίου. Στείλῃ τον καὶ τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἐπιστολήν.

Ὁ Βλαστὸς ἀνεχώρησε χθὲς διὰ τὴν Βιένναν.

Τοῦ Βαρβάκη ἡ ὑπόθεσις ἐδιορθώθη καὶ πρὶν φθάσῃ εἰς αὐτόν ἡ ἐπιστολή μου. Δὲν ἐστάθη ὅμως ἀνωφελής, ἐπειδὴ ὁ καλὸς σου Βαρβάκης μὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει ὅτι δὲν θέλει ἀρκεσθῆναι εἰς τοῦτο μόνον τὸ δῶρον, ἀλλὰ μέλει νὰ βοηθήσῃ καὶ ἄλλα πλείοτερα τὸ γυμνάσιόν μας. Εἶναι ὁ ταλαίπωρος σχεδὸν συνηλικιώτης μου, ἦγουν ἔτοιμος νὰ ταξιδεύσῃ διὰ τὸν ἄλλον κόσμον. Ὅθεν τὸν ἐπρόφθασα καὶ ἄλλην ἐπιστολήν, ἐπαινῶν ὅσα ἔπραξε, καὶ παρακινῶν αὐτόν νὰ πράξῃ πλείοτερα. Καὶ ἐπειδὴ με λέγει ὅτι εἰς ἄλλο δὲν ἀσχολεῖται πλέον παρὰ νὰ κλαίῃ τὰς ἀμαρτίας του, τὸν ἐπαρηγόρησα, βεβαιόνων ὅτι, τὰς ἀμαρτίας του ἐξάλειψε μὲ τὴν ὁποίαν ἔδειξεν

εἰς τὴν πατρίδα ἀγάπην, φέρων καὶ μάρτυρα τὸν Ἀπόστολον, « Ἡ ἀγάπη καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν ».

Ἀπὸ τὸν Βάμβαν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιτρόπους ἔλαβα γράμματα μνηολογημένα 20 Μαρτίου. Ὁ Βαρδαλάχος μᾶς ἀφίνει. Τί νὰ κάμωμεν; Πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωμεν καὶ ἐμεῖς. « Ζόρλαν Γκιουζελικ γκελμές » λέγουν οἱ Τοῦρκοι· τὸ ὅποιον (ἂν δὲν γνωρίζῃς τὴν γλῶσσαν τοῦ Σοδομιτικοῦ ἔθνους) θέλει νὰ εἶπῃ « Τὸ κάλλος μὲ βίαν δὲν ἔρχεται. » Τοῦτο μόνον ἀγανακτῶ, ὅτι ἄνθρωπος καὶ ἡλικιωμένος, καὶ μὲ παιδείαν στολισμένος, δὲν ἔλαβε τὰ μέτρα του, πρὶν ζητήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς Χίον, οὐδ' ἐπρόβλεψε τὰ μέλλοντα καὶ ἐνδεχόμενα. Ἄν δὲν ἐβεβαιουῦντο εἰς αὐτοῦ τὴν ὑπόσχεσιν οἱ Χῖοι, ἤθελον ἐξάπαντος φροντίσειν νὰ ἔχωσιν ἕως τώρα κἀνέν' ἄλλον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

Ὁ Γλαράκης δὲν ἐφάνη ἀκόμη. Ὁ Πετροκόκκινος ἐπέρασεν· ἀλλὰ δὲν μὲ ἠξίωσε τοῦ προσώπου του.

Μὲ σφάζεις, φίλε Κοντόσταυλε, ὅταν μὲ λέγῃς, ὅτι ἡ περὶ τοῦ Χίου γυμνασίου ἀπὸ Χίους συνεισφορά δὲν ἔλαβεν ἀκόμη τέλος. Δὲν ἐκαταλάβετε λοιπὸν ἀκόμη ὅτι τὸ γινόμενον σήμερον εἰς τὸ γένος μας ὁμοιάζει ἀπαράλλακτα τὴν Εὐαγγελικὴν παραβολὴν τοῦ Νυμφίου; « Ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς » ἤγουν εἰς τὸ μέσον τῆς σκοτεινῆς μας ἀπαιδευσίας εὐδόκησεν ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ νὰ μᾶς πέμψῃ τὸν Νυμφίον τῆς παιδείας· καὶ ἡμεῖς, ἀντὶ νὰ τρέξωμεν εἰς ὑπάντησίν του, καὶ τὸν δεχθῶμεν μὲ ἀγκάλας ἀνοιτάς, συνεργοῦντες καθεὶς κατὰ δύναμιν, προτιμῶμεν νὰ κοιμώμεθα ἀφρόντιστοι, χωρὶς νὰ φοβώμεθα τὴν Εὐαγγελικὴν κατάραν. « Ἀνάξιος δὲ πάλιν ὄν εὐρήσει ῥαθυμοῦντα. » Ἄν ὄχι ἄλλο, τοῦ Ψαριανοῦ Βαρβάκη κἂν ἡ προθυμία ἔπρεπε νὰ κινήσῃ τοὺς Χίους εἰς βοήθειαν τοῦ

Χίου γυμνασίου. Προσέχετε καλά, φίλοι συμπατριῶται, ἡ ἔλλειψις τῆς βοηθείας σας, δὲν θέλει βλάψειν τὸ γυμνάσιον, ἐπειδὴ εἶναι ἀπόφασις Θεοῦ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Νυμφίου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ θέλει βλάψειν καὶ μεγάλως ἀτιμάσειν ἐσᾶς, ὡς μόνους ἀναξίους καὶ μόνους ῥαθυμοῦντας εἰς τὴν ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. Μή, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ! μὴν ὑποφέρετε τοιαύτην κατασχύνην. Ἀνάγνωσε τὰ ὀλίγα ταῦτα λόγια εἰς τοὺς συμπατριώτας, ἀσπαζόμενος αὐτοὺς ἀπὸ μέρους μου, καὶ φρόντισε νὰ μὲ γράψῃς ὅτι ὅλοι ἐκ συμφώνου ἐφάνητε ἄξιοι τοῦ Νυμφίου.

Δὲν ἔφθασεν ἀκόμη ἐδῶ ὁ στηλιτεύων τὸ Τουρκικὸν ἀνδράποδον Λόγιος Ἑρμῆς. Παρὰ τὴν στηλίτευσιν ταύτην ἔγραψε χωριστὰ κατ' αὐτοῦ (ὡς με λέγει ὁ Κοκκινάκης) κάποιος Πανταζῆς· καὶ προσμένω νὰ ἴδω καὶ τὸν Πανταζῆ. Ὅλα ταῦτα ὁμως δὲν ἰσχύουσι τίποτε κατὰ τοῦ ἀνδράποδου· τὸ πρόσωπόν του εἶναι χάλκινον τοῦ ἀναθεματισμένου.

Ἐπειδὴ περὶ τοῦ Κοκκινάκη ὁ λόγος, δὲν ἦτο καλὸν καὶ τίμιον νὰ στείλετε αὐτόθεν μερικὰς ὑπογραφὰς διὰ τὸν Λόγιον Ἑρμῆν; Μοῦ παραπονεῖται ὅτι δὲν ἔχουν ἰκανάς, καὶ ἰδιαιτέρως αὐτὸς ὅτι ταλαιπωρεῖται ἀπὸ πενίαν. *Courage mes amis!* « Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται. » Καὶ πότε; « Ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός » διὰ τὴν ὁποίαν νύκτα καὶ τὸν βαθύν μας ὕπνον, ἔσωσε κ' ἐμβῆκεν εἰς τὴν ταλαιπωρον Ἑλλάδα τὸ Σοδομιτικὸν ἔθνος.

Καιρὸς εἶναι νὰ σε εὐχαριστήσω καὶ διὰ τὴν ὁποίαν μ' ἐπροξένησες ἡδονὴν μὲ τὸν ὠραῖον Ὑμνον ἐπαρμένον ἀπὸ τὴν Ἀντιγόνην τοῦ Σοφοκλέους, « Ἐρωσ ἀνίκατ', ἀμάχαν' Ἐρωσ, ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις, κτλ. » καὶ γραμμένον ἀπὸ χεῖρα Μούσης ἢ Ἀντιγόνης Ἀγγλίδος. Ἐδό-

ξασα τὸν Θεὸν διὰ τὸ γῆράς μου· ἀλλέως ἐκινδύνευα νὰ πέσω εἰς ἔρωτά της, καὶ χωρὶς νὰ τὴν ἴδω, ἢ νὰ ἤξεύρω κἄν, ἂν καὶ τὸ σῶμά της ἔχη τὴν ὁποίαν δείχνει ἢ ψυχὴ της καλλονὴν καὶ εὐμορφίαν. Προσκύνησε καὶ πρόσφερε τὴν ἀπὸ μέρους μου ἓνα Μάρκον Αὐρήλιον, καὶ τὴν ἄλλην ἀδελφὴν της ἓνα Ἱεροκλέα, τὴν γνωρίζουσαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, παρακαλῶν νὰ τὰ δεχθῶσι ὡς ἀπόδειξιν τῆς χαρᾶς μου, ὅτι τιμῶσι τῶν προγόνων μας τὴν γλῶσσαν. Παραβάλλων αὐτὰς μὲ τὰς ἡμετέρας Ἑλληνίδας κόρας, ἠθέλα σχάσειν ἀπὸ τὴν λύπην μου, ἂν δὲν ἐπρόβλεπα ὅτι μετ' ὀλίγον θέλουν καὶ αὐταὶ νυμφευθῆν τὸν ἐρχόμενον νυμφίον τῆς παιδείας, ἢ δὲν ἔβλεπα ὅτι καὶ ἤρχισαν ἤδη τινὲς ἐξ αὐτῶν νὰ μιμῶνται τὰς Μούσας. Τοῦ διδασκάλου τῶν Κυθωνιῶν, φίλε μου, ἢ ἀδελφῆ προχωρεῖ μὲ ἑλληνικὰ φρονήματα καὶ βήματα εἰς τὴν παιδείαν. Δεκαπέντε χρόνων ἡλικίαν εἶχεν, ὅταν μ' ἔγραψε τὴν πρώτην αὐτῆς ἐπιστολὴν ἀφ' ἑαυτῆς (κατὰ τὸ 1814 ἔτος)· τῶρα δέ με πέμπει μεταφρασμένον ἀπὸ τὸ Γαλλικὸν καὶ γραμμένον μὲ τὴν χεῖρά της τὸ *Ἐγκώμιον τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου*. Ἴσως ἀποφασίσω νὰ τὸ δώσω εἰς τύπον (ἂν καὶ δὲν τὸ πέμπῃ μὲ τοιοῦτον σκοπόν), ἂν αἱ ἄλλαι μου ἀσχολίαι, καὶ μάλιστα ἡ ἀδυναμία μου ἢ γεροντικὴ, μὲ τὸ συγχωρήσωσιν.

Ἐλησμόνησα νὰ σε φανερώσω, ὅτι ὁ τυφλὸς στιχωτὴς ἔγραψε τὸν Ἱεροκλέα εἰς τρόπον, ὡστ' ἔβαλε τὰ Προλεγόμενα μετὰ τὸ κείμενον· τὸ ὁποῖον δὲν βλάπτει τίποτε, ἐπειδὴ εἶναι ἀστίχωτος· καλὸν ὁμως εἶναι νὰ τὸ εἴπῃς πρὸς τοὺς ἀγοραστάς.

Σ' εὐχομαι ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν, ἢ μᾶλλον εὐβουλίαν εἰς τὰς ὑποθέσεις σου! διότι, φίλε, ἡ τύχη τῶν ἀνθρώ-

πων κρέμαται ἀπὸ τὴν κεφαλὴν των' καὶ ἐπειδὴ ἡ ἰδικὴ σου εἶναι πρόνιμος μὴν ἀμφιβάλλης ὅτι θέλεις εὐτυχῆσειν.

Ὁ φίλος σου

ΚΟΡΑΗΣ.

Χθὲς ἔπεσεν εἰς χεῖράς μου κατάλογος βιβλίων ἐνὸς ἀπὸ τοὺς αὐτοῦ βιβλιοπώλας, J. H. Bohte N° 4 York-street Covent-garden. Ὁ κατάλογος ἐπιγράφεται Bibliotheca Auctorum Classicorum et Græcorum et Latinorum. Καὶ ἐπειδὴ τὸν βλέπω πλούσιον ἀπὸ Ἑλληνικὰ βιβλία, ἔκρινα νὰ σὲ τὸ φανερώσω. Ἐνδεχόμενον νὰ πραγματευθῆς μ' αὐτὸν τὰ βιβλία μου. Καὶ ἂν ἐπιτύχης, ζήτησε νὰ σὲ δώσῃ καὶ τὸν κατάλογον, καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας τρεῖς ἄλλους ἀκόμη καταλόγους τοὺς ὁποίους ὑπόσχεται νὰ τυπώσῃ. Τοῦ πρώτου τούτου καταλόγου (τυπωμένου 1817) τὴν τιμὴν σημειώνει Two Shillings. Ἐὰν ὁμως πραγματευθῆς μ' αὐτὸν τὰ βιβλία μου, σὲ τὸν δίδει δωρεὰν κατὰ τὴν συνήθειαν.

26 Μαΐου. Χθὲς ἐκίνησεν ἡ κιβωτὸς A. C. διὰ τὸ Calais σταλθεῖσα πρὸς τοὺς ἐκεῖ Mrs Pigault Maubaille et Cie ἀπὸ τὸν βιβλιοπώλην Allais, διὰ νὰ σὲ τὸν κατευθύνῃ αὐτοῦ. Ἐξοδεύθησαν διὰ τὴν κιβωτὸν καὶ παλωτικὰ φρ. 29. Λογάριασε λοιπόν, φίλε, καὶ αὐτὰ καὶ ὅσα δαπανήσης, διὰ νὰ ὀδηγηθῆς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν πώλησιν, περὶ τῆς ὁποίας ὁμοίως εἶσαι πληρεξούσιος. Καὶ πάλιν ὑγίαινε!

Εὐλόγον ἔκρινα νὰ σοῦ στείλω καὶ τὴν ἐπιστολὴν τῆς Εὐανθίας, καὶ τοῦ Βαρβάκη. Τῆς Εὐανθίας στείλέ με ὀπίσω.

5.

Ἐκ Παρισίων 1 Αὐγούστου 1819.

Φίλιπτε Κύριε Ἀλέξανδρε, εἰς Λόνδραν.

Με πολλήν μου εὐχαρίστησιν σέ δίδω τὴν εὐφρόσυνον ἀγγελίαν, ὅτι ἔλαβα ἀπὸ τὸν Βαρβάκην ἀπόκρισιν μηνολογουμένην 11 Ἰουνίου, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ λέγει ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ὅτι πέμπει εἰς τὴν Χίον νέας ἄλλας χιλιάδας εἴκοσι γροσίων, διὰ νὰ τὰ ἔχωσιν εἰς τὸ Κοινόν, καὶ νὰ δίδωσι τὸν ἐτήσιον τόκον εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Ἐξω τούτων πέμπει βοήθειαν εἰς τὸν Λόγιον Ἑρμῆν Φιορίνια Αὐγούστου 500 μὲ ὑπόσχεσιν νὰ τοὺς βοηθήσῃ καὶ ἄλλοτε, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ.

Εὐχαριστήθη μεγάλως εἰς τὰς φιλικὰς μου συμβουλὰς, καὶ μὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν συμβουλεύω εἰς τὸ ἐξῆς περὶ τῶν εἰς τὴν Πατρίδα συμφερόντων. Ἦθελα σέ στείλειν αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν· ἀλλὰ τὴν ἐκράτησα διότι δὲν τὸν ἀπεκρίθην ἀκόμη. Ὡς τόσον ἠθέλησα νὰ σέ εὐφράνω μὲ τὴν καλὴν ταύτην ἀγγελίαν, διὰ νὰ εὐφράνης καὶ τοὺς αὐτοῦ συμπατριώτας, τοὺς ὁποίους ὀνομαστί κατασπάζομαι ὄλους. Ἄσπασε κατ' ἰδίαν καὶ τοῦ καλοῦ πατρὸς τὸν καλὸν υἱὸν Ζ. Μαυρογορδάτον, ὃς τις ἐφρόντισεν εἰς τὴν 25 Ἰουνίου ἐπιστολήν σου νὰ χαιρετίσῃ τὸν γέροντα φίλον σου

ΚΟΡΑΗΝ.

Ὁ Βαρδαλάχος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ Βυζάντιον διὰ τὴν

Ὀδησσόν· καλόν του κατευόδιον! Ἐμβῆκεν εἰς τὸν τόπον του χρηστός καὶ προκομμένος νέος, Νικόλαος Σίφνιος (ὁ Χρυσόγελως Σ. Ε.).

Ὁ Γλαράκης δὲν ἐφάνη ἀκόμη ἐδῶ.

Υγίαине καὶ εὐτύχει!

6.

Ἐκ Παρισίων, 2 Σεπτεμβρίου 1819.

Φίλε Κύριε Κορτόσταυλε! εἰς Λόνδραν.

Τὴν 28 Αὐγούστου ἔλαβα τὴν ἐπιστολήν σου, καὶ τὴν 29 ἶδα τέλος πάντων τὸν πρὸ πολλοῦ προσμενόμενον Γλαράκην. Τὴν 30 ἔφθασε καὶ ἡ συντριμμένη ταμβακοθήκη σου μὲ τὴν πρὸς τὸν Φραγκιάδην ἐπιστολήν, ὅς τις δὲν ἐφάνη ἀκόμη. Χαίρω ὅτι σὲ ἤρεσεν ἡ διατριβὴ τοῦ Πανταζῆ, μ' ὄλον ὅτι ὁ ταλαίπωρος Πανταζῆς λυπεῖται, ὅτι δὲν εἶχε καιρὸν ἀρκετὸν καὶ πλειοτέραν ἀνάπαυσιν ἀπὸ ἀσχολίας καὶ μελαγχολίας νὰ τὴν κάμη καλύτεραν. Ἐκοπάνισαν πολλὰ καλὰ καὶ εἰς τὸν Λ. Ε. τὸ Τουρκικὸν ἀνδράποδον. Ἄλλὰ μὴν ἐλπίζης ὅτι θέλει παύσειν ἡ λογοδιάρροιά του. Ὁ Τζελεπῆς εἶναι Τοῦρκος θρασύτατος, ὡς αὐτὸς τὸ καυχᾶται.

Λυποῦμαι ὅτι τὰ βιβλία μου εὐρήκασιν τοῖχον. Ἐὰν κρίνης ὅτι μετριάζων ἀκόμη τὴν τιμὴν θέλεις εὐρεῖν εὐκολίαν νὰ τὰ πωλήσης, σὲ ἀφίνω κύριον νὰ πράξης τὸ

συμπερότερον· διότι τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα (εἰς τὸν ὅποιον δὲν ἐλπίζω νὰ φθάσω), ἐνδεχόμενον νὰ ἔλθω εἰς χρεῖαν ἀργυρίων. Ἐπειτα φοβοῦμαι καὶ τὰς αὐτοῦ δημοτικὰς ταραχάς, μήποτε αὐξήσωσι καὶ διακόψωσι τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις. Δὲν ἤξεύρω πῶς αὐτοῦ τὰς κρίνετε. Ἐδῶ οἱ ἔμπειροι τῆς ἱστορίας παλαιᾶς καὶ νέας καὶ τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν τῶν ἔθνῶν ἤρχισαν νὰ τὰς στοχάζωνται ὡς προδρόμους ἀνακαινίσεως τοῦ πολιτεύματος. Εἶθε νὰ γένη χωρὶς ἀνομίας καὶ φονικὰς ἐκδικήσεις! Ἡ τυπογραφία, φίλε, ἔφερε τὴν φιλοσοφίαν, καὶ ἡ φιλοσοφία ἐδίδαξε τοὺς πολίτας, ὅτι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ζητῶσι λογαριασμὸν ἀκριβῆ ἀπὸ τοὺς ἡγεμόνας των, ποῦ καὶ πῶς ἐξοδεύουν τοὺς κόπους τῶν πολιτῶν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο γίνεται πολὺ σφοδρότερον, ὅταν καὶ μέγα μέρος τῶν πολιτῶν καταντήσῃ νὰ πεινᾷ. Θέλει ἔλθειν καιρὸς καὶ οἱ Γραικοὶ νὰ ζητῶσι λογαριασμὸν ἀπὸ τοὺς τυράννους των.

Σὲ πέμπω τώρα ὀλίγα σώματα (τὸν ἀριθμὸν θέλω σε φανερώσειν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς) τῆς Ὠδῆς τοῦ Ἀντωνίου Κοραῆ εἰς τὸν περίφημον Daguessau, περὶ τῆς ὁποίας ἀνάγκη εἶναι νὰ σοῦ ἐξηγήσω πῶς καὶ ποῦ τὴν εὔρηκα. Ὁ συγγενὴς μου Ἀντώνιος, Ἰατροφιλόσοφος, εἶναι σήμερον 117 χρόνοι ἀποῦ εὔρεθη ἐδῶ εἰς τοὺς Παρισίους. Ἐξῆ τότε ὁ Γάλλος Daguessau, δίκαιος ὡς ὁ Ἀριστείδης, καὶ ἐξορισθεὶς ὡς ὁ Ἀριστείδης. Ὁ Ἀντώνιος λοιπόν, κινήθει ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, ἐσύνθεσεν ῥῆδὴν Ἑλληνικὴν εἰς αὐτόν, καὶ τὴν ἐτύπωσεν ἐδῶ εἰς τοὺς Παρισίους. Μ' ὅλον τοῦτο δὲν εὔρεθη ἐδῶ οὐδὲ ἔν ἀντίτυπον εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην. Μόνος ὁ Κόμης Guilford ἔχει, τὸ μόνον ἴσως εἰς τὸν κόσμον, αὐ-

τῆς ἀντίτυπον, ὅθεν ἔλαβα τὸ ἴσον διὰ τοῦ φίλου Σχινᾶ καὶ τὸ μετετύπωσα. Ἦξευρα ὅτι ἔγραψεν ᾠδὰς διαφόρους καὶ τὰς ἐτύπωσε· καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου ἔκαμε μεγάλας ἐρεῦνας νὰ τὰς εὕρωμεν, ἀλλὰ ματαίως. Ἡ τύχη ἀνεκάλυψε ταύτην μόνην μετὰ 117 χρόνους, εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς μου· καὶ δὲν ἠθέλησα νὰ τὴν ἀφήσω νὰ χαθῆ παντάπασι. Εἰς τὴν δέσμην τῶν ᾠδῶν θέλεις εὐρεῖν χωριστὰ δεσμίδιον περιέχον τρία σώματα· τὸ ἓν εἶναι διὰ σέ, δὸς τὸ ἄλλο ἀπὸ μέρους μου τὸν κύριον *Capo d'Istria*, ἐὰν εὐρίσκεται ἀκόμη αὐτοῦ, καὶ τὸ τρίτον εἰς τὸν *Tulk*. Τὰ λοιπὰ φρόντισε ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ τὰ πωλήσης. Φράγκα 2,50 τὰ πωλοῦν εἰς τὸ κοινὸν οἱ ἐδῶ βιβλιοπῶλαι· ἀλλ' ἐμὲ ἀφαιροῦντες τὴν συνειθισμένην των *κομμισιῶνα*, καὶ τὸ χαριζόμενον δέκατον τρίτον, εἰς πᾶσαν δωδεκάδα, μόλις μένουσιν 37 σολδιά ὅσα μὲ πληρόνουσιν διὰ κάθε σῶμα. Δὸς τα λοιπὸν ὅπως δυνηθῆς. Ἄπ' αὐτὰ κέρδος δὲν προσμένω· ἀρκετὸν εἶναι ν' ἀποκτήσω μέρος τι τῆς δαπάνης τοῦ τύπου. Θέλω πέμψειν καὶ εἰς τὸν Βλαστὸν τῆς Βιέννης ὀλίγα τινὰ νὰ μου πωλήσῃ.

Εἰς τὴν Χίον, ἐπεμψα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν 200. Ἐλαβα ἐκεῖθεν καὶ ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν μας *Mendouze*, ὃς τις φαίνεται πολλὰ εὐχαριστημένος.

Εἰς τὸ δεσμίδιον τῶν τριῶν ἔβαλα τινὰς ἐπιγραφάς, διὰ τὸν φόβον τῆς τριψέως τινῶν ἀπὸ τὰ 50. Ἄν τριφθῶσι τινές, ἔχεις νὰ κολλήσης ἄλλας.

Τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἐγχείρισε τὸν *Tulk*. Βλέπεις τί τὸν λέγω περὶ τοῦ Ἀμμωνίου, καὶ διὰ τί δὲν ἔγραψα τὴν πρὸς τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης προσκάλεισιν εἰς Γαλλικὴν γλῶσσαν. Καὶ λέγω τὴν ἀλήθειαν· ἐντράπην νὰ

δείξω τὴν Πατρίδα μου ψωμοζήτριαν· ὁ μόνος μου σκοπὸς ἦτο νὰ διεγείρω τοὺς ὁμογενεῖς εἰς συνερσιάν καὶ φιλοτιμίαν τῶν καλῶν, ἐλπίζων, ὅτι βλέποντες τὴν συνδρομὴν τῶν ξένων καὶ τιμὴν, θέλουσιν ἐξυπνισθῆν τέλος πάντων ἀπὸ τὸν μακρὸν ὕπνον. Ἐξυπνίσθησαν, δόξα τῷ Θεῷ! Ὅ,τι μὲ λέγει ὁ Tulk, μὲ τὸ εἶπαν καὶ ἄλλοι εἰδῶ εἰς τὸν καιρὸν· ἀλλὰ πάλιν σε λέγω, ἠθέλησα νὰ ὠφελήσω, καὶ ὄχι νὰ καταισχύνω τὴν Πατρίδα μου, παραστένων αὐτὴν τόσον ἀθλίαν, ὥστε μηδὲ βιβλιοθήκην νὰ δύναται ν' ἀποκτήσῃ ἐξ ἰδίων της. Ἐπειδὴ ὁμως ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκινήθη ὁ Tulk εἰς τοιαύτην παρατήρησιν, συγχωρημένον εἶναι νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπ' αὐτὴν. Γνώμη μου λοιπὸν εἶναι, φίλε, λογαριάζων μετ' αὐτοῦ νὰ τὸν παρακινήσῃς μὲ τρόπον ὄχι ψωμοζητικόν, ἀλλὰ μεγαλόφρονα καὶ Ἑλληνικόν, ἂν τὸ κρίνῃ αὐτὸς εὐλογον, νὰ μεταφράσῃ τὴν προσκάλεσίν μου καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς αὐτῶν ἐφημερίδας, ἀφ' ἑαυτοῦ του, καὶ ὄχι ἐκ προσώπου τῶν Γραικῶν. Ἀρκεῖ νὰ φανερώσῃ, ὅτι ἡ προσκάλεσις ἐγένετο ἀπὸ τὸν Κοραῆν κατὰ τὸ 1813 ἔτος. Ἀφορμὴν εὐλογον τῆς κηρύξεως ταύτης τῆς νέας ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ τὴν ᾠδὴν τοῦ Ἀντωνίου, ἀναγγέλλων αὐτὴν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὡς νεοτύπωτον ποίημα, καὶ μετὰ τὴν ἀγγελίαν δύναται νὰ φέρῃ εἰς ἐνθύμησιν καὶ τὴν προσκάλεσιν. Καλὸν εἶναι ἐνταυτῷ ν' ἀναφέρῃ καὶ τὴν μεγαλοδωρίαν τοῦ Βαρθάκη, διὰ νὰ φανῇ ὅτι δὲν προσμένομεν ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους νὰ μᾶς κάμωσι βιβλιοθήκην. Γελαῶ, Κοντόσταυλε! ἀλλὰ δὲν ἤξεύρεις πόσον εἶμαι ὑπερήφανος εἰς τὰ τοιαῦτα. 350 καὶ ἐπέκεινα χρόνους ὠνειδίσθημεν ὡς βάρβαρα ἀνδράποδα τοῦ Σκυθικοῦ βαρβαρωτάτου ἔθνους. Ἀρκοῦν οἱ τόσοι ὄνειδισμοὶ διὰ τὸν Θεόν!

Ἄς δείξωμεν τώρα ὅτι, ἂν κανέν ἄλλο ἔθνος ἐδεδεσπόζετο ἀπὸ Τούρκου, ἴσως δὲν ἤθελε ποτὲ δυνηθῆν νὰ κάμῃ ὅ,τι κάμνομεν ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι τὴν σήμερον. Ὅχι, ὄχι! Ἦρχισεν ἡ πρώτη μας ἑκατονταετηρίς, ὡς τὸ λέγω εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ὁδῆς τοῦ Ἀντωνίου· καὶ οὔτε θεοὶ οὔτε δαίμονες εἶναι πλέον καλοὶ νὰ μᾶς ὀπισθοποδίσωσιν. Ἴσως ἐσύμφερε νὰ μεταφράσῃ καὶ τὴν *Πρὸς τὸν ἀναγνωστὴν* εἰδησίᾳ μου, τὴν βαλμένην εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ὁδῆς καὶ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν ἐφημερίδα. Βλέπεις τί λέγω εἰς τὴν εἰδησίᾳ ταύτην, διὰ νὰ ἐλευθερώσω τὸν Ἀντωνιον ἀπὸ πᾶσαν ὑποψίαν κολακείας, καὶ διὰ τί ἐπρόσθεσα τὸ γαλλιστὶ γραμμένον ἀπὸ τὸν Θωμᾶν ἐγκώμιον τοῦ Daguesseau. Ἄν ἡ Ὁδὴ ἦτο εἰς τὸν τότε δεσπύζοντα Λουδοβίκον δέκατον τέταρτον, ποτὲ δὲν ἤθελα τὴν ἐκδώσειν δεύτερον· ὄχι μὰ τὸν Θεόν! Οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ ἔχωσιν Ἑλληνικὰ φρονήματα, καὶ νὰ γράφωσιν Ὁδᾶς εἰς Ἀριστείδας καὶ Σωκράτας καὶ Φωκίωνας, καὶ ὄχι εἰς βασιλεῖς, παρεκτός ἂν οἱ βασιλεῖς ὁμοιάζωσι τὸν Μάρκον Αὐρήλιον.

Ἦθέλησα προσθέσειν εἰς τὴν δέσμην ὀλίγους Μάρκου Αὐρηλίου, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τῶν σταθθέντων μὲ ἐμπόδισε. Καλὸν ἦτο ἂν θελήσῃ ὁ Tulk νὰ κάμῃ τὴν ἀγγελίαν, ἢ ἀναγγεῖλῃ καὶ τὰ εὕρισκόμενα εἰς σὲ βιβλία μου. Ἄλλὰ τότε ἡ διάκρισις ἀπαιτεῖ νὰ τὸν προσφέρῃς κἂν ἕνα Στράβωνα.

50 σῶματα Ὁδῆς ἔβαλα εἰς τὸ Βαλῶτον (σημειωμένον A C N° 2) παρεκτός τῶν ὁποίων σ' ἔλεγα 3ῶν εἰς δέσμην χωριστήν. Αὐριον κινεῖ διὰ τὰ αὐτόθει. Μὴ λησμονήσῃ ὁ Κύριος Tulk νὰ ἐπιγράψῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὸν Ἀμμώνιον.

Ὁ Κοκκινάκης μὲ γράφει συχνά, καὶ τὸν ὀδηγῶ (ἐπειδὴ ζητεῖ ὀδηγίας) ὅσον φθάνει ὁ νοῦς μου. Τοῦ χρειάζεται ὁμως ἕνας βοηθὸς καὶ συνεργάτης· ὁ κόπος εἶναι ὑπερβολικὸς διὰ ἕνα μόνον ἄνθρωπον. Πέμπονται εἰς αὐτὸν τινὲς βοήθειαι φιλολογικαί, ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς ὁμογενεῖς τοὺς ἐδῶ, ὅσοι εἶναι τῆς ἀγαθῆς μερίδος· διότι ἔχομεν καὶ ὀλίγους τινὰς οἱ ὁποῖοι προτιμοῦν τὸ κοπροδοχεῖον τῆς Καλλιόπης, ἢ ὁποία ἔχει προστάτην (protecteur) τὸν Τζελεπῆ ἢ Μπεζιαντὲ Παναγιωτάκη.

Ἵγίαινε καὶ εὐτύχει.

Τοὺς συμπατριώτας ὅλους ἀσπάζομαι.

Ἐξεδόθη ἐδῶ (εἰς ἑπτὰ τόμους παχεῖς φρ. 60) Ἱστορία ἀξιόλογος τῆς ἀρχῆς προόδου καὶ καταστροφῆς τῆς Βενετίας. Ὁ συγγραφεὺς (Daru) εἶναι τῆς Ἄνω Βουλῆς, Pair de France. Μ' ἔπεμψε διὰ τοῦ Νικολοπούλου ἐν σῶμα διὰ τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Χίου. Ἔλαβα καὶ ἄλλα βιβλία ἀλλαχόθεν διὰ τὴν αὐτήν, καὶ τὰ ἔστειλα διὰ Μασσαλίας.

Ἐπειδὴ αὐτόκλητος μὲ προσφέρει βοήθειαν, πέμψε με (χωρὶς βάρους σου) ἕως 500 φρ. ἕως νὰ πωλήσης τίποτε ἀπὸ τὰ βιβλία.

7.

Ἐκ Παρισίων 14 Σεπτεμβρίου 1819.

Φίλιπτε Κύριε Κορτόσταυλε,

Εὐχαριστῶ διὰ τὴν προθυμίαν σου νὰ πληρώσης τὴν ἐπιθυμίαν μου. Σήμερον πέμπω εἰς τὸν Ῥωμίλλον νὰ

λάβω τὰ 500 φρ. τὰ ὅποια θέλω περάσει εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου. Εἶθε νὰ τὰ ἀπολάβῃς ἐγρήγορα ἀπὸ πώλησιν βιβλίων! περὶ τῶν ὁποίων καὶ πάλιν σε παρακαλῶ νὰ ἔχῃς τὴν ὁποίαν ἀνεδέχθης φιλικὴν φροντίδα.

Ἀπὸ τὰ εἰς τὸν δρόμον ἀντίτυπα τῆς Ὠδῆς σ' ἔλεγα νὰ δώσῃς ἔν εἰς τὸν Capo d'Istria· ἀλλ' αὐτὸς μανθάνω ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας ὅτι ἀνεχώρησε. Τὸ δι' αὐτὸν διορισμένον λοιπὸν στεῖλέ το ἐκ μέρους μου πρὸς τὸν κύριον Hobhouse, ἐκεῖνον, λέγω, ὅστις ἦτο μετὰ τοῦ Burdett (τὴν 2 Σεπτεμβρίου) εἰς τὴν περὶ ἀναμορφώσεως τοῦ πολιτεύματος συνέλευσιν. Αὐτὸς εἶναι ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν φίλων, καὶ δὲν ἠμέλησε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίσκεψίν μου ὡσάκτις ἦλθεν εἰς τοὺς Παρισίους. Ἀπὸ τοὺς λόγους του ἐσυμπέρανα ὅτι εἶχε καὶ κάποιαν κλίσιν νὰ φιλοδωρήσῃ τὴν δημόσιόν μας βιβλιοθήκην. Ἄν δὲν τὸ ἔκαμεν ἀκόμη, ἡ Ὠδὴ ἐνδέχεται νὰ τοῦ τὸ ἐνθυμίση Ἐλησημόνησα νὰ σὲ εἴπω, ὅτι καὶ πρὶν ἔλθῃ, μ' ἔγραψε, καὶ μὴ γνωρίζων ὁμως, καθὼς ὁ Tulk.

Εἰς τὸν χρηστὸν σου σύντροφον κύριον Φραγκιάδην παρέδωκα καὶ τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ταβακοθήκην σου. Ἄντ' αὐτῆς τὸν ἔδειξα τὴν ὁποίαν ἔλαβα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν δῶρον, λαμπροτάτην ταβακοθήκην, πρᾶγμα παντάπασι ἄχρηστον εἰς ἐμέ, καὶ τὸν ἐβεβαίωσα (ὡς βεβαιόων καὶ σέ), ὅτι ἠθελα σὲ τὴν πέμψειν μετὰ πάσης χαρᾶς, ἐὰν κατὰ δυστυχίαν ὁ πέμψας αὐτὴν δὲν εἶχε ζωγραφῆσειν καὶ τὸ ὄνομά μου.

Ὁ Γλαράκης κατέπεισε τὸν Φραγκιάδην νὰ μείνῃ ἐδῶ πλειότερον τοῦ σκοποῦ του, διὰ νὰ θεωρήσῃ τὰ ἀξιοθέατα τῶν Παρισίων. Ἐσύμπεφεν ἴσως νὰ γράψῃς τὸν σύντρο-

φόν σου (ὡς ἔργον πολλὰ εὐκολώτερον εἰς αὐτόν) νὰ κάμῃ τὴν ὁποῖαν ἐζήτεις ἀπ' ἐμέ ἔρευαν.

Τὸν Γλαράκην ἐκατάλαβα μ' εὐχαρίστησίν μου ὅτι ἀπέκτησε προκοπὴν· ἐμέ δὲν εἶπε τὴν γνώμην του, ἂν ἔχη ὄρεξιν νὰ δεχθῇ τὸ κάλεσμά σου. Ἡ ἔλθῃ ὅμως ἢ ὄχι αὐτοῦ, τὸ συμφερότερον διὰ τὴν Πατρίδα εἶναι νὰ τὸν παρακινήσετε νὰ ἐπιστρέψῃ ἐγγρήγορα· μάλιστα, ἐπειδὴ μ' ἐφάνη ἱκανὸς νὰ τοὺς διδάξῃ νέον μάθημα τὴν *Ὀρυκτολογία*.

Εἶναι βέβαια, καθὼς καὶ σὺ συμπεραίνεις, τῶν ἀδυνάτων νὰ ἴδω τὸν ἐξοστρακισμὸν τῶν τυράννων τῆς Ἑλλάδος· ἡ ἡλικία μου δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ ἐλπίζω τὰ ἀδύνατα. Παράγγειλε ὅμως κανένα ἀπὸ τοὺς ἐγγόνους σου, ἂν κατὰ τύχην ἔλθῃ ποτὲ εἰς Παρισίους, νὰ ζητήσῃ τὸν τάφον μου, καὶ νὰ μοῦ φωνάξῃ τρίς: «Ἡλευθέρωθη ἡ » Ἑλλάς ἀπὸ τὸ ἄνομον ἔθνος.» Σ' εὐχομαι νὰ ἴδῃς σὺ ὅ,τι δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς ἐμέ!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου
ὁ φίλος ΚΟΡΑΗΣ.

8.

30 Ὀκτωβρίου, 1819.

Ἀγαπητὲ Κέριε Κορτόσταυλε,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν καλὸν Φραγκιάδην.

Ὁ μάγγανος τὰ σικλία καὶ τὸ μουλάρι δὲν εἶναι κακῆ

παραβολή· και μὴ συστέλλεσαι νὰ μὲ γράφης ὅταν ἔχῃς τοιαύτας παραβολάς. Χρειάζεται μ' ὅλον τοῦτο μεγάλη προσοχή μὴ σπάσουν τὰ σικλία· και τότε πλέον, φίλε μου, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνασύρῃ τὸ μουλάρι οὐδεμίαν ράνίδα νεροῦ, και ἂν ζεύξης μ' αὐτὸ και τὸν Κοδ. και ὅλα τὰ μουλάρια τῆς Ἀθλιόπης.

Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὸ ἰδικόν μου μάγγανον. Περὶ τῶν βιβλίων μου ἴδες εἰς τὴν προλαβοῦσάν μου (ὅπου σ' ἔγραφα ὅτι ἔλαβα και τὰ 500 φρ.) ὅτι σ' ἀφίνω πληρεξούσιον εἰς τὸν διορισμὸν τῆς τιμῆς. Κάμε λοιπὸν ὅσα δύνασαι μὲ πληροφορίαν, ὅτι θέλω τὰ κρίνειν καλὰ καμωμένα.

Τὴν διωρισμένην διὰ τὸν Καποδίστριαν Ὁδὴν τοῦ Ἀντωνίου Κοραῆ σ' ἔλεγα νὰ δώσης εἰς τὸν Hobhouse.

Ἐδῶ κλεισμένην βλέπεις τὴν πρὸς τὸν Tulk ἀπόκρισιν, ὅστις μετρεῖ τὸ γῆρᾶς μου μὲ τὴν πῆχυν τῆς νεότητός του. Δὲν μισῶ τὴν ἐπιστολογραφίαν· ἀλλὰ δὲν ἔχω οὔτε καιρὸν, οὔτε δύναμιν νὰ ἀποκρίνωμαι εἰς ὅλους. Τώρα μάλιστα διὰ δυστυχίαν μου, κατήντησε τὸ πρᾶγμα νὰ γένη ἀληθινὴ πολυκέφαλος Ὑδρα. Μόλις ἀποκρίνομαι εἰς μίαν ἐπιστολήν, και φυτρώνουν ἄλλαι νέαι εἰς τόπον αὐτῆς τρεῖς ἢ τέσσαρες. Ὅθεν παρακαλῶ σε νὰ τὸν λέγῃς πάντοτε, ὅτι σπανίως και ἐκ μακρῶν διαστημάτων σὲ γράφω, διὰ τὰς γεροντικὰς μου καθημερινὰς ἀρρωστίας. Τὸν Ἀμμώνιον δὲν ἐξεύρω διὰ τί δὲν τὸν πέμπεις κατ' εὐθεῖαν εἰς Χίον, ἀλλὰ πρῶτον εἰς ἐμέ. Ὅπως ἂν κάμῃς, φρόντισε νὰ βάλῃ ἐγγράφως ὁ Tulk τὸ ὄνομά του εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ δώρου του, «Δῶρον εἰς τὴν Δημόσιον τῆς Χίου βιβλιοθήκην παρὰ τοῦ Τουλκίου Μηνός, 1819.»

Ἴδου καὶ σχέδιον τῆς ὁποίας ἐζήτησες εἰδήσεως διὰ νὰ τὴν προσκολλήσης ἀμέσως μετὰ τὴν μετάφρασιν τῆς τυπωμένης προσκλήσεώς μου πρὸς τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἐλπίζω ὁμως ὅτι θέλεις τὴν κοινωνήσῃς εἰς αὐτὸν ἀντιγραμμένην, ὡς με ὑπόσχεσαι, χωρὶς νὰ τὸν δείξης τὸ σχέδιον. Εἰς τὸν Βαρβάκην ἐπρόσθεσα ὡς βλέπεις καὶ τὸν Φουρναράκην. Ἐσύμφερε (με φαίνεται) νὰ γράψετε καὶ σεῖς αὐτόθεν καὶ πρὸς τοὺς δύο, καὶ ἐξαιρέτως τὸν Βαρβάκην, εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν, καὶ νὰ τὴν ὑπογράψετε ὅλοι οἱ αὐτοῦ εὐρισκόμενοι Χῖοι, ὡς ἔκαμν οἱ ἐν Βιέννῃ συμπατριῶταί μας, τῶν ὁποίων τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἴσον κλείω ἐδῶ διὰ παράδειγμα. "Ὅχι μόνον χρεωστεῖται εἰς τοιοῦτον γενναῖον εὐεργέτην εὐχαριστία παρὰ πάντων· ἀλλὰ καὶ ἐνδεχόμενον νὰ γένη ἡ εὐχαριστία μάγγανος, νὰ μᾶς ἀνασύρῃ πλειότερον νερὸν διὰ τὸν διψασμένον κῆπον τῆς ἐλεεινῆς μας πατρίδος. . . . Λανθάνομαι! δὲν πρέπει νὰ τὴν ὀνομάζωμεν πλέον ἐλεεινήν, ἐπειδὴ ηὐδόκησεν ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ νὰ τῆς ἀναστήσῃ τοιοῦτους βοηθοὺς.

Περὶ δὲ τοῦ Β. αὐτά, φίλε, εἶναι δι' ἐμὲ σκοτεινὰ αἰνίγματα. Ὅθεν φοβοῦμαι νὰ κρίνω περὶ αὐτῶν, ἐνθυμούμενος τό, « Ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. » Ὑγιαίνετε καὶ εὐτυχεῖτε!

Ὁ Φουρναράκης εἶναι τὸ ἀξίωμα *Στόλνικος* κατοικεῖ δὲ πλησίον τῆς πόλεως Γιασίου εἰς τόπον ὀνομαζόμενον *Μπακόβι*.

ΚΟΡΑΗΣ

9.

Ἐκ Παρισίων, 21 Ἰανουαρίου 1820.

Φίλε συμπατριῶτα,

Ἐάν σ' ἔγραψεν ὁ Βλαστός νὰ μ' ἐμβάσης τὰ 450 φρ. (τὰ ὅποια ἔλαβα) εἶναι τὸ σφάλμα τοῦ Βλαστοῦ· ἂν ἀπλῶς σε τὰ ἔστειλε νὰ τὰ κρατῆς, διὰ τί, εὐλογημένε, δὲν ἐπρόσμενες τὴν περὶ αὐτῶν ἐπιθυμίαν μου; Ἐπειδὴ μὲ ἐχρεώσται τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ὁ Βλαστός, ἄχρηστον εἰς ἐμὲ τὴν ὥραν ταύτην, ἔκρινα νὰ πληρώσω κἂν μέρος τῶν ὁποίων σὲ χρεωστῶ 500 φρ. Παρακαλῶ σε λοιπόν, λαμβάνων τὴν παροῦσάν μου, νὰ μὲ διορίσης τίνα μέλλω νὰ πληρώσω διὰ λογαριασμὸν σου φρ. 500, προσθέτων καὶ τὸν συνήθη τόκον αὐτῶν. Οὕτω νὰ πράξης, φίλε Ἀλέξανδρε, πάλιν σὲ παρακαλῶ, ἂν ἐπιθυμῆς ν' ἀποκτήσης τὴν ταβακοθήκην· ἀλλέως μὴν ἐλπίσης νὰ μὲ κληρονομήσης οὔτε ζῶντα, οὔτ' ἀποθανόντα. Ἐάν εἰς τὸ ἐξῆς λάβω ἀνάγκην ἀργυρίου, θέλω πάλιν (μὴν ἀμφιβάλλης) προσδράμειν εἰς τὴν φιλίαν σου.

Πρὸ τῆς τελευταίας σου 14 Ἰανουαρίου ἐπιστολῆς ἔλαβα καὶ τὴν ἄλλην 3 Δεκεμβρίου τοῦ περασμένου ἔτους. Ἡ ἀποτυχία τῶν βιβλίων μου σὲ θλίβει καὶ μὲ θλίβει.

Εἰς τὴν Ὀδησσὸν δὲν γνωρίζω κανένα· ἔπειτα κινδυνεύω νὰ φορτώσω τὰ βιβλία μὲ νέα ἔξοδα τῆς αὐτόθεν ἀποστολῆς, χωρὶς ἴσως ἐλπίδα καλητέρας τύχης. Ἄν ἦτο κἂν τρόπος νὰ πωλήσης τόσα, ὅσα ἀρκοῦν νὰ σκεπά-

σωσι τὰ ὅποια ἔκαμες ἔξοδα τῆς παραλαβῆς, ἔπειτα περὶ τῶν λοιπῶν βλέπομεν. Ἄν εὐρεθῇ βιβλιοπώλης νὰ τὰ λάβῃ ὅλα, καὶ νὰ σὲ πληρώσῃ τὰ $\frac{2}{3}$ ἢ καὶ τὰ ἡμίση εἰς μετρητά, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς Ἀγγλικά ἢ Ἑλληνικά βιβλία, δέχομαι καὶ ταύτην τὴν συνθήκην.

Περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς διαθέσεως τῶν Ἀγγλῶν, δὲν μὲ διηγείσαι πράγματα νέα· πενήτηντα σχεδὸν χρόνοι εἶναι ἀποῦ τοὺς γνωρίζω. Εἰς τούτους μόνους εἰδῶ πρέπει νὰ ζητῇ ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων τὴν ἡμερότητα καὶ φιλανθρωπίαν.

Ἀπὸ τὸν Φουρναράκην ἔλαβα χθὲς ἐπιστολήν· τὴν ἐρχομένην ἄνοιξιν πέμπει τοὺς δύο τοῦ υἱοῦ, Ραζῆν καὶ Κωστάκην, εἰς τὸ Γυμνάσιόν μας, καὶ μοῦ ζητεῖ περὶ αὐτῶν συστατικὰς ἐπιστολάς πρὸς τοὺς Ἐπιτρόπους καὶ πρὸς τὸν Βάμβαν.

Πρὸ τούτου εἶχα λάβειν καὶ ἀπὸ τὸν Βαρβάκην ἐπιστολήν, τὴν ὅποιαν ν' ἀναγνώσω χωρὶς δάκρυα δὲν ἐδυνήθην. Τὸν ἀπεκρίθην διεξοδικώτατα τὴν 21 τοῦ περασμένου Δεκεμβρίου. Τὰ ἡμισυ μόνον ἀπ' ὅσα τὸν συμβουλεύσω νὰ κάμῃ, ἂν κατορθώσῃ, μακάριον τὸ Γυμνάσιόν μας. Τὴν 16 Ἰανουαρίου παρόντος, τὸν ἔγραψα καὶ δευτέραν, ἀναπληρώσας τινὰ λησμονηθέντα εἰς τὴν πρώτην.

Αἱ ταραχαὶ τῆς Σμύρνης ἡσύχασαν, ἢ τουλάχιστον ἐλπίς ἦτο μεγάλη νὰ ἡσυχάσωσι.

Τὸν φίλον Φραγκιάδην ἀσπάζομαι καὶ εὐχομαι καὶ τοὺς δύο σας ὑγιείαν καὶ εὐτυχίαν ἀδιάκοπον!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ

10.

21 Μαρτίου 1820.

Φίλε Κοιτίσταυλε,

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔγραψα διὰ μέσου σου πρὸς ὄλους σας κοινῶς, ὅσα τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔγραψα καὶ πρὸς τοὺς εἰς Βιένναν εὐρισκομένους συμπατριώτας, καὶ προσμένω Χίαν (τὸ ὅποιον θέλει νὰ εἶπη φιλοπάτριδα) ἀπόκρισιν.

Τὴν παροῦσαν σε γράφω χωρὶς ἀναβολὴν διὰ νὰ σὲ μεταδώσω μέρος τῆς χαρᾶς μου, μὴ δυνάμενος νὰ τὴν χωρίσω ὅλην. Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἔλαβα ἀπὸ τὸν Βαρβάκην τῆς ἐπιστολῆς μου τὴν ἀπόκρισιν, μνηολογημένην 27 Ἰανουαρίου, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ λέγει, ὅτι θέλει πέμψειν εἰς τὸν Κοινὸν τῆς Χίου ἑκατὸν χιλιάδας γροσίων, διὰ νὰ δίδεται ὁ ἐξ αὐτῶν ἐτήσιος τόκος εἰς τὸ Γυμνάσιον· καὶ παρεκτὸς τούτων ἀκόμη πέντε χιλιάδας Γροσίων εἰς ἀγορὰν βιβλίων διὰ τὴν Βιβλιοθήκην.

Ἄφοῦ τὸν ἀποκριθῶ τὰς χρεωστούμενας εὐχαριστίας, θέλω σε πέμψειν καὶ τὴν ἐπιστολὴν του. Κοινωνήσῃ τὴν εἰδησιν συνωδευμένην μὲ τοὺς ἀσπασμούς μου εἰς τοὺς συμπατριώτας, τοὺς ὁποίους ὄλους σᾶς εὐχομαι ὑγείαν καὶ πλοῦτον Βαρβακινόν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλετε τὸν μεταχειρισθῆν εἰς σκεπασμὸν τῆς γυμνῆς Πατρίδος μας!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ

Φίλε, τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς πρώτης Φεβρουαρίου ἔλαβα. Τὰ ῥητά σου δὲν εἶναι κακὰ, πλὴν ἐπεθύμουν κ'

ἐγὼ νὰ ἤξεύρω καθαρὰ τί σε χρεωστῶ. Τοῦτο δὲν εἶναι delicatessen (ἤγουν εὐσυνειδησία), ἀλλ' εὐταξία ὑποθέσεων. Ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν μὴν ἐλπίζης τίποτε, ὡς μὲ ἔγραψεν ὁ Ῥώτας. Κάμε λοιπὸν αὐτοῦ ὅ,τι δύνασαι, πρῶτον διὰ νὰ μὴ χρεωστῶ, ἔπειτα καὶ διὰ νὰ ὠφεληθῶ τι, ἃς ἦναι δυνατόν. Τὸ συντομώτερον εἶναι νὰ παραβλέψῃς εἰς τὴν τιμὴν. Ὑγίαινε!

Τὸν κύριον Tulk χαιρέτισε φιλικῶς ἀπὸ μέρους μου. Χαίρω ὅτι σε χαροποιεῖ ἡ μέλλουσα τύχη τῆς Ἰσπανίας. Εἰς ὅποιαν ψυχὴν βλέπω φρονήματα ἐλευθερίας, αἰσθάνομαι πάραυτα ὁσμὴν Ἑλληνικὴν.

11.

Ἐκ Παρισίων 23 Μαΐου 1820.

Ἀγαπητὲ κ. Κορτιόσταυλε,

Ἐλαβα τὴν 28 Μαρτίου ἐπιστολὴν σου, καὶ τὰ 115 φρ. τὰ ὅποια ἐπέρασα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σου. Μετὰ ταῦτα ἦλθε καὶ ἡ τῶν ἐπιτρόπων ἐπιστολὴ φέρουσα φρ. 252 τῆς κοινῆς συνεισφορᾶς σας διὰ τὴν Ἑλληνίδα ζωγράφον καὶ σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους, καθὼς βλέπεις εἰς τὴν ἐδῶ κλεισμένην πρὸς τοὺς Ἐπιτρόπους.

Περὶ τῶν βιβλίων μου, φίλε, ἀπορῶ τί νὰ σὲ εἶπω. Διὰ τὴν Ὀδησσὸν ὄχι μόνον δὲν ἔχω ἐλπίδας πωλήσεως, ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ δὲν εἶναι καὶ συγχωρημένη ἡ εἰσοδός

των. "Ισως τώρα ἀφοῦ τὰ ἐκήρυξες εἰς τὸ Classical Journal ἀλλάξῃ ἡ τύχη των. "Ισως ἐσύμφερε νὰ μετριάσῃς καὶ τὴν τιμὴν των, διὰ νὰ πωλήσῃς κἄν ὅσα ἀρκοῦν εἰς πλήρωσιν τοῦ χρέους μου. Καὶ τότε τὰ λοιπὰ βάλε μίαν ταχινὴν εἰς ἓνα σάκκον καὶ ῥῆξέ τα εἰς τὴν Ταμίσαν. "Οπως ἂν ἦναι, παρακαλῶ σε νὰ μὲ φανερῶσῃς τί σὲ χρεωστῶ, τώρα ὅτε εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ σὲ πληρῶσω. Διὰ ποίαν αἰτίαν νὰ μὲ στείλῃς τὰ 115 φρ. καὶ νὰ μὴ τὰ σημειώσῃς κἄν εἰς τὸ ἔχειν μου;

Ὁ Γλαράκης ἀνεχώρησε πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων. Οἱ λοιποὶ ὅσους ἀσπάζεσαι, σὲ ἀντασπάζονται. Τὸν κύριον Φραγκιάδην καὶ τοὺς λοιποὺς συμπατριώτας ἄσπασε ἀπὸ μέρους μου, καὶ εὐχαρίστησε διὰ τὴν προθυμίαν των.

Τὴν νέαν κατοικίαν σου σημειώσέ μου· ἂν καὶ παρατηρῶ ὅτι ἡ παλαιὰ σημείωσις London Street πάντοτε σ' εὐρίσκει.

Σ' εὐχομαι ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν ἀδιάκοπον!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Ὁ Στόλνικος Φουρναράκης μὲ γράφει (25 Μαρτίου) ἀπὸ Γιάσιον, ὅτι διορίζει συνεισφοράν ἐτήσιον εἰς τὸν Λόγιον Ἑρμῆν γρ. 150. Τὸν παρόντα μῆνα Μάτιον ἐμελλε νὰ πέμψῃ καὶ τοὺς δύο του υἱοὺς εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Χίου.

Ἐκ Παρισίων, 14 Ἰουλίου, 1820.

Ἀγαπητὲ συμπατριῶτα,

Ἐχω τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 6 Ἰουνίου περιέχουσαν τὸν μεταξύ μας λογαριασμόν· ὅστις μ' εὐχαρίστησε κἄν εἰς τοῦτο, ὅτι δὲν χρεωστῶ. Περὶ τῶν ἐξῆς εἶσαι πληρεξούσιος νὰ πράξεις, ὡς θέλεις καὶ κρίνεις συμφερότερον. Ἐκαμνες ὁμως καλὰ (ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπα) νὰ μετριάσῃς τὴν τιμὴν. Τὰ μένοντα εἰς χεῖράς σου L 6, 7, 2 μὴ βιασθῆς νὰ μοῦ τὰ ἐμβάσῃς ἂν δέν σε γράψω.

Ὁ κύριος Ξένος ἐπέρασεν ἐδῶθεν διὰ Μασσαλίαν καὶ Ἰταλίαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν.

Ἀσχολοῦμαι τὴν ὥραν ταύτην εἰς ἀγορὰν βιβλίων τιμῆς 5000 γροσιῶν τῶν διορισθέντων ἀπὸ τὸν Βαρβάκην, καὶ τὰ ὅποια μοῦ ἔμβασαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπίτροποι εἰς φρ. 3544,65. Τόσα ἔστησαν τὰ κάλπικα ἀργύρια τοῦ τυράννου. Σήμερον πέμπεται μέρος ἐξ αὐτῶν εἰς Μασσαλίαν διὰ νὰ σταλῶσιν ἐκεῖθεν εἰς Χίον.

Ἐπαινῶ καὶ εὐχαριστῶ τὴν γενναίαν σου προθυμίαν εἰς βοήθειαν τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου. Φύλαξε ὁμως τὴν ὀρεξίν σου ἕως νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς χρείας· καὶ θέλει βεβαίως ἔλθειν, ἐπειδὴ τὰ ζητηθέντα φρ. 1000 δὲν ἐγένισαν ἀκόμη. Ἐχω εἰς χεῖράς μου τὴν αὐτόθεν βοήθειαν φρ. 252 καὶ τὴν ἀπὸ Βιέννης 514,39, ὅλα ἐντάμα φρ. 766,39. Ἀλλὰ δὲν ἐξώδευσα ἀκόμη τίποτ' ἐξ αὐτῶν, ἐπειδὴ ὁ κοινοβιακὸς τῆς κόρης μισθὸς πληρόνεται κάθε

τρίμηνον. Ἐδαπάνησα εἰς ὀλίγα τῆς βιβλίας ταῦτα ὁμως ἔδαπανήθησαν ἐξ ἰδίων μου, μὲ ἐλπίδα νὰ τριφθῇ ὀλίγον καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν, διὰ νὰ ἤμπορῇ ὅπως οὖν νὰ τὴν διδάξῃ καὶ αὐτὴν, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ. Ταῦτα σὲ γράφω, διὰ νὰ ἐξεύρῃς, ἂν ἀποθάνω, πόσα κρατῶ, καὶ νὰ τὰ χωρίσετε ἀπὸ τὴν περιουσίαν μου. Διότι ἐγώ, φίλε, χορεύω τώρα εἰς τὰ χεῖλη τοῦ τάφου· καὶ κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν πιθανὸν ὅτι μέλλω νὰ πηδήσω μέσα.

Μ' ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Βολισσὸν τὴν Δ. Ῥαψωδιαν τῆς Ἰλιάδος μὲ μακρὸν διάλογον τοῦ Παπαῦ Τρέχα, τὸν ὁποῖον τυπὼν τὴν ὥραν ταύτην. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλει εἶσθαι ἔτοιμος· ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω διὰ τίνος μέσου ἔχω νὰ σὲ στείλω ἐν σῶμα. Ἴσως ἐπιτύχω κανένα φίλον ἐρχόμενον αὐτοῦ. Μὴν εἴπῃς τινὰ τι περὶ τούτου ἀκόμη, μηδὲ γράψῃς.

Ἔλα τώρα, φίλε, εἰτοίμασε τοὺς ὄμους σου διὰ νέον βάρους. Αὐτοῦ ἐτυπώθη (εἶναι 12 ἢ 13 χρόνοι τώρα) τὸ περίφημον βοτανικὸν σύγγραμμα τοῦ Joan Sibthorp, ἐπιγραφόμενον *Flora Græca*, εἰς τόμους, ἂν δὲν λανθάνωμαι, δέκα. Αὐτὸ περιέχει τὰ φυτὰ καὶ βότανα τῆς Ἑλλάδος εἰκονισμένα καὶ ἐξηγημένα κατὰ πλάτος. Δὲν εἶμαι τὴν ὥραν ταύτην εἰς στάσιν νὰ ἐρευνήσω, ἂν ἐτελειώθη εἰς τοὺς δέκα τόμους, ἢ μέλλει νὰ ἐξακολουθήσῃ εἰς περισσοτέρους. Ὅπως ἂν ᾖναι, κάμε με τὴν χάριν νὰ μὲ πληροφορήσῃς πόσον ἀξίζουσι ὅσοι ἕως τώρα ἐξεδόθησαν τόμοι στιχωμένοι, (ὄχι ἀστίχωτοι). Ὁ κ. Tulk (τὸν ὁποῖον ἄσπασε φιλικῶς ἐκ μέρους μου) εἶναι καλὸς νὰ σὲ διδάξῃ περὶ τούτου. Τοῦτο ἐνθυμοῦ καλὰ ζητῶν τὴν τιμὴν, ὅτι ζητεῖς εἰκόνας χρωματισμένας *figures coloriées*, ὡς ᾖσαν ἐκεῖναι τὰς ὁποίας εἶδες μὲ τὸν Ξένον (εἰς

τοῦ φίλου σου Κοραῆ) τῆς περιγραφῆς τῆς Αἰγύπτου, τῆς ὁποίας ἔλαβα ἀκόμη μίαν παράδοσιν νέαν (nouvelle livraison) καὶ μένει νὰ λάβω μίαν ἀκόμα εἰς τελείωσιν τοῦ ὄλου.

Προσμένων ἀπάντησιν σ' εὐχομαι ὅλα τὰ ἀγαθὰ!

Τὴν τιμὴν τοῦ συγγράμματος (στιχωμένου) σημειώσέ με τὴν εἰς φράγκα, ἐπάνω κάτω. Ἄσπασε τοὺς συμπατριώτας ὄλους. Ὑγιαίνειτε καὶ εὐτυχεῖτε ὄλοι!

Χθὲς ἔλαβα ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Βαρβάκην.

Εἰς τὰς προσταγὰς σου ὁ
ΚΟΡΑΗΣ.

13.

Ἐκ Παρισίων 15 Σεπτεμβρίου 1820.

Φίλε συμπατριῶτα,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὸν Φραγκιάδην, χωρὶς νὰ λησμονήσω τὸν ὁποῖον ξενίζεις αὐτοῦ σοφὸν Βογορίδην.

Ἔχω τὰς ἐπιστολάς σου μηνολογημένας 28 Ἰουλίου καὶ 5 Σεπτεμβρίου. Εὐχαριστῶ σε διὰ τὴν ὁποίαν με δίδεις ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ ζητηθέντος.

Ὁ κύρ. Πίκκολος ἀνεχώρησε πρὸ ἡμερῶν εἰς τὴν ἐξοχήν, καὶ διέταξε, πρὶν ἀναχωρήσῃ, νὰ φέρωσιν εἰς ἐμέ τὰς σταλθείσας φλανέλας. Ἦλθε λοιπὸν εἰς τὸν οἶκόν μου τὴν 13 τοῦ παρόντος τὸ ἑσπέρας ὁ Benilacqua, ἀλλ' ἀντὶ 8 ἔφερε μόνας τέσσαρας, λέγων ὅτι τὰς λοιπὰς σοῦ ἀφῆ-

κεν αὐτοῦ, μὴ δυνάμενος νὰ τὰς χώσῃ εἰς τὸ κιβώτιόν του. Καὶ τὸ πρᾶγμα συνέβη καλῶς, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν σ' ἐζήτησα φλανέλας, φίλε, καὶ φυλάσσω τὰς σταλθείσας νὰ τὰς παραδώσω εἰς τὸν Πίκκολον, ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πόλιν. Μ' ὅλον τοῦτο εὐχαριστῶ τὴν προθυμίαν σου, ὡς νὰ ἔλαβα κ' ἐγὼ τὰς φλανέλας μου, τῶν ὁποίων ἀληθῶς χρεῖαν δὲν εἶχα, παρεκτός ἂν μὲ τὰς ἔστειλες διὰ σάβανα.

Ἴδου τίς εἶναι ἡ παροῦσα μου χρεῖα· ἐνθυμᾶσαι ὅτι ἐπρόσφερες φρ. 50 εἰς βοήθειαν τῆς πτωχῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου· ἐνθυμᾶσαι ἀκόμη ὅτι σὲ εἶπα (χωρὶς νὰ τὰ ἀποβάλω) νὰ τὰ φυλάξῃς εἰς ἀρμοδιώτερον καιρὸν. Ὁ καιρὸς ἦλθε νὰ μὲ τὰ στείλῃς. Αὐτὴ ἀντεζωγράφησε τὴν Θεοτόκον τοῦ Ῥαφαήλ καὶ μὲ τὴν ἔφερε, μίμησιν ὠραιότητας, μῆκος καὶ πλάτος πιθαμᾶς 3 ¹/₂, προσφέρουσά την (λέγει) εἰς τοὺς εὐεργέτας τῆς Χίου. Ἄλλὰ σεῖς οἱ εὐεργέται εἶσθαι πολλοί· ὅθεν, διὰ νὰ μὴν ἔλθετε εἰς τὰ μαχαίρια, ἀπεφάσισα νὰ τὴν στείλω εἰς Χίον, νὰ τὴν θέσωσιν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην. Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην λέγω, διότι αἱ ἐκκλησίαι μας δὲν δέχονται ἀκόμη τοιαύτας ζωγραφίας· μόλις ἴσως ὁ Παπᾶ Τρέχας τολμήσει νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὸ εἰκονοστάσιον τῆς Βολισσινῆς Ἐκκλησίας. Εἰπέ με τώρα ἂν θέλῃς νὰ σὲ στείλω τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, διὰ νὰ τὴν στείλετε εἰς Χίον, ἢ νὰ τὴν στείλω διὰ Μασσαλίας, καὶ εἰπέ μὲ το γρήγορα, διὰ νὰ μὴ μείνῃ τὸν χειμῶνα.

Εἰς ἀμοιβὴν λοιπὸν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς κόρης (μ' ὅλον ὅτι αὐτὴ ἐκοπίασε διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς, καὶ ὄχι δι' ἀμοιβῆς ἐλπίδα) ἀπεφάσισα νὰ τὴν χαρίσω τὰ 50 σου φράγκα· καὶ τὴν ἔδωκα ὡς τόσον τὰ 25, τὰ ὅποια ἐξώδευσε πάραυτα εἰς βιβλία καὶ γεωγραφικούς

πίνακας. Τῆς προκοπῆς ὁ ἔρωσ τὴν φλογίζει, καὶ ἡ φιλοτιμία τῆς εἶναι τόση, ὥστε μὲ κάμνει νὰ γελῶ, ὡσάκεις μὲ διηγεῖται τί μελετᾷ καὶ τί ἐλπίζει νὰ κατορθώσῃ, διότι τὰ διηγεῖται ὄχι ἀπὸ ἀλαζονείαν, ἀλλὰ μὲ ψυχῆς ἀπλότητα (with ingenuity and openness).

Σ' ἔλεγα εἰς μίαν ἀπὸ τὰς προλαβούσας μου, ὅτι ἔλαβα διὰ τὴν κόρην ἀπὸ τοὺς ἐν Βιέννῃ συμπατριώτας διὰ τοῦ Θεοδώρου Ῥάλλη φρ. 514,39, τὰ ὅποια μὲ τὰ σταλέντα αὐτόθεν ἀπὸ σᾶς φρ. 252, συμποσοῦνται φρ. 766,39. Διὰ νὰ πληρωθῇ ἡ ποσότης τῶν ζητηθέντων φρ. 1000, δαπάνης ἐνὸς ἔτους τοῦ κοινοβιακοῦ σχολείου, χρειάζονται ἀκόμη φρ. 233,61 τὰ ὅποια ἐλπίζει, μ' ἔλεγεν ὁ Ῥάλλης, νὰ οἰκονομήσῃ καὶ αὐτά. Τοῦτό σε λέγω, διὰ νὰ μὴν ἀνακατώσῃς (ἂν τὸ κρίνης εὐλογον) τὰ 50, τὸ δῶρόν σου μὲ τὰ λοιπά· ἐξεναντίας, ἂν ἔχῃς ἀφορμὴν νὰ γράψῃς τὸν Ῥάλλην, νὰ τὸν ἐνθυμίσης καὶ νὰ τὸν παρακινήσῃς νὰ γεμίσωσι τὰ λείποντα ἀπὸ τὰ 1000.

Ἐμβασέ με, παρακαλῶ σε, καὶ ὅσα κρατεῖς ἀπὸ πώλησιν βιβλίων μου, καὶ ὄχι πλειότερα.

Τοῦ Γλαράκη τὸ κατευόδιον ἔμαθα μὲ μεγάλην μου εὐχαρίστησιν ἀπὸ σέ· ἀμέσως ὅμως ἀπὸ τὴν Χίον δὲν ἔχομεν ἀκόμη τὴν εἶδησιν.

Περὶ τοῦ Νέρωνος Ἀλῆ οὐδ' ἡμεῖς ἐδῶ ἔχομεν ἀκόμη τί βέβαιον. Στοχάζομαι ὅτι μὲ χειρότερόν του διάβολον ἐμπλέχθη τοῦ Βυζαντίου ὁ διάβολος. Ὅ,τι μὲ λυπεῖ εἶναι ὅτι δὲν εἴμεθα εἰς κατάστασιν νὰ ὠφεληθῶμεν ἡμεῖς ἀπὸ ταύτην τὴν παράξενον περίστασιν, διότι εἴμεθ' ἀκόμη ἄγουροι. Ὅπως ἂν γένη τὸ πρᾶγμα, ὁ καιρὸς ἔφθασεν, ὥστε καὶ ἡμεῖς νὰ ὠριμάσωμεν, καὶ ὁ χαμᾶλης μας νὰ σαπήσῃ, καὶ νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς τυραννίας.

Μακάριοι ἑσεῖς οἱ μέλλοντες νὰ γενῆτε αὐτόπται τῆς πτώσεώς του! Ἄν αὐτοῦ ἦναι πόστα διὰ τὸν ἄλλον κόσμον, μὴν ἀμελήσης νὰ μὲ δώσης τὰ εὐαγγέλια.

Μ' ἐρωτᾷς, εὐλογημένε, τί ἐπιθυμῶ, νὰ μὲ στείλῃς αὐτόθεν. Κανενὸς ἄλλου πράγματος χρειαν δὲν ἔχω παρὰ τῆς ἀγάπης σου· τοὺς συμπατριώτας ὅλους χαιρέτισ' ἀπὸ μέρους μου. Εὐτυχεῖτε ὅλοι!

Εἰς τὰς προσταγὰς σας πρόθυμος ὁ
ΚΟΡΑΗΣ

Φύλασέ μου τὴν Β. Τὸ συναξάριόν της δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ τὴν συναριθμήσω μὲ τὰς ἀγίας· ἐπιθυμῶ ὅμως τὴν ἀθώωσίν της διὰ πολλὰς αἰτίας, τὰς ὁποίας νὰ μωρολογῶ δὲν ἔχω καιρόν.

Δὲν ἤξεύρω, ἂν ἔμαθες ὅτι ἐμβῆκεν εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ γάμου ὁ Mendouze. Αὐτὸς μὲ τὸ γράφει μὲ πολλὴν χάραν καὶ εὐχαρίστησιν, προσθέτων ὅτι τοῦ αὖξησαν οἱ ἐπίτροποι καὶ τὸν ἐτήσιον μισθόν.

Ἄλλαχόθεν μανθάνω, ὅτι ἔλαβε γυναῖκα πολλὰ νέαν (13 ἐτῶν), καὶ ὅτι φοβούμενος τὰς ἐνδεχομένας δυστυχίας, ἐγίνε Σουλτάνος· χαρέμι δηλαδή, χωρὶς εὐνοῦχον ὅμως. Καὶ πάλιν ὑγίαινε!

Κάμε με τὴν χάριν νὰ εὐοδώσης ἀσφαλῶς εἰς τὸ Σάλεμ τῆς Ἀμερικῆς τὴν ἐδῶ κλεισμένην.

Ἐκ Παρισίων, 27 Σεπτεμβρίου, 1820.

Ἀγαπητὴ Φραγκιάδῃ,

Ἀσπάζομαί σε. Τὴν ἐπιστολὴν 19 Σεπτεμβρίου ἔλαβα, συνωδευμένην μὲ τὰς φλανέλας καὶ τὰ βρακία. Εὐχαρίστησε ἀπὸ μέρους μου ἀσπαζόμενος τὸν φίλον Κοντόσταυλον· καὶ εἶπέ τον ὅτι ἀρκετὰ εἶναι τὰ σταλθέντα· ἄλλα πλέον δὲν χρειάζομαι.

Προχθὴς ἔλαβα ἀπὸ τὴν Χίον γράμματα καὶ τοῦ Βάμβα καὶ τῶν Ἐπιτρόπων, μηνολογούμενα 16 Ἰουλίου. Τὸ γυμνάσιον προκόπτει ἀπὸ τὸ καλὸν εἰς τὸ καλλίτερον· ἔχει μαθητὰς 476 ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 76 εἶναι ξένοι ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, πλὴν δύο, οἱ ὅποιοι (πρᾶγμα παράξενον καὶ τίμιον διὰ τὴν Ἑλλάδα) εἶναι Ἀμερικανοί. Ἀκούεις, Κοντόσταυλε καὶ Φραγκιάδῃ; Ἀμερικανοί.

Τὰ ἐξοδα τοῦ γυμνασίου ἀναβαίνουν κατ' ἔτος εἰς τὰς 45 χιλιάδας γροσίων. Εἶθε ν' ἀναβῶσιν εἰς τὰς 100 χιλιάδας, καὶ νὰ εὐτυχήσωσιν αἱ ἐμπορικαὶ σὰς ἐργασίαι ὅλων τῶν συμπατριωτῶν, διὰ νὰ ἐξαρκῆτε εἰς αὐτάς!

Τοῦ Φουρναράκη οἱ δύο υἱοὶ ἔφθασαν εἰς Χίον, καὶ μοῦ ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν φοβερὸν καρφίον, χειρότερον ἀπὸ τὰ καρφία τοῦ Προμηθέως· διότι ἐκ παρακινήσεώς μου κατεπείσθησαν καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ νὰ ἐμπιστευθῶσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν θάλασσαν.

Οἱ συμπατριῶται προσμένουν ἀφορμὴν πλοίου, νὰ πέμ-

ψωσιν ἰδῶ διὰ τῆς Μασσαλίας δύο νέους, καὶ ἀφοῦ ἐπιστρέψωσιν αὐτοί, ἄλλους δύο, καὶ οὕτω καθεξῆς. Τοὺς προσμένω μὲ ἀνυπομονησίαν. Πρὸ ἡμερῶν ἦλθε καὶ ἄλλος ἰδῶ ἀπὸ τὸ Μομπελιέρ, Φίλιππος Φουρναράκης. ἀνεψιὸς τοῦ ἐν Γιασίῳ Φουρναράκη, πτωχὸς ἀπὸ ἀργύρια, ὄχι ὅμως καὶ ἀπὸ μυαλά, ὅσον ἑκατάλαβα ἀπὸ τὴν συνομιλίαν του. Ἐλπίζω ὅτι θέλει τὸν βοηθήσειν ὁ θεὸς του.

Περὶ τοῦ Γλαράκη τόσον μόνον μαθητῶν, ὅτι « εὐρηκεν ἀνταγωνιστάς, ἢ μᾶλλον συκοφάντας, ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελματινοὺς ὁμοτέχνους του· ἢ πρὸς αὐτοὺς ὅμως ὑπεροχὴ του τοὺς ἐταπεινώσεν ». Ἴσως αὐτοῦ ἔχετε εἰδήσεις πλατυτέρας.

Τὸν ἐξοχώτατον Βογορίδην ἀσπάζομαι· καὶ χαιρετῶ καὶ εὐχομαι ὅλους σας νὰ εὐτυχῆτε, καὶ νὰ κρατῆτε πάντοτε εἰς τὸν νοῦν τοῦτο, ὅτι ἐργάζεσθε ὄχι μόνον διὰ τὰς οἰκογενείας σας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Πατρίδα, χωρὶς τὴν δόξαν τῆς ὁποίας μὴν ἐλπίζετε ὅτι θέλουν ποτὲ δοξασθῆν οἱ οἰκοί σας, καὶ ἂν τοὺς γεμίσετε μὲ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κροίσου. Ὅχι μὰ τὸν Θεόν! μὴ τὸ ἐλπίζετε. Βλέπετε ὅτι ἡ φήμη τοῦ ζήλου σας σᾶς ἔφερε καὶ Ἀμερικανούς.

Καὶ πάλιν εὐτυχεῖτε!

Εἰς τὰς προσταγὰς σας ὁ
ΚΟΡΑΗΣ.

Προχθὲς ἔστειλα τὴν δευτέραν καὶ τελευταίαν Κιβωτὸν (εἰς τὴν Πατρίδα διὰ Μασσαλίας) βιβλίων ἀγορασμένων μὲ ἀργύρια τοῦ χρηστοῦ Βαρβάκη.

Ὁ εὐλογημένος Βάμβας μοῦ σημειώνει μόνον τὰ ὀνόματα τῶν νέων Ἀμερικανῶν Parson καὶ Fisk, καὶ ὄχι τι πλέον. Ἐὰν κατὰ τύχην μίθητε αὐτοῦ, ποίας καταστάσεως, τίνων γονέων, καὶ ἀπὸ ποίαν πόλιν τῆς Ἀμε-

ρικῆς εἶναι οἱ νέοι, μὴν ἀμελήσης νὰ μὲ τὸ γράψης. ἐνδεχόμενον νὰ ἔλθω εἰς χρεῖαν τοιαύτης εἰδήσεως.

Μὲ τὴν προλαβοῦσαν μου, φίλε Κοντόσταυλε, σ' ἐπαρκάλεσα νὰ μὲ στείλῃς, ἂν ἔχῃς τι περίσσευμα ἀπὸ πώλησιν βιβλίων μου, καὶ *δχι τι πλέον*. Σ' ἔγραφα καὶ περὶ τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου.

15.

Ἐκ Παρισίων, 3 Ἰανουαρίου 1821.

Ἀγαπητὲ κ. Κοντόσταυλε,

Πρῶτον εἰς σὲ γράφω, τὸ νέον ἔτος τοῦτο. Ἔχε λοιπὸν καὶ πρῶτος τὰς εὐχάς μου, εὐχάς ὁμοίας τῶν ὁποίων ἔδωκεν ὁ Ἰσαάκ πρὸς τὸν Ἰακώβ, ἂν καὶ δὲν εἴμεθα οὔτε σὺ Ἰακώβ, οὔτ' ἐγὼ Ἰσαάκ. «Δώη σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ποιότητος τῆς γῆς, καὶ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου!» Αἱ εὐχαί, βλέπεις, εἶναι πλούσιαι· ὅθεν μὴ φθονήσης νὰ μεταδώσης ἀπ' αὐτὰς καὶ εἰς τοὺς φίλους Φραγκιάδην καὶ Ι. Μαυροκορδάτον, καὶ τοὺς λοιποὺς συμπατριώτας. Εὐτυχεῖτε ὅλοι! Ἐπειδὴ κρίνω τὴν εὐτυχίαν σας εὐτυχίαν τῆς Πατρίδος.

Ἔλαβα τὴν ὁποίαν μ' ἔστειλες ἐπιστολὴν διὰ τοῦ χρηστοῦ Βογορίδου. Ὡσαύτως μ' ἔφερε καὶ ὁ Φιλητᾶς τὸ ζητηθὲν βιβλίον, περὶ τοῦ ὁποίου σὲ εὐχαριστῶ, προσμένων καὶ τὴν φανέρωσιν τῆς τιμῆς του διὰ νὰ τὴν

περάσω εἰς τὸ ἔχειν τοῦ μεταξύ μας λογαριασμοῦ. Ἐπέ-
ρασα ὡς τόσον φρ. 23,50, τὰ ὅποια μ' ἔδωκεν ὁ κύριος
Πίκκολος ἐκ διαταγῆς σου.

Τὴν 25 Νοεμβρίου ἔστειλα πρὸς τοὺς Ἐπιτρόπους τὴν
εἰκόνα μὲ βιβλία, γράφας νὰ τὴν ἐντοπίσωσιν εἰς τὴν
βιβλιοθήκην. Ἐφανερώσα εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς συνδρομη-
τὰς εἰς βοήθειαν τῆς ζωγράφου.

Εἰς Μασσαλίαν ἐκατευοδώθησαν (καὶ τοὺς προσμένω
καθ' ὥραν) δύο νέοι σπουδασταί, πεμπόμενοι ἀπὸ τοὺς
Ἐπιτρόπους, οἱ ὅποιοι μὲ λέγουν, ὅτι μετὰ τὴν τελειο-
ποίησιν καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῶν, μέλλουν νὰ πέμψωσιν ἄλ-
λους, καὶ οὕτω καθεξῆς δύο πᾶσαν φορὰν. Τοὺς γράφω
κ' ἐγώ, ὅτι τώρα, καὶ τώρα μόνον, ἤμποροῦν νὰ καυ-
χηθῶσιν ὅτι ἔχουν γυμνάσιον, ἐπειδὴ τὸ κτίζουσι εἰς τὴν
πέτραν. Ἔως τώρα ἐκρέμετο ἀπὸ τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνα-
τον, ἀπὸ τὴν μονὴν ἢ τὴν ἀναχώρησιν ἑνὸς ἢ δύο διδα-
σκάλων, ἤγουν ἐστηρίζετο εἰς τὴν ἄμμον. Ἐπρεπε νὰ τὸ
κάμωσι πολὺ ἀρχήτερα· ἀλλ' ὅμως ἄς γίνωνται τὰ καλὰ,
καὶ ἄς μὴ παραπονώμεθα διὰ τὴν ἀργοπορίαν των. Καὶ
πάλιν εὐτυχεῖτε!

Ὁ συμπατριώτης καὶ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας στέλλω βιβλία δῶρα εἰς τὴν δη-
μόσιόν σας βιβλιοθήκην. Ἐν ἑξ αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ νέα
ἔκδοσις τῶν συγγραμμάτων τοῦ D'Aguesseau, ἐκείνου
δηλαδὴ εἰς τὸν ὅποιον ἔψαλε τὴν ψῆδὴν κατὰ τὸ 1702
ἔτος Ἀντώνιος ὁ Κοραῆς. Πέμπεται ἡ ἔκδοσις εἰς τόμους
16 ὡς σημεῖον τῆς εὐγνωμοσύνης ἀπὸ τὸν ἐκδότην, ὅστις
ἔβαλεν εἰς τὸν πρῶτον τόμον εἰς χρυσοῦν χαρτίου φύλλον
ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν·

A la bibliotheque publique
des habitants de Chios,
en reconnaissance
del'Ode chantée
il y a plus d'un siècle
en l'honneur de notre illustre
D'Aguesseau
par un de leurs Compatriotes
l'éditeur des œuvres de D'Aguesseau.

16.

3 *Γανουαρίου* 1821.

Ἀγαπητὲ κύριε Κοιτίστιαυλε,

Φοβούμενος τὸν κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν φοβε-
ρίζοντά με θάνατον. ἔκρινα δίκαιον νὰ βάλω εἰς ἀσφά-
λειαν τὴν ὁποίαν σὲ ὑπεσχέθην χρυσὴν ταβακοθήκην.
Ὅθεν ἀφίνων αὐτὴν εἰς τὸ δερμάτινον σακκίον, τὸ ὅποιον
καὶ μ' ἐστάλη, τὴν ἔβαλα εἰς ἄλλο σακκίον καννάβινον,
τὴν ἔραψα, τὴν ἐσφράγισα μὲ τὴν αὐτὴν σφραγιδα τῆς
παρούσης ἐπιστολῆς (εἰκόνα τοῦ Ἀσκληπιοῦ), καὶ ἐπέ-
γραψα τὸ ὄνομά σου. Οὕτως ἐτοιμασμένην τὴν ἔθηκα εἰς
ἕν ἀπὸ τὰ συρτάρια τοῦ τραπεζίου μου καὶ τὴν ἐκλείδω-
σα. Ὅταν ἀκούσης τὴν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου μου, γράψε
τὸν φίλον μου καὶ ἐκβίβαστὴν τῆς διαθήκης μου (exe-

cuteur testamentaire) Mr François Thurot, Professeur de Philosophie au College Royal de France, ὅστις θέλει τὴν σύρειν ἀπὸ τὸν τόπον της καὶ σὲ τὴν παραδώσειν, ἢ πέμψειν ὅπου εὐρίσκεσαι. Ἴσως εἶπεις, «Καὶ διὰ τί δὲν μὲ τὴν πέμπεις τώρα;» Ἄλλὰ, φίλε ἢ ταβακοθήκη φέρει τ' ὄνομά μου καὶ τ' ὄνομα τοῦ χαριστοῦ. Οἱ δύο του υἱοὶ σπουδάζουν ἐδῶ, αὐτὸς ἂν καὶ ἀπίθανον, ὄχι ὁμῶς ἀδύνατον, ἐνδέχεται νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπιθυμίαν νὰ ἰδῇ τὴν πόλιν μας. Ὅλα ταῦτα μὲ βάλλουν εἰς τὸν κίνδυνον νὰ φανῶ καταφρονητὴς τοῦ δώρου του.

Σ' εὐχομαι νὰ ἐπάρῃς ἀπ' αὐτὴν ταβάκον ἑκατονταετῆς.

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ

Μὴ κοινωνήσης ὅσα σὲ γράφω εἰς κἀνένα.

17.

Ἐκ Παρισίων, 17 Μαρτίου 1821.

Ἀγαπητὲ συμπατριῶτα,

Μὲ τὴν πρώτην σου ἐπιστολὴν 12 Ἰανουαρ. ἐτάραξες τοὺς φίλους, καὶ τοὺς ἕκαμες νὰ τρέχωσιν ἐρωτῶντες, ἂν ψυχομαχῶ. Ἀφοῦ σ' ἐπληροφόρησαν, ὅτι ζῶ καὶ πνέω ἀκόμη, φοβούμενος μὴ δι' ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων ψυχομαχήσω, μὲ γράφεις τώρα (13 Μαρτίου) μὲ τὴν συνειθισμένην σου γενναιότητα προσφέρων βοήθειαν χρη-

ματικήν. Τὸ νόστιμον εἶναι ὅτι, κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἔλαβα ἀπὸ τὸν καλὸν μας Ἀρχιερέα Ἰγνάτιον ἐπιστολήν, ὅστις μὲ προσφέρει ἄλλο εἶδος βοηθείας. Βοηθείας χρεῖαν κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἔχω. Μεγάλην χρεῖαν εἶχα παρηγογίας, καὶ τὴν ἀπέλαυσα καὶ αὐτὴν ἀπὸ σέ καὶ ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα, καὶ ἀπὸ ἄλλους φίλους, καὶ τὴν ἀπολαμβάνω καὶ τὴν αἰσθάνομαι καθ' ἡμέραν μὲ ἄκραν μου εὐχαρίστησιν. Βλέπω φανερά, ὅτι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀφοῦ ἐσυγχώρησε νὰ ποτισθῶ τόσα φαρμάκια εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, μοῦ ἐχάρισεν ἐξ ἐναντίας καὶ τὸ ἀντιφάρμακον, τὴν εὐνοίαν λέγω τῆς καλῆς μερίδος τῶν ὁμογενῶν μου, διὰ νὰ καταισχύνη τοὺς ἐχθροὺς μου.

Ναί, φίλε, δὲν ἐμπορεῖς νὰ φαντασθῆς πόσον γαληνίζει τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς μου ἢ εὐτυχία νὰ ἀγαπῶμαι ἀπὸ τὴν καλὴν μερίδα τοῦ γένους μου. Οἱ θησαυροὶ τοῦ Κροίσου δὲν εἶναι τίποτε παραβαλλόμενοι πρὸς τόσῃν εὐτυχίαν.

Σοῦ γνωρίζω λοιπὸν χάριν μεγάλην, ὄχι διὰ τὴν προσφορὰν τῆς βοηθείας, τῆς ὁποίας ἂν εἶχα χρεῖαν, εἰς σέ πρῶτον (μὴν ἀμφιβάλλης) ἤθελα προσδράμειν, ἀλλ' ὅτι ἡ προσφορὰ σου σημαίνει τὴν πρὸς ἐμέ σου εὐνοίαν· καὶ ταύτην παρακαλῶ σε νὰ μοῦ φυλάξης μέχρι τέλους.

Σ' ἔγραψα ἂν δὲν μὲ λανθάνει ἡ μνήμη, ὅτι οἱ συμπατριῶται ἐπεμψαν ἐδῶ μὲ ἔξοδα τοῦ γυμνασίου δύο νέους σπουδαστάς. Πρὸ μικροῦ ἐπεμψα δῶρα εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Πατρίδος ἀπὸ ἀλλογενεῖς, καὶ μετὰ μικρὸν ἔχω νὰ πέμψω καὶ ἄλλα. Μ' ἐλύπησαν οἱ εὐλογημένοι, ὅτι ἀπέβαλαν (ὡς ἀκούω) τὸν διδάσκαλον τῆς Λαγκαστρινῆς μεθόδου. Ἡ ἀποβολὴ δὲν προέρχεται βέβαια, ὡς γράφω πρὸς αὐτούς, ἀπὸ ἀφροντησίαν τῶν καλῶν,

ἀλλ' ἀπὸ φόβον ἐνδεχομένων κακῶν. Μ' ὅλον τοῦτο καὶ ὁ φόβος πρέπει νὰ ἔχη ὄρια. Τὸ γινόμενον εἰς ἡμᾶς σήμερον δὲν ὁμοιάζει τὰ κοινὰ καὶ καθημερινὰ τῶν ἀνθρώπων ἔργα, ἀλλ' ἔχει μητέρα τὴν δεκάτην ἐννάτην ἑκατονταετηρίδα, καὶ πηγάζει ἀπὸ τὴν αὐτὴν πηγὴν, ὅθεν ἔρρευσεν ἡ μεταβολὴ τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Πορτογαλλίας, τῆς Νεαπόλεως (καὶ τὴν ὥραν ταύτην λέγουν καὶ τῆς Σαβαυδίας), τοῦτο μόνον διαφέρον, ὅτι εἰς ἡμᾶς ἡ μεταβολὴ εἶναι ἀκόμη ἠθικὴ προετοιμαστικὴ τῆς πολιτικῆς. Τὴν πηγὴν ταύτην ὅστις τολμήσῃ νὰ τὴν φράξῃ μέλλει νὰ πνιγῇ ἀπ' αὐτὴν. Ὁ βρομερός μας τύραννος πρὸ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἴσως εἶχεν ἀκόμη δύναμιν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν φωτισμὸν μας· ἀλλὰ τῶρα οἱ λεγεῶνες ὅλοι τῆς κολάσεως δὲν ἰσχύουν τίποτε κατὰ τῶν φώτων. Ταῦτα γράφω πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους, ὅχι ν' ἀφήσωσι παντάσι τὸν φόβον, ἀλλὰ νὰ μὴ κυριεύωνται τόσον ἀπ' αὐτόν, ὥστε ν' ἀμελῶσι τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα εἰς τὴν Πατρίδα.

Κάμε με τὴν χάριν νὰ μὲ στείλῃς μὲ πρώτην ἀφορμὴν τὰ Ἠθικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, αὐτοῦ τυπωμένα *Ethicorum Nicomachiorum libri X. Gr. et Lat. notis illustravit Guil. Wilkinson.* Αὐτὰ εἶναι Γραικολατίνια εἰς μῆκος 8ον πρώτην φορὰν τυπωμένα εἰς Oxford 1716, ἀλλὰ τῶρα μανθάνω ὅτι ἐξεδόθησαν καὶ δεύτερον κατὰ τὸ 1803 ἔτος, ἢ ἐκεῖ ἢ αὐτοῦ δὲν ἤξεύρω. Ταύτην λέγω τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1803 ἐπιθυμῶ.

Ὅταν σὲ λέγω χάριν, νοῶ ἀληθῆ χάριν, ἥγουν νὰ μοῦ σημειώσῃς τὴν τιμὴν διὰ νὰ τὴν περάσω εἰς τὸ χρέος μου εἰς τὸν μεταξύ μας λογαρισμὸν, ἀλλέως μοῦ ἀφαιρεῖς τὴν

ἐλευθερίαν νὰ σὲ ζητήσω εἰς τὸ ἐξῆς, ἂν ἔλθω εἰς χρεῖαν, ἄλλα βιβλία.

Τὸν χρηστὸν κύριον Φραγκιάδην καὶ τοὺς λοιποὺς συμπατριώτας ὅλους ἀσπάζομαι. Εὐτυχεῖτε ὅλοι!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ

18.

Ἐκ Παρισίων, 26 Ἀπριλίου 1821.

Ἀγαπητὲ συμπατριῶτα,

Ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 6 τοῦ παρόντος, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ τὸ ὅποιον μ' ἔστειλες βιβλίον διὰ τοῦ κυρ. Μάνου. Σ' εὐχαριστῶ ἀπὸ ψυχῆς διὰ τὴν προθυμίαν, κ' ἤθελα εὐχαριστηθῆν πλείοτερον, ἂν μ' ἔσημείωνες ἐντάμα καὶ τὴν τιμὴν του.

Ἄπορῶ, φίλε μου, διὰ τί δὲν μ' ἀναγγέλλεις τὴν παραλαβὴν τοῦ ὁποίου σ' ἔστειλα τὴν 25 Μαρτίου χονδρῶ πλίκου γραμμάτων. Ἄν δὲν τὸν ἔλαβες, παρακαλῶ σε νὰ μὲ τὸ σημειώσης πάραυτα εἰς δύο λόγια, γραμμένα, ἂν ἦναι δυνατόν, γαλλιστί, διὰ νὰ τὸ ζητήσω ἀπὸ τὴν πόσταν ἢ αὐτό, ἢ κὰν τὸ ὅποιον ἐπλήρωσα χονδρὸν ἀγώγιον.

Χθὲς τὸ ἑσπέρας ἔλαβα γράμμα ἀπὸ τὸν Βλαστὸν τῆς Βιέννης. Ὁ Ὑψηλάντης (κατὰ τὸ λέγειν του) εἶχε φθάσειν εἰς Φοξάνι, ἀπέχον 32 ὥρας μακρὰν ἀπὸ τὸ Βου-

κουρέστιον. Οἱ Τοῦρκοι φεύγουν πανταχόθεν καὶ κρύπτονται εἰς τὰ κάστρα. «Γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ » ὀλίσθημα, καὶ ἄγγελος Κυρίου καταδιώκων αὐτούς! » Εἶθε μόνον εἰς τὴν τόσῃν ἀνεμοζάλην νὰ μὴ πάθωσιν οἱ ἡμέτεροι καὶ ἄλλα νέα κακά!

Ἡ κεφαλὴ μου γέμει ὕλην διὰ πέντε κόλλαις χαρτίου· ἀλλὰ μὲ λείπει καὶ ὁ καιρὸς καὶ ἡ δύναμις νὰ τὰ κενώσω. Πνίγομαι ἀπὸ ἀσχολίας καὶ γεροντικᾶς ἀσθενείας. Ἀσχολίας εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἔχῃς καὶ σύ· μένει νὰ σ' εὐχηθῶ γῆρας μακρὸν χωρὶς ἀσθενείας! Ὑγιαίνετε ὅλοι σας ὅσοι κ' εὕρισκεσθε αὐτοῦ.

Εἰπέ με νὰ ζήσης! πότε μελετᾷς διὰ τὴν Πατρίδα καὶ πόθεν μέλλεις νὰ διαβῆς.

Ὁ φίλος καὶ συμπατριώτης
ΚΟΡΑΗΣ.

19.

Ἐκ Παρισίων 16 Ἰουλίου 1821.

Φίλε συμπατριῶτα,

Δὲν σὲ ἐλησμόνησα· εἶχα τὴν διεξοδικὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 7 Μαΐου· ἀλλὰ μ' ἔλιπεν ὁ καιρὸς, μ' ἔλιπεν ἡ δύναμις ἡ σωματικὴ, καὶ τὸ πλέον ἀναγκαῖον τῶν ἄλλων, τῆς ψυχῆς ἡ ἡσυχία, τὴν ὁποῖαν εἶχαν ταράξειν πρὸ πολλοῦ διάφοροι περιστάσεις, καὶ τὴν ἐκαταζάλισαν τώρα, ἀντὶ νὰ τὴν γαληνίσωσι, τῆς Ἑλλάδος αἱ συμφοραὶ ὄχι

τόσον ὅσαι συνέβησαν, ὅσον ὅσας ἀκόμη μᾶς φοβερίζει τὸ ψυχομάχημα τοῦ τυράννου. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τὸ θηρίον πνέει τὰ λοιπία· οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ἑλλάς μέλλει νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπ' αὐτόν· ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ ἀγοράσωμεν τὴν ἐλευθερίαν ὑπερβολικά.

Μὲ θλίβει ἀκόμη καὶ ὁ λογισμὸς, μὴ οἱ καλοὶ σου Ῥ. μᾶς πραγματεύονται, ὡς ἐπραγματεύοντο ἕως τῶρα οἱ Εὐρωπαῖοι τοὺς μαύρους τῆς Ἀφρικῆς· μὴ μᾶς ἔβαλαν ἐμπρὸς νὰ δαμάσωμεν πρῶτοι ἡμεῖς τὸ θηρίον, διὰ νὰ δώσωσιν ἔπειτα εἰς αὐτὸ τὴν τελευταίαν πληγὴν αὐτοί. Τοιαύτη πολιτικὴ εἶναι ἀσυγχώρητος. Κατὰ τὰς τελευταίας εἰδήσεις, αἱ σφαγαὶ ἤρχισαν πάλιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ πλειοτέραν θηριωδίαν. Τρέμει ἡ χεὶρ μου, οὐδ' ἐμπορεῖ νὰ γράψῃ περισσότερα. Τῶν Κοζάκων τὸν τόπον ἐλάβαμεν, μὲ ταύτην ὁμως τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ Κοζάκοι φονεύουν πλέον παρὰ φονεύονται, ἡμεῖς δὲ οἱ ταλαίπωροι κινδυνεύομεν νὰ κενώσωμεν τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ ἔλθωσιν ὕστερον νὰ τὴν κατακληρονομήσωσιν οἱ Κοζάκοι.

Τὴν περασμένην ἐβδομάδα σοῦ κατεύθυνα τὸν ἐξοχώτατον ἰατρὸν Ἡπίτην. Εἶπέ τον ἀσπαζόμενος, ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἔλαβα ἀκόμη δι' αὐτὸν ἀπὸ τὴν πόσταν δύο ἐπιστολάς φορτισμένας (chargées) καθὼς λέγουν, καὶ τὰς κρατῶ κατὰ τὴν ὁποίαν μ' ἔδωκε διαταγὴν, ἕως νὰ ἐπιστρέψῃ. Ὑγίαινε! Ὑγιάινετε ὅλοι οἱ αὐτοῦ συμπατριῶται!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Παρακαλῶ σε νὰ μὲ κάμῃς τὴν χάριν νὰ μοῦ προμηθεύσῃς τὴν νέαν ἐκδοσὴν τοῦ Θεατοῦ, ἐκδομένην πρὸ τριῶν

έτων. Ἴδου ἡ ἐπιγραφή του: *The Spectator with notes and a general index, Stereotyped. London. 1818.* Πρόσεχε, φίλε, νὰ ἔχη τὸν πίνακα· χωρὶς πίνακα δὲν τὸν θέλω, ἐπειδὴ τὸν ἔχω εἰς ὀκτὼ τομίδια. Διὰ μόνον τὸν πίνακα ἐπιθυμῶ τὴν νέαν ταύτην ἔκδοσιν.

Παρακαλῶ σε ἀκόμη καὶ τοῦτο, νὰ παρακαλέσης τὸν Ἠπίτην νὰ σέ τὸν πληρώσῃ, καὶ νὰ τὸν φορτισθῇ δι' ἐμέ. Ὅταν μὲ τὸν φέρῃ, θέλω τὸν δώσει τὴν τιμὴν. Καὶ πάλιν ὑγίαινε!

20.

Ἐκ Παρισίων, 27 Νοεμβρίου 1821.

Ἀγαπητὲ συμπατριῶτα,

Εὐχαριστῶ ὅτι με ἐνθυμήθης. Τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 9 τοῦ παρόντος ἀνέγνωσα μ' εὐχαρίστησιν, παρεκτός τοῦ μέρους, ὅπου λέγεις ὅτι ὁ στόλος τῶν βαρβάρων ἐσώθη πάλιν εἰς τὰ Δαρδανέλια. Τοῦτο ἐλύπησε πολὺ κ' ἐμέ καὶ τοὺς ἡμετέρους, οἱ ὅποιοι σὲ ἀσπάζονται ὅλοι. Ἐλπίζομεν ὁμως καὶ εἰκάζομεν ἀπ' ὅσα ἀναγγέλλουν αἱ ἐδῶ ἐφημερίδες συμφώνως, ὅτι ἢ εἰς τὸ Βυζάντιον σωτηρία των δὲν εἶναι ἀκόμη βεβαία. Οἱ Ἄγγλοι τουρκίζουν ἀναισχύντως· πλὴν «ἔχει ὁ Θεὸς ἔκδικον ὄμμα». Ἔρχεται καὶ αὐτῶν ἡ ἀπώλεια, ἂν ἡ ἱστορία δὲν ψεύδεται· κατὰ τὴν ὁποίαν κακὸν τέλος ἔλαβαν ὅλοι αἱ μισάνθρωποι πολιτεῖαι. Ὁ γελοιότατος τρόπος κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Μ^{***}

μᾶς ἐξηγεῖ τὸ Εὐαγγέλιον, δείχνει ὅτι ἀπεφάσισαν νὰ ἐνώσωσι τὴν ἀναισχυντίαν μὲ τὴν ἀδικίαν. Ὅταν τὸν παραβάλλω μὲ τὸν γενναιοτάτον Γορδόν, ἐνθυμοῦμαι καὶ μὴ θέλων τὴν παροιμίαν τοῦ μακαρίτου πάγε μου, « Ἄνθρωποι κ' ἀνθρωπάκια καὶ κτλ. »

Ἐγέλασα ἀναγινώσκων τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Παπᾶ μας. Ἐξηγεῖ καὶ αὐτὸς τὸ Εὐαγγέλιον, καθὼς ὁ Μ. Πολεμεῖ τοὺς Τούρκους ὑπὲρ ἀργυρίου, καθὼς οἱ ἄλλοι ὁμογενεῖς του τοὺς πολεμοῦν ὑπὲρ ἐλευθερίας.

Δὲν μὲ λέγεις πότε ἐπιστρέφεις. Ὀλίγας ἐβδομάδας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου ἐξέδωκα τὰ ΠΟΛΙΤΙΚΑ τοῦ Ἀριστοτέλους, κρίνας αὐτὰ ἀναγκαῖα εἰς τὰς παρούσας (χαροποιᾶς καὶ λυπηρᾶς ἐντάμα) περιστάσεις. Ἐπρόσθεσα εἰς αὐτὰ καὶ μακρὰ Προλεγόμενα, εἰς τὰ ὅποια ἐκθέτω καὶ τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων μὲ τὰς ὁποίας ἀπέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὰς πολλὰς των φιλαρχικὰς καὶ ὀλιγαρχικὰς των μωρίας, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἴσχυσαν νὰ τὴν φυλάξωσι. Μόνα τὰ Προλεγόμενα ταῦτα περιέχονται εἰς 142 σελίδας. Ἄλλὰ τί τὸ ὄφελος, ἐπειδὴ δὲν ἔχω τὸν τρόπον νὰ σκορπίσω γρήγορα ἐξ αὐτῶν τινὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὴν ὁποίαν ἐξεδόθησαν. Ἄλλο λυπηρότερον· ἂν εἶχα δύναμιν νὰ ἐπιχειρήσω ἄλλο τίποτε, ἢ ἐκδοσις τῶν Πολιτικῶν, καθὼς καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ἄλλη τῆς Συμβουλῆς τῶν τριῶν ληστῶν μου δένουν τὰς χεῖρας· διότι μ' ἐξεκένωσαν ἀπὸ ἀργύριον. Μόνα τὰ Πολιτικά μὲ ἔκαμαν νὰ δαπανήσω περίπου τὰς 3000 φρ.

Ἄν εἶχες τὸν τρόπον νὰ μοῦ πωλήσης καμμίαν ἑκατοντάδα σωματίων, ἐμποροῦσα νὰ σὲ τὰ πέμψω διὰ Μασσαλίας. Ἄλλὰ πρὸς τίνα, καὶ πῶς, καὶ ἀπὸ τίνα νὰ

προσιμένω τῆς πωλήσεως τὴν καθάρισιν; ὅλα ἄπορα καὶ ἀμήχανα, διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἀλληλογραφίας, τὴν ὁποίαν πάσχομεν, χάρις εἰς τοὺς φίλους μας τοὺς διδασκάλους καὶ ὁπαδοὺς τοῦ Εὐαγγελίου! Ἄν ἐγνώριζα τὸν καλὸν Δεσπότην, ὅστις διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς Τούρκους τὸ Εὐαγγελικὸν «Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον» σακίζει αὐτὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, ἤθελα τὸν στείλειν 100 σώματα διὰ τὸν ζῆλον του. Πρὸς τὸν Βάμβαν ἔστειλα δύο σώματα διὰ δύο ὁδῶν, διὰ τὸ ἀσφαλές· καὶ μ' ὅλον τοῦτο δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν τὰ λάβῃ καὶ πότε μέλλει νὰ τὰ λάβῃ. Ἄν ἔχῃς τὸν τρόπον, γράψε με. Ἄν ἔχῃς τὸν τρόπον λέγω νὰ τὰ πωλήσῃς· διότι ἀλλέως δὲν τὰ κινδυνεύω. Ἐδῶ τὰ δίδω εἰς τοὺς βιβλιοπώλας εἰς φύλλα, πρὸς φρ. 11,50, καὶ αὐτοὶ τὰ πωλοῦν 13, ῥαμμένα ἢ στιχωμένα· πρέπει νὰ σταλθῶσιν; Ὑγιαίνει!

Καὶ πάλιν ἀσπάζομαί σε καὶ σὲ πέμπω διὰ Μασσαλίας τὸ ἀντίγραφον τῆς ὁποίας σ' ἔστειλα χθὲς διὰ Λόνδρας ἐπιστολῆς.

21.

Ἐκ Παρισίων, 8 Μαρτίου 1822.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κορτόσταυλον.

Φίλε συμπατριῶτα,

Ἄπο τὴν 18 Ἰανουαρίου ἐπιστολὴν σου, μανθάνω μὲ πολλὴν μου εὐχαρίστησιν, ὅτι ὑγιαίνεις, καὶ πιθανόν, ὅτι καὶ εὐτυχεῖς. Ἐπειδὴ δὲν δείχνεις ὄρεξιν πολλὴν νὰ ἐπι-

στρέψης. Αἱ περὶ τῆς κοινῆς Πατρίδος ἐλπίδες σου μὲ εὐφραίνουσι· ἀλλὰ δὲν μοῦ ἐλευθερόνουσι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τινῶν φόβων περὶ τοῦ μέλλοντος. Φόβους λέγω, ὅχι πλέον ἀπὸ τοὺς Τούρκους· αὐτῶν ὁ ζυγὸς ἐσυντρίφθη, καὶ δέκα ἄλλαι δυναστεῖαι ὅμοιαι καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ψυχὴν τῆς Ἀγγλίας δὲν θέλουσι δυνηθῆναι νὰ τὸν ἐξαναδέσωσιν. Οἱ φόβοι μου γεννῶνται ἀπὸ ἄλλας αἰτίας, τὰς ὁποίας νὰ ἐκθέσω εἰς πλάτος δὲν μὲ συγχωροῦν οὐτ' ὁ καιρὸς οὔτε ἡ σωματικὴ μου δύναμις. Τοῦτο μὲ κακοφαίνεται πολὺ, ὅτι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν συνέδριον, ἢ ὡς τὸ ὀνομάζεις *Κοινογρέσο*, δὲν εὐρίσκονται καὶ τινὲς Χῆοι. Ἡ ἐκλογὴ μάλιστα τοῦ Προέδρου μὲ ἀναγκάζει νὰ συμπεράνω ἐν ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα· ἢ ἡ Ρ. ἔχει τὴν χεῖρά της εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθέσεις, καὶ ἤρχισε νὰ τὰς διοικῆ ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης, ἢ αἱ διχόνοιαί τῶν ἡμετέρων ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ δύναμιν εἰς τὸ μεираκιον νὰ προεδρεύη. Παράβαλε τὸν πρόεδρόν μας μὲ τὸν Βασιγκτώνα, μὲ τὸν Βολιβάρ, μὲ τὸν . . . μὲ τὸν . . . καὶ θέλεις καταλάβειν τί λέγω καὶ τί θρηνῶ. Συλλογίσου ἀκόμη ὅτι οἱ πρόεδροι τῶν Ἀμερ. ὀνομάζονται πολῖται (*citoyens*) καὶ ὁ ἡμέτερος, Πρίγκιψ, καὶ πρίγκιψ Τούρκικῆς γενέσεως· μόνος σὺ τὸν ὀνομάζεις μὲ ψιλὸν τὸ ὄνομά του. Αἱ ἐφημερίδες μας ἔλεγον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὅτι τὸν ὀνόμασαν καὶ *Empereur des Hellènes* . . . Εὖγε! φίλε μου Κοντόσταυλε. . . . Αἱ ἐφημερίδες βέβαια ψεύδονται, ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔφθασαν ἀκόμη εἰς τόσῃ μωρίαν. Ἀλλὰ καὶ αἱ ψευδεῖς αὗται φωναὶ ἀποδείχνουν ὅτι τὰ πράγματά μας εἶναι εἰς μεγάλῃν ἀταξίαν. Ἴσως μὲ παρηγορήσης λέγων, ὅτι ὅπως καὶ ἂν καταντήσωσιν, εὐτυχεστέρα θέλει εἶσθαι ἡ κατάστασίς μας, παρὰ τὴν Τουρκικὴν κατὰ-

στασιν. Ναί, ἀλλὰ δι' ὀλίγους χρόνους. Ἡ πρόοδος τῆς παιδείας μέλλει ἐξ ἀνάγκης νὰ ζητήσῃ διόρθωσιν ὄλων τῶν κακῶς τῶρα ἀρχισμένων· καὶ τοιαῦται διορθώσεις δὲν γίνονται χωρὶς ἐμφύλιον πόλεμον, εἰς τὸν ὅποιον δὲν ἔχουν πλέον νὰ πολεμῶσι Τούρκους, ἀλλὰ νὰ σφάζωσι Γραικοὶ Γραικούς. Τοιοῦτοι λογισμοί, φίλε, μοῦ θλίβουν καὶ μοῦ τυραννοῦν τὴν ψυχὴν.

Ἄφινω τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ ἀξιόλογα, καὶ ἔρχομαι εἰς τὰ μικρά. Ἡ ὀπισθεν σημειωμένη κιβωτός τῶν βιβλίων πέμπεται σήμερον εἰς Μασσαλίαν πρὸς τοὺς κ. Ἀργέντην καὶ συντρ. πρὸς τοὺς ὁποίους γράφω, ὡς ἐπιθυμοῦμαι, νὰ σὲ τὴν πέμψωσιν αὐτοῦ ἀμέσως μὲ πρώτην εὐκαιρίαν. Βλέπεις, ὅτι τῶν Πολιτικῶν εἶναι μόνα 31 σώματα στιχωμένα· τόσα μόνα εὐρέθησαν πρόχειρα δεμένα· ἂν ἔδιδα καὶ τὰ λοιπὰ εἰς τὸν στιχωτὴν, ἐχρειαζόντο ἀκόμη 8 ἢ 10 ἡμέραι· ὅθεν διὰ νὰ μὴν ἀργοπορήσῃ ἡ κιβωτός, ἠναγκάστην νὰ βάλω τὰ λοιπὰ ῥαμμένα, τὰ ὅποια δύνασαι νὰ στιχώσῃς αὐτοῦ. Τὰ Πολιτικὰ πωλῶνται ἐδῶ πρὸς φρ. 13 τὸ σῶμα· οἱ δὲ βιβλιοπῶλαι τὰ λαμβάνουν ἀπ' ἐμὲ σώματα 13 διὰ 12 πρὸς φρ. 11,50. Τὸ περιπλέον $\frac{10}{100}$ ἀφαιρεῖται διὰ τὰ μετρητά, ἂν θέλῃς νὰ πληρώσῃς μετρητά, ὡς ἔκαμαν οἱ ἐν Τεργέστη, οἱ ὅποιοι ἐζήτησαν καὶ ἔλαβαν μερικὰ σώματα.

Τῆς Ἰλιάδος ἐζήτεις πέντε σώματα καὶ τόσα μόνον ἔβαλα.

Τῆς δὲ Συμβουλῆς ἐζήτεις 20, ἀντὶ τῶν ὁποίων ἔβαλα 26, ἤγουν 24 μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ 13ου. Σοῦ τὴν λογαριάζω 10 σολδία ὀλιγώτερον ἀπ' ὅ,τι πωλεῖται ἐδῶ, διότι κατὰ δυστυχίαν δὲν ἔφθασα νὰ στείλω εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὶν τῆς ταραχῆς, καὶ ἔμειναν εἰς βᾶρος μου πολλά.

Τὰ Σαλπίσματα εἶναι διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐδῶ εὐρισκομένου σπουδαστοῦ συμπατριώτου κ. Φιλίππου Φουρναράκη, περὶ τῶν ὁποίων θέλει σὲ γράψειν αὐτός.

Δὲν ἐξεύρω πῶς νὰ ἐξηγήσω τὴν σιωπὴν τοῦ Βάμβα. Μίαν του μόνην ἐπιστολὴν ἔλαβα ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀποῦ ἐκατευδοδόθη εἰς Ὑδραν. Ἡ σκληρὰ του σιωπὴ αὐξάνει τὰς ὑποψίας μου, μὴ δὲν τὸν ἀρέσκωσι μὴδ' αὐτὸν ὅσα βλέπει καὶ ματαίως ζητεῖ νὰ διορθώσῃ. Ἄν εἶχέ τι ἀληθῶς εὐφρόσυνον, διὰ τί νὰ μὴ μὲ τὸ κοινωνήσῃ;

Ὑγίαινε καὶ εὐτύχει!

Ο. Ο.

Ἐπιστολῆς τοῦ Κυπρίου καὶ τοῦ Νόμφ καλὸν δὲν ἔχω οὐδὲ ἔν σῶμα. Ἄν ἐπιθυμῆς ἀπ' αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ ζητήσῃς ἀπὸ τὸν ἐν Τεργέστη Πανταλ. Μαυρογορδ. ἢ Ἰάκ. Ῥώταν.

Πρὸς τὸν Ἀργέντην γράφω νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν κιβωτὸν ἀπὸ κίνδυνον θαλάσσης διὰ φρ. 700.

Τώρα βλέπω τὰς γεροντικὰς τῆς κεφαλῆς μου ταραχὰς. Εἰς τὸν λογαριασμὸν τῆς Ἰλιάδος σοῦ ἐπέρασα στιχωτικά, μ' ὄλον ὅτι εἶναι ἀστιχῶτα (στιχωμένα πρόχειρα δὲν εἶχα)· ἀφαίρεσε λοιπὸν ἀπ' ὅλην τὴν ποσότητα φρ. . . . μένου φρ. . . .

Ἰλιάδος 5 σώματα εἰς τόμους 20 φρ. 50.

ἀφ. $\frac{10}{100}$ 5 φρ. 45.

Μοῦ χρεωστεῖς λοιπὸν ἀντὶ φρ. 659,80, μόνον φρ. 650,80.

Ὁ Βογαρίδης καὶ Πίχκολος σὲ ἀντασπάζονται.

Ἄν ἐνθυμᾶσαι τὴν κατοικίαν τοῦ H. Tulk, σημείωσέ με τὴν. Μοῦ ἔγραψε μακρὰν ἐπιστολὴν, ζητῶν μακρὰν ἀπόκρισιν. Διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὸ βᾶρος, ἄλλο μέ-

σον δὲν εὐρίσκω, πλὴν νὰ τοῦ πέμψω ἔν σώμα τῶν Πολιτικῶν.

Τὰ 120 τοῦ Φιλ. Φουρν. εἶναι ἀληθῶς ἰδικά του. Ὁ Ἀτρόμητος τοῦ ἀφῆκε τὴν ἔκδοσιν ὅλην, διότι αὐτὸς βοηθεῖ τὸν Ἀτρόμητον εἰς γραψίματα καὶ ἄλλα. Ὅθεν παρακαλῶ σε, φρόντισε νὰ τοῦ τὰ σκορπίσης. Ἐκαμνες ἴσως χρυσὴν δουλείαν, ἂν τὸν ἔπεμπες τίποτε καὶ πρὶν πωληθῶσιν. Ὁ ἐν Γιάσιω θεὸς του Σταμάτης μόλις τὸν ὑπεσχέθη 1000 φρ. κατ' ἔτος, καὶ ἐμποδίσθη ἀπὸ τοὺς παρ' ἐλπίδα θορύβους τῆς Ἑλλάδος· οὐδ' ἐξεύρομεν ἂν δὲν τὸν συνέβη καὶ τίποτε δεινόν.

Σημείωσις τῶν περιεχομένων εἰς τὴν κιβωτὸν A.C.N° 1 σταλθεῖσαν πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ κ. Ἀργέντην καὶ συντροφίαν·

Τόμοι 31 σώμ. 31 Πολιτ. Ἀριστ. στιχ.	} σώμ. 53
» 22 » 22 » » ῥαμ.	
ἔθεν ἀφαιρῶ 1 δῶρον εἰς τὸν Α. Κοντόσταυλον	1
μένουν	52
ἀφαιρῶ 1 σώμα εἰς πᾶσαν δωδεκάδα	4
	<u>48</u>

48 σώματα πρὸς φρ. 11,50, φρ. 552	
ἀφαιρῶ $\frac{10}{100}$ διὰ τὰ μετρητὰ	55,20 φρ. 496,80
προσθέτω στιχωτικὰ 31 σωμάτων	31,—
	<u>φρ. 527,80</u>

Τόμ. 20 σώμ. 5 Ἰλιάδος Α.Β.Γ.Δ.	50,—
στιχωτικὰ 20 τόμων	10,—
	<u>φρ. 60</u>
ἀφαιρῶ διὰ τὰ μετρητὰ $\frac{10}{100}$	6
	<u>54,—</u>
Πρὸς μεταφορὰν	<u>φρ. 581,80</u>

Ἐκ μεταφορᾶς	φρ. 581,80	
Τόπ. 26 σώμ. 26 Συμβουλή 3 Ἐπισκόπων		
Ἄφαιρῶ 1 εἰς Π. δωδ. 24 πρὸς 2 ¹ / ₂	φρ. 60	
ἀφ. διὰ τὰ μετρητὰ	6	
	φρ. 54	
προσθέτω στιχωτικά 26 σωμ.	13	67,—
		φρ. 648,80
διὰ κιβωτόν, μετακομιδὴν καὶ ἄλλα μικρὰ ἔξοδα.		11,—
		φρ. 659,80

Σάλλισμα πολεμιστήριον διὰ λογαριασμὸν τοῦ κ. Φιλίππου Φουρναράκη.

22.

30 Ἰουλίου 1822.

Ἀγαπητὲ συμπατριῶτα,

Εἰς τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ὀδυνηρᾶς μου ζωῆς μὲ ποτίζει ἡ τύχη μὲ τὰ πλέον πικρὰ φαρμάκια. Ἡ φρικτὴ συμφορὰ τῆς Πατρίδος, παρεκτὸς τῶν κοινῶν δυστυχιῶν μὲ πληγόνει καθ' ἡμέραν μ' ἀγγελίας κακῶν, συμβάντων εἰς γνωστούς καὶ φίλους ἰδίους· μεταξὺ τῶν ὁποίων κατέχεις τὸν πρῶτον τόπον. Εἶθε οἱ συγγενεῖς σου νὰ ἦναι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀλίγων, ὅσοι εὐτύχησαν νὰ φύγωσι τὰς τίγρεις! Καὶ τοῦτο, φίλε, σοῦ ζητῶ ὡς εὐεργεσίαν, νὰ

μοῦ προφθάσης χωρὶς ἀναβολὴν τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν τῆς ἀποφυγῆς των.

Τὴν ἐπιστολὴν σου 8 Ἰουνίου ἔλαβα, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τὸν κ. Φραγκιάδην τὰ 760 φρ. ἐκ τῶν ὁποίων παρέδωκα τὰ 100 εἰς τὸν Φουρναράκην, ὡς βλέπεις εἰς τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἐπιστολὴν του. Ποτὲ ἀργύριον δὲν μοῦ ἦλθεν εἰς καιρὸν πλειοτέρας χρείας. Διότι, φίλε μου, ἐτόλμησα νὰ ἐπιχειρήσω εἰς τὸ γῆράς μου πρᾶγμα, τὸ ὅποιον δὲν ἐτόλμησα ποτὲ οὐδ' εἰς τὴν νεότητά μου ἦγουν νὰ ἐκδίδω ἐνταυτῷ δύο συγγράμματα παλαιά, συμφέροντα (κατὰ τὴν κρίσιν μου) εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. Ἐλπίζω τὸ ἐρχόμενον φθινόπωρον νὰ τελειώσω τὸν τύπον, ἂν δὲν σχάσω ἀρχήτερα καὶ ἀπὸ τὴν λύπην καὶ ἀπὸ τὸν κόπον. Ἡμέραν καὶ νύκτα καταγινομαι εἰς αὐτά, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὰ μακρὰ Προλεγόμενα τοῦ πρώτου· εἰς τὰ ὁποῖα ἐφανέρωσα τινὰς ἀληθείας (sans fa-çon), ἴσως ὄχι εὐαρέστους εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν τζελεπίδων μας.

Οὔτε δύναμιν οὔτε καιρὸν ἔχω νὰ προχωρήσω παρέκει. Διπλὴν σὲ πέμπω τὴν παροῦσαν. Εἶθε νὰ σ' εὖρη χαίροντα διὰ τὴν λύτρωσιν τῶν οἰκείων!

Ὁ φίλος σου κοινωνὸς καὶ τῆς χαρᾶς σου καὶ τῆς λύπης

K.

Ἐκ Παρισίων 25 Ὀκτωβρίου 1822.

Καλὲ καὶ φρόνιμε πατριῶτα.

Ἡ ἐπιστολή σου 12 Σεπτεμβρίου μου κατεσπάραξε τὰ σπλάγχνα, καὶ παρηγορίαν ἄλλην εἰς αὐτὴν δὲν εὔρηκα παρὰ τὴν φιλόστοργόν σου περὶ τῆς Πατρίδος φροντίδα. Δὲν ἀπελπιζομαι δι' αὐτὴν, ἐνόσω ἔχει ἀκόμη τέκνα ὁμοια τοῦ Κοντοσταύλου.

Οὐδ' ἐγὼ, φίλε μου, ἔμεινα παντάπασιν ἄφροντις περὶ τῆς δυστυχεστάτης Χίου. Καὶ πρὶν μὲ γράψης, ἢ μὲ γράψῃ τις ἄλλος, ἔγραψα τὴν 11 Ἰουλίου πρὸς τὸν Βαρθάκην δεόμενος νὰ βοηθήσῃ τὴν Πατρίδα εἰς ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων. Ἐδῶ κλεισμένην σοῦ στέλλω τὴν ἀπόκρισίν σου, ἣτις κατ' ὄργην Θεοῦ, διὰ νὰ μοῦ διπλώσῃ τὴν λύπην, μοῦ ἦλθε τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὥραν, ὅτε ἀνεγίνωσκα τὴν ἰδικήν σου. Ἐὰν μ' ἐλύπησε, δὲν μ' ἀπέλπισεν ὁμως. Λαμβάνων ἀφορμὴν εὐλογον ἀπὸ τὴν ἐπιστολήν σου, τὸν ἐξανάγραψα πάλιν τὴν 19 τοῦ παρόντος, τῆς ὁποίας καὶ αὐτῆς σὲ πέμπω τὸ ἴσον.

Ἡ περὶ τῆς Νέας Χίου πρόθεσίς σου, διαφέρει ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου, τὴν ὁποίαν ἐκοινώνησα δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ περασμένου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος (δὲν ἐνθυμοῦμαι διότι δὲν ἐκράτησα ἴσον). Παρακαλῶ τὸν Ἀργέντην νὰ σοῦ στείλῃ καὶ αὐτῆς τὸ ἴσον μεταγράφων ἀπὸ τὴν πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ Χίους ἐπιστολήν μου. Ἴσως σοῦ τὸ στείλῃ ἀπὸ τὴν Λόνδραν ὁ

Φραγκιάδης. Τὸ ἐδῶ ἴσον μοῦ τὸ ἐπῆρεν ὁ Φραγκόπουλος, ὅστις ἐκίνησε σήμερον πρὸς τὴν Μασσαλίαν, ἀφήσας ἐδῶ τὸν υἱὸν του νὰ σπουδάσῃ. Ὁ Φραγκόπουλος εἶναι ἄνθρωπος φρόνιμος, καὶ πραγμάτων καὶ προσώπων ἔμπειρος, καὶ ζηλωτῆς, καθὼς σύ, τῆς εὐδαιμονίας τῆς Πατρίδος. Κάμε νὰ τὸν γνωρίσῃς δι' ἀλληλογραφίας. Ἡ ὀδυνηρὰ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, ἀπαιτεῖ φρονίμων ἀνδρῶν ἔνωσιν καὶ σύμπνοιαν. Γνωρίζεις τό, « Ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα ». Δὲν σὲ λανθάνει οὐδὲ τό, « Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὄχυρὰ κτλ. » Ἐνδεχόμενον (μὲ εἶπε) νὰ περάσῃ καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου ἔχει πολλοὺς φίλους καὶ γνωρίμους, ὡς διατρίψας ἐκεῖ πολὺν καιρὸν, μὲ ἐλπίδα καλοῦ τινος διὰ τὴν Πατρίδα. Ἡ Πατρίς, συμφερώτερον καὶ ἐνδοξότερον μὲ φαίνεται νὰ μείνῃ ὡς ἦτο Παλαιὰ Χίος, ἀνανεωμένη εἰς τὴν αὐτὴν γῆν τῆς γεννήσεώς των ἀπὸ τὰ μείναντα τέκνα της. Ἡ Χίος δὲν εἶναι τρόπος νὰ μείνῃ εἰς χεῖρας τῶν Μουσουλμάνων. Ὅπως ἂν εἶναι, ὁ καιρὸς εἶναι διδάσκαλος. Τὸ παρὸν, ἢ μεγαλητέρα φροντίς, ἢ μᾶλλον ἢ μόνη φροντίς, πρέπει νὰ ἦναι, νὰ ἐξαγοράσωμεν ὅσους δυνάμεθα ἀδυνάτους νὰ ἐξαγορασθῶσιν ἐκ τῶν ἰδίων. Ἄν εἶναι πτωχοὶ καὶ ἄποροι, ἅς φροντίσωσι καὶ αὐτοὶ νὰ ζήσωσι μὲ τοὺς κόπους των, σκορπιζόμενοι εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους, ἢ καὶ στρατευόμενοι κατὰ τοῦ τυράννου, ἕωσού νὰ φανῇ καὶ δι' αὐτοὺς τύχη καλητέρα. Ἀρκετὴν εὐεργεσίαν τοὺς κάμνετε ἐλευθερόνοντες αὐτοὺς ἀπὸ χεῖρας Τούρκων, οὐδ' εἶναι δίκαιον νὰ προσμένωσιν ἄλλο τι κατὰ τὸ παρὸν. Ὅστις ἔχει λογικὸν καὶ δύο χεῖρας, καὶ δὲν ἔχει πῶς νὰ τραφῇ, εἶναι καὶ τροφῆς καὶ ζωῆς ἀνάξιος.

Περὶ τῶν ὁποίων μοῦ χαρακτηρίζεις προσώπων, τοὺς ἐγνώρισα πρὸ πολλοῦ, καὶ τοὺς ἐζύγισα καθ' ἓνα πόσον βαρεῖ. Ἰ Τί θέλεις, φίλε; « Ἄνδρ' ἀγαθὸν γενέσθαι χαλεπόν, χερσὶ καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τεταγμένον, » εἶπ' ἓνας ἀπὸ τοὺς ποιητάς μας. Οἱ τετράγωνοι παντοῦ καὶ πάντοτε ἐγεννήθησαν ὀλίγοι· οἱ πλειότεροι εἶναι στρογγύλοι καὶ κατρακυλοῦν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὅπου τοὺς κινήσῃ ἢ τύχῃ, ἢ ὅπου τοὺς φυσήσῃ τοῦ ἰδίου συμφέροντος ὁ ἄνεμος. « Δὲν βλέπεις τί γίνεται εἰς τὴν Πελοπόννησον; »

Τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα, ἐκδίδω τὰ Ἠθικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τὸν Στρατηγικὸν τοῦ Ὀνησάνδρου. Τὰ Ἠθικὰ τοῦ φιλοσόφου μας σκοπὸν ἔχουν νὰ κάμνωσι τοὺς ἀνθρώπους τετραγώνους· ἀλλ' εἶναι δυνατόν νὰ κατασταθῇ τοιοῦτος, ὅστις δὲν ἐτετραγωνίσθη ἐκ παιδικῆς ἡλικίας μὲ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν; διστάζω.

Τὰ Ἠθικὰ ταῦτα τόμον ἓνα, καὶ τὸν Ὀνήσανδρον εἰς ἄλλον ἓνα, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρω τὴν δαπάνην (τὴν ὁποίαν δὲν ἐπλήρωσα ἀκόμη), μηδὲ τολμῶν διὰ τὰς δυστυχεῖς περιστάσεις νὰ τὴν ζητήσω ἀπὸ κανένα, ἐπενόησα νὰ τὴν προβάλω δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς πρὸς ὅλους τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς φωτισμένης Εὐρώπης εὐρισκομένους Χίους, μὲ κέρδος αὐτῶν καὶ ζημίαν ἰδικήν μου, τὴν ὁποίαν ὑποφέρω μετὰ χαρᾶς. Λέγω πρὸς αὐτοὺς νὰ λάβωσι κοινῶς 250 σῶματα ἀπὸ τὰ Ἠθικὰ, καὶ ἄλλα τόσα ἀπὸ τὸν Ὀνήσανδρον εἰς τὴν τιμὴν αὐτὴν τῆς δαπάνης τοῦ τύπου καὶ τοῦ χαρτίου, προσθέτοντες εἰς αὐτὴν ἔν 10 τὰ % ἂν θέλωσιν, ἢ οὐδὲ τοῦτο ἂν δὲν θέλωσιν. Εἰς τοιαύτην τιμὴν λαμβάνοντες, καὶ μοιρᾶζοντες αὐτὰ εἰς τὴν Ἐπτάνησον καὶ εἰς τὴν Ὑδραν (καὶ προνοοῦντες νὰ μὴ

χαρίζωσι τίποτε, ἐπειδὴ δὲν εἶναι καιρὸς χαρισμάτων), ἐμποροῦν καὶ γρηγορώτερα νὰ τὰ πωλήσωσι, καὶ πολὺ εὐθηνότερα ἀπ' ὅ,τι πωλοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐδῶ βιβλιοπώλας. Τοιαύτη συνθήκη καὶ εἰς αὐτοὺς θέλ' εἶσθαι ἀναμφιβόλως πλείον ἐπικερδὴς παρὰ ζημιώδης, καὶ εἰς ἐμὲ μέλλει νὰ δώσῃ τὴν εὐκολίαν νὰ ἐπιχειρήσω κάμμίαν ἄλλην ἔκδοσιν, ἂν καταδικασθῶ εἰς μακροτέραν ζωὴν. Προσμένω τὴν ἀπόκρισίν των. Ἴσως σοῦ στείλουν ἀπὸ Μασσαλίαν καὶ ταύτης μου τῆς ἐγκυκλίου τὸ ἴσον.

Εὐθὺς ὅταν ἀπολαύσῃς τοὺς συγγενεῖς σου, μὴν ἀμελήσῃς νὰ μὲ τὸ κοινωνήσῃς.

Ἔχεις λοιπὸν σκοπὸν νὰ μακρύνῃς τὴν αὐτοῦ διατριβὴν σου, ἐπειδὴ ζητεῖς ἔφημερίδα πολιτικὴν. Ἔστειλα τὸν Φ. Φρουναράκη εἰς τοῦ Γαλλιναῖου, καὶ προσμένω ἀπόκρισιν. Ἡ ἔφημερίς αὕτη μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι πολὺ εὐθηνότερα παρ' ὅτι τὴν νομίζεις.

Ὁ Φ. Φ. δὲν ἐπέστρεψεν ἀκόμη, καὶ ὁ ταχυδρόμος μὲ βιάζει νὰ κλείσω τὴν ἐπιστολήν. Μείνε λοιπὸν ἤσυχος διὰ τὴν ἔφημερίδα, ἥτις μέλλει κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου νὰ πέμπεται κανονικῶς πρὸς τὸν Ἀργέντην.

Εὐτύχει!

Ὁ φίλος Κ.

Ἀγαπητὲ Κορτιόσταυλε.

Τὴν 25 τοῦ παρόντος ἀπεκρίθην διεξοδικῶς διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Ἀργέντη εἰς τὴν 12 Σεπτεμβρίου ἐπιστο-

λήν σου, περικλείσας και την του Βαρβάκη προς εμέ και το ἴσον τῆς προς αὐτὸν ἀποκρίσεώς μου (1).

(1) Τὸ ἴσον τῆς προς τὸν Βαρβάκην ἀποκρίσεως τοῦ Κοραῆ ἔχει ἐπὶ λέξεως οὕτω :

« Φιλογενέστατε Βαρβάκη.

« Ἐχω τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 22 Αὐγούστου. Τὰ τελευταῖά της λό-
» για, τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής, λόγια τοῦ Χρι-
» στοῦ, γραμμένα ἀπὸ τὸν Βαρβάκην, ἤθειλαν μοῦ παραλύσειν τὴν σάρ-
» κα, καθὼς μοῦ ἐλύπησαν τὸ πνεῦμα, ἂν δὲν ἐνθυμούμην ἄλλα λόγια
» τοῦ Χριστοῦ, ταῦτα· τὸ πνεῦμα ἐστὶ τὸ ζωοποιεῖν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφε-
» λεῖ οὐδέν ».

« Ἀκριδέ μου φίλε, εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας εὕρισκόμεθα και οἱ δύο,
» και καθὼς λέγει ἡ παροιμία, ἐτελειώσαν και διὰ τοὺς δύο μας πλέον
» τὰ ψεύματα. Οὐτ' εἰς ἐμέ εἶναι συγχωρημένον νὰ σοῦ κρύψω τὴν ἀλή-
» θειαν, οὐτ' εἰς ἐσένα νὰ σοῦ κακοφανῇ ἡ ἀλήθεια. Ἐὰν ἀληθῶς, ὡς
» λέγεις (και πῶς νὰ μὴ πιστεύσω ὅτι λαλεῖς τὴν ἀλήθειαν;), δὲν δύνα-
»σαι νὰ βοηθήσῃς τοὺς εἰς χεῖρας τῶν ἀνόμων εὕρισκομένους συμπα-
» τριώτας μας, οὐτ' ὁ Θεὸς ζητεῖ ἀπὸ σέ τὸ ἀδύνατον, οὐτ' οἱ Χῆτοι δί-
» καιον ἔχουν νὰ προσμένωσι τι πλέον ἀπὸ σέ, και μάλιστα μετὰ τόσας
» εὐεργεσίας ὅσας ἔκαμες εἰς αὐτούς, τὰς ὁποίας δὲν ἐλησμόνησαν, οὐδὲ
» εἶναι δυνατόν νὰ λησμονήσωσι ποτέ ».

« Ἐὰν ὅμως ἡ ἄρνησίς σου προέρχεται, ὄχι ἀπὸ ἀδυναμίαν νὰ τοὺς
» βοηθήσῃς, ἀλλὰ ἀπὸ ἀδυναμίαν νὰ ἐξετάσῃς ἀκριβῶς και νὰ λογαριά-
» σῃς τὴν ὥρην ταύτην τὰ ἰδῶ και ἐκεῖ σκορπισμένα σου κτήματα, διὰ
» νὰ βεβαιωθῆς τί σοῦ μένει, και τί ἐμπορεῖς ἀκόμη νὰ προσθήσῃς
» εἰς τὰς τόσας φιλογενεῖς ἀγαθοεργίας· ἐὰν λέγω τοιαύτη ἦναι ἡ αἰτία
» τῆς ἀρνήσεως, χρεωστεῖς, φίλε μου, χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ νὰ κάμῃς
» τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπαρχόντων σου, και μετὰ τὴν ἐξέτασιν, ἐὰν δὲν
» σοῦ μένη τρόπος πλέον νὰ δράμῃς εἰς βοήθειαν τόσων ψυχῶν εἰς κίν-
» δυνον νὰ ἀποταχθῶσι τὸν Χριστὸν και νὰ συνταχθῶσι μετὰ τὸν Σατα-
» νᾶν, ἀπολύσαι ἀπὸ πᾶσαν ἀπολογία, και δὲν χρεωστεῖς πλέον τίποτε
» οὐτ' εἰς τὸν Θεὸν οὐτ' εἰς ἀνθρώπους ».

« Ἐὰν ὅμως, ἀκριδέ μου φίλε, μετὰ τὴν ἐξέτασιν βεβαιωθῆς, ὅτι δύ-
» νασαι ἀκόμη νὰ βοηθήσῃς τοὺς ἀναστενάζοντας αἰχμαλωτοὺς ἀδελφοὺς
» μας, πρόσσεχε (σὲ τὸ λέγω μετὰ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς), πρόσσεχε
» διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, μὴ τοὺς στερήσῃς τὴν βοήθειαν ταύτην.
» διὰ νὰ μὴ χάσῃς τὸν μισθὸν ὅλων τῶν περασμένων σου καλῶν ἔργων.

Εἶχες, φίλε, δίκαιον περὶ τῆς ἡμεριδὸς Galignani's Messenger, ἢ τιμὴ τῆς εἶναι, ὡς ἔλεγες φρ. 88, τὰ ὅποια

» ἀλλὰ στείλει πάραυτα τὴν βοήθειαν ἢ εἰς ἀργύρια, ἐὰν ἀγαπᾷς, διὰ
» Πετροπούλεως εἰς τὸ ἔμπορικόν ὄσπῆτιον τῶν κυρίων Ἀλεξάνδρου
» Κοντοσταύλου, ἢ καὶ εἰς σιτάρια ἢ ἄλλα εἶδη εἰς τὸν εὐρισκόμενον τὴν
» ὥραν ταύτην εἰς Μάλταν φιλιτατὸν μου κύριον Ἀλεξάνδρον Κοντό-
» σταυλον ».

« Τὴν αὐτὴν τῆς παραλαβῆς τῆς ἐπιστολῆς σου ἡμέραν, ἔλαβα καὶ ἀπὸ
» τὸν Κοντόσταυλον ἐπιστολὴν ἀπὸ Μάλτας, μηνολογημένην 12 Σε-
» πτεμβρίου, ἐπιστολὴν, ἣτις μοῦ κατεσπάραξε τὰ σπλάγχνα, περιγρά-
» φουσα τὰς ἀνηκούστους φρικτὰς συμφορὰς τῆς δυστυχεστάτης πατρί-
»δος. Ὅ,τι μάλιστα μοῦ ἐτάραξε, φίλε μου, τὴν ψυχὴν, εἶναι τοῦτο.
» Αὐτός, φίλε μου, μὴν ἐξεύρων ὅτι εἶχα προσδράμειν εἰς τὴν γενναίαν
» σου ψυχὴν, ζητῶν βοήθειαν διὰ τοὺς Χίους, οὐδὲ προβλέπων τί ἔμελλ-
» λες νὰ μ' ἀποκριθῆς, μὲ παρακαλεῖ, μὲ βιάζει, μ' ἐξορκίζει εἰς τὸν
» Θεὸν τὸν βλέποντα τὰ δάκρυα καὶ ἀκούοντα τοὺς στεναγμοὺς τῶν αἰχ-
» μαλώτων ἀδελφῶν μας, νὰ γράψω μ' ἐλπίδα βεβαίαν ὅτι θέλω εἰσα-
» κουσθῆν. Ὅ,τι σὲ λέγω περὶ τῶν εἰς Μάλταν σιταρίων, εἶναι τοῦ
» Κοντοσταύλου συμβουλή, ὅστις προσθέτει καὶ τοῦτο, ὅτι ἂν δὲν εὐρί-
» σκωνται αὐτοῦ ἔτοιμα Ἀγγλικά καράβια, νὰ τὸν γράψῃς εἰς Μάλταν
» φανερόντων τὸν καιρὸν καὶ τὴν ποσότητα διὰ νὰ σοῦ στείλῃ ἐκείθεν κα-
» ράβιον ».

« Ἀγαπητὲ φίλε, πρέπει νὰ τελειώσω· διότι ἤρχισε νὰ μοὶ ζαλίζεται
» ἢ ταλαίπωρός μου κεφαλή. Πάλιν σὲ λέγω· μετὰ τόσας εὐεργεσίας
» κάνεις δὲν ἔχει πλέον δίκαιον νὰ ζητῇ τίποτε ἀπὸ σέ. Τοῦτο μόνον σὲ
» παρακαλῶ, νὰ κάμῃς ἐξέτασιν ἀκριθῆ τῆς περιουσίας σου· καὶ ἂν περισ-
» σεύῃ τίποτε διὰ νὰ θεραπεύσῃς τὰς πληγὰς τῆς Πατρίδος μας, δὲν σοῦ
» τὰ ζητῶ ἐγώ. Φαντάσου ὅτι βλέπεις τὸν Χριστὸν ἐπάνω εἰς τὸν σταυ-
» ρὸν βρεγμένον μὲ τὰ αἵματά του, καὶ φωνάζοντα πρὸς σὲ τὰ πατρικά
» ταῦτα λόγια· *Γιὲ μου Βαρβάκη, πολλαὶ χιλιάδας αἰχμαλώτων,*
» *βαπτισμένων εἰς τὸ ὄνομά μου, κινδυνεύουν τὴν ὥραν ταύτην νὰ*
» *μὲ ἀρρηθῶσι καὶ νὰ ἐναγκαλισθῶσι τὴν βδελυρὰν θρησκείαν τοῦ*
» *Μωάμεθ. Ἴδοὺ καιρός, βαπτισμένε εἰς ὄνομά μου ἀγαπητὲ υἱέ,*
» *νὰ σώσῃς τοὺς βαπτισμένους ἀδελφοὺς σου ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν*
» *μολυσμὸν* ».

« Ἄν αὐτοῦ γνωρίζῃς ἄλλους τινὰς φίλους σου πλουσίους, μὴν ἀμε-
» λήσῃς, φίλε μου, νὰ τοὺς παρακινήσῃς νὰ μιμηθῶσι τὴν φιλόανθρωπὸν

ἐπλήρωσα, διὰ νὰ πέμπεται (κατὰ τὴν διαταγὴν σου) εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἀργέντην. Ἐλευθέρα ἀπ' ἀγώγιον, ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἐρχομένου Νοεμβρίου καὶ καθεξῆς, μέχρι πληρώσεως ἐνὸς ἔτους. Ὅθεν παρακαλῶ τὸν φίλον μας κ. Φραγκιάδην νὰ μοῦ ἐμβάσῃ τὰ φρ. 88.

Τὰ Ἠθικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὁ Στρατηγικὸς τοῦ Ὀνησάνδρου (περὶ τῶν ὁποίων σ' ἔγραφα) ἐκδίδονται τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα. Θέλω φροντίσειν νὰ σοῦ στείλω σῶμα ἐν ἀπὸ καθέν. Εὐτύχει!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Παρακαλῶ τὸν κ. Φραγκιάδην ἀσπαζόμενος, νὰ στείλῃ

» σου ψυχὴν. Ἀνάγνωσε εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν ἐπιστολὴν μου, καὶ παρα-
» κάλεσέ τους ἀπὸ μέρους μου, ἢ μᾶλλον ἀπὸ μέρους τῶν κινδυνευόντων
» ἀδελφῶν μας, νὰ δεῖξωσιν εὐσπλαγχνίαν, καὶ νὰ τὴν δεῖξωσιν ἐγγή-
» γορα· πρὶν ὁ διάβολος ἀρπάσῃ τόσας ψυχὰς ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκ-
» κλησίαν μας. Ἐγὼ, φίλε μου, εἶμαι νὰ σχάσω ἀπὸ τὸ κακὸν μου.
» Ἀκούω καθημέραν τοὺς φωνάζοντας βοήθειαν, καὶ νὰ τοὺς βοηθήσω
» δὲν ἔχω τρόπον κανένα. Ἦθελα μετὰ χαρᾶς πωλήσειν τὴν βιβλιοθή-
» κην μου (διότι ἄλλο παρ' αὐτὴν δὲν ἀπέκτησα εἰς τὸν κόσμον)· ἂν ἦτο
» δυνατόν νὰ ζῶ καὶ νὰ ἐργάζομαι χωρὶς βιβλιοθήκην ».

» « Συγγνώρῃσέ με φίλε, ἀκόμη δύο λόγους χωρὶς βάρους σου. Ἐνθυ-
» μᾶσαι ὅτι πρὸ μικροῦ μοῦ ἐπρόσφερες 3500 φρ. διὰ τῶν ἐν Λιθόρνῳ
» φίλων μας, καὶ πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων χρόνων 8000 (ἂν ἐνθυμοῦμαι
» καλὰ) διὰ τοῦ ἐν Βιέννῃ φίλου Θεοδώρου Πάλλη. Δὲν τὰ ἐδέχθην
» τότε, διότι δὲν εἶχα χρεῖαν· καὶ ὅτι, καὶ ἂν εἶχα χρεῖαν, ἤθελ' εἶσθαι
» ἱεροσουλία νὰ λαμβάνω ἐγὼ τὴν χρεωστούμενην εἰς τὴν Πατρίδα βοή-
»θειαν. Ταῦτα λοιπὸν τὰ ἀργύρια τὰ ζητῶ τῶρα διὰ τοὺς αἰχμαλώτους
» ἀδελφούς μας, καὶ στείλέ τα εἰς τὸν φίλον Κοντόσταυλον, ἕως νὰ ἐτοι-
» μάσῃ τὴν μεγαλύτεραν βοήθειαν, ἂν ἦτο δυνατόν ἀπὸ τὴν περιουσίαν
» σου καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους φίλους ».

» Εὐτύχει φίλε μου ἀγαπητέ ».

» Ἐκ Παρισίων, 19 Ὀκτωβρίου 1822 ».

τὴν παροῦσαν καθὼς εἶναι εἰς τὸν κ. Κοντόσταυλον· τὴν δ' εἰς αὐτὴν κλεισμένην νὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν αὐτοῦ κ. Ἰωάννην Μαυρογορδάτον.

25.

Ἐκ Παρισίων 18 Ἀπριλίου 1823.

Ἀγαπητὲ Κοντόσταυλε,

Τὴν ἐπιστολὴν σου 1 Φεβρουαρίου ἔλαβα. Συγχαίρω καὶ σὲ μακαρίζω, ὅτι προσμένεις τὴν οἰκογένειάν σου. Εὐχόμενος ἀπὸ ψυχῆς νὰ τὴν ἀπολαύσῃς ὑγιαίνων ὑγιάνουσαν!

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος λυποῦμαι, ὅτι λείπεις ἀπὸ τὴν Λόνδραν εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. Ἐμαθες ἴσως ἕως τώρα, ὅτι παρὰ τὰς πλουσιοπαρόχους προσφορὰς τῶν Κουακέρων καὶ ἄλλων Ἀγγλων εἰς ἀναψυχὴν καὶ παρηγορίαν τῶν σπαρμένων ἐδῶ κ' ἐκεῖ συμπατριωτῶν, λειψάνων τῆς Τουρκικῆς θηριωδίας, ἠνοίχθη τώρα νέα συνεισφορὰ γενικὴ (23 Μαρτίου 1823) ὅχι πλέον διὰ νὰ μοιράζεται ὡς ἐλεημοσύνη εἰς καθένα μερικῶς, ἀλλ' ὡς πολιτικὴ βοήθεια **Political subscription for the Greeks**· οὕτως ἐπιγράφεται καὶ διαιρεῖται εἰς 17 ἄρθρα. Εἰς τὸ 15, ἀφοῦ λέγει, ὅτι αἱ μερικαὶ εἰς καθένα ἐλεημοσύναι, ἂν καὶ ἐπαινέται, θέλουσιν ἀφίσειν τοὺς ἐλευθέρους εἰς παντοτεινὴν δυστυχίαν, ἂν ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τοὺς τυράννους, καὶ ὅτι συμφέρει πλέον νὰ γενῆ ἡ συνεισφορὰ πολιτικὴ, ἢ γουν τοιαύτη, ὅποια βοηθοῦσα τὴν

ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ γένους, βοηθεῖ ἐνταυτῷ καὶ τῶν μερικῶν τὴν δυστυχίαν, προσθέτει ὅτι τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ φεύγοντες Χῖοι θέλουν δυνηθῆν νὰ ἰδῶσι πάλιν τὸ θέατρον τῆς παιδικῆς ἡλικίας των, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν ἀνανεωμένην κατοικίαν τῶν γονέων των κτλ. The fugitive Sciot will then be enabled to revisit the scenes of his childhood, to return to the renovated dwelling of his father etc.

Ὅταν τὰ ἀνέγνωσα, φίλε, ἐξεφώνησα· «Πόσον ἤξιζεν ἓνας Κοντόσταυλος, ἂν εὕρισκετο εἰς τὴν Λόνδραν!» Ὅχι ὅτι κατηγορῶ τοὺς λοιποὺς συμπατριώτας· καὶ οἱ ἐκεῖ, καὶ οἱ ἄλλοι, εὕρισκόμενοι ἔχουν μέγαν ζῆλον (καὶ πρέπει φυσικὰ νὰ τὸν ἔχωσιν) ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἄλλ' ἐπιθύμουν καὶ ἐπρόσμενα ἀπ' ὅλους των πλειοτέραν σύμπνοιαν, καὶ κίνησιν θερμότεραν εἰς τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς πατρίδος. Μ' ὅλα ταῦτα, φίλε, μὴν ἀπελπίζεσαι· ἡ Χῖος μέλλει νὰ ἐλευθερωθῆ.

Ἀπὸ τὸν Βαρβάκην ματαιῶς προσμένεις ἀπόκρισιν· ἐπειδὴ τὴν διὰ Λιθόρνου σταλθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἐπιστολήν μου, ἔκριναν οἱ ἐν Λιθόρνῳ συμπατριῶται νὰ τὴν κρατήσωσι, μὲ πρόφασιν ἴσως εὐλογον, νὰ μὴ πολυβαρύνωμεν δηλαδὴ τὸν ἄνθρωπον.

Τὴν 6 Μαρτίου, ἔγραψ' ἄλλην μίαν κοινήν πρὸς τοὺς Ψυρανοὺς, Ὑδραίους, καὶ Σπετζώτας, παρακινῶν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Χίου. Εὗρηκε καὶ αὐτὴ τοῖχον ἀπὸ τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ συμπατριώτας· ἴσως καὶ τοῦτο εὐλογον. Τὸ βαθύ μου γῆρας μ' ἀναγκάζει νὰ πείθωμ' εὐκολα εἰς ἄλλους, φοβούμενος μὴν ἐξεμῶρανα.

Τὴν ἐπιστολήν σου τὴν πρὸς τὸν Νικόλαον Ῥάλλην ἔστειλα χωρὶς ἀναβολὴν εἰς Λόνδραν.

Ἴσως σ' ἐμήνυσαν ἀπὸ Μασσαλίας τὴν πρὸ μικροῦ φρικτὴν Πυρκαϊάν τοῦ Βυζαντίου. Παρεκτὸς πολλῶν χιλιάδων οἰκῶν κατακαυμένων, κατεκάη ὁ ἄρσανᾶς, ὁ τοπχανᾶς μὲ παντελῆ φθορὰν πολλῶν ἀναγκαίων εἰς καταρτισμὸν πλοίων πολεμικῶν. Τοῦ μεγάλου Μακελλαρίου ἡ πόλις ἔπεσεν εἰς καθαρὰν ἀναρχίαν· καὶ πρόσμενε ν' ἀκούσης καὶ τὴν σφαγὴν τοῦ μεγάλου ἀπὸ τοὺς ὑπ' αὐτὸν μικροὺς μακελλαρίους.

Χαίρω, ὅτι εὐχαριστήθης ἀπὸ τὰ Προλεγόμενα. Τὰ ὅποια μὲ ζητεῖς 15 σώματα ἀπὸ καθὲν σύγγραμμα, ἐδίστασα κατ' ἀρχὰς ἂν ἔπρεπε νὰ σὲ τὰ στείλω· διότι δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι μὲ τὰ ζητεῖς χαριζόμενος (*par complaisance*). Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτόκλητος σύ, καὶ ὄχι ἀπὸ παρακίνησίν μου, τὰ ζητεῖς, ἔκρινα νὰ μὴ χαδεύωμαι. Τὰ ἔπεμψα λοιπὸν χθὲς εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ἀργέντην, γράψας εἰς αὐτὸν νὰ μοῦ στείλῃ τὴν τιμὴν φρ. 235,50 κατὰ τὸν ἐξῆς λογαριασμὸν :

16	λογιζόμενα διὰ 15 σώματα Ἠθικῶν	
	πρὸς φρ. 15,50 . . φρ.	157,50
	ἀφ. διὰ μετρ. 10 % . . »	15,75
		<hr/>
		φρ. 141,75
16	» διὰ 15 τοῦ Στρατηγικοῦ	
	πρὸς 6,50 . . φρ.	97,50
	ἀφ. »	9,75
		<hr/>
		φρ. 87,75
		» 229,50
1	δέσμην περιέχουσιν τὸ σύγγραμμα τοῦ Bigon, les Cabinets et les peuples, 3 ἐκδ.	6
		<hr/>
		φρ. 235,50

Εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ βιβλιοπώλου τὰ Ἠθικὰ πω-
λοῦνται φρ. 12, καὶ ὁ Στρατηγικὸς 8. Τοῦ Bignon τὸ
σύγγραμμα ἐπρόσθεσα, μὲ ἐλπίδα ὅτι θέλει σ' ἀρέσειν, ὡς
ἤρρεσεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Εἰς σχεδὸν ἐνὸς μηνὸς διά-
στημα ἔγιναν τρεῖς ἐκδόσεις. Μίαν μόνην ἀσχημίαν θέλεις
ἀναγνώσειν εἰς αὐτὸ μὲ τὴν ὁποίαν ἐδοκιμάσαμεν ὅλοι ἀ-
γανάκτησιν, ἣτις ὁμῶς δὲν εἶναι σφάλμα τοῦ συγγραφέως,
ἀλλ' ἀπάτη τὴν ὁποίαν τὸν ἠπάτησαν οἱ σφετεριζόμενοι
ἀναισχύντως τὰ ἀλλότρια. Ἰδ. σελ. 246, ὅπου θέλεις
εὐρεῖν, ὅτι αἱ εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Χίου δωρεαὶ τοῦ Βαρ-
βάκη, ἔγιναν ἀπὸ τοὺς Φαναριώτας. Ἐδῶ κλεισμένην σέ
στέλλω καὶ τὴν προκήρυξιν τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως
τῶν Ἠθικῶν καὶ Πολιτικῶν εἰς βοήθειαν τῶν Χίων. Τῶν
Ἠθικῶν ἡ τύπωσις ἤρχισε. Ἐσυγκροτήθη ἀπὸ τὴν ἐδῶ
ἑταιρίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς καὶ ἄλλη συνεισφορά
διὰ τοὺς Χίους· καὶ ἐσυναθροίσθησαν ἀργύρια (ἐκ τῶν ὁ-
ποίων τινὰ ἐστάλησαν πρὸς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ ἐνδεεῖς),
ὄχι πολλὰ ὁμῶς. Τὸν ἐρχόμενον Αὐγουστον δημοσιεύω
δευτέραν ἐκδοσιν τοῦ Βεκκαρίου, αὐξημένην μὲ σημειώ-
σεις καὶ νέα Προλεγόμενα. Ὑγίαινε!

Ὁ εἰς τὰς προσταγὰς σου πρόθυμος
Ο. Ο.

26.

Κατὰ Μάϊον 1825.

Ἀσπάζομαι σε,

Ἐδῶ κλεισμένην βλέπεις τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς τοὺς
τρεῖς ἐσᾶς, διὰ νὰ τὴν ἀνοίξετε μετὰ τὸν θάνατόν μου,

καὶ νὰ πράξετε τὰ ζητούμενα. Τὸ ἴσον αὐτῆς πέμπω, σφραγισμένον ὁμοίως καὶ πρὸς τοὺς ἐν Τεργέστη δύο. Ἡ διαθήκη μου, Γαλλογραικιστὶ γραμμένη, εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ ἐδῶ κυρίου François Thurot, professeur au Collège royal de France, ὅστις μέλλει νὰ σᾶς τὴν παραδώσῃ καὶ αὐτὴν καὶ ὅλα μου τὰ ὑπάρχοντα, ὡς ἐκτελεστῆς διαθηκάριος.

Τὴν ἄλλην κλεισμένην δὸς τὸν ὅποιον ἐπιγράφεται. Ἐπεθύμουν νὰ τὴν δώσῃς μόνος πρὸς μόνον.

Περὶ τῶν φλανέλλων σ' ἔγραψα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν.
Εὐδαιμόνει!

Ο. Ο.

27.

18 Ἰουνίου 1825.

Φίλε Κοιτόσταυλε,

Τὴν 13 Ἰουνίου ἐπιστολὴν σου ἔλαβα, καὶ ἔστειλα κατὰ προσταγὴν σου, νὰ ζητήσω τὰς φλανέλλας, ἐκ τῶν ὁποίων μ' ἔδωκε μίαν μόνην, λέγων ὅτι τὴν ἄλλην ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, καὶ ὑποσχόμενος νὰ μοῦ τὴν ἀναπληρώσῃ πρὸς τὸ τέλος τοῦ μηνός.

Ὡς τόσον σ' εὐχαριστῶ.

Ἀπὸ τὸν Ῥώταν ἔλαβα ἐπιστολὴν γραμμένην 10 τοῦ παρόντος, παρέχουσαν τὴν εὐφρόσυνον ἀγγελίαν, ὅτι ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος ἀνέλυσεν, « ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ

προσώπου πυρός. » Μοῦ ἤρπασε τὴν ἐπιστολὴν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους, διὰ νὰ τὰ ἀντιγράψῃ αὐτοῦ πρὸς τὸν κ. Ὁρλάνδρον. Τοῦτο μόνον ἐνθυμοῦμαι τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι ὁ φανὸς ἀνάφθη τὴν παραμονὴν τῆς Ἀναλήψεως, τὸ μεσονύκτιον.

Κάμε με, φίλε, τὴν χάριν νὰ εἶπῃς τὸν κ. Ὁρλάνδρον, ὅτι ἔλαβα χθὲς τὴν ἐπιστολὴν του, καὶ θέλω τὸν ἀποκριθῆν, ὅταν λάβω καιρὸν καὶ δύναμαι νὰ γράφω. Καϊμέ-
ρα μου νιάτα! ἔλεγεν ὁ Ναστραντῆ Χότζας· τὸ ἐλαιον τοῦ λύχνου τῆς ζωῆς μου ἐφύραζε. Τὴν ὁποίαν με δίδει εἰδήσιν περὶ τοῦ ψηφίσματος τῆς Κυβερνήσεως, εἶχε μοῦ τὴν κοινοποιήσῃν πρὸ ἡμερῶν ἀπὸ Λιθόρνου ὁ Φραγκούλης Ῥοδοκανάκης.

« Ἄς πᾶν εἰς τὸν διάβολον » λέγεις· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ, φίλε. Δύο πράγματα εἶναι, τρίτον ἄλλο δὲν γνωρίζω. Ἡ εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐζήτησαν δάνειον, ἢ ψευδές. Ἄν ἦναι ψευδές, διὰ τί νὰ λέγεται, χωρὶς ν' ἀποδείχνηται; Ἄν ἦναι ἀληθές, διὰ τί τῶν τολμησάντων τὰ ὀνόματα δὲν ἐφανερώθησαν ἀκόμη δημοσίως; Μόνον τὸ φῶς σώζει τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑθνῶν. « Ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ, οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει ».

Εὐχαριστῶ, φίλε Toaster, καὶ σὲ καὶ τοὺς ἀποκριθέντας εἰς τὸ Toast, καὶ σᾶς εὐχομαι ὅλους εὐδαιμονίαν!

Ο. Ο.

29 Ιουνίου 1825.

Πρὸς τοὺς ἐν Λορδίνῳ συμπατριώτας Χίους.

Φίλε Κορτόσταυλε,

Βλέπεις ὅτι ἡ παροῦσα ἐπιστέλλεται κοινῇ εἰς ὅλους σᾶς, καὶ ἀκολούθως πρέπει νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς ὅλους. Ἴδου τί τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος.

Ὁ Πανταλέων Μαυρογορδάτος μοῦ κατεύθυνεν ἀπὸ Βιέννης συνωδευμένον μὲ ἐπιστολὴν 8 Ἰουνίου τὸν Κωνσταντῖνον Ἰωάννου Πιτσιπιὸν ἐπιθυμητὴν σπουδῆς καὶ προκοπῆς εἰς τὰ καλὰ. Ὁ Κωνσταντῖνος οὗτος νέος καὶ τὴν φύσιν ἐξυπνος καὶ στολισμένος μὲ παιδείαν Ἑλληνικὴν, ὡς χρηματίσας τοῦ χρηστοῦ μας Βάμβα μαθητῆς, στερεῖται διόλου τὰ πρὸς τὴν περαιτέρω παιδείαν ἀναγκαῖα. Ἦλθεν ἐδῶ μὲ τὴν ματαιὰν ἐλπίδα νὰ βοηθηθῇ ἀπὸ τὴν ἐδῶ Γραικικὴν Ἐπιτροπὴν (Comité), καὶ ἂν ἀποτύχῃ, νὰ περάσῃ αὐτοῦ νὰ ζητήσῃ βοήθειαν ἀπὸ τὴν αὐτοῦ ἐπιτροπὴν διὰ μέσου σας. Ἦτον ἔτοιμος καὶ νὰ κινήσῃ πρὸς ἐσᾶς, ἔχων ἀγγλικὸν διαβατήριον. Ἄλλ' ἐγὼ τὸν ἐσυμβούλευσα νὰ προσμείνῃ ὀλίγας ἡμέρας, ἕως νὰ σᾶς ἐρωτήσω καὶ νὰ λάβω ἀπόκρισιν, ἂν ᾖ αὐτοῦ ἐλπίς βοήθειας, διὰ νὰ μὴν αὐξήσῃ τὴν ἀπορίαν του μὲ μάταια ἐξοδα καὶ ταξείδια.

Δὲν εἶναι καμμία ἐλπίς ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἐπιτροπὴν, διότι αὐτῆς ἡ πρὸς Ἑλλάδα βοήθειαν συνίσταται εἰς

ἀποστολὴν πολεμικῶν ἐφοδίων καὶ τεχνιτῶν, τοὺς ὁποίους πέμπει τῶρα μὲ δαπάνην ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας φρ. Φοβοῦμαι μὴ καὶ ἡ αὐτοῦ Ἐπιτροπὴ δὲν δώσῃ ἀκρόασιν εἰς τοιαύτας ζητήσεις, ὅποια εἶναι τοῦ Πιτσιπιουῦ ἢ ζήτησις. Πληροφορήσετε λοιπὸν περὶ τούτου τὸν νέον, τί μέλλει καὶ τί πρέπει νὰ κάμῃ. Ἄν ἐπιτύχετε νὰ λάβετε βοήθειαν ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν, συμφέρει πάλιν νὰ μὲνῃ ἐδῶ, ὅπου τὰ ἐξοδα εἶναι ἐλαφρότερα παρὰ τὰ χρειάζομενα αὐτοῦ. Ἡ χρεία του εἶναι διὰ δύο ἢ τὸ πολὺ τρεῖς χρόνους, καὶ ἡ δαπάνη μὲ οἰκονομίαν 80 (ὀγδοήκοντα) φράγκα καθ' ἕκαστον μῆνα, κατὰ τὸν ὅποιον μοῦ ἐσχεδίασε λογαριασμὸν ὁ Φουρναράκης.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅμως ὅτι ἡ αὐτοῦ Ἐπιτροπὴ δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νέου. Τί συμβουλευέτε τὸν νέον; νὰ κινήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ ἀτελεύτητα μαθήματα, ἢ νὰ ἀναλάβετε σεῖς ὅλοι οἱ εὐρισκόμενοι συμπατριῶται τὸ βᾶρος τῆς δαπάνης; Τὸ δεῦτερον μὲ φαίνεται καὶ δικαιότερον καὶ συμφερότερον. Ὁ ἄγριος Σουλτάν Χασάπης σᾶς ἐξωσεν ἀπὸ τὴν Πατριδα σας· ἀλλὰ δὲν πιστεύω ὅτι ἐξερρίζωσεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας· καὶ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ἀνακτήσετε. Ἡ ἀνάκτησις τῆς δὲν στέκει εἰς τὴν ἀνοικοδομὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν πύργων σας, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ λαμπροῦ γυμνασίου σας. Συμφέρει λοιπὸν εἰς ἐσᾶς, φίλοι μου, νὰ ἔχετε καὶ προετοιμασμένους πάσης παιδείας διδασκάλους διὰ τὸ γυμνάσιον. Κάνειε ἀπὸ σᾶς, εἶμαι βέβαιος, δὲν ἐκατήντησεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἀδιαφορίαν, μὴ γένοιτο! οὐδὲ κανενὸς αὐτίκα ἐκλείσθησαν εἰς τὴν λυπηρὰν προσκάλεισιν τῆς μαυροφορεμένης Πατριδος, οὐδὲ κανενὸς στόμα τολμᾷ νὰ ἐκφωνήσῃ, ἄλ-

λου, τὸ « Ἀγρὸν ἠγόρασα » καὶ ἄλλου (ὡς ἐστὶ Κοντόσταυλε καὶ ὁ Ῥάλλης οἱ νεόγαμοι), « Γυναῖκα ἔγημα ». Ἄλλ' εἶμαι βέβαιος, πάλιν τὸ λέγω, ὅτι ὅλοι σας μὲ μίαν ψυχὴν καὶ μίαν φωνὴν ἄλλο δὲν συλλογιζέσθε, ἄλλο δὲν φωνάζετε νύκτα καὶ ἡμέραν, παρὰ τὴν φίλην Πατριδα, ὄνομα σεβασμιώτερον καὶ ἀγιώτερον, ὡς ἔλεγεν ὁ ἅγιος Σωκράτης, παρὰ γονεῖς, γυναῖκας, τέκνα, καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου.

Ἀπόκρισιν νὰ ἔχω, φίλε Κοντόσταυλε, ὅστις εὐχομαι εἰς ὅλους σας τῆς Πατρίδος τὴν ἀνάκτησιν!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Εἰπέ νὰ ζήσης! τὸν φίλον Φραγκιάδην, ὅτι ἔλαβα τὸ ὅποιον μ' ἔστειλε βιβλίον καὶ τὸν εὐχαριστῶ.

29.

29 Μαΐου 1827.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κοιτόσταυλον.

Φίλε πολῖτα.

Χθὲς ἔλαβα ἀπὸ τοὺς Βλαστὸν καὶ Ῥώταν τὰ ἐδῶ κλεισμένα, κ' ἔκρινα ὄχι περιττὸν νὰ τὰ κοινωνήσω καὶ σέ καὶ τοὺς φρονουῦντας κατὰ σέ. Δεῖξε μάλιστα τὴν τοῦ Γλαράκη πρὸς τὸν Πρασακάκη (τὸν ὅποιον μετὰ τῆς

ἀγαπητῆς του συζύγου ἀσπάζομαι). Καιρὸς δὲν εἶναι νὰ ζητῆτε τὴν συγκατάθεσιν ὄλων. Δύο τρεῖς οἱ φρονιμώτεροι, καὶ ἄλλοι τόσοι τῆς Τεργέστης, λάβετε τὰ μέτρα σας νὰ λυτρώσετε τὴν Πατρίδα· καὶ ἔπειτα οἱ ἀντιλέγοντες ἀναγκάζονται, ὡς εἶναι τὸ δίκαιον, νὰ συνεισφέρωσιν ἀναλόγως καθεὶς τὸ μέρος τῆς δαπάνης. Καιρὸς εἶναι νὰ κάμετε τὰς μύξας νεῦρα, ὡς λέγει ἡ παροιμία. Συμφέρον ἦτο νὰ ταχύνης καὶ σὺ τὴν ἐπιστροφὴν σου εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Πρασακάκης εἰς τὴν Μασσαλίαν. Πλειότερα δὲν ἔχω δύναμιν νὰ εἶπω.

Τὴν 24 ἀνεχώρησεν ὁ Φρ. Μαῦρος, καὶ μοῦ ἀφῆκε χρυσὴν ἄλυσιν διὰ σέ. Ἔλαβα καὶ τὴν 3 Μαΐου ἐπιστολὴν σου. Εὐτυχεῖτε!

Ο. Ο.

30.

13 Ἰουρίου 1828.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κορτιόστανλορ.

Φίλε πολίτα,

Σὲ πιστεύω ὅτι τὸ πρᾶγμα ἠκολούθησεν, ὡς λέγεις, ἐπειδὴ στηρίζεις εἰς τὴν τιμὴν σου ὅ,τι λέγεις. Ἄλλ' ὅμως τόσον ὀλιγώτερον ἀρέσκομαι νὰ ζητῶ ἢ νὰ ζητῶσιν ἄλλοι δι' ἐμέ, ὅσον οὐδὲ χρεῖαν μεγάλην συνδρομῶν ἔχω τὴν παροῦσαν ὥραν.

Μ' ὅλον τοῦτο, κρίνων ἄδικον νὰ ἀποβάλω τὴν γεν-

ναίαν προσφοράν τῶν καλῶν νέων, τὴν δέχομαι εὐχαρίστως, μὲ ταύτην ὁμως τὴν συνθήκην, ἣτις τιμᾶ αὐτούς, χωρὶς νὰ ἀτιμάσῃ ἐμέ, καὶ γίνεται ἀληθῶς χάρις, καὶ ὄχι βᾶρος, εἰς ὀγδοηκονταετῆ γέροντα, ἀδύνατον πλέον νὰ βαστάζῃ βᾶρος;

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἐρχομένου φθινοπώρου, ἂν εὐρίσκομαι ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον, ἐλπίζω νὰ ἐκδώσω καὶ ἄλλο παλαιὸν σύγγραμμα, ὠφέλιμον εἰς τὸ γένος. Αὐτοκίνητοι τρεῖς ὁμογενεῖς ἄνδρες μου ἔμβασαν δι' αὐτὸ φρ. 1700, προβάλλοντες αὐτοὶ (ὄχι ἐγὼ), νὰ πέμψω ἐξ αὐτῶν, ὅταν τελειωθῇ, εἰς τὴν Ἑλλάδα, τόσα ἀντίτυπα, ὅσα ἐπιδέχεται ἡ ποσότης τῶν 1700 φρ., διὰ νὰ μοιράζωνται δωρεὰν εἰς τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς πένητας σπουδαστὰς νέους.

Εἶναι τρεῖς ἢ τέσσαρες μῆνες ἀποῦ συνέβη ἄλλο τι παρόμοιον ἀπὸ ἄλλον ὁμογενῆ (καὶ τούτου τὸ παράδειγμα, ὑπολαμβάνω ὅτι ἐκίνησε καὶ τοὺς προειρημένους τρεῖς)· ἔστειλα καὶ δι' αὐτὸν εἰς τὴν ἐν Ναυπλίᾳ φιλανθρωπικὴν Ἑταιρίαν, διὰ τοῦ φίλου Θ. Πρασακάκη, ἀντίτυπα καὶ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Ἐγχειριδίου τοῦ Ἐπικτήτου, νὰ μοιράζονται καὶ αὐτὰ δωρεὰν εἰς τοὺς πένητας σπουδαστὰς.

Ταῦτα λοιπὸν πρόβαλε, φίλε, εἰς τοὺς φίλους, ὡς μόνην συνθήκην νὰ δεχθῶ μὲ εὐχαρίστησιν τὴν γενναίαν αὐτῶν προσφοράν, καὶ νὰ τὴν κρίνω ἀληθῶς χάριν, ἐπειδὴ χαρίζεται ἐν ταύτῃ εἰς ὅλον τὸ γένος, τοῦ ὁποίου μέλος εἶμαι κ' ἐγὼ, καὶ διὰ τὸ ὅποσον κοπιᾶζω νύκτα καὶ ἡμέραν μὲ ἐλπίδα ὠφελείας. Οἱ κόποι μου βέβαια, καθ' αὐτούς κρινόμενοι, δὲν εἰν' ἄξιοι οὔτε συνδρομῆς οὔτε βοηθείας· ὅσον ὁμως εὐτελεῖς κἂν ἦναι, ἐπειδὴ τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτούς δὲν εἶναι συμβουλαὶ τῆς κεφαλῆς

μου, ἀλλὰ θεῖα παραγγέλματα τῶν προγόνων μας, μεγα-
λητέραν ἄλλην χάριν, ἢ ἀμοιβὴν τῶν κόπων εἰς ἐμὲ δὲν
ἐμπορεῖ κάνεις νὰ κάμη, παρὰ νὰ εὐκολύνη τὴν διασπο-
ρὰν τῶν βιβλίων εἰς τοὺς ἀδυνάτους νὰ τάγοράζωσι.

Ταύτην τὴν συνθήκην δεχόμενοι οἱ φίλοι νέοι, ἀπο-
λύονται καὶ ἀπὸ τὴν κατ' ἔτος συνεισφοράν. Ἐὰν ὁμως,
διὰ κακὴν μου τύχην, ζήσω καὶ τὸ ἐρχόμενον (1828)
ἔτος, καὶ ἡμαί ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ ἐκδώσω ἄλλο
τι μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ νῦν ἐκδιδομένου, δέχομαι καὶ
τὴν μέλλουσαν αὐτὴν συνεισφοράν, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐτὴν
πάλιν συνθήκην. Εὐδαιμόνει!

Ο. Ο.

Δὸς νὰ ζήσης! τὴν κλεισμένην· εἰπέ με ἂν ὁ Εὖστ.
Ῥάλλης εἶναι ὁ τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα ἐδῶ χρηστὸν νέον, ὁ
γαμβρὸς τοῦ I. Μαυρογ.

31.

22 Αὐγούστου 1828.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κοντόσταυλον.

Σημείωσις τῶν διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Πέτρ. Σκυλ.
σταλθέντων βιβλίων πρὸς τὸν Ἀλέξ. Κοντόσταυλον.

Ἐστάλησαν, 24 Ἰουλίου διὰ τῆς πόστας·

4 Volumes <i>Traité de Législation etc.</i> par le Comte	fr. 32,—
1 <i>Économie politique</i> par Destutt de Tracy	2,50
1 <i>Manuel d'Histoire ancienne</i>	8,—
6 κομμάτια.	42,50
Τύλιγμα εἰς πανίον καὶ enregistrement	1,30
	fr. 43,80

Ἐστάλησαν οἱ 54 τόμοι 22 Αὐγούστου εἰς μίαν
κιβωτὸν διὰ τῆς ταχυδρόμου ἀμάξης·

1	Daunou des garanties individuelles.	6,—
2	Jourdan mémoires politiq. et militair. sur la Grèce	13,—
2	Semondi, Richesses Commerciales, ou Econom. polit.	8,50
2	Économie polit. des Athéniens, trad. del'Allem.	15,—
<hr/>		fr. 86,30
13	1 σῶμα τοῦ πρώτου τόμου τῶν Ἀτάκτων, δῶρον εἰς τὸν Ἀλέξ. Κοντόσταυλον.	
50	50 σῶματα τοῦ αὐτοῦ πρώτου τόμου, εἰς πώλησιν διὰ λογα- ριασμὸν Α. Κοραῆ.	
<hr/>		
54		

Εἰς τὴν μακρὰν σου, φίλε, ἐπιστολὴν (καὶ μακρὰς γράφεμε πάντοτε), συγχώρησε εἰς τὸ γῆρας ν' ἀποκριθῶ σύντομα. Ὅσα μὲ λέγεις περὶ τῶν προτέρων κυβερνητῶν, τοὺς ἐγνώριζα καὶ χωρὶς νὰ τοὺς ἴδω ποτέ, « Οὐ συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν », κάθε δένδρον πρέπει νὰ φέρῃ καρποὺς ἰδίους τῆς φύσεώς του. Χαίρω ὅτι ἀπὸ τὸν νέον κυβερνήτην, ἐλπίζονται, ὡς λέγεις, καρποὶ γλυκύτεροι.

Τὰ 300 φρ. ἔλαβα.

Εἰς τὰ ἄνω βιβλία σου ἤθελα νὰ βάλω τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν τοῦ De Say· ἀλλ' ἐξηντλήθη ἡ ἔκδοσις, καὶ ἐτοιμάζει νέαν ἄλλην πολὺ διεξοδικωτέραν· δὲν ἐξεύρω πότε μέλλει νὰ τὴν τελειώσῃ. Ἐνθύμιζέ μου τὴν ὅταν μὲ γράφῃς, ὅτι ἡ μνήμη μου ἐξησθένησε διόλου.

Σὲ πέμπω 50 σῶματα τοῦ πρώτου τόμου τῶν Ἀτάκτων, μὲ ἐλπίδα νὰ μου πωλήσῃς ὅσα δύνασαι, καὶ νὰ μοῦ προξενήσῃς μαϊδιά, διὰ ν' ἀρχίσω τὸν δεύτερον. Ἡ τιμὴ του, ὡς βλέπεις εἰς τὴν ἐδῶ κλεισμένην τυπωμένην

σημείωσιν, εἶναι φρ. 14, ὡς πωλεῖται σήμερον ἐδῶ. Ἄλλὰ σύ, φίλε, μὴ προσέχης εἰς αὐτήν, εἶσαι πληρεξούσιος νὰ τὰ δίδης εἰς ὅσον συγχωροῦν αἱ περιστάσεις· ἐλπίζω ὅτι ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς, ἀλλὰ πολὺ πλέον ἴσως ἀπὸ τοὺς ἀλλογενεῖς θέλει ζητηθῆν, ἐκείνους μάλιστα (καὶ τοιοῦτοι πρέπει νὰ ᾔναι πολλοὶ) ὅσους ἐπιθυμοῦν καὶ εἰς ὅσους συμφέρει νὰ μάθωσι τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν. Οἱ ἐν Λόνδρῳ Ἄδελφοὶ Ῥάλλη μοῦ ἐπῆραν 50 σώματα καὶ τὰ κατευθύνουν διὰ Μασσαλίας εἰς τὸν κυβερνήτην δῶρον διὰ τοὺς πτωχοὺς σπουδαστὰς νέους· καὶ ἐπειδὴ ὁ κυβερνήτης (εἶμαι βέβαιος) δὲν χαρίζει εἰς τοὺς δυνατοὺς νὰ τ' ἀγοράζωσιν, ἀκολουθεῖ ὅτι οἱ δυνατοὶ μέλλουν νὰ δράμωσι πρὸς σέ. Εἰς τοὺς χρηστοὺς Ἄδελφους Ῥάλλη, καὶ διὰ τὴν προθυμίαν των, καὶ διὰ τὸ πάραυτα τῆς πληρωμῆς, τὰ ἐπέρασα πρὸς 10 φρ. Ὅταν τὰ λάβης, φρόντισε, νὰ ζήσης, νὰ τὰ κηρύξης διὰ τῶν Γραικικῶν ἐφημερίδων, παραστένων αὐτά, ὄχι μὲ τὰς συνειθισμένας τούτων ἐδῶ τσαρλατανίας, ἀλλὰ γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ βιβλίον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀλλογενεῖς καὶ ὁμογενεῖς. Ἐξέτασέ το πρῶτον καλὰ καὶ τοὺς πέντε του Πίνακας.

Ἀσπάζομαι σε πανοίκιον, καὶ σ' εὐχομαι τὴν ἀνάκτησιν τῆς Πατρίδος.

Ο. Ο.

Στείλέ με ἐν τοσοῦτῳ τὰ φρ. 86,30.

Τὸ εἰς τὴν κεφαλὴν σημειούμενον εἰς τόμους 4 *Traité de législation* σὲ παραγγέλλω νὰ σπουδάσης μὲ προσοχὴν. Ἀνάγνωσέ το, καὶ μετ' ὀλίγους μῆνας πάλιν μετανάγνωσέ το, ἕωσοῦ νὰ τὸ κάμης οἰκεῖον εἰς τὴν κεφαλὴν σου. Ὁ συγγραφεὺς ἐδωρήθη δι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν φρ. 6000.

4 Νοεμβρίου 1828.

Τῷ αὐτῷ, εἰς Μάλταρ ἢ Αἴγιναρ.

Ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν σου συνωδευμένην μὲ φρ. 353. Ἐκαμες καλὰ νὰ μ' ἐμβάσης τὰ φρ. 86,30 διότι ὁ θησαυρός μου δὲν εἶναι τόσο παχύς, ὥστε νὰ δαπανᾶται πρὸς καιρὸν εἰς ἄλλο τι παρὰ τὰς χρείας μου.

Ὅχι τόσο καλὰ, πληρόνων καὶ τὰ 20 ἀντίτυπα, καὶ μάλιστα εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῶν Παρισίων. Ὅταν πληρόνη τις μετρητὰ διὰ πραγματείαν τὴν ὁποίαν δὲν ἔλαβεν ἀκόμη, δίκαιον εἶναι ν' ἀπολαμβάνη κἂν τὴν συνήθη κατάβασιν τῶν $\frac{10}{100}$. Καὶ πέρασε, νὰ ζήσης, τόσα εἰς χρέος μου. Ὅπως ἂν ἦναι, τὰ σταλθέντα ἀργύρια δὲν θέλουσι ματαιωθῆν, ἀλλ' ἐξοδευθῆν ὠφελίμως εἰς τὸ γένος, τώρα μάλιστα, ὅτε ἀσχολούμενος εἰς τὸν δευτέρου τόμου τῶν ΑΤΑΚΤΩΝ, χρειάζομαι ὑπουργίαν ἄλλων, τῶν ὁποίων ὁ κόπος πρέπει νὰ ἀνταμείβεται.

Φρόντισε νὰ κηρύξης διὰ τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τὸ βιβλίον. Ἐστειλα πρὸς τὸν συντάκτην αὐτῆς ἕν ἀντίτυπον διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Θ. Πρασακάκη, ὅθεν δὲν εἶναι χρεία νὰ τὸν δώσης ἄλλο διὰ τὴν κήρυξίν του.

Παρακαλῶ σε, φίλε, νὰ δώσης ἢ νὰ στείλῃς ἐκ μέρους μου ἕν ἀντίτυπον τῶν Ἀτάκτων εἰς τὸν γνωστὸν φίλον μας καὶ χρηστὸν νέον, Φραγκῆσκον Μαῦρον, ὅστις κατευδόθη ἤδη εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἕν ἄλλο ἀντίτυπον εἰς τὴν σοφὴν μας νέαν, Εὐανθίαν τὴν ἐξ Ἄνδρου, ἀδελφὴν

τοῦ πρώην διδασκάλου τῶν Κυδωνιῶν, Θεοφίλου Καίρη. Αὐτὴ ἀκούω ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν Σύραν διδάσκουσα καὶ παιδεύουσα κόρας Ἑλληνίδας.

Τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον ἀσπάζομαι ἐν φιλήματι ἀγίῳ, καὶ σὰς εὐχομαι κατευόδιον εἰς τὴν Αἴγιναν, καὶ ὅλας τὰς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ!

Τὸν δὲ Ἱμπραίμην καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν Αἰγυπτίους δίδω τὴν εὐχὴν τοῦ Δαυὶδ. «Γεννηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ ὀλίστημα, καὶ ἄγγελος Κυρίου καταδιώκων αὐτούς!»
ὁ φίλος Ο. Ο.

33.

17 Νοεμβρίου 1828.

Φίλε Κοιτόσταυλε,

Σ' ἔγραψα τὴν 4 τοῦ παρόντος, ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ἰδικὴν σου 11 Ὀκτωβρίου, κ' ἐλησμόνησα νὰ σοῦ ση-
μειώσω τὴν ἐξῆς ἀπορίαν μου, καὶ νὰ σὲ παρακαλέσω
νὰ μοῦ τὴν λύσης.

Τὴν 11 Ἰανουαρίου τούτου τοῦ ἔτους ἔγραψα πρὸς
τὸν ἐξοχώτατον Κυβερνήτην ἀποκρινόμενος εἰς ἐπιστολὴν
του, καὶ καταγράφων λεπτομερῶς, ὅσα βιβλία ἐστάλη-
σαν διὰ χειρὸς μου εἰς τοὺς πρὸ αὐτοῦ μωρούς κυβερνή-
τας, ἢ εἰς τὴν φιλανθρωπικὴν Ἑταιρίαν, εἰς διάστημα
1826-1827 δῶρα Ζωσιμάδων καὶ διαφόρων ἄλλων φι-
λογενῶν ἀνδρῶν, ὀνομασμένων καὶ ἀνωνύμων. Αὐτὰ

έσυμποσοῦντο εἰς τόμους ὑπὲρ 2800, ὅλα διωρισμένα νὰ μοιράζωνται δωρεὰν εἰς τοὺς πτωχοὺς Ἑλληνας σπουδαστάς. Καὶ τοῦτο μὲ ἠνάγκασε νὰ καταγράψω καὶ νὰ γνωστοποιήσω εἰς τὸν κυβερνήτην τὴν μακρὰν τῶν βιβλίων σημείωσιν, διὰ νὰ ἐρευνήσῃ, ἂν οἱ πρὸ αὐτοῦ τὰ οἰκονόμησαν ὡς ἐχρεώστουν νὰ τὸν οἰκονομήσωσιν, ἢ ἂν ἐπραξάν καὶ δι' αὐτὰ κατὰ τὰς λοιπὰς τῶν πράξεις.

Εἰς ταύτην μου, φίλε, τὴν ἐπιστολὴν, ἀναγκαίαν εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν, ἀναγκαίαν εἰς εὐχαρίστησιν τῶν δωρητῶν, ἀναγκαίαν, τέλος πάντων, καὶ εἰς ἰδίαν μου εὐχαρίστησιν, προσμένω ἀκόμη (ἀπὸ τὴν 11 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς σήμερον) ἀπόκρισιν. Ἐρώτησε, νὰ ζήσης! τὸν ἐξοχώτατον Κυβερνήτην, ἂν τὴν ἔλαβεν.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν τὸν ἔγραφα καὶ περὶ τῆς Χίου. Ἀκούω σήμερον, ὅτι ζητεῖτε νὰ κτίσετε Νέαν Χίον. Αὐτὸ βέβαια εἶναι ἀπὸ τὰ δύο κακὰ τὸ μικρότερον, ἐπειδὴ δὲν πρέπει νὰ μείνετε σκορπισμένοι. Φοβοῦμαι ὁμῶς μὴ ἡ Νέα Χίος δὲν ὁμοιάσῃ ὀλοτέλα τὴν παλαιάν. Ταύτην σὰς παρακαλῶ κ' εὐχομαι νὰ ἀνακτῆσετε! Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σου οἰκογένειαν.

Ὁ φίλος Ο. Ο.

11 Μαΐου 1829.

Τὴν 8 Ἰανουαρίου ἐπιστολὴν σου ἔλαβα. Ἀνέγνωσα μὲ ἀγανάκτησιν ὅσα σὲ εἶπεν ὁ Κ. περὶ τῶν προσταθέντων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν βιβλίων.

Τὴν 9 τοῦ παρόντος ἐστάλη πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Πέτρον Σκυλίτζην κιβωτὸς Α. C. περιέχουσα σώματα δευτέρου τόμου τῶν Ἀτάκτων 51. Τὸ ἔν ἐῖναι διὰ σέ. Ἐκ τῶν λοιπῶν τὰ μὲν 20, ἂν τὰ θέλῃς διὰ σέ, εἶναι πρὸς φρ. 10, φρ. 200, ὡς τὰ ἐπέρασα καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Ῥάλλη καὶ ἄλλους. Τὰ δὲ λοιπὰ πῶλει τα δι' ἐμέ· ἢ τιμῇ των εἶναι ὡς καὶ τοῦ πρώτου τόμου. Ἐδῶ πωλεῖται φρ. 14 κάθε τόμος. Αὐτοῦ ὅ,τι κολλήσῃ. Εἶσαι κύριος νὰ τὰ οἰκονομήσῃς, ὡς κρίνεις συμφορώτερον. Δὸς μόνον ἔν σώμα ἀπὸ τὰ ἰδικά μου εἰς τὸν Φραγκῆσκον Μαῦρον, ὡς σ' ἔγραφα νὰ δώσῃς καὶ τὸν πρώτον τόμον.

Περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Γιαννίτση, μὲ βεβαιόουν ὁ Πιτσο καὶ ὁ Φουρν. ὅτι εὐοδεῖ ὁ νέος. Τοῦτο μόνον δύναμαι νὰ σέ εἰπῶ πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ σοῦ καὶ τοῦ πατρός του. Γενικῶς δὲ περὶ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν μεираκίων, θέλεις ἰδεῖν τὴν γνώμην μου εἰς τὸ τέλος τῶν Προλεγομένων τοῦ δευτέρου τόμου τῶν Ἀτάκτων μου. Καὶ παραγγέλλω καὶ σέ καὶ παρακαλῶ νὰ παραγγέλλῃς ὅσους γνωρίζεις ἔχοντας ἐγκέφαλον (καὶ ὄχι ἄχυρα) εἰς τὸ καύκαλόν των, νὰ μὴ πέμπωσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν σοφὴν Εὐρώπην, πλὴν εἰς ἡλικίαν 18 ἢ 20 ἐτῶν, καὶ ἀφοῦ πρώτον σοφισθῶσιν αὐτοῦ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἀπὸ Ἑλληνας διδασκάλους.

Ἀσπάζομαί σε, φίλε, πανοίκιον.

Ο.Ο.

Ἐκ Παρισίων, 4 Σεπτεμβρίου 1829.

Πρὸς τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Κορτόσταυλον.

Φίλε Κορτόσταυλε,

Καιρὸν δὲν ἔχω νὰ ἐξαπλωθῶ. Τὴν ἀπ' Αἰγίνης 30 Μαΐου ἔλαβα, ὁμοῦ καὶ τὰ φρ. 390.—Διὰ τὰ χαθέντα ἢ ἐμπρησθέντα ἀπὸ τὸν Ἰβραΐμην δὲν εἶσαι βέβαια ὑπεύθυνος. Ἡ ζημία εἶναι δι' ἐμέ, οὐδ' εἶναι ἡ πρώτη μαθημένος εἶμαι εἰς αὐτὰς ὡς καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἀνίας. Ἡ ὀδυνηροτέρα εἶναι ὅτι δὲν ἐμπορῶ νὰ ἐκδώσω τὸν τρίτον τόμον. Ἄλλη παρηγορία δὲν μὲ μένει παρὰ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ θάνατος μέλλει γρήγορα νὰ μὲ ἀπολυτρώσῃ ἀπ' ὅλα τὰ δεινά.

Περὶ τῶν λειπομένων εἰς χεῖράς μου, ἔκαμνες καλὰ, ὡς σὲ εἶπα καὶ ἄλλοτε, νὰ πωλῆς, ὅσον δύνασαι, εὐθηνά. Ἔως τῶρα πιθανὸν ὅτι ἔλαβες καὶ τοῦ δευτέρου τόμου τὰ 50 ἀντίτυπα. Ὁ τρίτος ἤθελ' εἶσθαι περιεργότερος, καὶ ἴσως εὐαρεστότερος εἰς τοὺς X. Ἄλλ' ὑπομονή!

Θέλω σοῦ ἐτοιμάσειν καὶ πέμψειν τὴν ὁποῖαν ζητεῖς συνεχῆ σειρὰν τῶν ἐκδόσεών μου. Σὲ ἀσπάζομαι πανοίκιον, καὶ σ' εὐχομαι τὴν ἀνάκτησιν τῆς Πατρίδος.

ΚΟΡΑΗΣ.

Παρ. 18 Ὀκτωβρίου 1829.

Φίλε Ἀλέξανδρε,

Τὴν 4 τοῦ περασμένου ἀπεκρίθην συντομώτατα εἰς τὴν 30 Μαΐου ἐπιστολὴν σου. Σήμερον πλατύνομαι, νὰ σὲ φανερώσω τὴν εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Πέτρον Σκυλίτσην ἀποστολὴν κιβωτοῦ (15 Ὀκτωβρίου) σημειωμένης Α. C. N° 3, διὰ νὰ σοῦ τὴν εὐδωσῇ αὐτοῦ. Αὐτὴ περιέχει 138 τόμους βιβλίων.

Τὰ 38 εἶναι τὰ ἐκ τῶν ἐκδόσεών μου, ὅσα μοῦ ἐζήτησες μὲ τὴν τελευταίαν σου ἐπιστολὴν. Αὐτὰ ἔφεραν φράγκα 274, κατὰ τὴν ἐδῶ κλεισμένην, εἰς τὴν ὁποίαν βλέπεις καὶ τὴν πρέπουσαν ἀφαίρεσιν ἀπὸ τὴν εἰς βιβλιοπώλας συνήθη τιμὴν, καὶ παρὰ ταύτην τὴν $\frac{10}{100}$. Ἀπ' αὐτὰ λείπει ὁ Πολύαινος, ὁ Ἱεροκλῆς, καὶ ὁ πρῶτος τόμος τοῦ Πλουτάρχου. Τὰ δύο πρῶτα εὐκόλως εὐρίσκεις αὐτοῦ· τὸν πρῶτον τοῦ Πλουτάρχου, δυσκολώτερον, ἀλλ' ὄχι ἀδύνατον, νὰ εὔρεθῇ ἢ αὐτοῦ, ἢ εἰς Τεργέστην.

Τὰ δὲ 100 εἶναι ἑκατὸν σώματα τοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Θεοφράστου ἐκδοσις καὶ αὐτὴ ἰδική μου, ἀλλ' ὄχι καὶ κτῆμα ἰδικόν μου, ἂν καὶ σὲ παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃς ὡς ἰδικόν μου. Εἶναι κτῆμα τοῦ ἐν Λιθόρνηθωμᾷ Σπανιολάκη, τυπωμένον κατὰ τὸ 1799 ἔτος μὲ ἐξοδὰ του, ὡς ἐτυπώθη τὸ ἀκόλουθον ἔτος (1800) ὁ Ἑλληνογαλλικὸς Ἱπποκράτης μου πάλιν μὲ ἐξοδα μόνου καὶ μόνου αὐτοῦ, ὅτι εἶχε κατάστασιν νὰ ἐξοδεύῃ εἰς ὠφέλειαν τοῦ γένους. Βλέπεις λοιπὸν πόσην εὐγνωμοσύ-

νην τὸν χρεωστῶ, καὶ πόσον θέλεις μὲ ὑποχρεώσῃν, φροντίζων ὅσον δύνασαι τὴν πώλησίν του, καὶ πέμπων ἀμέσως εἰς αὐτὸν ὅ,τι συνάξῃς ἐξ αὐτῆς. Ὁ Ἰπποκράτης εἰς δύο τόμους ἐξεπωλήθη πρὸ πολλοῦ· ἔμειναν ἀπὸ τὸν Θεόφραστον τινά, καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ πώλησίς των δὲν θέλει ἀπαντήσῃν δυσκολίαν, ἐπειδὴ συνοδεύεται μὲ τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν, καὶ μὲ Γαλλικὰς σημειώσεις, γλωσσαν χρήσιμον μάλιστα σήμερον εἰς τοὺς ἡμετέρους καὶ ἐπιστήμονας καὶ ἀνεπιστήμονας τῆς Ἑλληνικῆς. Ἡ τιμὴ του φρ. 6 δὲν εἶναι βαρεῖα, καὶ εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ πωληθῇ, διὰ νὰ πληρωθῶσιν ἀπ' αὐτὴν καὶ τὰ ἐξοδα τῆς μετακομιδῆς, καὶ ἡ συνήθης εἰς τοὺς ἐμπόρους δικαία ἀμοιβὴ τῶν κόπων σου. Ἐὰν ὁμως ἀπαντήσῃς δυσκολίας, κύριος εἶσαι νὰ μετριάσῃς καὶ τὴν τιμὴν.

Περὶ τῶν εἰς Καλαμάταν ἐμπρησθέντων ἰδικῶν μου, μαθημένος εἶμαι εἰς τοιαύτας συμφοράς, ἀλλὰ δὲν εἶσαι ὑπεύθυνος τῶν συμφορῶν μου· ἀρκεῖ νὰ προνοῆς περὶ τῶν ἐμῶν ὡς σῶν, καὶ τὰ συμβαίνοντα, «ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀπ' αὐθεντίας» ὡς λέγει ἡ παροιμία.

Ἐπεθύμουν νὰ σὲ γράψω πάμπολλα περὶ τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς καταστάσεως, καὶ ἐξαιρέτως περὶ τῆς δυστυχοῦς Χίου· ἀλλὰ ποῦ δύναμις; Καιρὸς ὁμως εἶναι νὰ φροντίσετε νὰ συμμαζευθῆτε πούποτε, πρὸς καιρὸν κἂν, διὰ νὰ μὴ σᾶς φθειρή ὀλότελα ὁ σκορπισμὸς· ἂν μακρύνετε τὸν καιρὸν, τῆς Χίου τῶνομα κινδυνεύει ν' ἀπολεσθῇ, ἢ νὰ γεμισθῇ (ὦ Θεεῖ!) ἀπὸ Ἀγγλοχίους, Γαλλοχίους, Ἰταλοχίους, καὶ τὸ χειρότερον Ἀουτροχίους, καὶ ὄχι πλέον ἀπὸ ἀνθρώπους Χιακοὺς τὰ ἦθη.

Εὐδαιμόνει καὶ σὺ καὶ ἡ σὴ φίλη οἰκογένεια.

Ο. Ο.

17 Ἀπριλίου 1830.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κορτόσταυλον.

Φίλε πολῖτα,

Τὴν 20 Νοεμβρίου 1829 ἐπιστολὴν σου ἔλαβα, ὁμοῦ καὶ τὰ ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν 2000 φρ. διὰ βιβλία. Ἀγανακτῶ καὶ θλίβομαι ὅτι μόλις τώρα ἀνέπνευσα μικρὸν ἀπὸ τὰς συμφορὰς μου, διὰ ν' ἀποκριθῶ τὸν Κυβερνήτην, καὶ νὰ τὸν πέμψω τὰ ζητούμενα βιβλία. Ἡ ἀρχὴ τοῦ παρόντος ἔτους, φίλε μου, μοῦ ἔφερε δι' *Εὐτρησιμόν* (étrennes) μυρία δεινὰ καὶ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ, καὶ τὸ δεινότερον ὅτι τὰ ἔφερον ἐν ἐξοπίσω τοῦ ἄλλου συγκολλημένα εἰς ὀλίγων ἐβδομάδων διάστημα, ὥστε ἀπορῶ πῶς ὑπέφερε τὸ βᾶρος των τὸ καταβαρυμένον μου ἀπὸ πολυχρονιότητα γῆρας. Μ' ἔφεραν ἕως τὰ χεῖλη τοῦ τάφου, καὶ δὲν μ' ἔσπρωξαν παρέκει, ἴσως διότι μοῦ φυλάσσονται καὶ ἄλλα πικρότερα.

Τὴν ἐβδόμην τοῦ παρόντος κατεύθυνα εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ κ. Πέτρον Σκυλίτην κιβώτιον A C N^ο 3, περιέχον 51 σῶματα τοῦ τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων. Ἐξ αὐτῶν εἶναι·

1 σῶμα διὰ σέ

1 ἕτερον διὰ τὸν Φραγκῆσκον. δῶρα.

29 νὰ πωληθῶσι δι' ἐμέ.

20 διὰ τὸν συνδραμόντα Α. Κορτόσταυλον.

51 σῶματα.

Τὰ τῆς συνδρομῆς, φίλε, ἔβαλα διότι συνέδραμες εἰς τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον τόμον, παρακαλῶ σε, καὶ σ' ἀφίνω ἐλεύθερον νὰ τὰ δεχθῆς, ἢ νὰ τὰ προσθέσῃς εἰς τὸν λογαριασμόν μου. Δὲν ἀγαπῶ νὰ βαρύνω κανένα, ἀρκετὰ εἶναι εἰς καθένα τὰ ἰδιά του βάρη. Ἡ τιμὴ τῶν μελλόντων νὰ πωληθῶσι δι' ἐμὲ εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς καὶ τῶν προλαβόντων. Ἀλλὰ πάλιν σὲ λέγω καὶ σ' ἐξαναλέγω, δίδε τα εἰς ὅποιαν τιμὴν κρίνεις εὐλογον. Τόσον ἀπέχω νὰ προσμένω κέρδος, ὡς τε μὲ κακοφαίνεται ὅτι δὲν μὲ συγχωρεῖ ἡ τύχη νὰ τὰ σκορπίσω ὅλα δωρεάν.

Εἰς τὸν τρίτον τοῦτον τόμον θέλεις εὐρεῖν πολλὰ (ἴσως καὶ καλὰ) περὶ τῆς Πατρίδος.

Ἡ τελευταία μου πρὸς σὲ ἐπιστολὴ ἦτο 18 Ὀκτωβρ. 1829 ἀναγγέλλουσα τὴν διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Π. Σκυλίτση ἀποστολὴν τῶν ὁποίων μου εἶχες τότε ζητήσῃν βιβλίων.

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σύζυγον καὶ τὰ τεκνία (εἰπέ με ἂν ἐπληθύνθη ὁ ἀριθμὸς των), καὶ σὰς εὐχομαι ὅλα τὰ ἀγαθὰ, καὶ τὴν ἀνάκτησιν πρὸ πάντων τῆς Πατρίδος!

ὁ φίλος Ο. Ο.

5 Αὐγούστου 1830.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κορτζόσταυλον.

Φίλιτατέ μου Κορτζόσταυλε,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σύζυγον καὶ τὰ φίλιτατά σου τέκνα. Μὴ με μεμφθῆς, φίλε, ὅτι δὲν ἀπε-

κρίθην ἕως τὴν παροῦσαν εἰς τὰς ἐπιστολάς σου 15 Ἀπρι-
λίου, 1 Μαΐου, καὶ τώρα τὴν τελευταίαν 13 Ἰουνίου.
Τὸ παρὸν ἔτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς του ἕως τῆς παρούσης
ῥας ἐχρημάτισε δι' ἐμέ ἔτος Ἐπισκοπῆς, τὸ ὅποιον εἰς
τὴν γλῶσσαν τῆς θείας Γραφῆς σημαίνει « ἔτος κολά-
σεως ». Μάταιον εἶναι νὰ σοῦ ἐξιστορήσω ὅσα δεινὰ καὶ
σωματικά καὶ ψυχικά ἐδοκίμασα ἕως τώρα.

Ἐλαβα τὰ φρ. 853, 90 καὶ σ' εὐχαριστῶ. Σὲ τὸ εἶπα
πολλάκις καὶ σὲ τὸ μεταλέγω, μὴν αὐξάνης τὰς προσω-
πικάς σου φροντίδας (καὶ λύπας, ὡς τώρα μανθάνω, κατὰ
δυστυχίαν, ἀπὸ τὴν τελευταίαν σου) μὲ τὰ περὶ ἐμοῦ
βάσανα. Πῶλει ὅπως καὶ εἰς ὄσσην τιμὴν δύνασαι, καὶ
ἐάν τις ἀπὸ τοὺς ἀγοράζοντας σοῦ χρεωκοπήσῃ, ἢ ζημίαι
εἶναι δι' ἐμέ· καὶ σὺ, ὡς τὸ ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον, μένεις
κατὰ πάντα ἀκαταζήτητος.

Σ' εὐχαριστῶ, φίλε μου, διὰ τὴν ὁποίαν ἐδειξες πρό-
νοιαν περὶ τοῦ Θεοφράστου τοῦ Σπ.

Ἐπεθύμουν νὰ μὲ γνωστοποιήσῃς, ἂν ἦναι δυνατόν,
τίς ἔστειλεν εἰς τὸν Κοκῶνην τὰ Προλεγόμενα.

Ἡ πρὸς τοὺς συμμαχ. μεσιτεία μου ὑπὲρ ἀνακτ. τῆς
Πατρ. εἶναι καθαρὸς μῦθος. Πρῶτον, τίς καὶ ποῖος εἶμ'
ἐγὼ νὰ τολμήσω τοιοῦτον κίνημα! Ἐπειτα, ποίας ἐλπί-
δας εἶχα νὰ συλλάβω ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἀντίχριστον δι-
πλωματίαν. Αὐτοὶ ἔχασαν καὶ τὸν κοινὸν νοῦν, περὶ δὲ
φιλανθρωπίας οὐδ' ἴχνος αὐτῆς ἔμεινεν εἰς τὰ ψυχάρια
των. Ἐσὼ βέβαιος, φίλε, μάλιστα περὶ τῶν Ἀγγλων,
ὅτι ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαναδέσωσι τὴν ἐλευθερωμένην
Ἑλλάδα εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ τυράννου, ἤθελον τὸ κατορ-
θῶσιν μετὰ χαρᾶς.

Τοῦτο ὁμῶς, κατ' εὐτυχίαν, ἔγινε πλέον ἀδύνατον. Ἡ

Ἑλλάς ἐλευθερώθη διὰ πάντα ἀπὸ Τούρκους περιτμημέ-
νους, οὐδὲ τυραννείται πλέον πλὴν ἀπὸ Τούρκους τινὰς
ἀπεριτμητοὺς. Ἄλλ' οὐδὲ τούτων ἡ τυραννία μέλλει νὰ
κρατήσῃ πολὺν καιρὸν, ἐπειδὴ τὰ προοίμια τῆς κατα-
στροφῆς τῆς περιέχονται εἰς τὴν συμβᾶσαν περὶ τὰ τέλη
τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου παράδοξον, ἀπροσδόκητον κά-
πίστευτον καταστροφὴν τῆς μακροχρονιωτάτης βασιλείας
τῶν Βορβόνων. Ἐπρεπε, φίλε μου, νὰ εὐρεθῆς ἐδῶ πα-
ρῶν, διὰ νὰ πληροφορηθῆς πόση εἶναι τῆς παιδείας ἡ
ἰσχὺς κατὰ τῆς τυραννίας.

Ὅσα κακὰ πάσχετε αὐτοῦ εἶναι καρποὶ τῆς ἀπαιδευ-
σίας, καὶ θέλετε τὰ πάσχειν ἀκόμη, ἀλλ' ὄχι διὰ πολὺν
καιρὸν, ὡς σε εἶπα. Ἡ ἐλπίς μας τώρα μετὰ Θεὸν κρέ-
μεται ἀπὸ τοῦτο τὸ φιλόανθρωπον, καὶ μόνον μεταδοτι-
κὸν ἔθνος τῶν Γάλλων. Οἱ προσώρας ἀναλαβόντες τὴν
ἐπιστάσιαν τῶν πραγμάτων, καὶ μέλλοντες νὰ συντάξωσι
τὸν νέον χάρτην εἶναι ὅλοι φίλοι τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲ θέ-
λουν ἐγκαταλείψειν τοὺς δυστυχεῖς Ἕλληνας εἰς τῶν
Ἄγγλων καὶ Ῥώσων τὴν διπλωματίαν.

Τοῦτο μὲ δίδει χρηστοτέρας ἐλπίδας καὶ περὶ τῆς Χίου.
Δὲν πρέπει ὁμως διὰ τοῦτο νὰ διακόψετε τὴν περὶ τῆς
νέας Χίου φροντίδα, ἂν καὶ δὲν ἔχω μεγάλας ἐλπίδας,
ὅτι θέλει σᾶς συγχωρηθῆ ἰσχυρὸς ἐκείνος διὰ τὰς χρεῖας σας
εἰς τὴν Εὐβοίαν. Ἴσως ἐσύμφερε νὰ ἀναβάλετε πρὸς μι-
κρὸν κάθε κίνημα ἕως νὰ πῆξῃ τὸ ἐδῶ σύστημα. Λέγω
ἔσως, διότι μὴν εὐρισκόμενος αὐτοῦ, δὲν εἶμαι ἰκανὸς νὰ
κρίνω τὰ γινόμενα αὐτοῦ, μ' ὅλον ὅτι ἀκούω πανταχό-
θεν ὅτι γίνονται εἰς τρόπον Κοζακικόν. Τάφινω λοιπὸν εἰς
τὴν κρίσιν σας. Ἴσως θέλεις γελάσειν τὴν ἀφροσύνην μου,
ἂν σ' ἔλεγα νὰ προτιμήσετε τὴν Ἀλιγέρην παρὰ τὴν

Εὐβοϊαν, ἂν ἡ Εὐβοία δηλαδὴ ἀκολουθῇ νὰ κυβερνᾶται ὡς ἡ λοιπὴ Ἑλλάς, καὶ ἂν κρατήσωσιν οὗτοι τὴν Ἀλιγέρην, ὡς ἐλπίζεται. Μὲ ταύτας ὁμῶς τὰς συνθήκας, νὰ σᾶς ἀφήσωσιν αὐτονόμους δημοκρατομένους Χίους, εἰς ἓν μέρος τῆς εὐρυχώρου ταύτης χώρας, προστατευομένους μόνον ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, ὄχι ὁμῶς Γάλλους, ἀλλ' ἔχοντας ἴδιον χωριστὸν χάρτην. Γέλα, ὅσον θέλεις. Καὶ παλαιὰ οἱ πλησίον τῆς Ἀλιγέρης τόποι ἀπὸ Ἑλληνικᾶς ἀποικίας ἐκυβερνῶντο, αἱ ὁποῖαι εὐδαιμόνησαν, καὶ ἤθελαν ζῆν καὶ εὐδαιμονεῖν μέχρι τῆς παρούσης ὥρας, ἂν ἐγνωρίζετο εἰς τοὺς χρόνους των ἡ ἱερὰ Τυπογραφία. Μὲ βίαν σὲ γράφω· καὶ πάλιν σὲ ἀσπάζομαι πανοίκιον.

Ο. Ο.

13 Αὐγούστου.

Ἐκράτησα τὴν ἐπιστολὴν μέχρι τῆς σήμερον διὰ νὰ ἴδω τὸ τέλος τοῦ παραδόξου καὶ ἀπροσδοκῆτου τούτου δράματος. Ἡ Βορβονικὴ γενεὰ ἐδιώχθη ἀπὸ τὸ ἔθνος ὅλον χωρὶς ἐπιστροφὴν. Βασιλεὺς τῶν Γάλλων ἀνηγορεύθη τὴν 10 τοῦ παρόντος ὁ Δουξ Ὁρλεάν. Ὁ Lafayette ἀρχιστράτηγος γενικὸς τῆς ἐθνικῆς φυλακῆς (garde nation.) ὅλου τοῦ ἔθνους. Ὁ χάρτης ὠχυρώθη μὲ νέους δεσμούς, καὶ μὲ συνθήκας νὰ βελτιωθῇ ἀκόμη εἰς τὸ ἐξῆς. Ἐν ἀπὸ τὰ νέα του ὠχυρώματα εἶναι ἡ πληρεστάτη καὶ παντελὴς ἐλευθερία τοῦ τύπου. Τὸ σατανικὸν τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν «ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς» ἐξέλειψε, καὶ μέλλει νὰ ἀφανισθῇ μετὰ μικρὸν ἀπ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Διότι, φίλε μου, ἡ παράδοξος αὕτη μεταβολὴ (ἥτις μὲ φαίνεται ἀκόμη ὡς ὄνειρον)

ἔχει ἀκόμη **ὄριας καὶ φούνταις**. ἡσύχους ὁμως, ἐπειδὴ κἀνένα ἀπὸ τοὺς ἐξω δὲν ἔχουν νὰ φοβῶνται, οὐδὲ πρόφασιν μέλλουν νὰ δώσωσιν εἰς κἀνένα νὰ τοὺς ταράξῃ. Οὐαὶ εἰς ἐκείνους, ὅσοι τολμήσουν νὰ ἐρεθίσωσι με πρόφασιν νομιμότητος ἢ ἄλλην τινα διπλωματικὴν μηχανορραφίαν! Ὁ φθαρμένος ἀπὸ Ἰησοῦϊτας Κάρολος δέκατος ἐφέρθη μὲ τόσην μωρίαν, ὥστε ἐκαταφρονήθη καὶ ἀπὸ τοὺς φίλους του, ἀντὶ νὰ ἐλπίζῃ ἀπ' αὐτοὺς τὸ παραμικρὸν κίνημα εἰς βοήθειάν του. Σύλλαβε χρηστὰς ἐλπίδας, φίλε, καὶ περὶ τῆς Χίου καὶ περὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Αἱ παροῦσαι ἀπροσδόκητοι εἰδήσεις θέλουν ταραξοῦν τὸν ὕπνον τῶν αὐτοῦ δεσποτίσκων, ὅταν βεβαιωθῶσιν ὅτι ὀκτακοσίων ἐτῶν δυναστεία κραταιὰ ἐξερριζώθη εἰς τριῶν ἡμερῶν διάστημα. Βιβλίον ὀλόκληρον ἀντὶ ἐπιστολῆς ἤθελα σὲ γράψειν, ἂν εἶχα δύναμιν καὶ καιρὸν. Ἀλλὰ καὶ ὀλίγος καιρὸς μοῦ εἶναι ἀναγκαῖος διὰ τὸν τέταρτον τόμον τῶν Ἀτάκτων, καὶ ἡ δύναμις ὀλιγοστεύει κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν. Καὶ πάλιν καὶ πολλάκις σὲ κατασπάζομαι. Ὁ αὐτ.

Τὴν 15 Ἰουλίου σ' ἔγραψα μικρὸν ἐπιστολίδιον διὰ τῆς Εἰρήνης, ἀδελφῆς τοῦ Φ. Φ.

39.

2 Σεπτεμβρίου 1830.

Φίλιππε Κορτσόσταυλε,

Σ' ἔγραψα τὴν 5 τοῦ περασμένου Αὐγούστου, μὲ πρὸς-
θήκην 13, διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Ἰωάννου Πρασακάκη.

Μετὰ 10 ἡμέρας ἔλαβα τὴν τελευταίαν σου 15 Ἰου-
νίου.

Ἔστειλα εἰς τὸν Γαλιναίην διὰ τοῦ Πιτσιπίου (ἐπειδὴ ὁ Φουρναράκης εὑρέθη εἰς τὴν ἐξοχὴν) φρ. 62, ὑποχρεώ-
νων αὐτὸν νὰ σὲ πέμπῃ τακτικῶς διὰ μῆνας ἕξ, ἀρχόμε-
νος ἀπὸ τῆς 26 Ἰουλίου τὴν ἐφημερίδα του. Ἀπὸ τῆς
26 ἔκρινα, διὰ νὰ ἔχῃς πληρεστάτην ἀπαρχῆς μέχρι τέ-
λους τὴν ἱστορίαν τοῦ παραδόξου τούτου δράματος, ἢ
μᾶλλον μωροῦ παιγνιδίου, εἰς τὸ ὅποιον ὁ μωρὸς Κάρο-
λος, ὡς μεθυσμένος χαρτοκόπος, ἔπαιξε κ' ἔχασεν εἰς
τριῶν ἡμερῶν διάστημα βασιλείαν τὴν πλέον πολιτισμέ-
νην ὄλων τῶν Ἑθνῶν, κατοικουμένην ἀπὸ τριακονταδύο
ἐκατομμύρια γενναίου λαοῦ.

Ἀκούω ἀπὸ τοὺς αὐτόθεν ἐρχομένους καὶ ὁμογενεῖς
καὶ ξένους (καὶ ἀπορῶ ὅτι σὺ δὲν μὲ λέγεις τίποτ' οὐτ'
εἰς τὴν προτέραν οὔτε εἰς τὴν τελευταίαν σου ἐπιστολὴν
περὶ τούτου), ὅτι καὶ αὐτοῦ ἐμέθυσαν τινὲς ἐκ τῶν ἡμε-
τέρων. Ἐλπίζω, ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Καρόλου θέλει γρή-
γορα τοὺς ξεμεθύσειν, ὡς ἔχει νὰ ξεμεθύσῃ καὶ πολλοὺς
τῶν εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἀφωτίστων ἀκόμη δι-
πλωματικῶν. Οἱ μωροὶ οὗτοι ἐσυγκρότησαν τὴν Ἱερὰν
συμμαχίαν, τολμήσαντες ἀσεβῶς καὶ κιαφρικῶς νὰ βά-
λωσιν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ «Ἐν ὀνόματι τῆς ἀγίας
Τριάδος» διὰ νὰ καταθλίψωσι τοὺς λαοὺς, καὶ νὰ ψευ-
σθῶσι τὰς ὑποσχέσεις των· καὶ ἰδοὺ οἱ καρποὶ τῆς Ἱερᾶς
συμμαχίας. Οἱ λαοί, χάρις εἰς τὴν διασπορὰν τῶν φώτων,
καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὴν ὄντως ἱερὰν τυπογραφίαν! δὲν
ἀπατῶνται πλέον. Τιμοῦν καὶ σέβονται τοὺς Βασιλεῖς,
ἐνόσφ τοὺς βλέπουσι ἀσχολουμένους εἰς τὴν εὐδαιμονίαν
τῶν ὑπηκόων, ἀλλ' ὄχι περαιοτέρω. Τὸ μόνον κακὸν εἶναι

ὅτι μεταξύ τῶν λαῶν εὐρίσκονται καὶ πολλοὶ λαοπλάνοι, πονηροὶ καὶ γόητες ἀνθρωπίσκοι, καὶ μολύνουν τὰ λαϊκὰ δίκαια μὲ τὰς ἀδικίας. Ἐδῶ δὲν ἐσυνέβη κανέν ἀδικον ἀκόμη. Ἀλλὰ τὸ Βέλγιον ἐκινήθη ἤδη ὁ Φερδινάνδος τῆς Ἰσπανίας ἕως τὴν ὥραν ταύτην ἐτελείωσε καὶ αὐτὸς τὸ παιγνίδιον του, κενώσας ὅλα του τὰ ζάρια· ὁ Νέρων τῆς Πορτογαλλίας εἶναι σχεδὸν ἀπολεσμένος. Ὅλα ταῦτα ὅμως ἐνδεχόμενον νὰ καταντήσωσιν εἰς αἱματοχυσίας. Ἄλλ' εἰς τίνος κεφαλὴν εἶναι δίκαιον νὰ πέσωσι τὰ αἵματα παρὰ εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν μεθυσμένων διπλωματικῶν; Αὐτῶν, καὶ ὄχι ἄλλων, ἔργον εἶναι ἢ κατέχουσα τὴν ὥραν ταύτην ταραχὴ ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἥτις μέλλει νὰ τελειώσῃ εἰς καλόν, ἀλλὰ καλὸν ἀγορασμένον ἴσως μὲ πολλὰ κακά.

Παρολίγον ἐλησμόνησα νὰ σὲ εἶπω, ὅτι εἰς τὴν συλλογὴν τῶν πεμπομένων ἐφημερίδων βλέπεις λείπουσαν τὴν τῆς πρώτης Αὐγούστου. Μᾶς ἐβεβαίωσεν ὁ ἐφημεριδογράφος, ὅτι ταύτης ἀντίτυπον δὲν εὐρίσκεται πλέον· ἐξηντλήθη ὅλη της ἡ ἐκδοσις. Εἰς τὴν 31 ὅμως Ἰουλίου θέλεις εὐρεῖν ὅλην τὴν ἱστορίαν ἀνελλιπῆ, ὡς μὲ εἶπεν ὁ Πιτσιπιός.

Τὸ «Νόμῳ καλόν, Νόμῳ κακόν» δὲν εὐρίσκεται πλέον. Ἐν μόνον εἶχε μοῦ μείνειν, καὶ ἤθελα τὸ στερηθῆν μετὰ χαρᾶς εἰς χάριν σου, ἂν δὲν μοῦ τὸ ἐστέρειε πρὸ πολλοῦ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐδῶ φίλους. Ἄν ἦν ἔλπις νὰ εὕρῃς ἀκόμη κανέν ἀντίτυπον, εἰς τὴν Τεργέστην δύνασαι νὰ τὸ ἐπιτύχῃς, γράφων εἰς τὸν Ῥώταν, ἢ κανένα σου γνωστὸν ἄλλον.

Τώρα πρώτην Σεπτεμβρίου λαμβάνω καὶ ἄλλην σου ἐπιστολὴν διὰ τοῦ I. Μαυροκ. γραμμένην τὴν πρώτην

Ίουλίου. Τὸν ἀνεψιὸν σου καὶ πρὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐδέχθην ὡς υἱόν, καὶ μὲ συχνάζει ὡς πατέρα.

Σήμερον σὲ στέλλω διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ I. Μαυροκορδάτου Κιβώτιον Α Κ Ν° 4, περιέχον τὰ μὲ ζητεῖς 20 τοῦ πρώτου καὶ 3 τοῦ δευτέρου τῶν Ἀτάκτων ἀντίτυπα. Πάλιν σὲ λέγω, πῶλει εἰς ὄσσην καὶ ὅποιαν τιμὴν σὲ συγχωροῦν αἱ περιστάσεις. Ἀπάζομαί σε πανοίκιον!

Ο. Ο.

40.

30 Ὀκτωβρίου 1830.

Φρόνιμε φίλε Κορτόσταυλε.

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Δὲν σ' ἔλησμονῆσα ὡς παραπονεῖσαι, ἀλλὰ τὸ 82 ἐτῶν ἀνυπόφορον βᾶρος μου θλίβει ὄχι μόνον τὴν ράχιν, ἀλλὰ ζαλίζει καὶ τὴν ταλαίπωρόν μου κεφαλήν, ὥστε νὰ μὴν ἐξεύρω πολλάκις οὔτε τί πράσσω, οὔτε τί χρεωστῶ νὰ πράξω.

Ἡ τελευταία μου πρὸς σὲ ἦτο τὴν 4 Σεπτεμβρίου ὁ Γαλινιάνης σου ἐστάλη πρὸ πολλοῦ.

Ἐλαβα μετὰ ταῦτα τὰς δύο σου ἐπιστολάς, τὴν 30 Μαΐου καὶ τὴν 4 Αὐγούστου, ἄγγελον τοῦ πνιγμοῦ τοῦ ταλαιπώρου Βαρδαλάχου, καὶ τῶν συμβυθισθέντων εἰς τὴν θάλασσαν βιβλίων μου.

Τὴν 16 Ὀκτωβρίου σου ἔστειλα εἰς ἀναπλήρωσιν αὐτῶν διὰ τοῦ ἐν Μασσαλ. I. Μαυροκορδάτου 50 σώματα

τοῦ τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων εἰς κιβωτὸν Α Κ Ν^ο 3. Καὶ πρὸ ταύτης τὴν 3 Σεπτεμβρίου διὰ τοῦ αὐτοῦ, τὰ ὅποια μοῦ ἐζήτησες 20 σώματα τοῦ πρώτου τόμου, καὶ 2 τοῦ δευτέρου εἰς κιβωτὸν Α Κ Ν^ο 4.

Ὁ Διάλογος, τὸν ὅποιον ὠνειρεύθητε αὐτοῦ, δὲν ἐξεύρω πῶς καὶ πόθεν, εἶχεν ἀρχίσειν ὀλίγας ἡμέρας προτοῦ λάβω τὴν 30 Μαΐου. Ὀλίγος καιρὸς μοῦ ἔμεινε νὰ τὸν τελειώσω καὶ νὰ τὸν τυπώσω μέχρι σήμερον 28 Ὀκτωβρίου. Σοῦ πέμπονται 50 σώματα ἀπ' αὐτὸν διὰ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Ἰωάννου Πρασακάκη. Κράτησε ὅσα θέλεις διὰ σέ, καὶ πώλησε τὰ λοιπὰ διὰ λογαριασμόν μου.

Θεοῦ πρόνοιαν κρίνω τὴν παραίτησιν τοῦ Λεοπόλδου. Εὐτυχεστέρα, ἐλπίζω, θέλει εἶσθαι ἢ Ἑλλάς μετὰ τὸ ἀπροσδόκητον θεῖον δρέπανον τοῦ Ζαχαρίου, ἐὰν οἱ Ἑλληνας καταλάβωσι τί συμφέρει εἰς αὐτοὺς νὰ πράξωσιν (ὡς τοὺς συμβουλεῖ οἱ διάλογος) εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. Παρακίνησέ τους νὰ ἀποστείλωσι τὸ γρηγορώτερον Πρέσβυν ἢ Πρέσβεις ἐδῶ, καὶ ἂν ἦναι δυνατὸν, φρόντισε νὰ ἦσαι εἰς ἀπὸ τοὺς Πρέσβεις, πρὶν ὁ ἐδῶ Φαν. Πρέσβ. ἐμπερδεύσῃ τὰ πράγματα.

Φρόντισε νὰ διασπαρῇ ὁ διάλογος εἰς πολλοὺς. Βαρὺς καὶ ἀπροσδόκητος θέλει φανῆν εἰς τὸν Κ. ! ἀλλὰ τί νὰ κάμω ; τὰ αὐτὰ καὶ ὄχι ἄλλα ἤθελα εἰπεῖν, ἂν ἔπρασσεσ καὶ σὺ ὁ φίλος μου, ὅσα ἔπραξεν ἐκεῖνος. Ἡ πρωτίστη ὄλων τῶν φιλιῶν εἶναι ἢ πρὸς τὴν πατρίδα χρεωστούμενη φιλία.

Πάλιν σέ λέγω, ὅτι τὸ περὶ τῆς πρεσβείας εἶναι ἀναγκαιότατον. Οὗτοι εἶναι προθυμότατοι νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειάν σας, ἀλλὰ διὰ νὰ κατασιγάσωσι τὰς ἐνδεχομένας ἀντιστάσεις ἀπὸ τὸν Βελ. καὶ τὸν Μετ. μηδὲ νὰ φα-

νώσιν, ὅτι ἰδιοποιούνται αὐτοὶ ὅ,τι ἔπρεπε νὰ πραχθῆ μὲ συμφωνίαν τῶν ἄλλων, πρέπει νὰ ἔχωσιν ἀπολογία δι-
καιοτάτην, ὅτι τοὺς προσκαλεῖτε σεῖς αὐτόθεν. Μὴ φο-
βῆσθε τὴν πρόσκλησιν ταύτην· τὸ δρέπαιον τοῦ Ζαχα-
ρίου ἐβύθισε τοὺς ἔξωθεν ἐχθρούς σας εἰς ἄλλας φροντί-
δας τρομεράς, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἀναγκάζουν (τοὺς ἀνοήτους)
νὰ συμβουλευόνται περὶ τῆς ἰδίας των σωτηρίας.

Δὲν τὸ ἔκαμες ἴσως καλὰ (ἂν καὶ σοῦ ἦμαι εὐχάρι-
στος) νὰ μειτεύσης περὶ τῶν 2000 φρ. Τὰ ἔλαβα κ'
ἔστειλα, εἰς πλήρωσιν, ἀνάλογον βιβλίων ἀριθμόν· καὶ
μοῦ ἦλθε καὶ τῆς παραλαβῆς ἡ ἀπόκρισις ἀπὸ τὸν Κ.
Ἐλπίζω ὅτι θέλει εἶσθαι αὕτη ἡ τελευταία μου ἐπιστο-
λικὴ κοινολογία μ' αὐτόν. Αἱ ὀλίγαι ὥραι, ὅσας ἔχω
ἀκόμη νὰ ζήσω, μῶλις ἀρκοῦν εἰς τὸ ἔργον μου, καὶ τὰ
εἰς τοὺς φίλους μου χρεωστούμενα· δὲν μου μένει καιρὸς
οὐδ' ὄρεξις νὰ γράφω πρὸς τοὺς ὀρεγομένους νὰ δεσπό-
σωσι τὴν πατρίδα μου.

Τὸ ἔργον μου τώρα εἶναι ὁ τέταρτος τόμος τῶν Ἀ-
τάκτων, καὶ ἔν ἄλλο σύνταγμα χωριστὸν ἀπὸ τὰ Ἄτακτα,
καὶ τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ (ἂν ἦναι δυνατὸν) νὰ ἐκδώσω πρὸ
τῶν Ἀτάκτων. Ἀλλὰ προβλέπω, ὅτι ἡ δύναμίς μου δὲν
θέλει μὲ συγχωρήσειν νὰ ἴδω τὴν τύπωσιν οὔτε τούτου
οὔτε τῶν Ἀτάκτων. Εἰς τὰ χεῖλη τοῦ τάφου χορεύω
μικρὸν φύσημα ἀρκεῖ νὰ μὲ κυλίσῃ εἰς αὐτόν. Τοῦτο κἂν
προθυμοῦμαι νὰ τὰ βάλω καὶ τὰ δύο εἰς τοιαύτην τάξιν,
ὥστε νὰ δύνανται νὰ τυπωθῶσι καὶ μετὰ τὸν θάνατόν
μου. Καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ, ὅταν λάβῃς τὴν εἶδη-
σιν τῆς ἀποβιώσεώς μου, νὰ φροντίσης, φίλε, νὰ ἐκδο-
θῶσι καὶ τὰ δύο διὰ συνδρομῆς.

Ἐκαμες καλὰ νὰ σύρῃς ἀπὸ τὴν Λόνδραν τὰ ἐκεῖ βι-

βλία μου. Ἄλλ' ἐκεῖνα, φίλε, εἶναι χρεωστημένα εἰς ἐκείνους διὰ τὰ ὅποια μ' ἐδάνεισαν ἀργύρια· ὅθεν πρέπει νὰ πωλῶνται διὰ λογαριασμόν των· ἢ πρᾶξε, ὡς σέ γράψουν.

Μοῦ ζητεῖς ἄλλα βιβλία. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν σ' ἔλεγα εἰς τὴν προλαβοῦσαν μου, νὰ λάβης ἀπὸ τὸν εἰς Σύρον Πρασακάκην ὅσα θέλεις, Βεκκαρίου καὶ Συμβουλῆς τριῶν Ἐπισκόπων, τὰ ὅποια πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχα πέμψειν πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα μακαρίτην Θεόδωρον Πρασακάκην. Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ Ἰωάννης Πρασακάκης μ' ἔλεγε μ' ἐπιστολὴν 16 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου, ὅτι ἔμεναν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐν Σύρᾳ ἀδελφοῦ του περίπου 275 σώματα Βεκκαρίου, καὶ σχεδὸν ὅλα τῆς Συμβ. τρ. Ἐπισκόπων. Ταῦτα (τὰ τῆς Συμβουλῆς), ἂν μένωσιν ἔτι ὅλα, εἶναι σχεδὸν 500. Ζήτησέ τον λοιπὸν ὅσα θέλεις, καὶ κράτει σημείωσιν τῶν λοιπῶν. Εὐδαιμόνει!

Ο. Ο.

41.

20 Ἰανουαρίου 1831.

Φίλιππε Κορτόσταυλε,

Ἀσπάζομαι σέ, τὴν φίλην σύζυγον, τὴν τριάδα τῶν υἱῶν, καὶ τὸν μέλλοντα ἢ τὴν μέλλουσαν νὰ ἴδῃ τὸ ἡλιακὸν φῶς· καὶ σᾶς εὐχομαι ἀπὸ ψυχῆς τὴν ἀνάκτησιν τῆς Πατρίδος.

Ἔχω δύο σου γράμματα 8/20 Σεπτ. καὶ 6/18 Ὀκτ. Τὸ πρὸς σέ μου τελευταῖον ἦτο τὴν 30 Ὀκτωβρίου, τοῦ ὁποίου τὴν ἀπόκρισιν προσμένω μὲ ἀνυπομονησίαν. Διότι ἡ ἀπόκρισις θέλει ὀδηγήσειν καὶ μορφώσειν τὴν μέλλουσαν ἀναφορὰν καὶ καταφυγὴν εἰς τοὺς ἐδῶ πρῶτον τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἔπειτα καὶ ἰδιαιτέρως καὶ τῆς Χίου. Χωρὶς τὴν πρώτην ἢ δευτέρα εἶναι ἀκόμη ἄκαιρος. Μ' ὅλα ταῦτα, μὴν ἔχων ἐγὼ μῆτε δύναμιν μῆτε καιρὸν νὰ τὴν συντάξω, ἐπαρακάλεσα τοὺς ἐδῶ συμπατριώτας νέους νὰ τὴν σχεδιάσωσι, καὶ τοὺς κατεύθυνα εἰς τὸν Φαβιέρον νὰ τοὺς συμβουλευθῆσιν περὶ τούτου.

Τὸ τῆς Ἀλιγέρης (μ' ὄλον ὅτι ἐκεῖ παλαιὰ εὐδαιμόνησαν Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, καὶ ἐξαιρέτως ἡ περιβόητος Πεντάπολις τῶν Κυρηναίων) οὐδ' ἐγὼ τὸ νοστιμεύομαι. Τὸ ἐπρόβαλα ὡς ἀπελπισμένων τελευταίαν ἄγκυραν καὶ σωτηρίαν.

Τὸ περὶ τοῦ Γ. μ' ἐτάραξε πολὺ. Ἴσως ἀλόγως· διότι ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῶ (καὶ σὲ παραγγέλλω νὰ τὸ ἐνθυμᾶσαι καὶ σὺ) τὸ «Πολλοὶ κλητοί, καὶ ὀλίγοι ἐκλεκτοί». Ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἑλλάδος ἦτο δικαιοσύνη· ἀλλ' ἐγένετο ἀκαίριος. Ὁ καιρὸς τῆς ἦτο τὸ 1850 ἔτος, ὅτε ἠθέλαμεν ἔχειν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἔτι σπουδάζοντας νέους μας, ἡλικιωμένους ἄλλους μεταξὺ 30 καὶ 40 ἐτῶν, καὶ ἄλλους ὑπὲρ τὰ 40, καὶ διδαγμένους ἀπὸ τὰ συμβάντα καὶ συμβαίνοντα σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην ἱκανοὺς νὰ δράξωσι τὰ πράγματα, καὶ νὰ διαλύσωσι τὰς φατρίας «Ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός»! Δὲν βλέπεις ὅτι δὲν ἔχομεν οὐδ' ἓνα καὶν ἱεροκήρυκα ἱκανὸν νὰ διδάξῃ ἐπὶ ἄμβωνος τὰ συμφέροντα εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας; Ἄν ἓνας μόνος ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους μας εὐρί-

σκετο φλεγόμενος από όλον τόν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἔρωτα τοῦ Δημοσθένους καὶ στολισμένος μὲ μικρὸν τι μέρος τῆς Δημοσθενικῆς ῥητορείας, ἤθελε (μὴν ἀμφιβάλλης) κατορθώσῃν θαύματα· ἤθελ' ἐξάψῃν εἰς πολλῶν ψυχὰς τὸ ἀληθινὸν **"Ἄγειν Φῶς**. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄκαιρον τῆς Ἐπαναστάσεως, τὸ χρεωστοῦμεν καὶ τοῦτο εἰς τὸν μωρὸν Ἀλέξανδρον, ὅς τις διήγειρε πρῶτον τὸν Ὑψηλάντην, ἔπειτα αἰσχροῦς τὸν ἀπαρνήθη.

Δὲν νοεῖς (λέγεις) πῶς ἡ Γαλλία δύναται νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἀπὸ τὸν Πανταζίδην ἐκδοθεὶς Διάλογος ἐξήγησε τὸ πῶς. Πρέπει νὰ καλεσθῇ ἀπὸ τοὺς αὐτοῦ καὶ νὰ ζητηθῇ ἡ προστασία της. Ἄλλ' ἡ τυραννομένη ἀπὸ τὸν κυβερνήτην ἄβουλος Βουλὴ ἢ Γερουσία τολμᾷ νὰ κάμῃ τοιαύτην πρόσκλησιν; ἤθελες εἰπεῖν. Πρέπει λοιπὸν νὰ συγκροτηθῶσι νέαι Ἀρχαιρεσίαι, διὰ νὰ συντάξωσι νέαν Βουλὴν. Ἄλλ' ὁ κυβερνήτης (ἤθελες πάλιν εἰπεῖν) συγχωρεῖ νὰ γενῶσι νέαι Ἀρχαιρεσίαι; Οὐδὲ τοῦτο ἴσως. Μένει λοιπὸν νὰ συναχθῶσιν ὀλίγοι τινὲς ἐπίσημοι, χωρὶς Ἐπτανήσιους ἢ Φαναριώτας, καθαροὶ Πελοποννήσιοι, ἢ Νησιῶται, Κρήτες, Σάμιοι, ἔτι δὲ καὶ Χῖοι, καὶ νὰ ζητήσωσιν ἔλεον καὶ ταχινὴν προστασίαν. Μετὰ τὴν κοινὴν ταύτην ἀναφορὰν, ἢ καὶ ὁμοῦ μ' αὐτήν, ἐμποροῦν οἱ Χῖοι νὰ συνοδεύσωσιν ἰδίαν χωριστὴν, παρακαλοῦντες νὰ τοὺς ἐνώσωσι μὲ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ἢ κἄν νὰ πείσωσι τὸν Σουλτάνον νὰ τοὺς ἀφήσῃ αὐτονόμους μὲ μικρὰν τινα ἀποζημίωσιν ἐτήσιον.

Ὁ Πίχκολος, εἶν' ἓνας μῆνας ἀποῦ ἀνεχώρησε, λέγων, ὅτι ὑπάγει πρῶτον εἰς τὴν Πατρίδα του. Δὲν ἐξεύρω ποῦ καὶ διὰ ποίας ὁδοῦ ἔχω νὰ κατευθύνω τὴν πρὸς αὐ-

τὸν ἐπιστολὴν σου. Ὅθεν τὴν κρατῶ ἕωσοῦ νὰ μὲ εἴπῃς
τί νὰ τὴν κάμω. Εὐδαιμόνει!

O. O.

42.

23 Φεβρουαρίου 1831.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κορτόσταυλον.

Φίλε Κορτόσταυλε,

Ἀσπάζομαι καὶ σέ, καὶ τὴν φίλην σύζυγον, καὶ τὰ
φίλτατά σου τέκνα. Κρατῶ δύο σου ἐπιστολάς, τὴν 25
Νοεμβρίου καὶ τὴν 27 Δεκεμβρίου 1830.

Μ' ἐλύπησεν ἡ περὶ τῆς Ἐφημ. τοῦ Γαλιनिάνη ἀπο-
τυχία. Ὁ δι' αὐτὴν μ' αὐτὸν συμφωνήσας Πιτσιπιὸς
ὑπῆγε πάλιν πρὸς αὐτόν, κ' ἔλαβε ταύτην τὴν ἀπόκρι-
σιν: Ἡ ἐφημερίς ἀναμφιβόλως ἐστάλη πρὸς τὸν ἐν Ζα-
κύνθῳ S. Burff, κ' ἔμεινε τώρα νὰ τὴν ζητήσετε ἀπ'
ἐκεῖνον. Ἄν ἐκεῖνος ὁμολογήσῃ, διὰ γράμματος τοῦ πρὸς
σέ ἢ πρὸς τὸν αὐτοῦ Finlay ὅτι δὲν τὴν ἔλαβε, τότε ὁ
Γαλιनिάνης χρεωστεῖ νὰ μᾶς ἐπιστρέψῃ τὰ 62 μας φρ.

Μ' ἐλύπησεν ἀκόμη ἡ ἀποτυχία τοῦ φυλλαδίου τοῦ
Πανταζ. Διότι σκοπὸν εἶχαν τὰ φυλλάδια νὰ κινήσωσι
τοὺς αὐτοῦ νὰ ζητήσωσι διὰ νέας γνησίου Ἑλληνικῆς
(καὶ ὄχι Φαναριωτικῆς) πρεσβείας τὴν προστασίαν τῶν
Γάλλων. Φίλε Κορτόσταυλε, παράδοξον ἄλλο μέλλεις ν'

ἀκούσης ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ξεμωραμένου γέροντος ἐμοῦ· ἀλλ' ἀκουσε, ζύγισε μὲ τὴν φρόνησίν σου καὶ κοινώνησέ το εἰς ὅσους γνωρίζεις ἔχοντας κεφαλὴν μὲ ἐγκέφαλον, καὶ ὄχι μὲ ἄχυρα γεμισμένην. Εἶμαι βέβαιος (ναί, βέβαιος!), ὅτι, ἂν ἐκάμνετε αὐτόθεν μίαν δημόσιον πρόσκλησιν ἀμέσως πρὸς τὸν Λαφαίετην, ἤθελεν ὁ Λαφαίετης, παραβλέπων τὸ γῆράς του ἔλθειν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ προσθέσῃ εἰς τοὺς πολλοὺς στεφάνους του καὶ τὸν ἀμάραντον στέφανον, ὅτι ἔσωσε καὶ ἐλευθέρωσε, καὶ ἀνέστησεν ἀληθῶς τοὺς Ἕλληνας. Ἡ ἂν ἡ παρουσία του ἦτον ἀδύνατος, ἤθελε στείλειν ἀντ' αὐτοῦ τὸν ἄξιον τοιούτου πατὴρ υἱὸν του. Συλλογίσου το καλὰ, μάσσησε κ' ἐξαναμάσσησέ το. Μόνην δυσκολίαν βλέπω, τὸ δημόσιον τῆς προσκλήσεως πῶς ἔχει νὰ γενῆ. Καὶ χωρὶς δημόσιον πρόσκλησιν εἶν' ἀδύνατον νὰ κινηθῇ ὁ Λαφαίετης. Μ' ὅλον τοῦτο καὶ τῶν νομιζομένων ἀδυνάτων εὐρίσκεται πολλάκις πόρος, ὅταν οἱ ἐπιχειροῦντες ἔχωσι ψυχὴν φλεγομένην ἀπὸ πατρίδος ἔρωτα. Τοιοῦτος πόρος, παραδ. χάρ. ἤθελ' εἶσθαι ἂν ἡ πρόσκλησις ἦτον ὑπογεγραμμένη ἀπ' ὀνόματα ἐπίσημα, ὡς τοῦ Μιαούλη καὶ ἄλλων τοιούτων, ὅσοι ἀληθῶς ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Μ' ἐπαρηγόρησες πολὺ ὑποσχόμενος τὴν μετὰ θάνατον φροντίδα ὧσων σ' ἐπαρακάλεσα νὰ φροντίσης. Δὲν εἰδίσταζα περὶ τούτου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀρχίζω τὸν τύπον νέου πονήματος, ὄχι τοῦ τετάρτου τόμου τῶν Ἀτάκτων, ὅστις ἐτοιμάζεται καὶ αὐτός. Ἐκρίνα νὰ τὸν διακόψω, διότι μ' ἐφάνη ἀναγκαιότερον τῶν Ἀτάκτων εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις τὸ χωριστὸν τοῦτο νέον πόνημα. Δὲν ἐξεύρω πῶς ἔχουν νὰ τὸ κρίνωσιν αὐτοῦ. Ὅπως καὶ ἂν κριθῇ, ὀλίγον μὲ μέλει· ὁ μόνος μου σκο-

πὸς εἶναι νὰ συνεργήσω κ' ἐγώ, ὅσον δύναμαι, εἰς σωτηρίαν τῆς Πατρίδος.

Σήμερον γράφω τὸν Πρασακάκην νὰ διατάξῃ τὸν ἀδελφόν του νὰ σοῦ περάσῃ αὐτοῦ 200 ἀντίτυπα τοῦ Βεκκαρίου ἡμίδετα καὶ 200 ἀντίτυπα τῆς Συμβουλῆς τριῶν Ἐπισκόπων ἡμίδετα (cartonnés).

Διὰ τί σ' ἔστειλα τὸν Πανταζίδην δι' αὐτοῦ, καὶ ὄχι διὰ τοῦ * * ; ἔχω περὶ τούτου αἰτίας.

Σήμερον πέμπω εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ I. Μαυροκορδάτον 100 ἀντίτυπα τοῦ Πανταζίδην, μὲ διαταγὴν νὰ σὲ τὰ στείλῃ αὐτοῦ διὰ μέσου τινος Φράγκου· ἤγουν Εὐρωπαϊοῦ, διὰ τὸν φόβον τῆς δημεύσεως.

Τὰ (ὡς λέγεις) πωληθέντα Ἄτακτα ἀπὸ τὸν Μουστ. εἶναι ἀπὸ τὰ σταλθέντα εἰς τὸν Κυβερνήτην ἑκατὸν ἀντίτυπα τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων.

Οἱ χαιρετισθέντες σὲ ἀντιχαιρετοῦν. Περὶ τοῦ Πικκόλου σὲ εἶπα ὅτι ἀνεχώρησεν.

Τὰ περὶ τοῦ Γ. δὲν προξενοῦν ἀπορίαν. Ἡ σοφία εἰς κεφαλὰς κακὰ ἀναθραμμένων γίνεται, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος, « Κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρετῆς » ὡς εἶπεν ὁ Ἰσοκράτης.

Σήμερον γράφω εἰς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ I. Πρασακάκην νὰ γράψῃ τὸν ἀδελφόν του νὰ σὲ στείλῃ χωρὶς ἀναβολὴν διακοσίους Βεκκαρίας καὶ διακοσίας συμβουλὰς τρ. Ἐπ.

Σήμερον στέλλω καὶ εἰς τὸν I. Μαυροκορδάτον 100 φυλλ. Πανταζ. νὰ προνοήσῃ νὰ σὲ στείλῃ μὲ κανένα τρόπον ἄλλον ἀσφαλῆ. Καὶ πάλιν ἀσπάζομαί σε. Ο.Ο.

23 Ἀπριλίον 1831.

Φίλε Κοιτίσταιλε,

Μετὰ τὴν 23 Φεβρουαρίου ἐπιστολὴν μου πρὸς σέ, ἔλαβα τὰς ἰδικὰς σου δύο· τὴν 20 Δεκεμβρ. 1830 καὶ τὴν 1 Μαρτίου τοῦ παρόντος ἔτους. Ἐλαβα τὰ 600 φρ. καὶ εὐχαριστῶ. Τοῦ Κοκκινάκη ὁ θάνατος μ' ἐλύπησε τόσον πλέον ὅσον ἦτον ἓνας ἀπὸ τοὺς ὀλίγους μας χρησίμους εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. Εἰς αὐτὸν βιβλία κατ' εὐθείαν δὲν ἔστειλα ποτέ. Ἴσως τὸν ἔστειλαν ἀπὸ Τεργέστης ὁ Ῥώτας καὶ ὁ μακαρίτης Βλαστός, ὡς ἔστειλαν καὶ εἰς τὸν Θεόκλητον. Περὶ τούτου ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔγραψα πρὸς ἐκείνους νὰ τὸν διατάξωσι νὰ παραδώσῃ τὰ ἀπώλητα, καὶ τῶν πωλημένων τὴν τιμὴν, ὅλα εἰς σέ. Δὲν ἐξεύρω ἂν τὸν ἔγραψαν ἐκείνοι, καὶ ἂν τὸ ἔπραξεν ὁ Θεόκλητος. Τῆς τύχης μου ἦτο καὶ τοῦτο, νὰ κοπιᾶζω νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ νὰ σκορπιζῶνται οἱ κόποι μου. Ἀλλὰ τώρα δὲν παραπονοῦμαι πλέον οὐδὲ τὴν τύχην μου. Ἐφθασεν ὁ καιρὸς νὰ λέγω « Ἐλπίς καὶ τύχη μέγα χαίρετε ». Μόνην ἐπιθυμίαν τρέφω ἀκόμη, νὰ τελειώσω τὸ ὅποιον τυπὸν τὴν ὥραν ταύτην συνταγμάτων, καὶ τὸν μετὰ τοῦτο τέταρτον τόμον τῶν Ἀτάκτων. Ἄν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς πρὸ τῆς τελειώσεως, φρόντισε, νὰ ζήσης! νὰ τελειωθῶσι μὲ συνδρομὴν, ἢ καὶ διὰ λογαριασμὸν τοῦ τυπογράφου, ὅστις (εἶμαι βέβαιος) θέλει ἀναδεχθῆν τὴν ἐκτέλεσιν.

Περὶ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἀπ' αὐτὰ ἔπρεπε ν' ἀρχίσω, ἂν δὲν ἔκρινα, ὅτι αὐτὰ μέλλουν ἐξανάγκης νὰ ἀνκβαλλῶσιν ἕωσοῦ νὰ διορθώσωσιν οἱ καυχώμενοι πολιτισμένοι Εὐρωπαῖοι, ὅσας ἢ ἀνόητος αὐτῶν διπλωματία διήγειρε ταραχὰς κατὰ τῆς κεφαλῆς των. Τὸν πόλεμον κρίνω ἄφευκτον, μὲ ἐλπίδα ὅτι τὰ νικητήρια θέλουν μείνειν εἰς τοὺς ζητοῦντας τὰ δίκαιά των λαούς, καὶ ὄχι εἰς τοὺς Μετερν. ἢ Βελιγκτ. Ὅπως ἂν ἦναι, προσέχετε μόνον ἐσεῖς οἱ φίλοι τῆς Πατρίδος νὰ ἦσθε ἔτοιμοι νὰ ζητήσετε καὶ σεῖς διὰ πρεσβείας τὰ δίκαιά σας.

Ἄλλὰ πρόσεχε καὶ τοῦτο σὺ ἐξαιρέτως, φίλε, νὰ μὴν ἐμπλεχθῆς εἰς πανούργων δίκτυα, καὶ μάλιστα νὰ μὴ γοητευθῆς εἰς τὴν ῥητορείαν τοῦ Ὁμωνύμου σου.

Μέμνας' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

Αὐτός, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ζητεῖ νὰ σᾶς καταπέισῃ νὰ στείλετε πρέσβην αὐτόν, ὡς « ἀκριβῶς γνωρίζοντα τῆς Ἑλλάδος τὰ πράγματα, καὶ ἐσωτερικὴν ὑπόληψιν ἔχοντα, καὶ κρίσιν ἱκανὴν καὶ πείραν πραγμάτων ». Αὐτοὺς του τοὺς λόγους μεταγράψω. Ἐχει δίκαιον, τοιαύτην καὶ τοσαύτην ἐπιστήμην πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ μέλλων νὰ σταλθῇ πρέσβυς· καὶ τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἔχει αὐτὸς μέρος καὶ τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Ἄλλὰ κάνεις δὲν θέλει μὲ καταπέισειν, ὅτι καὶ μέλλει νὰ τὸ μεταχειρισθῇ εἰς σωτηρίαν τῆς Πατρίδος του. Ἰησοῦται, Φανακιῶται Βελιγκτῶνες Μετερνῆχοι καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι ἐπιστήμονες ἄνδρες δὲν ἔχουν οὔτε Πατρίδα οὔτε πατέρα. Πατὴρ καὶ πατρίς των εἶναι τὸ ἴδιον συμφέρον· εἰς αὐτὸ καὶ μόνον ἀποβλέπουν, καὶ αὐτὸ μόνον λατρεύουν. Εἰς τὸν ὁμώνυμόν σου τὸ συμφέρον τὴν ὥραν ταύτην εἶναι

νά ἐνθρονισθῆ ἰδῶ πρέσβυς Ἑλλάδος εἰς τόπον ἄλλου πρέσβευς Ἰησοῦτου τοῦ Σ. τὸν ὅποιον μᾶς ἔστειλεν ἰδῶ ὁ ἐπιθυμῶν νά ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς Μοσκοβίτας ὁ μνημονευόμενος ἐπ' Ἑκκλησίας φιλόχριστος Κ.

Πρόσεχε, πάλιν σέ παρακαλῶ, φίλε, μὴν ἐμπλεχθῆς εἰς τὰ δίκτυά των. Οἱ πρέσβεις σας (ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς πρεσβείας) πρέπει νά φλέγωνται πλέον ἀπὸ πατρίδος ἔρωτα, παρὰ νά ἦναι στολισμένοι μὲ πολλὴν ἐπιστήμην· οὐδὲ βλάπτει ἂν ἀγνοοῦν καὶ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν. Εὐρίσκω κἀνένα ἀπὸ τοὺς ἰδῶ νέους μας ἰκανὸν νά τοὺς ὑπουργῇ ὡς Ἑρμηνεύς. Καὶ τώρα, ἀλλάσων γνώμην, σέ λέγω, ὅτι συμφέρει νά σταλθῶσιν ἀμέσως εἰς τὸν Λαφαίετην, μηδὲ νά πράσσωσι τίποτε χωρὶς τὴν συμβουλήν αὐτοῦ. Αὐτὸς θέλει τοὺς ὀδηγήσειν πῶς ἔχουν νά φερθῶσι πρὸς τὴν κυβέρνησιν, πῶς πρὸς τὴν μέλλουσαν Γαλλικὴν Βουλὴν, καὶ ἂν ἢ πῶς συμφέρῃ νά στείλωσι καὶ κἀνένα ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Βουλὴν.

Σέ εἶπα, φίλε, περὶ τῆς ἀποτυχίας τῆς Γαλιγιανθῆς ἔφημερίδος, ὅτι ἔπρεπε νά ἐρωτήσης αὐτόθεν τὸν ἐν Ζακύνθῳ, ἂν τὴν ἔλαβε, ναί, ἢ ὄχι.

Περὶ τῶν εἰς χεῖράς σου βιβλίων σέ εἶπα πολλάκις καὶ σέ μεταλέγω, ὅτι εἶσαι πληρεξούσιος νά πωλῆς, ὡς δύνασαι, καὶ ὄχι ὡς θέλω καὶ θέλεις. Καὶ τώρα μάλιστα, ὅτε τὸν ἐρχόμενον Αὐγουστον ἢ Σεπτέμβριον μέλλει, ὡς ἐλπίζω, νά ἐκδοθῆ τὸ προλεγμένον σύνταγμα, διὰ ν' ἀρχίσω ἀμέσως μετ' αὐτὸν τὸν τέταρτον τόμον τῶν Ἀτάκτων. Εὐτύχει, φίλε!

Ο. Ο.

[Ἐπίγραμμα ποιηθὲν ὑπὸ Κοραῆ διὰ τοῦ Κοκκινάκη

τὸ βνήμειον ἐν τῷ ἐν Αἰγίνῃ κήπῳ τοῦ Κ. Κοντοσταύλου.]

Κωνσταντίνῳ Κοκκινάκῃ τῷ Χίῳ, ἀνδρὶ φιλομούσῳ καὶ φιλανθρώπῳ ὁ μάλιστά σε ποθῶν φίλος, Ἀλέξανδρος Κοντοστάυλος. Κοκκινάκῃ χρηστέ, χαῖρε!

44.

8 Αὐγούστου 1831.

Φίλε Κοντοστάυλε,

Ἔχω τὰς ἐπιστολάς σου 30 Μαρτίου, 22 Ἀπριλίου, καὶ τὴν ἐσχάτως ἀπὸ τὸ Βυζάντιον 25 Ἰουνίου, περιέχουσαν τὸ ἐνταλτήριον φρ. 253,90, τὰ ὅποια μοῦ ἐπληρώθησαν.

Συγχαίρω καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον διὰ τὴν γέννησιν τῆς θυγατρὸς. « Ἡ γυνὴ σου ὡς ἄμπελος εὐθνηοῦσα ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου. Οἱ υἱοὶ σου [καὶ θυγατέρες] ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου ».

Τὰ 253,90 διωρισμένα ἀπὸ σὲ εἰς τὸν 4ον τόμ. τῶν Ἀτάκτων, τὰ λογαριάζω ἐγὼ τῶρα εἰς ἀναγκαιότερον ἄλλο τὸ ὅποῖον σ' ἔλεγα συνταγματικόν, μέλλον νὰ ἐκδοθῇ περὶ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου, ἐπιγραφόμενον **Συνέκδημος Ἱερατικός**. Εὐθὺς μετὰ τὴν τελείωσιν τούτου ἀρχίζει (ἂν ὁ θάνατος δὲν παύσῃ καὶ τὰς ἀρ-

χὰς καὶ τὰ τέλη) ἡ τύπωσις τοῦ Δ' τόμου τῶν Ἀτάκτων. Τὰ διὰ σέ ἀντίτυπα (30 ἢ 35) τοῦ **Συνεκδήμου**, μὴν ἐξεύρων ποῦ νὰ τὰ κατευθύνω, τὰ στέλλω πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ I. Μαυροκορδάτον, πρὸς τὸν ὁποῖον φρόντισε νὰ φανερώσης τὴν θέλησίν σου.

Ἄρκετὰ ἐγνωρίσθησαν τώρα ἐδῶ τὰ διαβούλια τοῦ Κοζάκου. Ἄλλ' ἡ τύχη μας, φίλε, εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις (ὡς καὶ ἡ τύχη τῆς λοιπῆς ὅλης Εὐρώπης) κρέμεται ἀπὸ τὴν τύχην τῶν ἀοιδίμων Πολωνῶν. Ὅπως ἂν συμβῆ ὁμως, ὁ Κοζάκος δὲν ἰσχύει πλέον νὰ κρατηθῆ. Μετὰ τὸν Κοζάκον ποίαν μορφήν μέλλει νὰ λάβῃ ἡ Ἑλλάς, δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ τὸ προβλέψω, ἐπειδὴ, κατὰ δυστυχίαν δὲν ἔχομεν ἐκεῖ κανένα ἱκανὸν μῆτε τὸν νοῦν, μῆτε τὸν ἔρωτα τῆς Πατρίδος. Οἱ Κουντουριῶται εἶναι χρηστοὶ ἄνδρες, ἀλλ' ὄχι ἄρκετοὶ ν' αὐτοπραγήσωσι τὸ παραμικρόν, χωρὶς νὰ χειραγωγῶνται ἀπὸ ἄλλους· καὶ τούτους μάλιστα τοὺς χειραγωγοὺς συλλογιζόμενος τρέμω καὶ φρίττω.

Διὰ τὸν φόβον τοῦτον ἐπεθύμησα τὴν παρουσίαν τοῦ Λαφ. ἢ τοῦ υἱοῦ του ἢ τινος ἄλλου ὁμοίου των, ὡς χειραγωγοῦ, καὶ ὄχι ὡς κυβερνήτου ἢ διοικητοῦ, καθὼς φαίνεται ὅτι τὸ ἐνόησες. Ἀπὸ κανένα (οὐδ' αὐτὸν τὸν Σωκράτην) δὲν ὑποφέρω νὰ κυβερνᾶται ἡ Ἑλλάς, πλὴν ἀπὸ μόνους νόμους κοινοβουλευτικοῦ συνεδρίου μὲ πρόεδρον ἐτήσιον ἢ διετῆ· χειραγωγίας ὁμως καὶ συμβουλῆς ἔχομεν χρεῖαν μεγάλην· ? καὶ ἀπὸ ποῖον ἄλλον πρέπει νὰ τὴν ζητήσωμεν, πλὴν ἀπὸ τὸ φιλάνθρωπον ἔθνος τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον μόνον εὐρίσκονται σπλάγχνα οἰκτιρμῶν ;

Περὶ δὲ τῆς ἐφημερίδος τοῦ Γαλιναῖου σου περικλείω τὴν ὁποίαν ἔλαβα ἀπὸ Ζακύνθου κ' ἔδειξα ἐδῶ διὰ τοῦ

καὶ πρῶτον καταγραφέντος Πιτσιπιού εἰς τὸν Γαλιναίανην· εἰς αὐτὴν προσκολλημένην βλέπεις τὴν ἀπόκρισιν τὴν ὁποῖαν ἔδωκαν εἰς τὸν Πιτσιπιόν. Δὲν καταλαμβάνω τίποτε εἰς αὐτά, καὶ νομίζω ὅτι τὰ ἀργύριά σου ἀπωλέσθησαν. Μ' ὅλον τοῦτο ἂν ἐλπίζης νὰ τὰ ἀπολάβης, στείλε τὴν σημείωσιν εἰς τὴν Ζάκυνθον.

Ἡ πρὸς τὸν Πίκκολον ἐσχίσθη.

Σπούδασε, νὰ ζήσης! νὰ πωλήσης κἂν αὐτοῦ (ἂν δυνατὸν) τινὰ ἀπὸ τὰ εἰς Αἴγιναν βιβλία.

Ἐπαρατήρησα δὲν ἐνθυμοῦμαι εἰς ποῖον μέρος τῶν ἐπιστολῶν σου, ὅτι τῆς ἔλευθ. Ἑλλάδος (δὲν ἐξεύρω τίνας) ἐξενίσθησαν ὅτι ὠνόμασα **Βουλὴν** τὴν **Γερουσίαν**. Ἄλλ' ἄς μάθωσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς ιστοροῦντες τὰ περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας (Senatus), τὴν ὀνομάζουσαν ἀδιαφόρως ποτὲ μὲν *Γερουσίαν*, ποτὲ δὲ *Βουλὴν*, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν πάντοτε *Βουλὴν*.

Εὐδαιμόνει!

Ο. Ο.

45.

Ἐκ Παρισίων, 10 Ὀκτωβρίου 1831.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κορτόσταυλον.

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Ἡ τελευταία μου πρὸς σὲ ἐγγράφη τὴν 8 τοῦ περασμένου Αὐγούστου. Τώρα πέμπω πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Ι. Δ. Μαυροκορδάτον κιβώτιον

Α Κ, καὶ περιέχον 40 ἀντίτυπα πονήματος ἐπιγραφομένου **Συνέκδημος Ἱερατικός**. Ἐκ τούτων εἶναι :

34 διὰ τὰ σταλμένα σου φρ. 253,90, τὰ ὅποια δὲν σὲ χρεωστῶ πλέον,

2 δῶρον ἐξ ἐμοῦ εἰς τὸν Κοντόσταυλον,

1 — νὰ δοθῇ ἀπὸ μέρους μου εἰς τὸν Ν. Φραγκόπουλον,

3 ταῦτα τὰ τρία κάμε με τὴν χάριν νὰ στείλῃς εἰς τὸν ἐν Σμύρνην ἐξάδελφόν μου Κωνστ. Πετρίτσην.

40. διὰ 40 σὲ κατέγραψα εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν, ὡς βλέπεις· τὰ 34 ὁμως εἶναι ἰδικά σου. Διὰ νὰ κανονίσῃς τὴν πώλησιν, μάθε ὅτι τὰ ἐπέρασα εἰς ὅλους τοὺς συνδρομητάς πρὸς φρ. 7,50. Ἐδῶ εἰς Παρισίους ἡ τιμὴ ἐδιωρίσθη φρ. 10.

Εἰπέ με πότε ἐπιστρέφεις καὶ ποῦ τῆς Ἑλλάδος; Εἰπέ με προσέτι καὶ πῶς μέλλει νὰ κριθῇ αὐτοῦ ὁ Συνέκδημος. Ἐκαμα τὰ δυνατά μου νὰ δεῖξω τὰς πληγὰς μας, καὶ τὴν ἡσυχον αὐτῶν θεραπείαν, χωρὶς νὰ σκανδαλίσω κανένα· ὅσους δὲν ἀρέσωσι, tant pis διὰ τοὺς κλείοντας τ' αὐτία των εἰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων τοὺς λόγους. Εὐδαιμόνει πανοίκιος.

Ο. Ο.

Ἦρχισεν ἡ τύπωσις τοῦ τετάρτου τόμου τῶν Ἀτάκτων. Ἄν ζήσω (τὸ ὅποιον δὲν ἐλπίζω), ἴσως τελειωθῇ πρὸς τὸ Πάσχα· ἂν σοῦ φύγω, θέλουσιν τὸν τελειώσῃ οἱ μέλλοντες νὰ μὲ θάψωσιν. Ὁ Πανταζίδης εἶχε σχεδὸν τελειώσῃν δευτέρον τινα διάλογον, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν ἐκδώσῃ, φοβούμενος τὴν ὅποιαν ἔπαθε ζημίαν ἀπὸ τὴν δήμευσιν τοῦ πρώτου.

Αἱ ταραχαὶ τῆς Ἑλλ. ἔφθασαν, ὡς σοῦ εἶναι ἤδη γνωστόν, εἰς τὸ ἄκρον. Ἐπιθύμουν νὰ εὕρισκεσο τὴν ὄραν ταύτην ἐκεῖ, καὶ σύ, καὶ εἴ τις ἄλλος κατὰ σέ. Διὰ τι φίλε, οἱ πρόκριτοι τῶν Ὑδρ. εἶναι χρηστοὶ ἄνθρωποι, κατὰ δυστυχίαν ὁμως καὶ πολὺ ἀπλοῖ, καὶ ἀκολούθως εὐκόλοι νὰ χειραγωγῶνται ἀπὸ ἀλώπεκας.

46.

19 Δεκεμβρίου 1831.

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξ. Κορτόστιαυλον, εἰς Ὑδραν

Ἔχω τὴν ἐπιστολὴν σου τῆς 8 Ὀκτωβρίου, χαίρω, ὅτι δὲν εἶσαι τὴν παροῦσαν ὄραν εἰς τὴν χώραν τῆς ἀναρχίας, ἀλλ' εὕρισκεσαι εἰς τόπον, ὃχι παντάπασιν ἀκίνδυνον, ἀλλ' ὁμως κἂν ἡσυχον κατὰ τὸ παρόν. Λυποῦμαι, ὅτι δὲν μὲ λέγεις τίποτε περὶ τῆς ἀγαπητῆς οἰκογενείας σου. Ποῦ εἶναι ἡ συμβία σου, ποῦ τὰ τέκνα σου; Ἐπρονόησες βέβαια περὶ αὐτῶν, καὶ δὲν τοὺς ἀφῆκες εἰς τὴν Αἴγιαν.

Τὰ 40 ἀντίτυπα τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεκδήμου, ὁ παρὰ τοῦ ὁποίου λαμβάνω τὴν ἐπιστολὴν σου I. M. μὲ λέγει μ' ἐπιστ. 8 Δεκεμβρίου ὅτι σοῦ τὰ ἐκατεύθυνεν αὐτοῦ.

Εἰς τὸν αὐτὸν I. M. καὶ Π. Σεκιάρην ἔστειλα (τὴν 7 Δεκεμβρίου) κιβωτὸν A K N^ο 2 περιέχουσαν 300 ἀντίτυπα δευτέρου διαλόγου τοῦ Πανταζίδη, μὲ ἄδειαν ν'

ἀνοιξωσι τὴν κιβωτόν, νὰ πωλήσωσιν ὅσα δύνανται εἰς Μασσαλίαν, καὶ νὰ σοῦ κατευθύνωσι τὰ λοιπά. Εἶθε μὴτ' αὐτὰ μὴτ' ὁ Συνέκδημος, μὴ πέσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Κοζάκων. Διότι, φίλε, μὴν ἀμφιβάλλῃς, ὅτι ὁ ἐδῶ πρέσβυς (τὸν ὅποιον πιθανὸν θέλει γνωρίσειν καὶ ἡ νέα τοῦ Ναυπλίου ἀντίχριστος κυβέρνησις, ἐπειδὴ γνωρίζει καὶ διαδέχεται τὸ Καποδιστριακὸν πνεῦμα καὶ σύστημα) ἔστειλε καὶ τὸν Διάλογον καὶ τὸν Συνέκδημον πρὸς τοὺς ἐκεῖ διὰ πολλῶν ὁδῶν. Μετὰ τὴν δήμευσιν τοῦ πρώτου, ἂν δημευθῇ καὶ ὁ δεύτερος, μοῦ γίνεται ζημία ὀδυνηρά, ἐπειδὴ τὸν ἐτύπωνα ἐκ τοῦ ὑστερήματός μου, τὸ διπλοῦν παχύτερον τοῦ πρώτου, καὶ μὲ διπλὴν ἀκολούθως δαπάνην.

Πρόσεχε καὶ περὶ σεαυτοῦ καὶ περὶ τῆς φίλης οἰκογενείας σου. Αἱ πολιτικαί, ὡς καὶ αἱ θρησκευτικαὶ μεταβολαὶ τῶν Ἑθνῶν ἔγιναν καὶ γίνονται πάντοτε (ὡς τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία, καὶ τὸ ἐπικυρόνει ἡ ἀπὸ τὰ 1789 ἕως τὴν σήμερον ἀκόμη ὄχι σταθερὰ μεταβολὴ τῆς Γαλλίας) μὲ δυστυχίαν τῆς παρούσης καὶ ἐνεργούσης τὴν μεταβολὴν γενεᾶς. Αὕτη ἔχει ὅλα τὰ βάσανα καὶ τὰς ἀκάνθας τῆς μεταβολῆς· μόλις ἡ δευτέρα, κάποτε οὐδ' αὐτή, ἀλλ' ἡ ἐπερχομένη τρίτη γενεὰ τρυγᾷ τὰ ρόδα καὶ τοὺς καρπούς τῆς. Δὲν λέγω διὰ τοῦτο, ὅτι ὁ ζῶν καὶ εὐρεθεὶς εἰς τοιαύτην περίστασιν πρέπει φοβούμενος τὰς ἀκάνθας νὰ συρθῇ ὀλότελα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα. Ἄπαγε! Ἐξεναντίας, ὁ χρηστὸς πολίτης χρεωστῆ νὰ ἐκλέξῃ πρῶτον τὴν ἀγαθὴν μερίδα, καὶ νὰ συναγωνίζεται μ' αὐτήν· ἀλλὰ μὲ πρόνοιαν τῶν οἰκείων, καὶ μάλιστα τέκνων, ὡς ἀγωνιζόμενος μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀφήσῃ κἂν εἰς αὐτὰ τοὺς ἐκ τῆς μεταβολῆς μέλλοντας καρπούς ἀπὸ ρόδα.

Ἐκοινωνήσα εἰς τὸν ἀνεψιόν σου Στέφανον Γαλάτην

(ἐπειδὴ ἄλλον δὲν ἐμπιστεύθην) ὅσα μὲ γράφεις περὶ τῆς νέας κυβερνήσεως, νὰ τὴν καταχωρίσῃ εἰς κἀμμίαν ἐφημερίδα. Οἱ τρεῖς λογιώτατοι, καὶ ἐξαιρέτως ὁ ἡμέτερος Γλ. τὸ ὅποιον μὲ θλίβει πολὺ, εἶναι ὡς ὁ Κοκκῶνης καὶ ὁ Μουστοξύδης, ἀπ' ἐκείνους τοὺς λογιωτάτους, τῶν ὁποίων ἡ **Λογιότης** ἀπενέκρωσε τὸ **Λογικόν**, ὡς λέγει ὁ Πανταζίδης. Ὁ Κολέτης εἶναι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τζιράκι. Ὁ ταλαίπωρος Κολοκοτρῶνης, λόγιος καὶ οὗτος τὰ πολεμικά, εἶναι παλληκαρᾶς Βουνήσιος· καὶ τὸ λογικόν του δὲν φθάνει μακρότερον τοῦ σπαθίου του. Ἀπὸ ταιούτας κεφαλᾶς καὶ ταιούτας ψυχᾶς, πρόεδρον ἐχούσας τὸν Αὐγουστῖνον, ὅστις ἀντὶ νὰ προεδρεύῃ, ἔπρεπε πρῶτος αὐτὸς νὰ διωχθῇ μὲ τῆς πομπῆς τὰ μανδῆλια, ἀπὸ τοὺς ταιούτους λέγω, προσμένονται δυστυχίαι, καὶ δυστυχίαι μεγάλαι, τὰς ὁποίας οἱ ἀνόητοι διπλωματικοὶ τῆς Εὐρώπης ἄλλως ἴσως νὰ θεραπεύσωσι δὲν θέλουν νομίσαι δυνατὸν, παρὰ στέλλοντές μας βασιλέα, ἄλλην ταύτην δυστυχίαν μεγαλητέραν. Ναὶ μεγαλητέραν! καὶ ἄκουε :

Ὁ βασιλεὺς οὗτος προξενητὰς ἔχει τοὺς Φαναριώτας· ἀπ' αὐτοὺς ὀργανίζεται τὴν ὥραν ταύτην, μὲ μεγάλην μυστικότητα, ἐδῶ εἰς τοὺς Παρισίους, ἡ ἀναγόρευσις του, καὶ αὐτοὶ φυσικὰ μέλλουν νὰ συγκροτῶσι τὴν αὐλήν του. Ὁ πρίγκιψ Σ. ἔχει συχνὰ συμβούλια μὲ τὸν ἀναίσθητον Ἑλβέτιον. Ἄλλος Φαναριώτης συχνάζει τὴν οἰκίαν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Βιρτεμβέργης. Ὁ Βιρτεμβεργικὸς οὗτος Πρίγκιψ ἠρώτησε τὸν Φ. περὶ τοῦ Πανταζίδου, καὶ ὁ Φ. τοῦ ἐπαράστησε τὸν Πανταζίδην, ὡς κεφαλὴν πολλὰ πυρωμένην (*tête exaltée*), ἴσως καὶ ὡς Ἰακωβῖνον.

Πιστεύεις τὰ λεγόμενα βέβαια, γνωρίζων τὰς Φαναριωῆσουτικὰς πανουργίας. Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ σοῦ μείνη οὐδεμία περὶ αὐτῶν ἀμφιβολία, δὸς προσοχὴν εἰς τὰ ἐξῆς ταῦτα: Οἱ Φαναριῶται μαθημένοι νὰ τρέφονται ἀργοὶ ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν Βλαχομολδαῶν, καὶ στερημένοι τὴν φονικὴν ταύτην πηγὴν, κινοῦν τῶρα πάντα λίθον νὰ σπρωθῶσιν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁμως ἐξεύρουν ἀδιστακτικῶς καὶ ποίαν ὑπόληψιν ἔχουν κοινῶς ὅλοι οἱ Ἕλληνες περὶ αὐτῶν. Ἐπενόησαν λοιπὸν οἱ δόλιοι, ὅτι μόνος τρόπος καὶ μόνον μέσον νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς μένει νὰ ἀκολουθήσωσι βασιλεία. Τὸ εὐαρεστότερον εἰς αὐτοὺς ἦτο Ὁσποδάρης· ἀλλὰ τοῦτο ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας δυσκολίας. Ἐστω καὶ βασιλεύς· ἐξεύρεις τὴν Τουρκικὴν παροιμίαν: « Πιλὰβ ὄλμαντι, λαπαγιὰ τσεβίρ. » Ἐπειτα καὶ οἱ αὐλικοὶ ἢ μινίστροι ἰσχύουν πολλάκις πλέον τοῦ βασιλέως· μάρτυς ὁ Μετερνῆχος. Ἄλλ' ἐὰν ἐπιβουλεύωσιν αὐτοὶ νὰ μοιχεύωσι τὴν Ἑλλάδα, ? Ὑποφέρουν τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος τὴν τόσῃν κατασχύνῃν τῆς μητρὸς των; Ὅχι δὲν πρέπει νὰ ὑποφέρετε, ἀλλὰ χρεωστεῖτε νὰ κινήσετε καὶ σεῖς πάντα λίθον νὰ τοὺς ἀποβάλλετε, ἂν δὲν θέλετε νὰ κατασταθῆτε τῶν Φαναριωτῶν **σκυλολόγιον.**

Τὸ μόνον ἰατρικὸν σᾶς τὸ εἶπεν ἄλλοτε ὁ Πανταζίδης νὰ στείλετε δύο Γραικοὺς πρέσβεις ἐδῶ νὰ καταργήσωσι πρῶτον τὸν Ἰησοῦίτην πρέσβυν τοῦ Καποδίστρια. Τότε ἴσως δὲν ἐδύνασθε νὰ τὸ κάμετε. Τῶρα, ἐπειδὴ τὸ ἀντίχριστον συνέδριον τοῦ Ναυπλίου σᾶς ἀπέβαλεν, ἔχετε πρόφασιν εὐλογον τῆς ἀποστολῆς. Οἱ μέλλοντες νὰ σταλθῶσι πρέπει νὰ ἐξηγήσωσι πρῶτα τὴν παροῦσαν τῆς Ἑλλάδος

κατάστασιν, ἔπειτα νὰ παραστήσωσι ζωηρῶς πόσον ἀσύμφορον εἶναι καὶ εἰς τούτους καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἢ κυριαρχία τῆς Ῥωσσίας εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Μετὰ μόνους εἴκοσι χρόνους, οὔτε Γαλλικόν, οὔτ' Ἀγγλικόν ἐμπορικόν πλοῖον ἔχει πλέον νὰ ταξιδεύῃ ἐκεῖ, χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν Ῥώσσιων, ἂν οἱ Ῥῶσσοι ριζωθῶσιν ἐκεῖ. Τοῦτο πράξετε, καὶ γρήγορα, πρὶν σᾶς ἐνθρονίσουν αὐτοῦ βασιλέα μὲ Φαναριωτικὴν αὐλήν. Οὗτοι ἐδῶ ἐνεργοῦν (πάλιν σὲ τὸ λέγω βεβαίως) νύκτα καὶ ἡμέραν νὰ γευθῶσι καὶ τοὺς Ἑλληνικοὺς ἰδρωτάς ὡς ἐγεύοντο τὰ αἵματα τῶν κατζίβέλων τῆς Μολδοβλαχίας.

Ἄκουσε τώρα καὶ τοὺς ἐξῆς λογισμοὺς μου. Ἴσως τοὺς κρίνης ξεμωράματα· ἀλλ' ἐξούρεις τὴν παροιμίαν : « Ὅστις πνίγεται, ἀπὸ τὰ μαλλιά του πιάνεται ». Τὸ ἄδηλον τῶν ἀποθησομένων καὶ τῆς μελλούσης τύχης τῆς ταλαιπώρου Ἑλλάδος μου ἔμπνευσε τοιοῦτους λογισμοὺς. Τοὺς ἐκοινώνησα ἐδῶ εἰς τινὰς τῶν ὁμοπατρίδων νέων, οἱ ὅποιοι δὲν τοὺς ἔκριναν ὀλότελ' ἀλόγους. Ὅποιαν ἔκβασιν κἂν λάβωσι τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, οἱ Χῖοι, ὅσοι μὲν ἐπέστρεψαν ἢ ὀρέγονται νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, θέλουν κυβερνᾶσθαι, ὡς καὶ τὸ πρότερον, ἀπὸ Τούρκους περιτμημένους. Ὅσοι δὲ περιέρχονται ἢ ἀπεφάσισαν νὰ περιέρχωνται ἔξω τῆς Χίου, ἔχουν νὰ κυβερνῶνται ἀπὸ Τούρκους ἀπεριτμήτους, ἢ τὴν παροῦσαν κυβέρνησιν, ἢ ὁμοίαν ἄλλην ταύτης, καὶ νὰ λογίζωνται πάντοτε ὡς ξένοι, μὲ κίνδυνον ν' ἀφανισθῇ τελευταῖον καὶ αὐτὸ τῶν Χίων τὸνομα. Ὅλων τῶν δεσποτῶν τῆς Εὐρώπης, ὁ νῦν δεσπότης Σουλτάνος εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίαν ὁ ὀλιγώτερον ἀνόητος. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματευθῆτε μ' αὐτόν, νὰ σᾶς ἀφήσῃ

κυρίους αὐτονόμους τῆς νήσου μὲ ἐτήσιόν τι δώρημα ἢ φόρον; Ἡ τοιαύτη διαπραγματεύσις οὔτε δυνατὸν οὔτε συμφέρον εἶναι νὰ προβληθῆ ἀμέσως ἀπὸ σᾶς. Πρέπει νὰπραγματευθῆ διὰ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ Ἀγγλικοῦ πρέσβειων τῶν ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐγγύησιν αἰδίων τῶν Γάλλων καὶ Ἄγγλων, καὶ συνθήκας ἰσχυράς, ὡς εἶναι νὰ μὴ κατοικῆται πλέον ἡ νῆσος ἀπὸ Τούρκους, πλὴν ὅσοι αὐθαιρέτως θελήσουν νὰ κυβερνῶνται ἀπὸ τοὺς κοινούς τῆς Χίως διοικήσεως νόμους. Τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν ἀφίνω ἀνοικτὴν νὰ τὴν ἀναγνώσῃ καὶ οἱ διὰ τῶν ὁποίων τὴν στέλλω Σεκιάρης καὶ Μαυροκορδάτος, νὰ συμβουλευθῆτε μ' αὐτούς, μὲ τοὺς ἐν Τεργέστη, Λόνδρῳ, καὶ μὲ τοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Σουλτάνος δὲν εἶν' ἄμοιρος ἀπὸ φυσικὸν πνεῦμα, προβλέπει τὰ μέλλοντα, καὶ ἐπληροφορήθη τώρα ὅτι οἱ Γραικοὶ δὲν ἀγαποῦν τοὺς ἐχθρούς του Ῥώσους. Ἀπὸ τούτους ἔχει νὰ φοβῆται πάντοτε ἀπὸ σᾶς δὲ καὶ τοὺς Σαμίους αὐτονόμους, συμμάχίαν πλέον παρὰ ἐχθραν ἔχει νὰ ἐλπίζῃ. Συλλογίσθητε καὶ ἀνασυλλογίσθητε ἐπιμελῶς τὸ πρᾶγμα. Αὕτη ἡ ἔξω περιπλάνησις τῶν Χίων μοῦ σπαράσσει τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν, νύκτα καὶ ἡμέραν, ὡς μεγάλη δυστυχία, ἀπειλοῦσα αὐτὴν σας τὴν πολιτικὴν ὑπαρξιν. Οἱ αὐτοῦ δὲν ἔχετε πῶς νὰ ἀναθρέψετε τὰ τέκνα σας, ἐνόσῳ ταράσσεται ἡ Ἑλλάς, καὶ τὰ ἀναθρεμμένα σας κινδυνεύουν νὰ βαδίσωσι «Σκολιάς ὁδοῦς» ὁδοῦς τοῦ Γλ. καὶ τῶν ὁμοίων του. Τὰ εἰς Τεργέστην τρεφόμενα, ὁδοῦς Μετερνιχικᾶς, τὰ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὁδοῦς πλεονεξίας Ἀγγλικῆς. Τὰ εἰς Ῥωσσίαν (διότι εὐρίσκονται καὶ ἐκεῖ Χῖοι ὑπηρέται τοῦ λουσιμένου εἰς τῶν Πολωνῶν τὰ αἵματα δεσπότη), ὁδοῦς φονέων καὶ ληστῶν. Εἰς βραχυλογίαν, δὲν ἔμεινε διὰ σᾶς

(ἂν θέλετε νὰ σώσετε τὸνομα τῶν Χίων) ἄλλη σωτηρίας ὁδός, παρὰ νὰ συναθροισθῆτε πάλιν καὶ νὰ συνενωθῆτε, ἂν ἦναι δυνατόν, εἰς τὴν Χίον, νὰ ἀνατρέφετε τὰ τέκνα σας Χιακὴν ἀνατροφὴν, καὶ ἂν χρειασθῆτε καὶ τὴν ἀναγκαιάν προσθήκην τῆς Εὐρωπαϊκῆς παιδείας, νὰ τὴν διδάσκωνται ἀπὸ Χίους διδασκάλους.

Ἐν τῷ μεταξύ ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ ἐπιθυμητὸς οὗτος καιρὸς (τὸν ὅποιον ἴσως δὲν θέλω ἰδεῖν, πρὶν κλείσω τοὺς ὀφθαλμοὺς μου), συμβούλευε, φίλε μου, καὶ τοὺς ὁμοπάτριδας καὶ τοὺς λοιποὺς ὁμογενεῖς, ὅσους γνωρίζεις διψῶντας νὰ ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα των ἀνατροφὴν ἐλευθέριον καὶ ὄντως Ἑλληνικὴν, νὰ τὰ στέλλωσιν εἰς τὸ ἐδῶ Ἑλληνικὸν Λύκειον. Τὰ εἰς αὐτὸ ἔτι ὀλίγα εὐρισκόμενα μεράκια μας προχωροῦν εἰς τὴν παιδείαν πλέον παρ' ὅ,τι ἤλπίζα. Τὰ πεμπόμενα μεράκια πρέπει νὰ ἦναι ἀπὸ 10 ἕως 14, τὸ πολὺ 15 ἐτῶν, ἡγουν εἰς ἡλικίαν εὐκόλον ἀκόμη νὰ δέχεται τὸν χαλινὸν τῆς παιδείας, πρὶν πετσαῖσῃ τὸ στόμα των.

Διακόπτω, τὴν ὥραν ταύτην, τὴν μακρὰν ἐπιστολήν μου, διὰ νὰ ὑποδεχθῶ δύο φίλους Γάλλους. Τοὺς ἐκοινωνήσα ὅσα σὲ γράφω, καὶ μὲ εἶπαν ὁμοφώνως, ὅτι σωτηριωδεστέραν συμβουλὴν δὲν ἤμποροῦσα νὰ σᾶς δώσω : νὰ στείλετε δηλαδὴ τὸ γρηγορώτερον δύο πολίτας. Τοὺς ἠρώτησα ἂν πρέπη νὰ τοὺς κατευθύνετε ἀμέσως εἰς τὸν Ἡγεμόνα, ἢ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων· καὶ μ' ἀπεκρίθησαν, ὅτι πρῶτον πρέπει νὰ ἔλθωσιν ἀνυπερθέτως, καὶ ἐδῶ κατευοδούμενοι, συμβουλευόνται μὲ τινὰς ἀπὸ τοὺς πλέον φιλελευθέρους καὶ φιλέλληνας ἀντιπροσώπους (ὁποίους αὐτοὶ γνωρίζουν προθύμους νὰ σώσωσι τὴν Ἑλλάδα) καὶ οὗτοι τοὺς ὀδηγοῦν πόθεν ἔχουν ν'

ἀρχίσωσι. Τὸ κυριώτερον εἶναι νὰ δείξωσι πάραυτα ὅτι ὁ Σοῦτσος, ἦτο πρέσβυς τοῦ πεσόντος τυράννου, καὶ πρεσβεύει τώρα ἐκ προσώπου τοῦ διαδόχου ἢ τῶν διαδόχων τοῦ τυράννου, καὶ ὄχι πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος.

Κοντόσταυλε φίλε, πάλιν σὲ λέγω καὶ σὲ μεταλέγω, προσέχετε νὰ διαρρήξετε τὸ ὅποῖον σᾶς πλέκουν τὴν ὥραν ταύτην γαιτάνιον οἱ Φαναριῶται. Δύο πρέπει ἢ καὶ τρεῖς νὰ ἦναι οἱ ἀπεσταλμένοι, διὰ νὰ περάσῃ εἰς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Λόνδραν, ἂν κριθῇ εὐλογον. Μεταξὺ αὐτῶν, μὴ Φαναριώτης, μὴ Παπᾶς, μὴ Διάκος (πλὴν τοῦ Βάμβρα), μὴ . . . , ἀπλοῖ πολῖται ἔχοντες τὸν κοινὸν νοῦν καὶ πυρωμένοι μὲ πατρίδος ἔρωτα. Τὰ λοιπὰ ὀδηγοῦνται, τὰ μανθάνουν, καὶ τὰ ὀδηγοῦνται ἐδῶ.

Ἄνάγκη εἶναι νὰ τελειώσω. Τὴν ἀφίνω, ὡς εἶπα, ἀνοικτὴν διὰ νὰ τὴν ἀναγνώσωσι καὶ ὁ Σεικιάρης καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, νὰ σᾶς προσθέσωσι καὶ αὐτοὶ τὰς σκέψεις των, ἂν ἀφῆκα τι ἀναγκαῖον.

Εὐδαιμόνει πανοίκιος!

Ο. Ο.

Οἱ μέλλοντες νὰ σταλθῶσι δὲν πρέπει νὰ συνάψωσι μὲ τὸν ἐδῶ κομπάζοντα πρέσβυν μηδεμίαν κοινωνίαν, μηδὲ νὰ τὸν γνωρίσωσιν ὄλως, ἀλλὰ νὰ συμβουλευῶνται ἀμέσως μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους.

Ἄσχολοῦμαι τὴν ὥραν ταύτην εἰς τὴν τύπωσιν τοῦ τετάρτου τόμου τῶν Ἀτάκτων.

47.

19 Μαρτίου 1832.

Φίλε Κοιτόσταυλε,

Ἀσπάζομαι καὶ σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σύζυγον, καὶ τὴν τετράδα τῶν τέκνων, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας. Μὴν ἀγανακτῆσης (διὰ νὰ μὴν αὐξήσης τὴν ἰδίαν μου ἀγανάκτησιν) ὅτι ἀποκρίνομαι τόσον ἀργὰ εἰς τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 24 Ἰανουαρίου παρόντος ἔτους, ἐλθούσης ἐδῶ τὴν 16 Φεβρουαρίου.

Τὴν 10 Ὀκτωβρίου, 1831, ἐπεμψα τὸν Συνέκδημον πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ φίλον Μαυροκορδάτον. Τὴν 7 Δεκεμβρίου, κοινῶς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Παρασκ. Σεκιάρην, κιβωτὸν ἄλλην Α Κ Ν° 2, περιέχουσαν 300 ἀντίτυπα τοῦ δευτέρου Διαλόγου, μὲ διαταγὴν νὰ τὴν ἀνοίξωσι, νὰ μοιράσωσιν ἐξ αὐτῶν τινά, ὅσα δηλαδὴ εὔρεθῶσιν οἱ θέλοντες ν' ἀγοράσωσι, καὶ νὰ σοῦ κατευθύνωσιν αὐτοῦ τὰ λοιπά. Μέχρι τῆς παρούσης ὥρας (19 Μαρτίου), οὐτ' ἀπὸ τὸν Σεκ. οὐτ' ἀπὸ τὸν Μαυροκ. ἠξιώθην ἀποκρίσεως, ἂν ἔλαβαν τοὺς Διαλόγους, οὐδὲ πῶς τοὺς οἰκονόμησαν.

Δὲν ἐξεύρω, φίλε, πῶς νὰ ἐξηγήσω τὴν σιωπὴν τῶν δύο τούτων καλῶν καγαθῶν πολιτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὅπως ἂν ἐκλείσθη τὸ στόμα των, συμπεραίνω, ὅτι σοῦ τοὺς ἔστειλαν ὅλους ἢ μέρος, σὲ παρακαλῶ νὰ φροντίσης τὴν πώλησίν των, διὰ νὰ πληρώσω κἂν τὴν δαπάνην τοῦ τύπου των. Ὁ Διάλογος φέρει σημειωμένην τὴν αὐτὴν

τιμήν τοῦ πρώτου, μ' ὄλον ὅτι εἶναι τὸ διπλοῦν σχεδὸν παχύτερος παρὰ τὸν πρῶτον. Ἄλλὰ παρακαλῶσε, νὰ μὴ δώσης προσοχὴν κάμμίαν εἰς τὴν τιμήν, ἀλλὰ νὰ τὰ σκορπίσης διὰ ψωμοῦ κομμάτιον, ὡς λέγει ἡ παροιμία. Ἄρκοῦμαι εἰς τὴν ἀποζημίωσιν τῆς δαπάνης τοῦ τύπου, οἱ δὲ κόποι καὶ ἡ χασοκαιρία μου εἰς τοὺς κόρακας! Συνειθισμένους εἶμαι εἰς τοιαύτας κορακικὰς ἀποτυχίας. Ἄν αὐταὶ ἔλειπαν, ἤθελα ἴσως πράξαι τί καλλίτερον ἢ ὠφελιμώτερον. Τὸν τέταρτον τόμον τῶν Ἀτάκτων ἤλπιζα νὰ σοῦ τὸν στείλω πρὸς τὸ Πάσχα, ἀλλὰ τώρα βλέπω μὲ θλίψιν τῆς ψυχῆς μου, ὅτι μέλλει νὰ σύρῃ μέχρι τὸν ἐρχόμενον Ἰούλιον. Εἶναι καὶ οὗτος παχύτερος παρὰ τοὺς πρώτους, καὶ εὐρίσκομαι ἤδη περὶ τὰ μέσα τῆς τυπώσεως.

Ἐλαβα τὰ περὶ τῆς συνδρομῆς εἰς τὸν Συνέκδημον, καὶ τὰ φρ. 300, ὅλα ἐντάμα φρ. 555 καὶ ὑπερευχαριστῶ. Ἄν εἶχαν ὅλοι μικρὸν μέρος τῆς προθυμίας σου, ἤθελαν ἴσως ἐνισχύσειν τὸ ἐξαντλημένον ἀπὸ τοὺς κόπους γῆράς μου εἰς νέους ἄλλους κόπους. Ἐμελετοῦσεν ὁ Παναζίδης καὶ τρίτον Διάλογον, ἀλλ' ἡ πρὸ μικροῦ ἀπόφασις τῶν . . . νὰ μᾶς στείλωσι χωρὶς νὰ μᾶς ἐρωτήσωσι κἄν (ὡς δὲν ἐρωτῶνται οὐδὲ τὰ κτήνη περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ βοσκοῦ των), ὀκτωκαιδεκαετῆ βασιλίσκον, παύει καὶ τοὺς Διαλόγους. « Ἀνάγκη οὐδὲ θεοὶ μάχονται ».

Παραπονοῦνται, λέγεις, διὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς τὸν Ζ. συστατικὴν. Ἐπρεπε νὰ σὲ δόσωσι νάναγνώσης τὴν συστατικὴν. Δὲν ἐγγυώμην τὰ ἦθη τοῦ Ζ. Ἐδειξεν ἐδῶ εὐρισκόμενος φλογερὸν ζῆλον ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, ζῆλον, τὸν ὅποιον ἐνωμένον μὲ τοὺς αὐτόθι ζηλωτὰς τοῦ καλοῦ, ἤλπιζα ὠφελίμον εἰς τὴν Πατρίδα. Ἄλλ' εἰς τοὺς αὐτοῦ

ἔμινε τὸ χρέος, νὰ δοκιμάσωσι τὸν ἄνθρωπον, ἐνθυμούμενοι ὅ,τι τοὺς εἶπα πολλάκις «Μέμνας' ἀπιστεῖν ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν». Ὅπως ἂν ἦναι, ἔπραξε καὶ ὁ Ζ. ὅ,τι ἔπραξαν ὁ Ῥ., ὁ Π. καὶ ὁ ἀτυχῆς Γ., καὶ ὅ,τι θέλουσι πράσσειν παντοῦ καὶ πάντοτε ὅσοι ἔχουν παιδείαν χωρὶς παιδικὴν ἀγωγὴν. Ἡ παιδεία εἰς τοὺς τοιοῦτους ἄλλον καρπὸν δὲν φέρει, παρά τὴν αὐξησιν τῆς ἀνοησίας των, ὡς τὸ παρετήρησε καὶ ὁ Σολομὼν «Οὐ χρεῖαν ἔχει σοφίας ἐνδεῆς φρενῶν, μᾶλλον γὰρ ἄγεται ἀφροσύνη». Βλέπεις ὅτι καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους εὐρίσκοντο Ζ. Ρ. Π. καὶ Γλ. Καὶ εἰς τούτους ἀκόμη ἐδῶ τὴν σήμερον δὲν λείπουν (ὡς οὐδ' ἔλειψαν ποτὲ ἀπὸ κανέν ἔθνος) οἱ *Ἐνδεεῖς φρενῶν*. Παραπονεῖσαι (καὶ δικαίως) διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς, ὡς τὴν νομίζεις, ἀδιαφορίαν τῶν Γάλλων. Ἔσο βέβαιος, ὅτι οἱ Ἐνδεεῖς φρενῶν, δεσμεύουν τὴν προθυμίαν ὅλου τοῦ ἔθνους, μὲ κίνδυνον οἱ μωροὶ τῆς ἰδίας των πατρίδος. Καὶ ἐκ τούτου, φίλε, λαμβάνω ἀφορμὴν, νὰ σοῦ κοινωνήσω ὅ,τι πρὸ πολλοῦ ἐμελετοῦσα νὰ σοῦ παραγγείλω, διὰ τὴν σὴν καὶ τῶν ἀγαπητῶν σου τέκνων εὐδαιμονίαν, πρὶν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄν ἐπιθυμῆς τὴν εὐδαιμονίαν των, ἀπὸ τῆς παρούσης ὥρας, χωρὶς νὰ χάσης καιρὸν, χρεωστεῖς νὰ φροντίσῃς τὴν παιδικὴν ἀγωγὴν των, τὴν πρώτην παιδείαν, ἣτις εἶναι ἡ βᾶσις καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἐξῆς εἰς τὰ σχολεῖα ἀποκτωμένης παιδείας. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς σχολικῆς ταύτης παιδείας, φρόντισε νὰ κατασταθῶσι πλέον λογικοὶ παρά λόγιοι. Ἡ λογιότης, φίλε μου, χωρὶς τὴν γυμνασίαν τοῦ λογικοῦ, εἶναι ψευδοπαιδεία, ὡς τὴν ὀνομάζει ὁ Κεῖθς, τὸν ὅποιον ἔχεις ἐνωμένον μὲ τοῦ Ἐπικτήτου τὸ Ἐγχειρίδιον καὶ τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν.

Ἔως νὰ ἔλθῃ ὁ ἐπιθυμητὸς τῆς σχολικῆς παιδείας καιρός, ἡ πᾶσά σου σπουδὴ ἄς ᾔναι νὰ τῶν γυμνάζῃς τὸ λογικόν· καὶ ἡ γυμνασία αὕτη θεμελιούται εἰς δύο μόνα πράγματα Ἀλήθειαν καὶ Δικαιοσύνην. Ὡς τὰ ἔνωσαν ὁμοῦ οἱ παλαιοὶ σοφοὶ ὡς ἀναγκαῖα εἰς τὴν τελείωσιν τοῦ λογικοῦ, παρόμοια καὶ ἡ θρησκεία μας τὰ παραγγέλλει συχνά, ὡς μόνα ἱκανὰ νὰ μᾶς σώσωσιν: « Ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ ». Καὶ πάλιν, « Οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ ». Καὶ πάλιν, μὲ τὴν ὠραιότατην ταύτην τοῦ Παύλου μεταφορὰν « Ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης, τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν » (Β' πρὸς Κορινθ. ς', 7). Ἴσως δὲν ἔδωκες προσοχὴν ποτέ, τί νοεῖ ὁ Ἀπόστολος μὲ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὄπλα. Τὰ δεξιὰ εἶναι τὸ σπαθίον, τὰ ἀριστερά, τὸ σκουτάριον. Τόσον ἀναγκαῖαν ἔκρινε τὴν Δικαιοσύνην καὶ τὴν Ἀλήθειαν, ὅσην ἔχει χρεῖαν ὁ ἀγωνιζόμενος στρατιώτης τοῦ σπαθίου καὶ τοῦ σκουταρίου, διὰ νὰ μὴ πληγωθῇ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν. Πρόσεχε λοιπόν, φίλε, νὰ ριζώσης σύνωρα τὰς δύο ταύτας ἀρετὰς εἰς τὰς νεαρὰς ψυχὰς τῶν τέκνων σου, γύμνασε τὴν **Λογικότητά των** μὲ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ταῦτα ὄπλα, ἂν ἐπιθυμῆς νὰ ὠφεληθῶσιν ἔπειτα ἀπὸ τὴν **Λογιότητα**· ψεῦδος νὰ μὴ συγχωρῆς ποτὲ νὰ μολύνῃ τὸ στόμα των, καὶ εἰς αὐτῶν (κάθε αὐτῶν) πρᾶξι, εἰς κάθε των ἔργον, νὰ τοὺς ἀνακρίνης, καὶ νὰ τοὺς ἐρωτᾷς, ἂν ἔπραξαν, ἢ μελετῶσι νὰ πράξωσιν ἔργον δίκαιον, ἢ ἀδικον. Γύμνασε τοῦ λογικοῦ των τὴν ὁσφρησιν νὰ ἀποστρέφονται τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀδικίαν, ὡς ἀποστρέφεται ἡ σωματικὴ των ὁσφρησις τὰ κόπρια, καὶ μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι καὶ αὐτοὶ θέλουν ἀπολαύσειν, ὅσην μᾶς

συγχωρεῖ εἰς τὸν παρόντα βίον εὐδαιμονίαν ἢ πρόνοια, καὶ σὲ θέλουν καταστήσειν εὐδαίμονα. Ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς σχολικῆς παιδείας, σὲ συμβουλεύω, φίλε, καὶ σὲ παρακαλῶ, νὰ τὰ στείλῃς εἰς τὸ ἐδῶ Ἑλληνικὸν Λύκειον, καὶ ὄχι ἄλλου.

Περὶ τὸν Μάϊον μῆνα ἔτος 1831, ἔστειλα εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ Π. Σεκιάρην καὶ Ι. Μαυροκορδάτον φράγκα 2209,88, ζητηθεὶς ἀπὸ τοὺς εἰς Ἑλλάδα συνεπιτρόπους μου, ὡς εἰς τῶν τεσσάρων ἐπιτρόπων εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ μακαρίτου Μακρῆ τοῦ ἐδῶ, καὶ κρατῶν αὐτὰ εἰς χεῖράς μου, διὰ νὰ τὰ πέμψωσιν εἰς κανένα πιστὸν φίλον τῶν αὐτοῦ, νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς συνεπιτρόπους ἢ κληρονόμους, μὲ ἀσφαλῆ γράμματα καὶ ἀποδείξεις τῆς κυβερνήσεως, εἰς ἀπολύτρωσιν τοῦ χρέους μου. Ἔστειλαν ἐξ αὐτῶν (ἐπειδὴ τότε σὺ δὲν ἦσο παρῶν) εἰς τὸν ἐν Σύραξ Παντίαν Ζ. Ῥάλλην φρ. 2017 (ἐπειδὴ ἐκ διαταγῆς μου ἐκράτησαν φρ. 192,88 εἰς Μασσαλίαν, διὰ κάποιον δισταγμὸν μου, προσμένων ἀπὸ Βλαχίας τὸν τέταρτον συνεπιτρόπον νὰ μὲ πληροφορήσῃ). Ὁ Παντίας Ζ. Ῥάλλης ἐδήλωσεν εἰς τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ ὅτι ἔλαβε τὰ φρ. 2017, κ' ἔδωκε τὴν εἶδησιν εἰς τὸν ἐν Ναυπλίῳ συνεπιτρόπόν μου Νικόλαον Μαυρομμάτην. Ἐγραψα κ' ἐγὼ πρὸς τὸν Π. Ζ. Ῥάλλην τὴν 11 Ἰουνίου 1831 περὶ τῶν αὐτῶν, νὰ μὴ ἐκβάλῃ τὰ ἀργύρια ἀπὸ τὰς χεῖράς του πλὴν μὲ πληροφορητικὰς ἀποδείξεις, ὅτι παρεδόθησαν εἰς κληρονόμους. Ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις δὲν ἐστάθη εἰς τὸν κ. Ῥάλλην, παρὰ διότι δὲν εὐρίσκεσο σὺ τότε παρῶν, παρακαλῶ σε νὰ ἐνώσης τὴν περὶ τούτου φροντίδα σου μὲ τὴν φροντίδα τοῦ κ. Ῥάλλη (τὸν ὅποιον ἀσπάζομαι), νὰ προσέξετε καὶ οἱ δύο νὰ

παραδώσωσι τὰ ἀργύρια μὲ ὄλας τὰς συνήθεις εἰς τὰ ται-
αῦτα ἀσφαλείας, καὶ τόσον πλέον σύ, ὅσον ἔχουν ν' ἀπο-
κρίνονται δι' αὐτὰ μετὰ τὸν θάνατόν μου οἱ ἐπιστάται
τοῦ Χιακοῦ γυμνασίου. Ὅσον δὲ διὰ τὰ φρ. 192,88,
αὐτὰ μένου (ὡς εἶπα) εἰς χεῖρας τοῦ Μαυροκορδάτου
καὶ Σεκιάρη, ὅταν μὲ πληροφορήσῃ ὁ ἀπὸ Βλαχίας προσ-
δοκώμενος συνεπίτροπος κ. Φωτίλας, ὅτι ἀληθῶς τὰ
χρεωστῶ.

Ἄπὸ τὸν πρῶτον Διάλογον μένου ὀλίγα ἀντίτυπα.
Ἄν οἱ ἔχοντες τὸν δεύτερον, ἐπιθυμήσωσι καὶ τὸν πρῶ-
τον, γράψε μὲ το.

Τὸν φίλον Μαῦρον ἀσπάζομαι. Εὐδαιμόνει πανοίκιος.
Ο. Ο.

Στείλέ με τὴν ἀπόκρισιν διὰ τῶν ὁποίων μέλλεις νὰ
λάβῃς τὴν παροῦσαν.

48.

30 Μαρτίου 1832.

Φίλε Κορτόσταυλε,

Ἀσπάζομαί σε πανοίκιον. Τὴν 19 Μαρτίου σ' ἔγραψα
κατὰ πλάτος, ἀποκρινόμενος εἰς τὴν 24 Ἰανουαρίου ἐπι-
στολήν σου. Χρήσιμον ἔκρινα νὰ σοῦ περικλείσω ἐδῶ μι-
κρὸν ἐπιστολίδιον διὰ τὸν ἐν Σύρῳ Παντιᾶν Ζ. Ἐάλλη^ν,
νὰ συμπράξῃ μὲ σέ περὶ τῆς ἀσφαλοῦς οἰκονομίας τῶν

εἰς χεῖράς του φρ. 2017 ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ μακαρίτου Μακρῆ. Μὴ συγχωρήσετε, παρακαλῶ, νὰ παραδοθῶσι τὰ χρήματα, πλὴν μὲ ὅλας τὰς ἀναγκαίας νομικὰς ἀποδείξεις.

Ἐλπίζω ὅτι ἔλαβες ἤδη τὸν Συνέκδημον. Περὶ τοῦ δευτέρου Διαλόγου, μέχρι τῆς παρουσίας ἡμέρας (29 Μαρτίου), δὲν ἐξεύρω κἂν, ἂν σ' ἐστάλθῃ. Ὀλίγον ὠφελοῦν βέβαια πλεόν τὰ τοῦ Διαλόγου, μετὰ τὸν Ὅθωνα· ἀλλ' ἐδύνατο κἂν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ὁδηγίαν περὶ ὧν κἂν ἐχρεώστων νὰ ζητήσωσι συνθηκῶν ἀπ' αὐτὸν καὶ τοὺς πέμποντας αὐτόν, οἱ ὅποιοι μᾶς τὸν ἐπέβαλαν, ὡς ἐπιβάλλει ὁ οἰκοδεσπότης ἱπποκόμον εἰς τὸ ἄλογόν του, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὸ ἄλογον περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἱπποκόμου. Ὑπομονή!

Σ' ἔλεγα περὶ τοῦ τετάρτου τόμου τῶν Ἀτάκτων, ὅτι μέλλει νὰ σύρῃ ἕως τὸν ἐρχόμενον Ἰούλιον, μ' ὅλον ὅτι ἤλπιζα νὰ τὸν δημοσιεύσω τὸ πλησιάζον Πάσχ. Ἄν σοῦ ἦναι δυνατὸν νὰ μοῦ προξενήσῃς αὐτόθεν, ἢ ἀπὸ Σύρας, τινὰς συνδρομητάς, εὐχαριστοῦμαι καὶ εἰς ὅσον ὀλίγους ἐπιτύχῃς. Ἄρκοῦν καὶ μόνοι δέκα, ἂν ἐλάμβανε καθεὶς ἀπ' αὐτοὺς δέκα ἀντίτυπα.

Ἐπεθύμουν νὰ εὑρίσκες κανένα, νὰ σοῦ καταγράψῃ τὰς πράξεις τῆς εἰς Μέγαρα συνελεύσεως τῶν λεγομένων τῆς ἀγαθῆς μερίδος (εἶθε νὰ ἔχῃ οὕτω τὸ πρᾶγμα!), περὶ τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζομεν ἐδῶ ἀκόμη σχεδὸν τίποτε. Πρώτη τῆς πράξις φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ ἐδῶ ἀποστολὴ πρέσβευς ἢ πρέσβειων, νὰ δηλώσωσι τὴν νέαν κυβέρνησιν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο τοὺς ἐπέμφθη βασιλεῦς, χωρὶς αὐτοὶ νὰ ἔχωσι κἂν εἶδησιν ὅτι μέλλουν νὰ βασιλεύονται. Συγκροτοῦν νέαν κυβέρνησιν ἀντικαποδιστρια-

κήν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ὁ παριστάνων τὸν τύραννον Σοῦττος, συγχωρεῖται νὰ ἦναι καὶ νὰ λέγεται ἔτι Πρέσβυς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ὅλα ταῦτα εἶναι ἀπόρρητα καὶ ἀξιοθρήνητα. Ἄς προσθήσῃ εἰς τὴν ζητουμένην καταγραφὴν ὁ γραμματεὺς σου, καὶ τὰς πράξεις, καὶ ὅσα ἄλλα ἀνέκδοτα γνωρίζῃς, τῆς ἰσως ὄχι ἀκόμη καταδρασθείσης αὐγουστινοκολοκτρονιακῆς ἀσεβοῦς φαρτρίας.

Σ' ἔλεγα τί καὶ περὶ τῆς μελλούσης ἀνατροφῆς τῶν ἀγαπητῶν σου τέκνων, καὶ πάλιν σὲ τὸ ἐξαναλέγω ὡς ἐν ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, ἢ μᾶλλον ὡς τὸ μόνον ἀναγκαιότατον καὶ πρώτιστον τῶν γονέων. Πρόσεχε, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ! φίλε, ἢ μακρὰ καὶ πολυώδυνός μου ζωὴ, καὶ τὸ τελευταῖον αὐτῆς μέρος, πεντηκονταετὲς σχεδὸν διάστημα χρόνου, ὅσον ἔζησα μὲ τούτους τοὺς ἀρίστους Γάλλους, μ' ἐκατάπεισαν ὅτι ὅλαι μας αἱ μωρίαὶ ἢ φρονήσεις, ὅλαι μας αἱ δυστυχίαι ἢ εὐτυχίαι κρέμονται ἀπὸ τὴν παιδικὴν καλὴν ἢ κακὴν ἀγωγὴν. Μὴ μακρόνης τὸν χρόνον νὰ στείλῃς τὰ τέκνα σου εἰς τὸ ἐδῶ Λύκειον. Στείλῃ τα ὅταν πλησιάζωσι τὸν δεκαετῆ τῆς ἡλικίας χρόνον, προετοιμασμένα μὲ εἶδῃσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν τελειόνουσιν ἐδῶ. Καὶ παρακίνησε ὅσους ἄλλους ἐκ τῶν ἡμετέρων γνωρίζεις αὐτοῦ ἱακούς νὰ καταβάλωσι τὴν χρειαζομένην εἰς τὸ Λύκειον δαπάνην, νὰ στείλωσι τὰ νεαρά των τέκνα εἰς τὸ ἐδῶ Λύκειον, ἂν ἐπιθυμοῦσι νὰ τὰ καταστήσωσιν ὠφέλιμα καὶ εἰς ἑαυτοὺς ὅταν ἀνδρωθῶσι, καὶ εἰς τὴν ταλαίπωρον αὐτῶν πατρίδα.

Εἰπέ με, ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τοὺς ἱερατικούς μας, ὁ Συνέκδημος.

Εὐτύχει πανοίχιος!

Ο. Ο.

Προσμένω ακόμη τὴν περὶ τοῦ δευτέρου Διαλ. ἀποκρίσιν τοῦ Σεκιάρη καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου.

Εἶναι τρεῖς ἢ τέσσαρες ἡμέρας ἀποῦ ἐφάνη κ' ἐδῶ ἡ χολέρα.

49.

15 Ἰουνίου 1832.

Φίλιππε Κορτόσταυλε,

Ἀσπάζομαι σὲ καὶ τὴν ἀγαπητὴν σου σύζυγον καὶ τὰ φίλτατα τέκνα σου. Τὴν μακρὰν ἐπιστολὴν σου γραμμένην ἀπὸ Ὑδραν 8 Ἀπριλίου, καὶ τελειωμένην εἰς Αἴγιναν τὴν 25 τοῦ αὐτοῦ, ἔλαβα. Μακρὰν, καὶ ὁμως δὲν μανθάνω ἐξ αὐτῆς, ἐὰν ὁ δεύτερος Διάλογος, κατευθυνόμενος εἰς σὲ ἀπὸ τοὺς Μαυροκορδάτον καὶ Σεκιάρην (ὡς τοὺς εἶχα διατάξειν) ἔπεσεν ἀμέσως εἰς χεῖρας τῶν ἐναντίων, ἢ ἠρπάχθη ἀπὸ τὰς ἰδικάς σου.

Οἱ Φαναριῶται θέλουσιν διορθωθῆν. ὡς ἐδιορθώθησαν οἱ ὀλιγαρχικοὶ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας, ὡς οἱ Tories τῆς Ἀγγλίας. Οἱ ἄνθρωποι, φίλε μου, πρέπει νὰ κρίνωνται, ὄχι ἀπὸ μίαν ἢ δύο πράξεις δικαίας (ὁ Νέρων ἔπραξε πολλὰς τοιαύτας), ἀλλ' ἀπὸ τὸν παρελθόντα των ὅλον βίον, ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν μὲ ὁποῖους συναναστροφὴν. Ὁ Ῥίζος σου, ἐνῶ ἠθέλησε νὰ δείξῃ αὐτοῦ ἐλεύθερον καὶ γενναῖον φρόνημα, ἐμηχανᾶτο μὲ τὸν ἐδῶ Ἀαρών, ἀδελφὸν τοῦ Μωϋσέως, κατ' αὐτοῦ τοῦ Μωϋ-

σέως, τοῦ τῆς αἰοιδίμου λήξεως, de glorieuse mémoire, ὡς τὸν ἐκθειάζει ὁ ἀναίσχυντος Μουστοξύδης. Περὶ δὲ τῶν Μαυρομ. ἂν ἐτυραννοκτόνησαν διὰ τὰς ὁποίας ἔπαθον ἀπὸ τὸν τύραννον ἀδικίας, δὲν τοὺς ἐπαινῶ· ἀλλ' οὐδὲ τολμῶ πάλιν νὰ τοὺς καταδικάσω ὡς φονέας. Τοιαῦται ἐκδικήσεις κλαίονται, ἀλλὰ δὲν κολάζονται ὡς οἱ δικαίως κολαζόμενοι φόνοι. Ἄν ἐθυσίασαν τὸν ἀχρεϊέστατον δεσποτίσκον κινούμενοι ἀπὸ τὸν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ζῆλον, ὡς τὸ πιστεύεις, ἔπραξαν, φίλε μου, πρᾶξιν ἀνωφελῆ καὶ ἀκολούθως ἀνόητον. Ἀνάγνωσε τὴν παλαιὰν ἱστορίαν, ἐξέτασε καὶ τῆς νέας ὅσα συνέβησαν πρὸ τριακοσίων ἐτῶν, καὶ ὅσα ἴδες καὶ βλέπεις τὴν σήμερον γινόμενα. Εἰς τὴν παλαιὰν βλέπω πολλοὺς τυραννοκτόνους, μεταξύ τῶν ὁποίων δὲν εὐρίσκω πλὴν σχεδὸν ἓνα μόνον ἀληθῶς ἐμπνεόμενον ἀπὸ τὸν ὑπὲρ πατρίδος ζῆλον, τὸν Βροῦτον. ? Καὶ τί ἐκατόρθωσεν ὁ ἀληθῶς αἰοιδίμος Βροῦτος; ἐφόνευσε δεσπότην ἄδικον, τὸν Καίσαρα, ἀλλ' ὁμως μεγαλόφρονα, καὶ ἀρκετὰ γενναῖον νὰ καταπαύσῃ ἄλλων αἰμοβόρων τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀδικίας· κ' ἐπαράδωκε, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἢ νὰ τὸ προβλέπῃ, τὴν ταλαίπωρον πατρίδα του, εἰς τὸν ταρτοῦφον Αὐγούστον, εἰς τὸν ὑποκριτὴν Τιθέριον, καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἀνθρωποφάγους τυράννους, οἱ ὁποῖοι κατεπλήγωσαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν Πατρίδα τόσον, ὥστε οὐδ' ἡ ἀρετὴ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου ἐδυνήθη πλέον νὰ τὴν θεραπεύσῃ. Ἄν ἐξετάσωμεν τὴν νέαν ἱστορίαν, ἀρκεῖ τὸ παράδειγμα τῶν τυραννοκτόνων τοῦ Stuart, καὶ τῶν τυραννοκτόνων τοῦ Λοδοβίκου δεκάτου ἕκτου. Ὅχι, φίλε μου, οἱ τυραννοκτόνοι δὲν ἐκατόρθωσαν ποτὲ τίποτε· ἀλλ' ἄλλοι ἐκινήθησαν ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν ἀνόητον, καὶ ἄλλοι ἀπὸ ἰδίας ἐκδικήσεις,

πολλὰς μὲν ἀνθρωπίνας καὶ τρόπον τινὰ ἀξίας νὰ παραβλεφθῶσι, κάποτε δὲ καὶ αἰσχράς, ὡς ἦτο τῶν περιβοήτων Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, τοὺς ὁποίους ἀπαθανάτισαν οἱ Ἀθηναῖοι, διότι τοῦτο τοὺς ἐσύμφερε, μάλιστα ἀφοῦ ἡ καλὴ τῶν Σολωνικῆ Δημοκρατία ἤρχισε νὰ κλίνη εἰς τὴν ὀχλοκρατίαν.

Ἴσως δὲν ἀνέγνωσες, ἴσως δὲ κ' ἐλησμόνησες τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀρμοδίου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος. Ἄς γνωρίζωμεν χάριν τὸν θαυμάσιον ἱστορικὸν Θουκυδίδην, ὅστις μᾶς λέγει καθαρὰ ὅτι ἡ τυραννοκτονία αὕτη ἐγένεν ὄχι ἀπὸ ὑπὲρ Πατρίδος ζῆλον, ἀλλ' ἀπὸ **παιδεραστίας** !!! Ἀκούεις, φίλε μου; Ὁ Ἀρμόδιος ἦτον ἐρώμενος (ὀγλάνι) τοῦ Ἀριστογείτονος· ἀλλ' ἐπεθύμησεν ὁ τύραννος νὰ τοῦ ἐπάρῃ τὸν ἐρώμενον, τὸν ὠραῖον Ἀρμόδιον . . . Ἡ ἱστορία εἶναι μακρὰ, καὶ σὲ συμβουλεύω νὰ τὴν ἀναγνώσῃς, ἂν ἔχῃς μετάφρασιν Γαλλικὴν ἢ Ἀγγλικὴν τοῦ Θουκυδίδου (Βιβλ. ἕκτον, κεφ. 54-59), ὅπου θέλεις μάθειν ὅτι καὶ ὁ τύραννος, τὸνομα μόνον τοῦ τυράννου εἶχεν, ἀλλ' ἐκυβέρνηα ὡς ἡμερος ἡγεμῶν, καὶ ἐσέβητο τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν πολὺ πλέον παρ' ὅ,τι τὴν ἐσεβάσθη ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ναπολέων.

Μετὰ τοσαῦτα παραδείγματα παλαιὰ καὶ νέα, ? πῶς θέλεις, φίλε, νὰ ἐμπιστεύωμαι Ῥίζους καὶ Μαυρομηχάλους; Βάλε εἰς τόπον τοῦ φονευθέντος δεσποτῆσκου ἡγεμόνα πολυχρόνιον τὸν Μαυρομηχάλην, καὶ θέλεις ἰδεῖν τί μέλλει γενέσθαι. Καὶ δικαίως, ἐπειδὴ ὁ δεσποτῆσκος ἄλλην εὐγένειαν δὲν εἶχε, πλὴν ὅτι ἐδούλευσεν, ὡς ἀνδράποδον, μέγαν δεσπότην. Ἄλλ' ὁ Μαυρομηχάλης ἐπαγγέλλεται ἀπόγονος τοῦ Λυκούργου. ? Ἡ δὲν ἐγνώρισες τὴν μεγάληαυχόν του ἀπόκρισιν πρὸς ὁμότιμον πολίτην;

« Χθεςινὲ ἀνθρώπε, τολμᾶς νὰ μετρηθῆς μὲ ἀνθρώπον τοῦ ὁποίου ἡ γένεσις εἶναι τόσον παλαιά, ὅσον καὶ αἱ κορυφαὶ τοῦ Ταῦγέτου ! » (Ἀνάγνωσέ την εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ δευτέρου Τόμου τῶν Ἀτάκτων, σελ. πς'.)

Ἄλλὰ τὰ περὶ τούτων εἶναι μακρὰ καὶ ἐγώ, φίλε, πνέω τὰ λοίσθια, καὶ πρὶν ἀποπνεύσω, πάσχω νὰ τελειώσω τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον τόμον τῶν Ἀτάκτων (διότι ἐξανάγκης ὁ ἕνας τόμος ἔπρεπε νὰ διαιρεθῆ εἰς δύο), οὐδ' ἔχω νὰ πληρώω τὴν βαρυτάτην δαπάνην τοῦ τύπου, ἂν δὲν λάβω συνδρομητὰς ἱκανούς. Διὰ τοῦτο παρακαλῶσε, ὅσα βιβλία μου κρατεῖς, νὰ τὰ θυσιάσῃς εἰς ὅσον δυνατὸν ἐλαχίστην τιμὴν (ὡς γράφω καὶ πρὸς τὸν Πρασσακάκην περὶ ὧσων κρατεῖ), καὶ νὰ μοῦ προφθάσῃς ἀργύρια.

Ἡ παροῦσα σοῦ πέμπεται διπλῆ, διὰ Μασσαλίας καὶ διὰ Λιθόρνου. Τὴν 29 Μαρτίου σ' ἔγραψα μακρὰν ἐπιστολήν, ὅπου σ' ἀνήγγειλα καὶ τὴν παραλαβὴν τῶν φρ. 555, καὶ τὴν 30 τοῦ αὐτοῦ ἄλλην. Εὐδαιμόνει !

Ο. Ο.

ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΟΣ.

16 Μαρτίου.

Φίλε Κοιτίστιαυλε,

Τὴν 12 τοῦ παρόντος σ' ἔπεμψα τετάρτην συστατικὴν ἀπὸ τὸν ποτὲ γενικὸν κόνσολον πρὸς φίλον του, ἕνα τῶν Ἀντιπροσώπων. Τὴν 13 ἔλαβα τὴν τῆς 10 ἐπι-

στολήν σου, ἥτις ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ ἀποπλήξῃ. Ἀπαρχῆς δὲν μ' ἄρεσε τὸ ὑποκείμενον· ἀλλὰ δὲν ἐπρόσμενα νὰ φθάσῃ ἕωσοῦ ἔφθασε τὸ πρᾶγμ. Τώρα χρειάζεταιαι ὑπομονὴ καὶ φρόνησις, νὰ τὸν οἰκονομήσετε καὶ νὰ τὸν δυσωπήσετε, ὡς δύνασθε, παραβλέποντες δι' ἀγάπην τῆς Πατρίδος, καὶ τὴν *ἔγγιξεν τοῦ φιλοτίμου*, ὡς λέγεις, καὶ τὰς λοιπὰς μοχθηρίας. Ἐγγίξε καὶ τὸ ἰδικόν μου, ἢ μᾶλλον μὲ ὕβρισε, χωρὶς νὰ τὸ καταλαμβάνῃ. Διότι τί ἄλλο εἶναι πλὴν ὕβρις (*insulte*) νὰ μὴ παραδώσῃ τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς χεῖράς του ἀντίτυπα ; Μ' ὄλον τοῦτο, σὲ βεβαιώνω, ὅτι, ἂν εὐρισκόμην αὐτοῦ, ἤθελα κολακεύσειν τὴν κενοδοξίαν του, ἂν ἤλπιζα νὰ ὠφελήσω τὴν Πατρίδα. Ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ λάβῃς σιμά σου καὶ τοὺς αὐτοῦ εὐρισκομένους συμπατριῶτας μας, παρόντων καὶ τοῦ Ὁρ. καὶ τοῦ Λουρ. καὶ νὰ σπουδάσετε μὲ μακροθυμίαν νὰ τὸν φέρετε εἰς αἴσθησιν τῆς ἐνδεχομένης βλάβης ἀπὸ τὸ πείσμα του.

Χθὲς μ' ἔφερον ὁ ἡμέτερος Τριαντάφυλλος (τὸν γνωρίζεις πιστεύω) τὴν ἐδῶ κλεισμένην ἀπὸ τὸν * *. Ἡ τύχη ἔκαμε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Τριαντάφ. περὶ τῶν Φρ. Ταῦτα ἀναγγείλας ὁ Τρ. εἰς ἐμέ, ἔμαθεν ὅσα μ' ἔγραφε εἰς τὴν πρώτην σου ἐπιστολήν (τὴν 28 Φεβρ. λέγω). Ἐδῶκα λοιπὸν τὸνομα σου μὲ παράκλησιν νὰ μᾶς δώσῃ καμμίαν συστατικὴν, καὶ τὴν ἔστειλε πάραυτα. Μὴν ἀμελήσῃς, παρακαλῶ σε νὰ μὲ φανερώσῃς τὴν παραλαβὴν καὶ ταύτης, καὶ τῆς ὁποίας σ' ἔστειλα τὴν 12. Ὑγίαινε.

Ο. Ο.

Ζ'.

ΠΡΟΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ.

Α'.

Ἐκ Μονπελλίου τῆ 16' Νοεμβρίου 1785.

Πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κορίνθου ΜΑΚΑΡΙΟΝ.

1.

Δέσποτά μου Πανιερώτατε εὐλαβῶς ἀσπάζομαί σου τὰς ἱεράς χεῖρας! Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Λογιωτάτου Πρωτοψάλτου ἔμαθον τὴν ἐκ τοῦ ὑστερήματος φιλότιμον ἐπικουρίαν· ὁ νοῦς μου δὲν εὐρίσκει λόγους ἀξίους τῆς εὐγνωμοσύνης μου· μεγαλείτερον, Δέσποτά μου, μὲ φαίνεται τὸ δῶρον σου ἀπὸ τοὺς πολυταλάντους τοῦ Κροίσου θησαυρούς. Πρόσθε (παρακαλῶ) εἰς αὐτὴν τὴν γενναίαν φιλοτιμίαν τὰς ἐκτενεῖς πρὸς Θεὸν ἰκεσίας σου, καὶ ὡς ἄλλος Ἄαρὼν ἔχε τὰς χεῖρας ὑψωμένας εἰς οὐρανόν, ἂν θέλῃς νὰ ἀγωνισθῶ τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ τελέσω τὸν δρόμον μου εὐτυχῶς. Ἔχε, Πανιερώτατε πάτερ, φροντίδα τῆς υἰείας σου, ἂν ὄχι διὰ σαυτόν κἀν διὰ τοὺς φίλους σου· ἢ φροντίς τῆς υἰείας εἶναι τὸ πρῶτον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ βάσις ὄλων τῶν καθηκόντων· ἢ ἀρετὴ δὲν στέκει εἰς τὴν θεωρίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν πράξιν, καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ κατοικῇ

εἰς ἀσθενὲς σῶμα, ὁμοιάζει τὸν τεχνίτην, ὅστις μὲ ὅλην τοῦ τὴν ἐμπειρίαν, ἐμποδίζεται εἰς τὸ ἐργόχειρόν του, ἢ διότι τὸν λείπουν τὰ χρειαζόμενα ἐργαλεῖα, ἢ διότι εἶναι κατώμενα καὶ παλαιά. Μὴ νομίσης ὅτι σὲ συμβουλεύω· δὲν εἶμαι τολμηρὸς· ἀλλ' ἠξεύρω τὸν ζῆλον σου, ἠξεύρω τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐκ τῆς ὁποίας πολλάκις συμβαίνει τὸ νὰ ὑπερβαίνωμεν τὸν σκοπὸν, ὅταν μόνον νὰ τὸν φθάσωμεν ἔπρεπε. Ἡ τροφή σου ἄς ᾔηται ὑγιεινὴ, εὐχυμὸς καὶ εὐπεπτός καὶ ὄχι ἐκ διαλειμμάτων μακρῶν· δύναται τις νὰ νηστεύῃ ὄχι μόνον εἰς δόξαν Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐσθίῃ εἰς δόξαν Θεοῦ· ἡ νηστεία δὲν εἶναι ἀρετὴ, καθὼς κακῶς τινὲς νομίζουν, ἀλλὰ μέσον πρὸς ἀρετὴν, καὶ τὰ μέσα ἐπὶ τοσοῦτον μόνον παραλαμβάνονται, ἐφ' ὅσον συντείνουσιν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τέλους. Ἄλλ' ἀνίσως αὐτὴ ἀντὶ νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τέλους, ἐξ ἐναντίας τὴν ἐμποδίζει, τότε ἰσχύει τὸ ἀποστολικὸν «ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος».

Παρακαλῶ σου τὴν Πανιερότητα νὰ μὴ μὲ στερῇ εὐχετικῶν καὶ παραμυθητικῶν τῆς γραμμάτων.

Ἄς μὲ φανερώσῃ ποῦ εὐρίσκεται, εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκονται τὰ σχολεῖα τῆς Χίου, καὶ εἴτε ἄλλο ἄξιον ἀκοῆς. Ἐρρωμένος διαβιώης Ἱερώτατε πάτερ!

Τῆς ὑμετέρας ἐλλογίμου πανιερότητος τέκνον
ἐν Χριστῷ καὶ δούλος ταπεινός

ΚΟΡΑΗΣ.

Ἐπιγραφή.

Τῷ πανιερολογιωτάτῳ πρώτῳ Μητροπολίτῃ Κορίνθου
Κυρίῳ, Κυρίῳ Μακαρίῳ, τῷ σεβασμιωτάτῳ μοι πατρὶ
καὶ δεσπότῃ προσκυνητῶς. Εἰς Χίον.

B'.

Ἐκ Μονπελιὸν τῆ κ' Νοεμβρίου αἴψπε'.

Πρὸς τὸν Σμύρνης ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ (τὸν μετὰ ταῦτα
Γρηγόριον Ε'.)

2.

*Τὴν ἐλλόγιμον Αὐτῆς Πανιερότητα πανευλαβῶς
προσκυνῶ !*

Διαφυλάττοι αὐτῆς τὸ κρεῖττον σῶον ἔντιμον, ὑγιᾶ μακροημερεύοντα καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ! Ἴδου καὶ ἐγώ, ποιμὴν καὶ δέσποτά μου πανιερώτατε, παρίσταμαι νοερώς μετὰ τῶν συναδελφῶν μου ἐνώπιον τῆς ὑμετέρας πανιερότητος διὰ νὰ συναπολαύσω τὰς πατρικὰς Αὐτῆς εὐλογίας. Καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ χρέος, καὶ ἡ ὑπόληψις τὴν ὁποίαν εἶχον πάντοτε περὶ αὐτῆς μὲ διεγείρουσιν εἰς τὸ νὰ συμμεθέξω τῆς Ἱερᾶς εὐφροσύνης. Συγχαίρω λοιπὸν, πανιερολογιώτατε πάτερ, καὶ μὲ τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα, ὅτι προεβιβάσθη εἰς βαθμὸν τοῦ ὁποίου ἄξιον εἶχε τὴν καταστήσωσι τὰ προτερήματά της, καὶ μὲ τοὺς συμπατριώτας μου ὅτι τοιοῦτου ποιμένος ἠξιώθησαν, ὅστις καὶ τὸν πλανώμενον ὀδηγήσῃ, καὶ τὸν κλονούμενον ὑποστηρίξῃ, καὶ τὸν λυπούμενον παραμυθήσῃ, καὶ πάντας ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου θέλει κυβερνήσῃ. Πληροῦται σήμερον εἰς τὴν ὑμετέραν Πανιερότητα τὸ πάλαι ῥηθέν, ὅτι,

« τότε θέλει εὐδαιμονήσῃ ἡ πόλις, ὅταν ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσι ». Τῆς Σμυρναίων ἐκκλησίας τὸ σκῆφος, κυβερνώμενον ἀπὸ προεστώτα φιλόσοφον καὶ τὴν μέσσην ὁδὸν εὐθυνόμενον, μακρὰν καὶ ἀπὸ τὴν σκύλλαν τῆς ἀπιστίας, καὶ ἀπὸ τὴν χάρυβδιν τῆς δεισιδαιμονίας, θέλει φθάσῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας, ὅπου καὶ ὁ Κυβερνήτης καὶ οἱ κυβερνώμενοι θέλει ἀπολαύσωσι τὴν ἀμοιβὴν, ὁ μὲν τῆς καλῆς οἰκονομίας, οἱ δὲ τῆς ὑπακοῆς. Εἶθε δέσποτά μου πανιερώτατε, νὰ μὴ μείνω μὴτ' ἐγὼ ὁ ταπεινὸς τῆς δοῦλος ἐξω ἀπὸ τὸ σκῆφος· ἀλλὰ νὰ συμπλεύσω μὲ τὸν ποιμένα καὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς μου τὸν σωτήριον πλοῦν, διὰ τῶν θεοπειθῶν εὐχῶν τοῦ Δεσπότη μου, οὗ τὰ ἔτη εἶησαν πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα!

Τῆς ὑμετέρας ἐλλογίμου Πανιερότητος τέκνον
ἐν Χριστῷ καὶ δοῦλος ταπεινὸς

Δ. ΚΟΡΑΗΣ.

Γ'.

7 Μαΐου 1798.

Πρὸς τὸν ἀυτάδελφον ΑΥΤΟΥ.

3.

Φίλτατε καὶ περιπόθητέ μοι ἀδελφέ, ἀσπάζομαί σε ἀπὸ ψυχῆς, καθὼς ἀκόμη καὶ τὴν ἀγαπητὴν σου συμβίαν καὶ

νόμφην μου. Μεγάλην χαρὰν μ' ἐπροξένησεν ἡ ἐπιστολή σου τῶν 29 Ὀκτωβρίου 1797 (τὴν ὁποίαν ἔλαβον εἰς τὰς 7 Μαρτίου 1798) μανθάνοντα τὴν ὑγείαν σου, καθὼς καὶ τὴν ὑγείαν ὄλων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων ἡμῶν, τοὺς ὁποίους ἕκαστον ἐκ μέρους μου θέλεις ἀσπασθῆς. Ὅσον χαρὰν μ' ἔδωκεν αὐτὴ σου ἡ ἐπιστολή, τοσαύτην λύπην μ' ἐπροξένησε τὸ δῶρον σου· πρῶτον μὲν, ὅτι ἐγὼ δῶρα ἀπὸ σέ δὲν ἐπρόσμενα, ἠξεύρων τὴν πενιχράν σου κατάστασιν, ἡ ὁποία πρέπει νὰ σέ διδάσκη νὰ φεύγῃς τὰ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ ἐξοδα. Δεύτερον αὐτὸ τὸ δῶρον μῆτε ἦλθεν εἰς χεῖρας μου, τοῦτο μόνον ἔμαθον ἀπὸ Μασσιλίας, ὅτι ὁ Χατζῆ Κυριακὸς ἀρρώστησας εἰς τὸ ταξειδιὸν δὲν ἦλθεν εἰς Μασσιλίαν, ἀλλ' ἀφοῦ ἔκαμην εἰς Μάλταν τὴν κουαραντίναν του, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Σμύρνην. Τὸ νὰ ἀρρώστησῃ εἶναι ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ τὸ νὰ στείλῃ τὰ ἰδικά του κουτία εἰς Μασσιλίαν, καὶ νὰ κρατήσῃ τὰ ἰδικά μου, διὰ νὰ σέ τὰ φέρῃ πάλιν αὐτοῦ, εἶναι πρᾶγμα τόσον ἀνόητον, ὥστε δὲν ἠξεύρω τί νὰ συλλογισθῶ περὶ τούτου. Ἐνδέχεται νὰ τὰ ἐπεμψε καὶ αὐτὰ εἰς Μασσιλίαν, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ μὲ δώσῃ κἄν τὴν εἶδῃσιν πρὸς τίνα τὰ ἐπεμψε διὰ νὰ τὰ ζητήσω. Ὅπως καὶ ἂν ἦναι ὁμως τὸ πρᾶγμα, ἢ μαζί του πάλιν τὰ ἐπῆ-
ρεν ὀπίσω, ἢ πέμψας αὐτὰ εἰς Μασσιλίαν χωρὶς γράμμα, ἐχάθησαν ἢ καὶ ἐκλέφθησαν, περὶ τούτου μὴ λυπηθῆς ποσῶς. Ἐγὼ, ἀδελφέ μου, σέ εἶμαι ὑπόχρεως ὡσὰν καὶ νὰ τὰ ἔλαβα, καὶ νὰ τὰ ἔδαπάνησα εἰς ὑγείαν σου. Τοῦτο μόνον σέ παρακαλῶ νὰ μὲ ἐξηγήσῃς καταλεπτῶς τὴν ἀναποδιὰν αὐτὴν τοῦ Χατζῆ, πῶς καὶ τίνι τρόπῳ μετεχειρίσθη τὰ κουτία μου. Ἄν τὰ ἐπεμψεν εἰς Μασσιλίαν, γράψον με εὐθύς μὲ τὸν ταχυδρόμον (καὶ δὸς τὴν

ἐπιστολήν σου τὸν Δόμινον) ἀπὸ ποῖον ἔχω νὰ τὰ ζητήσω. Ἀγκαλὰ καὶ τοῦτο ἀκόμη εἶναι μάταιον, ἐπειδὴ ἕως τότε θέλει εἶναι καὶ φαγωμένα. Πρέπει ὁμως νὰ σὲ τὰ πληρώσῃ ὁ Χατζῆς, διὰ νὰ μάθῃ ἄλλην φορὰν νὰ ἦναι προσεκτικώτερος εἰς τὰ ξένα πράγματα.

Ἄσυγκρίτως περισσοτέραν λύπην ἀπὸ τῶν σταφίδων τὴν λύπην ἔδοκίμασα ἀναγινώσκων ὅσα μὲ γράφεις περὶ τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἔχει ὁ μισέρ Δημήτριος περὶ τοῦ οἴκου. Μὲ λέγεις νὰ τὸν γράψω· ἀλλ' ἤξεύρεις καλὰ ἀδελφέ μου, ὅτι ἐγὼ εἶμαι χρεώστης εἰς αὐτόν· μὲ ποῖον πρόσωπον λοιπὸν δύναμαι νὰ τὸν γράψω; Ὁ σκοπός μου ἦτον πρὶν νὰ ἀρχίσῃ ἡ μεταβολὴ τῆς Γαλλίας νὰ κάμω κανένα τρόπον μὲ τοὺς κόπους τῶν χειρῶν μου, καὶ μὲ μερικὰ βιβλία τὰ ὅποια μετέφρασα, νὰ συνάξω μερικὰ ἀργύρια, διὰ νὰ τὰ πέμψω πρὸς αὐτόν εἰς πληρωμὴν τοῦ χρέους μου, διὰ νὰ μὴ σὲ ἐνοχλῇ περὶ τοῦ οἴκου. Ἄλλ' ἡ μεταβολὴ αὐτὴ τῆς Γαλλίας μὲ ἀφάνισε καὶ μ' ἔβαλεν εἰς ἄλλα νέα χρέη. Εἰς τὴν πείναν τὴν ὁποίαν ἔδοκίμασαμεν ἐδῶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἠναγκάσθην νὰ πωλήσω καὶ ἀπὸ τὰ ὀλίγα μου βιβλία, διὰ νὰ πληρώσω τὸ ψωμί πρὸς τριάκοντα πέντε καὶ τεσσαράκοντα φράγκα τὴν λίτραν. Κάμε λοιπὸν τρόπον νὰ ἐμποδίσῃς (ἂν ἦναι δυνατὸν) μὲ τὴν μεσιτείαν τῆς ἐξαδέλφης ἡμῶν κυρίας Σοφίας τὸν σκοπὸν τοῦ ἀνδρός της. Ἄν ὁμως μείνῃ ἀδυσώπητος, μὴ λυπῆσαι, στοχαζόμενος πρῶτον τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ δεύτερον ὅτι καὶ ἐγὼ ἔπαθα καὶ πάσχω πολλὰ δεινά. Ὑγίαινε μὲ ἄλλην ἀφορμὴν θέλει σὲ γράψω πλατύτερον. Ἄσπασαι τὸν κοινὸν φίλον τὸν Πρωτοψάλτην ἐκ μέρους μου· θέλει τὸν γράψω μετ' ὀλίγον.

Adressez vos lettres à M. Thomas Spaniolachi à

Livourne. Vous les adresserez à Marseille à M. Anastasio Calovulo, négociant grec, en le priant de me les faire passer le plus promptement possible à Paris Rue de Vaugirard N° 1193.

Δ'.

29 Μαρτίου 1803.

Σοφολογιώτατε κύριε ΨΑΛΙΔΑ.

4.

Ἐπρόσμενα νὰ τελειώσω τὴν ἐπιθυμίαν σου, διὰ ν' ἀποκριθῶ εἰς τὰς ἐπιστολάς σου. Σήμερον εἶναι εἰς τὸν δρόμον τῆς Μασσαλίας τέσσαρες κασσέλαι βιβλίων τε καὶ σφαιρῶν τὰς ὁποίας ἐζήτησας.

Ἡ πρώτη κασσέλα N^ο 1 περιέχουσα τὰς σφαίρας ἐστάλη πρὸ ἡμερῶν, αἱ ἀκόλουθοι δύο χθές, καὶ ἡ τελευταία σήμερον. Καιρὸς εἶναι τῶρα νὰ σὲ κάμω μικρὰν περιγραφὴν τῶν περιεχομένων.

Ἡ ἐγκυκλοπαιδεῖα περιέχει 68 ἐκπράξεις (livraisons) τόμους δὲ 135· ἐκράτησεν ὁ βιβλιοπώλης παρὰ τούτους τὸν δέκατον τόμον τῶν νομικῶν διὰ παράδειγμα στιχώματος τῶν ἐξῆς ἐκπράσεων, αἱ ὁποῖαι ἐκδίδονται μὲ μεγάλην ἀργοπορίαν καὶ ἐκ διαλειμμάτων πολλὰ μακρῶν καὶ ἀτάκτως, ἤγουν πρωθυστέρως. Τοιαύτην ἀταξίαν

θέλεις ιδεῖ εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ νομικά, τῶν ὁποίων ὁ ὄγδος τόμος δὲν ἐξεδόθη ἀκόμη, μ' ὄλον ὅτι ἔχεις αὐτοῦ τὸν ἔννατον καὶ ἡμεῖς ἐδῶ τὸν δέκατον. Ἐκράτησε καὶ μερικοὺς ἡμίσεις τόμους, οἱ ὅποιοι δὲν ἦτον τρόπος νὰ στιχωθῶσι, πρὸ τοῦ ἐκδοθῶν οἱ ἕτεροι ἡμίσεις εἰς ἄλλην ἔκπρασιν, κύριος οἶδε πότε.

Ἡ φυσικὴ Ἱστορία τοῦ Buffon εἶναι τόμοι 99· μῆτε ταύτης ὁ 95ος δὲν ἐξεδόθη ἀκόμη· ἐκρατήσαμεν τὸν 99ον διὰ παράδειγμα στιχώματος τῶν ἀκολούθων. Ἀγκαλιὰ ὁ ἀπὸ Μόσχας πεμφθεὶς κατάλογος διέφερεν ἀπὸ τὸν σταλέντα ἀμέσως αὐτόθεν τὴν πρώτην φοράν, ἠκολούθησα ὁμως τοῦτον, ὅσα εἶχες διπλᾶ, διπλᾶ πέμπονται· ἂν ὁμως ἔλειψε τίποτε διὰ τὸν περισπασμόν, τὸν ὅποιον ἐπροξένησεν ἡ σύγχυσις τῶν καταλόγων, ἐμπορεῖς καὶ πάλιν νὰ τὸ ζητήσης. Διὰ τὸν Buffon καὶ τὴν ἐγκυκλοπαιδεῖαν ἔχω ἐξῆς τὴν φροντίδα νὰ σὲ πέμπωνται καθεξῆς αἱ ἐκπράξεις καθόσον ἐκδίδονται. Μ' ὄλον τοῦτο μὴ λείπη καὶ ἡ λογιότης σου ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, ἤγουν κατ' ἐξάμηνον ἢ καὶ ὀκτάμηνον νὰ μὲ κάμνη τὴν ἀνάμνησιν· τὸ νοσῶδες μου σῶμα καὶ πολλόταταί μου ἀσχολίαι δὲν μὲ συγχωροῦσι πολλάκις νὰ ἐνεργῶ κατὰ λόγον τῆς προθυμίας μου.

Τοὺς λογαριασμοὺς τῶν βιβλίων ἐπεμψα αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς πρωτοτύπους τοῦ βιβλιοπώλου (μὴν ἔχων τὸν καιρὸν νὰ τοὺς μεταγράψω) πρὸς τὸν Κύριον Κώνσταντα Ἀναστασίου εἰς Βιέννην, διὰ νὰ τοὺς πέμψῃ ἐκεῖθεν πρὸς τὸν ἐν Μόσχᾳ εὐεργέτην τῆς Ἰωαννινικῆς σχολῆς· πιθανὸν εἶναι ὅτι θέλουν σὲ τοὺς πέμψῃ ἐκεῖθεν ἢ αὐτούς, ἢ τὰ ἴσα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντομίᾳ περὶ τῶν βιβλίων, τὰ

ὅποια πέμπονται εἰς Λιβόρνον πρὸς τὸν κύριον Ζωσιμᾶν, κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ ἐν Βιέννῃ κυρίου Κώνσταντος. Εἶθε νὰ τὰ λάβητε εὐτυχῶς καὶ νὰ ἀπολαύσετε καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ τὴν ἐλπίζομένην ὠφέλειαν παρ' αὐτῶν. Χαίρων ἐπαινῶ τὸν ζῆλον καὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν εὐεργετῶν τῆς σχολῆς· ἐν μόνον ἐπεθύμουν, καὶ ἀπὸ τοὺς εὐεργέτας καὶ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους, ἂν ἦτον τρόπος (καθὼς τὸ ἔγραψα καὶ πρὸς τὸν κύριον Ζῶην, καὶ πολλοὺς μῆνας ἀρχαίτερα πρὸς τὸν κύριον Ζωσιμᾶν) νὰ ἐνώσετε τὰ δύο φροντιστήρια εἰς ἓν ἰσχυρὸν γυμνάσιον· ἡ πτωχία τοῦ ταλαιπώρου τῶν Ἑλλήνων γένους δὲν συγχωρεῖ (κατ' ἐμὲ κριτὴν) τοιούτους διασπασμούς. Εἶναι συγχωρημένον εἰς τοὺς πλουσίους νὰ κατακερματίζωσι τὸν πλοῦτον εἰς πολλὰς χωριστὰς ἐπιχειρήσεις καὶ συντροφίας· ἀλλ' ὁ πτωχὸς πραγματευτής, ἂν θέλῃ νὰ τελεσφορήσῃ, μὲ φαίνεται, ὅτι πρέπει νὰ συμμαζῶνῃ καὶ νὰ συμπυκνοῖ ὅσον εἶναι δυνατόν τὰ καπιτάλια του· τίς εἶναι ὁ καθ' αὐτὸ σκοπὸς τῶν διδασκάλων καὶ τῶν εὐεργετῶν; δὲν πιστεύω ἄλλος εἰμὴ ἡ κοινὴ τοῦ γένους ὠφέλεια. Ὅταν εἰς τὸν σκοπὸν ὁμονοεῖτε καὶ συμπνέητε, τί ἄλλο κώλυμα εἶναι δυνατόν νὰ σᾶς κρατῇ οὕτω διασπασμένους; Ἄς ἔχω συγχώρησιν, ἐὰν ζητηθεῖς βιβλία πέμπω μετὰ τῶν βιβλίων καὶ συμβουλὴν, τὴν ὁποίαν κανεὶς δὲν μ' ἐζήτησε· κανὲν ἄλλο τέλος δὲν ἔχω εἰς αὐτὸ παρὰ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ δόξαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐνωσις ὅταν γένη εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἦναι διωρισμένη ἡ ἡμέρα καὶ ὥρα ἐκάστου μαθήματος, εἶναι ὠφελιμος ὄχι μόνον εἰς τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς διδασκάλους, ἐπειδὴ τέλος πάντων εἶναι ἀληθέστατον τὸ τοῦ Σόλωνος,

Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλά διδασκόμενος.

Ἐνθυμοῦμαι ὅταν ἐσπούδαζον εἰς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Μονπελλιέρ τὴν Ἰατρικὴν ὑποκάτω εἰς ὀκτὼ προφέσσορας, ὅτι εἶδον πολλάκις τὸν διδάσκαλον τῆς φυσιολογίας ἄφ' οὗ ἐτελείωνε τὸ μάθημά του νὰ μεταβαίνει εἰς τὸν θάλαμον ὅπου παρεδίδετο ἡ χημεία καὶ νὰ γίνε-ται εἰς ὀλίγον ὥρας διάστημα συνακροατῆς καὶ συμμαθη-τῆς μου ὁ πρὸ μικροῦ διδάσκαλός μου.

Καὶ ἄλλα πάμπολλα ἔμπορεῖ τις νὰ εἰπῇ περὶ τούτου. ἀλλὰ τίς ἢ χρεῖα νὰ τὰ λέγω πρὸς σέ, ὅστις τὰ ἐξεύρεις καθὼς καὶ ἐγώ, καὶ ἴσως καὶ ἀκριθέστερον παρ' ἐμέ.

Ἐρρωσο.

Ἐλησμόνησα νὰ σέ εἰπῶ ὅτι εἰς τὰς κασσέλας θέλεις εὐρῆ καὶ καταλόγους τυπωμένους μὲ τὰς τιμὰς τοῦ σφαι-ροπώλου καὶ ἄλλας βιβλιοπωλικάς.

Ε'.

Ἐκ Παρισίων, 29 Μαρτίου 1803.

Τιμιώτατε καὶ φιλογενέστατε κύριε ΚΑΠΛΑΝΗ
ἀσπάζομαί σου τὴν ἐντιμότητα.

5.

Ἄς ἔχω συγχώρησιν, ἂν δὲν ἀπεκρίθην ταχύτερον εἰς τὴν ἐπιστολήν σου· ἐπρόσμενα νὰ φέρω εἰς τέλος τὸ φι-

λογενές σου ἔργον, διὰ νὰ σὲ πέμψω ἐν ταυτῷ καὶ τοὺς λογαριασμούς. Ἐμήνυσα ὁμως ἐν τοσοῦτῳ τὸν κύριον Κώσταν διὰ νὰ σὲ φανερώσῃ τὴν προθυμίαν μου εἰς τὸ νὰ συνεργήσω τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν καλὴν σου διάθεσιν, καὶ ἐλπίζω ὅτι τὸ ἔκαμε, καθὼς παρεκάλεσα τὴν τιμιότητά του.

Ἐνταῦθα λοιπὸν ἐγκεκλεισμένους, φίλτατε, θέλεις εὐρεῖ τοὺς τρεῖς λογαριασμούς τῆς ἀγορᾶς, οἱ ὅποιοι συμποσούνται εἰς λίτρας Γαλλικὰς 6181. Δι' αὐτὰς ἔλαβον διὰ προσταγῆς (ἐντεῦθεν) τοῦ κυρίου Κώστα, φράγκα 6000· — ἤγουν λίτρας 6075· — ὅθεν μὲ μένετε λίτρας Γαλλικὰς 106· — λέγω ἑκατὸν ἕξ, τὰς ὁποίας ἂν ἀγαπάτε, καθὼς τὸ γράφω καὶ πρὸς τὸν κύριον Κώσταν, θέλετε μετρήσῃ εἰς τὸν φίλον μου κύριον Ἀλέξανδρον Βασιλείου, τὸν ἐν Βιέννῃ. Ἀγκαλὰ οἱ βιβλιοπῶλαι τῶρα μὲ δυσκολίαν εὐχαριστοῦνται νὰ πληρώνωνται λίτρας ἀντὶ φράγκα, ὁ ἰδικός μου ὁμως ἑκαταπαίεσθη νὰ τὰς δεχθῇ. Αἱ σφαῖραι εἶναι εἰς μίαν κασσέλαν καὶ τὰ βιβλία εἰς τρεῖς, ὅλας σημειωμένας Κ Ν^ο 1 à 4· αὐταὶ πέμπονται πρὸς τὸν ἐν Λιβόρνῳ κύριον Ζωσιμᾶν διὰ Μασσαλίας, ὅπου ἐδόθη καὶ ἡ προσταγὴ περὶ τῆς ἀναγκαίας συγουριτᾶς διὰ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης. Σήμερον γράφω καὶ πρὸς τὸν κύριον Ψαλίδαν τὰ ἀναγκαῖα, πρὸς τὸν ὅποιον ὁμως λογαριασμούς δὲν πέμπω, ὡς τὸ ζητεῖ, πρῶτον μὲν ὅτι δὲν μὲ συγχωροῦν αἱ ἀσχολίαι μου νὰ γράφω λογαριασμούς, ἔπειτα καὶ ὅτι εἶναι πιθανὸν ὅτι θέλετε τοὺς πέμψει αὐτόθεν ἢ αὐτοὺς ἢ τὰ ἴσα.

Καὶ τὸ γένος ὅλον τῶν Γραικῶν, φίλτατε, καὶ ἐξαιρέτως οἱ συμπατριῶται σου πρέπει νὰ σὲ γνωρίζωσι χάριν διὰ τὸ καλόν, τὸ ὅποιον ἡ γενναία σου διάθεσις προ-

ξενεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἡ μεγαλειτέρα ὁμως ἀμοιβὴ καὶ εὐχαριστία εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν γεννᾷ ἡ εὐχαρίστησις τῆς ψυχῆς ἐνὸς τιμίου ἀνθρώπου, ὅστις δαπανᾷ μὲ προθυμίαν εἰς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος του μέρος ἀφ' ὅσα τὸν ἐχάρισεν ἡ πρόνοια. Ἐγὼ σὲ εὐχαριστῶ καὶ δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἰδίως διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ὅτι ἀπέδειξες ἀληθινὰ ὅσα ἔγραψα καὶ ἐκήρυξα πέρυσιν εἰς τοὺς ἀλλοεθνεῖς τούτους εἰς ἔπαινον τῶν πλουσίων τοῦ γένους μας. Ἡ πλέον ἰσχυρὰ ἀπολογία πρὸς ὅσοι μισοῦν τὸ ταλαίπωρον ἔθνος τῶν Γραικῶν ἢ ἀπὸ κακίαν ἢ ἀπὸ ἀγνωσίαν, εἶναι τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα κάμνετε σήμερον, ὅσοι ἔχετε τὸν τρόπον νὰ βοηθῆτε τὴν πατρίδα. Καὶ ἄλλοτε τὸ εἶπα, καὶ πάλιν τὸ λέγω· πρέπει νὰ εὐχαριστῆτε τὸν Θεόν, ὅτι σᾶς ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον, εἰς καιροὺς τοιούτους, εἰς τοὺς ὁποίους δύνασθε νὰ ἀποκτήσητε ὄνομα ἀθάνατον, θυσιάζοντες μέρος τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὸν βωμὸν τῆς πολυδακρύτου πατρίδος, ἡ ὁποία, ὅταν φωτισθῆ, θέλει ἀνταμείψει καθένα κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ζήλου καὶ τῆς προθυμίας του, καὶ καλλιώτερον δὲν ἐμπορεῖτε νὰ ἀποδείξετε εἰς τὴν παροῦσαν καὶ τὴν ἐπερχομένην γενεάν, ὅτι δικαίως σᾶς ἐπλούτισεν ἡ πρόνοια, παρὰ μεταχειριζόμενοι τὸν πλοῦτον εἰς τὸ νὰ θεραπεύσετε τὰς πληγὰς τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ τὴν ἀνακαλέσετε εἰς τὴν προτέραν ὑγίαν καὶ εὐρωστίαν της.

Ταῦτα σὲ λέγω, φίλτατε, ὄχι ὡς συμβουλὰς, ἐπειδὴ ἀφ' ἑαυτοῦ σου χωρὶς συμβουλῆς ἔκαμες ὅ,τι ἄλλοι μῆτε μὲ συμβουλὴν δὲν πείθονται νὰ κάμωσι, σὲ τὰ λέγω ὡς χρεωστούμενας εὐχαριστίας διὰ τὴν καλὴν καὶ φιλογενῆ σου διάθεσιν. Ἄν ἡ πατρίς ἔχει χρεῖαν ἀπὸ πλουσίους, ἔχει χρεῖαν καὶ ἀπὸ δραγομάνους διὰ νὰ λαλῆ διὰ μέσου

τούτων πρὸς τοὺς πλουσίους, νὰ εὐχαριστῇ ἐκείνους ὅσοι μετὰ προθυμίας τὴν βοηθοῦσι, νὰ παρακινή τούς μὴ βοηθήσαντας ἀκόμη, καὶ νὰ ἐλέγχη, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, ἐκείνους, ὅσοι μῆτε κλίσιν μῆτ' ὄρεξιν κἂν μίαν δὲν ἔχουν νὰ τὴν βοηθήσωσιν. Ἀπὸ τούτους τοὺς δραγουμάνους ἕνας εἶμαι καὶ ἐγὼ· τοῦτο εἶναι τὸ ἐπάγγελμά μου, τοῦτο εἶναι τὸ χρέος μου, μῆτε τρόπον μῆτε μέσον ἄλλο ἔχω νὰ ὠφελήσω τὴν πατρίδα μου παρὰ τοῦτο. Ἄκουσον λοιπὸν τί σὲ λέγει ἡ πατρὶς δι' ἐνὸς τῶν δραγουμάνων τῆς.

Ἀγαπητόν μου τέκνον Καπλάνη, εὐχαριστῶ σε διὰ τὴν προθυμίαν τὴν ὁποίαν ἐδειξας νὰ δράμῃς εἰς βοήθειαν τῆς δυστυχοῦς μητρὸς σου· εὐχαριστῶ σε ὅτι δὲν ἐλησμόνησες μῆτε τὴν γέννησιν μῆτε τὴν ἀνατροφὴν, τὴν ὁποίαν σὲ ἔδωκα, ὅτι δὲν ἐλησμόνησες ὅτι εἶσαι τέκνον μου· βοηθῶν τὴν μητέρα σου ἐδειξας ὄχι μόνον τὴν εὐγνωμοσύνην σου, ἀλλ' ὅτι δὲν εἶσαι νόθος, ἀλλὰ γνήσιος υἱὸς μου, ἀληθινὸς Ἕλλην. Ἐχω ὁμως, τέκνον μου, καὶ ἄλλας χρείας πολλὰς, τὰς ὁποίας εἶσαι δυνατὸς νὰ πληρώσῃς, ἂν ἐνωθῆς μὲ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς σου, τὰ τέκνα μου ἐκεῖνα, λέγω, τὰ γνήσια τέκνα, ὅσα ἔχουν τὴν ἰδικὴν σου προαίρεσιν.

Καὶ πρῶτον πρέπει νὰ κάμετε τρόπους παντοίους νὰ ἐνώσετε εἰς ἓν τὰ δύο σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων· ἡ πόλις δὲν εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ ἔχη χρεῖαν ἀπὸ δύο σχολεῖα· ἂν ἡ ὠφέλεια τῶν δύο σχολείων χωρισμένων ἦναι καθ' ὑπόθεσιν ὡς 20 (ἤγουν 10 καθενός), γίνεται ὡς ἑκατόν, ὅταν ἐνωθῶσιν εἰς ἓν· καθὲν χωριστὰ δὲν εἶναι παρὰ μικραὶ λαμπάδες, καὶ ἐνωμένα, γίνονται κάμινος, τῆς ὁποίας ἡ θερμὴ καὶ ἡ λαμπρότης θέλουν σύρει μαθητὰς ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ὅταν λέγω ἐνωμένα,

δὲν ἐννοῶ νὰ ἀνακατωθῶσιν οἱ διδάσκαλοι, ἢ διοικήσεις μόνη πρέπει νὰ ἦναι μία, ἀλλ' οἱ διδάσκαλοι χωριστά, καθεὶς νὰ παραδίδῃ, ὅ,τι ἐξεύρει καλλιώτερον, χωρὶς νὰ ἀνακατῶνεται εἰς τοῦ ἄλλου τὸ ἔργον· ἡμέραι καὶ ὥραι διωρισμέναι διὰ τὸ μάθημα καθενὸς χωρισταὶ ἀπὸ τὰς ἡμέρας καὶ ὥρας τοῦ μαθήματος τῶν ἄλλων· αἱ δύο βιβλιοθήκαι νὰ γενῶσιν ἓν, καὶ νὰ διορισθῇ ἐξαιρέτως βιβλιοφύλαξ διὰ νὰ ἀγρυπνῇ εἰς τὸ νὰ μὴ σκορπίζωνται, μήτε νὰ διαφθείρωνται τὰ βιβλία· δεύτερον νὰ διορισθῇ ἓνας ἀριθμὸς ἐτήσιος ἀργυρίου (ὄχι πολὺς) διὰ νὰ ἀγοράζωνται κατ' ἔτος τὰ ἀξιολογώτερα ἀφ' ὅσα βιβλία νέα ἐκδίδονται εἰς τὴν Εὐρώπην· τοιουτοτρόπως εἰς ὀλίγων χρόνων διάστημα ἡ βιβλιοθήκη αὐξάνεται, καὶ μ' αὐτὴν ὁμοῦ αὐξάνονται καὶ τὰ φῶτα.

Τρίτον νὰ κινήσετε πάντα λίθον νὰ προξενήσετε δύο διδασκάλους τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ἢ τουλάχιστον ἓνα τῆς Λατινικῆς, ἢ ὁποία σχεδὸν εἶναι τόσον ἀναγκαῖα ὅσον καὶ ἡ Ἑλληνικὴ.

Τέταρτον, οἱ διδάσκαλοι πρέπει νὰ κάμωσι κατ' ἔτος μίαν γενικὴν σύνοδον, διὰ νὰ ἐξετάζωνται οἱ μαθηταί, καὶ νὰ βραβεύωνται δημοσίᾳ εἰς τὴν συνέλευσιν, ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς εἰς τὸ διάστημα τοῦ χρόνου ἐκρίθησαν ὅτι ἔκαμαν μὲ περισσοτέραν παρὰ τοὺς ἄλλους ἐπιμέλειαν τὸ ἔργον των· ἡ κρίσις πρέπει νὰ γίνεται ὕστερα ἀπὸ μίαν ἀκριβῆ καὶ ἀπροσωπόληπτον ἐξέτασιν, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν συμμαθητῶν, καὶ ὁ νικῆσας ἄς ἐπαινεῖται παρρησίᾳ, καὶ ἄς λαμβάνῃ τὸ βραβεῖον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἦναι ἓν ἢ δύο ἢ καὶ τρία (κατὰ τὴν περίστασιν) βιβλία λαμπροδεμένα τοιαύτης ὕλης, ὁποία ἦτον ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεκηρύχθη νικητής.

Ταῦτα σὲ λέγει, φίλτατε, ἡ πατρίς διὰ τοῦ δραγο-
μάνου τῆς, καὶ μὲ τόσον περισσοτέραν προθυμίαν, ὅσον
αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸν ἐρωτᾷς εἰς τὴν ἐπιστολὴν σου τὰς χρείας
τῆς πατρίδος. Ἔχει καὶ ἄλλας χρείας, ὅλα δὲν γίνονται
παρευθὺς. Ὁ ζῆλος καὶ ἡ φρόνησις τόσον ἡ ἰδική σου,
ὅσον καὶ ἡ τῶν διδασκάλων σου, οἱ ὅποιοι εἶναι καὶ αὐ-
τοὶ δραγομάνοι τῆς πατρίδος, θέλουν σᾶς διδάξει, καθό-
σον προκόπτει ἡ ἐπιχειρήσις σου τί λείπει ἔτι διὰ νὰ τὴν
φέρετε εἰς τὴν ποθουμένην τελειότητα. Ὁ μισθαποδότης
Θεός, φίλτατε κύριε Ζῶη, νὰ σὲ κάμη πολυζῶην, καὶ νὰ
βρέξῃ ἐπάνω σου ὅλας τὰς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ, ἐπειδὴ
εὕρηκες τὸν τρόπον νὰ τὰς βρέχῃς καὶ σὺ εἰς τὴν διψῶ-
σαν πατρίδα σου. Ταῦτα σ' εὐχεται ὁ ἀπὸ τοῦ νῦν φί-
λος σου.

Τὸν συμπατριώτην μου κύριον Μανουὴλ Καπετανάκην
ἐκ ψυχῆς ἀσπάζομαι.

Γ'.

Πρὸς τοὺς ΣΜΥΡΝΑΙΟΥΣ.

Ἐκ Παρισίων, Νοεμβρίου 1803.

6.

*Ἐντιμότατοι συμπατριῶται καὶ φίλοι, κατασπαζόμε-
νος προσαγορεύω τὴν ὑμετέραν ἐντιμότητα.*

Ἡ ἐπιστολή σου τῆς α' Ὀκτωβρίου μ' ἐπροξένησεν

ένταυτῷ χαράν μεγάλην, καὶ λύπην ἔτι μεγαλητέραν· καὶ τὴν μὲν χαράν, διὰ τὰ ἐξῆς ῥηθησόμενα.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῶν παρελθόντων Χριστουγέννων εἶχα συνθέσει ἐν ὑπόμνημα εἰς Γαλλικὴν γλῶσσαν, περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν Γραικῶν, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἀνθρωποτηρητῶν. Εἰς αὐτὸ τὸ ὑπόμνημα ἐπερίγραψα κατὰ πλάτος τὴν ἔφεσιν, τὴν ὁποίαν δείχνουσι σήμερον οἱ Γραικοὶ νὰ φωτισθῶσι, καὶ τὴν εὐτυχῆ μεταβολήν, ἡ ὁποία ἐγεννήθη εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ ταύτης τὴν ἔφεσιν. Διὰ νὰ βεβαιώσω τὰ λεγόμενα ἔπρεπε νὰ φέρω καὶ παραδείγματα. Ἐδιηγήθην λοιπὸν τὰ περὶ τοῦ νέου σχολείου τῆς Χίου, καὶ τὴν προθυμίαν εἰς αὐτὸ τῶν Χίων, τοὺς ὁποίους ὕψωσα ἕως εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ διότι οὕτως ἦτον δίκαιον, καὶ διὰ τὴν κοινὴν τιμὴν, ὅλου τοῦ γένους τῶν Γραικῶν, τοὺς ὁποίους οἱ Εὐρωπαῖοι ἐνόμιζον ἀκόμη εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνην κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκόμεθα πρὸ πενήκοντα χρόνων. Ὄταν ἔγραφα τοὺς χρεωστούμενους ἐπαίνους εἰς τοὺς συμπατριώτας ἡμῶν, τοὺς καλοὺς καὶ φρονίμους Χίους, ἐσπαράττετο ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τὴν λύπην καὶ τὴν ἀδημονίαν, ὅτι δὲν εἶχα νὰ εἰπῶ παρομοίους ἐπαίνους καὶ διὰ τοὺς Σμυρναίους. « Τί κακὸν εἶναι τοῦτο ἔλεγον μὲ τὸν ἑαυτόν μου; οἱ Χῖοι ἔμβασαν εἰς τὴν πατρίδα των τὰς ἐπιστήμας τῆς Εὐρώπης. Οἱ Κυδωνιάται ἔκαμαν τὸ αὐτό. Ἡ μεγάλη Ἐκκλησία ἐπληροφορήθη τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ φωτισθῇ τὸ ἔθνος, καὶ προσπαθεῖ νὰ συστήσῃ Σχολεῖον γενικόν. Καὶ μόνη ἡ Σμύρνη κοιμᾶται ἀμέριμνος, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ πλοῦτος πολὺς τὴν σήμερον εὕρισκεται, (καὶ τὸ ὠφελιμώτερον ἀπὸ τὸν πλοῦτον) καὶ πραγματευταὶ στολισμένοι μὲ φρόνησιν καὶ φι-

λανθρωπίαν δὲν λείπουσι! ταῦτα ἔλεγον λυπούμενος μὲ τὸν ἑαυτὸν μου. Ἄλλὰ ταύτην τὴν λύπην τὴν μετέβα-
λεν ἡ ἐπιστολή σας εἰς μεγάλην χαράν, ἐπειδὴ καταλαμ-
βάνω καλῶτατα, ὅτι αἱ περιστάσεις, καὶ ὄχι ἡ ἀμέλεια,
σᾶς ἐμπόδισαν ἕως τῶρα νὰ κάμετε τὸ θεᾶρεστον ἔργον
τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖτε.

Καὶ αὐτὴ μὲν εἶναι ἡ μεγάλη χαρά, τὴν ὁποίαν ἐπρο-
ξένησεν εἰς ἐμὲ ἡ ἐπιστολή σας. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος
πάλιν μὲ ἐπίκρανε μεγάλως ἡ αὐτὴ ἐπιστολή, διότι μὲ
κάμνετε τὴν τιμὴν νὰ μὲ προσκαλέσετε εἰς καιρόν, ὅπό-
ταν εἶναι ἀδύνατον εἰς ἐμὲ νὰ δεχθῶ τὴν ἔντιμον ταύτην
πρόσκλησιν διὰ πολλὰς ἀναγκαίαις αἰτίας.

Καὶ πρῶτον· ἔξω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἡλικίας, τὸ ὁποῖον
ἤρχησα νὰ αἰσθάνωμαι, πάσχω, καὶ ἀπὸ διάφορα σωμα-
τικὰ πάθη, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ ποδάγρα, καὶ τὰ
ὁποῖα ἡ ἡλικία βαρύνει ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ κάμνει
πλέον ἀνυπόφορα. Εἶναι ὑπὲρ τοὺς δεκαεπτὰ χρόνους ἀφοῦ
ἔτελείωσα τὰ μαθήματά μου εἰς τὸ Μονπελλιέρ, διὰ δυ-
στυχίαν μου, τὴν πρόσκλησιν, τὴν ὁποίαν μὲ κάμετε
τῶρα, δὲν ἐνθυμήθητε νὰ τὴν κάμετε τότε, ὅπταν καὶ
ἡλικίαν εἶχον ὀλιγωτέραν, καὶ ὑγείαν περισσοτέραν. Τόσον
εἶναι βέβαιον ὅτι ἤθελα τότε προσδράμειν μετὰ χαρᾶς,
ὥστε καὶ τὸ ἐπαραπονέθην εἰς φίλους τινάς. Κάλεσμα
ἐπρόσμενες; ἠθέλετε μὲ εἰπῆ, καὶ διατὶ ὄχι φίλοι καὶ
ἀδελφοί; μήπως ἔκαμην ὀλιγωτέραν τιμὴν αὐτὸ εἰς τοὺς
καλοῦντας παρὰ εἰς τὸν καλεσμένον; Ἐνας ἀπὸ τοὺς
μεγαλητέρους ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους ἔγραψα εἰς τὸ ὑπό-
μνημα περὶ τῶν σημερινῶν Γραικῶν εἶναι ὅτι ἀγαπῶσι
καὶ τιμῶσι καὶ πανταχόθεν προσκαλοῦσι τοὺς σπουδαίους
των· μόνον τοῦτο σᾶς βεβαιόνω, ὅτι θέλετε μὲ κάμει

μέγα ἄδικον, ἂν συλλογισθῆτε ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ἔρχομαι τώρα, διότι δὲν ἐκαλέσθην τότε τοιαῦτα μικροπρεπῆ φρονήματα ποτὲ δὲν ἐχώρεσαν εἰς τὴν κεφαλὴν μου. Ἄμποτε νὰ εἶχα τὴν ὑγείαν μου, καὶ δεκαπέντε χρόνους ὀλιγωτέρους! καὶ ἤθελα τρέξει μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν φωνὴν τῶν ὁμογενῶν μου.

Δεύτερον, ἀγκαλὰ δὲν ἔλαβον τὴν τύχην νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου, δὲν ἔπαυσα διὰ τοῦτο νὰ καταγίνωμαι εἰς τὴν ὠφελείαν τῶν ὁμογενῶν μου· ἔδωκα ἀποδείξεις πολλὰς τῆς προθυμίας μου καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν· καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῶν πονημάτων μου δὲν ἔλειψα νὰ ἐκδικήσω τὴν τιμὴν τῶν Γραικῶν ἐναντίον εἰς τὰς φλυαρίας, ὅσας ἐξέρασαν κατὰ τοῦ γένους ἡμῶν εἰς τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους τινὲς Εὐρωπαῖοι φιλόσοφοι, ἀνάξιοι καὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄλλ' ἔκαμες ὀλίγον Κοραῆ· ἔκαμα ὅσον μὲ ἐσυγχώρησαν καὶ αἱ περιστάσεις, καὶ τὸ φιλάσθενον τοῦ σώματός μου. Ἐπειτα εἰς τοιαῦτα πράγματα ὅστις κρίνει δικαίως, δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ποσότητα τῆς ὠφελείας, ἀλλ' εἰς τὴν προθυμίαν· καὶ δέχεται μὲ τὴν αὐτὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὰ δύο λεπτὰ τῆς χήρας, καθὼς τὰ πολλὰ χρυσᾶ νομίσματα τοῦ πλουσίου· ἡ αὐτὴ προθυμία μὲ παρεκίνησεν εἰς τὸ νὰ ἀρχήσω καὶ ἄλλα τινὰ πονήματα, τὰ ὅποια εἴαν ἔλθω αὐτοῦ, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ μείνωσιν ἀτελῆ. Τοιαύτας ἀσχολίας ὅστις ἔχει πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ κατοικῆ πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται Βιβλιοθήκαι μεγάλαι καὶ πολλαί, καὶ σιμὰ εἰς τὰς βιβλιοθήκας καὶ Τυπογράφοι.

Τρίτον· ἂν καὶ κανὲν ἀπὸ τὰ εἰρημμένα ἐμπόδια δὲν ἦτον πῶς ἤθελεν ἦσθαι δυνατὸν ν' ἀφήσω τὴν πόλιν

ταύτην, ὅταν εἶμαι δεμένος μὲ τὸ κράτος, τὸ ὅποιον καθὼς δὲν σᾶς λανθάνει, μὲ διώρισεν εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Στράβωνος. Τρεῖς ὀλόκληροι χρόνοι ἐπέρασαν, καὶ εἰς ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα τὸ Κράτος μ' ἔδωκε τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα διὰ τὸ βαρὺ τοῦτο ἐργόχειρον, τὸ ὅποιον μ' ἐπεφόρτισε καὶ δὲν ἤθελεν εἶσθαι τίποτε ἂν ἦσαν μόνα τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα, πληρόνει καὶ ἄλλους σπουδαίους διὰ τοιαῦτα πράγματα, Ἄλλ' ἔξω ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα ἔδειξεν εἰς ἐμέ, εὐνοίαν, προστασίαν, σπλάγγνα φιλοξενίας καὶ φιλανθρωπίας. Μ' ὅλην ταύτην τὴν περιποίησιν τὸ βάρος εἶναι τόσον πολὺ εἰς τὸ φιλάσθενον καὶ ἡλικιωμένον μου σῶμα, ὥστε προσμένω νὰ δώσωμεν κἂν πρῶτον εἰς φῶς ἓνα ἢ καὶ δύο τόμους τοῦ Στράβωνος, διὰ νὰ παρακαλέσω τὸν Μινίστρον ἂν ἦναι τρόπος, νὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ἀπ' αὐτό, καὶ νὰ μὲ δώσῃ κανὲν ἄλλο ἐργόχειρον ἀνάλογον μὲ τὴν δύναμίν μου· νὰ παραιτηθῶ πρὶν τοῦτο γένη εἶναι ἀχαριστία, καὶ πρὸς τὸ κράτος δίδω καὶ ὑποψίαν μήπως δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἐξηγήσω τὸν Στράβωνα. Πράγματα καὶ τὰ δύο τὰ ὅποια μῆτε εἰς ἐμέ, μῆτ' εἰς τὸ γένος μου δὲν προξενουσι βέβαια τιμὴν. Ἄλλὰ μήπως καταγιγόμενος εἰς τὸν Στράβωνα ἀμελῶ νὰ καταγίνωμαι εἰς ἄλλα συγγράμματα ὠφέλιμα εἰς τοὺς Ὀμογενεῖς; ὄχι βέβαια, ὁ Βεκκαρίας ἐξεδόθη εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὅποταν μεταφράζω τὸν Στράβωνα, τὴν ὥραν ταύτην εἰς τὴν ὁποίαν σᾶς γράφω, ἀσχολοῦμαι εἰς ἄλλο βιβλίον, τὸ ὅποιον πρὸς τὸν Μάτιον ἐλπίζω νὰ τελειώσῃ, καὶ εὐθὺς μετὰ ταῦτα θέλω καταχερίσει ἄλλο, καὶ πάλιν ἄλλο· ἕως οὗ ζῶ καὶ ἀναπνέω τὸν ἀέρα· καὶ τοῦτο δὲν τὸ λέγω διὰ καύχημα, μὴ γένοιτο! εἶναι μωρία νὰ καυχᾶται ὅστις πληρόνει τὸ χρέος του. Ἄλλὰ σκοπὸν δὲν ἔχω ὅταν σᾶς

λέγω τὰ τοιαῦτα, παρὰ νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι δὲν εἶναι μόνος ἓνας τρόπος νὰ ὠφελήσῃ τίς τὸ Γένος του, ἀλλὰ μυρίοι. Καὶ ἐκεῖνος μόνος εἶναι καταδίκης ἄξιος, ὅστις ἀπὸ τοὺς μυρίους τρόπους τούτους δὲν ἀκολουθήσει κἀνένα. Καὶ ἂν ἄλλο τίποτε δὲν ἦτον δυνατόν νὰ κάμω παρὰ μόνον τὸν Στράβωνα, μήπως ὁ κόπος αὐτὸς εἶναι εἰς τὸ γένος ἀνωφελής; Καὶ τίς Γραικὸς ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νέος τὴν ἡλικίαν, ἐμπορεῖ νὰ τολμήσῃ νὰ καυχηθῆ ὅτι ἔλαβε καλὴν ἀνατροφὴν, ἐὰν δὲν ἤξεύρῃ τὴν Γαλλικὴν Γλῶσσαν, ἐὰν δὲν ἦναι ἱκανὸς νὰ ἀναγνώσῃ καὶ τὸν Στράβωνα εἰς τὸ Γαλλικόν, καὶ ἄλλα τόσα βιβλία σοφὰ γραμμένα εἰς ταύτην τὴν γλῶσσαν; Καὶ ἐπειδὴ περὶ ὠφελείας κοινῆς ὁ λόγος, δὲν εἶναι περιττὸν νὰ προσθέσω ἐδῶ τί μ' ἐσυνέβη διὰ τὸν Βεκκαριαν, διὰ νὰ καταλάβετε πόσος ἐνθουσιασμὸς προκοπῆς ἐκυρίευσεν τὴν σήμερον ὅλον τὸ γένος (τὸ ὁποῖον τὸ στοχάζομαι πρόνοιαν Θεοῦ), καὶ νὰ μὴν μείνετε ὀπίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, σεῖς οἱ Σμυρναῖοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ πρόνοια καὶ πλοῦτον καὶ φρόνησιν ἐχάρισε. Εἶναι σχεδὸν ἓνας μῆνας ὅποτε τὸ πρῶτὴ μίαν ἡμέραν ἐμβαίνει εἰς τὴν κατοικίαν μου ἓνας Γραικός, ἄγνωστος εἰς ἐμέ, καλοενδυμένος, καὶ τὴν ἡλικίαν ἀπὸ τριάκοντα ἕως τριακονταπέντε ἐτῶν. Τὸν ἐρωτῶ ἀφοῦ μὲ εἶπεν ὅτι εἶναι Γραικός, πόθεν ἔρχεται; μὲ ἀποκρίνεται ἀπὸ τὴν .. τὸν ἐξανερωτῶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἦλθε; καὶ μὲ λέγει μὲ πλήρες στόμα, καὶ μὲ ψυχὴν ταραγμένην. « Τὸ προοίμιον καὶ αἱ σημειώσεις τοῦ Βεκκαρία, μ' ἔφεραν ἐδῶ, . . . νὰ κάμῃς τί τὸν λέγω; . . . ἀεὶ δυστυχίας (ἀποκρίνεται) ἡ ἡλικία μου πλέον δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ ἀσχοληθῶ εἰς μαθήματα· ὅθεν ἐστοχάσθην, διὰ νὰ κάμω καὶ ἐγὼ εἰς τὸ Γένος κἀμμίαν ὠφέλειαν, νὰ μάθω

τὴν τυπογραφίαν, ἔπειτα νὰ ἀγοράσω τοὺς ἀναγκαίους τύπους, καὶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν τόπον μου μὲ σκοπὸν νὰ καταστήσω ἐκεῖ κάμμίαν τυπογραφίαν». Τοιαύτην καλὴν κλίσιν τοῦ ἀνθρώπου θεωρῶν, τὸν ἐσύστησα λοιπὸν εἰς τὸν περίφημον Didot (1) τὸν φίλον μου, ὅστις εἶναι τὴν σήμερον ὄχι μόνον τῆς Γαλλίας, ἀλλ' ὅλης τῆς Εὐρώπης ὁ πρῶτος τυπογράφος.

Εἰς τὰς 18 Νοεμβρίου ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν σας· καὶ πρὸ ταύτης δύο ἡμέρες ἀρχήτερα (εἰς τὰς 16) εἶχα λάβῃ ἀπὸ τὸν ἐν Βιέννῃ φίλον μου Ἀλέξανδρον τὸν Βασιλείου, ἄλλην ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ γράφει περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τὸ ὁποῖον ἔκαμε ὁ Βεκκαρίας εἰς τὸ Γιάπιον τῆς Μολδαυίας, καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον εἶχεν ὁ Ἄρχων Γκίκας υἱὸς τοῦ ἀποκεφαλισθέντος Ἡγεμόνος Γκίκα. Διὰ νὰ μὴ μωρολογῶ, θέλουν σὰς τὰ εἰπῆ ἐκ στόματος οἱ φίλτατοι Σκυλίτζηδες, ὅταν ἔλθουν αὐτοῦ. Ὁ ἐν Λιθόρνῳ Μηχαὴλ Ζωσιμᾶς, ὡς ἤκουσε τὸ ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα εἰς τιμὴν καὶ ὑπεράσπισιν τῶν σημερινῶν Γραικῶν μ' ἔδωκε πίστιν 4000 φράγκων εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐδῶ πραγματευτάς, διὰ νὰ δαπανήσω εἰς ἀγορὰν βιβλίων διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῶν Ἰωαννίνων. Ὅλα ὅσα ἔγραψα, φίλοι καὶ συμπατριῶται, σκοπὸν ἄλλον δὲν

(1) Firmin Didot fameux non seulement pour son imprimerie en France (à Paris) mais même pour les vastes connaissances sur la langue Hellénique est celui qui avait traduit les idylles de Théocrite, les morceaux conservés de Tyrté. . il était à Smyrne il y a quatre mois. Je l'ai vu s'occuper à la traduction de Bias. Son Fils, Firmin Didot est celui, qui nous a donné une traduction de Thucydide accompagnée après des notes. Je la crus la meilleure de toutes celles que j'avais vu jusque à present.

ἔχουν παρὰ νὰ σᾶς παραστήσω πρῶτον ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιστρέψω αὐτοῦ, ἔπειτα ὅτι ἡ διατριβή μου εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν εἶναι παντάπασιν ἀνωφελής εἰς τὸ Γένος· τὸ εἶπα, καὶ πάλιν τὸ ἐπάναλαμβάνω τρόποι ὠφελείας εἶναι μυριοί. Εἰς τὴν ἐξουσίαν μας βέβαια εἶναι, νὰ ἦναι καθένας ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα του ἂν θέλῃ νὰ λογιζέται ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ καθένας ἀπὸ καθένα ἔχει δίκαιον νὰ ζητῇ ὡς χρέος τὴν ὠφέλειαν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ δὲν ἔχει δίκαιον νὰ τὸν εἰπῇ ὠφέλησον τὴν πατρίδα μὲ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον· αὐτὸ κρέμαται ἀπὸ τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς διαθέσεις καὶ κλίσεις ἐκάστου, καὶ ἀπὸ τοὺς διαφόρους περιστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκεται. Εἰς ὀλίγα λόγια, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ καὶ βαρβαρικὸν παράδειγμα, δίκαιον ἔχει καθένας νὰ ζητῇ τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους ἀπὸ τὸν χρεωφειλέτην του· ἀλλὰ δὲν ἔχει δίκαιον νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ πληρώσῃ εἰς φλωρία, καὶ ὄχι εἰς ἀργυρᾶ νομίσματα, παρεκτός ἂν ἐσυμφώνησεν οὕτως εἰς τὴν ὁμολογίαν του· ἂν ἦτον τρόπος νὰ φέρω μαζῇ μου αὐτοῦ τὴν βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων, καὶ μίαν τυπογραφίαν, ἤθελα ἐξάπαντος ἔλθει ἀκάλεστος, ὄχι διὰ νὰ κάμω τὸν Διδάσκαλον ἀλλὰ διὰ νὰ κάμω ὅ,τι ἔκαμα ἕως τῶρα.

Μ' ὅλα ταῦτα, φίλοι καὶ συμπατριῶται, ἂν ἐγὼ νὰ ἐπιστρέψω αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατον, τοῦτο δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ψυχράνῃ τὸν ζῆλον σας· ἐπειδὴ καὶ ἐπληροφορήθητε τὴν ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ Σχολεῖον σας ἀπὸ Διδασκάλους, πρέπει νὰ ζητήσετε Διδασκάλους, καὶ ὅστις ζητεῖ εὐρίσκει. Δὲν λείπουν τὴν σήμερον ἀπὸ τὸ Γένος ἄνθρωποι προκομμένοι· ἡ Γερμανία εἶναι ταύτην τὴν ὥραν πλήρης ἀπὸ Γραικοὺς νέους (ὡς μ'

ἔγραψε πέρυσιν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γαζής), οἱ ὅποιοι καταγίνονται εἰς τὴν σπουδὴν ἄλλος εἰς ἓν καὶ ἄλλος εἰς ἄλλο, ἔχει καὶ ἡ Ἰταλία πολλούς, δὲν λείπουν μητ' εἰδῶ μήτε εἰς τὴν Λόνδραν μερικοί. Ἐπρεπεν αὐτὸς ὁ Γαζής νὰ ἔλθῃ αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ νὰ προβάλλῃ ἐμέ, ἢ κἂν νὰ σᾶς προξενήσῃ ἄλλον τινά, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἄλλους τινάς, διότι ἂν κάμετε Σχολεῖον, καθὼς σᾶς πρέπει, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἔχετε ὄχι ἓνα, ἀλλὰ πολλούς Διδασκάλους, τοῦλάχιστον τρεῖς διὰ τὴν ὥραν, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ περισσοτέρους· ὅστις σᾶς ὑποσχεθῆ νὰ τὰ παραδώσῃ ὅλα αὐτὸς μόνος, ἐκεῖνος εἶναι ἀναίσχυντος τσαρλατάνος καὶ ὄχι φιλόσοφος, εἰδῶ μόνῃ ἢ ἐπιστήμῃ τῆς Ἰατρικῆς ἔχει ἐξ ἢ ἐπτὰ Διδασκάλους.

Καὶ ἐπειδὴ, φίλοι συμπατριῶται, ὁ λόγος εἶναι περὶ Σχολεῖου, παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσετε ὄχι νὰ σᾶς συμβουλεύσω, ἀλλὰ νὰ σᾶς εἰπῶ ὅσα ἡ ἡλικία καὶ ἡ πείρα τῆς Εὐρώπης μὲ ἐδίδαξαν ὡς ἀναγκαῖα εἰς σύστασιν φροντιστηρίου. Οὗτοι εἰδῶ ἔλαβον τὰς Ἐπιστήμας ἀπὸ τοῦ προγόνου μας· καὶ ἂν ἔλειπον τῶν Ἑλλήνων τὰ συγγράμματα, ἴσως ἀκόμη, καθὼς ἄλλην φορὰν, ἤθελον ζῶσιν εἰς τοὺς λόγγους τρεφόμενοι μὲ βαλανίδια. Πρέπει ὁμῶς νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅ,τι ἔλαβον ἀπὸ τοῦ προγόνου μας, τὸ ἑκατονταπλασίασαν καὶ τὸ ἐχιλιοπλασίασαν μὲ τὴν ἐπιμέλειάν των, καὶ μὲ τὸν καλὸν τρόπον εἰς τὸν ὅποιον παραδίδουσι τὰς ἐπιστήμας. Ἐπειδὴ λοιπόν, ἀπὸ δυστυχίαν, εἴμεθα τὴν σήμερον ἀναγκασμένοι ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τῶν θαυμαστῶν Ἑλλήνων νὰ ζητῶμεν καὶ νὰ λαμβάνωμεν ἀπὸ τούτους τὴν προγονικὴν ἡμῶν κληρονομίαν, ἀνάγκη εἶναι, φίλοι καὶ ἀδελφοί, νὰ μιμη-

θῶμεν καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον αὐτοὶ ἐπολλαπλασίασαν τὸ τάλαντον.

Θέλετε νὰ εὐδοκιμήσῃ τὸ Σχολεῖον σας; οἱ διδάσκαλοι σας πρέπει νὰ τιμῶνται, καὶ νὰ ἔχωσιν ἐλευθερίαν, νὰ διατάσσωσιν ὅσα ἀνήκουσιν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Σχολείου, καὶ μάλιστα καθεὶς χωριστά, ὅσα ἀνήκουσι εἰς τὴν ἐπιστήμην τὴν ὁποίαν αὐτὸς παραδίδει. Δὲν εἶναι κἀνένας Γραικὸς σπουδαῖος τὴν σήμερον, ἀπ' ἐκείνους ὅσοι περιέρχονται τὴν Εὐρώπην, ὅστις δὲν προκρίνει τὴν τιμὴν ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ πλοῦτου. Ἄλλ' ἀνίσως καὶ κἀνένας εὐρεθῆ τόσον μικροπρεποῦς ψυχῆς ἄνθρωπος, ὥστε νὰ προκρίνῃ ἀπὸ τὴν τιμὴν τὰ ἀργύρια, καὶ νὰ καταδέχεται νὰ πωλῆ τὴν σοφίαν ὡς μανάθης, εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἤθελε τὸν δῶσῃ περισσότερα, παρὰ νὰ τὴν βρέχῃ ὡς δρόσον ἀπ' οὐρανοῦ, κατὰ μίμησιν τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, ἂν εὐρεθῆ λέγω καὶ κἀνένας τοιοῦτος, κακόμοιρος καὶ δυστυχῆς ἄνθρωπος, μήτ' αὐτὸν μὴ τὸν ἀποβάλετε, ἐπειδὴ ἔχετε χρεῖαν ἀπὸ τὴν πραγματείαν του. Τιμὴν μὴ τὸν δότε, ἐπειδὴ ὀλίγον φροντίζει τῆς τιμῆς· χορτάσεται τὸν ἀργύρια, ἕως νὰ λάβετε τὸ χρειαζόμενον ἀπ' αὐτὸν καθὼς πληρῶνετε καὶ τὸν τεχνικὸν ῥάπτῃν καὶ τὸν ἐπιτήδειον ὑποδηματᾶν, διὰ νὰ ἐνδυθῆτε καὶ νὰ ὑποδηθῆτε χωρὶς νὰ περιεργάζεσθε ἂν πωλῶσιν ἀκριβὰ τὸ ἐργόχειρόν των.

Θέλετε νὰ εὐδοκιμήσῃ τὸ Σχολεῖον σας; ἔξω ἀπὸ τοὺς Διδασκάλους τῶν ἐπιστημῶν πρέπει νὰ κάμετε τρόπον νὰ εὔρετε Διδάσκαλον σοφὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων πρέπει εἰς ἡμᾶς μάλιστα τοὺς Ἑλληνας νὰ ἦναι ἡ βᾶσις καὶ τὸ θεμέλιον πάσης ἐπιστήμης. Καὶ ἂν οἱ ἀλλόφυλοι ἔχωσιν εἰς τοσαύτην τιμὴν τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, πόσω μᾶλλον πρέπει ἡμεῖς νὰ καταγινώμεθα εἰς τὴν προγονικὴν μας κληρονομίαν; Ἐξεύρετε φίλοι ὅτι καὶ εἰς τὰ δύο Παρλαμέντα τῆς Ἀγγλίας ὀλίγοι τὴν σήμερον εὐρίσκονται, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν εἰδησιν, ἄλλος πολλήν, ἄλλος ὀλίγην, τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσσης; Καὶ ποῖα κατάρρα Θεοῦ εὔρηκε τοὺς ταλαιπώρους Γραικοὺς νὰ ἀμελῶσι τὸ προγονικόν των κτῆμα; νὰ μὴ καταλαμβάνωσι τὰ συγγράμματα τῶν προπατόρων αὐτῶν, εἰς τὰ ὅποια οἱ σοφοὶ Εὐρωπαῖοι προσφέρουσι τόσον σέβας; Ἔως τώρα ἐκεῖνο μάλιστα τὸ ὅποιον ἐμπόδισε τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν νὰ ἐξαπλωθῇ καὶ νὰ διαδοθῇ εἰς πολλοὺς νέους, ἦτον ἡ κοινὴ πτωχεία καὶ δυστυχία τοῦ Γένους καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὁ δυστυχῆς τρόπος μὲ τὸν ὅποιον παρεδίδετο ἡ γλῶσσα εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος· ποῖος πτωχὸς τεχνίτης, παραδείγματος χάριν, ἐτόλμα νὰ ἀφήσῃ τὸ τέκνον του ἐπτά καὶ ὀκτῶ χρόνους εἰς τὸ σχολεῖον; διὰ νὰ μάθῃ τί εἰς τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα; σχεδὸν τίποτε· ἄλλο δὲν ἐκέρδαιεν εἰς τοὺς τόσους χρόνους παρὰ τὸν τίτλον νὰ ὀνομάζεται Λογιώτατος, καὶ ὅλην τὴν ἀλαζονείαν ὅση ἐσυνώδευε τὸν τίτλον. Κακὰ θέλετε μὲ κρίνειν, ἂν συλογισθῆτε, φίλοι καὶ ἀδελφοί, ὅτι κατηγορῶ ἢ τοὺς διδασκάλους ἢ τὸ σχολεῖον τῆς Σμύρνης, ἀπὸ τὸ ὅποιον ὅπωςδήποτε ἔλαβον τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς πολλὰ μικρᾶς μου προκοπῆς· ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος ἦσαν καὶ εἶναι ἀκόμη τοιαῦτα. Τί πταίουσιν οἱ διδάσκαλοι; παραδίδουσι καὶ αὐτοὶ ὅ, τι ἐξεύρουσιν, κατὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον τὸ παρεδόθησαν καὶ αὐτοὶ ἀπ' ἄλλους. Ὅταν ἡ δυστυχία ἦναι κοινὴ εἰς τὸ Γένος καὶ ἡ πληγὴ κατέχει ὅλον τὸ ἔθνος τότε κατηγορίαι καὶ ὄνειδισμοὶ δὲν ἔχουν πλέον χώραν καὶ τίς

τίνα νὰ κατηγορήσῃ, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τὸ « Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν βαλέτω πρῶτος λίθον ἐπ' αὐτόν »· τότε χώραν ἔχουν θρηνοὶ καὶ κλαύματα. Δόξα τῷ Θεῷ ὁμως κατὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὸν ζῆλον, τὸν ὁποῖον βλέπω σήμερον εἰς τὸ Γένος, ἔφθασεν ὁ καιρὸς νὰ μεταβληθῶσι τὰ κλαύματα εἰς ἀγαλλίασιν καὶ χαρὰν. Ἐσᾶς μάλιστα φίλοι, τοὺς πλουσίους, καὶ ἐντίμους προεστῶτας ἐκάστης πόλεως, ἐδιώρισεν ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, νὰ παρηγορήσετε καὶ νὰ χαροποιήσετε τὸ Ἔθνος.

Ζητήσετε λοιπὸν (καὶ θέλετε εὐρεῖ) διδάσκαλον τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης· καὶ ὅταν ἴδῃτε ὅτι ὁ Διδάσκαλός σας δὲν μεταχειρίζεται παρὰ μίαν μόνην Γραμματικὴν, ὅτε δὲν τὸν χρειάζονται παρὰ τρεῖς χρόνοι διὰ νὰ διδάξῃ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τότε μὴν ἀμφιβάλλετε ὅτι εὕρηκατε τὸν διδάσκαλον, τὸν ὁποῖον σᾶς λέγει ὁ Κοραΐς.

Διὰ νὰ μανθάνεται ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καθὼς πρέπει ἐξ ἀνάγκης· πρέπει νὰ φροντίσετε νὰ ἀποκτήσετε καὶ διδάσκαλον τῆς Λατινικῆς. Εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκονται τὰ πράγματα, κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ καυχηθῇ ὅτι ἐξεύρει ἐντελῶς μῆτε τὴν Ἑλληνικὴν, ἂν δὲν ἔχῃ εἰδῆσιν τῆς Λατινικῆς, καθὼς μῆτε τὴν Λατινικὴν ἂν δὲν ἠξέυρη τὴν Ἑλληνικὴν· ὅστις σᾶς εἶπῃ ἄλλο παρὰ τοῦτο ἢ ἀπατάται ἢ ζητῇ νὰ σᾶς ἀπατήσῃ. Ἐπειδὴ ὁμως ὅλα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γείνωσιν ἐνταυτῷ καὶ παρευθύς, τουλάχιστον πρέπει ὁ Ἑλληνικός σας διδάσκαλος νὰ ἐξέυρη αὐτὸς τὴν Λατινικὴν. Ἐξω ἀπὸ τὸν Λατινικὸν διδάσκαλον, σᾶς χρειάζεται καὶ διδάσκαλος τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, χωρὶς τῆς ὁποίας καθὼς τὸ προεῖπα, κανένας νέος Γραικὸς τὴν σήμερον δὲν πρέπει νὰ καυχᾶται ὅτι ἔλαβεν εὐγενῆ ἀνατροφὴν.

Ἄλλὰ ποίαν ὠφέλειαν δύνανται νὰ σᾶς προξενήσωσιν οἱ Ἑλληνικοί, Λατινικοί, καὶ Γαλλικοὶ Διδάσκαλοι, ἢ ὁ Διδάσκαλος τῶν ἐπιστημῶν χωρὶς Βιβλιοθήκην· βιβλία ἑλληνικὰ ἔχετε πολλὰ ὀλίγα, καὶ τῶν ἐπιστημῶν σχεδὸν δὲν ἔχετε τίποτε. Θέλετε νὰ εὐδοκιμήσῃ τὸ σχολεῖόν σας; πρέπει νὰ ἀρχήσετε ἀπὸ τὸ νὰ καταστήσετε Βιβλιοθήκην καλὴν καὶ πλουσίαν· ἀνάγκη δὲν εἶναι νὰ τὴν κάμετε παρευθὺς τοιαύτην, ἀνάγκη ὁμῶς εἶναι νὰ τὴν ἀρχήσετε. Ἀρκετὸν εἶναι κατὰ τὸ παρὸν νὰ διωρίσετε ἓνα ἀριθμὸν γροσίων, ὅσα σᾶς συγχωρήσουν αἱ περιστάσεις εἰς ἀγορὰν τῶν ἀναγκαιοτέρων. Ἐπειτα μίαν ἐτήσιον ποσότητα νὰ ἐξοδεύωνται κατ' ἔτος εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς βιβλιοθήκης. Διδάσκαλος χωρὶς βιβλία εἶναι ῥάπτῃς χωρὶς βελόνας, χωρὶς ψαλίδια, χωρὶς κλωστήν.

Συγχωρήσατέ με ἐντιμότετοι καὶ φίλτατοι συμπατριῶται, νὰ κάμω ἀκόμη μίαν παρατήρησιν πρὶν δώσω τέλος εἰς τὴν μακρὰν μου ταύτην ἐπιστολήν. Ἐὰν ἔχετε ζῆλον (καθὼς δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι τὸν ἔχετε) νὰ συνεργήσετε εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ Γένους, δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ εὐκολύνετε τὴν μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἐπιστημῶν· ἀνάγκη εἶναι νὰ πολλαπλασιάσετε καὶ τὰ κοινὰ Σχολεῖα εἰς τὰ ὅποια παραδίδονται τὰ λεγόμενα χυδαῖκῶς κολουβογράμματα, καὶ ὄχι μόνον νὰ τὰ πολλαπλασιάσετε ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ διορθώσετε. Πρώτη διόρθωσις ἢ ἀναγκαιοτέρα ἀπὸ ὅλας εἶναι νὰ καταργήσετε τὴν τυραννικὴν συνήθειαν τοῦ ξυλοκοπήματος. Ὅστις διδάσκει μὲ τὸ ξύλον εἰς τὰς χεῖρας, ἐκεῖνος πρέπει νὰ πέμπεται πάραυτα εἰς τὸ νὰ βόσκη χοίρους ἢ γαδάρους, καὶ ὄχι νὰ συγχωρῆται νὰ διδάσκῃ λογικὰ κτίσματα. Δευτέρα διόρθωσις, ὅστις διδάσκει τὰ κοινὰ γράμματα πρέπει νὰ διδάσκῃ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ τὸ γράψιμον.

Τρίτη διόρθωσις εἶναι νὰ εὐκολυνθῇ ἡ παράδοσις καὶ τῶν κοινῶν γραμμάτων, καὶ ἄλλον τρόπον εὐκολίας δὲν βλέπω παρὰ τὸ νὰ ἦναι τὰ βιβλία εἰς τὰ ὅποια παραδίδονται τὰ γράμματα γραμμένα εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. Ἐχρειάζεται μία ἄλλη ὁλόκληρος ἐπιστολὴ διὰ νὰ σᾶς παραστήσω πόσῃ διαφορὰν εὐκολίας κάμνει τὸ τοιοῦτον. ἄλλ' ἀρκοῦμαι εἰς ἓν μόνον παράδειγμα, καὶ ὡς φρόνιμοι καταλάβετε τὰ λοιπὰ. ΡΙΣ λέγεται Ἑλληνικά, τὸ ὅποιον εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν ὀνομάζεται *Μύτη*. Ὑποθέσετε παιδίον τριῶν ἢ τεσσάρων χρόνων, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο θέλει μάθει εὐκολώτερα καὶ γρηγορώτερα νὰ συλλαβίζῃ; Μὴν ἀμφιβάλετε ποσῶς ὅτι τὸ *μύτη*, διατί; διότι αὐτὴν τὴν λέξιν ἔμαθεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, αὐτὴν ἀκούει καθ' ἡμέραν νὰ προφέρωσιν, ὅταν τοῦ λέγωσι νὰ *σφογγίσῃ τὴν μύτην του*. ὅλα τὰ φωτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης τὴν σήμερον παραδίδουσι τὰ κοινὰ γράμματα, καθ' ἓν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν τὴν ὁποῖαν λαλεῖ· καὶ μὴν ἀρκοῦμενοι ἀκόμη εἰς αὐτό, οἱ Ἠγεμόνες ἐκάστου ἔθνους τιμῶσι καὶ ἀνταμειβουσι μὲ δωρεὰς τοὺς διδασκάλους, ὅσοι ἐφευρίσκουσιν ἀκόμη νέους τρόπους εὐκολίας τῶν κοινῶν γραμμάτων, καὶ τὸ πρᾶγμα ἐκατήντησεν εἰς τόσον, ὥστε δύσκολον εἶναι νὰ εὕρη τις καὶ χωρικὸν ἄνθρωπον ὅστις νὰ μὴν ἐξεύρῃ τοῦλάχιστον νὰ ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ. Τὰ ταλαίπωρα παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος στοχάζονται τὰ σχολεῖα ὡς δεσμοτήρια, διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς παραδόσεως, καὶ διὰ τὴν τυραννικὴν ἀγριότητα τῶν διδασκάλων καὶ τί νὰ σὲ κάμῃ ὁ διδάσκαλος; μὲ τὸ ξύλον ἔμαθε καὶ αὐτός, καὶ τὸ ἔχει τρόπον τινὰ καταισχύνῃ νὰ μὴν ἐκδικηθῇ εἰς τὴν βράχιν τῶν ἀκίκων καὶ ταλαιπώρων παιδίων ὅσα ξυλοκοπήματα ἔλαθεν ἡ βράχισ αὐτοῦ ἀπὸ

τὸν διδάσκαλόν του, ἐδῶ ἐξ ἐναντίας ἡ ὥρα τοῦ σχολείου εἶναι ὥρα πανηγύρεως εἰς τὰ παιδιά.

Καὶ ποίαν μεγάλην ὠφέλειαν προσμένεις ἀπὸ ταύτην τὴν πολλαπλασίασιν καὶ διόρθωσιν τῶν κοινῶν σχολείων; ἠθέλετε μὲ εἶπει. Ἡ ὠφέλεια, φίλοι καὶ συμπατριῶται, εἶναι αὕτη, καὶ τὴν στοχάζομαι τόσον ἀναγκαίαν καὶ τόσῃν μεγάλην, ὥστε εἰάν καθ' ὑπόθεσιν κἀνένας προκομμένος σπουδαῖος τοῦ Γένους ἐκαταδέχεται νὰ γενῆ διδάσκαλος τῶν κοινῶν γραμμάτων, μὲ σκοπὸν νὰ δείξῃ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ εὐκολύνῃ τὸν τρόπον τῆς παραδόσεως, σὰς λέγω χωρὶς ὑπερβολῆν, ὅτι εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις ἠθέλα τὸν κρίνει ὠφελιμώτερον ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους διδασκάλους τῶν ἐπιστημῶν. Ὁ πλοῦτος τῶν ἐπιστημῶν ὁμοιάζει τὸν πλοῦτον τοῦ χρυσίου. Ποῖον ἔθνος εἶναι καὶ λέγεται πλούσιον; τὸ ἔθνος εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται διακόσιοι ἢ καὶ τριακόσιοι ἢ καὶ τετρακόσιοι πλουτισμένοι μὲ θησαυροὺς μεγάλους, οἱ δὲ λοιποὶ ἀποθνήσκουσι τῆς πείνας, ἢ τὸ ἔθνος εἰς τὸ ὁποῖον τὸ χρυσίον εἶναι μοιρασμένον εἰς χεῖρας πολλὰς ἀναλόγως μὲ τὸ ἐπάγγελμα καὶ μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ καθενὸς πολίτου; βέβαια τοῦτο καὶ ὄχι ἐκεῖνο. Διὰ τοῦτο ὀνομάζονται οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ οἱ Ἀγγλοὶ ἔθνη πλούσια καὶ ὄχι οἱ Ἰσπανοὶ ἢ οἱ Ἱταλοί, μ' ὅλον ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς εὐρίσκονται τινες πολὺπλοῦτοι καθὼς εἰς τὸ Ἀμστελδὰμ καὶ εἰς τὴν Λόνδραν· τὸ αὐτὸ φίλοι ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας. Ἐθνος φωτισμένον δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται διακόσιοι ἢ τριακόσιοι σοφώτατοι ἄνδρες ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς οἱ περισσότεροι δὲν ἐξεύρουσιν μήτε νὰ γράψωσι μήτε νὰ ἀναγνώσωσι μίαν ἐπιστολήν. Τότε μόνον δύναται νὰ καυχηθῇ τὸ ἔθνος ὅτι

ἔχει φῶτα, ὅταν τὰ φῶτα ἦναι σκορπισμένα καὶ διαμερισμένα εἰς ὅλους τοὺς πολίτας, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν καθεὶς εὐρίσκεται. Ὅλοι ἐπιστήμονες νὰ γενῶσι δὲν εἶναι δυνατόν· καὶ ἂν ἦτον δυνατόν, δὲν ἦτο φρόνιμον πρᾶγμα. Ὅστις θέλει νὰ μείνῃ γυμνὸς καὶ ἐξυπόλυτος ἄς διδάξῃ τὰ μαθηματικὰ εἰς ὅλους τοὺς ῥάπτας καὶ τοὺς ὑποδηματάδας· ἀλλ' ὅμως ὅλοι, ἢ τοῦλάχιστον οἱ περισσότεροι χρεωστοῦν νὰ γράφωσι καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ἐβύζασαν μὲ τὸ μητρικὸν γάλα.

Ταῦτα ἐντιμώτατοι φίλοι, ἀδελφοί, καὶ συμπατριῶται, ἀποκρίνομαι εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας μὲ χαρὰν καὶ λύπην, καθὼς τὸ εἶπα εἰς τὴν ἀρχὴν· χαρὰν διότι ἐπληρώσατε τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν εἶχα νὰ ἰδῶ τοὺς Σμυρναίους κινουμένους εἰς τοιοῦτον καλόν· λύπην, διότι δὲν μὲ συγχωροῦν αἱ περιστάσεις νὰ πληρώσω ἐγὼ τὴν ἰδικὴν σας. Ἡ ἐξ ἐμοῦ ὠφέλεια πρὸς τὸ Γένος εἶναι πολλὰ μικρά, ἀλλ' ὅσον μικρά καὶ ἂν ἦναι, ἡ συνείδησίς μου μὲ πληροφορεῖ, ὅτι μένοντος ἐδῶ ἐνδέχεται νὰ αὐξήσῃ· ἂν ἔλθω αὐτοῦ θέλει εἶσθαι ἀκόμη ἀσυγκρίτως πλέον μικρά. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ σᾶς λυπήσῃ· φυλάττετε τὸν ζῆλον τὸν ὁποῖον ἐδείξατε, καὶ διδάσκαλοι δὲν θέλουν σᾶς λείψει. Ὁ Πατὴρ τῶν φώτων θέλει στεφανώσῃ τὴν ἐπιχείρησίν σας, ὑγιαίνετε εὐδαιμονοῦντες.

Ὁ ὅλως ὑμέτερος ὁ ΚΟΡΑΗΣ.

Μ' ὅλον ὅτι, ἐντιμώτατοι συμπατριῶται, ἔδωκα τέλος εἰς τὴν ἐπιστολὴν μου, συγχωρήσατέ με νὰ προσθέσω ἔτι καὶ τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῶ ἀρχήτερα. Βλέπω εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας, ὅτι ἔχετε σκοπὸν νὰ δια-

λύσετε τὸ κοινόβιον τοῦ Σχολείου· καὶ κάμνετε πολλὰ καλὰ. Μητ' ἐγὼ δὲν ἔχω μεγάλην ὑπόληψιν εἰς τὰ κοινόβια ταῦτα, τῶν ὁποίων ἡ ὠφέλεια δὲν εἶναι ποτὲ ἀνάλογος μὲ τὴν δαπάνην. Μ' ὅλον τοῦτο στοχάζομαι πάλιν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὅτι ἂν καταργηθῇ τὸ κοινόβιον, γίνεται ἀδικία εἰς τῶν πτωχῶν τὰ τέκνα, ἐκεῖνα μάλιστα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι κλίσιν νὰ φωτισθῶσι· καὶ ὅ,τι πράγμα, φίλοι, γίνεται μὲ ἀδικίαν ποτὲ δὲν τελεσφορεῖ. Τὸ νὰ πληρώνωνται ἀπὸ τὸ Δημόσιον διδάσκαλοι εἶναι καὶ αὐτὸ εὖρημα τῶν Ἑλλήνων καθὼς καὶ τὸ εἶπα εἰς τὸ προοίμιον τοῦ Βεκκαρία. Πρῶτος ὁ Νομοθέτης Χαρώνδας ἐσύστησε σχολεῖα μὲ ἐξοδα δημόσια· ἀλλὰ τὸ ἔκαμε κάλλιστα, καθὼς λέγει ἡ Ἱστορία διὰ τὰ τέκνα τῶν πτωχῶν. Ἴδοῦ λοιπὸν ποῖον μὲ φαίνεται τὸ ἀρμόδιον μέσον καὶ ὁ δικαιότερος τρόπος, ὥστε καὶ τὸ κοινόβιον νὰ καταργηθῇ καὶ τῶν πτωχῶν τὰ τέκνα νὰ μὴ μείνωσι τυφλά, ὅταν ἔχωσι δηλαδὴ κλίσιν νὰ φωτισθῶσιν. Ἡ πατρὶς δὲν πρέπει νὰ γίνεται μήτηρ τῶν ἀρχοντοπούλων καὶ μητρὶα τῶν πτωχοπούλων. Τοῦ πτωχοῦ τὸ τέκνον εἶναι γνήσιον γέννημα τῆς πατρίδος, καθὼς καὶ τὸ τέκνον τοῦ πλουσιωτάτου.

Τὸ Κοινόβιον ἄς διαλυθῇ· ὅ,τι ὁμως ἔδαπανᾶτο εἰς αὐτό, ἄς δαπανᾶται πάλιν ὅλον εἰς ἓνα διωρισμένον ἀριθμὸν παιδίων τῶν πλέον ἀπόρων καὶ πτωχῶν. Ὅταν ὁ ἀριθμὸς πληρωθῇ δὲν δέχεσθε πλέον ἄλλο, ἕως οὐ νὰ τελειώσῃ τις ἀπὸ τοὺς πρώτους τὰ μαθήματά του καὶ νὰ δώσῃ τόπον εἰς ἄλλους. Διὰ νὰ ἐξηγήσω σαφέστερά τὴν ιδέαν μου, ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἔχετε 3,000 γρόσια διὰ νὰ δαπανήσετε εἰς διδασκαλίαν πτωχῶν παιδίων. Διορίζετε τὴν ποσότητα ταύτην εἰς 10 παιδία πρὸς 300 γρό-

σια τὸ καθ' ἓν, τὰ 300 ταῦτα γρόσια τὰ διδετε κατ' ἔτος εἰς τὸν πτωχὸν πατέρα, ἢ τὴν πτωχὴν μητέρα τοῦ παιδίου μὲ συνθήκην νὰ ἐξοδεύῃ τὸ τέταρτον ἀπ' αὐτά, ἤγουν τὰ 75 εἰς μίαν φορεσίαν τοῦ σπουδάζοντος παιδίου ἔξω ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ἐνδύματα, τὰ ὅποια ἐχρεώστων εἰς αὐτὸ οἱ γονεῖς του, καὶ μερικὰ βιβλία τὰ ἀναγκαῖότερα. Τὰ λοιπὰ τὰ ἀφίνετε εἰς βοήθειαν τῶν πτωχῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν τοῦ παιδίου, ἐπειδὴ στεροῦνται τὴν βοήθειαν τὴν ὅποιαν ἤθελαν ἔχει ἂν ἔβαλλον τὰ παιδία των εἰς τέχνην. Ὁ τρόπος οὗτος μὲ φαίνεται καλός, διότι γεννᾷ συνερισίαν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν γονέων. Ἡ φρόνησις, ὁ ζῆλος, καὶ ἡ φιλάνθρωπιά σας ἐμποροῦν νὰ τὸν κάμουν καλλιώτερον μάλιστα εἰάν προσκολλήσετε εἰς ταύτην τὴν βοήθειαν καὶ τὴν ιδεάν τῆς τιμῆς, ἤγουν νὰ κάμετε εἰς τρόπον ὅτι καὶ ὁ πτωχὸς πατήρ καὶ τὸ πτωχὸν τέκνον νὰ στοχάζωνται τὴν βοήθειάν σας, ὄχι ὡς ἐλεημοσύνην, ἀλλ' ὡς προτίμησιν τὴν ὅποιαν κάμνετε εἰς αὐτούς. Καὶ εἰς τοῦτο προσέχετε καλά, φίλοι συμπατριῶται, ἡ τιμὴ θερμαίνει, καὶ αὐξάνει τὰ καλά, ἡ ἀδιαφορία τὰ παγώνει τὰ ζαρώνει καὶ τέλος τὰ ἀπονεκρώνει. Ἐπειτα, νὰ εἰπῶμεν τὴν ἀλήθειαν, εἶναι καὶ χρέος τῆς θρησκείας ἢ πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους τιμὴ. Ἀλλὰ περὶ τούτου δὲν ἔχετε χρεῖαν νὰ σᾶς διδάξω ἐγὼ ὅ,τι πράττετε ἐκ τῆς καλῆς σας προαιρέσεως, καὶ ἀκούετε καθ' ἡμέραν ἀπὸ τὸ σοφὸν καὶ φιλάνθρωπον στόμα τοῦ Ἰησοῦ. «Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων».

Καὶ πάλιν σᾶς εὐχομαι ὑγείαν, εὐτυχίαν καὶ καλὴν ἔκβασιν τῆς καλῆς σας ἐπιχειρήσεως.

Z'.

Πρὸς τοὺς ἐν Σμύρῃνῃ ΧΙΟΥΣ.

7.

Τιμώτατοι καὶ φίλτατοι συμπατριῶται, ὅσοι πραγματεύεσθε εἰς τὴν Σμύρην ξένοι Χίοι.

Μετὰ τοὺς ἀπὸ βάθους ψυχῆς μου ἀσπασμούς, παρακαλῶ σας ὅλους κοινῶς, καὶ καθένα χωριστά, νὰ ἀκούσετε τὰς ἴσως τελευταίας ταύτας φωνὰς γέροντος συμπατριώτου· αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν κοινῶς μὲν εἰς ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρέτως δὲ τῆς πατρίδος ἡμῶν Χίου, τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

Ἐγώ, φίλοι Χίοι, εἶμαι συμπατριώτης σας ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀπὸ πατέρα Χίον γέννησιν, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν μέγα μέρος τῆς ζωῆς μου μετὰ σᾶς ἀναστροφὴν μου, ἀλλὰ καὶ διότι ἐφύλαξα καὶ φυλάττω ἀπαράλλακτον τὸν χαρακτῆρα τῶν Χίων· διὰ τὸν ὁποῖον φυσικὰ ἢ πρὸς σᾶς ἀγάπη καὶ κλίσις μου εἶναι τόσον πολλή, ὥστε καὶ εἰς τὴν ξενιτεῖαν εὐρισκόμενος, ὁσάκις ἴδω Χίον, νομίζω ὅτι βλέπω καὶ ἀπολαμβάνω τὸν μακαρίτην πατέρα μου.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀγάπη ἄρχισε σχεδὸν μ' αὐτὴν μου τὴν γένεσιν. Ὄταν ὁμως ἔφθασα εἰς ἡλικίαν νὰ κρίνω τὰ πράγματα ὄχι ἀπὸ τὰς φυσικὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀξίας αὐτῶν, σᾶς ἔβαλα εἰς τὴν ζυγαρίαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἀπὸ τὸ ἐν μέρος Χίου, ἀπὸ τ' ἄλλο ἄλλους διαφόρων τόπων καὶ πόλεων Γραικοὺς, καὶ ἐπληροφορήθην, καὶ ὁμολογῶ (χωρὶς καταφρόνησιν τῶν λοιπῶν ὁμογενῶν μας ἀδελφῶν), ὅτι μεταξὺ τῶν Γραικῶν σεῖς εἴσθε καὶ οἱ ἀξιώτεροι τιμῆς, καὶ οἱ ἀξιώτεροι ἀγάπης, ὄχι διότι ἀναμάρτητοι (τοῦτο εἶναι

μόνου τοῦ Θεοῦ), ἀλλὰ διὰ τὰ πολλά σας καὶ μεγάλα προτερήματα, τὰ ὅποια μὴδ' αὐτὸς ὁ φθόνος νὰ σᾶς ἀφαιρέσῃ δὲν ἔμπορεῖ.

Τοιαύτη πληροφορία, φίλοι Συμπατριῶται, καταλαμβάνετε καλὰ, ὅτι ἔπρεπε νὰ γεννήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ μεγαλοφροσύνην. Ἀπὸ τὴν ὥραν ἀποῦ σᾶς ἐζύγισα, ἄρχισα καὶ νὰ καυχῶμαι καὶ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς καὶ πρὸς τοὺς ξένους, ὅτι εἶμαι Χῖος, «ὄστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς» τῶν ἀγαπητῶν μου Χίων· καὶ νὰ δοξάζω τὸν Θεόν, πρῶτον, ὅτι μ' ἐπλασεν ἄνθρωπον, δεύτερον, ὅτι Ἕλληνα, καὶ τρίτον, ὅτι εὐδόκησε νὰ κατὰγωμαι ἀπὸ τοὺς φρονιμωτέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους.

Ὡς τοιοῦτους, φίλοι Χῖοι, σᾶς ἐγκωμίασα καὶ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Γαλλικὰ μου πονήματα, ὡς τοιοῦτους σᾶς ἐπαράστησα εἰς ὅλην τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, ὄχι διὰ τὴν συγγένειαν, ὄχι διὰ τὴν φιλίαν, ἀλλ' ἀπροσωπολήπτως δι' αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην, ἣτις προστάσσει, ἐν βάρει κατασχύνης, πάντα τίμιον ἄνδρα, νὰ μὴ βαπτίζῃ τὸν κάλαμόν του εἰς τὰ πηλὰ τῆς κολακείας, μὴδὲ νὰ τιμᾷ τοὺς ἀναξίους τιμῆς.

Ἀλλὰ, πόσον περισσότερον πρέπει ν' αὐξάνῃ ἢ πρὸς τοὺς Χίους ἀγάπη καὶ τὸ σέβας μου, δὲν ἔμπορεῖτε νὰ λογιᾶσθε, ὅταν ἀκούω ὅτι μὲ τὴν φρόνιμόν σας διαγωγὴν, καὶ μὲ τὸν ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος ζῆλον, δικαιόnete ὅσα ἐγκωμίασα τοὺς Ἕλληνας τῆς Χίου. Ὁ ζῆλος σας οὗτος, φίλοι Συμπατριῶται, μὲ θαρρύνει νὰ σᾶς προβάλω πρᾶγμα ἄξιον τῶν Χίων· ἐπειδὴ εἰς σᾶς ἐδόθη νὰ εὐκολύνετε τὰ δύσκολα, καὶ νὰ κάμετε δυνατὰ τὰ εἰς ἄλλους ἀδύνατα. Καὶ παρακαλῶ νὰ ἀκούσετε τὸν γέροντα συμπατριώτην σας μὲ προσοχὴν, μὲ ἀγάπην,

καὶ μὲ πληροφορίαν ὅτι δὲν θέλει σᾶς εἰπεῖν, πλὴν ὅ,τι συμφέρει καὶ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εἰς τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἡμέραι, ὅσας μέλλω νὰ ζήσω ἀκόμη, εἶναι πολλὰ ὀλίγαι· εἰς ποῖον ἄλλον καιρὸν εἶναι δίκαιον νὰ ἀναβάλω, ἐὰν ἔχω τι ὠφέλιμον καὶ ἐνδοξον νὰ συμβουλεύσω τοὺς ἀγαπητοὺς μου συμπατριώτας;

Ὅταν ἤκουσα, φιλέλληνες Χῖοι, ὅτι οἱ Σμυρναῖοι, παρακινούμενοι ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδείξατε εἰς αὐτούς, σεις καὶ οἱ Κυδωνιᾶται, καλὸν παράδειγμα, ἐπροσκάλεσαν διδάσκαλον τὸν σοφώτατον Κούμαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ σᾶς παραστήσω πόσην χαρὰν ἐπροξένησεν εἰς τὴν ψυχὴν μου τὸ χαρμόσυνον ἄκουσμα τοῦτο. Τῆς χαρᾶς μου ταύτης μάρτυρας ἔχω καὶ τοὺς ἐδῶ εὐρισκομένους ὀλίγους ὁμογενεῖς, καὶ τὰς τότε εἰς τοὺς φίλους τῆς Σμύρνης γραφείσας ἐπιστολάς μου. Μ' ἐφαίνετο τῆς προνοίας τοῦ πατρὸς τῶν φώτων ἐξαιρετον δῶρον εἰς τοὺς Σμυρναίους, τὸ, ὅποταν αὐτοί, ἐξυπνήσαντες ἀπὸ τῆς ἀπαιδευσίας τὸν ὕπνον, ἐζήτησαν τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τὰ μαθήματα, εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν νὰ εὐρεθῇ καὶ τοιοῦτος διδάσκαλος, τὸν ὁποῖον, μὲ τοῦ Διογένους τὸν λύχνον ἂν ἐζήτηον, δύσκολον ἦτο νὰ εὐρωσιν. Ὁ Κούμας, φίλοι Συμπατριῶται, εἶναι ἄκρος μου φίλος· ἠθέλετ' ὁμως ἀδικήσει τὸν συμπατριώτην σας Κοραῆν, ἐὰν καὶ παραμικρὰν ὑποψίαν ἐλαμβάνετε, ὅτι ἡ φιλία μὲ κάμνει νὰ τὸν ἐπαινῶ ὑπέρμετρα. Πολλὰς ἄλλας ἀμαρτίας ἠμάρτησα εἰς τὴν ζωὴν μου· ἀλλὰ τῆς κολακείας ἡ βρωμα δὲν ἐμόλυνε ποτὲ τὴν ψυχὴν μου. Ὁ Κούμας, ἐξω τῆς πολυμαθείας, ἔχει καὶ τὸ χωρὶς τοῦ ὁποίου ἡ πολυμαθεῖα δὲν ἀξίζει τίποτε, νοῦν καὶ φρόνησιν, ἔχει ζῆλον ἀνυπόκριτον ὑπὲρ τῆς προκοπῆς τῆς Ἑλλάδος, ἔχει ἦθη χρηστά, εἰς

βραχυλογίαν, ἔχει ὅλα ὅσα πρέπει νὰ ἔχη, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν παροῦσαν ἀθλίαν αὐτῆς κατάστασιν. Διὰ ταῦτα λοιπὸν τὰ προτερήματα τοῦ φίλου Κούμα, ἐμακάριζα τοὺς Σμυρναίους, ὅτι τὸν ἐφύλαξεν ἢ πρόνοια δι' αὐτούς, ἐπειδὴ αὐτοί, ὡς παρὰ πολὺς ἄλλας πόλεις πλουσιώτεροι, εἶχαν καὶ περισσοτέραν χρεῖαν διδασχῆς καὶ παιδείσεως. Διότι, φίλοι μου συμπαιτριῶται, εἶναι μαρτυρημένον ἀπὸ τὴν πείραν, ὅτι ἀπὸ δύο ἐπίσης ἀπαιδεύετα ὑποκείμενα, ἀπὸ δύο ἐπίσης ἀπαιδεύετα ἔθνη, τὸ πλουσιώτερον εἶναι τὸ ἐλεεινότερον. Ἐὰν καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν φωτισμένων ἔθνων ἦναι τόσον σπάνιοι οἱ φρονίμως μεταχειριζόμενοι τὸν πλοῦτον, τί πρέπει νὰ προσμένῃ τις ἀπὸ τοὺς πλουσίους τῶν ἀπαιδεύτων ἔθνων ;

Διὰ ταῦτα ἤλπιζα ὅτι καὶ οἱ Σμυρναῖοι ἔμελλαν νὰ δεχθῶσι τὸν Κούμαν, ὡς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν σταλμένον δῶρον εἰς αὐτούς, μ' ὄλην τὴν εἰς τὴν σοφίαν καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν του χρεωστούμενην περιποίησιν· καὶ οὕτως ἐφάνη ὅτι τὸν ἐδέχθησαν καταρχάς. Ἀλλὰ τώρα (πρᾶγμα ἀπροσδόκητον) ἀκούω ὅτι κατεφρόνησαν τρόπον τινὰ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφῆκαν καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ τὸ διδασκαλεῖόν του χωρὶς τὴν ἀναγκαίαν χορηγίαν. Εἰς τίνα ν' ἀποδώσω τὴν αἰτίαν τοιαύτης καταφρονήσεως, διὰ τὸ ὅποιον μὲ χωρίζει ἀπὸ σᾶς μακρὸν διάστημα, δὲν ἐξεύρω. Ἐπειδὴ ὅμως μὲ φαίνεται ἀδύνατον νὰ φθάσωσιν οἱ Σμυρναῖοι εἰς τόσον ἐλεεινὴν φρενοβλάβειαν, συμπεραίνω ὅτι εἶναι ἔργον ὀλίγων τινῶν, ὅχι πολλῶν (τοιούτος κανεὶς δὲν εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν προεστώτων τῆς Σμύρνης), ἀλλ' ἀπλουστάτων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους κινεῖ ὁ διάβολος νὰ διώξωσιν ἀπὸ τὴν ταλαίπω-

ρον αὐτῶν πόλιν τὰ πεμπόμενα ἀπὸ τὸν οὐρανὸν φῶτα. Ἀπὸ τὸν διάβολον τίς ἄλλος βέβαια ἐπιθυμεῖ, παρὰ εἰς αὐτὸν εἰς τίνα ἄλλον περισσότερον συμφέρει, νὰ στερεύωνται τῶν ἐπιστημῶν τὸ φῶς οἱ ἄνθρωποι; Αὐτὸς εἶναι πατὴρ τοῦ σκότους καὶ κατοικεῖ τὸ σκότος· ὅθεν φυσικὰ πρέπει νὰ φοβῆται τὰς ἐπιστήμας, ὡς οἱ κλέπται τὰ φανάρια.

Ἄλλ' εἴτε πολλοί, εἴτε ὀλίγοι οἱ πλανηθέντες ἄπλοὶ καὶ καλοὶ ἄνθρωποι, εἴτε ἓνας διάβολος, εἴτε τῆς κολάσεως αἱ λεγεῶνες ὅλαι ἐσυμφώνησαν νὰ συντρίψωσι τῆς ταλαιπώρου Σμύρνης τὰ φανάρια, ὅπως ἂν ἔχη, φίλοι μου συμπατριῶται, τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν συμπεραίνετε, χρειάν νὰ τὸ μάθετε παρ' ἐμοῦ δὲν ἔχετε, πόσον ὄνειδος μέλλει νὰ προξενηθῆ εἰς ὅλους μας, ἐὰν ὁ Κούμας, ἀγανακτῆσας διὰ τὴν ἀναισθησίαν τῶν Σμυρναίων, ἀφήσῃ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην, καὶ ἐπιστρέψῃ μὲ τὰ φῶτα του εἰς τὴν ὅθεν τὰ ἔλαβε σοφὴν Εὐρώπην.

Τοῦ γένους ἡμῶν ἡ παροῦσα κατάστασις, φίλτατοί μου Χῖοι, δὲν ὁμοιάζει τὴν πρὸ τριάκοντα χρόνων κατάστασιν. Τότε ἡ Εὐρώπη μᾶς ἐκαταφρόνει ὡς ἀπαίδευτον ἔθνος, ὡς λαμπρῶν προγόνων ἀναξίους ἀπογόνους, ἢ νὰ εἴπω ἀληθέστερον δὲν μᾶς ἐκαταφρόνει, ἀλλὰ (τὸ ἐλεινότερον ἀπὸ πᾶσαν καταφρόνησιν) μηδ' ἐλάλει περὶ τῶν Ἑλλήνων παντάπασιν, ὡς νὰ ἦτον ἐξαλειμμένον ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς τὸ Ἑλληνικὸν γένος. Τώρα ὁμως, ἀφοῦ σεῖς οἱ γνήσιοι τῆς Ἑλλάδος υἱοὶ ἐφροντίσατε νὰ στολίσετε τὴν Χίον μὲ ἐπιστημονικὰ μαθήματα, ἀφοῦ οἱ Κυδωνιάται ἐκαμαν τὸ αὐτὸ εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ οἱ Κωνσταντινουπολίται ἐκινήθησαν εἰς τῶν ἐπιστημῶν

τὴν ἀπόκτησιν, ἄρχισαν καὶ οὗτοι νὰ περιεργάζωνται καὶ ἐρευνῶσιν ἡμῶν τὰ κινήματα· οἱ ἐχθροί, διὰ νὰ κατηγορῶσιν ὡς νεκρῶν νεκρὰ σαλεύματα, οἱ φίλοι, διὰ νὰ τὰ θαρρύνωσιν ὡς ἀναστημένων ἀπὸ τὸν ἄδην κατὰ τοῦ θανάτου παλαιίσματα.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ σᾶς περιγράψω πόσῃ ἡδονῇ ἐπροξένησεν εἰς τοὺς φίλους τῆς Ἑλλάδος ἡ εἰδησις, ὅτι ἡ Μεγαλόπολις Σμύρνη ἐσύστησε γυμνάσιον Ἐπιστημῶν, καὶ ἐκάλεσε διδάσκαλον τὸν Κούμαν, τοῦ ὁποίου ἡ προκοπὴ εἶναι γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς σοφοὺς Εὐρωπαίους. Ὡσαύτως ἀδύνατον καὶ νὰ σᾶς παραστήσω πόσον ἡ αὐτὴ εἰδησις ἐπλήγωσε, τοὺς, ὅσοι κατὰ τῆς ταλαιπώρου πατρίδος ἡμῶν ἐξέρασαν τὰ ὅποια μηδὲ κατὰ τῶν ἀγρίων τῆς Ἀφρικῆς ἤθελε τολμήσει τις νὰ προφέρῃ. Ἔρχονται συχνὰ εἰς τὸν οἶκον μου οἱ σοφοὶ τῶν Παρισίων νὰ με ἐρωτῶσι τί κάμνουν, πῶς προκόπτουν οἱ Χῖοι, οἱ Κυδωνιάται, οἱ Σμυρναῖοι, με τὴν αὐτὴν φιλανθρωπίαν, με τὴν αὐτὴν ἐλπίδα, με τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ ἀδελφὸς ἀδελφοῦ ἀρρώστου νὰ μάθῃ τῆς ὑγείας τὴν κατάστασιν. Καὶ ἀναγκάζομαι, ἀγαπητοί μου Χῖοι, μὰ τὴν ἀγάπην καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος! νὰ τοὺς λέγω πολλάκις ὄχι μόνον ὅ,τι ἕως τῶρα ἐκάμετε, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι δυνάμενοι νὰ κάμετε, ἀκόμη δὲν ἐκάμετε. Διότι (καὶ παρακαλῶ νὰ ἀκούσετε χωρὶς δυσαρέστησιν τὴν ὁποίαν ἀναγκάζομαι ταύτην τὴν ὥραν νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ ἀλήθειαν) ἀπορῶ πολλάκις καὶ λυποῦμαι συλλογιζόμενος, ὅτι τόσοι πλούσιοι ἐμπορικοὶ οἶκοι τῆς Χίου, τῆς Σμύρνης, καὶ ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων, ὁμοῦ συναθροισμένοι δὲν ἐκατορθώσατε ἀκόμη μηδὲ μικρὸν σχεδὸν μέρος τῶν ὅσα ἐκατόρθωσεν ἓνας μόνος οἶκος τῶν Ζωσιμαδῶν. Καὶ μ'

ὄλον τοῦτο, φίλοι μου, ἢ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπη σας δὲν εἶναι μικροτέρα τῆς ἀγάπης τῶν Ζωσιμάδων, αἱ ψυχαὶ σας δὲν εἶναι ὀλιγώτερον εὐγενεῖς ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν Ζωσιμάδων, τὸ αἷμα σας δὲν εἶναι ὀλιγώτερον Ἑλληνικὸν παρὰ τῶν Ζωσιμάδων. Κάποιος λοιπὸν διάβολος σπουδάζει νὰ ψυχράνη τὴν ἀγάπην σας, νὰ δεσμεύσῃ τὴν ἐπαινετὴν εἰς τὸ καλὸν ὄρμην τῆς ψυχῆς σας, καὶ νὰ πῆξῃ εἰς αὐτὰς τὰς φλέβας τὸ αἷμα σας, διὰ νὰ σᾶς στερήσῃ ἀπὸ τὰς ἀπείρους εὐλογίας, ὅσας λαμβάνουσι ζῶντες, ὅσας θέλουσι λάβει μετὰ θάνατον οἱ φιλέλληνες Ζωσιμάδες.

Ἄφινω τὸν διάβολον τοῦτον, ὅστις ἂν ἦναι, νὰ διαβολεύῃ καὶ νὰ διαβολεύεται, καί, ἐπιστρέφων εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ἐρωτῶ σας, ἀγαπητοὶ μου Χῖοι, ποῖαν ἀγανάκτησιν δὲν θέλουσι αἰσθανθῆναι οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδος, πόσα χαρὰς σκιρτήματα δὲν μέλλουσι νὰ κάμωσιν οἱ ἐχθροὶ τῆς, ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι τὸν ὁποῖον καταρχὰς εἰδείξαν ζῆλον οἱ Σμυρναῖοι, ἦτο ζῆλος κοῦφος· μόλις ἀναψῆ καὶ ἐσθῆσθη ὡς ἀχύρων πῦρ· ὅταν ἐκ τούτου συμπεράνωσιν ὅτι παρόμοια καὶ τῶν Χίων, παρόμοια καὶ τῶν Κυδωνιατῶν ὁ ζῆλος θέλει σβεσθῆναι, καὶ θέλουσι πάλιν μείνει οἱ κενόδοξοι Γραικοὶ ἔθνος ἀπαίδευτον, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἀνάξιον, ἔθνος καταγόμενον ἀπὸ **Σκύθας** ἀληθέστερον παρὰ ἀπὸ **Ἑλλήνας**, ὄνειδος καὶ ἐξουθένημα ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς **Μὰ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνάστασιν!** φίλοι συμπατριῶται, μὴ δυνάμενος ταύτην τὴν ὥραν νὰ κρατήσω τὰ δάκρυά μου, παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ τυφλώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς μου, νὰ κωφώσῃ τὰ αὐτιά μου, ἢ, τὸ συντομώτερον, κεραινὸν ἐξ οὐρανοῦ νὰ ῥήξῃ καὶ νὰ μὲ κατακαύσῃ προτιμώτερον,

παρὰ νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ἶδω καὶ νὰ ἀκούσω τὴν τόσον φρικτὴν κατασχύνῃ τῆς πατρίδος μου.

Ἄλλ' ὄχι! ὄχι! τοιαύτη παραχώρησις Θεοῦ δὲν θέλει συμβῆν εἰς ἡμᾶς. Ἀρκετὰ ἐπαίδευσε τοὺς Ἕλληνας· αἱ ἡμέραι τῆς ὀργῆς του ἐπέρασαν, κ' ἔλαμψεν ἡ χαρμόσυνος ἡμέρα τοῦ ἐλέου καὶ τῶν οἰκτιρισμῶν του. Καὶ καθὼς ἐπροώρισε τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνάστασιν, οὕτως ἐπροώρισε καὶ τοὺς Χίους νὰ δειχθῶσιν ὄργανα τῆς ἀναστάσεως ταύτης δραστηκώτατα. Ὡς προωρισμένοι λοιπὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸ τόσον ἔνδοξον ἔργον τοῦτο, ὡς εἰς αὐτὸν μέλλοντες νὰ δώσετε ἀπολογία, ἐὰν καταφρονήσετε τὴν εἰς τὴν ὁποῖαν σᾶς ἐκάλεσεν ἔντιμον κλήσιν, ἀκούσατε ἀγαπητοὶ καὶ σεβάσμιοί μου ἀδελφοί, τί ζητεῖ, τί προσμένει ἀπὸ σᾶς, ὡς ἀπὸ τὰ πλέον φρόνιμά της τέκνα, ἡ κοινὴ μήτηρ καὶ πατρίς ἡμῶν, ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς. **Πρῶτον**· νὰ καλέσετε ἀπὸ τοὺς προεστῶτας τῆς Σμύρνης τοὺς φρονιμωτέρους καὶ τοὺς πλέον ζηλωτὰς τοῦ κοινοῦ καλοῦ, καὶ νὰ παραστήσετε εἰς αὐτοὺς μὲ εὐνοϊαν καὶ πρόνοιαν ἀδελφικὴν, τὴν ὠφέλειαν καὶ τὴν δόξαν τὰς ὁποίας θέλουν ἀπολαύσειν ἀπὸ τῶν ἐπιστημῶν τὴν ὑπεράσπισιν, καὶ τὴν ἣτις θέλει προξενηθῆν εἰς αὐτοὺς κατασχύνῃ, ἐὰν ἀκουσθῇ, ὅτι εὐρισκόμενοι μεταξὺ τῶν φιλεπιστημόνων Χίων καὶ Κυθωνιατῶν, ἔφθασαν ὁμοῦς εἰς τόσῃν πέτρινον ἀναισθησίαν, ὥστε μηδὲ τὰ καλὰ παραδείγματα δὲν ἐνεργοῦσι πλέον εἰς αὐτούς· τοῦτο διὰ νὰ μὴ συμβῆ, νὰ συμβουλευθῆτε μετ' αὐτῶν, ὡς ἀδελφοὶ καὶ μιᾶς μητρὸς τέκνα, τῆς Ἑλλάδος, τὰ μέσα τῆς χρειαζομένης ἐτησίου χορηγίας καὶ δαπάνης, διὰ νὰ κρατηθῇ τὸ γυμνάσιον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ γυμνασίου ὁ διδάσκαλος Κούμας. Ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι τῶν Συμρ-

ναίων εκατάλαβαν ὅποιαν ἔχει χρεῖαν ἢ Ἑλλάς, καὶ ἐξαιρέτως ἢ πόλις αὐτῶν, ἀπὸ ἐπιστήμας, εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλουν μετὰ χαρᾶς ἐνώσει τὰς ψυχὰς αὐτῶν μὲ τὰς ψυχὰς σας, εἰς τὴν φύλαξιν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς τοὺς ἐπεμψεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν δώρου.

Ἐὰν ὁμως (τὸ ὅποιον καὶ ἂν ἀκούσω δὲν θέλω πιστεύσει) οἱ Σμυρναῖοι δειχθῶσι κωφοὶ εἰς τὰς φωνὰς τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν Χίων, εἰς τὰς φωνὰς τῆς μητρὸς αὐτῶν καὶ πατρίδος Ἑλλάδος, ἐπειδὴ κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ πληρόνωσι πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου τὴν τιμὴν δὲν γνωρίζουν, ἄς μείνῃ ἢ δόξα καὶ τιμὴ εἰς τοὺς Χίους· ἄς μείνῃ καὶ εἰς τοὺς Σμυρναίους ἢ μὲ τὴν ὅποιαν αὐτοθελήτως ἀπεφάσισαν νὰ στολισθῶσιν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταισχύνη. Ἄλλὰ παρὰ τὴν πρέπουσαν εἰς τὸν ζῆλόν σας τοῦτον δόξαν, ἀγαπητοὶ Χῖοι, σᾶς πρέπει καὶ σᾶς προσμένει καὶ λαμπροτέρας ἄλλης δόξης ἔργον· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ

Δεύτερον, εἴαν δὲν κατορθωθῇ τὸ πρῶτον. Παραστήσατε εἰς τὸν λογισμόν σας, φίλοι συμπατριῶται, ὅτι ἔπεσε σκορδοῦλα εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ, ἀντὶ ἀδιαφόρων νὰ θερίσῃ πάσης ἡλικίας ἀνθρώπους, ἐδιάλεξεν ὅλους τοὺς πατέρας καὶ ἀφῆκε τοὺς υἱοὺς τῶν ὀρφανούς· ἐπειδὴ τί ἄλλο παρὰ ὀρφανοὶ πρέπει νὰ λογίζωνται, ὅσων οἱ πατέρες δὲν ἐφρόντισαν τὴν παιδείαν; φαντάσθητε ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ ὀρφανὰ καὶ ἀθῶα τῶν Σμυρναίων παιδάρια προστρέχουσιν εἰς ἐσᾶς, φιλοῦν τὰς χεῖράς σας, πίπτουν εἰς τοὺς πόδας σας, καὶ μετὰ δακρῶν ζητοῦν ἀπὸ σᾶς εὐσπλαγχνίαν, ἔλεος, προστασίαν Καὶ πρὶν ἀνοίξετε τὸ στόμα, φιλέλληνες Χῖοι, ἐμάντευσά τι μέλλετε νὰ ἀποκριθῆτε, κινούμενοι ἀπὸ τοιοῦτον φρικτὸν θέαμα.

« Μὴ λυπεῖσθε ὄρφανὰ τέκνα τῶν Σμυρναίων· ἀπὸ τῆς
» σήμερον γίνεσθε υἱοὶ τῶν Χίων. Ἐὰν οἱ φυσικοὶ πατέ-
» ρες ἀπεφάσισαν νὰ μακρύνωσιν ἀπὸ σᾶς τὰ φῶτα, τοι-
» αὐτὴν βάρβαρον ἀπόφασιν ἡμεῖς δὲν θέλομεν τὴν ὑπο-
» φέρει. Τῶν ἐπιστημῶν τὸ γυμνάσιον μέλλει νὰ κρατηθῇ
» μὲ δαπάνην τῶν Χίων. Παρηγορήθητε λοιπὸν ἀγαπητὰ
» μας τέκνα, καὶ εἶπατε εἰς τοὺς νεκροὺς γονεῖς σας, ὅτι
» ἔχετε πατέρας τοὺς Χίους ».

Ἐπρεπε, φίλοι συμπατριῶται, νὰ εἰσθε ταύτην τὴν ὥραν παρόντες διὰ νὰ καταλάβετε ἀπὸ τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ προσώπου, ἀπὸ τὴν φρίκην ὄλου μου τοῦ σώματος, τί αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ μου. Τοῦτο μόνον σας τὸ ἔργον ἀρκεῖ νὰ ἀθανάτισῃ τὸ ὄνομα τῶν Χίων· τοῦτο μόνον εἶναι ἱκανὸν νὰ δείξῃ ὅτι ὑπερβαίνετε εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τοὺς πρόγονους ἡμῶν τοὺς παλαιοὺς Ἕλληνας. . . . Ναί, φίλοι, «ὅτι τοὺς ὑπερβαίνετε» καὶ ἀκούσατε πῶς. Δύο παραδείγματα παρομοίας φιλανθρωπίας πρὸς παιδιάρια εὐρίσκω εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν. Τὸ πρῶτον εἶναι τῶν Τροϊζηνίων· ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἀναγκάσθησαν ν' ἀφήσωσι τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ναυμαχήσωσι πρὸς τοὺς Πέρσας, ἔστειλαν εἰς τὴν Τροϊζήνα τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των, καὶ οἱ ἀείμνηστοι Τροϊζήνιοι ὄχι μόνον τὰ ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ μὲ τοῦ κοινοῦ ψήφισμα καὶ μὲ δαπάνην τοῦ κοινοῦ ἐπλήρωσαν καὶ τοὺς χρειαζομένους εἰς τὴν παιδείαν αὐτῶν διδασκάλους, εἰς ὅλον τὸ μεταξὺ ἐνόσφ οἱ γονεῖς των ἐπολέμουν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Τὸ δεύτερον εἶναι τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι νόμον εἶχαν νὰ ἀνατρέφωσι καὶ νὰ διδάσκωσι μὲ ἔξοδα τοῦ κοινοῦ τοὺς ὄρφανους υἱοὺς τῶν ὅσοι ἀπέθνησκαν εἰς τὸν πόλεμον. Ἀλλὰ τὴν φιλανθρωπίαν ταύτην καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ

Τροιζήνιοι τὴν ἔδειξαν εἰς τέκνα γονέων, οἱ ὅποιοι ἐθυσίαζαν τὴν ἰδίαν ζωὴν διὰ τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μὲ ἐλπίδα ὅτι θέλουν καὶ αὐτὰ ποτὲ μιμηθῆν τοὺς γονεῖς των. Ἐσεῖς θέλετε τὴν δεῖξιν εἰς τέκνα γονέων, οἱ ὅποιοι μισοῦσι τόσον τὴν Ἑλλάδα, ὥστε θυσιάζονται ἐκουσίως αὐτοί, καὶ σπουδάζουν νὰ θυσιάσωσι τὰ ἴδιά των γεννήματα, εἰς τὴν σκορδοῦλαν τῆς ἀπαιδευσίας. Ἐκεῖνοι περιποιούμενοι καὶ παιδεύοντες τοὺς νέους, ἐφρόντιζαν νὰ μὴ παύσῃ ἡ ὑγεία καὶ εὐτυχία τῆς Ἑλλάδος· ἐσεῖς μὲ τὴν αὐτὴν περιποίησιν θέλετ' ἀποδείξειν ὅτι ὁ σκοπὸς σας εἶναι ἡ ἀναβίωσις τῆς νεκρωμένης Ἑλλάδος. Ὅσον εἶναι λοιπὸν δυσκολώτερον νὰ ἰατρεύσῃ τις ἄρρωστον παρά νὰ φυλάξῃ ἀπὸ ἄρρωστίαν τὸν ὑγιαίνοντα, νὰ ἀναστήσῃ νεκρὸν παρά νὰ φυλάξῃ ἀπὸ θάνατον τὸν ζῶντα, τόσον ἡ τοιαύτη σας φιλανθρωπία θέλει κριθῆν ἐνδοξοτέρα καὶ μεγαλητέρα τῆς φιλανθρωπίας τῶν προγόνων μας.

Διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, φίλοι συμπατριῶται, διὰ τὴν ἀγάπην τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς καὶ Πατρίδος, μὴν ὑποφέρετε νὰ σᾶς φύγῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοιαύτης καὶ τοσαύτης δόξης καιρὸς· ἀλλ' ἀρπάσαντες αὐτὸν ὡς δῶρον τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, γενῆτε κτίτορες, προστάται καὶ διοικηταὶ τοῦ γυμνασίου τῆς Σμύρνης, κηρύχθητε πατέρες καὶ ἐπιμεληταὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ὀρφανῶν Σμυρναίων.

Εἰς τὸ λαμπρότατον ἔργον τοῦτο, φρονιμώτατοι Χῖοι, πρέπει νὰ ζητήσετε τὴν βοήθειαν καὶ συνδρομὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ρουφελίου τῶν συμπατριωτῶν μας Χίων· πρὸς τοὺς ὁποίους, ἐὰν τὸ κρίνετε εὐλογον, ἐμπορεῖτε νὰ στείλετε καὶ τὸ ἴσον τῆς παρούσης ταπεινῆς μου δεήσεως.

Τὸ γυμνάσιον ἀφ' οὗ τὸ λάβετε εἰς τὴν προστασίαν σας, εἶναι δίκαιον καὶ πρέπει ἐξάπαντος νὰ ὀνομασθῆ **Γυμνάσιον τῶν Χίων**, διὰ νὰ μείνη ἀνεξάλειπτος ἡ μνήμη τῆς πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς τῶν Σμυρναίων φιλανθρωποπάτης ταύτης εὐεργεσίας. Δὲν εἶναι πρώτη φορὰ ἀποῦ οἱ Χίοι εὐεργετοῦσι τοὺς Σμυρναίους· καὶ τὸ παλαιὸν σχολεῖον εὐεργεσία τῶν Χίων εἶναι. Καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναβιώσῃ ὁ θεμελιωτῆς αὐτοῦ ὁ μακαρίτης Σαρῆ Παντελῆς, ἤθελε χωρὶς ἀμφιβολίαν προικίσει μὲ πολλὰ περισσότερα δῶρα τὸ νέον, ὅχι εἰς καταφρόνησιν τοῦ παλαιοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀπλούστατον τοῦτον κανόνα τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τὸν ὅποιον ὅλα τὰ σοφίσματα τῆς κολάσεως δὲν ἐμποροῦν νὰ ἐμποδίσωσι νὰ καταλάβῃ ὅστις δὲν ἔχασε παντάπασι τὸν ἐγκέφαλον. Ποῖον κανόνα; « Καθὼς ἀπὸ » δὺς κακὰ ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος ἀναγκαζόμενος διαλέγει » τὸ μικρότερον, οὕτως ἀπὸ δύο καλὰ χρέος ἔχει πάντοτε » νὰ διαλέγῃ τὸ μεγαλύτερον ». Τοῦτο διδάσκει ἡ φρόνησις, τοῦτο ἡ φιλοσοφία, τοῦτο καὶ ἡ ἱερὰ ἡμῶν θρησκεία. Καλὰ ἦσαν ὅσα ἕως τῶρα ἐδιδασκόμεθα· καὶ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν χάριν εἰς τοὺς διδάσκοντας, ἐπειδὴ μᾶς ἐδίδασκαν ὅσα ἔξευραν· ἀλλ' ἡ παροῦσα τῆς Ἐλλάδος κατάστασις χρειάζεται καὶ καλύτερα, τακτικώτερα, σοφώτερα καὶ ὠφελιμώτερα, ὅποια χωρὶς ἀμφιβολίαν εἶναι τῆς Εὐρώπης τὰ μαθήματα, ὅποια μὲ πολλοὺς κόπους δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀποῦ ἀπέκτησαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους ἡμῶν, ὁ μακαρίτης Εὐγένιος, ὁ μακαρίτης Θεοτόκιος, ὁ ἄξιος νὰ ζῆ πολλοὺς χρόνους τῆς Φιλαδελφίας Ἱεράρχης ὁ Πρώτος, ὅποια πολλοὶ ἱερεῖς, διάκονοι, πολλοὶ ἐκ τῶν κοσμικῶν περιέρχονται σήμερον τὴν Εὐρώπην, μὲ σκοπὸν νὰ ἀποκτήσωσιν εἰς ὠφέλειαν καὶ

δόξαν τῆς Ἑλλάδος· διότι τὰ ὀνομαζόμενα ταῦτα τῶν Εὐρωπαίων δὲν εἶναι τῶν Εὐρωπαίων, ἀλλὰ τῶν προγόνων μας μαθήματα, διότι ἂν οὗτοι τὰ αὐξήσαν, τὸ κτῆμα τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔγινε διὰ τοῦτο κτῆμα τῆς σημερινῆς Εὐρώπης. Ἡ σοφία εἶναι καρπὸς τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, τὸν ὅποιον ἡ κακὴ μας τύχη ἐξερρίζωσε καὶ ἔφερεν εἰς τούτους. Ἀντί, φίλοι συμπατριῶται, νὰ στέλλετε πολλοὺς ἄλλους νὰ ζητῶσιν ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους τοῦ καρποῦ τούτου τὰ σπέρματα, δὲν εἶναι κοινὴ τοῦ γένους κατασχὴν νὰ ἀποβάλλετε ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς σας, οἱ ὅποιοι τὸν φέρουσιν εἰς τοὺς πόδας σας διὰ νὰ τὸν μεταφυτεύσετε εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα;

Ὅχι, φρόνιμοι Χῖοι, τοιαύτην ἀξιοθρήνητον κατασχὴν δὲν θέλετε συγχωρήσει νὰ πάθῃ ἡ Ἑλλάς. Φαντάσθητε ὅτι τὴν πατρίδα τόσων ἐνδόξων ἀνδρῶν, ποιητῶν, ῥητόρων, ιστορικῶν, φιλοσόφων, ἰατρῶν, στρατηγῶν, νομοθετῶν, ἡρώων, πάσης τέχνης καὶ σοφίας τεχνιτῶν καὶ διδασκάλων, τὴν βλέπετε παρούσαν εἰς τὴν συνέλευσίν σας, γυμνήν, καταπληγωμένην, δείχνουσαν τοὺς μὲ τοὺς ὁποίους σᾶς ἔθρεψε μαστούς της, καὶ ζητοῦσαν ἀπὸ σᾶς διὰ τὰ χρεωστούμενα τροφεῖα νὰ σκεπάσετε τὴν γύμνωσιν, νὰ θεραπεύσετε τὰς πληγὰς της, νὰ φράξετε τῶν ἐχθρῶν της τὰ στόματα. Φαντάσθητε, ὅτι ὅλοι οἱ προειρημένοι ἐνδοξοὶ ἄνδρες τῆς ἀδόξου τῆς σήμερον Ἑλλάδος ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὰ μνήματα, καὶ παραστέκονται ἀόρατως εἰς τῶν Χίων τὴν συνέλευσιν, καὶ προσμένουν νὰ ἀκούσωσι τί μέλλετε ν' ἀποφασίσετε· συλλογίσθητε μὲ πόσῃ χαρὰν, ἐὰν ἡ ἀπόφασίς σας ἦναι ἀξία τῆς Ἑλλάδος, μὲ πόσῃ ἀγανάκτησιν, ἐὰν ἦναι ἀναξία, θέλουν ἐπιστρέψειν εἰς τὴν κατοικίαν τῶν νεκρῶν. Ἐὰν οἱ Συμρ-

ναῖοι κλείωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰς πληγὰς, καὶ φράσ-
σωσι τὰ αὐτὰ των εἰς τὰς ὀδυνηρὰς φωνὰς τῆς πατρί-
δος καὶ μητρὸς των, δείξατε σεῖς μὲ τὴν εἰς αὐτὴν χρεω-
στουμένην εὐσπλαγχνίαν, καὶ τὴν εἰς τὰ ὄρφανὰ ἀπαί-
δευτα παιδιάρια τῶν Σμυρναίων φιλανθρωπίαν, ὅτι εἴσθε
γνήσια τῆς Ἑλλάδος γεννήματα.

Ἄν ἦναι συγχωρημένον νὰ παραβάλλω τὰ μικρὰ μὲ
τὰ μεγάλα, τὴν εὐτελεῆ μου φωνὴν μὲ τὴν φωνὴν τῆς
πατρίδος, τὰ δάκρυά μου μὲ τὰ δάκρυα τῆς Ἑλλάδος,
φαντάσθητε καὶ ἐμὲ τὸν γέροντα συμπατριώτην σας πα-
ρόντα εἰς τὴν συνέλευσίν σας, λέγοντα διὰ ζώσης φωνῆς
ὅσα τὸ μεταξύ μας διάστημα μ' ἀναγκάζει νὰ σᾶς γράφω,
παρακαλοῦντα ὅλους σας κοινῶς, καὶ καθενὸς χωριστὰ
ἀσπαζόμενον καὶ βρέχοντα τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον
μὲ τὰ θερμά μου δάκρυα· διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ,
διὰ τὴν ἀγάπην τῆς κοινῆς πατρίδος, νὰ μὴν ἀκουσθῇ
εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, μηδὲ νὰ κηρυχθῇ εἰς τὰς
ἐφημερίδας ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μας, ὅτι οἱ Σμυρναῖοι,
καταφρονήσαντες τὸ παράδειγμα τῶν γειτόνων Χίων καὶ
Κυδωνιατῶν, ἠρνήθησαν τὴν Ἑλληνικὴν συγγένειαν, καὶ
ἀπεφάσισαν νὰ μείνωσιν ἀπαίδευτοι, ὡς νὰ ἦσαν τῶν
ἀγρίων τῆς Ἀφρικῆς ἀπόγονοι.

Περισσότερα δὲν ἔχω νὰ σᾶς εἶπω. Βέβαιος ὅτι δὲν
θέλετε καταισχύειν ὅσα ἐλπίζω, ὅσα ἐλπίζει ὅλη ἡ Ἑλ-
λάς ἀπὸ σᾶς, εὐχομαι εἰς ὅλους εὐδαιμονίαν, ἢ ὅποια
ὅμως χωρὶς τὰ φῶτα τῆς παιδείας εἶναι ἀδύνατον ν'
ἀποκτηθῇ.

Κατὰ τὴν 8 Νοεμβρίου 1810.

ΚΟΡΑΗΣ, Ἴατρος, Χίος.

Η΄.

Πρὸς ΚΟΥΜΑΝ.

8.

1810.

« Ἀπορῶ φίλτατε τῆς Σμύρνης εὐεργέτα καὶ διδάσκαλε, ὅτι κατηγορεῖς τὴν σιωπὴν μου. Μ' ὄλας μου τὰς γνωστὰς εἰς σέ ἀσχολίας καὶ τὰς πολλὰς σωματικὰς ἀσθενείας, τὰς ὁποίας ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ ὥραν ἐξ ὥρας αὐξάνει τὸ χαλεπὸν γῆρας, σ' ἔγραψα ὁμως δύο ἐπιστολάς ἀκόμη μετὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβες ὀλίγον πρὶν ἀποδημήσης ἀπὸ τὴν Βιένναν.

Ἀπορῶ πρὸς τούτοις ἀναγινώσκων τὴν ἐπιστολήν σου, ὅτι δὲν μ' ἀναφέρεις τίποτε περὶ τῶν αὐτοῦ (ὡς ἔμαθον ἀπ' ἄλλους) συμβάντων λυπηρῶν μετὰ τὸ κατευόδιόν σου. Καὶ συμπεραίνω ὅτι ἢ ἡ φήμῃ ἦτο ψευδής, ἢ ἡ φιλοσοφία σου μὲ τὸ ἔκρυψε, διὰ νὰ μὴ μὲ λυπήσης. Ὅτι ἤθελα μεγάλως λυπηθῆν, εὐκολα τὸ καταλαμβάνεις ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δίδω εἰς τοὺς Σμυρναίους εἰς τὸν δεύτερον τόμον τοῦ Πλουτάρχου, ἴσως εἰς τὰς χεῖράς σου ταύτην τὴν ὥραν.

Ὅχι, φίλε Κούμα, μήτε σύ, μήτε οἱ Σμυρναῖοι, δὲν θέλετε μ' ἀποδείξει ψευδῆ πανηγυριστὴν τῆς πρὸς τὰ καλὰ κλίσεως, καὶ προκοπῆς σας, εἰς τῶν ἀλλογενῶν τοὺς ὀφθαλμούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲν σὲ λανθάνει ὅτι εὐρίσκονται καὶ ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, εἰς τοὺς ὁποίους μικρὰ ἀφορμὴ ἀρκεῖ διὰ νὰ κατασύρῃσι πάλιν εἰς τὰ πηλὰ τὸ δυστυχεστάτον τῶν Ἑλλήνων γένος.

Τὸ εἶπα πολλάκις, καὶ τὸ ἔγραψα, καὶ πάλιν τὸ λέγω, προφητικὸν πνεῦμα δὲν χρειάζεται εἰς τὴν παροῦσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, διὰ νὰ προβλέψῃ τις, καὶ μὲ θάρρος νὰ βεβαιώσῃ εἰς τοὺς μὴ προβλέποντας, ὅτι τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τὰ μαθήματα πρέπει νὰ παραδίδωνται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἀπαραλλάκτως, ὡς καὶ εἰς τὰ εὐνομούμενα τῆς Εὐρώπης ἔθνη. Διὰ τὴν τοιαύτην λοιπὸν ἀνάγκην, καὶ οἱ φίλοι τῆς τιμῆς τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ τὰ δέχωνται, καὶ νὰ τὰ ὑπερασπίζωσι, διὰ νὰ μὴ δοθῇ μόνον εἰς τοὺς πλησιοχώρους αὐτῶν ἡ τιμὴ ὅτι ἐφώτισαν τοὺς ὁμογενεῖς-των, καὶ οἱ ἐχθροὶ νὰ μὴ τὰ πολεμῶσιν, ἂν ὄχι δι' ἄλλο, κἄν διὰ τὴν ἐκ τῆς κοινῆς παροιμίας φρόνιμον διδασχὴν· « Τὸ δὲν θέλεις ἂν γίνεταί, θέλετο καὶ ὡς γίνεταί ».

Ἄλλὰ τί λέγω **Ἐχθροί**; Κανεὶς ἤσο βέβαιος φίλε Κούμα, ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Σμύρνης, ἐχθρὸς (sic) τῆς τιμῆς τοῦ γένους δὲν εἶναι. Τοὺς γνωρίζω πολλὰ καλὰ, τοὺς γέροντας, ὅτι μ' αὐτοὺς ἐπέρασα τοὺς πρώτους τῆς ζωῆς μου χρόνους· τοὺς νέους, ὅτι τοὺς στοχάζομαι μιμητὰς τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ ζήλου τῶν γερόντων.

Καὶ τοιούτους γνωρίζων αὐτούς, δὲν ἀμφιβάλλω, φίλε μου, ὅτι προσφέρουσιν εἰς σὲ τὴν χρεωστούμενην εἰς τὰ χρηστά σου ἦθη καὶ εἰς τὴν προκοπὴν, ἀγάπην καὶ τιμὴν, καὶ ὅτι σὲ στοχάζονται ὡς δῶρον σταλμένον εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὸν πατέρα τῶν φώτων.

Ὡσαύτως γνωρίζων καὶ σέ, καὶ ἐξ ἰδίας μου πείρας, καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὅσοι σ' ἐγνώρισαν ἄνδρες τίμιοι καὶ φωτισμένοι τοῦ γένους, φίλε μου Κούμα, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλεις ἀνταμείψῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀγά-

πην τῶν Σμυρναίων μὲ τὸν ζῆλον τοῦ νὰ φωτίσης τὰ ἀγαπητὰ των τέκνα, καὶ νὰ γένης εἰς αὐτὰ δεύτερος ἀνατροφεὺς καὶ πατήρ. Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἡ διδασκαλία, συνωδευμένη μὲ τὴν φρόνιμον διαγωγὴν σου, θέλουν σὲ καταστήσειν ἀγαπητὸν εἰς ὅλους, καὶ πληροφορήσειν ὅλους, ὅτι Παιδεία, Φῶτα, Φιλοσοφία, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα προφέρομεν καὶ κηρύττομεν ὡς καλὰ εἰς τὸ γένος, δὲν εἶναι ὀνόματα μάταια

Οὐκ εἰσὶ κόμποι καὶ λόγων εὐμορφίαι·

ἀλλ' ἀληθινὰ καὶ καρποφόρα πράγματα, πρόξενα τιμῆς ἀθανάτου εἰς τοὺς τιμῶντας αὐτά, καὶ μεγάλης κατασχύνης εἰς τοὺς ὅσοι τὰ στερεύονται.

Τῶν πέντε ἐπιστολῶν τοῦ φίλου Ἀλεξάνδρου, καὶ τῶν ὅσα μετὰ ταύτας ἔγραψε, καὶ τὸ *Πρακτικὸν* μέρος κἀλλιστον (ἐπειδὴ εἶναι λογικὸν) καὶ τὸ *Λεκτικόν*, ὅσον συγχωρεῖ ἡ παροῦσα τῆς γλώσσης ἐποχὴ καὶ κατάστασις, καλόν. Ἡ κρίσις μου αὕτη εἶναι χωρὶς πρόληψιν. Ἄν εἶχε μυελὸν εἰς τὴν κεφαλὴν ὁ ἐλεγχόμενος, ἡ μόνη ἀνάγνωσις ἔπρεπε νὰ τὸν τρομάξῃ, δίδουσα εἰς αὐτὸν νὰ καταλάβῃ ὅτι ἤρχισε νέα ἐποχὴ εἰς τὸ ἔθνος, « Οὐρανὸς καινός, καὶ γῆ καινὴ » ἡ ἐποχὴ τῆς ἐνώσεως καὶ συζύγισις τοῦ Πραγματικοῦ καὶ τοῦ Λεκτικοῦ. Καὶ τὰ δύο βέβαια εἶναι ἀκόμη ὡς ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἦναι ὅλα τὰ νεογέννητα· ἀλλ' ὁμως ἐγεννήθησαν, καὶ τὴν αὔξησιν αὐτῶν μηδὲ τῆς κολάσεως οἱ δαίμονες ὅλοι δὲν εἶναι καλοὶ νὰ τὴν ἐμποδίσωσι, διότι αἴτιος τῆς εὐτυχιστάτης ταύτης μεταβολῆς εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός. Καὶ τοῦτο, φίλε, σπούδασε νὰ πληροφορήσης τοὺς Σμυρναίους σου, ὅτι ὅσοι ὑπερασπίζουσι τὴν παιδείαν καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ

γένους, γίνονται συνεργοὶ τοῦ θεοῦ θελήματος. Διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, βεβαιώσετε πραγματικῶς ὅσους ἐπαίνους ἔγραψα περὶ τῶν Σμυρναίων εἰς τὰ Προλεγόμενά μου, διὰ νὰ φράξωμεν τῶν ἐχθρῶν τὰ στόματα. Πῶς ἐμποροῦν οἱ Σμυρναῖοι νὰ θεραπεύσωσι τὸ ἐλάττωμα τοῦ νὰ φανῶσι τρίτοι μετὰ τοὺς Χίους καὶ τοὺς Κυδωνιάτας, παρὰ κάμνοντες πράγματα ὠφελιμώτερα (ἂν ἦναι δυνατὸν) εἰς τὴν κοινὴν παιδείαν παρὰ τοὺς Χίους καὶ τοὺς Κυδωνιάτας.

Ἔχω ἀκόμη πολλὰ νὰ σὲ γράψω, ἀλλ' εἶμαι, ὡς εἶπα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιστολῆς, βαπτισμένος, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν καταποντισμένος εἰς μυρίας ἀσχολίας.

Τοὺς φίλους ὅλους, καὶ τὸν Πρωτοψάλτην ἐξαιρέτως χαιρέτισε ἀπὸ μέρους μου. Μὲ λυπεῖ πολὺ ἡ νόσος τοῦ ἄς τὴν ὑποφέρῃ καὶ ἄς τὴν θεραπείῃ μὲ γεροντικὴν γνῶσιν, ἤγουν μὲ δίαιταν ἀκριβῆ, καὶ μὲ ἰατρικὰ πολλὰ ὀλίγα. Τυραννοῦμαι κ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἀρθριτικὴν νόσον, ἀλλὰ πλὴν τῆς διαίτης τίποτ' ἄλλο δὲν κάμνω δι' αὐτήν.

Γράφε με ὅσον εἶναι δυνατὸν συχνά, μάλιστα ὡσάκις ἔχεις τι χαροποιὸν μήνυμα περὶ τῆς προκοπῆς τῶν Σμυρναίων εἰς τὰ καλά. Ὑγίαινε, φίλτατε Κούμα!

Ὁ φίλος
ΚΟΡΑΗΣ.

Θ'.

Πρὸς ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ ΖΩΣΙΜΑΝ.

9.

Ἐκ Παρισίων Ἀυγούστου 1811.

Τὴν τιμιότητά σου, κύρ Ἀναστάσιε, ἅμα καὶ τὸν ἀγαπητὸν ἀδελφόν της ἀσπάζομαι.

Τὴν 19 Ἰουνίου ἐπιστολήν της ἔλαβον εἰς τὸν καιρὸν, καὶ ἄκρως ἐλυπήθην διὰ τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας της. Εὐχομαι καὶ ἐλπίζω ν' ἀκούσω περὶ ταύτης εἰς τὸ ἐξῆς πλέον εὐφρόσυνον ἀγγελίαν.

Κατὰ τὴν πρώτην τοῦ παρόντος ἔλαβα ἀπὸ τοὺς κυρίους Μοσπινιώτην καὶ Πατρινὸν φρ. **3000** καὶ τὰ κατεχώρισα εἰς τὸ ἔχειν τοῦ λογαριασμοῦ σας.

Κατὰ τὴν βαν ἔπεμψα εἰς Λειψίαν τοῦ τρίτου τόμου

Πλουτάρχου	σώμ. 150
Εἰς τοὺς κυρίους Μοσπινιώτην καὶ Πατρινὸν διὰ τῆς Μασσαλίας σώματα	206
Εἰς Λεΐδα »	20
Εἰς τὸν κ. Στέφανον Παλαιολόγον εἰς Ἀμστελδάμ.	100
Εἰς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Βασιλείου εἰς Βιέννην.	100
Ἔολα ταῦτα εἶναι εἰς φύλλα.	<u>576</u>
Τὴν αὐτὴν ἡμέραν πρὸς τὸν κ. Σταῦρον Ἰω. εἰς Βιέννην 12 εἰς μέγα χαρτίον	
38 εἰς μικρὸν »	
ράμμένα μόνον καὶ ὄχι στιχωμένα	50
Πρὸς μεταφορὰν	<u>626</u>

Ἐκ μεταφορᾶς . . . 626

Πρὸς τοὺς κυρίους Μοσπινιώτην καὶ Πατρινὸν Κασ-
 σέλαν περιέχουσιν τὰ στιχωμένα
 1 εἰς Μαροκτῖνον κόκκινον χρυσοδεμένον
 46 εἰς Μόσχινον πράσινον χρυσ. εἰς μέγα χαρτίον.
 47 626

Εἰς μικρὸν χαρτίον

27 εἰς μόσχινον
 20 εἰς προβάτινον
 108 εἰς κόκκινον ἡμισοδεμένα
 202 202
828

Εἰς ταῦτα βλέπετε ὅτι εἶναι 59 σώματα εἰς μέγα χαρτίον, 12 ῥαμμένα σταλμένα πρὸς τὸν κ. Σταῦρον Ἰωάννου, καὶ 47 χρυσοδεμένα πρὸς τοὺς ἐν Λιθόρνῳ, εἰς τὰ ὁποῖα προσθέτοντες ἀκόμη 1 σταλμένον ἀπὸ μέρους σας πρὸς τὸν κύρ Ἀλέξανδρον Βασιλείου, ἔχετε σωστὸν τὸν ἀριθμὸν 60 σωμάτων εἰς μέγα χαρτίον.

Ἐδῶ κλεισμένος σᾶς πέμπεται καὶ ὁ καθολικὸς λογαριασμὸς κατὰ τὸν ὁποῖον μένετε δανεισταὶ διὰ φρ. 2116,90· ἡ ποσότης αὕτη τῶν 2116,90 εἶναι ὅλη (καὶ κἄν τι περισσότερον) δαπανημένη εἰς τὸν τέταρτον τόμον τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις ἤθελεν ἐκδοθῆ καὶ αὐτὸς πρὶν τελειώσῃ τὸ 1811 ἔτος, ἐὰν εἶχα τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην· ἀλλὰ τῶρα μένει ἕως νὰ λάβετε τὴν παροῦσαν μου, καὶ νὰ μὲ ἀποκριθῆτε. Ἐὰν εἶχα ἐκ τῶν ἐμῶν βέβαια δὲν ἤθελα διακόψῃ τὸν τύπον· ἀλλ' ἡ κατάστασις μου μόλις ἐξαρκεῖ εἰς τὰς μερικὰς μου χρείας. Τοῦ τετάρτου τόμου εἶναι σχεδὸν ὅλον τὸ κείμενον τυπωμένον· ἀλλὰ

μένουσιν ἀκόμη αἱ σημειώσεις, τὰ Προλεγόμενα καὶ αἱ χαλκογραφίαι.

Εἰς τὴν ὀπισθεν σελίδα βλέπετε, ὅτι τὰ διὰ τὴν Μόσχαν διωρισμένα 100 σώματα ἐστάλησαν εἰς Ἀμστελδὰμ πρὸς τὸν κ. Στέφανον Παλαιολόγον. Τοῦτο ἐγινε, διότι ὁ κύρ Δημήτριος Σκυλίτσης ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀφῆκεν ἀκόμη καὶ 4 πάλας προσταλμένα βιβλία ἀπ' ἐμὲ διὰ λογαριασμὸν σας, εἰς τὴν φροντίδα τοῦ Παλαιολόγου. Γράψατε λοιπὸν πρὸς αὐτὸν τώρα νὰ τὰ οἰκονομήσῃ κατὰ τὴν θέλησίν σας.

Ἐκάμετε φρόνιμα νὰ διορίσετε τὸν κύριον Ἀλέξανδρον Βασιλείου (ἐπειδὴ ἀναχωρεῖ ὁ κ. Σταῦρος Ἰωάννου) εἰς τὴν διοίκησιν τῶν βιβλίων· καὶ ἐλπίζω, ἢ μᾶλλον εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θέλει ἀποβάλει τὸ ζήτημά σας, καὶ διὰ τὴν πρὸς σᾶς ἔντιμον ὑπόληψιν, καὶ διὰ τὴν πρὸς με ἀγάπην του. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ, φίλοι, πρέπει, ὡς καὶ ἄλλοτε σᾶς ἔγραψα, νὰ διορίσετε τὸν Βιβλιοπώλην τῆς Λειψίας ὀνομαζόμενον Paul Jacques Berron, καὶ τὸν Βιβλιοπώλην τῆς Λείδης ὀνομαζόμενον I. J. Luchtmans, νὰ ἀναφέρωνται περὶ τῆς πωλήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης πρὸς τὸν κύρ Ἀλέξανδρον. Εἶναι ἀμαρτία, καὶ τρόπον τινὰ καὶ χλευασία μας, νὰ μένωσι τόσος ἀριθμὸς βιβλίων εἰς χεῖρας των ἀπώλητα. Εἰς τὸν ὀλίγον λογαριασμὸν βλέπετε, ὅτι ὁ κύρ Ἀλέξανδρος μὲ ἔμβασε πάλιν ἀπὸ πώλησιν βιβλίων σας φρ. 1140. Βλέπετε πρὸς τούτοις καὶ εἰς τοῦτον καὶ εἰς τὸν πρὸ τούτου λογαριασμὸν, ὅτι κ' ἐγὼ πωλῶ ἐδῶ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὀλίγα τινά. Καὶ ὁμως ἀπὸ τοὺς δύο τούτους βιβλιοπώλας (τὸν τῆς Λειψίας μάλιστα, ὅστις ἔχει τώρα εἰς

χειρας του ὑπὲρ τὰς 14000 φράγκα εἰς βιβλία) δὲν μᾶς ἦλθεν ἀκόμη τίποτε μετὰ τόσους χρόνους.

Εἶμαι σχεδὸν βέβαιος, ὅτι μ' ὄλας τὰς δυστυχίας τῆς ἐμπορίας, καὶ μάλιστα τῆς ἐμπορίας τῶν βιβλίων, ἐὰν ἦτο καλῶς οἰκονομημένη ἢ Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, ἢ πώλησις τῶν τυπωμένων ἤθελε τώρα πληρῶνει πολὺ μέρος τῆς δαπάνης τῶν ἀτυπώτων, καὶ μετὰ χρόνους τινὰς ἴσως καὶ σᾶς ἐλευθερώσει παντάπασιν ἀπὸ πάσαν δαπάνην.

Ἐγώ, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, ἐπειδὴ ἔγραψα εἰς τοὺς ρηθέντας βιβλιοπώλας νὰ γροικῶνται μὲ τὸν μακαρίτην ἀδελφόν σας, δὲν ἔχω πλέον δικαίωμα νὰ τοὺς ζητῶ λογαριασμούς. Ἄλλ' ὁμως ἔχει τὸ πρᾶγμα θεραπείαν ἣτις εἶναι μὲ φαίνεται αὕτη. Νὰ γράψης ἢ τιμιότης σου ἀμέσως, ἢ οἱ κύριοι Μοσπινιώτης καὶ Πατρινός, ὡς ἐπίτροποι τοῦ Μακαρίτου, πρὸς μὲν τὸν βιβλιοπώλην τῆς Λειψίας νὰ γροικῆται εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τὸν κύρ Ἀλέξανδρον Βασιλείου, πρὸς δὲ τὸν τῆς Λείδας, ἢ ἀμέσως μὲ τὸν κύρ Ἀλέξανδρον, ἢ μὲ τὸν ἐν Ἀμστελδὰμ κύρ. Στέφανον Παλαιολόγον, καὶ ὁ Παλαιολόγος μὲ τὸν Ἀλέξανδρον. Τὰ δὲ τῆς Ἰταλίας, λέγω τὸν βιβλιοπώλην τῆς Βενετίας, καὶ τὸν (ἀνίσως ἔστειλε κ' ἐκεῖ ὁ μακαρίτης) τῆς Φλωρεντίας, θέλετε παραδώσει εἰς φροντίδα τῶν κ. Μοσπινιώτου καὶ Πατρινοῦ, ἢ ἄλλου τινός σας φίλου.

Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ προσμένων εἰδήσιν χαριεστέραν περὶ τῆς ὑγείας σου, καὶ ἀργύρια διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ τετάρτου τόμου, μένω εἰς τὰς προσταγὰς της ὅλος.

ΚΟΡΑΗΣ.

Ἐλησμόνησα νὰ σᾶς κοινοποιήσω πρᾶγμα ἀναγκαῖον. Τὸ κράτος ἔβαλε νέον δόσιμον εἰς τὸν τύπον τῶν βιβλίων.

ἤγουν εἰς κάθε ἐκδιδόμενον βιβλίον, νὰ δίδωνται εἰς τὸ κράτος 5 σώματα, ἔπειτα νὰ πληρόνεται τόσον ἢ κάθε κόλλα, ὅσας κόλλας ἔχει τυπωμένας τὸ βιβλίον. Καὶ τὸ μὲν τῶν 5 σωμάτων δὲν εἶναι τίποτε τὰ ἔδωκα καὶ θέλω τὰ δίδει εἰς τὸ ἐξῆς· τὸ δὲ τῆς κόλλας εἶναι βαρὺ, ἔπειδὴ κάθε ἐκδοσις 1000 σωμάτων ἐμπορεῖ νὰ πληρώσῃ ἀπὸ 200 ἕως 400 φρ. κατὰ τὸ πάχος τοῦ βιβλίου. Κατ' εὐτυχίαν διὰ μεσιτείας φίλου τινὸς κραταιοῦ ἐλευθερώθην ἀπὸ τὸ δόσιμον διὰ τὸν τρίτον τοῦτον τόμον, καὶ ἐλπίζω νὰ μ' ἀφήσωσιν ἤσυχον καὶ διὰ τὸν τέταρτον καὶ τοὺς ἐξῆς, ἐν ὧσιν ὁ φίλος ἔχει χώραν εἰς τὸν διοικητὴν τῶν τοιούτων. Ἄλλ' ὁμως δὲν ἐξεύρω ποῦ ἔχει νὰ καταστήσῃ τὸ πρᾶγμα.

10.

Τὴν 23 Αὐγούστου 1813.

Τὴν τιμιότητά σου, κύρ Ἀναστάσιε, καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς ἀσπάζομαι ἀπὸ ψυχῆς.

Τὴν 8 Ἰουνίου ἀπεκρίθην μὲ βραχυλογίαν εἰς τὴν 24 Ἀπριλίου ἐπιστολήν σας, διὰ νὰ φανερώσω μόνον τὴν παραλαβὴν τῶν 3000 φρ.

Σήμερον σᾶς δίδω τὴν εἶδησιν, ὅτι κατὰ τὴν 7 τοῦ παρόντος μηνὸς ἔστειλα πρὸς τοὺς κυρίους Μοσπινιώτην καὶ Πατρινὸν εἰς Λιθόρνον 206 σώματα τοῦ τελειωθέντος πέμπτου τόμου τοῦ Πλουτάρχου εἰς φύλλα, καὶ πρὸς τὸν Σταῦρον Ἰωάννου εἰς Βιένναν ῥαμμένα μόνον 50

σώματα, δηλαδή 38 εἰς μικρὸν καὶ 12 εἰς μέγα χαρτίον. Κατὰ τὴν 17 τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς αὐτοὺς κυρίους Μοσπινιώτην καὶ Πατρινὸν 202 σώματα δεμένα εἰς διάφορα στιχώματα, τῶν ὁποίων 47 εἰς μέγα χαρτίον.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν πρὸς Ἀλέξανδρον Βασιλείου εἰς φύλλα, εἰς τὰ ὅποια ἐπρόσθεσα καὶ ἓν σῶμα μεγάλου χαρτίου, δῶρον παρὰ τῆς τιμιότητός σου. Ἔστειλα ὡσαύτως 25 σώματα εἰς τὸν βιβλιοπώλην τῆς Λειψίας καὶ 20 εἰς τὸν βιβλιοπώλην τῆς Λείδας, μὲ εἶδησιν νὰ ἀκολουθῶσι δι' αὐτά, ὡς καὶ διὰ τὰ προλαβόντα τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἐδῶ κλεισμένον σᾶς πέμπω τὸν ὀλικὸν λογαριασμὸν, εἰς τὸν ὅποιον περιέχεται καὶ ὁ λογαριασμὸς τῆς δαπάνης τοῦ πέμπτου τούτου τόμου, κατὰ τὸν ὅποιον σᾶς μένω χρεώστης 1886,69. Ἀπὸ τὴν ποσότητα ταύτην εἶναι σχεδὸν ἐξοδευμένα φρ. 1000 εἰς τὸν ἕκτον καὶ τελευταῖον τόμον τοῦ Πλουτάρχου . . . ἀρκετὸν εἶναι ἔαν πρὸς τὰ Χριστούγεννα μὲ πέμψετε 2000 ἢ 1500 φράγκα. (περὶ χαλκογραφιῶν).

Περὶ δὲ τῶν στοχασμῶν τοὺς ὁποίους κάμνετε, παραβάλλοντες τοὺς κόπους μου μὲ κόπους ἄλλων, ἄλλο, φίλτατε, δὲν ἀποδείχνουν, πλὴν, ὅτι εἶμαι ἀδύνατος νὰ κάμω, ὅ,τι μὲ εὐκολίαν ἐμποροῦν νὰ πράξωσιν ἄλλοι. Τὴν ὁμολογῶ τὴν ἀδυναμίαν μου ταύτην, καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὴν πιστεύσητε καὶ σεῖς. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν εὐτύχησαν οἱ λόγοι μου νὰ σᾶς ἐμπνεύσωσι πίστιν, σᾶς παρακαλῶ καὶ φιλικῶς, νὰ μ' ἐξηγήσητε καθαρῶτερα τὸ « ὁ καιρὸς μᾶς προστάζει νὰ παύσωμεν ». Ἐάν ὁ σκοπὸς σας ἦναι νὰ παύσητε (μετὰ τὸν ἕκτον καὶ τελευταῖον τόμον Πλουτάρχου) τὴν ἐξακολούθησιν τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης,

δίκαιον εἶναι νὰ μὲ δώσητε σύγκαιρα τὴν εἶδησιν, διὰ νὰ προμηθευθῶ ἢ μὲ ὑπογραφάς, ἢ μὲ τρόπον ἄλλον κανένα, τὰ μέσα διὰ νὰ τὴν ἐξακολουθῶ διὰ λογαριασμόν μου.

Ἐὰν ὁμως δὲν σᾶς ἐκατάλαβα καλά, καὶ θέλετε νὰ ἐξακολουθῆ, ὡς καὶ πρότερον εἰς ὄνομά σας, καὶ πάλιν παρακαλῶ νὰ ἔχω σύγκαιρα εἶδησιν, διὰ νὰ προετοιμάσω κἂν ὅ,τι μέλλω νὰ ἐκδώσω, μετὰ τὸν ἕκτον τόμον. Ἡ ἀδυναμία μου εἰς τὰ τοιαῦτα εἶναι τόση, ὥστε χρειάζομαι πολλὰς καὶ μακρὰς προετοιμασίας διὰ μικρὰ ἀποτελέσματα.

Εἴτε ἐξακολουθήσετε τὴν Βιβλιοθήκην, εἴτε μὴ, εἴσθε βέβαιοι, ὅτι ὅπως ἂν ἀποφασίσητε, δὲν θέλετε μ' ἐμποδίσαι νὰ σᾶς τιμῶ καὶ νὰ σᾶς προβάλλω παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους, ὡς εὐεργέτας τοῦ γένους.

Εἶμαι καὶ γέρων, καὶ φιλάσθενος· καὶ ἂν κατάπαυσιν τοῦ ἔργου μου δὲν θέλω κάμει ἕως οὐ ἀναπνέω τὸν ἀέρα, χρειάζομαι ὁμως ἀνάπαυσιν, ἥγουν νὰ κάμω τὸ ἔργον μου μὲ ἡσυχίαν, χωρὶς ἐξωτερικὴν βίαν ἢ παρακίνησιν. Ἦθελα εἶσθαι ὁ δυστυχέστατος ὄλων τῶν ἀνθρώπων, εἰάν εἰς τοσαύτην ἡλικίαν δὲν ἔκαμνα ἀφ' ἑαυτοῦ μου ὅ,τι συγχωρεῖ ἡ δύναμις μου. ἀλλ' ἐπρόσμενα νὰ μὲ κεντῶσιν ἄλλοι εἰς τὸ χρέος μου.

Ε'. τόμος Παραλλήλων Πλουτάρχου

Εἰς τυπογράφον	φρ.	2608,80
Εἰς χαρτίον	»	735,—
6 χαλκογραφίας	»	720,—
1 — Γραμμικὰ (au trait)	»	35,—
Δημοσθένους		
1 — ἀνακαινισθεῖσαν τοῦ Κλεομέν	»	25,—
Πρὸς μεταφορὰν	φρ.	4123,80

Ἐκ μεταφορᾶς.	φρ.	4123,80
διὰ τύπωσιν 8000	»	497,40
Ποδοκόπι	»	16,85
ἀγώγιον μετακομιδὴν	»	14,15
Στοιχωτικὰ 203 τόμων	»	421,—
Ραπτικὰ 12 σωματ. Θεοτόκη	»	1,80
διὰ τὰ σταλμένα ἔξοδα	»	68,30
ἐνοίκιον 6 μηνῶν ἐπὶ φρ.	»	100,—
διὰ τὸ 1/2 ἔτησίου 1813.	»	1500,—
	φρ.	<u>6743,30</u>
π. λ/σμών		4919,49
Πωλήσεις		710,50
Σταῦρος		3000
	φρ.	<u>8629,99</u>
		6743,30
	φρ.	<u>1886,69</u> περισσεύουσι.

Γ'.

Πρὸς ΠΑΤΡΙΝΟΝ.

11.

Ἐκ Παρισίων, 25 Αὐγούστου 1812.

Τιμῶτατε κύριε Πατρινὲ, ἀσπάζομαί σε.

Τὴν 27 Ἰουνίου ἐπιστολὴν σου ἔλαβον διὰ τοῦ Μασσαλιώτου Γάλλου· καὶ ἀποκρινόμενος ἀρχίζω ἀπὸ τὰ κυριώτερα.

Ὁ Πρόδρομος τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης πωλεῖται ἀπὸ τοὺς Βιβλιοπώλας εἰς τὸ κοινόν. φρ.	12
Ἰσοκράτους οἱ δύο τόμοι ἐντάμα »	21
Πλουτάρχου ἕκαστος τόμος. »	18
(Ἐχεις αὐτοῦ τρεῖς, καὶ ὁ τέταρτος πιθανόν ὅτι ἔφθασε ταύτην τὴν ὥραν εἰς τὸν Fauriel τῆς Μασσαλίας).	
Ὁ Πολύαινος (ὡς ὁ Πρόδρομος) »	12
Ὁ Αἴσωπος »	14

Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς ἕκαστον τόμον λαμβάνουσιν οἱ βιβλιοπώλαι 30 σολδία *commissione* (τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ὀνομάζουσι *remise*) καὶ παρεκτὸς ταύτης εἰς πᾶσαν δωδεκάδα δωρεῖν τὸ δέκατον τρίτον, διὰ τὸν Πρόδρομον καὶ Ἰσοκράτην καὶ Πολύαινον· 40 δὲ σολδία διὰ τὸν Πλούταρχον καὶ Αἴσωπον, καὶ τὸ δέκατον τρίτον ὁμοίως, καταντῶσιν αἱ τιμαὶ καθαραὶ διὰ τοὺς κυρίους Ζωσιμάδας, κατὰ τὴν ἐξῆς ὑποτύπωσιν·

Ὁ Πρόδρομος σχεδόν φρ.	9,60
Ἰσοκράτους οἱ δύο τόμοι »	16,70
Πλουτάρχου ἕκαστος τόμος »	14,75
Πολύαινος (ὡς ὁ Πρόδρομος) »	9,60
Αἴσωπος. »	11,05

Ταῦτα καθαρὰ λαμβάνω ἀπὸ τοὺς Παρισινοὺς Βιβλιοπώλας, διὰ δὲ τὰ αὐτοῦ καὶ εἰς ἄλλα μέρη πεμπόμενα εἶναι περιπλέον ἢ δαπάνη παλῶν, σανδουκίων καὶ ἀγωγίου.

Μ' ὅλα ταῦτα εἰσθε κύριοι μετὰ τῆς βουλῆς καὶ θελήσεως τοῦ Κυρίου Ζωσιμά, διὰ νὰ εὐκολύνετε τὴν πώλη-

σιν, νὰ παραβλέψετε τὰ τοιαῦτα, διὰ μόνην ὁμως τὴν Ἑλλάδα, εἰς ὠφέλειαν τῶν ὁμογενῶν. Αὐτοῦ, ἂν πωλήσετε τί, δὲν πρέπει νὰ καταβιβάσετε τὴν τιμὴν· ἀλλέως μανθάνοντές το οἱ ἐδῶ Βιβλιοπῶλαι θέλουν μ' ἀναγκάσει νὰ τὴν καταβιβάσω καὶ ἐγώ.

Κάμε το, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ! φίλε, σκόρπισε μερικὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ πώλησιν. Ἀναλύομαι ὡς κηρός, ὅταν ἀκούω ὅτι μετὰ τόσους χρόνους οἱ πρῶτοι τόμοι τῆς Βιβλιοθήκης εἰς τὰ περισσότερα τῶν ἐκεῖ σχολείων εἶναι ἀκόμη ἀγνώριστοι. Νὰ κοπιᾶζω πλέον ἀπ' ὅ,τι συγχωρεῖ τὸ ἀσθενές μου γῆρας, καὶ νὰ μὴν ἔχω καὶ τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι οἱ κόποι μου προξενοῦν καμμίαν ὠφέλειαν! Τοῦτο εἶναι ὀργὴ καὶ κατάρρα Θεοῦ δι' ἐμέ. Ἄλλὰ μηδὲ διὰ τοὺς Ζωσιμάδας δὲν εἶναι εὐλογία. Αὐτοὶ δὲν ἐξοδεύουν τὰ ἀργύριά των διὰ νὰ φυλάττωσι βιβλία εἰς τὰ σανδύκια μὲ κίνδυνον φθορᾶς. Δαπανοῦν οἱ φιλογενεῖς ἄνθρωποι εἰς ὠφέλειαν τῆς Ἑλλάδος· καὶ τότε εὐλογεῖ καὶ δέχεται τὴν δωρεάν αὐτῶν ὁ οὐρανός, ὅταν κτυπῆ εἰς τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὅποιον τὴν κάμνουσι. Ταῦτα λέγων, φίλε, μὴ νομίσης, ὅτι φαντάζομαι τοὺς κόπους μου μέγα τι. Οἱ κόποι μου εἶναι εὐτελέστατοι, ἀλλ' ἡ πτωχεία καὶ γύμνωσις τῆς ἀθλίας Ἑλλάδος εἶναι τόσον ἐλεεινὴ, ὥστ' ἔχει χρεῖαν καὶ ἀπὸ τὰ πλέον εὐτελεῖ ἐνδύματα. Ἔως λοιπὸν νὰ γεννηθῶσιν οἱ πλουσιώτεροι εἰς τὴν σοφίαν, νὰ τὴν στολίσωσι μὲ τὰ λαμπρά, εἶναι χρέος ἀπαραίτητον ὅλων ἡμῶν νὰ σκεπάσωμεν τὴν γύμνωσίν της, quand même ce ne seroit qu'avec des guenilles.

Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὸν συσταθέντα ἀπὸ τὸν Πατρι-
νὸν εἰς τὸν Κοραῆν. Ἀπὸ τὸν Κυνικὸν Διογένην ἐζήτησέ
τις ἐπιστολὴν συστατικὴν, καὶ ὁ Διογένης τὸν ἔδωκε τὴν

ὀλιγόστιχον ταύτην σύστασιν. «Ὁ κομιστὴς τῆς παρούσης ἐπιστολῆς, ὅτι μὲν εἶναι ἄνθρωπος, θέλεις τὸ γνωρίσειν ἀπὸ τὴν ὄψιν του· εἰ δὲ ἦναι καὶ χρήσιμος ἄνθρωπος, θέλεις τὸ καταλάβειν ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν του.» Ἐπὶ τὴν ὀλίγην συναναστροφὴν δὲν ἐκατάλαβα μῆτε καλὸν μῆτε κακὸν τίποτε. Τοῦτο μόνον ἀποροῦσα, πῶς αὐτὸς εἰς τόσην ἀπορίαν εὐρισκόμενος, ὥστε οὐδὲ τὰ ἐξοδα τοῦ ταξειδίου νὰ ἔχη, ἀλλὰ νὰ ἀναγκασθῆ, ὅταν ἐκενώθη εἰς τοὺς Παρισίους, νὰ ἀφήσῃ εἰς τὴν Διλιγέτζαν ἐνέχυρον τὸ σανδύκιόν του, πῶς λέγω, μὲ τόσην πτωχείαν ἀπεκόπησε νὰ σηκώσῃ τὸ σίδηρον καὶ ν' ἀνοίξῃ τὰ πάντα του πρὸς τοὺς Παρισίους, ὡς νὰ ἤρχετο εἰς τὰ πατρογονικά του. Ἄλλη ἀπορία, πῶς σεῖς οἱ πολλοὶ καὶ πλούσιοι, ἔχοντες καὶ κοινὸν ἐκκλησίας εἰς κατάστασιν νὰ βοηθῆ τοὺς ξένους, ἐπέμψατε ξένον ἀβοήθητον εἰς ἡμᾶς τοὺς ὀλίγους καὶ ἀνεκκλησιάστους. Ὡς τόσον, διὰ νὰ μὴν ἀπατηθῶ εἰς τὴν κρίσιν μου ζητῶν νὰ λύσω τὰς ἀπορίας μου, καὶ ἐπειδὴ ἐρχόμενος τὴν δευτέραν φορὰν μὲ εἶπεν ἀπροσδοκῆτως, ὅτι ἀπέτυχε τόσον τὰς ἐλπίδας του, ὥστ' ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν αὐτοῦ, τὸν ἐσυμβούλευσα τὰ πρέποντα, τὸν ἔδωκα καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματός μου ὅ,τι μ' ἐσυγχώρησαν αἱ περιστάσεις, καὶ γραμματίδιον πρὸς τὸν Στεφανᾶκην (ὅστις σὲ προσκυνεῖ), διὰ νὰ εὕρῃ τὸν τρόπον νὰ τοῦ συνάξῃ τίποτε καὶ ἀπὸ ἄλλους διὰ τὴν δαπάνην τῆς ἐπιστροφῆς του. Ὁ Στεφανᾶκης ἦλθε προχθὲς εἰς ἐμέ, καὶ ἔκαμε τὰ δυνατά του νὰ τὸν προξενήσῃ βοήθειαν· ἀλλὰ μ' εἶπεν ἐνταυτῷ ὅτι ὁ ξένος οὗτος καὶ ἄπορος εἶναι Γάλλος, καὶ χειρουργοῦ Γάλλου υἱὸς κατοικοῦντος εἰς τὴν Μασσαλίαν, γεννημένος ὁμως

εις τὰς Ἀθήνας. Ταῦτα ἔμαθα ἕως τῶρα περὶ αὐτοῦ ἀπὸ τὸν Στεφανάκην, καὶ ὄχι τι περισσώτερον.

Ὁ ταχυδρόμος μὲ βιάζει νὰ κάμω τέλος τῆς ἐπιστολῆς. Σ' εὐχομαι ὅλα τὰ ἀγαθὰ!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου πρόθυμος

ΚΟΡΑΗΣ

12.

Ἐκ Παρισίων 17 Ὀκτωβρίου 1814.

Τιμιώτατε κύριε Πατριτέ,

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐλπίζω νὰ σὲ στείλω τὴν συνειθισμένην ποσότητα τοῦ ἔκτου καὶ τελευταίου τόμου τοῦ Πλουτάρχου διὰ τοὺς Κυρίους Ζωσιμάδας. Τοῦ πέμπτου (τὸν ὅποιον ἔστειλα διὰ Μασσαλίας, ὡς μέλλω νὰ στείλω καὶ τὸν ἕκτον) τὴν παραλαβὴν δὲν μ' ἐσημείωσες. Τῆς παρούσης ὑπόθεσις εἶναι νὰ σ' ἐρωτήσω, ἂν ἀγαπῶσιν οἱ αὐτοῦ ὑπογραμμένοι διὰ τὸν Πausανίαν νὰ πέμψω ἐνταυτῷ (μὴν ἔχων ἄλλην ἀφορμὴν) καὶ τὸν πρῶτον τόμον τοῦ Πausανίου. Ἐδῶ κλεισμένον εὐρίσκεις τὸν αὐτόθεν εἰς τὸν καιρὸν πεμφθέντα κατάλογον, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔσθεσε τὸνομα τοῦ Μακαρίτου Μιχαὴλ ὁ θάνατος. Ὁ Πausανίας ἦτο νὰ ἐκδίδεται δύο τόμους τὴν φορὰν· ἀλλ' ὁμως διὰ νὰ μὴ προσμένωσι πολὺ οἱ ὑπογραμμένοι, ἀπεφάσισεν ὁ ἐκδότης νὰ τὸν δίδῃ ἕνα τὴν φορὰν. Ὅθεν ἀντὶ 20 φρ. διὰ τοὺς δύο τόμους, δὲν ἔχουν νὰ πληρώσωσι

πλὴν 10 φρ. διὰ καθένα χωριστά. Τὸ σύγγραμμα ὅλον θέλει εἶσθαι εἰς τόμους ἕξ. καὶ μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου θέλει ἔχει καὶ τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν. Ὅτι εἶναι ἀξιόλογον καὶ χρησιμώτατον εἰς ἡμᾶς μάλιστα, εἶναι περιττὸν νὰ τὸ εἶπω. Ἐὰν αὐτοῦ εὐρίσκονται καὶ ἄλλοι ἐπιθυμοῦντες νὰ υπογράψωσι, λάβε νὰ ζήσης τὸν κόπον νὰ μὲ τοὺς σημειώσης, διὰ νὰ στείλω ἐνταυτῷ τὴν χρειάζομένην τῶν σωμάτων ποσότητα. Ἡ ὑπογραφή εἶναι ἀνοικτὴ ἕως τὸ τέλος τοῦ χρόνου· ὅστις ἕως τότε δὲν εἶναι ὑπογραμμένος, μέλλει νὰ πληρώσῃ 12 (ἀντὶ 10) φρ. τὸν κάθε τόμον.

Ἐὰν διὰ τὰς ἐμπορικὰς ἀσχολίας, ἢ ἄλλας αἰτίας, δὲν εὐκαιρῆς νὰ φροντίσης περὶ τούτου, κάμε με τὴν χάριν νὰ ζήσης! νὰ δώσης τὴν φροντίδα εἰς τὸν φίλον κύριον Σπανιολάκην, τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι.

Ἀσπαζόμενος σ' εὐχομαι εὐτυχίαν μακροχρόνιον.

Εἰς τὰς προσταγὰς σου πρόθυμος

ΚΟΡΑΗΣ.

13.

Ἐκ Παρισίων, 29 Δεκεμβρίου, 1814.

Κύριε Ἀλέξανδρε!

Τὴν τιμιότητά σου φιλικῶς ἀσπάζομαι. Ἀπὸ τὴν 13 τοῦ παρόντος ἐπιστολὴν της, μανθάνω μὲ λύπην καὶ ἀπορίαν μου, ὅτι μ' ἔγραψε πρὸ ταύτης καὶ ἄλλην κατὰ

τὴν 4 Νοεμβρίου. Δὲν τὴν ἔλαβα, φίλε, καὶ ἡ ἀπώλειά της ἐστάθη αἰτία νὰ κρατήσω ἐδῶ ὑπὲρ τὸ πρέπον τὸν ἕκτον τόμον Πλουτάρχου, προσμένων ἀπόκρισίν της, διὰ νὰ στείλω ὁμοῦ μὲ αὐτὸν καὶ τοὺς Παυσανίας, ἐπειδὴ τρόπον ἄλλον ἀνέξοδον νὰ τοὺς πέμψω δὲν εἶχα.

Τέλος πάντων ἀπεφάσισα τὴν ἀποστολὴν τοῦ ῥηθέντος ἕκτου τόμου, ἣτις ἐγίνε κατὰ τὴν 12 τοῦ παρόντος πρὸς τὸν Fauriel τῆς Μασσαλίας εἰς μίαν Πάλαν σημειωμένην AZ N^ο 4 καὶ περιέχουσαν 200 σώματα εἰς φύλλα καὶ 6 σώματα ῥαμμένα ἕκτου τόμου Πλουτάρχου (περιεχομένων ἐνταυτῷ καὶ τῶν ἀναγκαίων εἰκόνων), καὶ ἔν σανδύκιον σημειωμένον AZ N^ο 5 καὶ περιέχον ἄλλα 202 σώματα τοῦ αὐτοῦ Πλουτάρχου δεμένα εἰς διάφορα σιχώματα, ὡς ἐκεῖνα τοῦ πέμπτου τόμου. Πρὸς τὸν Fauriel ἐδόθη εἶδησις ἀπὸ τὸν βιβλιοπώλην ν' ἀκολουθήσῃ διὰ τὸ σανδύκιον, ὡς καὶ διὰ τὴν Πάλαν τὴν διαταγὴν τῶν κυρίων Μοσπινιώτου καὶ Πατρινοῦ. Καὶ κατ' αὐτὸ θέλετε τὸν διορίσειν νὰ τὰ κατευσδώσῃ αὐτοῦ.

Ἡ αὐτὴ ἔλλειψις ἐπιστολῆς σου δὲν μ' ἐσυγχώρησε νὰ βάλω εἰς τὸ σανδύκιον πλὴν μόνους πέντε Παυσανίας περιεχομένους εἰς ἰδίαν δέσμην σημειωμένην μὲ ὄνομα τοῦ κυρίου Σπανιολάκη. Μοιράσετέ τους λοιπόν, ὡς ἀγαπᾶτε, καὶ ἂν ἔχετε χρεῖαν πλειοτέρων, φρόντισε, νὰ ζήσης! νὰ μὲ σημειώσης καὶ πῶς ἔχω νὰ σὲ τοὺς στείλω. Διὰ τοὺς στελλομένους 5 ἐπλήρωσα 50 φράγκα κατὰ τὸν διορισμὸν τῆς ὑπογραφῆς, τὸν ὅποιον εἰς τὴν παρούσαν κλεισμὸν ἔχεις.

Πέμπω εἰς τὴν πόσταν νὰ ἐρωτήσω περὶ τῆς χαμένης ἐπιστολῆς. Ἄν εὔρεθῇ, θέλω σᾶς δώσειν τὴν εἶδησιν περὶ τῶν 5000 γρ. ἀλλέως, κἀλλιον εἶναι νὰ τὰ κρατῆς αὐ-

τοῦ, ἐπειδὴ μὴν ἔχων τὴν ἐπιστολὴν τῶν Κυδωνιατῶν, οὐδὲ τὰργύριά των ἔχω τί νὰ τὰ κάμω. Ἀπορῶ πῶς ἐχάθη ἂν ἦσο ὑποκείμενος εἰς τὰς εἰς ἐμὲ τὸν γέροντα συνήθεις ἀπροσεξίας (distractions), ἤθελα ὑποπτευθῆν, ὅτι ἐλησμόνησες νὰ σημειώσης τὴν κατοικίαν μου, rue de Madame n. 5, près de Luxembourg. Ἀλλὰ καὶ τούτου δοθέντος, ἔπρεπε νὰ τὴν λάβω, ὡς ἀρκετὰ γνωρισμένος διὰ τὴν πολυχρόνιον ἐδῶ διατριβὴν μου.

Ὑγίαινε εὐδαιμονῶν !

Ἐκ τὰς προσταγὰς τῆς πρόθυμος.

ΚΟΡΑΗΣ.

Ἄς μὴ παραπονοῦμαι ὁ γηραλαῖος, ἐπειδὴ οἱ νεώτεροί μου εἶναι ὑποκείμενοι εἰς τὰς ὁποίας ἔλεγα distractions. Εὐρέθη τέλος πάντων ἡ ἐπιστολή σου 4 Νοεμβρ. ἀσημείωτον ἔχουσα τὴν κατοικίαν μου. Ὅσῃν χαρὰν μ' ἐπροξένησαν οἱ Κυδωνιαῖται διὰ τὴν εἰς τὰ καλὰ προθυμίαν των, εἰς τόσῃν ἔννοιαν καὶ φροντίδα μὲ βάλλουσι διὰ τὸν εἰς τὸν ὁποῖον μὲ γράφουσι τρόπον. Χωρὶς τῶν ὀργάνων μὲ ζητοῦν καὶ βιβλία, ἀλλ' ἀνωνύμως, ἀφίνοντες τὴν ἐκλογὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου. Ὡς τόσον θέλω οἰκονομήσειν τὸ συμφερότερον δι' αὐτούς. Ἀρκεῖ κατὰ τὸ παρὸν νὰ μὲ ἐμβάσης τὸ ἥμισυ τῆς ποσότητος, ἤγουν τὴν ἀξίαν 2500 γροσίων, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλω φροντίσειν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν.

Εἰς τὰς ἐπιστολάς τῶν Κυδωνιατῶν εὗρηκα ἐπιστολὴν κορασίου χρόνων 15 τὴν ἡλικίαν. Εἶναι ἡ ἀδελφὴ τοῦ Θεοφιλου ὀνομαζομένη Εὐανθία, ἣτις μὲ ζητεῖ γαλλικόν τι βιβλίον διὰ νὰ τὸ μεταγλωττίσῃ. Ἄν σὲ εἴπω ὅτι ἡ

ανάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς τῆς ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ ρίψῃ εἰς ὀλιγοθυμίαν, ἴσως τὸ νομίσης ὑπερβολὴν. Πίστευσέ το ὁμως, φίλε, ὡς ἀληθές. Τοιαῦτα ἀπροσδόκητα πράγματα εἰς γηραλαίας ψυχὰς τοιαύτην ἐντύπωσιν καὶ τοιοῦτον σεισμὸν φυσικὰ πρέπει νὰ προξενῶσι. Τὰ ἐπρόσμενα· ἀλλὰ τὰ ἐπρόσμενα 50 χρόνους μετὰ τὸν θάνατόν μου, καὶ ὁμως τὰ βλέπω πρὶν ἀποθάνω. Πῶς θέλεις νὰ μὴ τρελαθῶ! Πρόσθεσ εἰς ταῦτα τὴν προθυμίαν τῶν καλῶν Κυδωνιατῶν. Πρόσθεσ ἀκόμη καὶ τὴν προθυμίαν τῶν Χίων, οἱ ὅποιοι μὲ μόνον ἓνα μου λόγον κινηθέντες συναθροίζουσι βιβλιοθήκην θαυμαστήν, τῆς ὁποίας μέρος προμηθεύω ἐγώ, καὶ μέρος ὁ φίλος μας Ἀλέξανδρος Βασιλείου. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας τοὺς πέμπω καὶ ὄργανα φυσικῆς καὶ χημικῆς κάλλιστα. Ὅλα ταῦτα εἶναι σημεῖα ἀναντίρρητα ὅτι ἐξύπνισε τέλος πάντων ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς. Καὶ ἡ ἐξύπνισις αὕτη προετοιμάζει ἀναγκαίως καὶ τὴν μέλλουσαν ἐλευθερίαν τῆς.

Ἐξεύρεις, φίλτατε Πατρινέ, διατί ἔκαμα τὴν μακρὰν ταύτην παρέκβασιν; Ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν σου ἀπεικάζω, ὅτι ἐπιθυμεῖς νὰ συνεργήσης καὶ σὺ εἰς τὴν πρὸ πολλοῦ ποθουμένην, καὶ τώρα ἐνεργουμένην μεταβολὴν τῆς Ἑλλάδος. Μὴν ἀμελήσης λοιπόν, φίλε, σ' ἐξορκίζω εἰς τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς πατρίδος! νὰ λαμπρύνῃς τὸνομά σου ζῶν, καὶ νὰ τὸ ἀφήσῃς ἔντιμον καὶ λαμπρὸν εἰς τὴν μνήμην τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς. Ἡ πρόνοια σ' ἔδωκε τὰ μέσα. Τὸ ἀργύριον εἶναι μέταλλον ἀχρεῖον, καὶ ἄλλο δὲν τὸ χωρίζει ἀπὸ τοὺς λίθους, πλὴν ὀλίγη πλειοτέρα στιλπνότης· ἀλλ' εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γνωρίζοντος νὰ τὸ μεταχειρισθῇ, γίνεται δόξης αἰωνίου ὄργανον. Δὲν θέλουν σὲ φανῆν οἱ λόγοι μου τολμηροί, ἐὰν συλλογισθῆς, ὅτι

δὲν γράφω οὐδὲ λέγω τοιούτους λόγους, πλὴν εἰς τοὺς ἀξίους νὰ τοὺς ἀκούωσιν. Ὑγίαινε καὶ πάλιν εὐδαιμονῶν!

30 Δεκεμβρίου 1814.

14.

Ἐκ Παρισίων, 8 Φεβρουαρίου 1815.

Κύριε Πατριε!

Καὶ πάλιν ἀσπάζομαί σου τὴν τιμιότητα. Κατὰ τὴν 30 Δεκεμβρίου 1814 ἀπεκρίθην εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς τὴν 4 Νοεμβρίου, παρακαλῶν νὰ μὲ ἐμβάσῃ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τῶν ἀπὸ τοὺς Κυθωνιάτας σταλθέντων γρ. 5000, διὰ νὰ προμηθεύσω τὰ ζητούμενα παρ' αὐτῶν.

Τὰ παρήγγειλα λοιπόν, καὶ ὡς μὲ εἶπεν ὁ ὀργανοποιός, θέλουν εἶσθαι ἔτοιμα περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐρχομένου μηνός. Ἄλλ' ὁμως ἀπόκρισιν ἀκόμη παρὰ τῆς τιμιότητός σου δὲν ἔχω. Ὅθεν καὶ πάλιν τὴν ἐνθυμίζω, ἐὰν ὅταν λάβῃ τὴν παροῦσάν μου δὲν ἐφρόντισεν ἀκόμη τὴν ἀποστολὴν, ἀντὶ τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας, νὰ μὲ ἐμβάσῃ ὀλόκληρον τὴν ἀξίαν τῶν 5000 γρ. Ἐὰν ὁμως μὲ ἐμβάσῃ, κατὰ τὴν ζήτησίν μου μόνον τὸ ἥμισυ, νὰ φροντίσῃ (παρακαλῶ) νὰ ἐμβάσῃ καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ, ἢ κατ' εὐθεΐαν εἰς ἐμέ, ἢ εἰς τὸν ἐν Βιέννη κύριον Ἀλέξανδρον Βασιλείου, ὅπως συμφέρει πλέον ἢ ἀλλαγὴ τοῦ ἀργυρίου.

Ταῦτα τὴν παρακαλῶ νὰ πράξῃ χωρὶς ἀργοπορίαν, καί, εὐχόμενος ὑγείαν καὶ εὐδαιμονίαν, μένω.

Εἰς τὰς προσταγὰς σου πρόθυμος

ΚΟΡΑΗΣ

15.

13 Φεβρουαρίου 1815.

Τιμώτατε κύριε Πατρινέ,

Εἰς ἀπόκρισιν τῆς ὁποίας μ' ἔγραψες κατὰ τὴν 20 Ἰανουαρίου, εἶδῶ κλεισμένον σὲ πέμπω τὸ προτέστον τῆς μὴ ἀποδοχῆς τῆς συναλλαγματικῆς. Πιθανὸν ἢ μᾶλλον βέβαιον, εἶναι, ὅτι καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ διορία τῆς, δὲν θέλει τὴν πληρώσειν.

Ἡ ἀποτυχία αὕτη, φίλε, μὲ ζαλίζει τὸν ἀσθενῆ καὶ πολυάσχολον γέροντα. Τὰ φυσικὰ καὶ μαθηματικὰ ὄργανα τὰ διὰ τοὺς Κυδωνιάτας ἐπαράγγειλα εὐθύς, ἐπειδὴ ἤμην βέβαιος ὅτι δὲν ἤθελα ἀπαντήσειν οὐδεμίαν δυσκολίαν περὶ τῶν ἀργυρίων. Ὁ ὀργανοποιὸς μὲ ὑπεσχέθη νὰ μὲ τὰ παραδώσῃ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου. Ὅθεν παρακαλῶ σε (νὰ ζήσης!) νὰ μὲ προφθάσῃς ἀργύρια μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ταχυδρόμου.

Εἰς τὴν 7 τοῦ παρόντος σ' ἐπαρεκάλουν νὰ μὲ ἐμβάσης τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τῶν 5000 γρ. τὰ δὲ λοιπὰ νὰ στείλῃς ἢ ἐμὲ ἀμέσως, ἢ τὸν Κ. Ἀλέξανδρον Βασιλείου. Τώρα ὁμως ἐπιθυμῶ νὰ μὲ ἐμβάσης ὁλόκληρον τὴν ποσότητα τὸ γρηγορώτερον, καὶ ἂν ἦναι δυνατὸν, ὄχι εἰς συναλλαγματικὴν, ἀλλ' εἰς ἀπλὴν διαταγὴν, ἢ πρὸς τὸν Μαρτίνον, ἢ πρὸς ἄλλον τραπεζίτην, νὰ μὲ πληρώσῃ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποῦ τὴν ἰδῆ. Οὕτω πρᾶξε, παρακαλῶ σε, νὰ μὲ ἐλευθερώσῃς ἀπὸ τὴν ζάλην, μηδὲ νὰ ἀργοστολῇ ἢ πρὸς τοὺς Κυδωνιάτας ἀποστολὴ τῶν ἀναγκαίων.

Πρόσθεσ εἰς τὰ μέλλοντα νὰ σταλῶσι τὴν σημειωμένην εἰς τὸ ὄπισθεν τοῦ προτέστου δαπάνην φρ. 6¹⁰⁰/₅₅.

Ἵγίαινε εὐδαιμονῶν !

Εἰς τὰς προσταγὰς τῆς ὄλος

ΚΟΡΑΗΣ.

16.

Ἐκ Παρισίων, 4 Ἀπριλίου 1815.

Τιμώτατε κύριε Πατριε!

Ἀσπάζομαί σε φιλικῶς. Τὰς ἐπιστολάς σου τῆς 3 καὶ τῆς 7 Μαρτίου μὲ τὰς πρώτας καὶ δευτέρας δύο συναλλαγματικῶν διὰ φρ. 2347 ἔλαβα· καὶ τὰς ἐδέχθησαν οἱ μέλλοντες νὰ τὰς πληρώσωσιν.

Ἐδῶ κλεισμένην σὲ πέμπω καὶ τὴν προσταχθεῖσαν τῶν 2000 καὶ ἀποβαλθεῖσαν, συνωδευμένην μὲ τὸ προτέστον τῆς. Μὴν ἀργοπορήσης λοιπόν, παρακαλῶ, νὰ μ' ἐμβάσης καὶ ταύτην τὴν ποσότητα, διὰ νὰ ἐκπληρώσω τὰς παραγγελίας τοῦ Κυδωνιακοῦ γυμνασίου, τῶν ὁποίων μέρος ἐτελειώθη τὸ ἐξῆς.

Δύο σανδύκια σημειωμένα GC N° 1 καὶ 2 μὲ ὄργανα Φυσικῆς, Χημικῆς, Γεωγραφίας καὶ Βιβλία ὀλίγα τινὰ ἐστάλησαν περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαρτίου πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Κ. Πέτρον Σκυλίτζην Ὀμηρίδην. Αὐτὰ ἦσαν διωρισμένα νὰ κατευθυνθῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ Μασσαλίας. Ἄλλ' ἐκρίθη ἔπειτα εὐλογον, συνευδοκοῦν-

τος και του εδω ευρεθεντος κατα τυχην κυριου Σταμάτη Ροδοκανάκη, να πεμφθῶσι πρώτον αὐτοῦ, ἔπειτα αὐτόθεν εἰς Ἑλλάδα.

Ἐγραψα λοιπὸν πρὸς τὸν Ὀμηρίδην, νὰ κατευθύνῃ αὐτοῦ εἰς ὄνομα τῆς τιμιότητός σου τὰ δύο ταῦτα σανδύκια, τὰ ὁποῖα και τὸν παρεκάλεσα νὰ τὰ ἀσφαλίσῃ ἐκεῖθεν ἕως αὐτοῦ διὰ φρ. 2300 ἀπὸ τοὺς θαλασσίους κινδύνους, προσθέσας ἔτι και τοῦτο, ὅτι, ἐὰν διὰ τὰς περιστάσεις ἦναι πολύτιμος ἢ ἀσφάλις (sicurtà) ἐκεῖ, νὰ σὲ μηνύσῃ νὰ τὴν ἐνεργήσῃς αὐτοῦ.

Ὅταν σὺν θεῷ λάβῃς τὰ δύο ταῦτα σανδύκια, φρόντισε (νὰ ζήσῃς) νὰ τὰ κινήσῃς αὐτόθεν διὰ τὴν Σμύρνην πρὸς τὸν Κ. Στέφανον Ράλλην, διὰ νὰ τὰ κατευθύνῃ ἐκεῖθεν εἰς Κυδωνίας. Εὐλογον μὲ φαίνεται νὰ τὰ ἀσφάλισης και πάλιν ἀπὸ τοὺς θαλασσίους κινδύνους διὰ τὸ αὐτόθεν ἕως ἐκεῖ ταξείδιον.

Προσμένων ἀπόκρισιν και ἀργύρια, σ' εὐχομαι ἀδιάκοπον ὑγείαν και εὐδαιμονίαν!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου πρόθυμος
ΚΟΡΑΗΣ.

17.

Ἐκ Παρισίων, 5 Μαΐου 1815.

Τιμιώτατε κύρ Πατριε!

Ἐδῶ κλεισμένας εὕρισκει τὴν πρώτην και τρίτην συναλλαγματικὴν τῶν 747 φράγκων μὲ τὸ προτέστον

τῆς μὴ πληρωμῆς των. Τὴν 4 Ἀπριλίου σ' ἐπεμψα καὶ τὴν ἄλλην τῶν 2000 ὁμοίως μὲ προτέστον τῆς μὴ πληρωμῆς των. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας φθάνει καὶ ἡ διορία τῆς τρίτης 1900, ἣτις ἐνδέχεται νὰ λάβῃ τὴν αὐτὴν τύχην. Δὲν ἐμπορεῖς νὰ λογιᾶσθαι πόσῃ ζάλῃν προξενοῦν εἰς τὴν κεφαλὴν μου τὰ τοιαῦτα. Ἄλλον νὰ μεμφθῶ δὲν εἶναι δίκαιον παρὰ τὴν τύχην μου. Μ' ὅλον τοῦτο, δὲν ἦτο τάχα δυνατὸν νὰ διορίσθαι ἐδῶ τραπεζίτην νὰ μὲ πληρῶσῃ τὰς ποσότητας ταύτας, καὶ ἔπειτα αὐτὸς νὰ τὰς σύρῃ διὰ συναλλαγματικῆς ἀπὸ τὴν τιμιότητά σου ;
Υἱαίνει Εὐδαιμονῶν !

Εἰς τὰς προσταγὰς τῆς
ΚΟΡΑΗΣ

18.

(Προηγεῖται ἡ ἀνωτέρω, τῆς 5 Μαΐου, ἐν ἀντιγράφῳ, μετὰ τῆς ὑπογραφῆς καὶ κατόπιν).

17 Μαΐου 1815.

Μετὰ τὴν προσταλθεῖσαν ἐπιστολὴν μου (τῆς ὁποίας εἶναι τὸ ἄνω ἀντίγραφον) ἔλαβα τὴν ὁποίαν μ' ἔγραψες τὴν 25 Ἀπριλίου, ὁμοῦ καὶ τὴν ἐγκλεισμένην συναλλαγματικὴν 2000 φρ. πρὸς τοὺς Perregaux et Lafitte, οἱ ὅποιοι τὴν ἐδέχθησαν. Ἐπληρώθη καὶ ἡ τῶν 1600 φρ. Ἄπορεῖς ὅτι δὲν σ' ἔσυρα πάραυτα τὴν ἀποβαλθεῖσαν τῶν 2000 φρ. Ἀλλὰ δὲν ἐξεύρεις, φίλε, μὲ ποῖον ἀνά-

ποδον ἄνθρωπον ἔχεις νὰ κάμῃς, ἀνάποδον μάλιστα εἰς τὰς τοιαύτας χρηματικὰς ληψοδοσίας· πρόσθεσε εἰς τὴν ἀθεράπευτον ταύτην ἀναποδίαν καὶ τὸ γῆρας, καὶ τὰς γεροντικὰς ἀσθενείας, καὶ πρὸς τούτοις τὰς καθημερινὰς μου ἀσχολίας, καὶ θέλεις καταλάβειν, ὅτι οὔτε καιρὸς οὔτε δύναμις μὲ μένει νὰ ἀσχολῶ τὴν κεφαλὴν μου εἰς ἄλλα παρὰ τὸ ἔργον μου.

Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ κύριος Ὀμηρίδης, ἐπειδὴ εὐρίσκετο ἐκεῖ πλοῖον ἕτοιμον γραικικὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα, μ' ἐρώτησε δι' ἐπιστολῆς, ἂν δὲν ἦτο (ὡς καὶ αὐτὸς τὸ ἔκρινε) συμφερότερον νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν γραικὸν ναύκληρον καὶ τὰ τῶν Κυδωνιατῶν καὶ τὰ τῶν Χίων σανδύκια. Ὅθεν τὸν ἔγραψα νὰ τὰ παραδώσῃ, γράψας ἐνταυτῷ καὶ πρὸς τὸν φίλον μου κύριον Βάμβαν (ὅστις τὴν ὥραν ταύτην πιθανὸν ὅτι ἐκατευοδώθη αὐτοῦ μετὰ τοῦ κυρίου Ροδοκανάκη) νὰ ἀναιρέσῃ ἢ νὰ ἐπικυρώσῃ αὐτόθεν τὴν εἰς τὸν Ὀμηρίδην δοθείσαν γνώμην μου.

Χαίρω καὶ ὅτι εὐρίσκονται αὐτοῦ νέοι Χῖοι, ἐπαίνου (ὡς λέγεις) ἄξιοι, καὶ ὅτι συγχαίρεις εἰς τὴν κοινὴν καὶ ἀπροσδόκητον εὐτυχίαν τοῦ γένους μας. Δὲν ἔμεινεν ἀμβολία, πλὴν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν μωρῶν, ἢ τῶν κακῶν, ὅτι ἔφθασε καὶ τῶν Γραικῶν ὁ καλὸς καιρὸς· καὶ ἔφθασε μὲ τόσῃν ὀρμῇν ὥστε καμμία δύναμις ἀνθρώπινος δὲν εἶναι πλέον καλὴ νὰ μᾶς ὀπισθοποδίσῃ.

Τὸ *Korρίζω* εἶναι *Γυρίζω*. Τὸ *Creditore* κατὰ μὲν λέξιν εἶναι *Ἐμπιστευτής*· ἀντ' αὐτοῦ ὁμως προσφυσέτερον εἶναι νὰ λέγωμεν *Δανειστής*· ὅ,τι δίδῃ τις μὲ σκοπὸν νὰ τὸ λάβῃ ὀπίσω, τὸ δανεῖζει. Τὸ *Protesto* ἔχει λέξιν εἰς τοὺς παλαιούς. Ἔλεγαν *Διαμαρτυρία*, καὶ τὸ *Protestare*, *Διαμαρτυρῶ* ἢ *Διαμαρτύρομαι*. Τὸ *Data* εἶναι

Μηρολόγημα. Κάλλιον ἤθελεν ἴσως εἶσθαι τὸ *Ἡμερολόγημα*. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ βυζαντινὴ διπλωματία, εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἀναξίων μας γραικορωμαίων αὐτοκρατόρων, ἐμεταχειρίζετο τὴν λέξιν *Μηρολόγημα*, εὐλογον εἶναι νὰ τὴν φυλάξωμεν.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι εὐκολομάσητα, ἐπειδὴ σημαίνουσιν ἐννοίας τὰς ὁποίας εἶχον καὶ οἱ παλαιοί. Ἄλλὰ *Καμβιάλας* δὲν ἤξευραν. Πῶς θέλεις λοιπὸν νὰ σοῦ βαπτίσω τὸν *Trattario*, λέξιν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἴταλοὺς βάρβαρον; Ὅστις σύρει, ἤγουν δίδει χαρτίον νὰ πληρωθῆ εἰς ἄλλην πόλιν, ἀντὶ τοῦ ὁποίου λαμβάνει ἢ ἀργύριον, ἢ τὴν ἀξίαν (*valuta*) τοῦ ἀργυρίου, εἶναι *Καταλλάκτης*, καὶ τὸ χαρτίον προσφύεστερον καὶ συντομώτερον ἤθελε ὀνομασθῆν *Καταλλακτὴ* παρὰ συναλλαγματική. Ἄλλὰ καὶ ὅστις μέλλει νὰ πληρώσῃ τὴν καταλλακτὴν, κ' ἐκεῖνος δικαίως *Καταλλάκτης* ὀνομάζεται, ὡς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ Ἴταλικὸν (*trattario*) τὸ ὅποιον, ἂν ἐξετάσῃς τὴν ἀληθῆ σημασίαν του, εἶναι *Σύρτης* πλέον ἀρμόδιον εἰς τὸν δίδοντα παρὰ εἰς τὸν πληρόνοντα τὴν καταλλακτὴν. Ἄλλ' ἡ ἀνάγκη ἐδίδαξε τὴν βαρβαρότητα. Il faut cependant se tirer de cet embarras. Ἐὰν σὲ φαίνεται (ἢ σὰς φαίνεται) εὐλογον, ὀνόμαζε τὴν *Καμβιάλα*, *Καταλλακτὴν*, (θηλυκῶς), τὸν σύροντα *Καταλλάκτην* (ἀρσενικῶς), τὸν μέλλοντα νὰ τὴν πληρώσῃ *Ἀντικαταλλάκτην* (ἢ βαρβάρως, ὡς οἱ Ἴταλοὶ *Καταλλακτάρην*), τὸ *Κάμβιον*, *Καταλλαγήν*, καὶ τὸ *Προτέστον*, *Διαμαρτυρίαν*. Σ' εὐχομαι εἰς ὅσα πράττεις ἐπιμαρτυρίας, καὶ ὄχι διαμαρτυρίας!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου
ΚΟΡΑΗΣ.

19.

Ἐκ Παρισίων, 18 Μαΐου 1815.

Τὴν τιμιότητά σου ἀσπάζομαι !

Χθὲς σ' ἔγραψα κατ' εὐθείαν (μεταγράψας καὶ τὸ ἴσον τῆς 5 Μαΐου) εἰς ἀπόκρισιν τῆς ἐπιστολῆς γραμμένης 25 Ἀπριλίου. Ἀπὸ ταύτην μακθάνεις ὅτι ἔλαβα τὴν πρὸς τὸν Perregaux *Καμβιά.λε* 2000 φρ., ὅτι μ' ἐπληρώθη ἢ τῶν 1608 φρ. καὶ ὅτι σ' ἐστάλθη ὀπίσω μὲ τὸ *προτέστον* τῆς μὴ πληρωμῆς ἢ τῶν 747 φρ.

Φοβούμενος μὴ ἡ ἀνωμαλία τῶν περιστάσεων ἐμποδίσῃ τὴν αὐτοῦ διάβασιν τῆς ἐπιστολῆς μου ἔκρινα εὐλογον νὰ σὲ γράψω καὶ τὴν παροῦσαν διὰ Μασσαλίας.

Υγίαινε εὐδαιμονῶν !

Εἰς τὰς προσταγὰς τῆς
ΚΟΡΑΗΣ.

20.

Ἐκ Παρισίων, 11 Ἰουνίου 1815.

Τιμιώτατε κύριε Πατριε !

Μετὰ τὴν 17 Μαΐου ἐπιστολήν μου, ἔλαβα τὴν ὁποίαν μ' ἔγραψες εἰς τὴν 26 τοῦ αὐτοῦ, ὁμοῦ καὶ τὸ περιεχό-

μενον εις αυτην ενταλτικον η ενταλτηριον (mandat) δια 753 φρ. τα οποια επληρωθησαν.

Το σφαγμα δεν ειναι μονου του Αβοκατου, αλλα και του τυπογραφου, εις τον οποιον εδωκα δια πληρωμων χρεωστουμενων τυπογραφικων εξοδων την συναλλαγματικην των 747. Οθεν εαν αυτοι οι δυο εφερθησαν ως ζωα, συμπερανε ποτον ορνεον ακολουθει να ημαι εγω εις τα τοιαυτα.

Ο της Μασσαλιας Ομηριδης εκρινε συντομωτερον και οικονομικωτερον να παραδωση τα δυο σανδυκια των Κυδωνιατων εις Ψαριανον ναυκληρον ετοιμον να πλεύση δια την Ελλάδα, εις τον οποιον επαράδωκε και αλλα 13 δια τους Χιους. Εις την προτερην μου σ' ελεγα οτι ο Perregaux ιδεχθη την συναλλαγματικην των 2000 φρ. ητις μελλει να πληρωθη προς το τελος του παρόντος μηνός.

Απο την σιωπην σου συμπεραίνω, οτι δεν εκατευωδόθησαν ακομη αυτου οι καλοι και πιστοι μου φιλοι, ο μελλων να σχολαρχηση εις την Χιον Βαμβας, και ο συνοδοιπορος του Σταματης Ροδοκανακης. Απορω πολυ δια την αργοποριαν των. Ασπασαι, να ζησης! απο μερους μου και αυτους και τον κυρ Θωμαν Σπανιολακην.

Υγιαينه ευδαιμονων!

Εις τας προσταγας της προθυμος ο
ΚΟΡΑΗΣ.

ΙΑ'.

Πρὸς Κ. ΒΑΡΔΑΛΑΧΟΝ.

21.

24 Ἰουνίου 1814.

Τὴν σοφολογιότητά σου ἀσπάζομαι φιλικῶς. Μὴ μεμφοθῆς παρακαλῶ σε, τῆς πρὸς τὴν ἐπιστολὴν σου ἀποκρίσεώς μου ταύτης μήτε τὴν τάξιν μήτε τὸν λακωνισμόν. Πίστευσον, ὅτι εἶσαι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀλίγων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους καὶ τιμῶ, καὶ ἀγαπῶ, ὡς ἀδόλως ἐπιθυμοῦντας τὴν ἀνάστασιν τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν νεκρᾶς Πατρίδος. Ἄλλὰ τὸ ἐπιθυμητόν, πρὶν ἔλθῃ, καὶ ἀνυπόφορον, ἀφοῦ μᾶς καταπλακώσῃ, γῆρας μ' ἐμποδίζει νὰ δεῖξω διὰ πολλῶν λόγων τῆς ψυχῆς μου τὴν πολλὴν προθυμίαν.

Χαίρω, ὅτι ὀρθοδοξεῖς εἰς τὰ δόγματα τῆς φιλολογικῆς θρησκείας, κρίνων ὠφελίμους καὶ τὰς πολλὰς τῶν αὐτῶν συγγραφέων ἐκδόσεις, καὶ ἀναγκαίας τὰς εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν μεταφράσεις. Ἀπόδειξις τῆς ὠφελείας τῶν πρώτων εἶναι, ὅτι καὶ μετὰ τὰς πολλὰς ταύτας ἐκδόσεις μένουσιν ἀκόμη εἰς τοὺς ἐκδομένους συγγραφεῖς πολλοὶ τόποι χρεῖαν ἔχοντες διορθώσεως ἢ ἐξηγήσεως, καὶ προσμένοντες νέον ἐκδότην.

Χωρὶς τὰς δευτέρας, ὅστις ἐλπίζει γλώσσης διόρθωσιν, ἢ Ἑθνους παιδείαν, εἶναι ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων, περὶ τῶν ὁποίων λέγεται τὸ «Ἐλπίδες βόσκουσι τοὺς κενοὺς τῶν βροτῶν».

Ἄρκετὰ εἶναι ὅσα ἔχεις βοηθήματα εἰς τὴν μετάφρα-
 σιν τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ δὲν σὲ λείπει ἄλλο, πλὴν τὸ πρὸ
 μικροῦ ἐκδοθὲν ἐδῶ μέρος ἀπὸ τὸν Courier, περιέχον τὸ
 ΠΕΡΙ ΙΠΠΙΚΗΣ καὶ τὸν ΙΠΠΑΡΙΧΙΚΟΝ κείμενον καὶ μετά-
 φρασιν Γαλλικὴν μὲ σημειώσεις. Ὁ Λαρχέρος μετέφρασε
 πρὸ χρόνων πολλῶν τὸ ΠΕΡΙ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ· ἀλλὰ
 μὴ γνωρίζων αὐτό, κρίσιν οὐδεμίαν δύναμαι νὰ κάμω
 περὶ αὐτοῦ. Εἶναι καὶ ἄλλων ἄλλαι τινὲς μεταφράσεις
 Γαλλικαὶ μερῶν ἰδίων τοῦ Ξενοφῶντος, τὰς ὁποίας καὶ
 πρὶν ἰδῶ, ἠμπορῶ νὰ κρίνω περιττὰς εἰς τὸ ἔργον σου,
 δυνατόν νὰ τελειοποιηθῇ πλέον ἀπὸ τὴν ἰδίαν σου προ-
 σοχήν, παρὰ ἀπὸ ἄλλων βοήθειαν. Αἱ περισσώτεραι μετα-
 φράσεις τῶν ἀθλιῶν Ἑλληνιστῶν (ἐπειδὴ εὐρίσκονται
 πολλοὶ τοιοῦτοι καὶ εἰς τὴν σοφὴν Εὐρώπην) γίνονται
 μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Λατινικῆς γλώσσης, χωρὶς τῆς ὁποίας
 πολλοὶ τόποι τοῦ κειμένου δὲν ἤθελον εἶσθαι εἰς αὐτοὺς
 σαφέστεροι ἀπὸ τὰ γραμμίνα εἰς Κινεζικὴν γλῶσσαν, καὶ
 αἱ σημειώσεις τῶν περισσοτέρων εἶναι ἀληθῶς σημειώσεις
 παιδαριώδεις, ὡς ὀνομάζονται αἱ σημειώσεις τοῦ Ταίλου
 εἰς τὸ προοίμιον τοῦ Ξενοφωντείου λεξικοῦ Σελ. 12, τοῦ
 συντεθέντος ἀπὸ τὸν Sturz. Μὴ ἀποπλανᾶσαι λοιπὸν εἰς
 ζήτησιν πλειοτέρων βοηθημάτων· ἀλλὰ δαπάνησε μάλι-
 στα τὸν καιρὸν εἰς τὸν παραλληλισμὸν τῶν τόπων, ὅσα-
 κίς εὐρίσκεις καμμίαν δυσκολίαν, καὶ ὁ παραλληλισμὸς
 εἶναι εὐκόλος μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ καλοῦ Λεξικοῦ τοῦ
 Sturz.

Ὅσα σὲ λέγω, σοφὲ διδάσκαλε, περὶ τοῦ Ξενοφῶντος
 σου τὰ αὐτὰ λέγω καὶ πρὸς τὸν λογιώτατον Κυριακὸν
 περὶ τοῦ Λουκιανοῦ· ἄρκετὰ βοηθήματα ἔχει καὶ αὐτός.
 Ἄνωνυμον μετάφρασιν εἰς τὸ Γαλλικὸν δὲν ἐξεύρω ποίαν

λέγει. Ἡ νέα εἶναι τοῦ *Bellin de Ballu*, 1788 εἰς τόμους 6, ἡ ὁποία ἤθελε τὸν εἶσθαι ἀναγκαῖα διὰ τινος καλῆς διαφόρου γραφῆς, συναγμένης ἀπὸ ἀντίγραφα, ἂν αἱ γραφαὶ αὗται δὲν ἦσαν σημειωμένοι εἰς τῆς δεκατόμου τὸν τελευταῖον τόμον ἀπὸ σελ. 123 ἕως σελ. 161.

Ταῦτα λέγω περὶ τῶν βοηθημάτων. Συγχωρήσατε εἰς τὴν γεροντικὴν μου ἡλικίαν νὰ προσθέσω ὀλίγα τινα περὶ τοῦ τρόπου τῆς μεταφράσεως. Ἡ γλῶσσά μας δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ βοηθήσῃ τὸν μεταφραστὴν, ὡς βοηθοῦσι τὰ καλὰ ἔργαλεια τοὺς παντὸς εἶδους τεχνίτας. Ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ ὄχι τὸ νὰ μὴ μεταφράζωμεν, ἐπειδὴ ἐκρίθησαν ἀναγκαῖαι αἱ μεταφράσεις· ἀλλὰ μεταφράζοντες νὰ ἤμεθα πληροφορημένοι, ὅτι ἔχομεν δύο κόπους ἀντὶ ἑνός, καὶ κατὰ ταύτην τὴν πληροφορίαν νὰ γυμνάζωμεν τὰς δυνάμεις μας. Εἰς τὰ ἔχοντα γλῶσσαν σταθερὰν καὶ κανονισμένην ἔθνη ὁ μεταφραστὴς δὲν ἔχει ἄλλο χρέος, πλὴν τὸ νὰ ἐκφράσῃ πιστῶς καὶ ὅσον εἶναι δυνατὸν κομψῶς τὰς ἐννοίας τοῦ μεταφραζομένου συγγραφῆως. Ἀπὸ μᾶς τοὺς ταλαιπώρους ὅστις ἀναλαμβάνει βᾶρος μεταφραστοῦ, φορτόνεται βᾶρος διπλοῦν, νὰ ἐκφράσῃ πιστῶς τὰς ἐννοίας, καὶ νὰ ξέη, ν' ἀκονίζῃ καὶ νὰ μετακονίζῃ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν, εἰς πᾶσαν περιόδον καὶ φράσιν, ἐνταυτῷ καὶ τὸ ἔργαλείον του, διὰ νὰ τὸ καταστήσῃ ἱκανὸν εἰς τὴν ἐκφρασιν ταύτην. Ἄν δὲν τὸ ξέση, γίνεται χυδαία καὶ ἀηδὴς ἡ μετάφρασις του· ἂν τὸ ξέση ὑπέρμετρα, γίνεται ἀκατάληπτος εἰς τοὺς χυδαίους, διὰ τοὺς ὁποίους μάλιστα ἐπαγγέλλεται ὅτι μεταφράζει. Εἶναι καὶ ἄλλο ἄξιον προσοχῆς πολλῆς· τὸ ξέσμα τοῦτο δὲν περιορίζεται εἰς λέξεων ἢ φράσεων διορθώσεις μόνας, ἀλλ' εἰς ὅλην τὴν σύνθεσιν καὶ συναρμογὴν

τοῦ ὕφους. Πόσῃν δύνάμειν ἔχει ἡ σύνθεσις τὸ ἔδειξεν ὁ θαυμαστός κριτικὸς Διονύσιος, παραβάλλων αὐτὴν εὐφύεστατα μὲ τὴν μαγικὴν τῆς Ἀθηνᾶς ῥάβδον. Ἡ αὐτὴ λέξις κατὰ τὸν τόπον, ὅπου εὐρίσκεται, εἰς τὴν φράσιν ἢ περίοδον, προξενεῖ διάφορα ἀποτελέσματα εἰς τὴν ἀκοὴν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν. Ὅταν κατέχη τὸν ἴδιον αὐτῆς καὶ πρέποντα τόπον, τὴν μὲν γυμνασμένην ἀκοὴν εὐφραίνει, τὴν ἀγύμναστον δὲ καὶ ἄμουσον πρῶτον μὲν ἐκπλήττει, ἔπειτα δὲ κινεῖ εἰς θαυμασμόν, καὶ τελευταῖον εἰς μίμησιν, μητέρα καλὴν δύο καλῶν τέκνων, τῆς διορθώσεως τῆς γλώσσης, καὶ τῆς διορθώσεως τῶν κεφαλῶν ὅλων τοῦ ἔθνους. Ἡ εἰς ἀλλήλους ἀντενέργεια γλώσσης καὶ ἐννοίας δὲν εἶναι νέον ἄκουσμα διὰ σᾶς, καὶ ἂν ἀπορῆ τις ἀκόμη, ὅτι ὁ κακὰ γράφων καὶ κακὰ συλλογίζεται, καθὼς πάλιν ὁ κακὰ συλλογιζόμενος κακὰ γράφει, ἅς στρέψη τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τοὺς σχολαστικοὺς μας.

Εἶναι, φίλε διδάσκαλε, καὶ ἄλλα πολλὰ παρατηρήσεως καὶ προσοχῆς ἄξια εἰς τὰς μεταφράσεις, ἀλλ' οὔτε ἐγὼ δύνάμειν ἔχω νὰ ἐξαπλωθῶ περισσότερο, οὔτε σεῖς χρεῖαν ἔχετε νὰ τὰ μάθετε ἀπὸ ἐμέ.

Σὲ βεβαιώνω ὅτι σῶμα τῆς Ὀρθοδόξου Ὁμολογίας τοῦ Πλάτωνος δὲν μ' ἔμεινε κανέν. Ἄν εἶχα, ἤθελα σὲ τὸ πέμψειν μετὰ χαρᾶς.

Περὶ τῶν Αὐτοσχεδίων στοχασμῶν, θέλει σὲ γράψειν ὁ κύρ Ἀλέξανδρος Βασιλείου. Εὐδαιμόνει!

ὁ σὸς ΚΟΡΑΗΣ.

IB'.

Πρὸς ΕΥΑΝΘΙΑΝ ΚΑΪΡΗ, ΘΕΟΦΙΛΟΝ ΚΑΪΡΗΝ
καὶ Ἐφόρους Γυμνασίου Κυδωνιῶν.

22.

Ἐκ Παρισίων, 28 Ἰανουαρίου 1815.

Φιλτάτη Θυγάτηρ Εὐανθία!

Ἐπειδὴ πῶς ἄλλως ἔχω νὰ φανερώσω ὅσην μ' ἐπροξένησεν ἀπροσδόκητον χαρὰν ἡ ὠραία σου ἐπιστολή, πλὴν δίδων τὴν ὁποίαν ἤθελα σὲ δώσειν ὀνομασίαν, ἐὰν ἤμην ἀληθὴς καὶ γνήσιός σου πατήρ; Φιλτάτη λοιπὸν θυγάτηρ, ἐπαινῶ σου τὴν παιδείαν, καὶ μάλιστα τὴν προθυμίαν νὰ τὴν αὐξήσης, καὶ νὰ τὴν κοινωνήσης εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους.

Ἄλλ' ἂν ἀγαπᾷς νὰ τὴν αὐξήσης, πρέπει νὰ ἀποφυγῆς τὸν ὁποῖον τρέχεις μέγαν κίνδυνον, νὰ μείνης καὶ τῶν πλείον ἀπαιδευτῶν ὑποδεεστέρα. Ἄν ὁ ἀδελφός καὶ εὐεργέτης σου ἦναι ἀρκετὸς νὰ σὲ διδάξῃ καὶ τὸν κίνδυνον καὶ τὰ μέσα τῆς ἀποφυγῆς, δὲν θέλουν ὁμῶς εἶσθαι περιτταὶ οὐδ' ἐμοῦ τοῦ γέροντος αἱ συμβουλαί, ἐὰν ὡς φιλοστόργου πατὴρ παραγγεῖλαις δώσης εἰς αὐτὰς προσοχὴν.

Ἀνάγκη εἶναι πρὸ πάντων, φίλη Εὐανθία, νὰ μὴ σὲ λανθάνῃ τί σημαίνει ἡ σοφία. Ὅσα σ' ἐδίδαξε, καὶ ὅσα μέλλει νὰ σὲ διδάξῃ ὁ ἀγαπητός σου ἀδελφός, εἶναι ὄργανα καὶ μέσα τῆς σοφίας, ὄχι αὐτὴ ἡ σοφία. Ἐπειδὴ ὅλα

ταῦτα, ἢ καὶ τὰ πλείοτερα, δύναται τις νὰ μάθῃ, καὶ μ' ὅλα ταῦτα νὰ μείνῃ ἄσοφος, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτῶν τῶν ἀσόφων ἀσοφώτερος καὶ ἀπαιδευτότερος. Ἡ ἀληθινὴ σοφία, τέκνον ἀγαπητόν, εἶναι ὡς τὴν ὠρίζαν οἱ πρόγονοί μας, ἡ **Τέχνη τοῦ βίου**.

Καθὼς διὰ νὰ κτίσῃ τις οἶκον, πρέπει νὰ ἦναι οἰκοδόμος, νὰ ράψῃ ἐνδύματα, ράπτῃς καὶ καθεξῆς, ὁμοίως δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους χρείας, ὅ,τι θέλει τις νὰ κατασκευάσῃ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ἀνάγκη εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Παρόμοια καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ὡς πρέπει, εἰς τὸ ὅποιον ἡ φύσις τὸν ἐγέννησε γένος, ἢ ἡ τύχη τὸν ἐδιώρισε βίου ἐπάγγελμα, πρέπει νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ βίου. Ἡ τέχνη αὕτη δὲν ἀλλάσσει· ἀλλὰ προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὰς διαφόρους τῆς τύχης, ἢ τῆς φύσεως περιστάσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἄλλως ζῶσιν αἱ γυναῖκες παρὰ τοὺς ἄνδρας, ἄλλως πάλιν ἐκ τούτων οἱ Προφέσσορες παρὰ τοὺς πραγματευτάς, καὶ οὗτοι πάλιν ἀπὸ τοὺς ἰδίως ὀνομαζομένους τεχνίτας· ὅλοι ὁμως εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς τέχνης τοῦ βίου ἐπιθυμοῦντες νὰ κτυπήσωσιν, ἤγουν νὰ ζήσωσιν εὐδαιμόνως. Ἄλλὰ τὸ εὐδαιμόνως τοῦτο σημαίνει ἐναρέτως· διότι ὅστις ἐλπίζει νὰ εὐδαιμονήσῃ χωρὶς ἀρετὴν, βόσκειται ἀπὸ ματαιίας ἐλπίδας, πλανώμενος ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, ἕως νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελευταίαν του ὥραν, καὶ τότε νὰ καταλάβῃ, ὁ ἄτεχνος καὶ ἄτυχος, ὅτι ἔτρεξε τὸ στάδιον ὅλον τοῦ βίου χωρὶς τὴν πολύτιμον τέχνην τοῦ βίου. Ἄς ἐλθωμεν τῶρα εἰς τὴν ἔρευναν πῶς ἔχει ν' ἀποκτήσῃ τὴν τέχνην ταύτην ἢ καλὴ καὶ ἀγαθὴ Εὐανθία.

Τὴν σεμνότητα καὶ μετριοφροσύνην, ἀναγκαίας ἀρετὰς εἰς ὅλους, ἡ φύσις ὁμως τὰς ὠρισε στολισμὸν τῶν γυναι-

κῶν ἰδιαιτέρον. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ καθημερινὴ πείρα καὶ ἡ κρίσις, μὲ τὴν ὁποίαν, συμφώνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κρίνομεν ὅλοι τοὺς ἔχοντας τὰς τοιαύτας ἀρετάς, ἢ τὰς ἐναντίας κακίας. Ἀλαζῶν καὶ κομπαστῆς ἀνὴρ ψέγεται ὀλιγώτερον παρὰ γυναῖκα κομπάστριαν. Κατηγοροῦν τὸν ἄσεμνον ἄνδρα ὅσοι ἔχουσιν ἠθὴ χρηστά· ἀλλὰ γυναῖκα ἄσεμνον καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσεμνοὶ ἄνδρες ἀναγκάζονται νὰ κρίνωσι βδελυκτὴν ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς σεμνῆς καὶ μετριόφρονος γυναικὸς οἱ ἔπαινοι, εἰς τὸν μετριόφρονα καὶ σεμνὸν ἄνδρα γίνονται ἐκθειασμοί. Διὰ τί; διότι ἔλαβεν ἡ γυνὴ παρὰ τὸν ἄνδρα πλειότερα ἀπὸ τὴν φύσιν βοηθήματα νὰ ἦναι σεμνή.

Τὰ πλειότερα ὁμως ταῦτα βοηθήματα κινδυνεύουν νὰ ματαιωθῶσιν, ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῶν κακῶν παραδειγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ὁ φίλος ἀδελφός σου μακρὰν σὲ κρατεῖ, καὶ σὺ ἀφ' ἑαυτῆς εὐκολον εἶναι νὰ κρατηθῆς, ἐπειδὴ εἶναι ἔξω σου. Ἄλλ' εἶναι τις ἄλλος ἀπατεῶν, Εὐανθία, τόσον πλέον δυσφύλακτος, ὅσον εἶναι ἐσωτερικὸς καὶ σύντροφος ἀχώριστος ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ἡ φύσις μᾶς ἀναγκάζει νὰ συναναστρεφώμεθα καθ' ἡμέραν, καθ' ὥραν, κατὰ πᾶσαν ὥρας στιγμὴν. Ἐξεύρεις τίς εἶναι ὁ πλάνος οὗτος; Ἡ ἰδία μας ταλαίπωρος κεφαλή. Καὶ τὸ δυσκολώτερον τῆς ὁποίας ὀλίγον ἀρχήτερα ἔλεγα Τέχνης τοῦ Βίου μέρος εἶναι, νὰ φεύγη τις τοῦ πλάνου τούτου τὰς ἀπατηλὰς κολακείας. Καὶ ἂν δὲν μὲ πιστεύης, ἄκουσε τὰ χρυσᾶ τοῦ χρυσοῦ μας Πλάτωνος λόγια: «Τὸ » γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ πάντων χαλεπώτα » τον· ὅταν γὰρ οὐδὲ σμικρὸν ἀποστατῆ, ἀλλ' αἰεὶ παρῆ » ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν!» Ἡ δυσκολία τῆς φυλακῆς γίνεται τόσον μεγαλητέρα, ὅσον ἔχει προτερήματα

πλειότερα ὁ ἀπατώμενος καὶ σπανιώτερα, ἂν καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι ὄλον τὸ ἐναντίον. Τοῦτο σὲ λέγω, ὄχι διὰ νὰ σ' ἐμποδίσω ν' αὐξήσης τὴν εἰς τὰ μαθήματα προκοπὴν σου, ἀλλὰ νὰ σὲ κάμω προσεκτικώτεραν ἐναντίον τοῦ ἀπατεῶνος.

Ἴδου τί ἐνδέχεται νὰ σὲ λέγη κολακεύων καθ' ἡμέραν ὁ Πλάνος. « Εὐανθία, σὺ εἶσαι τοῦ πολλὰ μικροῦ ἀριθ-
 » μου τῶν λογίων γυναικῶν, καὶ εἰς τὰς Κυδωνίας, ἴσως
 » ἡ μόνη λογία. » Ἄν πιστεύσης τὰ δολερὰ ταῦτα λόγια
 τοῦ Πλάνου, αὐτὸς θέλει σὲ κάμειν ν' ἀμελήσης τὸ ἀπ'
 ὅσα ἐδιδάχθης, ἢ διδάσκεισαι ἀξιολογώτερον μάθημα, τὴν
Τέχνην τοῦ Βίου. Πρόσεχε, τέκνον, διὰ τοὺς οἰκτιρ-
 μούς τοῦ Θεοῦ. Ὅσον εἶναι μεγαλύτερος ὁ κίνδυνος, τόσον
 πλέον ἄγρυπνος πρέπει νὰ στέκης ἐναντίον τοῦ Πλάνου.
 Ὅσακις αὐτὸς σὲ κολακεύει μὲ τοιοῦτους σατανικοὺς λο-
 γισμούς, πρόβαλλε σὺ ἐναντίον του τὸν ἀληθινὸν καὶ φρό-
 νιμον τοῦτον λογισμόν. « Ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἡμῶν δυ-
 » στυχία μὲ κατασταίνει μίαν τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ. Ἐάν
 » ἐγεννώμην εἰς τοὺς χρόνους τῆς προγονικῆς λαμπρότη-
 » τος, ἤθελα εἶσθαι ἡ ἐσχάτη ἴσως τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ
 » τῶν καλῶς ἀναθραμμένων γυναικῶν· καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἐλ-
 » λὰς ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται τὸν πόθον τῆς λαμπρότητος
 » ταύτης, πιθανὸν ὅτι μετ' ὀλίγας ἐτῶν ἑκατοντάδας,
 » ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ ἀναβιώσω, θέλω πάλιν λογίζεσθαι
 » μία τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ. » Ὅποια ἦτον ἡ κατάστα-
 σις τῶν προγόνων ἡμῶν, ὅποια θέλει εἶσθαι, σὺν Θεῷ,
 τῶν ἀπογόνων μας, εἰς τοιαύτην σήμερον κατάστασιν
 εἶναι ἡ φωτισμένη Εὐρώπη· ὅπου εὐρίσκονται πολλαὶ γυ-
 ναῖκες στολισμέναι μὲ παιδεῖαν, ὄχι Προφασσώρων ἀδελ-
 φαί, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῆς ἐσχάτης τάξεως τῶν πολιτῶν.

Βλέπεις λοιπὸν ἀγαπητὸν τέκνον, ὅτι ἡ παιδεία, ἀντὶ
νά σοῦ ἐξεπάρη τὸν νοῦν, πρέπει νὰ σὲ παρακινήῃ εἰς δο-
ξολογίαν Θεοῦ, πρῶτον μὲν ὅτι σ' ἐγέννησεν εἰς τοιαύτην
χρόνου περίοδον, ὅταν ἡ ταλαίπωρος ἡμῶν πατρίς ἄρχισε
νὰ αἰσθάνεται τὰ καλὰ τῆς παιδείας· ἔπειτα ὅτι καὶ σ'
ἐγέννησεν ἀδελφὴν ἀνδρὸς ἱκανοῦ νὰ σὲ στολίσῃ μὲ παι-
δεῖαν. Ἡ πλέον ὁμως εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν δημιουργὸν
δοξολογία (πάλιν σὲ τὸ λέγω) εἶναι νὰ κατευθύνῃς ὄσσην
ἔχεις, καὶ ὄσσην μέλλεις ν' ἀποκτήσῃς παιδεῖαν εἰς τὴν
ἀνωτέραν ὄλων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν Τέχνην τοῦ
Βίου, καὶ νὰ τὴν μάθῃς τόσον καλὰ, ὥστε νὰ ἦσαι καλὴ
νὰ τὴν παραδίδῃς μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργον, καὶ εἰς τὰς
συνηλικιωτίδας σου παρθένους, καὶ, ὅταν σὺν Θεῷ ὑπαν-
δρευθῇς, εἰς τὰ τέκνα σου, διὰ νὰ δείξῃς μὲ ταύτην σου
τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι εἶσαι γνήσιον τῆς Ἑλλάδος τέκνον,
καὶ νὰ ἐπιταχύνῃς τὸ κατὰ σὲ τὴν ἀναγέννησιν τῆς κοι-
νῆς ἡμῶν μητρὸς καὶ πατρίδος.

Εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, φίλη θυγάτηρ, δὲν ἦτον νὰ γεν-
νηθῇς πρὸ πολλῶν, ἢ μετὰ πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν,
οὐδὲ νὰ ἐξισωθῇς μὲ τὰς παρελθούσας ἢ μὲ τὰς μελλού-
σας Ἑλληνίδας· εἰς τὴν ἐξουσίαν σου ὁμως εἶναι (μὴν
ἀμφιβάλλῃς ὅτι) νὰ ὑπερβάλλῃς πολλὰς ἀπὸ τὰς ἀρχαίας,
καὶ νὰ μὴ σὲ ὑπερβάλλῃ καμμία ἀπὸ τὰς μελλούσας εἰς
τὴν Τέχνην τοῦ Βίου, εἰς τὴν ὅποιαν μόνον στηρίζεται
ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, καὶ τῆς ὁποίας βραβεῖον εἶναι ἡ
ἀθανασία.

Ταῦτα σὲ λέγει ἀπὸ βάθους πατρικῶν σπλάγχχνων ὁ
γηραιὸς Κοραῆς. Ταῦτα μελέτα καθημέραν, ἂν θέλῃς νὰ
εὐδαιμονήσῃς ζῶσα, καὶ ν' ἀφήσῃς ἀφίνουσα τὴν ζωὴν,
ἀθάνατον ὄνομα. Σπούδασε, φίλον θυγάτριον, νὰ κατα-

σταθῆς ὁμοία τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν ἐζήτει ὁ Σολομὼν· σπούδασε, ἂν ἐρωτᾷ τις εἰς τὸ ἐξῆς, ὡς ἐκεῖνος, «Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὕρησει;» νὰ τὸν ἀποκρίνωνται οἱ γνωρίζοντές σε· «Τὴν ἐξ Ἄνδρου Εὐανθίαν.»

Καταγίνου εἰς ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν Ποιητῶν καὶ Συγγραφέων, καὶ μάλιστα τῶν κλασσικῶν. Ἄλλὰ καταγίνου ὡς μέλισσα, ἀπανθίζουσα ἀπ' αὐτοὺς ὅ,τι εἶναι χρήσιμον εἰς τὸ μέλι τῆς Τέχνης τοῦ βίου. Ἀναγίνωσκε συχνὰ τὸ συναξάριον τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος καυχήματος, τοῦ Σωκράτους, γραμμέρον κομψότερον ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, ἀληθέστερον ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα. Εἰς κανὲν ἔθνος δὲν ἐγεννήθη τοιοῦτος καλὸς τεχνίτης τοῦ βίου, ὁποῖος ὁ Σωκράτης. Μὴν ἀμελῆς τὸν θαυμαστὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ δεύτερον Σωκράτην, τὸν Πλούταρχον.

Φρόντιζε μάλιστα, ἂν θέλῃς ν' αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ καλὰ προκοπὴν σου, νὰ μεταδίδῃς τοὺς καρπούς της εἰς τὰς συνηλικιωτίδας σου Παρθένοισι. Δὲν ἔμπορεῖς τέκνον ἀγαπητὸν νὰ φαντασθῆς, πόσον γρήγορα αὐξάνουσι τὰ φῶτα, ὅταν μεταδίδωνται, καὶ πόσῃ ἡδονῇ προξενεῖ εἰς τὰς φιλανθρώπους ψυχὰς ἢ μετάδοσις αὐτῶν. Ὅταν κατὰ δυστυχίαν εὕρεθῇ τις περικυκλωμένος ἀπὸ βαρβάρους, πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ τοὺς φωτίσῃ· ἀλλέως κινδυνεύει νὰ βαρβαρωθῇ αὐτός. Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς τίνα ὄνειδίζει εἰς τὸν Εὐριπίδην, ὅτι ἔχασε τὰ ἦθη τοῦ διὰ τὴν μακρὰν μεταξὺ τῶν βαρβάρων διατριβῆν.

«Βεβαρβάρωσαι, χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις.»

Τὸν ὁποῖον σ' ἐσυμβούλευσα τῆς μελίσεως τρόπον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προγονικῶν μας βιβλίων, τὸν αὐτὸν πρέπει, Εὐανθία, νὰ μεταχειρίζεσαι καὶ εἰς τὰ βιβλία

τῶν ἀλλογενῶν, καὶ ἐξαιρέτως τῶν Γάλλων, ἐπειδὴ γνωρίζεις τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐπιθυμῆς καὶ νὰ μεταφράσῃς τι καὶ ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ συγγράμματα. Βιβλία ἄξια μεταφράσεως εἶναι καὶ πολλὰ καὶ καλὰ· ἀλλ' ὀλίγα ἀπ' αὐτὰ εἶσαι ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ μεταφράσῃς, καὶ διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας σου, καὶ διότι δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἐξεύρῃς ἀκόμη τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν τόσον καλὰ, ὥστε νὰ μεταφέρῃς τὰ νοήματα τῶν Γάλλων εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἢ ὅποια οὐδ' αὐτὴ ἀκόμη δὲν εἶναι οὔτ' ἀρκετὰ πλουσία, οὔτε ἀρκετὰ τριμμένη νὰ τὰ ἐκφράζῃ, χωρὶς κίνδυνον Γαλλισμῶν. Μ' ὅλον τοῦτο, τέκνον, καὶ αὐτὴ σου ἡ ἐπιθυμία εἶναι πολλῶν ἐπαίνων ἄξια.

Διὰ νὰ κάμῃς λοιπὸν ἀρχήν, σὺν Θεῷ, σὲ πέμπω τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν κομψὸν ἠθικὸν συγγραμμάτιον ἀπὸ γυναῖκα σοφὴν καὶ σεβάσμιον, τὴν κυρίαν Guizot. Ἄν ὄχι ἄλλο, γυμνάξῃς καὶ διὰ τῆς μεταφράσεως καὶ εἰς τῶν Γάλλων τὴν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν μητρικὴν σου. Ἐὰν ὅμως ἐπιτύχῃς νὰ κάμῃς τὴν μετάφρασιν τοιαύτην, ὅποια καὶ νὰ ἀναγινώσκειται μὲ εὐαρέστησιν, τότε θέλεις λάβειν ἀμοιβὴν τῶν κόπων σου τὸν ἔπαινον τῶν ὁμογενῶν, καὶ τὰς εὐλογίας ἐμοῦ τοῦ γέροντος, ὅστις ἀποθνήσκω πλέον εὐχαριστημένος, ἀφοῦ ἴδω ὅτι ἡ παιδεία ἐπροχώρησε καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ γένους μας τὰς γυναῖκας.

Ἐγίαινε καὶ πρόκοπτε εἰς τὴν Τέχνην τοῦ Βίου!

Ὁ εὐχέτης τῆς προκοπῆς σου,
ΚΟΡΑΗΣ.

Ἐκ Παρισίων, 28 Ἰανουαρίου, 1815.

*Κύριε Θεόφιλε Κατρη, τὴν σοφολογιότητά σου
ἀσπάζομαι.*

Τὴν ἐπιστολήν σου, ἕκτης Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος, ἔλαβα ὁμοῦ καὶ τὴν ἐπιστολήν τῶν ἀξιεπαίνων ἐπιστατῶν τῆς Σχολῆς σου, καὶ τὴν πρόξενον πολλῆς χαρᾶς εἰς ἐμὲ ἐπιστολήν τῆς ἀδελφῆς σου.

Τὸ γῆρας καὶ αἱ ἀσχολίαι δὲν μὲ συγχωροῦν ν' ἀποκριθῶ κατὰ τὸ παρὸν πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἀξίους ἐφόρους τοῦ γυμνασίου· θέλω τοὺς γράψειν, ὅταν ἐτοιμασθῶσι τὰ ὄργανα. Τὴν πρὸς Εὐανθίαν ἐπιστολήν ὁμως δὲν ἔκρινα δίκαιον ν' ἀναβάλω. Ἐπαινῶ πολὺ τὴν ὁποίαν ἔλαβες φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς τῆς· καὶ ἐπειδὴ ἐπέτυχες τὸν μακαρισμὸν τῶν λαλούντων εἰς ὧτα ἀκουόντων, καὶ δὲν ἐπελέκησες, κατὰ τὴν παροιμίαν, ζύλον ἀπελέκητον, μὴν ἀποκάμης νὰ τὸ πελεκᾶς καὶ νὰ τὸ καλλύνῃς, ἕως νὰ τὸ καταστήσῃς ἀρμόδιον νὰ ἐμβῇ καὶ αὐτὸ εἰς τὴν οἰκοδομήν, τοῦ πολλῆς ἀκόμῃς χρεῖαν ἔχοντος ὕλης, Ἑλληνικοῦ ναοῦ τῶν Μουσῶν. Ἀπὸ τὰ εἰς αὐτὴν πεμπόμενα βιβλία τὸ τῆς Madame Guizot εἶναι, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ παρὸν δύναται νὰ μεταφράσῃ. Συμβούλευέ την μάλιστα νὰ μὴ προσκολλᾶται πολὺ εἰς τὴν κατὰ λέξιν μετάφρασιν, ἀλλὰ μᾶλλον ν' ἀκολουθῇ τὰς ἐννοίας τῆς Συγγραφέως (ἃς συγχωρηθῇ καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ εἶπε παίζων καὶ ὁ Ἀριστοφάνης τῆς Γραμματέως.)

Τὸ κατὰ λέξιν φαίνεται πιστότερον· ἀλλ' ἔχει κίνδυνον νὰ εἰσάγῃ εἰς τὴν γλῶσσαν μας Γαλλισμούς, ὅταν μάλιστα ὁ μεταφράζων δὲν ἔχῃ τριβὴν οὔτε τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, οὔτε τῆς νῦν Ἑλληνικῆς.

Καλὸν ἦτον νὰ φροντίσῃς καὶ περὶ τοῦ γραμματικοῦ μέρους τοῦ γυμνασίου. Δὲν ἐξεύρω τίς παραδίδει τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Ὅστις ἂν ἦναι, συμβούλευσέ τον νὰ μάθῃ τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, ἐὰν δὲν τὴν ἐξεύρῃ. Ὅσοι ἐκ τῶν ἡμετέρων τὴν ἀγνοοῦν, στεροῦνται πολλὰ καλὰ βοηθήματα εἰς τὴν τελείαν ἀπόκτησιν τῆς Ἑλληνικῆς.

Εἶπα, ὅτι τὸ γῆρας μ' ἐμποδίζει ν' ἀποκριθῶ κατὰ τὸ παρὸν πρὸς τοὺς τιμιωτάτους Ἐφόρους· καὶ εἶπα τὴν ἀλήθειαν. Ὅτι καὶ γηραλαιότερος, καὶ ἐπομένως ἀσθενέστερος εἶμαι ἀπ' ὅτι μ' ἀφῆκες, δὲν ἔχει χρεῖαν ἀποδείξεως· ἀλλ' ὅτι καὶ πλειοτέρας ὁσων ἐγνώριζες ἔχω τώρα ἀσχολίας, τοῦτο βέβαια εἶναι ἄγνωστον εἰς σέ. Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἐμελέτησα νὰ ἀναβάλω τὴν πρὸς τοὺς Ἐφόρους ἐπιστολήν· ἀλλ' ὁμως ἐσηκώθη,

Πόλεμος οὐ φατός,
Πρὸς ἐμέ καὶ Θεούς,

ἐντὸς τῆς συνειδήσεώς μου. Τὴν ἐπρόβαλα ὁ ταλαίπωρος τὴν ἀσθένειάν μου· ἀλλ' αὐτὴ ἀδυσώπητος μ' ἀπεκρίθη ὅτι ψευδῶς καυχῶμαι φίλος τῆς Ἑλλάδος, μὴν ἀποκρινόμενος πάραυτα εἰς ἐπιστολήν ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι δείχνουν τοσαύτην προθυμίαν διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος. Γράφω λοιπὸν καὶ πρὸς αὐτούς, διὰ νὰ κατασιγάσω τῆς συνειδήσεώς μου τὸν ἐλεγχον.

Ἐκ Παρισίων, 28 Ἰανουαρίου 1815.

Ἐφόρος Γυμνασίου Κυθωνιῶν.

Τιμιώτατοι καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἄξιοι διοικηταὶ τοῦ Κυθωνιακοῦ Γυμνασίου, καὶ πρὸ πολλοῦ ἐγνώριζα καὶ ἐθαύμαζα ἀκούων ἀπὸ τῆν φήμην τὸν ὅποσον ἔχετε ζῆλον τῆς σοφίας· καὶ τῶρα ἡ ἐπιστολή σας μ' ἐδίδαξε πλείοτερα παρ' ὅσα ἐκήρυττεν ἡ φήμη. Προθυμούμενοι νὰ δοξάσετε τὴν πατρίδα σας, στεφανόνετε τὰς κεφαλὰς σας μὲ δόξαν ἀθάνατον, καὶ δείχνετε εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅτι εἴσθε γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀληθινοὶ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἕλληνες.

Ἄν σᾶς ἔλεγα, σεβάσμιοι φίλοι τῆς προγονικῆς δόξης, ὅτι ἡ ἐπιστολή σας ἀνεκούφισε τὰς ἀσθενείας τοῦ γηραλίου μου σώματος, ἤθελεν ἴσως σᾶς φανῆν ὑπερβολή· μ' ὅλον τοῦτο σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν· τῆς ἐπιστολῆς σας ἡ ἀνάγνωσις ἐπράυνεν ὀλίγον τοὺς ποδαγρικοὺς μου πόνοους, καὶ ἤθελεν ἴσως καὶ τοὺς θεραπεύσειν ὀλότελα, εἰάν δὲν ἐμπόδιζε τὸ ἀκαταμάχητον γῆρας.

Παρακίνησιν εἰς τὰ καλὰ χρεῖαν ἀπ' ἐμὲ ν' ἀκούσετε δὲν ἔχετε, ἐπειδὴ ἀπ' ἑαυτοῦ σας κινεῖσθε εἰς αὐτά. Καὶ ἂν εἴχετε τοιαύτην χρεῖαν, ὁ σοφὸς καὶ καλὸς σας διδάσκαλος, κύρ Θεόφιλος, ἀρκετὸς εἶναι νὰ σᾶς δείξῃ τῆς ἀληθινῆς δόξης τὸν δρόμον. Τοῦτο μόνον σᾶς λέγω, καὶ πιστεύσατε τὸν γέροντα ὁμογενῆ σας· ὅλαι τοῦ ταλαιπώρου γένους ἡμῶν αἱ δυστυχίαι ἀπ' ἄλλην αἰτίαν δὲν ἐγεννήθησαν, πλὴν διότι ἀφήκαμεν τὸν δρόμον τοῦτον, καὶ

ἐπλανώμεθα οἱ δυστυχεῖς ἕως τῶρα εἰς τοὺς βράχους καὶ κρημνοὺς τῆς ἀπαιδευσίας.

Ἐπειδὴ λοιπόν, κατὰ θεῖον ἔλεος, εὐρήκατε τὸν δρόμον, τρέχετε τὸν ἀκοπίαστα· καὶ ὅ,τι ἐξοδεύετε διὰ τὸ ἔνδοξον τοῦτο πρὸς τὴν παιδεῖαν ταξειδίον, στοχάζεσθε το, ὄχι ὡς δαπάνην, ἀλλ' ὡς κεφάλαιον διδόμενον εἰς τόκον· τὸν ὅποιον δὲν θέλετε ἀργήσειν ν' ἀπολαύσετε καὶ σεῖς, καὶ πλέον ἀκόμη τὰ ἀγαπητὰ σας τέκνα. Τοῦ Κροίσου τὸν πλοῦτον ἂν ἀφήσετε εἰς τὰ τέκνα σας, χωρὶς παιδεῖαν, ὁ πλοῦτος τοῦ Κροίσου θέλει τὰ βλάψειν πλέον παρὰ τὴν ἐσχάτην πενίαν· ἂν φροντίσετε νὰ τὰ στολίσετε μὲ παιδεῖαν μόνη ἀρκεῖ νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτὰ καὶ τὰ πρὸς ζωὴν χρήσιμα, καὶ τὸν ἀσυγκρίτως πολυτιμώτερον τῶν ἀργυρίων πλοῦτον τῆς ἀρετῆς.

Ὁ φίλος διδάσκαλός σας θέλει σᾶς εἰπεῖν τί ἐπραξά καὶ τί μέλλω νὰ πράξω περὶ τῶν σταλθέντων ἀργυρίων σας. Τὰ κατ' ἔτος διορισθέντα 400 γρ. καλὸν εἶναι νὰ τὰ πέμπετε πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ τιμιώτατόν μου φίλον κύρ Ἀλέξανδρον Βασιλείου. Ἐκεῖνος, κ' ἐγώ, συμβουλευόμενοι ὁμοῦ, θέλομεν φροντίζειν νὰ σᾶς προμηθεύωμεν ἄλλα ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἄλλα ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, ὅσων ἔχετε χρεῖαν βιβλίων. Καὶ χρειάζεσθε ἀκόμη μέγα πλῆθος ἀπ' αὐτὰ· ἀλλὰ τοῦτο μὴ σᾶς φοβίση, ζηλωταὶ τῆς δόξης τῆς Ἑλλάδος. Ὅλα γίνονται, ὅταν ἀκολουθῆτε μὲ τὸν ὅποιον ἀρχήσατε ζῆλον· ἀργὰ ναί, ἀλλ' ὅμως χωρὶς νὰ ἐγκαλέσῃ κανεὶς περὶ τούτου τοὺς Κυθωνιάτας, οἱ ὅποιοι ἐξοδεύοντες ὅ,τι δύνανται, ἐπλήρωσαν καὶ πληρόνουν καθημέραν τὸ πρὸς τὴν πατρίδα χρέος των, καὶ τοὺς ὁποίους ἄμποτε νὰ ἐμιμοῦντο καὶ πολλαὶ πόλεις ἄλλαι πλουσιώτεραι!

Περὶ δὲ τῆς ὁποίας ζητεῖτε εἰκόνας, ἡ γνώμη μου ἦτο

νά σιωπήσω ὀλότελα· ἀλλ' ἔπειτα συλλογισθεὶς ἔκρινα ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νά μὴ σᾶς ἀποκριθῶ περὶ τούτου. Ἀκούσατε λοιπόν, φίλοι μου ὁμογενεῖς, τί μ' ἐσυνέβη μ' ὅλον ὅτι ἡ ἐντροπὴ δὲν εἶναι γεροντικὸν ἰδίωμα, ἐξεκοκκίνησα, μὰ τὴν κοινὴν μας πατρίδα! ὅταν ἦλθα εἰς ἐκεῖνο τῆς ἐπιστολῆς σας τὸ μέρος. Ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς, φίλοι μου, δὲν ἔχει ἀκόμη ἀξίους εἰκόνων ἀνδρας. Εἰς τὴν ἐξουσίαν ὁμως τῶν κατὰ πόλεις προεστώτων εἶναι, νά ταχύνωσι τὸν ποθητὸν ἐκεῖνον χρόνον, ὅταν μέλλωσι νά γεννηθῶσι καὶ τοιοῦτοι ἀνδρες. Εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀποβλέπουσι καὶ οἱ κόποι ὄλων ἡμῶν, ὅσοι νομιζόμεθα καὶ ὀνομαζόμεθα σπουδαῖοι, ὄχι νά λάβωμεν ἡμεῖς εἰκόνας, ἀλλὰ νά φέρωμεν τὴν Ἑλλάδα εἰς κατάστασιν νά γεννήσῃ καὶ πάλιν, ὡς ἐγέννα καὶ πάλαι, ἀξίους εἰκόνας ἀνθρώπους. Ἐὰν τοῦτο δὲν σᾶς πληροφορῇ, εἶναι τρόπος ἄλλος, ἀγαπητοὶ μου Κυδωνιᾶται, μήτ' ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον γέροντα νά κάμνετε νά ἐντρέπωμαι, καὶ σεῖς νά προξενήσετε καὶ εἰς τὰ τέκνα σας τὴν εὐχαρίστησιν νά ἴδωσιν, ὅ,τι εἰς ἐσᾶς δὲν συγχωρεῖ ἀκόμη τῆς Ἑλλάδος ἡ παροῦσα κατάστασις νά ἴδετε. Ποῖος τρόπος; Καλὴ εἰκὼν νά χαλκογραφηθῇ καὶ νά τυπωθῇ χρειάζεται τουλάχιστον 300 γρόσια. Προσθέσατε τὰ τριακόσια ταῦτα γρόσια εἰς τὰ κατ' ἔτος διορισθέντα τετρακόσια διὰ τὴν αὐξησιν τῆς βιβλιοθήκης σας, καὶ πέμψατέ τα πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ φίλον μου κύριον Α. Βασιλείου. Ἀσυγκρίτως πλειοτέρα ὠφέλειαν θέλουσι λάβειν τὰ τέκνα σας ἀπὸ τὴν καλὴν βιβλιοθήκην, παρά ἀπὸ ἀψύχους εἰκόνας. Ταῦτα σᾶς λέγει, ἀσπαζόμενος ἀπὸ ψυχῆς.

Ὁ φίλος καὶ σπουδαστὴς τῆς εὐδαιμονίας σας.

ΚΟΡΑΗΣ

25.

Ἐκ Παρισίων, 19 Ἰουρίου 1819.

Χρηστὴ Εὐαρθία!

Εὐλογημένη νὰ ᾗσαι! ἐπειδὴ ζητεῖς εὐλογίαν. Ἔλαβα τὴν μετάφρασιν τοῦ ἐγκωμίου, καὶ σὲ λέγω, Εὖγε! ὄχι διότι εἶναι ἀναμάρτητος, ἀλλὰ διότι τὰ ἀμαρτήματα εἶναι πολὺ ὀλιγώτερα ὧσων ἐφοβούμεν διὰ τὴν ἡλικίαν σου. Αὐτὰ εἶναι τὸ πλεόν περὶ τὰς λέξεις, τῶν ὁποίων τὴν δύναμιν νὰ ἐκφράσωσιν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, οὐδὲ μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν εὐρίσκονται πολλοὶ οἱ δυνάμενοι. Ἐκατόρθωσες εἰς πολλὰ μέρη τὸ δυσκολώτερον ἤγουν ἐφύλαξες τὸν ῥητορικὸν τόνον τοῦ συγγραφέως. Μὲ κακοφαίνεται ὅτι ἡ γεροντικὴ ἀδυναμία μου δὲν μὲ συγχωρεῖ κατὰ τὸ παρόν, ν' ἀναθεωρήσω τὴν μετάφρασιν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους κατὰ λέξιν, διὰ νὰ τὴν δώσω εἰς τοὺς τύπους· θέλω ὁμως σκεφθῆν ὠριμώτερον περὶ τούτου, καὶ σὲ γράψω τὴν ἀπόφασιν καὶ κρίσιν μου.

Μεταξὺ τῶν ζητηθέντων διὰ σὲ βιβλίων ἀπὸ τὸν ἀδελφόν σου, θέλεις εὐρεῖν καὶ ἓνα Στράβωνα εἰς 4 τόμους, δῶρον ἀπ' ἐμέ. Πλειότερα νὰ σὲ γράψω δὲν ἔχω δύναμιν. Ἐνδυναμοῦ σὺ εἰς τὰ καλὰ καὶ τίμια, καὶ γράφε με τὰς προόδους σου. Ὑγίαине, τέκνον ἀγαπητόν!

Ὁ εὐχέτης σου
ΚΟΡΑΗΣ.

Ἐκ Παρισίων, 19 Ἰουνίου 1819.

Σοφολογιώτατε κὺρ Θεόφιλε !

Με εὐχαρίστησιν ἀνέγνωσα τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 3 Φεβρουαρίου, καὶ διὰ τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς Κυδώνης, καὶ διὰ τὰς ὁποίας, ἐλέησας τὸ γῆρας μου, μὲ παρηγορεῖς παρηγορίας. Ὁ χρηστότατος Δόβρας ἀνεχώρησε δύο ἡμέρας πρὶν λάβω τὴν ἐπιστολήν σου.

Τὰ σταλθέντα γρ. 200 διὰ βιβλία τῆς ἀδελφῆς σου ἠλλάχθησαν εἰς φρ. 155, καὶ ἐδαπανήθησαν κατὰ τὴν εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης ἐπιστολῆς σημειώσιν. Παρὰ τὰ βιβλία τῆς σημειώσεως θέλεις εὐρεῖν εἰς τὸ Κιβώτιον τὸν τέταρτον καὶ τελευταῖον τόμον τοῦ Στράβωνος διὰ σέ, τοῦ ὁποίου τοὺς τρεῖς πρώτους πιθανὸν ὅτι ἔλαβες πρὸ πολλοῦ. Ἔτι τὴν ἕκτην παράδοσιν τῆς Ἀγγλικῆς ἐκδόσεως τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου, καὶ τρεῖς τόμους (25 26 καὶ 27) τοῦ Λεξικοῦ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, διὰ τὸ γυμνάσιόν σας. Ἡ παράδοσις τοῦ Στεφάνου ἐπληρώθη φρ. 27 ⁷⁰/₁₀₀, καὶ οἱ τρεῖς τόμοι τοῦ Λεξικοῦ φρ. 26,25. Ταῦτα συμποσοῦνται φρ. 53,95, τὰ ὁποῖα παρακάλεσε τοὺς Ἐπιτρόπους (ἀσπασάμενος ἐκ μέρους μου) νὰ ἐμβάσωσιν πρὸς τὸν ἐν Τεργέστη κύριον Ἰάκωβον Ῥώταν (καθὼς ἀκόμη καὶ τὴν τιμὴν, ἂν ἕως τώρα δὲν τὴν ἔστειλαν πρὸς τὸν αὐτὸν Κ. Ῥώταν, τῶν προσταθέντων δι' αὐτοῦ, πέμπτης παραδόσεως τοῦ Στεφάνου, φρ. 27,70, καὶ τριῶν τόμ. 22, 23 καὶ 24 φυσ. ἱστορ. φρ. 26, 25).

Περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Φενελῶνος δὲν ἔμπορῶ νὰ
μαντεύσω τὰς ἀφορμὰς τοῦ φόβου σου· ἐγὼ ἐλπίζω πολλὰ
καλὰ ἀπὸ τὴν ἐκδοσιν· κακὸν τί νὰ φοβηθῶ δὲν εὐρίσκω.

Τῶν ἐπιγραφῶν ἡ πρώτη μᾶς διδάσκει ὅτι τῆς Κυδῶ-
νης ἢ Κυδωνίας οἱ κάτοικοι ἐλαλοῦσαν τὴν αὐτὴν διά-
λεκτον καὶ οἱ γείτονές των Λέσβιοι. Τῆς δευτέρας ἡ δια-
τοῦ ὦ γραφὴ τῆς Ποροσελήνης, καὶ τὸνομα *Λίτρα*, δείχ-
νουν ὅτι εἶναι ὄχι παλαιά, ἀλλὰ τῆς ἐποχῆς τῶν Ῥω-
μαίων. Ἡ νῆσος ὠνομάζετο Πορδοσελήνη, τὴν ὁποίαν
ἔπειτα ὠνόμασαν τινες Ποροσελήνην (χωρὶς τὸ δ), εὐλα-
βούμενοι τὸ ἄσεμνον τῆς *Πορδῆς*, ὡς λέγει ὁ Στράβων.
Ἡ Λίτρα εἶναι τῶν Σικελιωτῶν Ἑλλήνων λέξις, ἐκ τῶν
ὁποίων τὴν ἔλαβαν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι (ὠνομάσαντες αὐτὴν
libra), καὶ οἱ μεσογειότεροι Ἑλληνας. Οἱ Ἄνδριοι ἐπο-
λιορκήθησαν ἀπράκτως ἀπὸ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς λέγει ὁ
Ἡρόδοτος· ἔπειτα ἐξ ἐχθρῶν ἔγιναν φίλοι τῶν Ἀθη-
ναίων εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, καὶ ἐστράτευσαν
μ' αὐτούς, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, πρῶτον κατὰ τῶν Κο-
ρινθίων, ἔπειτα συνέπλευσαν καὶ κατὰ τῆς Σικελίας.
Πιθανὸν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν πρώτην ἢ
δευτέραν ἐποχὴν. Ὁ *Εὐδομίσκος* εἶναι νομίζω, σφάλμα
τοῦ ἀντιγράψαντος τὴν ἐπιγραφὴν· ἔπρεπε νὰ ᾔηται διὰ
τοῦ ᾧ *Εὐδαμίσκος*

Καλῶς κρίνεις περὶ τῶν δυσκολιῶν τῆς ἐκδόσεως τοῦ
Θεοφράστου. Πιθανὸν ὅτι ἐγνώρισες ἤδη τὴν νέαν ἐκδο-
σιν τῶν Σωζομένων τοῦ φιλοσόφου τούτου, ἀπὸ τὸν κλει-
νὸν Σνεϊδέρον εἰς τέσσαρας τόμους παχυτάτους· τὴν ἐγνώ-
ρισες λέγω διὰ τοῦ Λ. Ἑρμοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνέγνω-
σες τὴν ἐπίκρισιν τοῦ φίλου μου I. K. ἀλλὰ πρέπει καὶ
νὰ τὴν ἀποκτήσῃ τὸ γυμνάσιόν σας· διότι ἂν καὶ δὲν

ἐκαθαρίσθη ἀκόμη ἀπ' ὅλα τῆς τὰ ἐλλείμματα, εἶναι ὅμως ἀναμφιβόλως ἡ δυνατὴ καλλίστη ἔκδοσις εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν, οὐδὲ παρὰ τὸν Σνεϊδέρον ἦτο σήμερον ἄλλος δυνατὸς νὰ ἐκδώσῃ τὸν Θεόφραστον. Εἶπέ με πῶς κρίνεις τὴν ἐπίκρισιν τοῦ I. K.

Τὸν σοφολογιώτατον κύριον Γρηγόριον ἀσπασάμενος ἀπὸ μέρους μου, δὸς τοὺς 4 τόμους τοῦ Στράβωνος, περιεχομένους εἰς τὴν δέσμην N^ο 5.

Τοὺς Ἐπιτρόπους τοῦ γυμνασίου σας φίλησε ἐκ μέρους μου, διὰ τὴν ὁποίαν δείχνουσι προθυμίαν νὰ κατασχίσωσι τὰ ῥάκη τῆς πατρίδος των, καὶ νὰ τὴν ἐνδύσωσι λαμπρά. Ὑγιαίνετε καὶ προκόπτετε εἰς τὰ καλά, ὡς ἐπιθυμεῖ ὁ θερμὸς εὐχέτης σας.

ΚΟΡΑΗΣ.

IG'.

Πρὸς BAMBAN.

27.

Ἐκ Παρισίων, 16 Μαΐου 1816.

Φίλιτατε Βάμβα,

Δὲν ἀμφιβάλλω, φίλε, ὅτι οἱ συμπατριῶται μας, ὡς ἔδωκαν πολλῶν καλῶν ἄλλα παραδείγματα εἰς τοὺς Ἑλληνας, οὕτω θέλουν προθυμηθῆν, βοηθούμενοι ἀπὸ τὰς

χρηστάς διδασκαλίας σου, καὶ τοῦ χρηστοῦ βίου σου τὸ παράδειγμα, νὰ καταστήσωσι τὰ τέκνα των παράδειγμα χρηστοηθείας εἰς ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν.

Σὲ μακαρίζω καὶ σὲ καὶ τοὺς συνεργάτας σου (τοὺς ὁποίους ἀσπάζομαι) διὰ τὸ χρυσοῦν σας ἐπάγγελμα. Βαρὺ καὶ δύσκολον εἶναι βέβαια· ἀλλὰ μὴν ἀποκάμετε συλλογιζόμενοι μόνον τὸ βᾶρος καὶ τὰς δυσκολίας του. Στρέψατε καὶ τὸ ἄλλο μέρος, τὸ χρυσοκέντητον μὲ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς πατρίδος. Καὶ ἂν αὐτὴ σᾶς λείψῃ (τὸ ὅποιον εἶναι ἀδύνατον) ἢ εὐγενικὴ σας ψυχὴ θέλει εὐρῆν τὴν ἀμοιβὴν εἰς τὴν εὐφρόσυνον ταύτην φωνὴν τῆς συνειδήσεως « Τὴν γυμνὴν ἡμῶν πατρίδα στολιζόμεν ».

Ἐπιθύμουν, ἂν σὲ φαίνεται εὐλογον, συμβουλευόμενος μὲ τοὺς συνεργάτας σου καὶ μὲ τοὺς ἐπιτρόπους, νὰ φυλάξετε τὸν χρυσοδεμένον τόμον τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, σημειωμένον μὲ τὴν χρυσοῦν ἐπιγραφὴν ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΕΤΗΣ, διὰ νὰ βραβεύσετε ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς μαθητάς, ὅστις ἤθελε δώσειν ἀρετῆς καὶ χρηστοηθείας δείγματα ἀναντίρρητα πλειότερα παρὰ τοὺς ἄλλους. Διὰ νὰ κτυπήσῃ ὁμως τὸν σκοπὸν ἢ βράβευσις, μηδὲ νὰ σᾶς βάλῃ εἰς κίνδυνον νὰ ἀνταμείψετε, ἢ τὴν ὑπόκρισιν, ἢ νεανικὸν ἐνθουσιασμὸν ἀρετῆς, ἀνυπόκριτον μὲν, ἀλλ' ὄχι σταθερόν, καλὸν μὲ φαίνεται, νὰ μὴ βιασθῆτε, ἀλλὰ παρατηροῦντες τὴν διαγωγὴν τῶν νέων, μετὰ μακρὰν ἔρευναν, νὰ ἐκλέξετε τὸν ἀληθῆ ἄξιον βραβείου. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ κρέμαται ἀκόμη ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, εἰάν δηλαδὴ ἀπροσωπολήπτως ἀνταμείψετε τὸν ἄξιον ἀμοιβῆς, χωρὶς διάκρισιν Χίου ἢ Ξένου. Ἡ βράβευσις πρέπει νὰ γένη μὲ Ἱερότητα καὶ ἀγιστεῖαν, παρόντων τοῦ Ἀρχιερέως, τῶν Ἐπιτρόπων, καὶ τῶν ἐπισήμων τῆς πόλεως,

καὶ ὑπογραμμένων εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην ἄγραφον ἐξ ἀριστερῶν σελίδα τοῦ βιβλίου μὲ τὰ ἐξῆς ὀλίγα λόγια, τὰ ὅποια σὲ γράφω, διότι μοῦ ἤλθαν τώρα εἰς τὸν νοῦν, ὄχι ὡς παράδειγμα τοῦ τί πρέπει νὰ γράψῃς.

« Λάβε (ἐδῶ τὸ ὄνομα τοῦ βραβευομένου) τὸ προσφε-
 » ρόμενον ἀπὸ τὴν πατρίδα τῆς χρηστοθηείας σου βρα-
 » βεῖον. Εἶθε νὰ γένη, ὄχι αἰτία τύφου· ἀλλ' εἰς ἐσὲ μὲν
 » φυλακτήριον, εἰς δὲ τοὺς ἀπογόνους σου παράδειγμα
 » Ἄρετῆς » !

Αἱ ὑπογραφαί,

Ὁ Ἀρχιερεὺς

Οἱ διδάσκαλοι

Οἱ ἐπίτροποι.

Καὶ περὶ μὲν τούτων πράξατε ὡς κρίνετε εὐλογον.
 Περι δὲ τῆς πρὸ τῶν Προλεγομένων ἐπιστολῆς μου **Πρὸς τὰ Χῖα μεριάκια**, παρακαλῶ σε, φίλε, ὅταν κατευδοθῶσιν αὐτοῦ τὰ βιβλία, πρὶν διαδοθῶσιν, νὰ συνάξῃς τοὺς μαθητάς, παρόντων τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν Ἐπιτρόπων, καὶ νὰ τὴν ἀναγνώσῃς, ὥστε νὰ τὴν ἀκούσωσιν ἀπὸ σοῦ πρῶτον τὸ στόμα.

Εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ Μ. Αὐρηλίου ἐλησμόνησα, ἢ ἀληθέστερον, οὔτε δύναμιν, οὔτε καιρὸν εἶχα νὰ σημειώσω τὸ ὅποσον ἔδωκεν ὄνομα καινὸν πρῶτος ὁ Μάρκος εἰς τὴν Ἠθικὴν, τὸ **Βιωτικὴ** (Ζ. 61). Τοῦτο εἶναι ἔν ἀπὸ τὰ εὐτυχῆ ἐκεῖνα ὀνόματα, τὰ ὅποια δὲν γεννῶνται, πλὴν εἰς τὰς ὁμοίας τοῦ Μάρκου κεφαλῆς, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου δύναται τις νὰ σύρῃ, καὶ νὰ παραδώσῃ, εἰς τοὺς γονεῖς μάλιστα, πορίσματα ἀξιόλογα. Ὄνόμασεν ἀπλῶς Βιωτικὴν τὴν ἐπιστήμην ἢ τέχνην τοῦ βιοῦν, ὡς ὀνομάζον-

ται αἱ ἄλλαι ἐπιστῆμαι, ἢ τέχναι, Φυσική, Χημική, Ἰατρική, Ζωγραφική, Ἀρχιτεκτονική, κτλ. Ἄρα διδακτὴ εἶναι καὶ ἡ Βιωτική, ὡς αἱ λοιπαί, τοῦτο μόνον ἀπ' ἐκείνας διαφέρουσα, ὅτι, καθὼς τὰς ὑπερβάλλει ὅλας κατὰ τὴν ἀξίαν, οὕτω καὶ ἡ διδαχὴ τῆς εἶναι μακροτέρα καὶ χρεῖαν ἔχουσα ν' ἀρχίσῃ νηπιόθεν. Τὸ κακὸν εἶναι, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων εὐρίσκονται διδάσκαλοι καὶ πολλοὶ καὶ καλοὶ. Ταύτης δὲ τῆς μακαρίας Βιωτικῆς οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ἦναι οἱ γονεῖς, εἶναι κατὰ δυστυχίαν οἱ πλειότεροι παντάπασιν ἄπειροι Βιωτικῆς.

Τίς λοιπὸν θεραπεία τοιοῦτου καὶ τοσοῦτου ἀτυχήματος; Ὅσοι εὐτύχησαν νὰ ἔχωσιν εἰς τὰς πόλεις τῶν **Προφέσσορα** τῆς Ἠθικῆς, νὰ συχνάζωσι τὰ μαθήματα τῆς Βιωτικῆς, καὶ νὰ χειραγωγῶνται κἂν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἰδίων τέκνων.

Ἐλησμόνησα νὰ σημειώσω μὲ ἀστερίσκον εἰς τὸν Πίνακα τὴν λέξιν Βιωτική, ὡς λείπουσαν ἀκόμη ἀπὸ τὰ Λεξικά. Ὁ Κατινάκης σὲ προσκυνεῖ.

Υἱαίνε, φίλτατε Βάμβα!

28.

Ἐκ Παρισίων, 21 Νοεμβρίου 1816.

Φίλτατε Βάμβα

Κατὰ τὴν 5 Νοεμβρίου ἔφθασεν εἰς ἐμὲ ὁ νέος, φέρων τὰς ποθητὰς ἐπιστολάς σου καὶ τῶν ἐπιτρόπων, φαίνεται

ἄξιος τῆς ἐκλογῆς σου. Φέρει καὶ εἰς τὸ πρόσωπον κάποιαν παρθενικὴν αἰδῶ, χρῶμα τῆς ἀρετῆς, τὸ ὅποιον μὲ ἀρέσκει πολύ. Εἶθε νὰ μὴ τὸ ἐξαλείψῃ, μηδὲ νὰ τὸ ἀποπλύνῃ τὸ νερὸν τοῦ Σηκουάνα. Διὰ τὸν φόβον τῆς ἀποπλύσεως, ἀπεφάσισα νὰ τὸν συγκατοικήσω μ' ἐμέ, ἂν καὶ μὲ ὀλίγην στενοχωρίαν μου. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει, φίλε μου, ὅταν τὸν γράφῃς, νὰ τὸν συμβουλευῇς πάντοτε νὰ προσέχῃ ἀπὸ τὴν ζύμην τῶν Ἐπικουρείων. Ὁ *Capo D'Istria* μ' εἶπε πολλάκις, ὅτι προτιμᾷ διὰ τοὺς νέους μας τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Κ' ἐγὼ μὲ τὴν γνώμην του εἶμαι, ὅτι ὀλιγώτερον κίνδυνον τρέχουσιν οἱ ἐκεῖ διατρίβοντες παρὰ τοὺς ἐδῶ περὶ τῶν ἡθῶν. Ἄλλὰ φοβοῦμαι τὸ σχολαστικὸν τῶν Γερμανῶν, καὶ τὴν ὅποιαν ἔχουσιν κλίσιν εἰς τὸν Νεοπλατωνισμόν, ἡγουν δύο σκοπέλους εἰς τοὺς ὁποίους ἐναυαγήσεν ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκινδύνευσεν νὰ ναυαγήσῃ καὶ αὐτὴ ἡ Θρησκεία. Ἄς μείνῃ λοιπὸν κατὰ τὸ παρὸν ὁ νέος εἰς τοὺς Ἀθηνοπαρισίους, καὶ ἄς συγκατοικῇ μ' ἐμέ τὸν φιλαθῆναιον, καὶ ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλει μιμηθῆν τοῦ Διογένους τὸν κυνισμόν, ἀλλὰ τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Ζήνωνος τὴν διαγωγήν.

Σὲ ἔγραψα νομίζω ὅτι ἔχομεν καὶ κυνικοὺς φιλοσόφους Γραικοὺς. Ὁ Εὐάγγελος φέρει πῶγωνα καὶ πῶγωνα βαθύν· τώρα ἀκούω ὅτι ἐγύμνωσε καὶ τοὺς πόδας. *Courage mes enfants!* Ἄλλο δὲν μένει παρὰ ἡ κ. μ. διὰ νὰ συμπληρωθῇ καὶ ἀπαρτισθῇ τῆς ἀναιδεΐας τὸ ἄγαλμα.

Περὶ τῆς προθυμίας τοῦ νέου, ἔχει χρεῖαν χαλινοῦ μᾶλλον παρὰ κέντρον, καὶ τόσον πλέον ὅσον καὶ ἡ σω-

ματική του υγεία είναι ἐπισφαλής (delicate). Συμβού-
λευσέ τον λοιπόν τὸ **μηδὲν ἄγαν**.

. . . Ἐπρομήθευσα ἔτι καὶ τοῦ μακαρίτου Chenier
τοῦ Τραγωδοῦ (ὅστις μετέφρασε καὶ τραγωδίας τινὰς
τοῦ Σοφοκλέους, ἀνεκδότους ἀκόμη, ἴσως κατὰ δυστυ-
χίαν) τὸ ὀψίγονον σύγγραμμα, ἐπιγραφόμενον *Tableau
Historique de l'état et des progrès de la littérature
française depuis 1789*, κάλλιστα συλλογισμένον καὶ
κάλλιστα γραμμένον. Αὐτὸ δύναται μὲ τὸν καιρὸν (καὶ
πότε θέλει ἔλθειν ὁ καιρὸς οὗτος;) νὰ σᾶς ὀδηγήσῃ νὰ
συντάσσετε τοιοῦτους πίνακας, ὠφελίμους εἰς τὴν θρέψιν
καὶ αὐξήσιν τοῦ λογικοῦ. Ἐπεθύμουν νὰ στείλω καὶ μι-
κρὸν ποιημάτιον τοῦ αὐτοῦ Chenier ὠραιότατον· ἀλλ'
ἐπειδὴ ἐτύπωσε ζῶν ἔτι πολλὰ ὀλίγα διὰ τοὺς φίλους του,
διστάζω ἂν ἐμπορῶ νὰ τὸ εὕρω. Εἶναι ἡ ἐπιστολὴ πρὸς
τὸν Βολταῖρον, ἐκθειάζουσα τὴν πρόοδον τῶν φώτων, καὶ
περὶ τῆς ἀρχαίας δόξης τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τὰ ὅποια
ἐσημείωσα τοὺς δύο τούτους στίχους μόνους,

Et depuis trois mille ans Homère respecté,
Est jeune encore de gloire et d'immortalité.
Τρισχιλ' ἔτη σεβαστός ὁ Ὅμηρος ἀκόμη,
Νέος τὴν δόξαν ἔμεινε καὶ τὴν ἀθανασίαν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔχω νὰ σᾶς πέμψω κιβώτιον,
περιέχον 200 σώματα Ἱπποκράτους καὶ Γαληνοῦ συν-
ταγμάτια, περιεχόμενα εἰς μικρὸν τομίδιον 200 σχεδὸν
σελίδων. Εἰς τὸ τομίδιον τοῦτο περιέχονται τὸ Περὶ
Ἀέρων, Ὑδάτων, Τόπων τοῦ Ἱπποκράτους, Δευτέρα
Ἐκδοσις μὲ τὴν μετάφρασιν μόνην τὴν Γαλλικὴν χωρὶς

σημειώσεων. Ταύτην ἀκολουθεῖ ὁ καλούμενος Νόμος τοῦ αὐτοῦ Ἰπποκράτους, πρώτη ἐκδοσις καὶ μὲ μετάφρασιν γαλλικὴν. Μετὰ τὸν Νόμον εἶναι τοῦ Γαληνοῦ τὸ σύνταγμα, ἐπιγραφόμενον **Ὅτι ἄριστος Ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος**. Ἀντὶ προλεγομένων ἔβαλα προσφωνητικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς σπουδάζοντας τὴν Ἱατρικὴν Γραικοὺς νέους, εἰς τὴν ὁποίαν ἐτόλμησα νὰ τοὺς παραστήσω ἀπεριπλόκως (sans façons) ὅποια καὶ ὅποσα εἶναι τὰ καθήκοντα τῆς φιλανθρωποτάτης τῶν ἐπιστημῶν, ὡς ὀνομάζει τὴν Ἱατρικὴν ὁ μέγας Βασίλειος. Ἡ ἀπατώμαι πολὺ, ἢ θέλει συνεργήσειν (ἐλπίζω) ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν γοήτων Ἱατρῶν, οἱ ὅποιοι θερίζουσι τὴν Ἑλλάδα ἴσα μὲ τὴν σκορδούλαν. Ὁ δεῦτερος τόμος τοῦ Στράβωνος, εἰκάζω, θέλει τελειωθῆν μετὰ 3 μῆνας. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ παρόντος ἔτους τελειόνω καὶ τὸν τύπον τοῦ χρυσοῦ συγγράμματος τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, διὰ νὰ τὸ μεταχειρίζεσαι εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἠθικῆς.

. Ἐπειτα ἔδωκα μὲ βραχυλογίαν εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ Μάρκου καὶ τὸ κλειδίον τῆς ἐξηγήσεως, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τοῦτον μόνον τὸν Στωϊκὸν ὀρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, Ζῶον κοινωνικόν.

Πρὸ τῶν Προλεγομένων ἔταξα Προσφωνητικὴν Ἐπιστολὴν **Πρὸς τὸ Χῖα Μειράκια** ὅτι ἀπὸ σᾶς πρώτους ἐλπίζω νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ μολύνουσα τὸ ταλαίπωρον ἡμῶν γένος Ἀδικία, καὶ νὰ βαλθῇ ἡ βαθεῖα τῆς Δικαιοσύνης βαφή, ὡς τὴν ὀνομάζει ὁ ἀοίδιμος Μάρκος. Ἐπεθύμουν, φίλε, νὰ προξενήσῃ πλειοτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μειρακίων σας ἡ ἐπιστολὴ μου. Ἄλλ' ἴσως κρίνωσι τοῦτο **Τσαρλατανίαν**. Ἄλλὰ σὺ Βάμβρα

μου γνωρίζεις καλώτατα, ὅτι **Πάτταλος Παττάλω ἐκκρούεται**. Πάθη ἀπὸ τὴν ταλαίπωρόν μας ψυχὴν δὲν ἐκρίζονονται παρὰ μὲ ἄλλα πάθη. Ἀδύνατον εἶναι νὰ μαντεύσῃς, πόσον εἶναι τὴν ὥραν ταύτην ἡ ψυχὴ μου φουσκωμένη ἀπὸ ἀγανάκτησιν περὶ τῆς κατεχούσης ἡμᾶς Ἀδικίας καὶ Ἀνομίας!

Ἐφυλλομέτρησα ἐν παρόδῳ τοὺς Λαγκαστρικοὺς Πίνακας, καὶ βλέπω εἰς αὐτοὺς καὶ ῥητὰ τῆς Γραφῆς. Τὸ τῆς Γραφῆς καλόν· ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ μ' ἐφάνη ἄκριτος. Ἐπειδὴ ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ τὰ μεταγλωττίσετε καὶ τυπώσετε, ἐκάμνετε καλὰ, νομίζω, νὰ ἀφήσετε ὅλα τὰ Ἱστορικά, καὶ εἰς τόπον αὐτῶν νὰ βάλετε ἠθικὰ ἀπὸ τὰς Παροιμίας τοῦ Σολομῶντος, ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου κ.τ.λ. Ἀπὸ τὰ Ἱστορικά ἀρκεῖ ἡ Κοσμογονία. Τὰ δογματικὰ διδάσκονται ἀπὸ τὴν Κατήχησιν. Οἱ Λαγκαστρικοὶ Πίνακες πρέπει νὰ περιέχωσιν ἠθικὰς συμβουλὰς, καὶ τοιαύτας μάλιστα, ὁποῖαι καὶ νὰ κοσμῶσι τὰς ψυχὰς τῶν νέων, καὶ νὰ τὰς ὀξύνωσιν εἰς διάκρισιν καὶ ἐκλογὴν τῶν μέσων τῆς κοσμήσεως, καὶ ἀποφυγὴν τῶν ἐναντίων. Π. Χ. εἰς τόπον τοῦ **Ἴππον καὶ ἀναναθάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν**, ἐγὼ ἤθελα βάλειν **«Προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων»**, ἢ τὸ καλὸν ῥητὸν τοῦ Παύλου (Α. Κορινθ. 6, 7) ὅπου μᾶς παραγγέλλει νὰ ὑποφέρωμεν μᾶλλον τὰς ἀδικίας τῶν ἄλλων, παρὰ νὰ ἀδικῶμεν ἄλλους.

Ἦ πόσον μὲ ἐπλήγωσες, φίλε, λέγων ὅτι δὲν ἀπεκτίσατε ἀκόμη τυπογραφίαν, ὅποταν ἐπρόσμενα νὰ λάβω τι αὐτόθεν μὲ ταύτην τὴν χαρμόσυνον ὑπογραφὴν, **Ἐκ τῆς ἐν Χίῳ τυπογραφίας**. Μὲ συγχωρεῖς ὁμως νὰ σὲ λαλήσω ἀνυποστόλως; Σὺ, φίλε, καὶ οἱ συνεργάται

σου εἴθε αἵτιοι τῆς τοιαύτης Ἄδικίας. Ἄν ἐσεῖς, βοηθούμενοι ἀπὸ τὸν καλὸν καὶ σεβάσμιον Ἱεράρχην, ἐζωγραφίζετε εἰς τοὺς συμπατριώτας ἡμῶν τὸ πρᾶγμα ὡς ἀδικίαν, αἱ εὐγενεῖς τῶν ψυχῶν δὲν ἤθελαν ὑποφέρειν νὰ ἀδικῶσι τὰ τέκνα τῶν. Δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀδικος παρὰ τὸν ἀρπάζοντα τὰ ἀλλότρια, ὅστις δυνάμενος νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ἄλλους τὸ ἀμελεῖ. Ὅχι μόνον τυπογράφου, ἀλλὰ στοιχωτοῦ χρεῖαν ἔχετε μεγάλην. Αἰσθάνθητε βέβαια, καὶ θέλετε εἰς τὸ ἐξῆς τὸ αἰσθανθῆν ὀδυνηρότερα καθόσον αὐξάνεται ἡ βιβλιοθήκη σας, πόσον ἄσχημον εἶναι, εἰς ἐνὸς συγγράμματος τόμους ἢ ποικιλία τοῦ δέματος· ἄλλα μακρά, ἄλλα μικρά, ἄλλα στενά, ἄλλα πλατύτερα, ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει εἰς τὰς μακροχρονίους ἐκδόσεις. Διὰ τοὺς Οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ! Ἔως πότε νὰ ὑποφέρωμεν τὴν αἰσχρὰν ταύτην γύμνωσιν τῆς πατρίδος; Ἄν δὲν μᾶς κινή ἡ ἀγάπη τῆς παιδείας, ἃς μᾶς κινήσῃ κἂν ἡ ἀγανάκτησις ὅτι πληρόνομεν οἱ πτωχοὶ τοὺς πλουσιωτέρους. Τὸν ἄρτον, ὅστις ἐμελλε δικαίως νὰ τρέφῃ τοὺς Ἕλληνας, τὸν ἀσωτεύομεν εἰς τοὺς τυπογράφους, εἰς τοὺς στοιχωτάς, εἰς τοὺς χαρτοποιούς, εἰς τοὺς ὠρολογοποιούς, εἰς τοὺς ζωγράφους καὶ παντὸς εἶδους τεχνίτας τῶν Εὐρωπαϊῶν· χαίρω περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς βιβλιοθήκης. Σᾶς χρειάζεται ὅμως καὶ τόπος εὐρύχωρος διὰ τὴν Λαγυαστρικὴν μέθοδον. Τὴν δαπάνην ὅμως ταύτην εὐκολὸν εἶναι νὰ κερδίσετε δι' ἄλλο τι ὠφέλιμον.

Δὲν μὲ γράφεις τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν σας. Εἶναι πολλοί; Καὶ ἀπ' αὐτοὺς πόσοι Χῖοι, καὶ πόσοι Ξῆνοι; Μεταξὺ τῶν Χίων εἶναι καὶ μαθηταὶ ἀπὸ τοὺς Δυτικούς χριστιανούς; Ἦθελες κάμειν, φίλε μου, πρᾶγμα ἅγιον νὰ τοὺς ἐξημερώσῃς νὰ στέλλωσι καὶ αὐτοὶ τὰ τέκνα

των εἰς τὴν Σχολὴν σας. Δὲν λέγω νὰ τοὺς κάμης Ἀνατολικούς, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ἔργον ἰδικόν σου· ἀλλὰ νὰ καθαρῖσης τὰ κρανία των ἀπὸ τὰς Καπουκινικὰς προλήψεις, νὰ καταλάβωσιν αὐτοί, ὅτι ἡ ἑτεροδοξία δὲν τοὺς ἀφαίρесе τὸ νὰ ἦναι Ἕλληνες ὡς ἡμεῖς.

Ἐπεθύμουν ἀκόμη νὰ μάθω καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν χωρίων.

Διὰ νὰ διεγείρω τὸν ἔρωτα τῆς ἠθικῆς εἰς τοὺς ἡμετέρους, χωρὶς τῆς ὁποίας πολιτισμὸς ἐθνῶν δὲν κατορθοῦται, ἐπενόησα τὴν πρὸς τὰ μεिरάκιά μας ἐπιστολήν. Εἶθε νὰ γένη **Παράθηγμα ἀψικάρδιον** ὡς λέγει ὁ ἐραστής τῆς ἀρετῆς Μάρκος. Τοῦτο τὸ **Παράθηγμα** εἰς ἐννέα ἢ δέκα, τὰς πρὸ ἐμοῦ ἐκδόσεις ἦτο **παράπηγμα**. Δὲν ἐξεύρω, ἂν ἡ διόρθωσίς μου εἶναι εὐτυχής. Εὐρίσκειται Βιβλ. Θ. Κεφ. 3.

Ἐπανέρχομαι πάλιν εἰς τὸν τύπον, μήπως παραθῆξω τὰς εὐγενικὰς ψυχὰς τῶν συμπατριωτῶν μας. Γνωστὸν εἶναι εἰς αὐτοὺς ὅτι οἱ Ἕλληνοὶ ὑπερασπίζονται τὴν Σχολὴν τῶν Ἀθηναίων. Τοῦτο ἀντὶ νὰ μὲ εὐφράνη, ὡς εὐτύχημα τῆς Ἑλλάδος, μὲ λυπεῖ ὅτι δὲν τὸ ἔκαμαν Ἕλληνες. Ἀλλὰ πόσον ὀδυνηρότερον θέλει θλίψει τὸ γῆρας μου, ἂν ἀκούσω ὅτι ἐσύστησαν ἐκεῖ καὶ Τυπογραφίαν; ὡς εἶναι πιθανώτατον ὅτι θέλουν τὴν συστήσει. Διπλῆ ἀτιμία διὰ τοὺς Χίους μας, ὅτι ἐκατόρθωσαν ἄλλοι, ὅ,τι τοὺς ἐπαρακάλει νὰ κατορθώσωσι πρὸ δέκα σχεδὸν ἐτῶν ὁ συμπατριώτης των Κοραῆς, καὶ ὅτι οἱ κατορθώσαντες εἶναι καὶ ξένοι. ὦ ἐντροπή! ὦ κατασχύνη! Οἱ Ἕλληνοὶ νὰ μᾶς φέρωσι Τυπογραφίαν; Μὰ τὸν Θεόν! φίλε

μου, δὲν ἐξεύρω ἂν ὑποφέρῃ τὸ γῆρας μου τοιοῦτον ῥά-
πισμα εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἑλλάδος.

Ἦθελα στείλειν καὶ τὴν τελειωθεῖσαν Ἰδεολογίαν τοῦ
Tracy. Ἀλλὰ μ' ἐγεννήθη δισταγμὸς μήπως ἐστείλαμεν
τοὺς τρεῖς τόμους. Ὁ τέταρτος εἶναι ὁ τελευταῖος, ὅχι
δι' ἐξάντλησιν τῆς ὕλης, ἀλλὰ διὰ τὴν κινδυνεύουσαν νὰ
σβεσθῇ παντάπασι ὄψιν τοῦ φιλοσόφου συγγραφέως.

Ἐκ Παρισίων, 19 Δεκεμβρίου 1816.

Ποθεινότητε Βάμβα!

. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; Ἐν ὧσφ δὲν ἔχετε τυ-
πογραφίαν, ἢ γνῶσις σου, ἐνωμένη μὲ τὴν γνῶσιν τῶν
συνεργατῶν σου καὶ τῶν ἐντίμων ἐπιτρόπων, δὲν θέλει
κατορθῶσιν μέγα τίποτε Ἑλληνικῆς διανοίας ἄξιον. Εἰς
τὴν δεκάτην ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα νὰ ἀντιγράψῃ τις
ὅσα εἶναι δυνατὸν νὰ τυπώσῃ, εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ νὰ τρώγῃ
βαλάνια μετὰ τὴν εὔρεσιν τοῦ ἄρτου.

Ἐνθυμεῖσαι τὸν νέον Κεφαλήνιον, ὀνομαζόμενον Πι-
τσαμάνον, τὸν ὅποιον σ' ἔλεγα ὅτι ἐπεθύμουν νὰ κατοικ-
ήσῃ εἰς Χίον, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπιστήμην τῶν λογι-
κῶν τεχνῶν (beaux arts). Μ' ἔγραψεν ἀπὸ Ῥώμης,
ὅπου εὑρίσκεται διὰ τελειοποίησιν τῶν μαθημάτων του,
πέμψας καὶ τὴν ἀπ' αὐτὸν σκευασμένην εἰκόνα τοῦ Κα-

ποδιστρίου (Capo D'Istria). Ὀλίγον ἔλλειψε νὰ τὸν γράψω (χωρὶς νὰ σᾶς ἐρωτήσω) νὰ ἔλθῃ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ οἱ συμπατριῶται τοῦ ἠμέλησαν ἕως τῶρα νὰ τὸν καλέσωσι (ὡς ἔκαμαν καὶ μὲ τὸν Μουστοζύδην). Παρὰ τὴν ἐπιστήμην εἶναι καὶ μὲ ἦθη χρηστὰ στολισμένος ὁ νέος.

1821.

Πολύτιμέ μου φίλε!

Κατὰ τὴν πρώτην εἶδῃσιν τῶν ἐν Ἑλλάδι μεγάλων κινήματων, εὐθὺς ἔγινα περίφροντις περὶ σοῦ, καὶ ἀνυπομόνως ἐρωτοῦσα διὰ νὰ μάθω τὰ κατὰ σέ. Πολλὰ βραδέως ἤκουσα, ὅτι μετέβης εἰς τὰ Ἴωνικὰ νησιά, καὶ μετὰ τὴν χαρὰν τῆς σωτηρίας σου ἄρχισα τρόπον τινὰ νὰ λυποῦμαι, διότι δὲν σ' ἤκουα εἰς τὸ μέσον τῶν ἀγωνιζομένων (;) (Σ. Ε. Τὰ ἐρωτηματικά δηλοῦσιν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὀρθῆς ἀναγνώσεως δυσαναγνώστων λέξεων.) ἄλλ' ἔμαθα τέλος πάντων, ὅτι κατέφυγες εἰς τὴν περιώνυμον Ὑδραν, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἐκήρυττες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Σ' ἠυχήθην λοιπὸν ἀπὸ καρδίας, καὶ ἄλλην πλέον λύπην δὲν εἶχα, παρὰ μόνον τὸ ὅτι δὲν ἐμάνθανα τὰ περὶ σέ καὶ κατὰ σέ κατ' εὐθεῖαν. Πλὴν καὶ τούτῃ τὴν λύπην μου ἐπαρηγόρησες μὲ τὴν ἀπὸ 5 Ἰουνίου ἐπιστολήν σου, τὴν ὁποίαν πολλὰ βραδέως ἔλαβα. Ἡ πρὸ αὐτῆς διὰ τῶν Ἴωνικῶν νήσων παρέπεσεν, ἢ τὸ πιθανώτερον

ἐκρατήθη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Δάκρυα χαρᾶς ἔχουσα ἀναγινώσκων τὴν ἐπιστολὴν σου. Εὖγε, φίλτατε Βάμβα! ὑπερέβης τὰς ἐλπίδας μου, εἴθε μόνον νὰ εἰσακούεσαι, ὡς τὸ ἀπαιτεῖ ἡ παιδεία, ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ ἀνυπόκριτος φιλογενεῖά σου. Οἱ ἐν Χίῳ κίνδυνοί σου μ' ἐλύπησαν μεγάλως, διότι δὲν ἐπρόσμενα ἀπὸ Χίουσ (:) κινήματα ἀνάξια πρὸς σὲ τὸν διδάσκαλον καὶ εὐεργέτην των. Ἄλλ' ἤδη ἐσώθης, καὶ κάμνεις ἀρίστην χρῆσιν τῆς σωτηρίας σου· ὅθεν (:) μεταβαίνω εἰς τὸ νὰ συνομιλήσω περὶ πραγμάτων ἀναγκαιοτέρων καὶ προπεωδεδετέρων εἰς ἀμφοτέρους μας.

Ἡ ἐπιστολή μου τούτη, βλέπεις, γράφεται ἀπὸ ξένον κλάμον, καὶ ἐπειδὴ μὲ γνωρίζεις, θέλεις συμπεράνει βέβαια, ὅχι ὅτι ἀπέκτησα γραμματικὸν καὶ ἐξ ἀπορρήτων, ἀλλ' ὅτι ἡ συνήθης μου ἀδυναμία διὰ τὰ στυγερά γράμματα ἔγινε πολλὰ μεγάλη. Ἡ ἀδυναμία μου τούτη ἤυξησησε πολὺ περισσότερον διὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν Ἐλλάδα, τὰ ὅποια μ' ἀφῆρσαν πᾶσαν εὐτυχίαν, καὶ μὲ κατήντησαν εἰς μεγάλην ἀνυπομονησίαν (:).

Πρὸ μηνῶν ἀνεχώρησαν ἐκ Τεργέστης καὶ Μασσαλίας διάφοροι ἀγαθοὶ ἄνδρες, καθὼς ὁ Θεόκλητος, ὁ Λιθέριος, ὁ Σέκερης καὶ Πραΐδης, μετὰ πολλῶν ἄλλων· οἱ δύο πρῶτοι ἐμποροῦσαν νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν τὰ τρέχοντα, οἱ δὲ ἐκ Μασσαλίας ἐκπλεύσαντες δύο δεῦτεροι δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς καιρὸν διὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν ὑπόσχεσίν των. Ἡ βαθεῖά μας ἄγνοια τῶν τρεχόντων, καθὼς καὶ ἐκείνη τῶν σχέσεων τῆς ἐταιρίας μὲ τὸν ἡγεμόνα τοῦ τόπου, ὁπόθεν ἐκινήθησαν οἱ ἑταῖροι, μᾶς στεροῦν ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα διδόμενα διὰ νὰ συνεισφέρωμεν, καὶ νὰ ὀμιλήσωμεν ἐν γνώσει περὶ τῶν πρακτέων· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ ὁμο-

γενεῖς μ' ἀπαίτησαν σφοδρῶς τὴν περὶ τῶν γενομένων γνώμην μου, μ' ὄλον ὅτι ἐγὼ ἔφθασα εἰς ἐκεῖνο τῆς ἡλικίας τὸ μέρος, εἰς τὸ ὅποσον μόνον εὐχαὶ δίδονται, πρὸς τίνα ἄλλον παρὰ σέ ἐμπορῶ νὰ ἀποταθῶ εὐλογώτερον; Σὺ μὲ γνωρίζεις καλῆτερον, καὶ πρὸς σέ ἐμπορῶ νὰ ἐξηγηθῶ εὐκολώτερον. Ἀναγκασθεὶς ἔγραψα τὰ τότε δόξαντά με πρὸς τὸν Πρίγκηπα Δημήτριον, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπέγραψα μίαν ἐγκύκλιον μετὰ τινων ἄλλων τῶν ἐδῶ ὁμογενῶν, τὴν ὁποίαν ἐπέμψαμεν πρὸς τὸν ἀγαθὸν Σέκερην. Τούτων τῶν δύο ἐπιστολῶν θέλεις λάβει ἀναμφιβόλως ἰδέαν καὶ σὺ, ἐὰν οἱ πρὸς οὓς ἐστάλησαν (;) ἀποβλέπουν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ γένους. Δὲν εἶναι πλέον καιρὸς νὰ ἐξετάσωμεν, ἐὰν ἐγεινεν ἡ ἐπανάστασις εἰς ἀρμόδιον καιρὸν, μήτε ἂν οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῆς ἔκαμαν τὰ πρέποντα ἢ μωρία τῆς ἐξουσίας, φονευούσης τοὺς ἰδίους φίλους καὶ κηρυττούσης ἀνυποστόλως τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ ἐξολοθρευθῇ ὄλον τὸ γένος ἡμῶν, ἔδοσεν ἐθνικὴν μορφήν εἰς τὴν ἐπανάστασιν, καὶ μᾶς ἔθεσεν εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ, ἢ νὰ νικήσωμεν, ἢ νὰ ἀποθάνωμεν (;). Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν τί συμφέρει κατὰ τὸ παρὸν νὰ κάμωμεν. Σεῖς, ὄντες ἐν τοῖς πράγμασι, συλλογίζεσθε βέβαια καλῆτερον τὰ πρακτέα, ἀλλ' ἡμεῖς, ἐὰν καὶ μακρὰν τῶν γενομένων, ἐμποροῦμεν, καὶ συμφέρει νὰ σᾶς ἐπαναλαμβάνωμεν συχνάκις, ὅτι σᾶς χρειάζεται πρὸ πάντων ὁμόνοια ἀδιάσειστος, εὐπειθία ἀνεξέταστος εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς, ἀνδρία ἀκαταμάχητος, καὶ ἐνότης κινήματων καὶ ἐπιχειρημάτων.

Κάλλιστα εἶναι αἱ πρὸς τοὺς νησιώτας δύο προκηρύξεις σας, διότι ἀπεστομώσετε δι' αὐτῶν τοὺς πολυαριθμοὺς ἐχθροὺς μας, οἱ ὅποιοι πάσχουν νὰ μᾶς παραστή-

σουν ὡς πειρατὰς καὶ προθύμους νὰ ἐξολοθρεύσωμεν τοὺς διαφωνοῦντας εἰς τὰ θρησκευτικὰ Γραικολατίνους. Ἡ Γαλλία καὶ ὅλη ἡ Εὐρώπη μετὰ τὴν ἐδῶθεν ἀναχώρησίν σου διηρέθη εἰς δύο φατρίας ἀδυσωπήτους· τὴν τῶν ἐλευθεροφρόνων, ἧτις περιλαμβάνει ἴσως τὰ 9/10 τῶν κατοίκων τῆς Γαλλίας (;) καὶ τὴν τῶν λεγομένων ὑπερβασιλικῶν. Τούτῃ συνίσταται ἀπὸ τοὺς παλαιούς φυγάδας τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τοὺς κόλακας τῶν ἐξουσιῶν, καὶ ἀπὸ τοὺς φίλους τῆς παλαιᾶς εὐγενείας· ἀλλ' ἐπιστηρίζεται εἰς τὰς καθεστῶσας διοικήσεις, καὶ διατείνεται (;) ὑπὲρ τῆς νομιμότητος καὶ ἱερᾶς συμμαχίας τῶν μεγάλων δυνάμεων (;). Ἡ φατρία τούτῃ ὑπώπτευσεν, ὅτι ἡ κίνησις τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἀποτέλεσμα τινῶν φιλελευθέρων, καὶ ἐπειδὴ τούτῃ κινδυνεύει νὰ ἐπιφέρῃ τὴν διάλυσιν τῆς συμμαχίας τῶν δυνάμεων, καὶ ἐπομένως νὰ βλάβῃ τὰ ἰδιαιτέρὰ τῆς συμφέροντα, ἐκήρυξεν (;) ἐναντίον μας τὰ αἰσχίστα, καὶ οἱ δυνάμενοι μᾶς ἔβλαψαν ὅπως ἠμπόρεσαν. Ὅθεν πότε μᾶς παρασταίνουν ὡς στασιαστὰς καὶ ἀντάρτας κατὰ νομίμου ἐξουσίας, πότε ὡς ἐχθροὺς τῆς θρησκείας, πότε ὡς θεοβλαβεῖς, καὶ δεισιδαίμονας, καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ σφάξωμεν τοὺς διαφωνοῦντας μὲ ἡμᾶς χριστιανούς, καὶ πότε ὡς βαρβαροτέρους καὶ αἱματοχαρεστέρους καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς ὁποίους πολεμοῦμεν (;). Ἐκοινολόγησαν ὅτι ρίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν τοὺς αἰχμαλώτους Τούρκους, καὶ ὅτι εἰς Πελοπόννησον ἔβαλαν εἰς τὸ σουβλί ἄλλους, ζωντανούς. Ἐνδεχόμενον νὰ συνέβησαν κατ' ἀρχὰς καὶ κατὰ μέρος σκληραὶ ἐκδικήσεις· ἀλλὰ μὲ φαίνεται ἀπίθανον νὰ γίνωνται δημόσια καὶ γενικὰ παρόμοια ἀπὲνθρώπα ἔργα.

Ἐμβῆκα εἰς τούτῃν τὴν ἐκθεσιν διὰ νὰ σᾶς γνωστο-

ποιήσω τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης, καὶ νὰ λάβετε ἀνάλογα μέτρα. Τὸ διοικοῦν μέρος τῆς Εὐρώπης προτιμᾷ καλῆτερον νὰ μείνῃ ἡκέριαιος ἢ Τουρκία (;) ἀλλὰ μετὰ τούτην τὴν κατάστασιν προτιμᾷ τὴν ἀνεξαρτησίαν μας, καὶ ἤδη κινεῖται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν Ῥωσίαν. Οἱ (;) Τοῦρκοι ἠρέθισαν τὴν φοβερὰν δύναμιν τῆς Ἄρκτου, καὶ κινουὺν πρὸς τὸν Δούναβιν ὅλας τῶν τὰς δυνάμεις. Ἡ περὶ στασις τούτη μᾶς εἶναι πολλὰ ὠφέλιμος διὰ νὰ πρῆξωμεν (;) μόνοι μας, καὶ νὰ ὀργανίσωμεν τὸ στρατιωτικόν μας κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον. Πλήθος φιλελλήνων Εὐρωπαίων εἶναι ἔτοιμον νὰ συνδράμῃ πρὸς βοήθειάν μας καὶ νὰ συναγωνισθῇ (;). Εἰς τὴν Γερμανίαν μάλιστα λέγεται ὅτι εἶναι ἔτοιμοι δέκα χιλιάδες καλῶς ὠπλισμένοι, καὶ καλῶς κυβερνημένοι, οἵτινες προσμένουν μόνον τὴν ἄδειαν διὰ νὰ ἀπεράσουν εἰς Τεργέστην. Ἡ προθυμία τῶν ἄλλων ἔθνων δὲν εἶναι μικροτέρα· παντοῦ συνδρομαὶ ἀνοίχθησαν, καὶ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ Ἑλβετίαν προσεύχονται ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μας (;)· ἀλλὰ πάντων ἐπιθυμία, καθὼς καὶ τὸ ἰδικόν μας συμφέρον, εἶναι νὰ μὴν ἀλλάξωμεν ἄλλον κύριον (;)· διὸ πανταχόθεν μᾶς ἐρωτοῦν, εἴαν ἐσυστήθῃ κεντρικὴ ὑπερτάτη διοίκησις, εἴαν διεσαλπίσθῃ ἡ ἀνεξαρτησία (;) τῆς Ἑλλάδος.

Περὶ τούτου πολλὰ συνωμιλήσαμεν μὲ τοὺς ἐδῶθεν ἀναχωρήσαντας (;) ὁμογενεῖς, καὶ τοῖς ἐσημειώσαμεν τὰ ἀναγκαιότερα. Φροντίσετε λοιπὸν διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, νὰ συστήσετε ὑπερτάτην διοίκησιν, συνθεμένην ἀπὸ τοὺς φρονιμωτέρους καὶ εὐὑποληπτοτέρους ὁμογενεῖς, ἧτις νὰ διασαλπίσῃ τὸν σκοπὸν (;) μας, καὶ νὰ δώσῃ ἐνότητα εἰς τὰ κινήματά μας. Ἡ ἐπιστολὴ τῶν δημαγωγῶν σου εἶναι φρονιμωτάτη, ἀλλὰ τοιοῦτοι πρέπει νὰ σταλθοῦν

εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν. Ἡ θρησκεία ἐμπορεῖ νὰ γένη τὸ καταπειστικώτερον ἐλατήριον. Οἱ ἐξ Εὐρώπης ἐλθόντες ὁμογενεῖς ἔφεραν μαζῇ τῶν τυπογραφίας· συστήσετε λοιπὸν ἀμέσως ἑφημερίδας εἰς ἕκδοσιν (;) εἰδήσεων, κηρύξετε καθημερινῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καταχωρίσετε (;) τὰς κατηγορίας τῶν ἐχθρῶν μας, περιγράψετε τὰ πάνδεινα ὅσα δοκιμάζομεν, ἀποδείξετε ὅτι ἀπεφάσισαν νὰ μᾶς περάσωσιν ἅπαντας ἐν στόματι μαχαίρας, ἐπιφέρετε μαρτυρίας ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ὅτι οἱ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντες εἶναι καὶ παρὰ τοῖς ἐπιζήσασι καὶ παρὰ Θεῷ εὐάρεστοι, διότι ὑπάγουν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν παράδεισον· ἐξ ἐναντίας οἱ λειποτάκται, οἱ προδόται καὶ ἄνθρωποι, καὶ ἐδῶ θέλουσι τιμωρηθῆ, καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον θέλουσι παραδοθῆ εἰς τὴν αἰωνίαν κόλασιν· στίχους καθημερινῶς καὶ ἐγκώμια δημοσιεύσατε. Διὰ τῶν ἑφημερίδων καὶ διὰ τῶν ἱεροκηρῦκων ἐμπορεῖτε νὰ ἐξάψητε γενικὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ μεγίστην πεποιθήσιν εἰς τὴν ἀπολύτρωσίν μας (;) καὶ ὑποταγὴν εἰς τοὺς ἄρχοντας. Ἀλλὰ τοῦτοι πρέπει νὰ ᾔναι ἄξιοι εὐπειθείας, ὀφείλουσι νὰ δειχθῶν ἐμπράκτως ὀλιγαρκεῖς, δίκαιοι, δραστήριοι, ὑπομονητικοί, συγκαταβατικοί, συμπερίφοροι, εὐπρόσιτοι, καὶ ἐνὶ λόγῳ ἀφιερωμένοι εἰς τὸ κοινόν. Μ' ὅλας τὰς κατηγορίας τῶν ἐχθρῶν μας, ἐλπίζω νὰ εὔρεθῶν εἰς τὸ γένος δέκα τοιοῦτοι ἄνδρες, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὸν καθιερωθέντα ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἀριθμὸν. Εὐθὺς ἔπειτα νὰ στείλετε πράκτορας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ κατορθώσωσι δάνεια, νὰ παραλαμβάνουσι τοὺς ξένους, καὶ σᾶς πέμπουσι τὰς ἀναγκαίας πολεμικὰς ὕλας.

Ἡμεῖς ἐδῶθεν ἐκάμαμεν ὅ,τι ἡ ἀπομόνωσίς μας ἀπὸ

τὸν κόσμον καὶ ὁ ἰδιωτικὸς μας βίος ἐσυγχώρησεν. Ἐπέμψαμεν ἀναφορὰν εἰς ὄνομα τῆς Μεσσηνιακῆς βουλῆς εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν, καὶ ἀπαιτήσαμεν (;) εἰς ὄνομά μας καὶ τὴν συνδρομὴν τῆς Χαϊτικῆς πολιτογραφίας· ἐστείλαμεν κατ' αὐτάς εἰς Λόνδραν τὸν λόγιον Πίκουλον διὰ νὰ συνομιλήσῃ μὲ τοὺς ἐκεῖ φιλελευθέρους, καὶ νὰ ἐξέψῃ ὑπὲρ ἡμῶν τὴν κοινὴν τῶν Βρετανῶν γνώμην, ἥτις δὲν συμφωνεῖ μ' ἐκείνην τῆς διοικήσεώς των. Ἐδημοσιεύσαμεν καὶ κατ' ἰδίαν καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων διάφορα, ἀλλὰ πάντοτε μᾶς ἀποκρίνονται, ποῦ εἶναι ἡ διοίκησίς σας ; βλέπομεν ἀνδρίαν μόνην, καὶ ὄχι ἐνότῃτα κινήματων. Ἐπειτα ὑποπτεύουν ὅτι ὅλα γίνονται ἀπὸ τὴν Ῥωσσίαν, καὶ τούτῃ ἡ δύναμις τοὺς τρομάζει· τὸ δυστυχὲς τέλος τῶν ἐν Δακίᾳ πραγμάτων δὲν κίμνει τοὺς ἐχθροὺς μας εὐέλπιδας διὰ τὰ καθευτὸ ἑλληνικὰ πράγματα. Πολλοὶ ἐτόλμησαν νὰ μᾶς ὀνομάσωσιν ἀνάνδρους, προδότας καὶ οὐτιδανούς, ἔπειτα δὲ, ἐπειδὴ μανθάνουν ὅτι ὁ Ἄλῃς προστατεύεται ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους, καὶ ὅτι οἱ Σουλιῶται καὶ Ὑδριῶται εἶναι γένους Ἀλβανικοῦ, τολμοῦν νὰ εἰποῦν, ὅτι μηδὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔμπορεῖ νὰ ᾖναι σύμπνοια καὶ ὁμοφωνία· ἀλλ' ἐλπίζομεν διὰ τῶν πραγμάτων νὰ τοὺς δείξητε ψεύστας καὶ ἀπατημένους.

Ἐποπτεύομεν, ὅτι ἡ ἀποτυχία τῶν δακικῶν πραγμάτων νὰ τρομάξῃ τοὺς αὐτοῦ Ἕλληνας, ἀλλ' ἄς βεβαιωθοῦν, ὅτι ἐκεῖ τὰ πράγματα δὲν ἔμποροῦσαν νὰ εὐδοκίμησούν· καὶ ἐὰν ὅλοι οἱ στρατιῶται Ἕλληνες, (;) ἐπολεμοῦσαν ἅπαντες ὡς οἱ ἐν Γαλαζίῳ, καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Λόγου, καὶ οἱ ἐν Προῦτῳ, καὶ ἐὰν (ἴσως εἶναι τολμηρὸν νὰ τὸ εἰπῶ) ἐκυβερνῶντο καλῆτερον, ἤθελαν εἶσθαι ἀφεύκτως νικηταί. Τοῦτα τὰ λάθη ἐὰν ἀποφύγητε, δὲν ἔχο-

μεν χρείαν ξένης δυνάμεως, και θά ἔχωμεν μάλιστα τὴν δόξαν, ὅτι μόνοι μας ἀπελυτρώθημεν (;).

Δὲν εἶμαι πολεμικός, και ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ ἐμβῶ εἰς πολεμικά σχέδια, ἀλλ' ἐμπορῶ νὰ σᾶς κοινολογήσω τὰς ιδέας τῶν εἰς τοῦτο τὸ ἔργον καλῶν. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν κεντρικῆς ἐθνικῆς διοικήσεως, ἡ πρώτη σας φροντίς εἶναι νὰ καθαρῖσητε τὴν Πελοπόννησον ἐκ τῶν ἐχθρῶν (;), και ἔπειτα τὰ ἐντὸς τῶν Θερμοπυλῶν και τὴν Κρήτην· μετὰ ταῦτα ἐμπορεῖτε νὰ ἐκτείνεσθε, ὡς ἀπὸ κέντρον, πρὸς τὰ ἄκρα. Ἡ Ἑλλάς περικυκλόνεται ἀπὸ ὄρη, και οἱ ἐχθροὶ εἶναι ἀνεπιτήδευτοι εἰς τὸν πόλεμον τῶν βουνῶν· ὀχυρώσετε λοιπὸν τὰ περάσματα πάντα, και ἐνασχοληθῆτε εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσουν οἱ στρατιῶταί μας τὴν πολεμικὴν τῶν σοφῶν Εὐρωπαίων. Ἐμάθαμεν ὅτι οἱ Ἄγγλοι βοηθοῦν τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ἴσως φανερῶς δὲν θά τοὺς συνδράμουν· και ἐπειδὴ εἰσθε κύριοι τῆς θαλάσσης, μόνον κατὰ πρόσωπον ἐμπορεῖ νὰ σᾶς κτυπήσῃ ὁ ἐχθρὸς (;) και οὕτω νὰ ἀνανεώσητε τὰ θαύματα τῶν Μηδικῶν χρόνων. Εἰς τὸ ἐξῆς εἶναι συμφέρον νὰ μὴ φονεύωνται οἱ αἰχμάλωτοι, ἀλλὰ νὰ ὑπηρετοῦν, ὡς κτήνη, εἰς τὴν οἰκοδομὴν φρουρίων, τειχῶν, και λιμένων. Τούτη ἡ συγκατάθεσις θέλει καταπαίσει τὴν Εὐρώπην, ὅτι δὲν εἴμεθα βάρβαροι και ἀπάνθρωποι. Εἶναι πρὸ πάντων συμφέρον νὰ ἀποκτήσητε ἀπόρρητον ὀρμητήριον, ἐν τῷ ὁποίῳ νὰ ἐτοιμάζωνται ὅλαι αἱ πολεμικαὶ ἀποσκευαί, και νὰ ἀράζουν ἀσφαλῶς τῶν ἀλλογενῶν ἐμπόρων τὰ πλοῖα. Ἄλλὰ περὶ τούτων σᾶς ἐγράφησαν ἄλλοτε περισσότερα, και εἰσθε μόνοι σας ἱκανοὶ νὰ στοχασθῆτε τὴν ἀνάγκην των.

Βλέπεις ἀγαπητέ μου Βάμβα, και τὴν ἀδυναμίαν εἰς

τὴν ὁποίαν κατήντησα διὰ τὸ γῆρας, καὶ τὴν προθυμίαν τῶν καλῶν ὁμογενῶν νὰ ἀνακουφίσωσι τὰ βάρη μου, ἢ μᾶλλον νὰ τὰ ἀναδέχωνται ὅλα αὐτοί. Ὁ γραφεὺς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης εἶναι ὁ χρηστὸς Πολυχροنيάδης.

Ἄναγκαῖον εἶναι νὰ συγκροτήσωμεν τὸ γρηγορώτερον πολίτευμα προσωρινόν· δεύτερον, νὰ γράφετε τὰς πράξεις σας εἰς ἐφημερίδα τυπωμένην, ἂν ἦναι δυνατὸν, εἰδεμὴ καὶ χειρογραμμμένην, διὰ νὰ τὴν πέμπετε εἰς τὰς ἐδῶ ἐφημερίδας ἐξαύθεντον. Τρίτον, νὰ καταστήσητε γραμματοφορεῖον θαλάσσιον, καὶ αὐτόθεν εἰς Τεργέστην, ἢ εἰς Μασσαλίαν, νὰ μηνύη τὰς πράξεις κανονικῶς.

Εἰπέ με τί ἀπέγιναν οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Φουρναράκη· εἶπέ με τί ἔχουν νὰ ἀπογίνωσιν οἱ ἐσχάτως σταλθέντες ἀπὸ Χίου δύο συμπατριῶται, ὁ Ἀνδρεάδης καὶ ὁ Βαφειάδης, ἐπειδὴ ὁ εἰς Μασσαλίαν εὐρισκόμενος Ἀργέντης ἀμφιβάλλω ἂν θελήσῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν διορισθεῖσαν δι' αὐτοὺς χορηγίαν. Εἰπέ με ἂν ἔλαβες τὰς τελευταίας μου ἐπιστολάς πρὶν νὰ ἀφήσῃς τὴν πατρίδα. Διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ! φίλε μου, γράφε με συχνά. Ὑγίαινε.

Ποθεινότητα Βάμβα,

Τὴν ἐπιστολήν σου τῆς 5 Μαΐου ἀνέγνωσα μὲ λύπην καὶ χαρὰν· λύπην δι' ὅσα ἔπαθες, χαρὰν, ὅχι μόνον ὅτι

ἐλευθερώθης ἀπὸ τὰ παθήματα, ἀλλ' ὅτι, ὡς λέγεις, σοῦ ἔγιναν καὶ μαθήματα. Δὲν εἶσαι, φίλε μου, μόνος μαθητῆς παθημάτων, ἢ μᾶλλον ἀριθμῆσαι μὲ τοὺς πολλὰ ὀλίγους φρονίμους ἄνδρας, οἱ ὅποιοι ἐξεύρουν νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τὰ παθήματα. Ἄρχῃ καὶ πηγῇ τῶν συμφορῶν σου· καὶ νόμισε τὴν ὥραν ταύτην ὅτι διαλεγόμεθα περιπατοῦντες εἰς τὰ προάστεια τῶν Παρισίων, τὸν μόνον εὐδαίμονα καιρὸν ἐκείνον τῆς ζωῆς μου· ἡ ἀρχὴ λέγω τῶν συμφορῶν σου ἐχρημάτισεν ἢ προσκόλλησίν σου εἰς τὸν δὲν ἐξεύρω διὰ τί ὀνομασθέντα Ὑψηλάντην, ἀντὶ τοῦ Κυψελίνου ἢ Κυψελάτου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἴδιον ἀμάρτημά του, ἐπειδὴ ἔλαβε τὸ ἐπωνύμιον ἀπὸ τὸν πατέρα του· ἐπρόσθεσεν ὁμως εἰς αὐτὸ καὶ τῆς πατρικῆς ἀρχῆς τὸ ἐπώνυμον *Πρίγκιψ*, ἐπώνυμον ἱκανὸν νὰ ἐμπνεύσῃ ἀπιστίαν εἰς τοὺς φιλελευθέρους, διότι δὲν εἶναι Πρίγκιψ, καὶ ἂν ἦτο, ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποστραφῇ ὡς δῶρον τουρκικῆς χειροτονίας, εὐθὺς ἀποῦ ἀπεφάσισε νὰ ὑπερμαχήσῃ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους του. Ἴσως εἶπῃς (καὶ ἐνδεχόμενον νὰ ἔχῃ οὕτως τὸ πρᾶγμα), ὅτι τὸ ἐπώνυμον δὲν πηγάζει ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν χειροτονίαν, ἀλλ' εἶναι ξηρὸς τίτλος, τὸν ὅποιον ἤρπασαν, ἢ καὶ ἀπέκτησαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ῥωσσίας. Ὅπως ἂν ἦναι, ἡμεῖς ἀποφασίσαντες νὰ μείνωμεν ἀνεξάρτητοι, εἰς μὲν τὴν πολιτείαν μας δὲν πρέπει νὰ ὑποφέρωμεν κανένα τίτλον ἀρχῆς μόνιμον· πρὸς δὲ τοὺς ἔξω νὰ προσφερώμεθα εἰρηνικῶς μὲ τοὺς γηνησίους ὅλους Πρίγκιπας, ἤγουν τοὺς ὅσοι ἀληθῶς κυβερνοῦν λαὸν ὑποταγμένον εἰς αὐτούς, καὶ νὰ τοὺς τιμῶμεν, ζητοῦντες τὴν φιλίαν ἢ καὶ τὴν συμμαχίαν των. Εἰς ὀλίγα λόγια, φίλε μου, Ἰθαγενῆ Ἑλληνα μὲ Πρίγκιπος ὄνομα, τὸν φαντάζομαι ὡς σπινθῆρα, ὅστις

μέλλει ν' ἀνάψῃ εἰς τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα μὲ τὸν καιρὸν πυρκαϊᾶν ὀλεθριωτέραν τῆς Τουρκικῆς πυρκαϊᾶς, ἐπειδὴ οἱ μέλλοντες ἐχθροὶ τοῦ Γραικοῦ Γραικοὺς ἔχουν νὰ πολεμῶσι, καὶ ὄχι Τούρκους. Ὁ Ὑψηλάντης ὅτ' ἐκατάβαινε εἰς Πελοπόννησον μ' ἔγραψε μακρὰν ἐπιστολὴν, πνεύσαν ζῆλον ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος· ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ στολισθῇ τὸν τίτλον τοῦ Πρίγκιπος, κ' ἔκαμε καλὰ, διότι δὲν ἤθελα ἀποκριθῆν εἰς Πρίγκιπα. Ἡ ταπεινὴ μου κατάστασις μ' ἔκαμε νὰ φεύγω τοὺς Πρίγκιπας, ὡς φεύγουν οἱ νάννοι τοὺς γίγαντας. Τὸν ἀπεκρίθην κ' ἐγὼ διὰ τοῦ Σέκερη μακρὰν ἀπόκρισιν· ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ δὲν ἐκατάλαβε τί τὸν ἔλεγα, ἢ κατεφρόνησε τοὺς λόγους μου, ὡς μωραμένου γέροντος φλυαρίας, παρεκτὸς ἂν δὲν ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν μου. Γράφεις καὶ σὺ μὲ τρόπον ἱκανὸν ν' αὐξήσῃ τοιαύτην ὑπόψιαν. Ἀλλὰ πῶς εἶναι πάλιν δυνατὸν νὰ μὴ τὴν ἔδωκεν ὁ Σέκερης; Ἄν τὴν ἔλαβε, καὶ δὲν τὴν ἐκοινώνησε πρὸς τὸν ὁποῖον ἔδειξε τόσην ἀγάπην Βάμβαν, τοῦτο μόνον ἀρκεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ τοὺς σκοποὺς του. Μὴν ἀμελήσης νὰ μὲ φωτίσης περὶ τούτου.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβα καὶ ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον, πολλὰ διάφορον ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ὑψηλάντη. Οὗτος ἔγραφεν ὡς μειράκιον ἐνθουσιασμένον ἐνθουσιασμὸν ὄχι πολλὰ θερμόν. Τοῦ Μαυροκορδάτου ἡ ἐπιστολὴ περιέχει ἀνδρὸς φρονίμου (εἶθε καὶ εἰλικρινοῦς!) λόγους. Ὑπογράφεται Πατριώτης καὶ ὄχι Πρίγκιψ, ἂν καὶ ἤρχισαν ἐκεῖ κάτω, ὡς ἀκούω, νὰ τὸν Πριγκιπιζῶσι καὶ αὐτόν. Ἀφορμὴν ἔλαβε νὰ μὲ γράψῃ ἀπὸ τὰ πέσαντα εἰς χεῖράς του Προλεγόμενα εἰς τὰ Ἠθικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅπου ἔκρινε δύο

ἄρθρα τοῦ Προσωρινοῦ πολιτεύματος. Γράφει ἀπολογούμενος εἰς τὰς κρίσεις μου, καὶ ὁμολογῶν, ὅτι τὸ Προσωρινὸν πολίτευμα ἔχει καὶ ἄλλα σφάλματα, προερχόμενα, ἀπὸ τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ, καὶ ἀπὸ ἑλλείψιν συμβουλευῶν ικανῶν. Ἐπίστευσα τὴν ἐπιστολὴν του εἰλικρινῆ, καὶ ὡς πρὸς τοιαύτην ἀπεκρίθην διὰ μακρῶν· ὅχι ὁμως χωρὶς νὰ τὸν δώσω νὰ καταλάβῃ ἐπιδεξίως, ὅτι δὲν εἶμαι ἀπὸ τοὺς εὐκολὰ ἀπατωμένους, καὶ ὅτι ἡ τελεία μου περὶ αὐτοῦ πληροφορία κρέμεται ἀπὸ τὴν μέλλουσαν διαγωγὴν του. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς μου, τὸν εἶπα καὶ τὸν παρεκίνησα νὰ κινήσῃ πάντα λίθον εἰς τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς ἀτυχεστάτης Χίου· καὶ ἐλπίζω ὅτι θέλει φιλοτιμηθῆν διὰ τὰς ὁποίας τὸν ἔλεγα αἰτίας. Τοῦτο τὸ περὶ τῆς Χίου μὲ δίδει ἀφορμὴν νὰ στρέψω πάλιν τὸν λόγον εἰς τὸν φίλον

.....

..... ἀμβα, εὐρίσκεσαι καλὰ, ἐπειδὴ διδάσκεις καὶ φωτίζεις νέους. Τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ ἀνδρὸς οἰκείος τόπος εἶναι ὁ τόπος, ὅπου δύναται νὰ ἐνεργῇ τὸ καλόν· ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ νὰ προκρίνη τοὺς τόπους, ὅπου εἶναι δυνατὸν τὸ μεγαλύτερον καλόν. Δὲν σε συγχωρεῖται, φίλε μου, νὰ διδάσκῃς εἰς τὴν Ἐπτάνησον, ὅπου εἶναι τόποι τῆς Ἑλλάδος ἄλλοι, ἔχοντες χρεῖαν πλειοτέραν τῆς διδαχῆς σου. Ἐνόσφ ἡ Χίος ἀναστενάζει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τυράννου, ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἀκούω πλησιέστερον τῆς Χίου, παρακαλοῦντα τοὺς ὁμογενεῖς, «καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ, καὶ φωνῇ, καὶ πάσῃ δυνάμει» εἰς τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτῆς.

Τώρα μάλιστα εἶναι χρεῖα τῆς συνδρομῆς καὶ βοηθείας σου, ὅτε φαίνεται ὅτι ἐξύπνισαν καὶ οἱ εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην σκορπισμένοι συμπατριῶταί μας, μετὰ

μακρὸν ὕπνον, καὶ κινουῦνται εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς πα-
 τρίδος. Ἀνήγγειλα εἰς αὐτοὺς καὶ ὅσα ἔγραψα περὶ Χίου
 εἰς τὸν Μαυροκορδάτον. Συμφέρον μὲ φαίνεται νὰ μετα-
 κομισθῆς καὶ σὺ εἰς τὴν Πελοπόννησον· καὶ ἂν ἡ ἐπι-
 στολὴ τοῦ Μαυροκορδάτου ἢ πρὸς ἐμὲ ἦναι εἰλικρινῆς,
 εἶμαι βέβαιος, ὅτι γνωρίζων τὴν συνδέουσαν τοὺς δύο μας
 φιλίαν, θέλει σε δεχθεῖν μετὰ χαρᾶς, ἐλευθερωμένους μά-
 λιστα, ὡς εἶναι τώρα, ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀλιτηρίου
 Νέγρη. Ἡ παρουσία σου, φίλε μου, ὄχι μόνον τὴν Χίον
 μέλλει νὰ ὠφελήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν
 Ἑλλάδα σύμπασαν. Οἱ λόγοι σου δύνανται καὶ τὰς δι-
 χονοίας των νὰ παύσωσι, καὶ τὴν ὁμόνοιάν των νὰ στε-
 ρεώσωσιν ἀμετακινήτως. Ἐμπορεῖς καὶ τὸν Μ. νὰ συμ-
 βουλεύσῃς νὰ μὴ δεχθῆ ποτὲ τὸ προσφερόμενον εἰς αὐτὸν
 ὄνομα τοῦ Πρ. καὶ τὸν Ὑ. νὰ τὸ ἐκδυθῆ ὡς χιτῶνα δι-
 χονοίας φλογιστικώτερον παρὰ τὸν χιτῶνα τῆς Δηϊανεί-
 ρας. Ἄν ὑπακούσωσι τὴν συμβουλήν σου, πιστευσέ τους
 καὶ τοὺς δύο· ἂν τὴν καταφρονήσωσι, ἐπίστρεψε εἰς τὴν
 Ἑπτάνησον, ἢ ἔλα ἐδῶ· διότι ἡ καταφρόνησις των εἶναι
 σημεῖον ἀψευδὲς ὅτι ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς ἰδίας των δό-
 ξης, καὶ ὄχι ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας. Δὲν ἔχυσαν οἱ
 Γενναῖοί μας στρατιῶται τόσον αἷμα, διὰ νὰ ἀποκτήσωσι
 Πρ. Ἐγὼ, φίλε μου, ἀπαρχῆς ἐταράχθην ἀκούσας ὅτι
 ἀνακατώθησαν Φαν. εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθέσεις. Τῶ-
 νομα τοῦτο Φ. μ' ἐφάνη πάντοτε κακοῦ οἰωνοῦ ὄνομα·
 ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνακατώθησαν, μᾶς ἔμεινε πλέον ὁ δεύτερος
 πλοῦς, ὅστις εἶναι τοὺς μὲν εἰλικρινεῖς (ἂν εὐρίσκωνται
 τοιοῦτοι) νὰ ἐνισχύσωμεν, τοὺς δὲ δολωμένους καὶ μολυ-
 σμένους, ἂν ἦναι δυνατόν, νὰ ἀναβαπτίσωμεν.

Εὐχαριστῶ σε, φίλε, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπόσχουσαι νὰ

λάβης πρόνοιαν περί τῆς πωλήσεως τῶν βιβλίων μου. Ἄπορῶ διὰ τί ἠμέλησεν ὁ ἐν Τεργέστη Παντολ. Μαυρογορδ. νὰ διαδώσῃ ἐν καιρῷ τὴν κήρυξιν. Ἐπρόβαλα $40/100$ ξεπεσμὸν διὰ τὸ 1823 ἔτος ἀναγκαζόμενος ἀπὸ τὰς περιστάσεις. Παλαίω, φίλε, ὄχι μὲ ἔνδειαν, ἀλλὰ μὲ τὰ μέσα νὰ μὴ καταντήσω εἰς ἔνδειαν. Μοῦ μένουσιν σώματα ἐκδόσεων μου ἀρκετὰ καὶ τὰ χρέη μου νὰ πληρώσω, καὶ ἀργύρια νὰ μοῦ περισσεύσωσιν· ἀλλὰ τί με ὠφελοῦν, ὅταν δὲν πωλῶνται;

Δέν με λέγεις τίποτε περί τῆς ἐκδόσεως τῶν Πολιτικῶν, οὐδὲ περί τῶν Ἠθικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς νὰ μὴν εἶχες ἀκόμη τὰ γνωρίσειν. Πολιτικά σ' ἔστειλα ἀπὸ δύο μέρη· Ἠθικά οὔτε σὲ οὔτε κανέν' ἄλλον ἐχάρισα, διὰ τὴν ὁποίαν σ' ἔλεγα πάλην μου. Τώρα φαίνεται ἡ δευτέρα ἐκδοσις τοῦ Βεκκαρίου μὲ μακρὰ Προλεγόμενα· ἐξ ὧν πέμπω πρὸς τὸ τέλος τοῦ μηνός, εἰς Μασσαλίαν, εἰς Λιθόρνον καὶ εἰς Τεργέστην. Εἶθε νὰ φθάσωσι καὶ αὐτοῦ. Πάσχισε, φίλε μου, νὰ σκορπισθῶσι, καὶ νὰ γνωστοποιηθῶσι καὶ εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους μας.

Παρηγόρησέ με, ἂν ἔχῃς τι παρηγορητικόν, περί τῶν ταλαιπώρων τέκνων τοῦ Φουρναράκη. Ὁ Σέκερης ἀπέθανεν; Ὁ Κατινάκης τί ἀπέγινε;

Ἀπὸ τὰς πρὸ τῆς τελευταίας ἐπιστολάς σου τρεῖς ἢ τέσσαρας, δὲν ἔλαβα κάμμίαν. Ἐνόσω εὐρίσκεσαι αὐτοῦ, πέμπε τας διὰ τοῦ ἐν Τεργέστη Ῥώτα, ἢ Παντολ. Μαυρογορδ.

Ὁ Θυρότος σὲ ἀντασπάζεται, τὸν Λακροᾶν δὲν ἀπάντησ' ἀκόμη οὐδὲ τὸν Θενάρδον.

Σ' εὐχομαι ἔτη πολλὰ καὶ εὐδαίμονα! Ο.Ο.

20 Ἰουλίου, 1823.

Μὴ παραξενίζεσαι, φίλε, εἰς τὰ μουζαλώματά μου.
Συμφοραὶ τῆς ἡλικίας.

32.

12 Ἰανουαρίου, 1825.

Περιπόθητε Βάμβα,

Ἀκούσιος εἶναι, μὴν ἀμφιβάλλης, καὶ ἡ ἰδική μου
σιωπή. Τὴν 4 Ὀκτωβρίου μόλις ἔλαβα τὴν γραμμένην
15 Ἰουλίου ἐπιστολήν σου. Καταλαμβάνω ὅσα πάσχεις
καὶ συμπάσχω μὲ σέ. Ἄλλ' εἶναι, φίλε, πολὺ δεινότερα
τὰ ἰδικά μου παθήματα, ἐπειδὴ προθυμούμενος νὰ συνερ-
γήσω κ' ἐγὼ τίποτε εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος
ἐμποδίζομαι πρῶτον ἀπὸ τὴν ἀναργυρίαν, ἔπειτα ἀπὸ
παντοδαπὰς ἄλλας ἀνίας, τόσον πλέον δριμυτέρας, ὅσον
δὲν ἔχω πλησίον μου κανένα Βάμβαν, νὰ τὰς ἐξομολο-
γῶμαι. Παρεκτὸς τούτων, μ' ἐμποδίζει πολὺ καὶ ἡ ἐπι-
στολογραφία ἢ μᾶλλον μὲ πνίγει. Εἰς πολλὰς ἀναγκάζο-
μαι νὰ σιωπῶ· ἀλλ' εἶναι ὄχι ὀλίγα, εἰς τὰς ὁποίας ἡ
ἀπόκρισις εἶναι ἀπαραίτητος. Εἰς βραχυλογίαν, τὸ γῆράς
μου, φίλε, ἔγινεν ὀδυνηρότατον.

Μίαν μόνην ἀπὸ τὰς λύπας σου κρίνω ἀναξίαν νὰ σὲ
λυπῇ, τὴν προξενηθεῖσαν λέγω ἀπὸ τὸν ἀνόητον Νικο-
λαΐδην. Ἀνέγνωσα τὴν μωρὰν κατὰ . . . κηταδρομήν,
ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν, ἀφοῦ πλέον ὁ διάλογος, ὁ γραφεὶς
εἰς τόπον Προλεγομένων εἰς τὰ Πολιτικά τοῦ Πλουτάρ-
χου, τὰ πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντα, ἦτο τυπωμένος· ἀλλέως
εἶχα εὐλογον ἀφορμὴν νὰ τὸν κοπανίσω ὀλίγον· μεθ' ὅλον
τοῦτο, ἄδικον ἔχεις νὰ λυπῆσαι περὶ τοιούτων διατριβῶν

ὡς εἶναι ἡ ἀθλία τοῦ Νικολαίδου διατριβή, εἰς τὴν ὁποίαν οὔτε γραμματικῆς οὔτε λογικῆς ἔχνος εὐρίσκεται κἀνέν. Εἰς τοὺς τοιούτους ἀρκετὴ ἀπόκρισις εἶναι τὸ

Εὐδαιμονοίης, νοῦν ἔχων, ὅσον σε δεῖ!

Παράξενον ἴσως ἤθελε σε φανῆν τὸ *Πολιτικά* τοῦ Πλουτάρχου. Μάθε λοιπὸν ὅτι τὰ εὐρισκόμενα μεταξύ τῶν ἐπιγραφομένων *Ἠθικῶν* του ὅ συγγραμμάτια πολιτικῆς ὕλης χωρίσας ἐξέδωκα εἰς τόμον ἓνα· εἰς τοῦ ὁποίου τὴν κεφαλὴν ἀντί Προλεγομένων ἔβαλα Διάλογον δύο Γραικῶν ὀνομαζομένων τοῦ ἐνὸς Φιλάρχου καὶ τοῦ ἄλλου Φυξάρχου.

Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ὀδυσσεῶς ἔλαβα διὰ τῆς Ἀγγλίας, καὶ τὸν ἀπεκριθὴν διὰ μακρῶν. Παράξενος μ' ἐφάνη ἡ τοιαύτη ἐπιστολή, ἀπὸ ἀνθρωπον πολιορκούμενον ἀπὸ τὸν Ν. καὶ ἔτι παραξενωτέρα ἢ πρὸς σέ. Ἄλλ', ὡς ὑποπτεύεσαι, εἶναι καὶ τοῦτο ἔν ἀπὸ τὰ βωμολοχικὰ ῥαδιουργήματα τοῦ Κλέωνος, ἢ μᾶλλον τοῦ νάννου μιμητοῦ τοῦ Κλέωνος· διότι ἤθελ' ἀδικηθῆν καὶ αὐτὸς ὁ Κλέων, ὅσον ἀχρεῖος καὶ ἂν ἦτον, ἂν ἐπαραβάλλετο μὲ τοιαῦτα

— ἀνδράρια μοχθηρά, παρακεκομμένα,
ἄτιμα καὶ παράσημα καὶ παράξεννα.

Δὲν ἐξεύρω ἂν σ' ἔστειλαν ἀπὸ Τεργέστην κανένα Βεκακάρην τῆς δευτέρας ἐκδόσεως. Δὲν λαλεῖς οὐδὲ περὶ τῶν *Ἠθικῶν* τοῦ Ἀριστοτέλους.

Καλὴ εἶναι ἡ εἰς Μεσολόγγ. ἀποκατάστασις τοῦ Δ. Π. Ἀκούω ὅτι ἐτύπωσεν εἰς τὰ Χρον. ἐπιστολὴν πρὸς ἐμέ, ζητῶν νὰ στείλω βιβλία. Δὲν τὴν ἀνέγνωσα· ὅθεν δὲν ἔχω νὰ κρίνω τὴν ζήτησίν του. Ἄλλ' ὅπως ἂν ᾔνοι, ἐγὼ δὲν εἶμαι πωλητής, καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον ἐμπορῶ

νά γενῶ δωρητῆς βιβλίων. Ἐπρεπε νά τὰ ζητῆ ἀπό τοὺς δυναμένους νά τ' ἀγοράσωσι καὶ τὰ χαρίσωσιν.

Εἰς αὐτὸν ἀποδίδουν καὶ τὴν κατὰ τοῦ Μ. διατριβὴν. δὲν τὴν ἀνέγνωσα οὐδ' αὐτήν. Ἦκουσα δὲ ὅτι καὶ ἐζήτησαν νά ἐμποδίσωσι τὴν δημοσίευσίν της. Διὰ τί νά τὴν ἐμποδίσωσιν; ἂν περιέχη συκοφαντίας, ἔχουν δίκαιον νά καλέσωσι τὸν συγγραφέα εἰς δικαστήριον· ἂν περιέχη ἀληθείας, τὸ εὐκολώτερον, συντομώτερον καὶ ὠφελιμώτερον ὄργανον τῆς σωτηριωδεστάτης κηρύξεως τῶν ἀληθειῶν εἶναι ὁ τύπος.

Ἐχω, ποθεινὲ Βάμβα, ὕλην νά γεμίσω πολλὰς σελίδας ἀκόμη· ἀλλὰ μὲ λείπουν καὶ δύναμις καὶ καιρὸς· ἐξηντλήθη ὁ ταλαίπωρος. Ὑγίαινε, εὐδαιμόνει καὶ γράφε με ὅσον συχνὰ σὲ συγχωροῦν οἱ ἄλλοι σου πολλοὶ κόποι.

12 Ἰανουαρίου 1825.

Ὁ πιστὸς σου φίλος Ο.Ο.

Ὁ ἀριθμὸς τῆς κατοικίας μου μόνος ἠλλάχθη ἀπὸ τὸν 5 εἰς τὸν 15, χωρὶς νά μετακινηθῶ ἀπὸ τὴν οἰκῆσιν, τῆς ὁποίας κατὰ δυστυχίαν μου, ηὔξήθη τὸ ἐνοίκιον φρ. 100.

33.

10 Μαΐου 1825.

Ποθεινότατε φίλε,

Τὴν 25 Φεβρουαρίου ἐπιστολήν Σου ἀνέγνων μετὰ χαρᾶς καὶ διὰ τὴν ὑγείαν Σου, καὶ διὰ τὰς περὶ τῆς

Ἑλλάδος εὐτυχεῖς ἀγγελίας. Ἄν καὶ καταβαρημένος καὶ ἀπὸ ἀσχολίας ἀλλεπαλλήλους, καὶ ἀπὸ καθημερινὰς ῥητὰς καὶ ἀρρήτους ψυχικὰς ἀνίας, δὲν ἀργῶ ταύτην τὴν φορὰν νὰ σὲ γράψω. Ὅ,τι μὲ παρακινεῖ εἰς τοῦτο εἶναι τὸ περὶ τῆς μελλούσης σχολῆς τῆς Κεφαλληνίας, καὶ τῆς ὁποίας προσμένεις ἀπ' αὐτοῦς προσκλήσεως. Φρονεῖς φίλε μου, ὡς Βάμβας, λέγων, ὅτι δὲν θέλεις δεχθῆν τὴν πρόσκλησιν, πλὴν μὲ συνθήκην ν' ἀναχωρῆς ὁπόταν θέλης. Διὰ τοῦτο σπεύδω νὰ σὲ γράψω καὶ νὰ σὲ παρακαλέσω θερμῶς νὰ ἐπιμείνης εἰς τὴν φρόνιμόν σου ταύτην ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν κρίνω ἀπόφασιν νὰ μὴν ἀδικήσης τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ὅπου ἡ παρουσία σου θέλει εἶσθαι ἀσυγκρίτως ὠφελιμωτέρα. Ἄν δι' ἀτυχίαν ἢ κατατρεχομένη καὶ κατατρυχομένη ἀπὸ σχολαστικούς καὶ ἀπὸ σοφιστὰς Ἑλλάς ἐπιμένη εἰς τὴν ἀναισθησίαν της, σὲ συμβουλευῶ νὰ ταξειδεύσης πρὸς ἡμᾶς, νὰ μὲ θάψης, καὶ νὰ ἐξακολουθήσης τὴν Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην.

Λυπεῖ κ' ἐμέ, ὡς καὶ σέ, ἡ πρὸς τοὺς τυράννους μας κλίσις τῶν νέων Ἀθ. Ἀλλὰ δὲν μ' ἐκπλήττει. Ἐχουν καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἀριστογείτονάς των καὶ τοὺς Δημάδας, ὡς τοὺς εἶχεν ἡ παλαιὰ καταστραφεῖσα ἀπὸ τοὺς τοιούτους Ἑλλάς, ὡς τοὺς ἔχει σήμερον ἡ κινδυνεύουσα νὰ καταστραφῆ νέα Ἑλλάς. Συνεργοῦν εἰς τοῦτο καὶ αἱ παροῦσαι πολιτικαὶ περιστάσεις τῆς Εὐρώπης ὅλης. Μὴν εὐρίσκοντες ἡσυχίαν εἰς τὴν Πατρίδα των, σκορπιζονται ἄλλοι ἄλλαχοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναγκάζονται πολλοὶ νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς ζωὴν καὶ ἀπὸ πράξεις ἀτίμους. Τί θέλεις; Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι. Ἄς παρηγορούμεθα ὁμως, ὅτι δὲν ἰσχύουν ἑκατὸν ἢ διακόσια

ἀνδράρια, ν' ἀμαυρώσωσιν ὀλοκλήρου Ἔθνους φιλέλληνα
διάθεσιν.

Πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐθρυλλήθη διὰ τῶν ἐδῶ ἐφημερί-
δων, ὅτι ἔρριψε τὸ προσωπεῖον, ἢ μᾶλλον ὅτι τοῦ τὸ
ἐξέσχισεν ἢ κυβέρνησις, τοῦ περιβοήτου λέγω Μ. Ἄν τὰ
θρυλλούμενα ἦναι ἀληθῆ, ὡς εἶναι πιθανά, ἔμπορῶ νὰ
καυχηθῶ, ὅτι εἶμαι εἰς ἀπὸ τοὺς ὀλίγους, ὅσους δὲν
ἴσχυσε ν' ἀπατήσῃ ἢ ὑπόκρισις του. Ἡ σιωπὴ του μᾶ-
λιστὰ εἰς τὴν τελευταίαν μου πρὸς ἀπόκρισιν, ἥτις τὸν
ἠνάγκαζε τρόπον τινὰ νὰ ἐξηγηθῆ καθαρώτερα, ἢ σιωπῆ
λέγω αὕτη, μὲ κἀμνεῖ νὰ πιστεύω τὰ θρυλλούμενα. Γνω-
στοποίησέ με λεπτομερῶς ὅ,τι μάθης περὶ τούτου. Τοῦ
Β. ὁ θάνατος δὲν ζημιώνει ποσῶς τὴν Ἑλλάδα, ὡς οὐδ'
ἄλλων πολλῶν τοιούτων θέλει τὴν ζημιώσῃν. Ἡ μετὰ-
νοια τοῦ Κ. ὅτι ἐπρόκοψε, ἀποδείχνει, ὅτι δὲν ἐπρόκοψε
παρὰ τὸ ἄλογον μέρος τοῦ ψυχαρίου του. Τὸ «Ὡς οὐδὲν
ἢ μάθησις, ἂν μὴ νοῦς παρῆ» ἤθελ' εἶσθαι ἀληθές, ἂν οἱ
τοιούτοι ἐπεριωρίζοντο εἰς μόνην τὴν ἀχρηστίαν των.
Ἄλλ' ἐπειδὴ γίνονται καὶ μεγάλων κακῶν αἷτιοι,
ἔπρεπε νὰ λέγηται, «Ὡς δεινὸν ἢ μάθησις, ἂν μὴ νοῦς
παρῆ.»

! Διὰ τί δὲν γράφεις πρὸς τὸν Βλ. ἢ τὸν Ρ. νὰ σέ
στείλωσι τὴν δευτέραν ἐκδοσιν τοῦ Β. καὶ τὰ ἐκδοθέντα
πρὸ ὀλίγου Πολιτ. συγγραμμάτια τοῦ Πλουτάρχου; Εἰς
τούτων τὴν κεφαλὴν θέλεις εὑρεῖν καὶ μακρὸν διάλογον
δύο Γραικῶν περὶ τῶν Ἑλλην. συμφερόντων. Ἐγὼ ἐδῶ-
θεν δὲν ἔχω τρόπον νὰ σέ τὰ πέμψω. Πάλιν σέ λέγω καὶ
σέ παρακαλῶ, ἂν ἢ Ἑλλάς δὲν σέ καλέσῃ, ἔλα ἐδῶ.
Ἐδῶθεν ἔμπορεῖς νὰ τὴν ὠφελήσῃς πολὺ πλεον παρὰ
αὐτόθεν. Ὅπως ἂν συμβῆ, μὴ δεσμεύσῃς τὴν ἐλευθερίαν

σου εἰς κάμμίαν πόλιν ἢ χώραν, ἀλλὰ μείνε *Tui juris*
νὰ τρέχης ὅπου ἡ χρεία σέ καλέσῃ.

Εὐτύχει, ποθητὲ φίλε, καὶ γράφε με, διὰ τοῦ ἐν Λιβ.
Φραγκ. ἢ Ζ. Ροδοκ. ἢ Θ. Σπαν.

Μὲ τὸν Πρ. Κουτ. εἶμαι εἰς ἐπιστολικὴν κοινολ. Πρὸ
μικροῦ ἀποκρινόμενος εἰς τὴν ἐπιστολὴν του τὸν ἔγραψα
πολλὰ καὶ θερμά, παρακινούμενος μάλιστα εἰς τοῦτο ἀπὸ
τὴν ὁποίαν αὐτὸς μὲ συγχωρεῖ ἐλευθερίαν συμβουλῆς.
Εἴθε νὰ ἐνεργήσωσιν εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ γραφόμενα!

Καὶ πάλιν καὶ πολλάκις ἀσπάζομαί σε, χρηστὲ φίλε.

Ἐξωθι ἐπιγραφή :

«Πρὸς τὸν κύριον Νεόφυτον Βάμβαν
Εἰς Κεφαλληνίαν».

34.

29 Νοεμβρίου 1825.

Πολυπόθητε μου Βάμβα,

Οἱ ἐν Τεργέστη γνωστοὶ σου φίλοι Ζ. Β. καὶ Ι. Ρ.
παρακαλοῦνται νὰ σέ πέμψωσι δύο ἀντίτυπα τῶν ὁποίων
ἐξέδωκα πρὸ μικροῦ Ἀπομνημονευμάτων Ξενοφ. ἐνωμέ-
νων μὲ τὸν Πλάτ. Γοργίαν. Τὸ ἐν εἶναι διὰ σέ· τὸ ἄλλο
κάμε με τὴν χάριν νὰ στείλῃς ἀσφαλῶς εἰς τὰ Κύθηρα
πρὸς τὸν ἐκεῖ πιθανῶς ἀκόμη εὐρισκόμενον Ἰωάννην Μη-

κέλην· εὐρίσκετο κἄν τὴν 5 Μαρτίου 1824 κατὰ τὴν τότε πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν του.

Τὰ δύο ἐνωμένα ταῦτα συγγράμματα δύο ἐνδόξων ἀνδρῶν, περιέχοντα ὅλην τὴν διδασκαλίαν ἐνδοξοτέρου ἀνδρός, τοῦ διδασκάλου των, πόσον ἀξίζουσι, καὶ πόσον ἀρετῆς ἔρωτα εἶναι καλὰ νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τῶν νέων τὰς ψυχάς, δὲν ἔχεις χρεῖαν νὰ τὸ μάθῃς ἀπ' ἐμέ. Φρόντισε νὰ σκορπισθῶσιν εἰς τοὺς Ἑπτανησιώτας σου. Τὰ συνώδευσα καὶ μὲ μακρὰ Προλεγόμενα, καὶ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Σωκράτους, καὶ τὰ ἐπροσφώνησα εἰς τὰ μειράκια τῆς Ἑλλάδος· διότι καὶ ἀπ' αὐτὰ μόνα ἐλπίζω τὴν μέλλουσαν αὐτῆς σωτηρίαν, ἐπειδὴ ἀπὸ μᾶς τοὺς Τουρκογέροντας (παρεκτὸς τοῦ Βάμβα καὶ τινῶν ἄλλων ὀλίγων) δὲν ἐλπίζεται πλέον τίποτε.

Γέμει, φίλε, ἡ κεφαλή μου ἀπὸ πολλὰ χρειώδη νὰ σε γράψω, ἀλλὰ δὲν ἔχω δύναμιν. Ἐξω ἀπὸ τὴν σύμφυτον μὲ τὸ γῆρας ἀσθένειαν, βασανίζομαι τῶρα τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ ἀπαραμύθητον κεφαλαλγίαν. Μὴ με στερεῖς γραμμάτων σου, ὅσάκις σε τὸ συγχωροῦν αἱ πολλαὶ σου ἀσχολίαι, μηδὲ παύσης ποτὲ νὰ μὲ ἀγαπᾷς, ὡς σε ἀγαπῶ.

Εὐδαιμόνει!

Ο.Ο.

: Σοῦ εἶναι εὐκόλον νὰ μὲ πληροφορήσης, εἰς πόσους τόμους ἐσυμποσοῦτο, ἐπάνω κάτω, ἡ δυστυχῆς τῆς δυστυχοῦς Χίου μας βιβλιοθήκη; Κάνεις ἀπὸ τοὺς ἀπὸ καιρὸν περάσαντας ἐδῶ συμπατριώτας, καὶ μαθητάς σου καὶ ἄλλους, δὲν ἐδυνήθη νὰ μοῦ ἀναγγείλῃ τι πιθανὸν περὶ τούτου.

Πρὸς τὸν Κύριον Ν. Βάμβαν, εἰς Κέρκυραν,

Ἐκ Παρισίων, 6 Νοεμβρίου 1828.

Περιπόθητε φίλε,

Πᾶσά σου ἐπιστολή, ὅταν τὴν λαμβάνω, γίνεται δι' ἐμὲ ἡμέρα ἑορτῆς καὶ πανηγύρεως· καὶ τοιαύτας ἑορτάς, πιστεύων τὴν πρὸς ἐμέ σου εὐνοίαν, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἤθελες μὲ προξενεῖν συχνότερα, ἢν σὲ τὸ ἐσυγχωροῦσαν οἱ πολλοὶ κοινωφελεῖς σου κόποι. Ἐγὼ δὲ πάλιν, παρὰ τοὺς ὀλίγους κόπους μου, ἔχω εὐλογον ἀπολογίαν τῆς σπανιότητος τῶν πρὸς σὲ ἐπιστολῶν μου, τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν συνοδευουσῶν αὐτὴν ὀδυνηρῶν νόσων. Δὲν σοῦ ἀναφέρω τὰς ψυχικὰς ἀνίας, ἴσως ὅχι μετριωτέρας ὅσων πάσχεις σύ, φίλε, διὰ νὰ μὴ σὲ λυπῶ ματαίως. Ἐχω κ' ἐγὼ, καθὼς σύ, τοὺς ἀντιπολεμοῦντάς με. Ἄλλ' ὅμως παρηγοροῦμαι, καὶ σὲ συμβουλεύω νὰ παρηγορῆσαι, ἐνθυμούμενος τοῦ γλυκυτάτου Εὐριπίδου τοὺς γλυκεῖς λόγους,

Δεῖ δὲ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι·

Θνητὸς γὰρ ἴψος. Κἂν μὴ σὺ θέλῃς

Τὰ θεῶν οὕτω νενόμισται.

Δὲν μᾶς ἐκήρυξε πόλεμον ὅλος ὁ κόσμος· ἔχομεν καὶ φίλους, ὀλίγους ἴσως, ἀλλὰ πολλῶν ἀνταξίους, οἱ ὅποιοι καὶ εἰλικρινῶς μᾶς ἀγαποῦν, καὶ τοὺς κόπους ἡμῶν ἐλαφρύνουν.

Χαίρω, φίλε, ὅτι εἶσαι περὶ τὰ τέλη τῆς Μαθητικῆς Γραμματικῆς. Ἐκαμες φρόνιμα νὰ τὸν ἀκολουθήσῃς, καὶ

ἀκόμη φρονιμώτερα είναι ὅσα ἐπρόσθεσες εἰς τὴν ἀρχήν.
Εἶθε τὴν ἴδω, πρὶν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς!

Δὲν μὲ λέγεις ἂν ἔλαβες τὸ Ἐγχειρίδιον καὶ τὰς Δια-
τριβὰς τοῦ Ἐπικτήτου. Τὸν πρῶτον τόμον τῶν Ἀτάκ-
των ἐλπίζω ὅτι θέλουν σὲ στείλῃν μετ' ὀλίγον οἱ ἐν Τερ-
γέστη κοινοὶ καὶ πιστοὶ μας φίλοι. Ἀσχολοῦμαι τώρα
εἰς τὸν δεύτερον, μὲ ἐλπίδα νὰ τὸν τελειώσω ἐξώλαμπρα,
ἐλπίδα ἴσως ματαιίαν, καὶ διὰ τὸ πᾶχος τοῦ τόμου, καὶ
διότι, φίλε, τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τῆς ζωῆς μου φυρᾷ
κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν. Ὅπως ἂν συμβῆ, τὸ
γραμμένον εἶναι τελειωμένον, καὶ δὲν μένουν πλὴν οἱ
διεξοδικοὶ πίνακες, οἱ ὁποῖοι, ὡς ἐξεύρεις, δὲν γίνονται παρὰ
μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ τύπου. Εἰς ὅλα τοῦτα τὰ Ἄτακτα,
ὧ πόσον ἐπεθύμησα τὴν παρουσίαν σου, διὰ νὰ μὲ βοηθῆς
μὲ τὰς συμβουλὰς σου!

Τὸν Διδότον προσμένω, νὰ τὸν κωνωνήσω ὅσα μὲ
γράφεις, καὶ μένε ἤσυχος.

Τὰ τῆς Ἑλλάδος φαίνεται ὅτι ἔλαβαν κἄν τι καλη-
τέραν μορφήν καὶ τάξιν, ἀφ' οὗ ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὴν
κυβέρνησιν ὁ Κ. Ἀπὸ τοὺς ἐρχομένους ἐκεῖθεν, καὶ ἀπὸ
τὰς ἐφημερίδας τὰ μανθάνω. Ἀπ' ἐκεῖνον προσμένω πρὸ
πολλῶν ἤδη μηνῶν ἀπόκρισιν εἰς τὰς ἐπιστολάς μου, καὶ
ἀπορῶ πῶς νὰ ἐξηγήσω τὴν σιωπὴν του.

Μὴν ἀμελήσης, νὰ ζήσης, νὰ μὲ φανερώσης τὴν παρα-
λαβὴν καὶ τοῦ Ἐπικτήτου καὶ τῶν Ἀτάκτων, καὶ προ-
ξένει εἰς τὸν γέροντα φίλον σου ὅσας ἐορτὰς σὲ συγχω-
ροῦν οἱ κόποι σου.

Εὐδαιμόνει! « Τὰ θεῶν οὕτω νενομίσται ».

Ὁ φίλος σου, Ο.Ο.

Πρὸς τὸν Κύριον Νεόφυτον Βάμβαν, εἰς Κέρκυραν,

Ἐκ Παρισίων, 18 Φεβρουαρίου 1830.

Τριτόθητε φίλε

Τὴν 15 τοῦ παρόντος σ' ἔστειλα διὰ Τεργέστης, Λιθόρνου καὶ Μασσαλίας τὸ λιθογραφημένον Πρόγραμμα τῆς ἐδῶ Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τοῦ μελετωμένου Γραικογαλλικοῦ Λυκείου. Εἰς αὐτὸ προσμένεσαι νὰ κατασταθῆς μέγα ὄφελος ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξαιρέτως νὰ σώσῃς τὰ λείψανα τῆς δυστυχεστάτης Χίου, σκορπισμένα εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης, ὡς πρόβατα χωρὶς ποιμένα, καὶ κινδυνεύοντα, ἢ νὰ λησμονήσωσιν ὀλότελα τὴν πατρίδα, ἢ νὰ τὴν φθειρώσιν ἐπιστρέφοντα μὲ ἤθη ἀλλότρια τῆς πατρίδος.

Αἱ ζάλαι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅτε ἠναγκάσθην, νὰ γράψω πρὸς τοὺς εἰς διαφόρους πόλεις διατρίβοντας ὁμοπάτριδας, δὲν μ' ἐσυγχωροῦσαν, φίλε, νὰ σὲ εἶπω καὶ τὴν ὁποίαν μὲ ζητεῖς κρίσιν περὶ τῆς Γραμματικῆς σου. Παρόμοιαι καὶ καθημεριναὶ ζάλαι, καὶ ἡ ἀσχολία τοῦ τρίτου τόμου τῶν Ἀτάκτων (ὅστις τελειοῦται περὶ τὸ Πάσχα) δὲν μ' ἐσυγχώρησαν οὐδὲ νὰ τὴν ἀναγνώσω μέχρι τέλους. Ὅσον ὁμως ἀνέγνωσα μὲ πείθει νὰ ὁμολογήσω εὐλικρινῶς, ὅτι ἡ γραμματικὴ σου ἔχει σήμερον τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι μέλλει νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ σχολεῖα, κἂν θέλωσι, κἂν μὴ θέλωσιν οἱ

δι' ἡλιθιότητα, ἢ διὰ κακίαν ἐμποδίζοντες τὴν εἰσαγωγὴν τῆς. Ὁ Θυρότος σ' εὐχαριστεῖ διὰ τὸ χαριζόμενον ἀντίτυπον καὶ θέλει γράψαι περὶ αὐτῆς εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς φιλολογικὰς ἐφημερίδας. Ὁ αὐτὸς Θυρότος σὲ πέμπει διὰ τοῦ Διδότου ἀντίδωρον τὸ φιλοσοφικόν του νέου σύγγραμμα εἰς τόμους δύο, ἐπιγραφόμενον. *Introduction à l'étude de la philosophie.*

Τὸ τέλος, φίλε, τοῦ 1829 καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ 1830 ἔτους ἔγιναν δι' ἐμέ πῦρ, ὄχι καθαρτήριον, ἀλλὰ καταναλίσκον. . . Δὲν ἐμπορῶ κἄν νὰ εἶπω.

Τέτλαθι δὴ, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

Ὅχι, φίλε, τὰ κύντερα, ἢ μᾶλλον τὰ κύντιστα μου τὰ ἐφύλασεν ἡ Πρόνοια εἰς τὰς τελευταίας ὥρας τοῦ ὀδυνηροῦ μου βίου. Μόνη ἡ παρουσία σου δύναται νὰ μὲ παρηγορήσῃ. Εὐδαιμόνει φίλε!

37.

Ἐκ Παρισίων, 26 Σεπτεμβρίου 1832.

Φίλιππε Βάμβα,

Ἀποκρίνομαι εἰς τὴν ἀπὸ πολλῆς ποθουμένην ἐπιστολήν σου. Χαίρω ὅτι ζῆς καὶ ὑγιαίνεις, λυποῦμαι δὲ διὰ τὰ κατέχοντά σε λυπηρά. Ἄν αἱ λύπαι τῶν ἄλλων συνεργῶσι τί εἰς ἀνακούφισιν τῶν ἰδικῶν σου, μάθε, ὅτι εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ ὀδυνηροῦ μου βίου, μου ἐφύλασ-

σεν ἡ πεπρωμένη τὴν ὀδυνηροτάτην πληγὴν, τὸν ἀπροσδόκητον θάνατον τοῦ φιλτάτου μου Θυρότου, θερισθέντος ἀπὸ τὴν Σκυθικὴν νόσον κατὰ τὴν 19 τοῦ Ἰουλίου Ἐπὶ τοὺς φίλους μου αὐτὸς (ὁ κορυφαῖος τῶν φίλων) εἶχε μοῦ μείνειν ἀκόμη. Ἀπορῶ ὅτι δὲν ἀπεπλήχθην, ἀλλὰ σώζομαι ἔτι.

Ἄλλη δυστυχία, τὸ οὐδὲν μὲν, λογιζομένη πρὸς τὴν πρώτην· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλάχιστα προστιθέμενα εἰς τὰ μεγάλα, τὰ κάμνουν βαρύτερα. Ἐνθυμᾶσαι, ὅτι συνυπέφερες μ' ἐμέ, εὐρισκόμενος ἐδῶ, τὴν παραφροσύνην τῆς τότε θεραπαίνης μου. Παρόμοιόν τι συνέβη πρὸ ὀλίγου καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβα, μετὰ τὴν δι' ἀδυναμίαν γεροντικὴν, ἀναχώρησιν τῆς πρώτης, νέαν θεράπαιναν. Ταύτης ἡ παραφρόνησις, δὲν εἶναι «ὄλοή μανία» ἀλλ' ἡ ἀπὸ τοὺς Ἰατροὺς ὀνομαζομένη **Μονομανία**. Πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν ἐκβαίνει διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὰ πρὸς ζωὴν καθημερινὰ . . . , καὶ δὲν ἐπιστρέφει πλέον, ἀφίνουσα με χωρὶς γεῦμα. Παραγγέλλουν οἱ Στωϊκοί, νὰ μὴ ταρασσώμεθα ἀπὸ «τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν». Ἄλλ' ὅταν αὐτὰ συσσωρεύωνται τόσον, ὥστε νὰ μᾶς ἐμποδίζωσι καὶ ἀπὸ «τὰ ἐφ' ἡμῖν» δὲν εἶναι πλέον ἱκαναὶ οὐδ' αἱ παραγγελίαι τῶν φιλοσόφων νὰ μᾶς ἀναψύχωσι. Μόλις ἐτελείωσα ταύτας τὰς ἡμέρας τὸν τέταρτον τόμον τῶν Ἀτάκτων, καὶ δὲν μ' ἔμεινε δύναμις οὐδ' ἐλπίς νὰ ἐξακολουθήσω τὸν πέμπτον. Μόνη ἡ παρουσία σου ἐδύνατο νὰ μ' ἐνδυναμώσῃ καὶ νὰ μὲ ἀναψυχώσῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἔγινεν ἀδύνατον, ἄς προστεθῇ εἰς τὰς λοιπὰς μου δυστυχίας καὶ ἡ ἀπουσία σου. Προσμένω μὲ ὄμμα ἰλαρὸν τὸν μέλλοντα νὰ τὰς παύσῃ θάνατον.

Μὲ ἐκπλήττεις, φίλε, λέγων ὅτι δὲν ἔλαβες ἀκόμη

παρὰ τὸν πρῶτον τόμον τῶν Ἀτάκτων. Εἰς τὸν κατά-
λογον τῶν πεμπομένων βιβλίων εἰς τοὺς ἐν Τεργέστη
Βλαστὸν καὶ Ρώταν, πρῶτον εἶναι πάντοτε τὸ ὄνομά
σου. Φρόντισε, παρακαλῶ σε νὰ ζητήσης ἀπ' αὐτοὺς λι-
παρῶς, τὸν δεύτερον, τὸν τρίτον, καὶ τὸν μετ' ὀλίγας
ἡμέρας μέλλοντα νὰ σταλθῇ τέταρτον τόμον τῶν **Ἀτάκ-
των** καὶ παρὰ τούτους τὸν **Συνέκδημον Ἱερα-
τικόν**.

Ἀνέξυσε, φίλε, τὴν πληγὴν μου, ἡ εἰδησις τῆς μετα-
φράσεως τοῦ Θυροτίου συγγράμματος. Ὡ πόσον ἤθελα
τὸν εὐφράνειν μὲ ταύτην τὴν τόσον τερπνὴν ἀγγελίαν !
Ἡ Ἀκαδημία τὸν ἐβράβευσε δι' αὐτό, μικρὸν πρὸ τῆς τε-
λευτῆς του, μὲ 6000 φράγκα. Καὶ εἰς τὸν τέταρτον τόμον
τῶν Ἀτάκτων, θέλεις ἰδεῖν ὅτι ἐσυμβούλευα κ' ἐγὼ τὴν
μετάφρασιν τοῦ βιβλίου.

Ἀλλὰ φίλε, ! Τί ὄφελος ἀπὸ τὰς μεταφράσεις σου,
ἐπειδὴ δὲν τὰς ἐκδίδεις διὰ τῶν τύπων ; Τὴν χημεῖαν
τοῦ Θεοῦ προσμένομεν ἀκόμη.

Ὅταν ἴδω τὸν Διδότον, θέλω τὸν ἐρωτήσῃν περὶ τῶν
σταλθέντων εἰς σὲ Βιβλίων. Εὐδαιμόνει, φίλε !

Ο. Ο.

Χθὲς ὠδόθη πρὸς τοὺς ἐν Τεργέστη ὁ IV τόμος τῶν
Ἀτάκτων.

Ἡ ἐν Λονδίνῳ Βιβλικὴ ἑταιρία ἐξέδωκε Ψαλτήριον
μεταφρασμένον εἰς τὴν κοινὴν μας γλῶσσαν. Εἰπέ με, νὰ
ζήσης ! : τίς εἶναι ὁ μεταφραστής ;

ΙΔ'.

Πρὸς ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΝ.

38.

15 Φεβρουαρίου 1816.

Φίλτατε κύριε Ῥοδοκανάκη ἀσπάζομαί σε. Διπλῆν αἰτίαν ἔχω νὰ σὲ γράψω. Πρῶτον μὲν νὰ σὲ φανερώσω τὴν ἀποστολὴν τῶν ὁποίων μ' ἐζήτησες Βίων Πλουτάρχου Γαλλικῶν, καὶ πρὸς τούτοις ἐνὸς σώματος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ Στράβωνος. Ὁ Στράβων εἶναι δῶρον φιλικὸν τοῦ Κοραῆ διὰ τοὺς Βίους (στιχωμένους εἰς τόμους 12), δός, ἂν ἀγαπᾷς, τὸν κύρ Ἀλέξανδρον, ἀφοῦ τοὺς λάβῃς, φρ. 40. Ἐπειτα νὰ σ' ἐνθυμίσω ὅσα ἐλάλησαμεν περὶ τῶν μελλόντων νὰ πεμφθῶσιν εἰς τοὺς συμπατριώτας σωμάτων. Σήμερον στέλλω πρὸς τὸν ἐν Μασσαλίᾳ κύρ Πέτρον Σκυλίτσην 150 σώματα στιχωμένα τοῦ πρώτου τόμου, διὰ νὰ τὰ στείλῃ πρὸς τὸν ἐν Σμύρνη κύρ Στέφανον Ράλλην. Ἀλλὰ πρὸς τίνα καὶ τί νὰ γράψω περὶ τῆς πωλήσεως αὐτῶν δὲν ἐξεύρω. Ὅθεν ἀναγκάζομαι νὰ σὲ βαρύνω περὶ τούτου, καὶ σὲ λέγω λεπτομερέστερον τὰ ἐξῆς.

Διὰ τὸν πρῶτον τόμον τοῦ Στράβωνος οἱ βιβλιοπῶλαι μὲ πληρόνουσι διὰ καθὲν ἀστίχωτον σῶμα φράγκα 11,50, καὶ τὸν πωλοῦν αὐτοὶ εἰς τὸ κοινὸν φρ. 13. Δύο τρόπους συλλογίζομαι περὶ τῶν πεμπομένων 150 πρὸς τοὺς συμπατριώτας. Ὁ πρῶτος εἶναι νὰ τὰ πωλῶσι διὰ

λογαριασμόν μου, καὶ νὰ μὲ πέμπωσι τὰργύρια, καθόσον τὰ συνάγουσιν, εἰς τρόπον ὥστε ἀφοῦ ἀφαιρέσωσι τὰ ἐξοδα τῆς Μασσαλίας, ναῦλον, ἀσφαλισμὸν ἀπὸ κινδύνους θαλάσσης κτλ., νὰ μου μένωσι καθαρὰ φρ. 12,50 (δηλαδὴ 11,50 ὅσα ἐδῶ λαμβάνω ἀπὸ τοὺς βιβλιοπώλας, καὶ φρ. 1 διὰ τὸ στίχωμα). Ὁ δεῦτερος εἶναι νὰ τὰ λαμβάνωσι καὶ νὰ τὰ πωλῶσι διὰ λογαριασμόν των, πέμποντες, εὐθὺς μετὰ τὴν παραλαβὴν, πρὸς ἐμὲ τὴν τιμὴν ἐλευθέραν πάσης δαπάνης καὶ καθαρὰν πρὸς φρ. 8,33.

Εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἀφαιρῶ ἔν τρίτον ἀπὸ τὴν διωρισμένην τιμὴν, καὶ ζημιουῦμαι πρὸς τούτοις, καθὼς καὶ εἰς τὸν πρῶτον, τὰ ἐδῶ ἐξοδα τοῦ Σανδυκίου καὶ ἄλλα τινά.

Κοινώησε (νὰ ζήσης!) τὴν παροῦσαν εἰς τὸν κύριον Ἀλέξανδρον, καὶ συμβουλευόμενοι ὁ,τι ἀποφασίσετε περὶ τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου τρόπου, μένω εὐχαριστημένος. Περὶ τοῦ ἀσφαλισμοῦ τῶν κινδύνων τῆς θαλάσσης δὲν γράφω τίποτε πρὸς τὸν Σκυλίτην τῆς Μασσαλίας. Ἄν ἦναι διὰ λογαριασμόν τῶν συμπατριωτῶν, εἶσαι κύριος νὰ τὸν κάμῃς ἢ ὄχι· ἂν μένωσι τὰ βιβλία δι' ἰδιὸν μου λογαριασμόν, παρακαλῶ νὰ τὸν ἐνεργήσετε ἢ αὐτοῦ (ἐὰν ἦναι εὐθηνότερα ἢ τιμῆ), ἢ νὰ γράψετε νὰ τὸν ἐνεργήσῃ ὁ Σκυλίτης. Καὶ ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς τὴν αὐτὴν κιβωτὸν καὶ βιβλία διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Χίου (διὰ φρ. 427,15), ἀρκετὰ εἶναι νὰ ἀσφαλίσετε φρ. 1700 δι' ὀλόκληρον τὴν κιβωτόν.

Μὴν ἀμελήσης νὰ γράψῃς, σὲ παρακαλῶ, ἢ σύ, ἢ ὁ φίλος Ἀλέξανδρος πρὸς τὸν Σκυλίτην εἰς Μασσαλίαν,

καὶ πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ λάβωσι καὶ νὰ πωλήσωσι τὰ βιβλία εἰς τὴν πατρίδα. Ὑγίαινε εὐδαιμονῶν!

Εἰς τὰς προσταγὰς σου
ΚΟΡΑΗΣ.

39.

*A Monsieur
Stamati Rodocanachi négociant Grec à Trieste.*

Ἐκ Παρισίων, 20 Μαΐου 1822.

Φίλε συμπατριῶτα,

Με μεγάλην τῆς ψυχῆς μου εὐχαρίστησιν ἔμαθα πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τὸν ἀδελφόν σου, ὅτι ἐσώθητε ἀπὸ τοῦ ἀγρίου λύκου τὸ στόμα. Ἔμαθα ὡσαύτως πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὴν ὁποίαν μοῦ εὐαγγελίζεσαι ἀπολύτρωσιν τῆς Χίου, καὶ εὐχομαι νὰ ματαιωθῶσιν οἱ περὶ τῆς μελλούσης τύχης τῶν συμπατριωτῶν κοινοὶ μας φόβοι! Οὐδ' ἐγὼ δὲν εἶμαι ἥσυχος περὶ αὐτῶν, ἂν καὶ αἱ ἐλπίδες μου ὑπερβαίνωσι πολὺ τοὺς φόβους μου. Καὶ πρὸ τῆς ἐπιστολῆς σου ἐφρόντισα νὰ γράψω καὶ κοινὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ τοὺς ἔξω τῆς πατρίδος Χίους, καὶ ἰδίαν ἄλλην πρὸς τὸν χρηστὸν Βαρβάκην. Τῆς πρὸς τοὺς Χίους θέλεις λάβει τὸ ἀντίγραφον ἀπὸ τοὺς ἐν Μασσαλίᾳ ἢ ἀπὸ τοὺς ἐν Λόνδρᾳ· τῆς πρὸς τὸν Βαρβάκην πιθανόν ὅτι θέλει σὲ τὸ κοινωνήσῃν ὁ ἐν Λιθόρνῳ ἐξάδελφός σου Ζωρζῆς. Κατὰ τύχην ἔλαβα ταύτας τὰς ἡμέρας ἐπιστο-

λὴν ἀπὸ τῆς Πορτογαλλικῆς πολιτείας τὸν λειτουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν (*Ministre des affaires étrangères*), τὸν ὁποῖον ἡ γερωντικὴ κακόμοιρός μου μνήμη δὲν ἐμπόρῃσεν ἀκόμη νὰ μοῦ παραστήσῃ, μ' ὄλον ὅτι λέγει ὅτι μ' ἐγνώρισεν ἐδῶ πρὸ εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἡ ἐπιστολὴ του εἶναι εἰς ἄκρον σκοτεινὴ, καὶ τοῦτο μόνον μοῦ δίδει νὰ συμπεράνω, κλίσειν φιλόφρονον εἰς ἡμᾶς. Ὅθεν τὸν ἀπεκρίθην χωρὶς ἀναβολὴν, ζητῶν καὶ ἀπ' αὐτὸν χεῖρα βοηθείας. Πρὸ δύο σχεδὸν μηνῶν μ' ἔγραψε (καὶ αὐτὸς ἄγνωστος εἰς ἐμὲ) ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους (*députés*) εἰς τὰς Ἰσπανικὰς Κόρτας, ζητῶν συμβουλὴν δι' ἓν τάγμα στρατιωτῶν καὶ στρατηγῶν, συγκροτημένον τὸ πλεον ἀπὸ φυγάδας Ἰταλ. κ' ἑτοιμον νὰ κινήσῃ. Ἀντέγραψα καὶ πρὸς αὐτὸν τὰ χρειώδη. Ἄλλος Γερμανὸς θερμὸς φίλος καὶ εὐχέτης τῆς ἐλευθερίας τῶν Γραικῶν ἐμβῆκεν αὐτόκλητος εἰς ἀλληλογραφίαν μ' ἐμέ· εἶναι ἀπὸ τὸ *Stuttgart*, καὶ ὀνομάζεται *Schott*. Αὐτὸς προεδρεύει τὸ ἐξεπίτηδες συσταθὲν συνέδριον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ἐστειλαν μὲ τὰ συναχθέντα ἀργύρια καὶ καλοὺς πολλοὺς ταγματάρχας καὶ ὄπλα. Ἐκαμαν καὶ αὐτοὶ ὅ,τι ἐδυνήθησαν καὶ πρὸ τῆς συμβουλῆς μου αὐτοκίνητοι, καὶ μετὰ τὴν συμβουλὴν μου.

Βλέπεις, φίλε, ὅτι κ' ἐγὼ ἀφ' ἑαυτοῦ μου (ὡς ἀπαιτεῖ τὸ χρέος μου) κινουμαι, καὶ ἄλλοι μὲ δίδουν ἀφορμὴν κινήσεως. Ἀλλὰ τὰ κινήματά μου εἶναι χελώνης βαδίσματα. Τί νὰ κάμω ὁ ταλαίπωρος; εὐρέθην εἰς τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς μου, τῆς ὁποίας τὴν παῦσιν βλέπω ὅτι ἐπιταχύνουν οἱ ὑπὲρ τὴν δυνάμιν μου κόποι. Καὶ δὲν λυποῦμαι διὰ τὴν μέλλουσαν παῦσιν· ἡ λύπη καὶ ὁ σκώληξ ὅστις μου κατεσθίει τὰ σπλάγχνα εἶναι,

ὅτι ἀποθνήσκω χωρὶς νὰ ὠφελήσω ὅσον ἐπιθυμῶ τὴν πατριδα. Ἐσχολούμην εἰς ἐκδοσιν νέου ἄλλου συγγράμματος μὲ ἐλπίδα νὰ τὸ δημοσιεύσω τὸ ἐρχόμενον φθινόπωρον· ἄλλα τώρα βλέπω καὶ φοβοῦμαι μὴ δὲν ἀρκέσω νὰ πληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου. Πνίγομαι ἀπὸ ἐπιστολάς, καὶ πολλὰς ἄλλας φροντίδας· τὰς ὁποίας φοβοῦμαι μὴ μοῦ φέρωσιν ὄχι θάνατον (εἶναι τρέλα ὁ φόβος τοῦ θανάτου), ἀλλὰ τὴν χειροτέραν μυρίων θανάτων ἀποπληξίαν. Ὀλίγα ξεμωράματα εἶναι ὑποφερτά, καὶ συγχωρημένα εἰς τοὺς γέροντας· ἀλλ' ἀποπληξία, φίλε, ἐξεύρεις τί σημαίνει· **θάνατον τοῦ λογικοῦ**. Εἶναι ἡ κατάρα τοῦ Δαυὶδ· « Παρασυνεβλήθη τοῖς . . . » δὲν μὲ κρατεῖ ἡ ψυχὴ μου νὰ ἐκφωνήσω τὸ ἀκόλουθον.

Μένουν ἀκόμη εἰς τὴν κεφαλὴν μου ὅσα ἀρκοῦν νὰ γεμίσω ἄλλας τέσσαρας ἢ πέντε σελίδας, ἀλλὰ δὲν ἔχω δύναμιν νὰ τὰ καταστρώσω. Δὲν μὲ λέγεις, τί σημαίνει ἡ τόσον μακρὰ σιωπὴ τοῦ Βάμβα;

Ἀσπάζομαι τὸν φίλον Ῥώταν· ἄσπασέ μου καὶ τὸν Κ. Π. Μαυρογορδάτον, καὶ παρακάλεσέ τον νὰ μὲ συγχωρήσῃ ὅτι δὲν τὸν ἐφανέρωσα τὴν ἀπολαβὴν τῶν 1114 φρ. διὰ τὴν κιβωτὸν τὴν περιέχουσαν τὰ Πολιτικά, τὴν ὁποίαν μὲ γράφει ὁ Πικτολέων Ἀργέντης, ὅτι τὴν παρέλαβε (τὴν 2 Μαρτίου), κ' ἐπρόσμενε θαλάσσιον εὐκαιρίαν νὰ τὴν κατευθύνῃ αὐτοῦ. Πρὶν τούτων σ' ἔστειλα διὰ τῶν ἀδελφῶν σου Μηχ. καὶ Φρ. ἕν σῶμα τῶν Πολιτικῶν. Ἐφρόντισαν τάχα νὰ σὲ τὸ προφθάσωσι; Ἄσπασε νὰ ζήσης! καὶ τοὺς λοιποὺς αὐτοῦ συμπατριώτας, καὶ ἐκεῖνον (δὲν ἐνθυμοῦμαι τὴν ὠραν ταύτην τ' ὄνομά του) ὅστις μοῦ ἐζήτηε νὰ τοῦ συνθέσω τροπάρια εἰς ἦχον τοῦ « Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην ». Ζήτησε παρὰ πάν-

των συγχώρησιν καὶ συγκατάβασιν διὰ τὸ γῆράς μου, ὁσάκις ἀδυνατῶ νὰ πληρόνω τὰς ἐπιθυμίας των. Ἐβδομήκοντα τέσσαρα ἔτη ἐπέρασαν ἀποῦ βαρύνω τὴν γῆν, ἐντρέπομαι ὅτι ζῶ ἀκόμη. Εἶθε σεῖς νὰ ζῆτε εὐδαίμονες ὅλοι εἰς τῆς φίλης πατρίδος τὴν γῆν!

Ὁ φίλος Ο. Ο.

Δὲν μὲ λέγεις τίς εἶναι καὶ πόθεν ἐφύτρωσεν εἰς τὴν Χίον ὁ Πρίγκιψ Λογοθέτης; Ἀκόμη δὲν ἤρχισαμεν, καὶ μᾶς κατεπλάκωσαν πανταχόθεν οἱ Πρ. Τίς τοὺς βαπτίζει μὲ τοιαῦτα ὀνόματα;

ΙΕ'.

Πρὸς ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΝ, εἰς Βιέννην.

40.

5 Σεπτεμβρίου 1816.

Τὸν Ταρτουῦφον συνωδευμένον μὲ τὴν ἐπιστολὴν σου ἔλαβα, καὶ σ' εὐχαριστῶ. Πρὸ αὐτοῦ ἄλλα βιβλία δὲν μὲ ἤλθαν ἀπὸ μέρους σου· καὶ ἐπειδὴ παρέπεσαν καὶ ἄλλων ἀποστάγματα διὰ τὰς περιστάσεις, πιθανὸν ὅτι ἔπαθαν καὶ ἰδικά σου τὴν αὐτὴν τύχην.

Ἡ μετάφρασις εἶναι καλὴ, ὅχι ὅμως χωρὶς σφάλματα. Νὰ τὰ σημειώσω, ὡς ἐπιθυμεῖς, δὲν μὲ συγχωροῦσιν οὔτε αἱ πολλαὶ καὶ βαρεῖαι ἀσχολίαι μου, οὔτ' ἡ σχεδὸν ἐβδο-

μηκονταετής μου ηλικία, στολισμένη με λαμπράν ἀρθριτικήν νόσον. Ἀρκεῖ νὰ σέ δείξω τὰς πηγὰς τῶν σφαλμάτων, αἱ ὅποιαι κατὰ δυστυχίαν νὰ φραχθῶσιν ὄλαι εἶναι τῶν ἀδυνάτων.

Πηγὴ πρώτη δυσκολεύουσα τὴν ἀκριβῆ μετάφρασιν εἶναι ἡ βάρβαρος ῥίμα, ἣτις ἐπροσκολλήθη καὶ εἰς ἡμᾶς ὡς ψώρα. Εἰς τὰς βαρβάρους τῶν Εὐρωπαϊῶν γλώσσας, ἦτον ἴσως ἀναγκαῖον τὸ ὁμοιοτέλετον, διὰ νὰ τῶν μετριάσῃ τὴν τραχύτητα· ἀλλ' εἰς τὴν ἰδικὴν μας, ἂν καὶ βαρβαρωθεῖσαν, πολὺ ὁμως ὑπερτέραν ἐκείνων, ἡ ῥίμα ἐμβῆκε δι' ὄργην τῶν Μουσῶν. — Ἄλλ' εἶναι νόστιμος εἰς τὴν ἀκοήν.— Αἶ! καὶ τί δὲν κάμνει νόστιμον ἡ ἔξις; Ἔχουσι καὶ οἱ Αἰθίοπες τὰς Ἀφροδίτας των, ὡς ἡμεῖς οἱ λευκόδερμοι· ἔχουσι καὶ ποιητάς, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἀλλάσσουσιν οὐδὲ ἓνα πρὸς δέκα Ὀμήρους.

Δευτέρα πηγὴ, ἣ αἰτία, εἶναι ἡ παροῦσά μας κατάστασις· ὅσοι ζῶμεν τὴν σήμερον εἴμεθα πρῶτοι ἐργάται (εἰς τὴν χρονικὴν τάξιν) γλώσσης ἀκόμη ἀνεργάστου καὶ ἀγνάπτου, τῆς ὁποίας ἡ δυσκολία φυσικὰ πρέπει ν' αὐξάνῃ ὅταν καὶ ὁ γράφων δὲν ἐκφράζῃ ὅσα συλλογίζεται, ἀλλὰ μεταφράζει τοὺς λογισμοὺς τῶν ἄλλων· καὶ νὰ ἐπαυξάνῃ, ὅταν οἱ ξένοι λογισμοὶ ἦναι καὶ στιχουργημένοι.

Τρίτην ἀριθμῶ αἰτίαν τὴν ἔλλειψιν τῶν βοηθημάτων. Βοηθήματα νοῶ τὰ σχόλια καὶ τὰς ἐξηγήσεις, ὅσας εἶναι δυνατὸν νὰ μάθῃ τις ἀπὸ τοὺς συμπολίτας ποιητοῦ ἢ συγγραφέως πρὸ πολλοῦ ἀποθανόντος· καὶ αἱ ἐξηγήσεις εἶναι ἢ γραμμέναι, ἢ σωζόμεναι κατὰ παράδοσιν εἰς τὴν μνήμην τῶν πολιτῶν. Εἰς τὸν Ἀριστοφάνην μᾶς ἔμειναν πολλὰ σκοτεινά, διότι καὶ οἱ μνημονεύοντες ἐσβέσθησαν

ὄλοι, καὶ τὰ σωζόμενα ὀλίγα σχόλια δὲν μᾶς πληροφοροῦσι περὶ πάντων. Ὁ Μολιέρος, ἂν καὶ πολὺ νεώτερος τοῦ Ἀριστοφάνους, ἄρχισε καὶ αὐτὸς νὰ γίνεταί τὸσον παλαιός, ὥστε καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς του δὲν τὸν καταλαμβάνουν, πλὴν ὅσοι ἔλαβαν ἐλευθέραν ἀνατροφὴν.

Δὲν ἐξεύρω ποῖαν ἐκδοσιν τοῦ Μολιέρου ἐμεταχειρίσθης· ἀλλ' εἶναι ἐκδόσεις αὐτοῦ μὲ σχόλια· καὶ μίαν ἀπὸ ταύτας ἔπρεπε νὰ ἔχης διὰ νὰ τὸν συμβουλευέσαι, ὅταν ἔχης χρεῖαν συμβουλῆς· παραδείγματός χάριν, λέγεις (σελ. 49).

Χθὲς μᾶς ἔσχισ' ὁ ἀχρεῖος ἐν χειρόμακτρον λεπτόν,
Ἐπειδὴ σ' ἈΝΘΗ ΛΓΙΩΝ τὸ εὐρῆκε τελικιτόν.

Κανεῖς βέβαια ἀπὸ τοὺς Γραικοὺς δὲν εἶναι δυνατὸς νὰ μαντεύσῃ τί σημαίνουσι τὰ *ἄρθη τῶν ἀγίων*· ἐπειδὴ καὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς Γάλλους οἱ νέοι, ἀκούοντές τα πρῶτην φορὰν εἰς τὸ θέατρον, ἀναγκάζονται νὰ ἐρωτῶσι τοὺς πρεσβυτέρους, ἢ σοφωτέρους των περὶ αὐτῶν. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ τὰ *ἄρθη τῶν ἀγίων* ἦτον ὄνομα συναξαρίου τινὸς τότε περιφήμου, ἤγουν συλλογῆς βίων ἀγίων, ὡς εἶναι εἰς ἡμᾶς ὁ *Νέος παράδεισος*, ἢ *Ἀμαρτωλῶν σωτηρία* καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Εἰς τόπον λοιπὸν τῶν ἀνθίων τούτων εἶχες ἄδειαν νὰ βάλῃς ἀνάλογόν τι ἀπὸ τὰ ἰδικά μας Ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, καὶ αὐτὸ τὸ *Ἀρθολόγιον* δὲν ἔβλαπτε, ἂν ἐπεθύμεις νὰ φυλάξῃς ὅπως δῆποτε καὶ τὴν λέξιν. Τοῦτο εἶναι ἀδιάφορον εἰς τὴν ἀκρίθειαν τῆς μεταφράσεως, ἐπειδὴ ἀρκεῖ ν' ἀκολουθήσῃς τὴν θεμελιώδη ιδέαν τοῦ Κωμικοῦ, τὴν μίξιν λέγω τῶν βεβήλων μὲ τὰ ἅγια, ἣτις ἐσύγχισε τὸν ἅγιον Ταρτουφον.

Δὲν εἶναι ὁμως ἐπίσης ἀδιάφορον καὶ τὸ ὅποιον ἀναγκάσθης ἀπὸ τὴν ῥίμαν νὰ προσθέσῃς *λεπτόν*· διὰ τί;

διότι ὁ Μολιέρος δὲν ἐφάνέρωσε, ἴσως οὐδ' ἐσυλλογίσθη τὴν ποιότητα τοῦ Μανδηλίου. Ἴσως ἔπρεπε νὰ τὸ ἐκφράσῃς οὕτως·

Χθὲς μοῦ ἔσχισ' ὁ πανοῦργος τὸ μανδηλιν μὲ θυμόν,
Διότ' εἰς Ἄγίων Βίους τὸ εὗρηκε τυλιχτόν.

Οὐδὲ τὸ *θυμόν* εὐρίσκεται εἰς τὸν στίχον τοῦ Μολιέρου. — Ἐχεις δίκαιον· ἀλλ' εὐρίσκετο κἂν εἰς τὸν λογισμόν του, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ, νὰ δικαιολογήσῃ τὸν μεταφραστὴν. Οἱ σχίζοντες ὑποθέτουσι πολλάκις θυμόν ἢ ματιάν, δύο πάθη οἰκειότατα τῶν σχολαστικῶν καὶ τῶν ὑποκριτῶν. Ὅθεν ἐμποροῦσες ἀκόμη νὰ μεταχειρισθῆς τὸ *ματικῶς*, ἢ *μὲ ματιάν*, ἂν ἡ κατάρατος ῥίμα σὲ τὸ ἐσυγχώρει.

Οὐδ' ὁ Ὀμηρικὸς Πάρις μὲ τὴν Ἑλένην του (σελ. 48) μὲ φαίνεται καλός, ὄχι μόνον διότι ὁ Μολιέρος δὲν εἶπέ τι τοιοῦτον, ἀλλ' ἀκόμη ὅτι οὐδὲ τὸ ἐσυλλογίσθη βέβαια. Ἐμεταχειρίσθη ἀπλῶς τὸ παράδειγμα τοῦ ἔρωτος, πάθους κοινοῦ καὶ συμβαίνοντος γενικῶς καὶ καθημέραν εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν εἶχε χρεῖαν νὰ τὸ εἰδοποιήσῃ μὲ τὴν εἰς δύο τινὰς μερικὸς ἐραστὰς προσαρμογὴν, ἤθελεν ἐπινοήσῃν τρόπον ἄλλον τινά, καὶ ὄχι τὸ παράδειγμα τοῦ Πάριδος, τοῦ ὁποίου ὁ ἔρωτος, οὐδ' ἦτον ἔρωτος, ἀλλ' ἀνόμου μοιχοῦ ἐπιθυμία, καὶ ξένης γυναικὸς ἀρπαγὴ, οὐδ' αὐτῆς πολλὰ σώφρονος ἴσως. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἐκφράσῃς καὶ σὺ γενικῶς, ἴσως εἰς τοιοῦτόν τινα τρόπον·

Τὸν φιλεῖ, τὸν ἀγκαλιάζει, οὐδ' εὐρίσκεται κἀνεὶς
Ἐρωμένης, ὡς νομίζω, τὸσον θερμὸς ἐραστής.

Εἶναι καὶ ἄλλα σπαρμένα εἰς τοὺς στίχους σου παροράματα· τὰ ὁποῖα ἤθελες ἀποφύγειν ἀναμφιβόλως, ἂν

δὲν σ' ἀνάγκαζεν ἡ ρίμα, καὶ θέλεις ἀποφεύγειν εἰς τὸ ἐξῆς, ἂν διδῆς πλειοτέραν προσοχὴν εἰς τὰς παγίδας τῆς, ἢ καὶ ἂν ἦσαι ἀρκετὰ ἀνδρεῖος νὰ δοκιμάσης καὶ μίαν μετάφρασιν διὰ στίχων ἀνομοιοτελεύτων. Ἄνδρεῖος λέγω, διότι ἀνδρείαν χρειάζεται καὶ τὸ « φρονεῖν ἐν πολλοῖς μεμηνόσι ». Εἰς τὰς τελειωμένας τούτων γλώσσας ἡ ἐξόρισις τῆς ρίμας εἶναι πλέον τόσον ἀδύνατος, ὅσον ἤθελ' εἶσθαι, φερειπεῖν, εἰς τὸν χρυσοῦν τῆς Ἑλλάδος αἰῶνα ν' ἀφαιρέση τις ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν στιχουργίαν τὴν ἰαμβικὴν ἢ τροχαϊκὴν ποδομετρίαν. Ἄλλὰ καὶ εἰς τούτους ἡ τυραννία τῆς ρίμας δὲν εἶναι καθολικὴ· ἐπειδὴ οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Ἴταλοὶ ἐφύλαξαν τὴν ἄδειαν νὰ στιχουργῶσι κάποτε στίχους λευκοὺς (vers blancs) ὡς τοὺς ὀνομάζουσι. Εἰς ἡμᾶς ἡ ἐξόρισις αὐτῆς δὲν ἤθελ' ἀπαντήσῃν μεγάλας δυσκολίας, ἂν ἐγίνετο τώρα, ὅποτε δὲν ἔχομεν ἀκόμη οὔτ' Εὐριπίδας, οὔτε Σοφοκλέας. Ὅπως ἂν ἦναι, παρακαλῶ καὶ σὲ καὶ τοὺς ὁμοίους σου στιχουργοὺς, ἐὰν δὲν ἦναι (καὶ φοβοῦμαι μὴ δὲν εἶναι πλέον) δυνατὸν νὰ ἐξορίσετε τὴν ρίμαν, νὰ φυλάξετε κἂν εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν ἐξουσίαν καὶ τῶν ἀνομοιοτελεύτων στίχων, καὶ νὰ μεταφράζετε κάποτε τὰς ξενικὰς κωμωδίας καὶ εἰς πεζὸν λόγον. Δὲν ἔκαμνες κακὰ νὰ μεταφράσης τὸν Μισάνθρωπον τοῦ Μολιέρου εἰς τὸ πεζόν, ἢ καὶ αὐτὸν σου τοῦτον τὸν στιχουργημένον Ταρτοῦφον νὰ μεταμορφώσης εἰς Λογογραφικόν· ἂν ὄχι ἄλλο, γυμνάζεσαι εἰς τὴν μετάφρασιν, καὶ γνάπτεις ἐνταυτῷ τὴν ἀγναπτὸν μας γλῶσσαν, τῆς ὁποίας τὸ ἀμόρφωτον ὠνόμασα δευτέραν πηγὴν τῶν κοινῶν εἰς ὅλους μας σφαλμάτων.

Ὅποια ὁμως καὶ ὅποσα εἶναι τὰ σφάλματα ταῦτα, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐλαττώσωσι τὴν προθυμίαν εἰς τὴν

καλλιεργίαν τῆς γλώσσης. Πρώτους εἰς τὴν χρονικὴν τάξιν τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος μᾶς ἐφύτευσεν ἡ φύσις πρωτεῖον δυστυχέστατον, ἂν τὸ παραβάλωμεν πρὸς τὴν μέλλουσαν τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ἢ καὶ μεταφραστῶν, λαμπρὰν ἐποχὴν. Ἄλλ' ὅμως εἰς τὰς χεῖράς μας εἶναι νὰ ἀποφύγωμεν τὸ ὄνειδος τῆς δυστυχίας, ἐὰν ὅ,τι ἐνεργοῦμεν σκοπὸν ἄλλον δὲν ἔχη παρὰ νὰ ταχύνωμεν τὴν μακαρίαν ἐποχὴν ἐκείνην.

Ἄν καὶ δὲν μοῦ ἔμεινε πλέον δύναμις νὰ γράψω περισσότερα, δὲν θέλω νὰ παραδράμω μίαν ἀκόμη σημείωσιν. Παρατηρῶ ὅτι μιμῆσαι καὶ σὺ τοὺς μεταχειριζομένους τὴν Ὑφέν ὡς συνιζήσεως ἢ συνεκφωνήσεως σημεῖον, ὡς παραδείγματος χάριν εἰς τὸ Ἀγκαλιάζει. Τὸ ἄχρηστον ἔθος τοῦτο χάριν τίνων ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, ἡμῶν ἢ τῶν ξένων; Δι' ἡμᾶς εἶναι ὀλότελα μάταιον, ἐπειδὴ ἐξεύρομεν ὅλοι, ὅτι οἱ πολιτικοὶ στίχοι ἔχουσι πολλάκις καὶ δεκαεπτὰ συλλαβὰς, προφερομένας ὡς δεκαπέντε. Ἄρα διὰ τοὺς ξένους; Ἄλλ' αὐτοὶ ἀναγινώσκουσι καὶ τὸν Ὅμηρον, εἰς τὸν ὅποιον εὐρίσκονται ὄχι ὀλίγα συνιζήσεις καὶ ὅμως δὲν ἐξέδωκαν ἀκόμη οὔτε τὴν Ἰλιάδα, οὔτε τὴν Ὀδύσειαν μὲ τοιοῦτους κροσσοὺς ἢ φούνθας Ἀρλεκινικάς. Ἐπειτα οἱ πρῶτοι τῆς Ὑφέν εὐρεταὶ τὴν ἐπενόησαν ὡς σημεῖον, ὄχι συνιζήσεως φωνηέντων, ἀλλὰ συνθέσεως λέξεων, ὡς εἶναι τὸ Διόσκουροι, Νεάπολις, καὶ τὰ παρόμοια· τὰ ὅποια ὅμως οὐδ' αὐτὰ πλέον ἐκδίδονται μὲ τὴν Ὑφέν.

Ἦγίαινε εὐδαιμονῶν.

Α. ΚΟΡΑΗΣ.

13 Μαρτίου 1819.

Φίλιππε Κοκκιράκη,

Ἔχω ἐπιστολάς σου ἀμέσους, ἔχω ἀσπασμούς σου δι' ἄλλων· καί εἰς ὅλα ταῦτα σιωπῶ. Τί νὰ κάμω; ὁ καιρὸς μὲ λείπει· τὴν φυσικὴν τοῦ γηρατειοῦ ἀδυναμίαν ἠϋξήσαν ἄλλαι γεροντικαὶ ἀσθένειαι· εἰς τὰς ἀσθενείας ἐπροστέθησαν, καὶ παντοδαπαὶ ἀνίαι, τὰς ὁποίας πολλὰ καλὰ γνωρίζεις. Σὲ λέγω ἀκόμη καὶ ὅ,τι δὲν γνωρίζεις. Τόσον εἶναι τὸ πλῆθος τῶν ἀλλαχόθεν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῶν, ὥστ' ἀναγκάζομαι ὁ ταλαίπωρος « ἐκὼν ἀέκοντι θυμῷ » ν' ἀφίνω τὰς πλείοτέρας χωρὶς ἀπόκρισιν. Πρὸς τί καὶ διατὶ ὅλα ταῦτα; διὰ νὰ σὲ κινήσω εἰς συγχώρησιν τῆς σιωπῆς μου.

Ὁ φίλος Π. σὰς ἔστειλε τὰς εἰς τὸν Θ. κρίσεις τοῦ Ι. Κ. τὰς ὁποίας παρακαλῶ καὶ σὲ καὶ τὸν πανοσιώτατον συνεργόν σου (ἀσπαζόμενος αὐτὸν φιλικῶς) νὰ σπουδάσετε νὰ τυπωθῶσι μὲ ἀκρίθειαν· τὸ δὲ ἀναγκαιότερον νὰ κρατήσετε τ' ὄνομα τοῦ συντάκτου Ι. Κ. μυστικόν· διότι θέλει τὸν κακοφανῆν μεγάλης ἢ γνώρισις, καὶ τοῦ παραλύσειν ἴσως τὰς χεῖρας νὰ μὴ στέλλῃ πλέον τίποτε εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὸν Ἑρμῆν σας. Ἦτο καλὸν νὰ προφθάσετε νὰ τὰς τυπώσετε, πρὶν ἐκδοθῆ ὁ δεῦτερος τόμος τοῦ Θ.

Τὰ αὐτὰ λέγω καὶ παρακαλῶ, καὶ διὰ τὴν μετὰ τὰς Κρίσεις σταλθεῖσαν Διατριβὴν ἀπὸ τὸν αὐτὸν φίλον Π. ὅταν τὴν λάβετε, λογαριάσετε πόσα φύλλα τυπογραφικὰ

σχεδὸν μέλλει νὰ γεμίση, καὶ πόσον θέλει εἶσθαι ἡ δαπάνη τῆς, καὶ ἐρωτήσατε τὸν ἐν Τεργέστη κύριον Ῥώταν, πόσα σώματα ἀγαπᾷ νὰ σύρετε. Προσοχὴν μεγάλην (νὰ ζήσετε!) εἰς τὴν τύπωσιν.

Γνωστὴ σᾶς εἶναι ἡ ἀνωνύμως ἐκδιδομένη ἐδῶ ἐφημερίς. Τοὺς ἐκδότας δὲν γνωρίζω· φοβοῦμαι ὅμως μὴ τοὺς ἐσυνάθροισε καὶ ἐσυγκρότησεν ὁ Τουρκοκοδρ. ὡς ἐπιτείχισμα ἢ ὀρμητήριον κατὰ τῆς ἰδικῆς σας. Τοιαύτην εὐλογον ὑποψίαν ἔδωκεν ἡ κρυφίότης εἰς τοὺς ἐδῶ ὁμογενεῖς τῆς καλῆς Μερίδος. Τοῦτο λοιπὸν σᾶς διδάσκει, φίλοι, ν' αὐξήσετε τὴν προσοχὴν σας εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ νὰ σφίγξετε ἰσχυρότερα τὸν δεσμόν σας μετὰ τῶν ὁμογενῶν τῆς καλῆς μερίδος καὶ τῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐδῶ, καὶ μάλιστα τοῦ Νικολοπούλου καὶ τοῦ Π. καὶ ἄλλων τινῶν γνωστῶν σας. Διότι (μὴν ἀμφιβάλλετε), ἐὰν ἀληθῶς ὁ Τοῦρκος εἶναι στρατηγὸς τῆς μυστικῆς ταύτης Ἑταιρίας, δὲν θέλει ἀργήσειν νὰ ταραξῆ τὴν σύμπνοιάν σας, μὲ σκοπὸν ὁ λυμεὼν νὰ σᾶς χωρίσῃ διὰ νὰ σᾶς πολεμῆ εὐκολώτερα. Προσέχετε λοιπὸν νὰ μὴ κατασταθῆτε «δυσμενεῖσι χάρμα». Οὔτε φρόνιμον, οὔτε δίκαιον εἶναι νὰ σηκώσετε πόλεμον πρῶτοι σεῖς κατ' αὐτῶν· ἂν σᾶς ἐνοχλήσωσιν ὅμως, δὲν θέλουν σᾶς ἐγκαταλείψειν οἱ φίλοι σας, ὅταν φυλάσσετε τὴν μετὰ τῶν φίλων ὁμόνοιαν.

Υἱάτινε.

Ο. Ο.

Τοὺς συμπατριώτας ἀσπάζομαι. Τὸν κύριον Κοπίταρα χαιρέτισον ἐκ μέρους μου. Μὴ λησμονήσης τὸν κύριον Κούμαν· χρεωστῶ καὶ τοὺς δύο τρόπον τινὰ ἀποκρίσεις. Ἄλλὰ τι νὰ πράξω;

Βίη λέλυται, χαλεπὸν δέ με γῆρας ὀπάζει.

Τώρα πτώω και αίμα. Ἀγαθὴ τύχη!

Δός με καθαρὰ τῆς κατοικίας σου τὴν σημειώσιν.

Τὸν κ. Γλαράκην ἄσπασε ἐκ μέρους μου· εἶπέ με ἄν ἐκίνησε, ἢ πότε μελετᾷ νὰ κινήσῃ πρὸς τὴν πατρίδα, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐκίνησαν ἤδη ἀπὸ Μασσαλίας καὶ οἱ τυπογραφικοὶ χαρακτῆρες τὴν 14 Φεβρουαρίου, ὡς με γράφει ἐκεῖθεν ὁ Ἀργέντης. Ὁ δὲ τυπογράφος ἐκίνησεν αὐτόθεν; Ἦτο καλὸν νὰ γρηγορεύσετε τὴν ἀποστολὴν ὄλων τῶν χρειωδῶν καὶ νὰ γνωστοποιηθῇ κἂν, ὅτι πρὸ τῶν Κυδωνιατῶν ἔλαβον οἱ Χῖοι τυπογραφίαν. Ὁ Κυδωνιάτης τυπογράφος, ἀνὴρ φρόνιμος καὶ ζηλωτῆς τῆς δόξης τῆς πατρίδος του κινεῖ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐρχομένου μηνός, πρὸς τὰς Κυδωνίας, ὅστις ἔμαθεν ὄχι μόνον νὰ τυπῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ χύνη χαρακτῆρας τύπων. Δὲν τοὺς φθονῶ· ἐξεναντίας τοὺς εὐλογῶ καὶ τοὺς μακαρίζω. Λυποῦμαι ὁμως ὅτι εἰς τοῦτο τὸ γένος τοῦ σταδίου παρέτρεξαν τοὺς Χίους, οἱ ὅποιοι ἔπρεπε νὰ ἦναι οἱ πρῶτοι κατὰ πάντα. Συμβουλεύσου με τοὺς φίλους Ἐπιτρόπους, ἂν δὲν συμφέρῃ νὰ τὸ κηρύξετε εἰς τὸν Λ. Ε. ὅτι ἐκίνησαν οἱ χαρακτῆρες διὰ τὴν Χίον. Φοβοῦνται ἴσως δικαίως τὰς τοιαύτας κηρύξεις· ἀλλὰ πρέπει νὰ μετριάζωσι τοὺς φόβους των μὲ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. Τὸ ἐνεργούμενον σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι τοιοῦτον, ὅποιον νὰ μὴ φοβῆται πλέον οὔτε Θεοὺς οὔτε δαίμονας νὰ τὸ ἐμποδίσωσι. Τόσον εἶναι σταθερὰ ἡ περὶ τούτου κρίσις καὶ ἐλπίς μου, καὶ ἡ φιλοτιμία μου περὶ τοῦ γυμνασίου τῶν Χίων εἶναι τόση, ὥστε καταντᾷ πολλάκις εἰς τὸ παιδαριῶδες. Μὴ γελᾷς. Δὲν ἐξεύρεις ὅτι « δις παῖδες οἱ γέροντες; » Ἡ φιλοτιμία αὕτη μ' ἐκίνησε νὰ γράψω καὶ πρὸς τὸν Βαρβάκην, ἄνθρωπον ἄγνωστον εἰς ἐμέ, ἄνθρωπος ἀδύ-

νατος νὰ γράφω ἐγώ, καὶ διὰ τὸ γῆρας καὶ δι' ἄλλας αἰτίας. Εἶπέ με, ἂν ἔστειλαν οἱ Ἐπίτροποι πρὸς αὐτὸν τὴν ἐπιστολήν μου. Καὶ πάλιν ὑγίαινε!

Χαιρέτισον φιλικῶς ἐκ μέρους μου τὸν καλὸν κάγαθὸν κύριον Πόπ.

Τὰς ἐπιστολάς μου μὴτε νὰ δείχνης εἰς κανένα (πλὴν εἰς τοὺς φίλους ἐπιτρόπους), μὴτ' ἀπὸ τὰς χεῖράς σου νὰ συγχωρῆς νὰ ἐκβαίνωσι, ἂν δὲν θέλῃς νὰ λυπήσῃς ἄνδρα γέροντα ὅστις δὲν σ' ἐλύπησε τίποτε.

42.

2 Ἀπριλίου 1819.

Φίλε Κοκκινάκη,

Καὶ πάλιν ἀσπάζομαί σε, προσκυνῶν καὶ τὸν συνεργάτην σου. Ἐδῶ συγκλεισμένα βλέπεις τὰ λοιπὰ τῆς εἰς τὸν Θεόφραστον κρίσεως. Τάχυνε τὴν ἐκδοσίν των εἰς τὸν Λ. Ε. πρὶν λαλήσωσι περὶ αὐτοῦ αἱ ἐφημερίδες τῶν ἀλλογενῶν, καὶ πρὶν ὁ ἐκδότης δημοσιεύσῃ, ὡς ὑπόσχεται, καὶ τὰς δευτέρας του φροντίδας. Τάχυνέ τα σὲ λέγω, διότι (ἐὰν ἴσως ἀξίζωσι τίποτε), ἡ δημοσίευσις θέλει σᾶς προξενήσῃ τιμὴν ἐκ μέρους τῶν ἀλλογενῶν, καὶ συστῆλαιν ἴσως μικρὸν τὴν θρασύτητα τῶν ὁμογενῶν ἐχθρῶν. Προσοχὴν ὁμως πολλήν, νὰ ζήσης! εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ τύπου. Φανέρωσέ με καὶ τούτων, καὶ τῶν προλα-

βόντων (εἰς τὰς περὶ φυτῶν ἱστορίας) τὴν παραλαβὴν. Ἄν κατὰ δυστυχίαν χαθῶσι, δὲν εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ τὰ μεταγράψω. Πτύω αἷμα, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο προθυμοῦμαι νὰ συνεργήσω καὶ ἐγὼ μικρὸν εἰς τοὺς κόπους σας. Μ' ἐπρόσφερον ὁ κύρ Π. νὰ κάμη τὴν ἀντιγραφὴν, ὡς ἀντέγραψε καὶ τὴν διατριβὴν τοῦ Πανταζῆ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα νὰ γίνω ἀδιάκριτος. Ἐπειδὴ περὶ τοῦ Πανταζῆ ὁ λόγος, δὲν ἤθελα νὰ τὸν κολοβόσωσιν οἱ αὐτοῦ Λογοκρίται· ἀλλὰ νὰ τυπωθῆ ὡς εἶναι (tale quale). Πρόσεχε εἰς τὴν λέξιν ἀγεῖης ὅπου τὴν τύχης, νὰ τυπώ-νεται ὀρθῶς· δὲν σὲ λανθάνει ὅτι γράφεται δι' ἐνὸς ν, ὅταν εἶναι ἀντικείμενον τοῦ εὐγενοῦς, καὶ διὰ δύο νν, ὅταν σημαίνει τὸν μὴ γενναῖον.

10 Ἀπριλίου.

Χθὲς μ' ἐφάνέρωσεν ὁ κ. Π., ὅτι ἐλάβετε κ' ἐτυπώσετε τὸ πρῶτον μέρος τῆς εἰς τὸν Θεόφραστον ἐπικρίσεως. Ἐλαβα κ' ἐγὼ ἀπὸ τὸν κ. Ρ. τῆς Τεργέστης γράμμα, δημοποιητικὸν τῆς ὁποίας σᾶς ἔδωκε διαταγῆς περὶ τῆς διατριβῆς τοῦ Πανταζῆ. Πράξετε λοιπόν, ὡς σᾶς γράφει ὁ ἐκ Τεργέστης. Πάλιν σᾶς λέγω, ἐπεθύμουν νὰ μὴ κολοβωθῆ. Δυνατὸν εἶναι νομίζω, νὰ ἐμποδίσετε τὴν κολόβωσιν, βάλλοντες κανὲν ἄλλο ὄνομα πόλεως τῆς τυπώσεως, εἰς τόπον τῆς Β. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαβα ἀπὸ τὸν σοφὸν ἐκδότην καὶ τὸν πρῶτον τόμον τῆς τρίτης ἐκδόσεως τοῦ λεξικοῦ του. Ἄν λάβω καιρὸν θέλω σχεδιάσειν καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ, νὰ σᾶς τὴν πέμψω· ὁ κ. Π. μὲ εἶπεν ὅτι ἐμέλλετε νὰ τὸν πέμψετε ἴσον τῆς εἰς τὸν Θ. κρίσεως. Καλόν· ἀλλ' ὁμως (νὰ ζήσετε!) προσοχὴν μὴν δεῖξετε τὸν κρίνοντα. Ἄν καὶ ἡ κρίσις ἦναι πολλὰ

μαλακή, καὶ συνωδευμένη μὲ τοὺς χρεωστουμένους εἰς τὸν χρηστὸν ἄνδρα εἰλικρινεστάτους μου ἐπαίνους, δὲν ἤθελα ὁμῶς νὰ μὲ γνωρίσῃ διὰ πολλὰς αἰτίας. Ἄν ὁ Κόπιταρ μὲ ὑπωπτεύθῃ, πάσχισε παρακαλῶ σε νὰ τὸν πείσῃς τὸ ἐναντίον.

Τὸ τουρκικὸν ἀνδράποδον νὰ μοῦ πλύνετε ἀνδρικῶς, καὶ γενναίως· ἐπειδὴ ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι θρασύς, εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην πρέπει νὰ ἐπιστηρίζωνται ὅλα σας τὰ ἐπιχειρήματα. Καλὸν ἦτο νὰ τοῦ καμπανίσετε καὶ τὴν ὁποῖαν ἐδοκίμασεν ἐδῶ ἀποστροφὴν ἀπὸ τοὺς σοφοὺς διὰ τὴν θρασύτητα τοῦ λιβέλλου. Καλὸν εἶναι νὰ σημειώσετε καὶ τὴν θρασύτητα νὰ προσφωνήσῃ λιβέλλον, εἰς τὸ σεβάσμιον ὄνομα τοῦ ῥωσικοῦ Αὐτοκράτορος. Τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ τρομάξῃ ὀλίγον τὸν θρασύτατον· μάλιστα ἐπειδὴ βλέπω ἐδῶ, ὅτι πολλὰ ἀντίτυπα τοῦ Λιβέλλου διαδίδονται χωρὶς τὴν προσφώνησιν· ὅθεν συμπεραίνω, ὅτι ἤρχισε νὰ φοβῆται τὰ ἐνδεχόμενα τῆς θρασύτητος ἐπακολουθήματα. Καλὸν εἶναι νὰ παραστήσετε καὶ τὴν εὐτέλειαν τῆς μελέτης, εἰς τρόπον ὥστε νὰ κόψετε τὴν ὄρεξιν τῆς ἀγορᾶς. Τοῦτο δύναται νὰ σωφρονίσῃ τοὺς δαπανήσαντας εἰς τὸν τύπον τῆς καλοῦς χριστιανοῦς.

Ἡ παροῦσα σὲ πέμπεται διὰ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων, πρὸς τοὺς ὁποῖους παρακαλῶ νὰ πληρώσῃς τὸ ἀγώγιόν τῆς. Ὑγίαινε.

Ἄς τυπωθοῦν χωρὶς ἀναβολήν, πρὶν δημοσιευθῶσιν αἱ δευτέραι φροντίδες (Curae posteriores) τοῦ ἐκδότου I.K.

